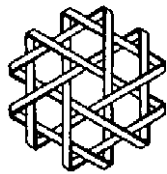

DOBRA

VÁLKY BOHŮ A LIDÍ

Zecharia Sitchin

VÁLKY BOHŮ A LIDÍ

Neuvěřitelné důkazy o mimozemských válečnících, kteří zničili dávné civilizace

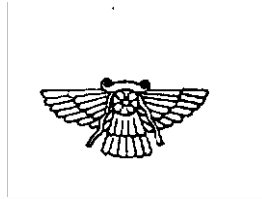

Dobra 2001

SLOVO ÚVODEM

Dávno předtím, než člověk válčil s člověkem, bojovali mezi sebou bohové. A tak války člověka vskutku započaly jako války bohů. A války bohů, kteří se chtěli zmocnit naší Země, započaly už předtím na jejich vlastní planetě. Tak se stalo, že první lidská civilizace padla za oběť nukleární zkáze. To je skutečnost a ne výmysl; všechno to bylo dávno sepsáno v kronikách Země.

1. kapitola VÁLKY LIDÍ

Na jaře roku 1947 hledal jistý pasáček ztracenou ovci na holých srázích spadajících k Mrtvému moři a objevil jeskyni, v níž byly nalezeny staré hebrejské svitky, ukryté v hliněných džbánech. Tyto svitky a ještě další, objevené v téže oblasti v následujících letech, o nichž souhrnně hovoříme jako o svitcích od Mrtvého moře, tam ležely nepovšimnuty skoro dva tisíce let, pečlivě zabalené a ukryté během toho neklidného období, kdy se Judea postavila moci římské říše.

Byly ty svitky součástí oficiální knihovny Jeruzaléma, které někdo ukryl do bezpečí, než město i chrám v roce 70 po Kr. padly, nebo to byla - a k tomu se přiklání většina badatelů - knihovna esejců, poustevnické sekty, upínající se k příchodu Mesiáše? Názory na to se různí, neboť knihovna obsahovala jak tradiční biblické texty, tak spisy zabývající se zvyky, uspořádáním a názory uvedené sekty.

Jeden z nejdelších a nejzachovalejších svitků, a patrně i nejpůsobivější, pojednává o jisté budoucí válce, jakési konečné válce. Vědci jej nazvali Válka synů světla proti synům temnot a svitek předpovídá postupné šíření bojů -místní potyčky, které nejprve zasáhnou nejbližší sousedy Judeje, postupně však budou nabývat na urputnosti i rozsahu, až zachvátí celý starý svět: „První souboj synů světla se syny temnot, to jest s armádou Belialovou, bude útok na vojska Edómců, Moábců, Amónců a na zemi Pelištejců; potom na Kitejce z Asýrie; a na ty, kdo porušili slavnostní úmluvu a pomáhali jim..." A po těchto bitvách „budou postupovat na Kitejce v Egypte", a „až nastane vhodná doba..., proti králům na severu".

V této válce lidí sehraje podle proroctví svitku Bůh Izraele aktivní roli:

Toho dne, kdy Kitejci padnou, bude veliká bitva a kr-veprolití v přítomnosti Boha Izraele;

Neboť to bude den, který On určil již za dávných časů jakožto poslední bitvu proti synům temnot.

Již Ezechiel hovoří ve svém proroctví o této poslední bitvě, která se strhne proti Gógovi v zemi Magógu a v níž sám Hospodin praví: „z levé ruky ti vyrazím luk a z pravé ti vytrhnu šípy". Ale svitek od Mrtvého moře jde ještě dál, předpovídá skutečnou účast mnoha bohů, kteří budou bojovat v bitvách bok po boku se smrtelníky:

Toho dne společnost božských bytostí a sbor smrtelníků budou bojovat bok po boku v bitvě a krvavé lázni.

Synové světla budou bojovat proti synům temnot a zjeví jim svou božskou moc, uprostřed válečného ryku, uprostřed bojového pokřiku bohů a lidí.

Ačkoli křižáci, Saraceni a bezpočet jiných bojovníků šlo v historických dobách do boje „ve jménu božím“, s přesvědčením, že sám bůh bude osobně boji přítomen a že bohové budou bojovat lidem po boku, zní to dnes jako fantazie, při nejlepším můžeme tuto víru vnímat jako alegorii. Ale ta představa není tak fantastická, jak se na první pohled zdá, protože lidé v dřívějších dobách skutečně věřili, nejen že lidské války se dějí podle božího úradku, ale že se jich bohové osobně účastní.

Jedna z neznámějších válek, údajně vedených ve jménu lásky, kdy „láska vyslala tisíc lodí“, byla trojská válka mezi achajskými Řeky a Trojany. Vyhlásili ji, jak je všeobecně známo, Řekové, aby donutili Trojany k navrácení krásné Heleny jejímu zákonitému manželovi. Přesto nám řecký epos Kypria tuto válku podává, jako by vypukla na základě úkladného plánu samotného velkého boha Dia:

Za onoho času obtížili široká řadra Země tisíce a tisíce mužů. A Zeus, kterému se jich zželelo, se ve své veliké moudrosti rozhodl, že tomuto břemeni Země ulehčí.

Za tímto účelem způsobil boje v Iliu (Tróji); aby skrze smrt ubylo něco lidského rodu.

Řecký básník Homér, který popsal průběh války v Iliadě, bohy obvinil, že rozdmýchali tento konflikt z pouhého rozmaru, a přispěli k tomu, že dosáhl takových velkých rozměrů. Různí bohové zasahovali někdy přímo, jindy nepřímo, tu viditelně, tu neviditelně, a dovedli hlavní hrdiny tohoto lidského dramatu k jejich koncům. A za tím vším byl Joviš (Jupiter/Zeus): „Zatímco ostatní bohové i ozbrojení válečníci tvrdě spali, Zeus byl vzhůru, neboť přemýšlel, jak by vyznamenal Achilla a zničil množství lidu na lodích Achajců.“

Bůh Apollón začal nepřátelské akce ještě před vypuknutím bitvy: „Posadil se dál od lodí s tváří temnou jako noc a jeho stříbrný luk zazvonil smrtí, kdykoli vystřelil šíp do jejich středu [Achajců]... Po celých devět dní střílel šípy mezi lidi... A po celý den hořely pohřební hranice.“ Když se soupeřící strany dohodly, že na čas složí zbraně, aby se jejich vůdci mohli utkat v boji muže proti muži, nespokojení bohové navedli bohyni Minervu: „Okamžitě jdi k trojským i achajským šikům a zaříd' to tak, aby Trojane porušili dohodu jako první a zaútočili na Achajce.“ Minerva se dychtivě podjala tohoto úkolu, „jako zářivý meteor prolétla oblohou... a za ní se táhl ohnivý světelný pás“. Aby zuřící boj neustal ani v noci, Minerva ozářila bitevní pole a změnila noc v den: zdvihla „těžký závoj temnoty z jejich očí, a dopadlo na ně mnoho světla, i na lodi, i na místo, kde zuřil boj; a Achajci spatřili Hektora a všechny jeho muže“.

Jak bitva zuřila dál a dál, hrdinové se stavěli proti sobě, a ani bohové nespouštěli bedlivý zrak z jednotlivých válečníků, občas se snesli dolů, aby pozvedli hrdinu, který se octl v tísní, nebo vyrovnali válečný vůz bez vozataje. Když si však bohové a bohyně, kteří se ocitli na opačných stranách, začali vzájemně ubližovat, Zeus je vyzval, aby ustali, a nařídil jim, aby se do boje smrtelníků nevměšovali.

Tato přestávka v boji neměla dlouhého trvání, protože mnozí přední bojovníci byli synové bohyní nebo bohů, kteří je zplodili s pozemskými muži nebo ženami. Zejména Mars byl velmi pohněván, když jeden z Achajců smrtelně proklál jeho syna Askalafa. „Nemějte mi to za zlé, vy bohové, kteří dlíte na nebesích, když se vydám k lodím Achajců a pomstím smrt svého syna,“

oznámil Mars ostatním Nesmrtelným, „i kdyby mě nakonec měl zasáhnout Diův blesk a já bych zůstal ležet zkrvácený v prachu mezi zabitými“.

„Pokud se bohové zdrželi boje pozemských válečníků," píše Homér, „vítězili Achajci, protože na jejich straně nyní bojoval Achilles, který předtím dlouho odmítal zapojit se do boje. Když však Zeus viděl, že se mezi bohy vzmáhá hněv, a že Achajcům pomáhá polobůh Achilles, změnil své rozhodnutí:

*„Pokud jde o mne, já zůstanu zde,
na hoře Olympu, a budu klidně přihlížet.
Vy ostatní však jděte mezi Trojany a Achajce,
a pomozte té straně, která se vám líbí.“*

Tak pravil Zeus, svým slovem povolil válku, načež bohové se postavili na různé strany a vstoupili do bitvy.

Trojská válka, ba samotná Trója byla dlouho považována pouze za součást sice fascinující, avšak neuvěřitelné řecké legendy, kterou učenci zdvořile nazývají mytologie. Trója a události, které se k ní vztahují, se stále považovaly za čistou mytologii, až Charlese McLarena v roce 1822 napadlo, že jistý pahorek ve východním Turecku, zvaný Hissarlik, by mohl být místem, kde stávala Homérova Trója. Teprve v roce 1870, kdy německý obchodník Heinrich Schliemann začal kopat na tomto pahorku (na což obětoval vlastní peníze) a odkryl naprosto nevídané nálezy, přestali vědci existenci Tróje zpochybňovat. Nyní se obecně předpokládá, že trojská válka skutečně proběhla asi ve 13. století př. Kr. A tehdy, alespoň podle řeckých pramenů, bohové bojovali mužům po boku; v této víře však Řekové nebyli osamoceni.

Ačkoli v těch dobách byl výběžek Malé Asie, který směřoval k Evropě, i pobřeží a ostrovy Egejského moře osídleno převážně Řeky, samotnou Malou Asii ovládali Chetitové. Moderní badatelé se o nich zprvu dovídali pouze ze zmínek v bibli, později z egyptských nálezů. Chetitové i jejich říše také ožili díky archeologům, kteří začali odkrývat jejich pradávna města.

Rozluštění chetitského písma i jejich indoevropského jazyka umožnilo vysledovat původ Chetitů až do druhého tisíciletí př. Kr., kdy árijské kmeny počaly migrovat z kav-kazské oblasti - některé na jihovýchod do Indie, jiné jihozápadním směrem do Malé Asie. Chetitské království bylo na vrcholu rozkvětu kolem roku 1750 př. Kr. a o pět set let později započal jeho úpadek. Tehdy totiž Chetity začaly sužovat nájezdy dobyvatel, kteří přicházeli přes Egejské moře. Chetitové o těchto nájezdnících hovořili jako o lidu

z Achiavy; mnozí badatelé se domnívají, že to byli titíž lidé, které Homér nazval Achioi - Achajci, jejichž útok na západní výspu Malé Asie zvěčnil v Iliadě.

Po celá staletí, která předcházela trojské válce, Chetitové rozšiřovali své království, až dosáhlo úctyhodné rozlohy, a prohlašovali, že to činí na rozkaz svého nejvyššího boha Tešuba („Hromovládce“). Jeho starý titul zněl „Bůh bouře, jehož síla nese smrt“, a chetitští vládcové někdy prohlašovali, že se bůh osobně angažoval v bitvě. „Mocný bůh bouře, můj pán,“ [píše král Muršilis] „projevil svou božskou sílu a udeřil hromovou ranou“ na nepřítele a pomohl ho porazit. V bitvě Chetitům pomáhala i bohyně Ištar, jejíž přídomek zněl „Paní bitevního pole“. Její „božské síle“ se připisovalo nejedno vítězství, když „sestoupila [z nebes], aby zdrtila nepřátelské země“.

Vliv Chetitů dosahoval až na jih do Kanaánu, jak se na mnoha místech dovídáme z bible; avšak přicházeli tam jako osadníci a ne jako dobyvatelé. Ke Kanaánu přistupovali jako k neutrální zóně a nedělali si na něj žádné nároky, což však neplatilo v případě Egyptanů. Faraónové se opakovaně pokoušeli rozšířit svou moc na sever do Kanaánu a do Země cedrů (Libanon); to se jim podařilo kolem roku 170 př. Kr., když porazili koalici kanaánských králů u Me-gidda.

Starý zákon i nápisy zanechané chetitskými nepřáteli popisují Chetity jako zkušené válečníky, kteří v oblasti Blízkého východu tehdy zdokonalili používání válečného vozu. Ale nápisy Chetitů samotných naznačují, že šli do války pouze na výslovné přání bohů a že nepřítel vždy dostal šanci, aby se mohl vzdát bez boje. Když Chetitové ve válce zvítězili, spokojili se s tím, že si vzali velkou daň a zajatce; nikdy nevyplenili města ani nezmasakrovali jejich obyvatele.

Avšak Thutmóse III., faraón, který zvítězil v bitvě u Me-gidda, ve svých nápisech hrdě hlásá: „Nyní Jeho Veličen-

Obr.1

stvo táhlo na sever, vyplenilo města a zpusťořilo vojenská ležení." O poraženém králi faraón píše: „Zničil jsem jeho města, vypálil jeho tábořiřtě a nadělal z nich mohyly; jejich obyvatelé se tam již nikdy nenavrátí. Všichni lidé, jichž jsem se zmocnil, se stali mými vězni; jejich nespočetná stáda dobytka jsem odehnal a zmocnil jsem se i jejich dalšího zboží. Vyhladil jsem všechny zdroje života; pokosil jsem jejich obilí, pokácel jejich háje i krásné stromy. Zničil jsem úplně vše." A to všechno učinil, alespoň tak to faraón píše, na rozkaz svého boha, Amóna-Ra.

Zuřivost egyptského vedení války a nemilosrdné ničení, kterého se dopouřtěli na poražených, se staly námětem mnoha chlubných nápisů. Například faraón Pepi I. oslavil své vítězství nad asijskými „obyvateli písků" básní, v níž zdraví armádu, která „poplenila zemi obyvatel písků... pokácela jejich fíkovníky i vinnou révu, podpálila jejich obydlí, pobila mnoho desítek tisíc jeho lidí". Pamětní nápisy byly doplněny sugestivním zpodoběním bitevních scén (Obr. 1).

Faraón Pi-Ankhy zůstal věren této kruté tradici. Když vyslal svá vojska z Horního Egypta, aby potlačila vzpouru v Dolním Egyptě, rozzuřil ho návrh jeho generálů, aby ušetřil ty protivníky, kteří přežijí bitvu. Slavnostně se zapřísáhl: „navždy zkázu", a oznámil, že vtrhne do poraženého města a „srovná se zemí to, co zůstalo". Prohlásil: „Za to mě můj otec Amón pochvává."

Bůh Amón, na jehož rozkazy se Egyptané ve svých krutostech odvolávali, si v ničení nezadal s Bohem Izraele. Ve nlnvtřh proroka Jeremjáše čteme: „Hospodin zástupů, Bůh Izraele, praví: „Hle, já ztrestám Amóna z Théb i faraónu, I'-Kypi, jeho bohy, jeho krále, faraóna i ty, kdo v něho dotilujl Toto, jak se dozvídáme z bible, nebyla první konfnmlUřc; ukoro o tisíc let dříve, v dobách Exodu (2. kniha MojZlAovw), zahrnul Hospodin, Bůh Izraele, Egypt sérií po-

hrom, jejichž účelem nebylo pouze obměkčit zatvrzelé srdce jeho panovníka, nýbrž i odsoudit egyptská božstva. („Všechna egyptská božstva postihnu svými soudy.“)

Zázračný odchod Izraelitů z egyptského otroctví do země zaslíbené se v biblickém vyprávění v 2. knize Mojžíšově údajně zdařil na základě přímé intervence Hospodinovy:

I vytáhli ze Sukótu

r

a utábořili se v Etamu na pokraji pouště. Hospodin šel před nimi ve dne v sloupu oblakovém, a tak je cestou vedl, v noci ve sloupu ohnivém, a tak jim svítil, že mohli jít ve dne i v noci.

Tam se odehrála bitva, o níž nám faraón raději nezanechal žádný zápis; víme o ní z 2. knihy Mojžíšovy.

Srdce faraóna a jeho služebníků se obrátilo proti lidu... Egyptané je pronásledovali a dostihli je, když tábořili při moři...

Hospodin hnal moře silným východním větrem, který vál po celou noc, až proměnil moře v souš. Vody byly rozpolceny. Izraelci šli prostředkem moře po suchu...

Za úsvitu, když si Egyptané uvědomili, co se stalo, vydali se na faraónův rozkaz se svými vozy za Izraelci. Avšak:

Při jitřním bdění vyhlédl Hospodin z v sloupu ohnivého a oblakového ti vyvolal v egyptském táboře zmatek, Způsobil, že se uvolnila kola jejich vozů,

takže je mohli stěží ovládat.

Tu si Egyptané řekli:

„ Utecme před Izraelem, neboť za ně bojuje proti Egyptu Hospodin.“

Egyptský vládce však trval na tom, aby jeho vozy pokračovaly v pronásledování. Výsledek byl pro Egyptany katastrofální:

Vody se vrátily, přikryly vozy i jízdu celého faraónova vojska, které vešlo za Izraelci do moře. Nezůstal z nich ani jediný... Tak viděl Izrael velikou moc, kterou osvědčil Hospodin na Egyptu.

Jazyk bible je téměř shodný se slovy pozdějšího faraóna Ramesse II., jimiž popsal zázračné zjevení Amón-Ra, který se v roce 1286 př. Kr. zúčastnil rozhodující bitvy s Chetity po jeho boku.

Bitva se odehrála u pevnosti Kádeš v Libanonu a utkaly se v ní čtyři divize faraóna Ramesse II. proti silám, zmobilizovaným chetitským panovníkem Muvattališem ze všech koutů jeho říše. Bitva skončila ústupem Egyptanů a zabránila jim v dalších útocích na Sýrii a Mezopotámii. Také však vyčerpala chetitské zdroje a značně Chetity oslabila.

Vítězství Chetitů mohlo být přesvědčivější, neboť se jim téměř podařilo zajmout samotného faraóna. Nalezené chetitské nápisy, zabývající se bitvou, jsou neúplné; zato Ramesse po svém návratu do Egypta považoval za vhodné podrobně popsat svůj zázračný únik.

Jeho nápis na stěnách chrámu, doplněný detailní ilustrací (Obr. 2), popisuje, jak egyptské voje přitáhly ke Ka-

Obr. 2

deši, utábořily se na jih od něj a chystaly se do boje. Cheti-té kupodivu k bitvě nenastoupili. Ramesse tedy dal povel dvěma svým divizím, aby vyrazily na pevnost. V té chvíli se však zčistajasna objevily chetitské válečné vozy, napadly dvě postupující divize zezadu a způsobily pohromu v táboře těch dvou zbývajících. Jakmile se daly egyptské šiky v panické hrůze na ústup, Ramesse náhle zjistil, že Jeho Veličenstvo zůstalo samo pouze se svým tělesným strážcem"; a „když se král ohlédl, zjistil, že ho odřízlo 2 500 válečných vozů" - a ne jeho vlastních, nýbrž chetitských. Když ho opustili jeho důstojníci, vozatajové i pěchota, Ramesse se obrátil ke svému bohu a vyčetl mu, že se v této ošemetné situaci ocitl jedině proto, že poslouchal jeho rad:

A Jeho Veličenstvo dělo: „Co nyní činit mám, ó Otče Amóne? Což otec zapomněl na svého syna? Udělal jsem někdy něco bez tebe? Cožkoli jsem činil nebo nečinil, bylo to snad proti tvému přání?"

Když Ramesse egyptskému bohovi připomněl, že nepřítel uctívá jiné bohy, nakonec se otázel: „Co pro tebe znamenají tito Asijci, ó Amóne? Ti ubožáci, kteří o tobě nemají potuchy, ó bože?"

Ramesse neustával v prosbách, aby ho Amón ušetřil, vždyť Amonova síla je větší než síla „milionu pěších, sto

vek tisíc vozatajů na válečných vozech", a tu se stal zázrak: sám bůh se zjevil na bojišti!

*Amón vyslyšel mé vroucí volání. Vztáhl pravici a já jsem
zajásal. Stanul vedle mne a mocně vykřikl:*

„Kupředu! VpředRamesse! Muj synu mileny, jsem s tebou!”

Ramesse poslechl svého boha a obrátil se proti nepříteli. Pod vlivem přítomnosti boha Chetitě zcela nepochopitelně zeslábli: „ruce jim klesly k bokům, nedokázali vystřelit Alp ani vrhnout kopí." A volali na sebe: „Toto není smrtelník, kterého máme před sebou: proti nám stojí mocný bůh; jeho skutky nejsou skutky muže; v jeho těle se skrývá bůh." Jelikož se mu nikdo nedokázal postavit na odpor, Ramesse ruhal nepřítele zleva zprava, až se mu podařilo uniknout.

Po Muvattališově smrti podepsal Egypt s chetitským královstvím mírovou smlouvu a faraón, který právě vládl, si vzal chetitskou princeznu za první manželku. Uzavření mírové smlouvy bylo nezbytné, neboť nejen Chetitě, ale i Egyptané se stávali stále častěji terčem útoků „lidí z moře" - nájezdníků z Kréty a dalších řeckých ostrovů. Podařilo se jim uchytit na středozemním pobřeží Kanaánu, a posléze se z nich stali Pelištejci, které známe z bible; jejich útoky na samotný Egypt však odrazil faraón Ramesse III., který zachytil válečné výjevy na stěnách jednoho chrámu (Obr. 3). Svě vítězství si vysvětloval tím, že se přísně držel „pokynů všemocného pána, svého vznešeného božského otce, pána nade všemi bohy". Jeho bohu, Amó-novi-Ra, náleží pocta za vítězství: neboť to byl „Amón-Ra, ktery se za nepřáteli pustil a zničil je".

Krvavá stopa lidských válek vedených proti bližním ve jménu božím nás nyní přivádí zpět do Mezopotámie - neboli Země mezi řekami (Eufratem a Tigridem) - do biblické země Šineár. Právě tam, jak se dočteme vil. kapitole I. knihy Mojžíšovy, vyrůstala první města s domy postavenými z cihel a kamene a věžemi, které se dotýkaly mraků, lady se započala psát známá historie; ale tady také započala prehistorie osídlením starých bohů.

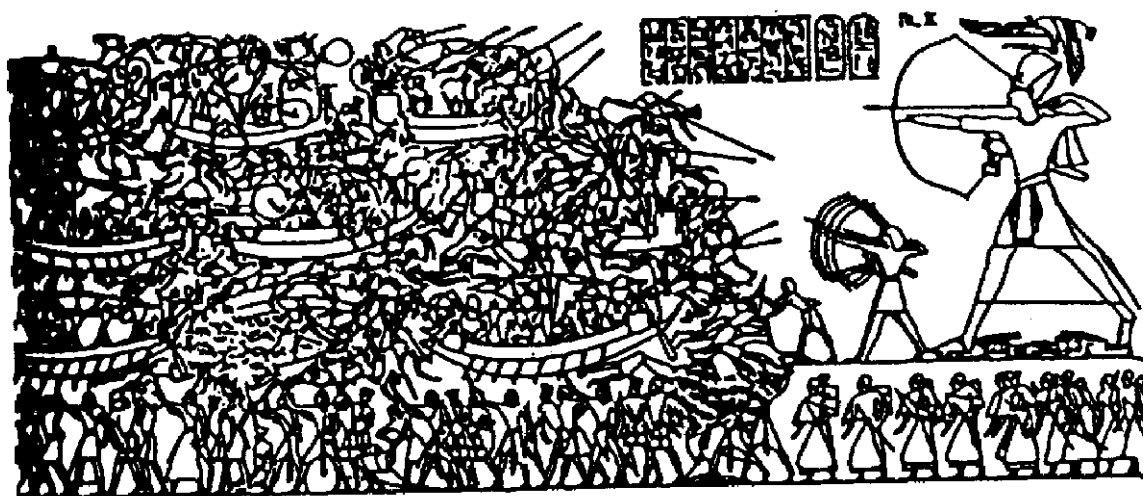
Je to pradávna zvěst, kterou brzy odhalíme. Nyní se však vraťme do doby ještě o tisíc let zpět před dramatické časy vlády Ramesse II. v Egyptě. Tehdy se ve vzdálené Mezopotámii ujal vlády jistý ambiciózní mladík. Jmenoval se Šar-rukín - „Spravedlivý vládce"; v učebnicích dějepisu se o něm dočteme jako o Sargonovi Velikém (I. Akkadském). Vybuďoval nové hlavní město, které nazval Agad (Akkad), a ustavil Akkadské království. Akkadský jazyk, který se zapisoval klínopisem, se stal prajazykem, z něhož se vyvinuly všechny semitské jazyky, z nichž se dodnes používá hebrejšťina a arabšťina.

Sargon byl na trůně déle než polovinu dvacátého čtvrtého století př. Kr. a délku své vlády (vládl padesát čtyři let) přičítal zvláštnímu statutu, který mu udělili velcí bohové, kteří ho ustanovili „správcem Ištar, pomazaným knězem Anu, velkým spravedlivým pastýřem Enlilovým". Právě Enlil, píše Sargon, „nedovolil, aby se kdokoli vzepřel Sargonovi" a který

Sargonovi daroval „Zemi mezi Horním a Dolním mořem" (rozumí se Středozemní moře a Perský záliv). Proto Sargon přiváděl poražené krále s obojky na krku „k branám domu Enlilova".

Během jednoho tažení přes pohoří Zagros zažil Sargon stejný božský úkaz, jakého byli svědky i bojovníci u Tróje. Když „táhl do země Varašti... a postupoval vpřed potmě... Ištar učinila světlo, aby mu posvítila". Tak byl Sargon schopen „proniknout mrak" temnoty, když vedl svá vojska horskými průsmyky dnešního Luristánu.

Akkadská dynastie, započatá Sargonem, dosáhla svého největšího rozkvětu za vlády jeho vnuka Naramsína („Toho, jehož miluje bůh Sin"). Jeho vítězná tažení se uskutečnila, jak Naramsín píše na svých památnících, díky jedinečné zbrani, kterou ho vybavil jeho bůh, „božské zbrani", a také proto, že mu další bohové výslovně dovolili, aby vstoupil na jejich území, ba někteří ho tam dokonce přímo pozvali.

Obr.3

Obr.3

Hlavní směr Naramsínova náporu vedl na severozápad. Naramsín při něm dobyl mimo jiné městský stát Ebla, jehož nedávno objevený archiv hlíněných tabulek vzbudil nemalý zájem vědců: „Ačkoliv od dob, kdy se lidstvo rozdělilo, žádný z králů si nikdy nepodrobil Arman ani Iblu, bůh Ner-gal otevřel cestu pro Naramsína a vydal mu Arman i Iblu. Dal mu darem i Amanus, Cedrovou horu u Horního moře.“

Právě tak jako Naramsín mohl připisovat svá úspěšná válečná tažení tomu, že byl poslušen příkazů svých bohů, byl i jeho pád způsoben neposlušností, kdyse vydal do války proti jejich výslovnému přání. Badatelé sestavili ze zlomků různých verzí text, který nazvali Legenda o Naramsínovi. Naramsín v něm v první osobě vypráví strastiplnou historii o tom, jak začaly jeho bědy: když bohyně Ištar „změnila plán“ a bozi dali své požehnání „sedmi králům, bratrům, vznešeným a slavným; a jejich vojska čítala 360 000 mužů“. Vyšli z oblasti dnešního Íránu, napadli horské kraje Gutejců a Élam na východě Mezopotámie a ohrožovali samotný Akkad. Naramsín se ptal bohů na radu, co by měl dělat, a bohové mu řekli, aby složil zbraně a nešel do bitvy, nýbrž aby šel spát ke své ženě (z jisté hluboké příčiny se však měl chovat zdrženlivě):

A bohové mu pravili: „ Ó Naramsíne, totoť naše rada: To vojsko proti tobě... Odlož své zbraně, do rohu je opři! Kroť statečnost svou, raděj doma zůstaň! Ulehni ke své ženě, spočiň v loži bílém, však nesmíš se jí dotknout...“

Ze své země jít nesmíš, ani na nepřítele."

Avšak Naramsín oznámil, že se spolehne na své vlastní zbraně a rozhodl se, že navzdory boží radě napadne nepří-

tclc. „Prvního roku jsem vyslal vojsko o síle 120 000 mužů, avšak žádný z nich se nevrátil živ," přiznává Naramsín v jednom nápisu. Během druhého a třetího roku padlo ješ-tě více vojáků a Akkad zápasil se smrtí a hladomorem. Při čtvrtém výročí této nepovolené války se Naramsín obrátil s naléhavou prosbou k velkému bohu jménem Ea, aby zvrátil rozhodnutí bohyně Ištar a přednesl jeho případ ostatním bohům. Ti mu poradili, aby se zdržel dalších bojů a slíbili mu, že „ve dnech, jež přijdou, Enlil přivolá zmar na Syny zla", a Akkad si vydechne.

Slíbené období míru trvalo asi tři století, během nichž se znovu vynořila stará část Mezopotámie, Sumer, jako centrum říše a nejstarší městská střediska - Ur, Nippur, La-gaš, Isin a Larsa - opět začala vzkvétat. Sumer byl za panovníků Uru centrem říše, která zaujímala celý dávný Blízký východ. Avšak ke konci třetího tisíciletí př. Kr. se toto území stalo bitevním polem soupeřících stran i armád; a potom se tato velká civilizace - vůbec první známá lidská civilizace - stala obětí katastrofy nepředstavitelných rozměrů.

Byla to osudná událost, která se podle našeho názoru obráží i v biblických vyprávěních. A událost, na niž se dlouho nezapomnělo, připomínala se a oplakávala v mnoha žalozpěvech; ty všechny podávaly velmi sugestivní líčení pohromy a neštěstí, které zasáhly ono významné středisko dávné civilizace. Byla to katastrofa, která, jak tvrdí mezopotámské texty, zasáhla Sumer na základě rozhodnutí rady velkých bohů.

Trvalo to téměř celé století, než byla jižní Mezopotámie znovu osídlena, a další století, než se zcela vzpamatovala z rány, kterou jí zasadili bohové. V té době se také centrum moci Mezopotámie přesunulo k severu, do Babylonu. Tam měla vzniknout nová říše, která prohlásila za své nejvyšší božstvo ctižádostivého Marduka.

Kolem roku 1800 př. Kr. nastoupil na babylonský trůn Chammurapi, který proslul svým zákoníkem, a začal rozšiřovat hranice Babylonie. Podle dochovaných nápisů mu bohové nejen radili, kdy a kde má započít svá válečná tažení, ale doslova vedli jeho armády:

*Skrze sílu velkých bohů král, Mardukův vyvolený, vzkřísil
Sumer, taktéž Akkad. Na příkaz velkého Anu s Enlilem, jenž v
čele krácel, silou bohů vyzbrojený, nenašel si sobě rovna.
Rozprášil šik Emutbalu i s jeho králem, Rimsínem...*

Bůh Marduk daroval Chammurapimu „mocnou zbraň", kterou pojmenoval „Velká síla Mardukova" a která mu měla pomoci porazit více nepřátel".

A s tou velmi mocnou zbraní, jíž ho Marduk, bůh, obdařil, hrdina [Chammurapi] porazil v bitvě Ešunu, Subartu a Gutejce... S., Velkou silou Mardukovou" pokořil i další vojska: Sutium, Turukku a Kamu... S velkou silou, jíž mu dali bohové Anu a Enlil, porazil své nepřátele až v dálném subartském kraji.

Netrvalo však dlouho, a Babylon se musel dělit o moc s novým rivalem na severu - Asýrií, kde nevládl jako nej-

vyšší bůh Marduk, ale vousatý bůh Aššur (Vševidoucí). Zatímco se Babylon potýkal se zeměmi na jihu a východě, Asyřané rozšiřovali svou říši na sever a na západ, až „k zemi libanonské na březích Velkého moře". Tyto země byly pod nadvládou bohů Ninurty a Adada, a asyrští králové pečlivě zaznamenali, že započali válečná tažení na výslovné přání těchto velkých božstev. Například Tiglat-Pileser I. připomíná své války ve dvanáctém století př. Kr. těmito slovy:

Tiglat-Pileser, právoplatný král, král světa, král Asýrie, král všech čtyř částí Země;

Chrabrý hrdina, který je veden spolehlivými rozkazy Aššura a Ninurty, velkých bohů, svých pánů, kteří mu pomáhají přemoci nepřátele...

Na rozkaz mého boha Aššura má pravice dobyla území od řeky Zab až k Hornímu moři, které je na západě. Třikrát jsem zaútočil na země Nairi... Třicet nairských králů jsem přinutil, aby se sklonili k mým nohám. Bral jsem od nich rukojmí a obdržel jsem jako daň koně upoutané v jařmu...

Na příkaz Anua a Adada, velkých bohů, mých pánů, jsem vyšel do hor Libanonu; tam jsem pokácel cedry na krovky chrámů Anua a Adada.

Když si asyrský král prisvojil titul „král světa, král čtyř částí Země", znamenalo to přímou výzvu Babylonu, neboť Babylon zaujímal oblast pradávného Sumeru a Akkadu. Aby asyrští králové legitimizovali své nároky, museli se zmocnit oněch starých měst, kde sídlili za dávných časů staří bohové; avšak cestu do těchto míst uzavíral Babylon. Tento úkol splnil až v 9. století př. Kr. Šalmaneser III.; hlásá to v jednom nápisu:

Vydal jsem se na pochod proti Akkadu, abych se pomstil... a porazil jej... Vstoupil jsem do Kuthy, Babylonu a Borsippy.

Obětoval jsem bohům posvátných měst Akkadu. Pak jsem táhl dolů po proudu do země chaldejské a přijal hold všech králů Chaldeje...

A v onom čase mi Aššur, velký pán... daroval žezlo, palcát... vše, co je nezbytné k ovládnutí lidu.

Jednal jsem pouze na základě spolehlivých rozkazů, které mi dal Aššur, velký pán, jemuž se ve mně zalíbilo.

Při líčení různých vojenských tažení Šalmaneser tvrdí, že svých vítězství dosáhl za pomoci zbraní, které mu poskytli dva bohové: „Bojoval jsem s mocnou silou, kterou mi daroval Aššur,

můj pán; a se silnými zbraněmi, které mi poskytl Nergal, můj vůdce." Aššurova zbraň je popsána jako „zářící děsivým jasem". Ve válce s Adiny se dal nepřítel na útěk při spatření „děsivé záře Aššurovy, která je přemohla".

Když byl Babylon po několika projevech odporu vypleněn asýrským králem Sancheríbem (v roce 689 př. Kr.), k jeho zániku přispěla skutečnost, že se jeho bůh Marduk rozhněval na jeho krále i lid a prohlásil, že „sedmdesát let potrvá jeho bída" - přesně tak, jak později naložil Hospodin, Bůh Izraele s Jeruzalémem. Poté, co si porobil celou Mezopotámii, mohl Sancheríb oprávněně používat kýžený titul „král Sumeru a Akkadu".

Ve svých nápisech Sancheríb rovněž líčí svá vojenská tažení po pobřeží Středoziemního moře, která vedla ke střetům s Egypťany na prahu Sinajského poloostrova. Čteme-li seznam dobytých měst, připomíná nám kapitoly ze Starého zákona - Sidón, Týros, Byblos, Akko, Ašod, Aškalón - „opevněná města", která Sancheríb „porazil" za pomoci „záře vzbuzující posvátnou hrůzu, zbraně od Aššura, mé-

Obr.

ho pána". Na reliéfech, které doprovázejí líčení jeho vojenského tažení (jeden z nich, zobrazující obléhání Lagaše [Lakíše], vidíme na obr. 4) jsou patrní útočníci, kteří vrhají na nepřátele jakési střely podobné raketám. Sancherib v dobytých městech „pobil vysoké úředníky a patricije... a jejich těla pověsil na kůly obklopující město; s prostými občany zacházel jako s válečnými zajatci".

Na jistém artefaktu, známém jako Sancheribův hranol, se dochoval nápis, v němž se Sancherib zmiňuje o podrobení Judeje a o svém útoku na Jeruzalém. Důvodem rozepře Sancheriba s jeruzalémským králem Chizkijášem byla skutečnost, že Chizkijáš zajal Padiho, krále pelištejského města Ekrónu, „který zachovával věrnost své slavnostní přísaze bohu Aššurovi".

Jelikož se Chizkijáš z Judska nepodrobil mému jármu," píše Sancherib, „obléhal jsem čtyřicet šest jeho opevněných měst, pevností se silnými hradbami, a vesnic v jejich okolí nepočítané...

Chizkijáše samého jsem učinil zajatcem v Jeruzalémě, v jeho královské rezidenci; jako ptáka v kleci jsem ho obklopil hliněnými náspy... Jeho města, jež jsem vyplenil, jsem odtrhl od jeho země a daroval jsem je Mi-tintimu, králi Ašdódu; Padimu, králi Ekrónu a Sillibelovi, králi Gázy. Tak jsem okleštil jeho zemi."

Obléhání Jeruzaléma nabízí několik zajímavých vysvětlení. Nemělo přímý důvod, nýbrž jen nepřímý: násilné zadržování loajálního krále Ekrónu. „Děsivá záře, Aššurova zbraň", která pomohla porazit opevněná města Foinicie a Pelišteje, nebyla při obléhání Jeruzaléma použita. A v případě Jeruzaléma chybí i obvyklé zakončení těchto pamětních nápisů: „Bojoval jsem s nimi a ušetřil jsem jim porážku"; Sancheríb pouze zmenšil Judsko, když udělil jeho okrajové oblasti okolním králům.

Navíc v případě Jeruzaléma chybí i obvyklé zdůvodnění, že ta či ona země nebo město byly napadeny na základě

„spolehlivých příkazů" boha Aššura; až to vzbuzuje úvahy, zda náhodou toto všechno neznamena, že útok na město byl nepovolený - že by to byl pouze výsledek Sancheríbo-va rozmaru, a ne přání jeho boha?

Tato lákavá možnost se promění v dosti přesvědčivou pravděpodobnost, pokud se začteme do líčení z druhé strany - to totiž najdeme ve Starém zákoně.

Zatímco Sancheríb o svém neúspěchu při obléhání Jeruzaléma referuje jen stručně, ve Druhé knize Královské, v 18. a 19. kapitole se dočteme celý příběh. Z biblické zprávy se dozvíme, že „Ve čtrnáctém roce vlády krále Chiz-kijáše vytáhl Sancheríb, král asyrský, proti všem opevněným městům judským a zmocnil se jich". Potom vyslal nej-vyššího velitele, nejvyššího dvořana a nejvyššího číšníka s velkým vojskem k hlavnímu městu Jeruzalému. Místo toho, aby vzali město útokem, se však omezili na slovní potyčku s velením města. Nejvyšší číšník trval na tom, že bude mluvit judsky, aby mu všichni občané rozuměli.

Co měl vlastně na srdci, že chtěl, aby se to všichni dozvěděli? Biblický text nás nenechává na pochybách, že slovní potyčka se týkala otázky, zda asýrskou invazi do Judska schvaluje Hospodin!

„A nejvyšší číšník na ně zavolal: ‚Povězte Chizkijášovi: Toto praví velkokrál, král asyrský: Na co vlastně spoléháte?'"

Řeknete snad:

Spoléháme na Hospodina, svého Boha,

*Cožpak jsem vytáhl bez Hospodina proti tomuto místu,
abych je zničil?*

Hospodin mi nařídil:

, Vytáhni proti této zemi a znič ji!

Čím více ministři krále Chizkijáše na nejvyššího číšníka naléhali, aby přestal tvrdit tyto nepravdy, a navíc judsky, ale aby hovořil tehdejšími diplomatickým jazykem, tj. aramej-sky, tím více se nejvyšší číšník blížil k hradbám a pozvedal hlas, aby každý jeho judsky pronášené

promluvě rozuměl a dobře ji slyšel. Brzy začal Chizkijášovým vyslancům spí-lat a nakonec začal snižovat samotného krále. Unesen svou vlastní výřečností nejvyšší číšník zapomněl na své původní tvrzení, že má Hospodinovo svolení zaútočit na Jeruzalém, a začal se posmívat samotnému Bohu.

Jakmile se Chizkijáš doslechl o tomto rouhání, „roztrhl své roucho, zahalil se žíněnou suknicí a vešel do Hospodinova domu... ” Proroku Izajášovi poslal vzkaz tohoto znění: ‚Tento den je den soužení, trestání a ponižování... Kéž Hospodin, tvůj Bůh, slyší všechna slova nejvyššího číšníka, kterého poslal jeho pán, král asyrský, aby haněl Boha živého.‘ A Hospodin promluvil ústy proroka Izajáše: „Proto praví Hospodin o králi asyrském toto: ... ‚Cestou, kterou přišel, se zase vrátí, a do tohoto města nevejde... neboť já budu štítem tomuto městu, zachráním je kvůli sobě...“

*Stalo se pak té noci,
že vyšel Hospodinův anděl
a pobil v asyrském táboře
sto osmdesát pět tisíc.
Za časného jitra, hle,
všichni byli mrtví,
všude mrtvá těla.
Sancheríb, král asyrský,
odtáhl pryč a vrátil se do Ninive usadil se tam.*

Starý zákon tvrdí, že když se po svém návratu do Ninive „klaněl v chrámě svého boha Nisroka, Adramelek a Sare-ser, jeho synové, ho zabili mečem a unikli do země Araratu. Po něm se stal králem jeho syn Esarchadón.“ Asyrské zápisy biblickou verzi potvrzují: Sancheríb byl skutečně takto zavražděn a na trůn po něm nastoupil jeho mladší syn Esarchadón.

Esarchadónův nápis, známý jako hranol B, popisuje tyto okolnosti ještě podrobněji. Na rozkaz velkých bohů San-cheríb veřejně ustanovil svým nástupcem svého mladšího nyna. „Svolal všechn lid Asýrie, staré i mladé, a pak přiměl mé bratry, mužské potomky mého otce, aby složili slavnostní přísahu v přítomnosti bohů Asýrie ... která měla zaručit mé nástupnické právo.“ Bratři však přísahu porušili, Nuncheríba zabili a usilovali o život i Esarchadónovi. Ale bohové ho unesli, „ukryli mě na bezpečném místě... aby mně zachovali pro královský úřad“.

Po uplynutí neklidného období Esarchadón obdržel „od bohů spolehlivý příkaz: ‚Pospěš, více neotálej! My půjdeme s tebou!‘“

Bohyně, která byla vybrána, aby Esarchadóna doprovázela, byla Ištar. Jakmile armáda jeho bratří vyrazila z Ninive, aby odrazila jeho útok na hlavní město, „Ištar, paní bitev, která si přeje, abych se stal jejím nejvyšším knězem, mi stála po boku. Zlámala jejich luky a rozprášila jejich seřazené šiky.“ Jakmile byly ninivští vojáci rozptýleni, Ištar k nim promluvila Esarchadónovým jménem. „Na její mocný rozkaz ke mně houfně přicházeli a kořili se mi,“ píše Esarchadón, „a uznali mě za svého krále.“

Jak Esarchadón, tak jeho syn a nástupce Aššurbanipal se pokusili o dobytí Egypta, a oba v bitvě použili „zářící zbrane“ „Děsivá záře Aššurova,“ píše Aššurbanipal, „oslepila faraóna tak, že zešlel.“

Další Aššurbanipalovy nápisy napovídají, že tuto zbraň, která vydávala intenzivní, oslepující jas, nosili bohové zřejmě na přilbě. V jednom případě byl nepřítel „oslepen září vycházející z božské hlavy“. V jiném „Ištar, která přebývá v Arbele, oděná božským ohněm a vystavující na odiv zářivou přilbici, dštila plameny na Arábii“.

I Starý zákon se zmiňuje o takové zářící zbrani, která dokáže oslepit. Když Hospodinovi andělé (doslova poslové) přišli do Sodomy před její zkázou, místní obyvatelé se pokoušeli vniknout do domu, v němž odpočívali. Proto poslové „muže, kteří byli u vchodu do domu,... ranili slepotou, takže nebyli schopni nalézt vchod“.

Jak Asýrie nabývala moci, ba zasahovala až do Dolního Egypta, její králové, řečeno slovy Hospodina skrze proroka Izajáše, zapomněli, že jsou pouze božím nástrojem: „Běda Asýrii, metle mého hněvu, té holi, skrze kterou projevim svůj hrozný hněv. Posílám ji na rouhavý pronárod, proti lidu, proti němuž plane má prchlivost.“ Avšak Asýrii takový trest nepostačí; „myslí jen na to, jak by vyhubila, jak by vymýtila nemálo pronárodů. Takové záměry Hospodin již neměl, proto vyhlašuje: „Ztrestám asýrského krále pro ovoce jeho velikášského srdce.“

Biblická prorocství, která předpověděla pád Asýrie, se vskutku vyplnila. Když se k nájezdníkům ze severu a východu připojili ještě vzbouření Babyloňané od jihu, padlo roku 614 př. Kr. náboženské centrum Aššur a o dvě léta později bylo dobyto a vypleněno i královské hlavní město Ninive. Velká Asýrie přestala existovat.

Po zničení asyrské říše se chopili příležitosti vazalští králové v Egyptě a Babylonii, aby se pokusili restaurovat svou moc. Tamní území se opět stalo vítanou kořistí a Egypťanům pod vedením faraóna Necha se ho podařilo zmocnit.

V Babylonii dostal Nabukadnezar II. - jak nás o tom písemně informuje - příkaz od boha Marduka, aby se svou armádou táhl na západ. Tuto výpravu umožnila skutečnost, že „jiný bůh“, který původně dotyčnou oblast ovládal, „si již nežádá Země cedrů“, a nyní jí „vládne cizí nepřítel a loupí tam“.

V Jeruzalémě Hospodin prostřednictvím proroka Izijá-šc prohlásil, že stojí na straně Babylonu, neboť se rozhodl, že babylonský král Nabukadnezar - jehož nazývá „svým služebníkem“ - se stane nástrojem jeho hněvu proti bohům Egypta:

Tak praví Pán, Hospodin zástupů, Bůh Izraele: „Vpravdě pošlu pro Nebúkadnesara, svého služebníka... A on vtrhne do země egyptské, a kdo je určen smrti, propadne smrti, kdo meči,

meči, kdo zajetí, upadne do zajetí. já rozdmýchám oheň v domě egyptských bohů a on je sežehne...

Egyptské modly se před ním kymácejí, domy egyptských bohů propadnou ohni."

Při tomto válečném tažení Hospodin oznámil i Jeruzalému, že bude potrestán za hříchy svého lidu, neboť se začal klanět „královně nebes" a egyptským bohům: „Hle, můj hněv a mé rozhořčení se vyleje na toto místo ... a bude hořet a neuhasne.... Ve městě, jež vzývalo moje jméno, započnu zkázu." A k tomu došlo v roce 586 př. Kr. „Nebúzara-dán, velitel tělesné stráže, služebník babylonského krále, přitáhl do Jeruzaléma. Vypálil Hospodinův dům i dům královský a všechny domy v Jeruzalémě; všechny význačné domy vypálil ohněm. Celé kaldcejské vojsko... zbořilo hradby kolem Jeruzaléma." Hospodin však slíbil, že toto pokoření potrvá jen sedmdesát let.

Král, který měl splnit tento slib a umožnit rekonstrukci jeruzalémského chrámu, byl Kýros. Jeho předkové, kteří asi mluvili nějakým indoevropským jazykem, zřejmě přešli na jih z oblasti poblíž Kaspického moře do provincie An-šan podél východního pobřeží Perského zálivu. Tam založil vůdce těchto migrantů Hachámaniš („moudrý muž") dynastii, kterou nazýváme Achaimenovci; jeho potomci -Kýros, Dáreios a Xerxés - vstoupili do dějin jako vládcové perské říše.

Když Kýros v roce 549 př. Kr. v Anšanu nastoupil na trůn, jeho země byla vzdálenou provincií Élamu a Médu. V Babylonu, tehdeším centru moci, vládl Nabonid, který se stal králem za nanejvýš pozoruhodných okolností: nebyl jako obvykle vybrán bohem Mardukem, ale dostal se na trůn prostřednictvím jedinečného paktu mezi nejvyšší kněžkou (což byla Nabonidova matka) a bohem Sinem. Částečně poškozená tabulka obsahuje konečný odsudek Nabonida: „Na podstavci vztyčil kacířskou sochu ... nazval ji jménem ‚bůh Sin'... V době, kdy se slaví příchod Nového roku, nakázal, aby se nekonalý žádné slavnosti... Odsoudil rituály a zrušil slavnostní obřady."

Zatímco Kýros bojoval v Malé Asii s Řeky, Marduk - který usiloval o opětovné získání pozice hlavního boha Babylonu - „zkoumal a prohledával různé země a pátral, zda by našel spravedlivého vládce, který by se jím ochotně nechal vést. A zavolal jménem Kýra, krále Anšanu, a prohlásil ho vládcem všech zemí".

Poté, co svými skutky Kýros dokázal, že bude jednat v souladu s božími záměry, Marduk „mu nařídil, aby táhl na jeho vlastní město, Babylon. Přiměl ho [Kýra], aby se vydal na cestu k Babylonu, a krácel po jeho boku jako skutečný přítel." Díky tomu, že ho doslova osobně doprovázel babylonský bůh, dokázal Kýros dobýt Babylon bez krveprolití. Onoho dne (který odpovídá 20. březnu 539 př. Kr.) Kýros „držel za ruce Bela (tj. pána) Marduka" v posvátném okrsku babylonském. Na Nový rok jeho syn Kambýses vedl bohoslužbu při obnovené slavnosti na počest boha Marduka.

b

Obr. 5

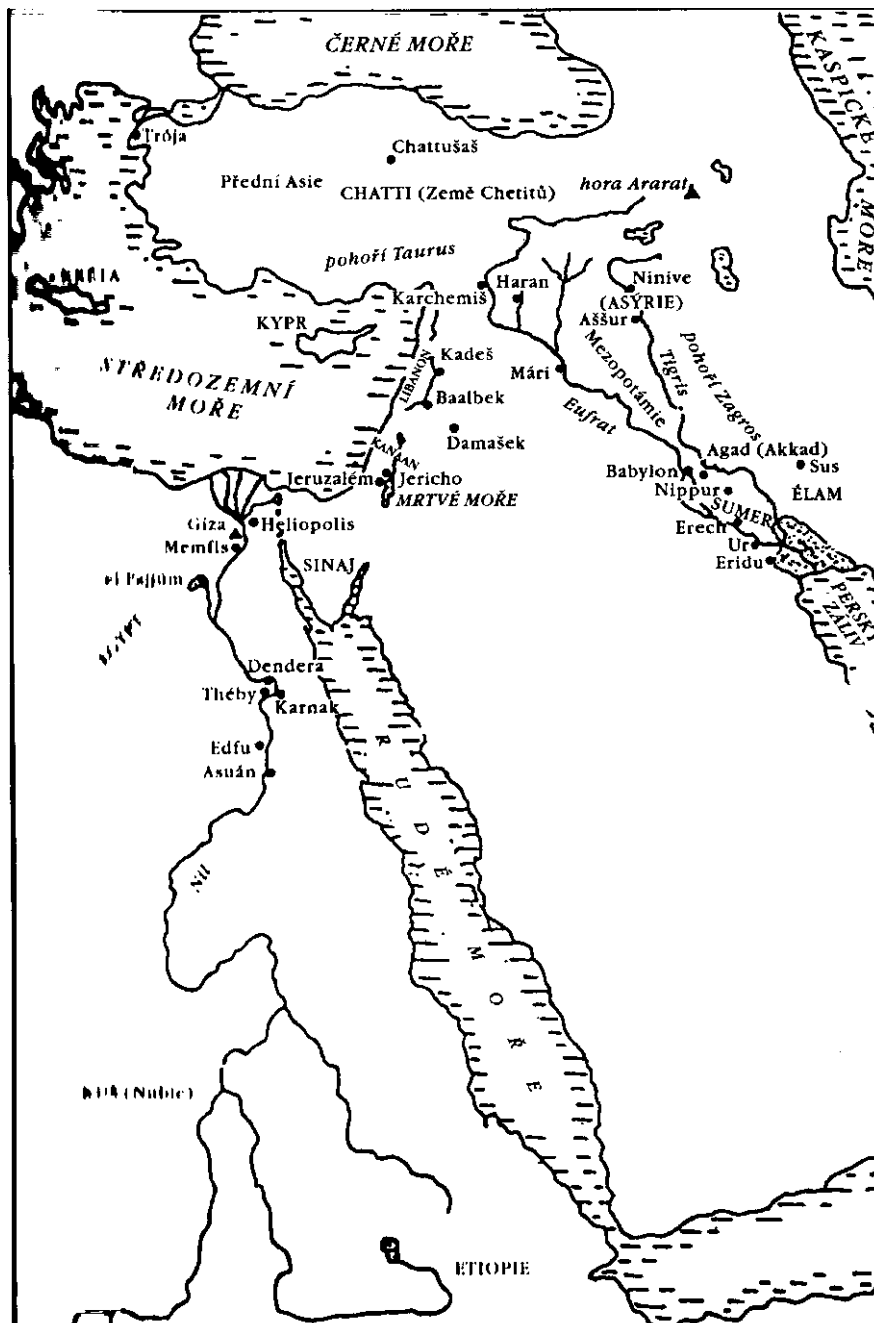
Kýros zanechal svým nástupcům říši, která slučovala až na jednu výjimku všechna předchozí císařství a království: Sumer, Akkad, Babylon a Asýrii v Mezopotámii; Élam a Méd na východě; země na severu; říši Chetitů a řecké osady v Malé Asii; Foinicii, Kanaán a zemi Pelištejců - ty všechny nyní spadaly pod vládu jediného svrchovaného panovníka a nejvyššího boha jménem Ahura-Mazda, bůh pravdy a světla. Ve starověké Persii byl zpodobován jako vousaté božstvo (Obr. 5a), které se projíždí po nebesích v okřídleném kotouči - velice podobně jako zobrazovali Asyřané svého nejvyššího boha Aššura (Obr. 5b).

Když Kýros v roce 529 př. Kr. zemřel, jediný nezávislý stát se svými vlastními bohy byl Egypt. Kýrův syn a nástupce Kambýses o čtyři roky později vedl svou armádu po pobřeží Středoziemního moře na Sinajském poloostrově a u Pelusia porazil Egyptěany. Několik měsíců nato vstoupil do Memfisu, královského hlavního města, a prohlásil se za faraóna.

Přestože Kambýses zvítězil, pečlivě se ve svých nápisech v Egyptě vyhýbá obvyklé úvodní formulaci: „Velký bůh Ahura-Mazda mě vybral.“ Dobře si uvědomoval, že Egypt do sféry působnosti tohoto boha nespadá. Aby dal najevo svou úctu vůči nezávislým egyptským bohům, Kambýses padl k zemi před jejich sochami a uznal jejich nadvládu. Za to egyptští kněží legitimizovali jeho vládu nad Egyptem a udělili mu titul „potomek boha Ra“.

Starověký svět byl nyní sjednocen pod jediným králem, kterého vybral „velký bůh pravdy a světla“, a kterého bohové Egypta přijali. Lidé ani bohové tedy neměli žádný důvod, aby proti sobě válčili. Dokonalý mír na zemi!

Jenže mír dlouho nevydržel. Na druhém břehu Středoziemního moře stále více rostlo bohatství, síla i ambice Řeků. Malá Asie, Egejské moře i východní pobřeží Středoziemního moře se stávaly svědky stále častějších konfliktů

- lokálních i mezinárodních. V roce 490 př. Kr. se Dá-reios I. pokusil o invazi do Řecka, ale byl poražen v bitvě u Marathonu; devět let poté byl poražen u Salaminy Xer-xes I. O sto padesát let později vyrazil z Evropy Alexandr Makedonský na velké tažení, při němž tekla lidská krev v celém tehdy známém světě až po Indii.

Jednal Alexandr také v souladu se „spolehlivým příkazem“ velikých bohů? Právě naopak. Alexandr, který věřil legendě, podle níž byl potomkem jednoho egyptského boha, se nejdříve vydal do Egypta, aby si poslechl božskou věštbu, která by jeho původ potvrdila. Tato věštba ale předpověděla i jeho brzkou smrt, a od té chvíle byla Alexandrova vojenská tažení motivována touhou po objevení živé vody, které by se mohl napít a svůj osud odvrátit.

Ani jeho vítězství a krveprolévání mu nepomohla. Alexandr zemřel v rozpuku mládí. A od té doby se již žádné lidské války bohové nezúčastnili.

2. kapitola ZÁPAS HÓRA A SUTECHA

Ve své historii lidských válek předpovídá mesiánská sekta amorejců poslední válku, v níž se vojsko božských bytostí připojí k Sikům smrtelníků a na bitevním poli se v jedno slíjí „válečný křik bohů a lidí“. Má to být snad pesimistická předpověď?

Vůbec ne. Válka synů světla proti synům temnot prostě pouze předpovídá, že lidské války skončí stejně, jako začali: lidé a bohové budou bojovat bok po boku.

Jakkoli nám to připadá neuvěřitelné, doklad o první válce níž bohové přizvali i lidi, skutečně existuje. Je to nápis na stěnách velkého chrámu v Edfu, posvátném městě starého Egypta, který byl zasvěcen bohu Hórovi. Tam pod-podle egyptské tradice Hór zbudoval slévárnu „božského železa“ a tam také ve zvláštní komoře přechovával velký okřídlený kotouč, na němž mohl létat po nebi. Jakmile se dveře slévárny otevřou," prohlašuje jistý egyptský text, „kotouč sloupá vzhůru:

Nápis (Obr. 6), pozoruhodný svou geografickou přesností začíná také konkrétním datem - avšak nikoli datem, které se váže k záležitostem lidí, nýbrž bohů. Popisuje události, které se

odehrály dlouho před nástupem faraónů, kdy v Egypte vládli sami bohové:

V roce 363 Jeho Veličenstvo Ra, Svatý, Sokol obzoru, Nesmrtelný, který žije navěky, pobýval v zemi Chen.

Byl doprovázen svými bojovníky, neboť v okrsku, který se od té doby nazývá Ua-Ua, se nepřátelé spikli proti svému pánu.

Ra tam odjel ve svém člunu a jeho bojovníci s ním. Přistál v okrsku trůnního města Horova, v jeho západní části, na východ od domu Chenova, který se od té doby nazývá Královský Chenu. Hórus, Okřídlený měřič, přistoupil ke člunu boha Ra a pravil ke svému otci: „Ó Sokole obzoru, viděl jsem nepřátele, kteří se proti tobě, mému pánu, spikli, aby pro sebe získali zářící korunu.“

Starověkému písaři se podařilo několika slovy vylicít, jak pozadí, tak dějiště neobyčejné války, která měla vypuknout. Okamžitě pochopíme, že boj vyprovokovalo spiknutí jistých „nepřátel“ boha Ra a Hóra, kteří se chtěli zmocnit „zářící koruny“. Něco takového se však zřejmě mohlo

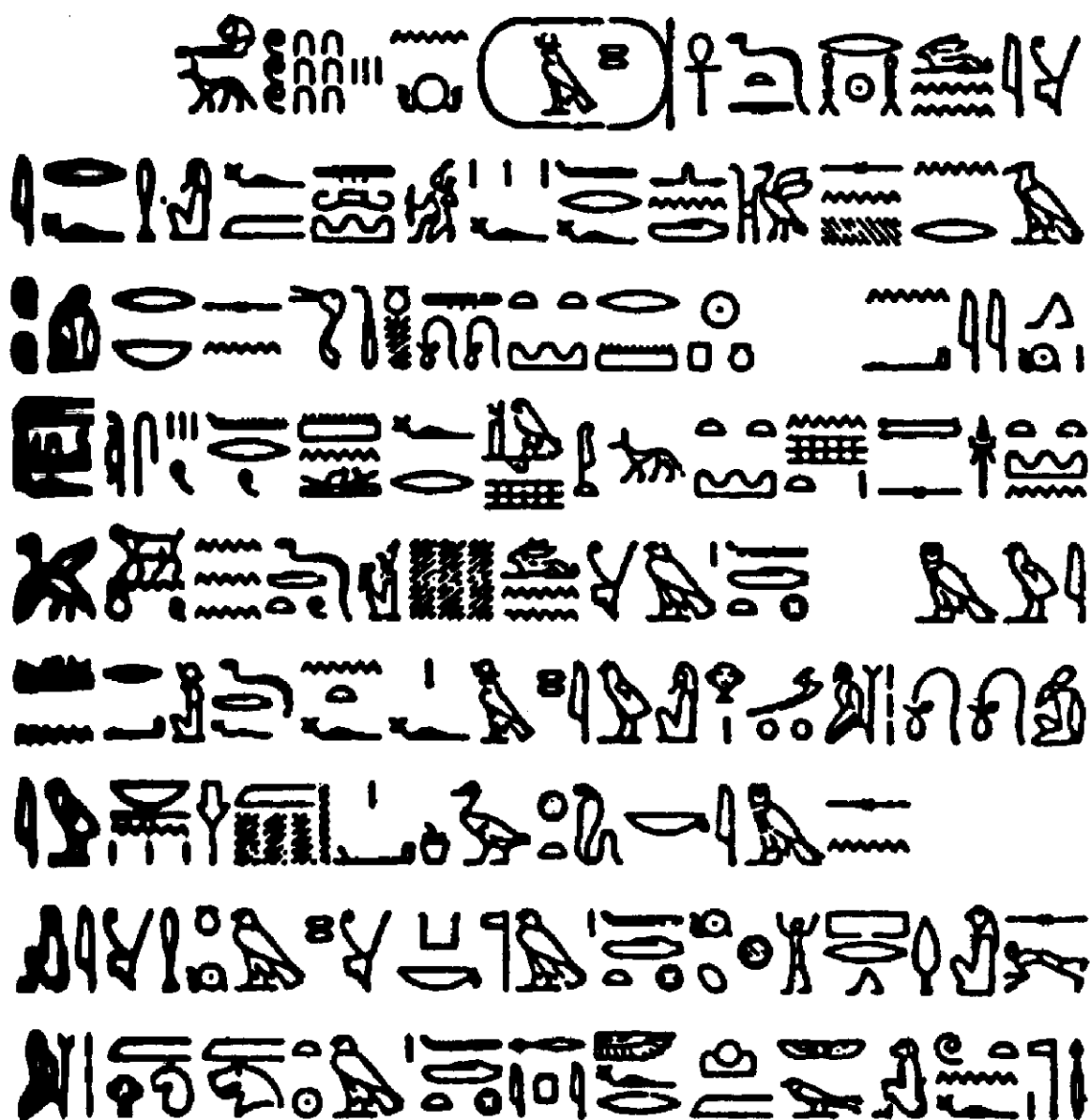
podarřit jenom jinému bohovi nebo bohům. Aby toto spiknutí zmařil, Ra - „doprovázen svými bojovníky" - se vypravil ve svém člunu do oblasti, kde měl svůj hlavní stan Hór.

„Člun" boha Ra, jak jej známe i z dalších textů, byl nebeský člun, v němž Ra mohl putovat po obloze. V tomto případě se Ra rozhodl přistát daleko od jakékoli vodní plochy, „v západní části" okrsku Ua-Ua. Tam přistál na východ od „trůnního města" Horova. A Hór vyšel, aby pozdravil svého předchůdce, a oznámil mu, že „nepřítelé" proti němu shromažďují vojsko.

Potom Ra, Svatý, Sokol obzoru, řekl Horovi, Okřídlenému měřiči: „ Toto je vznešený záměr boha Ra, můj synu:

Pospěš, potři nepřítele, kterého jsi viděl."

Nato Hór nastupuje do okřídleného kotouče, aby pátral po nepříteli z výše:

Obr.6

Hór, Okřídlený měřič, potom vylétl k obzoru v okřídleném kotouči boha Ra; a proto je od onoho dne nazýván „Velký bůh,pán nebes“.

Při svém letu v okřídleném kotouči Hór z nebes vystopoval nepřátelská vojska a spustil na ně „bouři“, kterou oni neslyšeli ani neviděli, která je však okamžitě zahubila.

Z nebeské výše z okřídleného kotouče potom spatřil nepřátele a vpadl jim do zad. Z přední části kotouče proti nim rozpoutal bouři, v níž jejich oči osleply a uši ohluchly. V jediném okamžiku jim všem najednou přinesl smrt; ani jediný tvor nepřežil.

Hór potom v okřídleném kotouči, který „zářil mnoha barvami“, odletěl zpět ke člunu boha Ra, a z úst boha Thov-ta, který se vyznal v kouzlech, se oficiálně dozvěděl o svém vítězství:

Potom se Hór, Okřídlený měřič, opět zjevil v okřídleném kotouči, který hrál mnoha barvami; a navrátil se k člunu boha Ra, Sokola obzoru.

„A Thovt pravil: „ Ó pane bohů! Okřídlený měřič se navrátil ve velkém okřídleném kotouči, zářícím mnohými barvami“...

A proto bude od tohoto dne znám pod jménem „ Okřídlený měřič“. A město Hút bylo od toho dne na počest Hóra, Okřídleného měřiče, pojmenováno „Behutet“.

Tato první bitva mezi Hórem a „nepřáteli“, se odehrála v Horním Egyptě. Heinrich Brugsch, který jako první publikoval text zmíněného nápisu již v roce 1870 (*Die Sage von tier geflugten Sonnenscheibe*), vyslovil předpoklad, že „Země Chén“ byla Núbie a že Hór objevil nepřátele u Syemu (dnešní Asuán). Novější studie, napr. *Egypt in Nubia*, jejímž autorem je Walter B. Emery, se shodují v tom, že Tu-Chen byla Núbie, a Ua-Ua se jmenovala její severní část, oblast mezi prvními a druhými peřejemi Nilu. (Jižní část Núbie se jmenovala Kuš.) Toto označení je zřejmě správné neboť město Behutet, které bylo pojmenováno po Hó-rovi ako odměna za jeho vítězství, je totožné s městem Ed-fu, které rovněž bylo zasvěceno Horovi.

Podle tradice právě v Edfu vybudoval Hór božskou slévárnu, v níž byly ukuty jedinečné zbraně z „božského že-železa“. Tam také Hór vycvičil armádu *mesniu* - „kovových mužů“.TI jsou vyobrazeni na stěnách chrámu v Edfu jakožto muži s vyholenými hlavami, oblečení do krátkých vystři-zených tunik, a v každé ruce drží zbraň. Vyobrazení této neznámé zbraně podobné harpuně se vyskytuje i v hieroglyfech pro slova „božské železo“ a „kovoví lidé“.

Mesniu byli podle egyptské tradice vůbec prvními lidmi, které vyzbrojili bohové zbraněmi zhotovenými z kovu. Byli to také, jak se brzy dozvíme z následujícího vyprávění, první smrtelníci, kteří byli odvedeni, aby bojovali ve válce mezi bohy.

Oblast mezi Asuánem a Edfu byla nyní bezpečná, válečníci byli vyzbrojeni a prodělali výcvik, a bohové byli při-připraveni postupovat na sever k centru Egypta. Počáteční vítězství zřejmě také

posílila spojenectví bohů, neboť se dovídám, že se k nim připojila i asijská bohyně Ištar (Egyptské texty ji uvádějí pod jejím kanaánským jménem Aštoret). Hór, který se vznášel na obloze, zavolal na boha Nit, aby prozkoumal zemi pod ním:

A Hór pravil: „ Postup vpřed, O Ra! Hledej nepřátele, kteří leží dole, na zemi!"

Potom Ra, Svatý, cestoval dále; a s ním Aštoret. Hledali nepřítel na zemi, ti se však ukryli.

Jelikož nepřátelé na zemi se ukryli před jeho pohledem, Ra dostal nápad: „A Ra řekl bohům, kteří ho doprovázeli: ‚Zamiřme s naší lodí k vodě, neboť nepřítel leží na zemi.' A od toho dne nazvali ty vody ‚vodní cestou'." Ra mohl využít obojživelných vlastností svého dopravního prostředku, ale Hór potřeboval nějaký člun schopný plavby po vodě. Proto mu dali člun „a nazvali jej Mak-A (Velký ochránce) až po naše časy".

Potom následovala první bitva, jíž se zúčastnili i smrtelníci:

Avšak i nepřátelé vstoupili do vod, učinili ze sebe krokodýly a hrochy, a naráželi do člunu boha Ra, Sokola obzoru...

A tehdy Hór, Okřídlený měřič, přispěchal se svými pomocníky, těmi, již sloužili jako bojovníci, každého povolal jménem, a s pomocí božského železa a řetězů, které třímali v rukou, pobili krokodýly i hrochy.

Na to místo odtáhli 651 nepřátel a jakmile byli v dohledu města, zabili je.

A Ra, Sokol obzoru, řekl Hórovi, Okřídlenému měřiči: „Nechť je toto místo od této chvíle známo jako místo tvého vítězství v jižních zemích."

Když z oblohy pobil nepřátele na zemi i ve vodě, Hóro-vo vítězství bylo úplné; Thovt vydal výzvu k oslavám:

Potom řekl Thovt ostatním bohům: „ Ó bohové nebeští, kéž se vaše srdce zaradují! Ó bohové pozemští, kéž se vaše srdce zaradují! Mladý Hór přinesl mír, dosáhl neslýchaných úspěchů ve svém tažení."

Tehdy se stal odznakem vítězného Hóra okřídlený ko-louč:

A od onoho dne existuje kovový odznak Hórův. Hór vytvořil svůj znak v podobě okřídleného kotouče a upevnil jej na před' člunu boha Ra. Po stranách umístil bohyni severu a bohyni jihu v podobě dvou hadů.

A za tímto znakem stál Hór na člunu boha Ra s bož-kýn železem a řetězem v ruce.

Navzdory Thovtovu prohlášení, že jim Hór přináší mír, míru přece jenom nebylo ještě dosaženo. Jak skupina bo-bohů postupovala dále na sever, „zahlédli na planině jihovýchodně od Théb dvě zářící tělesa. A Ra řekl Thovtovi: ‚To je nepřítel; ať je Hór pobije. A Hór mezi nimi způsobil velkou skázu."

Za pomoci armády smrtelníků, které vyzbrojil a vycvičil, Hór opět zvítězil; a Thovt i nadále pojmenovával různá místa podle vítězných bitev.

Zatímco první vzdušná bitva propukla kvůli obraně od-oddělující Egypt od Núbie u Syeny (Asuánu), další bitvy na zemi a na vodě zajistily Hórovi ohyb Nilu od Théb po Den-deru. Tam budou v následujících dobách vznikat velké chrámy a královská města. Cesta do Egypta byla nyní volná. Bohové po několik dalších dní pokračovali v cestě na sever. Hór držel stráž ze svého okřídleného kotouče na obloze, Ra a jeho společníci pluli po Nilu a kovoví lidé pochodovali po pevnině a chránili je z boku. Následovala řada krátkých, ale urputných šarvátek; jména místní - s nimiž se setkáváme v zeměpisných zprávách ze starého Egypta naznačují, že útoční bohové dosáhli oblasti jezer, která se za dávných dob rozkládala od Rudého moře ke Středozemnímu moři (některá existují dodnes):

Potom se od něho nepřátelé odpoutali a vydali se nase-ver. Uložili se v okrsku vod čelem k zadní části Středozemního moře; a jejich srdce byla plna bázně před ním.

Avšak Hór, Okřídlený měřič, je pronásledoval v člunu boha Ra s božským železem v ruce.

A všichni jeho pomocníci, ozbrojení železnými zbraněmi, byli shromážděni kolem něho.

Avšak pokus obklíčit a dopadnout nepřítele se nezdařil: „Po čtyři dny a čtyři noci plul po vodě a hledal je, ale žádného nepřítele nespatriil.“ Ra mu poradil, aby opět nasedl do okřídleného kotouče a vznesl se; a tentokrát Hór prchající nepřítele spatřil; „vrhl za nimi svůj božský oštěp a zabil je a způsobil jim velkou porážku. Také přivedl do přední části člunu boha Ra 142 nepřátel, které zajal“, a tam byli neodkladně popraveni.

Nápisy v chrámu v Edfu pokračují na dalším panelu, protože tam také začíná nová kapitola ve válce bohů. Nepřítelé, kterým se podařilo uprchnout, „se řídili podle Severního jezera a zamířili ke Středozemnímu moři, k němuž chtěli do plout po vodě. Avšak bůh zasáhl jejich srdce [strachem], a když se dostali doprostřed vod, obrátili se na útěku od západního jezera k vodním tokům, které jsou spojeny s jezery oblasti Mer, aby se tam setkali s nepřáteli ze země Sutecha.“

Tyto verše nám poskytují nejen zeměpisné údaje; rovněž poprvé výslovně pojmenovávají „nepřítele“. Konflikt se přesunul do oblasti jezer, jejichž řetězec ve starověku (mnohem více než dnes) fyzicky odděloval vlastní Egypt od Sinajského poloostrova. Na východ, za touto vodní hranicí, se rozkládalo území Sutecha - což byl odpůrce Osiri-da (Usira), Horova otce, kterého také zabil. Právě se tedy dovídáme, že tím nepřítelem, proti jehož armádě Hór od jihu postupoval, byl Sutech. Nyní Hór dosáhl linie oddělující Egypt od země Sutecha.

Na krátký čas nastala přestávka v boji, během níž Hór přivedl do první linie své ozbrojené „kovové lidi“ a na scénu dorazil i Ra vesvém člunu. Nepřítelé se také přeskupili, vrátili se spátky přes vodu a vypukla velká bitva. Tentokrát by-bylo zajato a popraveno 381 nepřátel (o ztrátách na Horově straně se text nezmiňuje); Hór překročil vodu a pustil se do pronásdování nepřátel až na Sutechovo území.

Tedy se - alespoň podle nápisu - Sutech natolik rozzuřil že se Horovi postavil, a následovala řada pŕetek ve vzduchu i na zemi v souboji jednoho boha proti druhému. Zpráva o tomto souboji

se zachovala v několika verzích, jak uvidíme dále. V této chvíli nás zajímá jedna skutečnost, na niž upozornil E. A. Wallis Budge v práci *The Gods of the Egyptians*: Totiž že když se lidé poprvé zúčastnili války bohů, k Horovu vítězství přispělo vyzbrojení lidské armády "božským železem": "Je zcela jasné, že Hór za svůj úspěch vdečil lepším zbraním, jimiž byli on a jeho muži vyzbrojeni, i materiálu, z něhož byly zhotoveny."

Tedy se podle egyptských nápisů naučil muž pozvednout meč proti muži.

Když se veškeré boje skončily, Ra dal najevo své uspokojení s činy „Horových kovových lidí“ a ustanovil, že od té chvíle mají „přebývat ve svatyních“ a za odměnu se jim mají přinášet úlitby a oběti, „protože zhubili nepřátele Hóra“. Usadili se ve městech Edfu (hlavní město Horovo v Horním Egypte) a This (řecky Tanis, biblický Sóan), což bylo hlavní město boha v Dolním Egyptě. Po nějakém čase pozbyli své čistě vojenské role a získali titul Šamsu-Hór (pomocníci Hórovi) a sloužili jako jeho lidští pomocníci a vyslanci.

Je potvrzeno, že nápis na chrámových stěnách v Edfu je kopie textu, který egyptští písaři znali ze starších zdrojů kdy a kým byl však původní text vypracován, není známo. Badatelé, kteří se nápisem zabývali, dospěli k názoru, že přesné zeměpisné i jiné údaje naznačují (opět citujeme E. A. Wallise Budge), „že se nejedná o čistě mytologické události; a je téměř jisté, že triumfální postup připisovaný Hor-Behutetovi (Hórovi z Edfu) je založen na úspěších některého vítězného útočníka, který se usadil v dávných časech v Edfu“.

Podobně jako ostatní egyptské historické texty, i tento začíná datem: „V roce 363.“ Takováto data vždy označují rok vlády faraóna, za něhož k dané události došlo: každý faraón panoval první rok, druhý rok a tak dále. Zkoumaný text se však nezabývá otázkami králů, ale týká se záležitostí bohů - konkrétně války mezi bohy. Pojednává tedy o událostech, které se odehrály „v roce 363“ za vlády určitých bohů a přenáší nás zpět do doby, kdy v Egyptě nevládli lidé, nýbrž bohové.

O tom, že taková doba existovala, nás egyptská tradice nenechává na pochybách. Řecký historik Hérodotos (v 5. stol. př. Kr.) získal za své dlouhé návštěvy Egypta od kněží informace o dynastiích faraónů a o jejich vládě. „Kněží,“ píše, „mi řekli, že prvním králem Egypta byl Mén který vystavěl hráz, která chrání Memfis před rozvodněným Nilem“, také koryto řeky odklonil a rozšířil město na takto získané půdě. „Kromě těchto činů, jak mi řekli kněží, postavil i chrám boha Vulkána, který stojí uvnitř města, je to obrovská stavba, velmi zaznamenaní hodná.“

Jindy mi předčítali z papýru jména 330 panovníků, kteří ho na trůně vystřídali. Z tohoto počtu následovníků bylo osmnáct etiópských králů a jedna místní královna; všichni ostatní však byli králové a Egyptané.“

Kněží potom Hérodotovi ukázali řady soch, znázorňujících tyto faraóny, a vyprávěli mu různé podrobnosti, týkající se těchto králů i jejich nároků na božský původ.

„Bytosti zpodobené těmito sochami měly k bohům opravdu velmi daleko,“ poznamenává Hérodotos, „i když“ pokračuje:

V předešlých dobách tomu bylo jinak: Tehdy v Egyptě vládli bohové, kteří žili na zemi s lidmi, a jeden z nich byl vždycky nejvyšší.

Posledním z nich byl Hór, syn Osiridův, kterého Řekové nazývají Apollo. Sesadil Tyfona a vládl v Egyptě jako poslední bůh-král.

Ve své knize Proti Apionovi uvádí židovský dějepisec Josef Flavius jako jeden ze svých pramenů k historii Egypta spisy jistého egyptského kněze jménem Manehto (Mane-thoh). Tyto spisy se nikdy nenašly; avšak pochybnosti o existenci tohoto kněze byly rozptýleny, když se ukázalo, že z jeho spisů vychází i několik prací pozdějších řeckých dejepisců. Nyní s určitostí můžeme tvrdit, že Manehto (jeho jméno zapsané hieroglyfy znamená „dar Thovtův“) byl ve skutečnosti velekněz a velký učenec, který sepsal historii Egypta v několika svazcích na rozkaz krále Ptolemaia Philadelpa kolem roku 270 př. Kr. Originál rukopisu byl uložen ve velké alexandrijské knihovně, kde však propadl skáze společně s četnými dalšími dokumenty nedozírné ceny, když budovu i s jejím obsahem vypálili v roce 642 po Kr. muslimští nájedníci.

Manehto je první známý historik, který rozdělil egyptské

panovníky do dynastií - kterážto praxe se udržela dodnes. Jeho seznam králů - se jmény, dobou panování, pořadí ná-stupníků a některé další informace - se dochovaly hlavně zásluhou spisů Julia Africana a Eusebia z Caesareje (ve 3. a 4 století po Kr.) Tyto a další verze založené na Manehtovi se se shodují v tom, že na jeho seznamu panovníků je uveden jako první vladař první dynastie faraónů král Meni (řecky Me-nes) - tentýž král, o němž podává zprávu Hérodotos, kterou sestavil na základe svých vlastních výzkumů v Egyptě.

Tato skutečnost byla od té doby potvrzena moderními objevy, jako je např. Tabulka z Abydu (Obr. 7), na níž faraon Setchi I., doprovázen svým synem Ramessem II., vypočítává jména svých pětasedmdesáti předchůdců. První zaznamenané jméno je Mena.

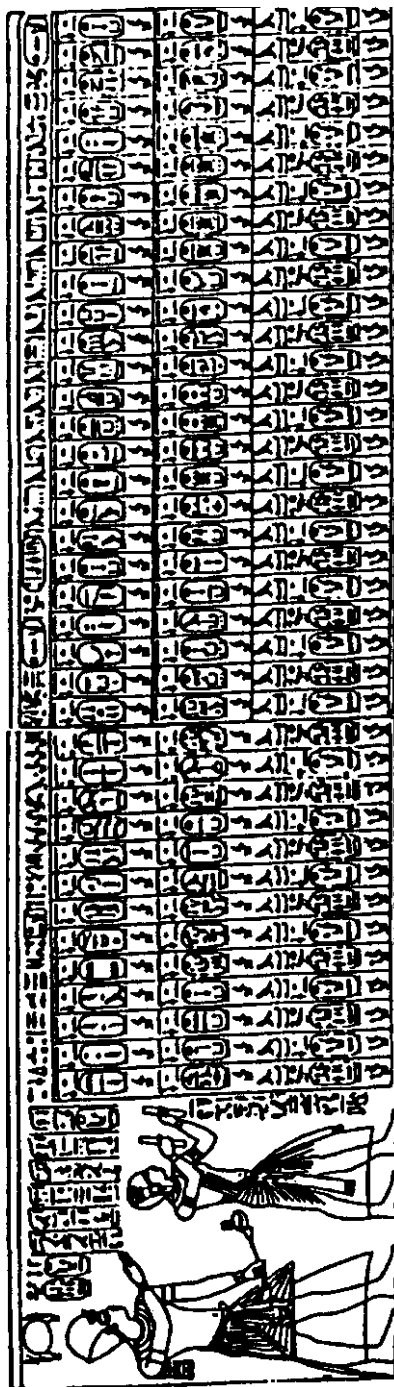
Jestliže se Hérodotos nemýlí, pokud jde o dynastie egyptských faraónů, nemůže mít pravdu, i když hovoří o „předešlých dobách“, kdy „v Egyptě vládli bohové“?

Zjišťujeme, že Manehto s Hérododem souhlasil i v tomto bodě. Před dynastiemi faraónů, píše, byly čtyři jiné dynastie - dvě dynastie bohů, jedna polobohů a jedna přechodná. Nejprve, píše, vládlo nad Egyptem sedm velkých bohů po dobu celkem 12 300 let:

Ptah	vládl	9 000 let
Ra	vládl	1 000 let
Su	vládl	700 let
Geb	vládl	500 let
Osiris (Usire)	vládl	450 let
Sutech	vládl	350 let
Hór	vládl	300 let
sedm bohů	vládlo	12 300 let

Druhá dynastie bohů, píše Manehto, se skládala z dvanácti božských vládců, z nichž první byl bůh Thovt; vládli 1 570 let. Celkem vládlo devatenáct bohů 13 870 let. Potom následovala dynastie třiceti polobohů, kteří vládli 3 650 let; celkem bylo v Egyptě čtyřicet devět božských a polobožských panovníků, kteří vládli celkem 17 520 let. Po následujících 350 let nebyl v celém Egyptě žádný panovník; byla to doba chaosu, po níž se vystřídalo na trůně ve městě This deset lidských vladařů. Teprve poté ustavil Meni první lidskou dynastii faraónů a vystavěl nové hlavní město věnované bohu Ptahovi - to je ten Hérodotův „Vulkán“.

Půl druhého století archeologických výzkumů a luštění hieroglyfických nápisů vědce přesvědčilo, že dynastie fa-

Obr.7

raonů v Egyptě započaly patrně kolem roku 3100 př. Kr., a to za onoho panovníka, jehož jméno hieroglyfy uvádějí jako Meni. Ten sjednotil Horní a Dolní Egypt a jako hlavní město ustanovil Meni-Nefer (Krása Menova) - řecky Memfis. Jeho nástupu na trůn sjednoceného Egypta skutečně předcházelo chaotické období rozháraného Egypta, jak o tom píše Manehto. Jeden nápis na artefaktu známém jako Palermský kámen uchovává nejméně devět archaických jmen králů, kteří nosili pouze červenou korunu Dolního Egypta a vládli před Menim. Byly nalezeny hrobky a artefakty náležející archaickým králům, kteří se jmenovali např. „Štír“, Ka, Zeser, Narmer a Srna. Znamý egyptolog sir Flinders Petrie ve své práci *The Royal Tombs of the First Dynasty* i v dalších pracích prohlašuje, že tato jména odpovídají jménům, která dal Manehto ve svém seznamu deseti lidským vládcům, kteří vládli během chaotického období v Tanisu. Petrie navrhl, aby se tato skupina, která ještě předchází První dynastii, označovala jako „Dynastie o“.

Nejvýznamnější archeologický doklad, zabývající se egyptskými panovníky, tzv. Turínský papyrus, začíná dynastií bohů, a vypočítává je: Ra, Geb, Osiris, Sutech a Hór, dále Thovt, Maat a další; Hórovi připisuje dobu vlády 300 let - stejně jako Manehto. Tento papyrus, který se datuje od doby Ramesse II., po božských vladařích vypočítává třicet osm polobožských vládců: „Devatenáct pánů Bílé zdi a devatenáct ctihodných ze severu.“ Mezi nimi a Menim, tvrdí Turínský papyrus, vládli králové z řad lidí pod patronací samotného Hóra; jejich přídomek zněl Šamsú-Hór!

V roce 1843 se Dr. Samuel Birch, kurátor staroegyptských sbírek Britského muzea, obrátil na Královskou společnost pro literaturu se zprávou, že na tomto papyru a jeho fragmentech napočítal celkem 330 jmen - což je počet, „který se shoduje s 330 králi, jež uvádí Hérodotos“.

I když se dnes egyptologové v některých podrobnostech liší, shodují se v tom, že archeologické objevy podporují zprávy, které nám poskytli starověcí historikové, pokud jde o dynastie, započaté Menim, dále následovalo období chaosu, během něhož rozpolcenému Egyptu vládlo asi deset panovníků; a že existovalo dřívější období, kdy byl Egypt sjednocen pod vládou panovníků, jejichž jména nezněla jinak než Hór, Osiris atd. Avšak badatelé, kterým je zatěžko smířit se s myšlenkou, že tito vládcové byli „bohy“, tvrdí, že to byli pouze „zbožštělí“ lidé.

Chceme-li vrhnout na tuto otázku více světla, můžeme začít přímo na tom místě, které Meni vybral za hlavní město sjednoceného Egypta. Místo, kde Memfis vznikl, nebylo vůbec dílem žádné náhody; vztahovalo se k určitým událostem týkajícím se bohů. I způsob, jakým bylo město postaveno, byl symbolický; Meni je vybudoval na umělém pahorku, který vznikl odkloněním koryta Nilu v tomto místě a rozsáhlým budováním přehrad, hrází a zemních prací. Tím se snažil napodobit způsob, jakým byl vytvořen samotný Egypt.

Egyptané věřili, že „velice veliký bůh, který vystoupil za pradávných dob“, dorazil na zem a zjistil, že je pokryta vodou a vrstvou bahna. Proto započal se stavbami velkých hrází a vysušováním půdy, čímž Egypt doslova vyzvedl z vod - tím se vysvětluje i přídomek Egypta - „vysušená země“. Tento prastarý bůh se jmenoval Ptah - „Bůh nebe a země“. Je považován za velkého stavitele a mistrovského tvůrce.

Věrohodnost této legendy o „vyvýšené zemi“ posilují technická hlediska. Nil je poklidná a splavná řeka až po Sy-ene (Asuán); za ním, dále na jih, začíná být zrádná a tok je přehrazen několika peřejemi. Jak je Nil dnes regulován pomocí přehrad u Asuánu, stejně tomu bylo zřejmě i v prehistorickém Egyptě. Egyptská legenda vypráví, že

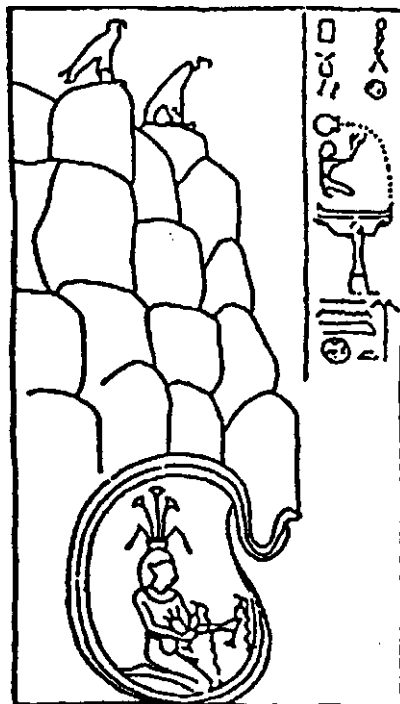
Ptah si zvolil za svou operační základnu ostrov Abú, kterému v řeckém období říkali na základě jeho tvaru Sloní; rozkládá se právě nad první nilskou peřejí u Asuánu. V textu a kresbě (Obr. 8) je Ptah, jehož symbolem byl had, vyobrazen, jak řídí z podzemní jeskyně nilské vody.

„To on ovládal vrata, která držela povodně, on zavíral v pravý čas závory.“ Odborným jazykem se dozvídáme, že v místě z technického hlediska nejvhodnějším Ptah vybuodoval „zdvojenou jeskyni“ (tj. dvě propojené nádrže), jejichž uzávěry se daly otvírat a zavírat, čímž se mohla umele regulovat hladina i průtok vody v Nilu.

Ptahovi i dalším bohům se egyptsky říkalo Ntr - „Stážce, Hlídač“. Egyptané píší, že bohové přišli do Egypta z Ta-Ur, neboli „Daleké/Cizí země“, kde Ur znamená jednak „prastarý“, ale může to být i skutečné místní jméno - místo, které dobře známe z Mezopotámie i z biblických zpráv; staré město Ur v jižní Mezopotámii. Úžiny Rudého moře, které spojovaly Mezopotámii a Egypt, se jmenovaly Ta-Ne-ter, „Místo bohů“, průchod, jímž přišli do Egypta. To, že nejstarší bohové přišli z biblických krajin Semu, je ještě dodatečně potvrzeno překvapivým faktem, že jména těchto starých bohů jsou „semitského“ (akkadského) původu. Jméno Ptah, které v egyptštině nic neznámá, má v semitských jazycích význam „ten, kdo vytvořil věci vyřezáváním a otevřením“.

Ve stanovený čas - podle Manehta po 9 000 letech - se po Ptahovi stal vládcem Egypta Ra. Jeho jméno v egyptštině rovněž nemá žádný význam, ale protože byl Ra spojován se zářícím nebeským tělesem, badatelé usoudili, že Ra znamená „jasný“ nebo „zářící“. S větší jistotou můžeme tvrdit, že jeden z jeho přídomků, Tem, měl v semitských jazycích konotace „dokonalý, čistý“.

Egyptané věřili, že také Ra sestoupil na zem z „planety vzdálené milion let“ v nebeském plavidle, jejíž horní část,

Obr.8

zvaná *Ben-Ben* (pyramidový pták), byla později uchovávána ve svatostánku, který byl pro ni speciálně postaven v posvátném městě Anu (biblické Ón, známější pod svým řeckým jménem Heliopolis). Za dynastických dob konali Egypťané pouti k této svatyni, aby zhlédli *Ben-Ben* a další posvátné předměty, spojované s bohem Ra a nebeskými cestami bohů. Právě bohu Ra pod jménem *Tem* byli Izraelité donuceni postavit město, v bibli nazývané *Pitom* - „Brána Temova“.

Jako první zapsali tradice egyptských bohů kněží z Helio-pole. Také vylíčili první „společnost“ bohů, jimž předsedal Ra, a která se skládala z devíti „strážců“ - tj. Ra a čtyř dalších božských manželských párů. První božský pár, který nastoupil poté, co byl již Ra pobytem v Egyptě unaven, byly jeho vlastní děti: mužská polovina *Šu* („Sucho“) a žena *Tefnut* („Vlhkost“); podle egyptských bájí bylo jejich hlavním úkolem pomáhat bohu Ra v dohledu nad oblohou nad Egyptem.

Šu a *Tefnut* se stali vzorem faraónům z řad smrtelníků v pozdějších dobách: králové si brali za manželky své nevlastní sestry. Po nich na božském trůně - jak nás informují legendy i Manehto - vládly jejich děti, opět bratr a sestra: *Geb* („Ten, který vrší zem“) a *Nut* („Vysoká nebeská klenba“).

Čistě mytologický přístup k egyptským příběhům o bozích - domněnka, že primitivní lidé pozorovali přírodu a její jevy považovali za „bohy“ - vedl badatele k předpokladu, že *Geb* představoval Zemi v božské podobě a *Nut* byla zase zosobnění nebes; a tím, že Egypťané nazvali *Ge-bu* a *Nut* Otcem a Matkou bohů, kteří potom vládli nad Egyptem, vlastně věřili, že bohové se zrodili ze spojení

Země a nebe. Pokud však budeme brát legendy a verše zhromážděné v *Textech z pyramid* a v *Knize mrtvých* doslovněji, uvidíme, že Geb a Nut dostali svá jména s přihlédnutím k činnosti, které se vztahovaly k periodickým objevování ptáka *Bennu*, z něhož také Řekové odvodili svou legendu o Fénixovi: orlovi s rudozlatým peřím, který umíral a znovu se zjevoval v rozmezí několika tisíciletí. Právě kvůli tomuto ptákovi - jehož jméno bylo shodné se jménem nebeského člunu, v němž Ra sestoupil na Zem - podnikl Geb ty rozsáhlé zemní práce a Nut „pozvedla nebeskou klenbu“. Tyto činy byly zřejmě uskutečněny (těmito bohy v „Zemi lvů“; tam právě Geb „otevřel zem pro velký kulovitý předmět, který se snesl „z nebeské klenby“ a zjevil se na obzoru.

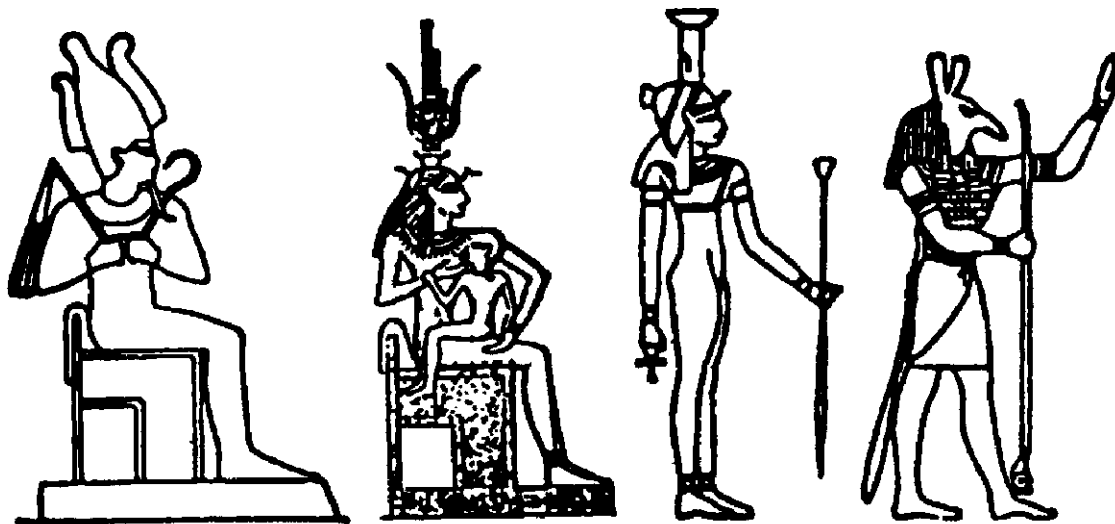
Poté, co Geb a Nut dokončili výše uvedené práce, předali přímou vládu nad Egyptem svým čtyřem dětem, které se jmenovaly: *Asar* (Usire - „Vševidoucí“), jemuž Řekové říkali Osiris, jeho sestra a zároveň manželka *Ast*, známější pod jménem Isis, dále *Sutech* (Sethos) a jeho ženu *Neftys* (Nebt-Hat, tj. „Paní domu“), sestra *Isidina*. Těmito bohy, kteří byli skutečnými bohy Egypta, se také egyptské báje zabývají nejvíce; ale při jejich vyobrazení (Obr. 9) *Sutech* (Sethos) není nikdy znázorněn jinak než ve zvířecí podobě; nikdy nemá odhalenou tvář a význam jeho jména egyptologům stále uniká, ledaže se jeho jméno shoduje se jménem třetího syna Adama a Evy (Šét), tak jak je nacházíme v bibli.

Poté, co se dva bratři oženili s vlastními sestrami, bohům vyvstal vážný problém, jak to bude s nástupnictvím. Jediné schůdné řešení spočívalo v rozdělení království: Usire (Osiris) dostal severní, nížinatou část (Dolní Egypt) a *Sutech* jižní, hornatou (Horní Egypt). Jak dlouho toto uspořádání vydrželo, se můžeme jen dohadovat na základě *Manehtových kronik*; je však jisté, že *Sutech* nebyl s rozdělením moci spokojen a podnikl ne jeden krok, aby se zmocnil vlády nad celým Egyptem.

Badatelé dospěli k názoru, že jediným *Sutechovým* motivem bylo bažení po moci. Jakmile však pochopíme, jaká byla božská nástupnická pravidla, umožní nám to porozumět hlubokému dopadu, jaký tato pravidla měla na záležitosti bohů (a následně i lidských králů). Jelikož bohové (a posléze lidé) mohli mít kromě oficiální manželky ještě jednu nebo více konkubín, a navíc ještě levobočky z příležitostných milostných dobrodružství, první pravidlo nástupnictví bylo toto: dědicem trůnu se má stát prvorozený syn, narozený oficiální manželce. Pokud by tato manželka žádného syna neměla, dědicem se stává prvorozený syn kterékoli z konkubín. Avšak pokud porodila vladařovi syna jeho nevlastní sestra, byť to bylo již po narození prvorozeného dědice, tento syn nahradil v nástupnickém právu prvorozeného a právoplatným dědicem se stal on.

Tento zvyk byl příčinou nemalé revnivosti a bojů mezi bohy nebes a země a - podle našeho názoru - vysvětluje *Sutechův* hlavní motiv. Pramenem pro tuto naši domněnku je pojednání *De Iside et Osiride* (O *Isidě* a *Osiridovi*) od *Plútarcha*, historika a životopisce z 1. století po Kr., který v sepsal pro Řeky a Římany své doby legendární historie blízkovýchodních bohů. Egyptské prameny, z nichž vycházel, byly v té době považovány za spisy samotného *Thovta*, který zaznamenal jakožto písař bohů pro všechny časy zprávy o jejich příhodách a činech na této zemi. „Nyní se započíná stručná historie o *Isidě* a *Osiridovi*, přičemž vše nadbytečné je vynecháno,“ píše *Plútarchos* v úvodní větě a pokračuje líčením, že bohyně *Nut* (kterou *Rekové* srovnávali se svou bohyní *Réou*) měla tři syny: prvorozený byl *Osiris* (*Usire*), nejmladší *Sutech*. Také porodila

dvě dcery, které se jmenovaly Isis a Neftys. Otcem všech těchto dětí ale nebyl Geb; jeho dětmi byli pouze Neftys a Su-

Obr.

tech. Osirida a jeho druhého bratra ve skutečnosti zplodil Ra, který se tajně vloudil ke své vnučce; Isidiným otcem byl Thovt (řecký bůh Hermes), který „byl rovněž zamilován do této bohyně“, a rozličným způsobem se jí odměňoval, „aby jí splatil projevy přízně, kterou mu věnovala“.

Příbuzenské a následnické vztahy byly tedy následující: provorozený byl Osiris, a ačkoliv jeho otce nebyl Geb, jeho nárok na dědictví byl ještě větší, protože ho zplodil sám veliký Ra. Právoplatným dědicem však byl Sutech, jelikož ho tehdy vládnoucímu Gebovi porodila jeho nevlastní sestra Nut. Jako by to nestačilo, situace se ještě dále zkomplikovala soupeřením mezi dvěma bratry, kteří oba usilovali o to, aby se jejich syn stal dalším legitimním následníkem. K dosažení tohoto cíle mohla Sutechovi syna porodit pouze jeho nevlastní sestra Isis, kdežto matkou Osiridova syna se mohla stát jak Isis, tak Neftys (obě byly jeho nevlastními sestrami). Aby Osiris překazil Sutechovy naděje na to, že by se jeho potomek mohl stát vládcem Egypta, oženil se s Isidou. Sutech si tedy vzal Neftys, ale protože to byla jeho vlastní sestra, žádný z jejich potomků neměl na nástupnictví šanci.

Tak byla připravena scéna pro stále zuřivější Sutechův hněv vůči Osiridovi, který ho připravil nejen o trůn, nýbrž i jeho potomky o následnické právo.

Příležitost k pomstě podle Plútarcha Sutechovi poskytla „návštěva jisté etiópské královny jménem Aso“ v Egyptě. Sutech, který se tajně spikl se svými příznivci, uspořádal na její počest hostinu, na niž pozval všechny bohy. Pro uskutečnění svého tajného plánu si nechal Sutech zhotovit skvostnou truhlu, dost velkou, aby se do ní dal ukrýt Osiris: „Tuto truhlu nechal přinést do hodovní síně; poté, co se jí všichni dost naobdivovali, Sutech ji - jakoby žertem - slíbil tomu, kdo se do ní přesně vejde. Nato si všichni jeden po druhém do truhly lehali.

Jako poslední z celé společnosti se do truhly položil Osiris, načež se okamžitě seběhli všichni spiklenci, přibouchli víko, zvenčí je zatloukli hřebíky a ještě zalili roztaveným olovem.“ Potom odnesli truhlu, v níž byl Osiris uvězněn, na mořské pobřeží, a v místě, kde se u Tanisu Nil vlévá do Středozemního moře, ji hodili do vody.

Isis se oděla smutečním šatem, na znamení smutku si ustříhla kadeř vlasů a vydala se truhlu hledat. „Nakonec dostala jistou zprávu, že truhlu odnesly mořské vlny na pobřeží k Byblosu" (tam, kde se dnes rozkládá Libanon). Isis se zmocnila truhly s Osiridovým tělem a ukryla ji na opuštěném místě, než se jí podaří vymyslet, jak by mohla Osirida oživit. Avšak Sutech se o tom všem nějakým způsobem dozvěděl, truhlu ukradl a rozsekal Osiridovo tělo na čtrnáct kusů, které porůznu rozházel po celém Egyptě.

Znovu se Isis vydala hledat rozptýlené údy a části těla svého bratra-manžela. Některé verze tvrdí, že každý kus pohřbila na tom místě, kde je našla, a tam všude také začali místní lidé Osirida uctívat. Jiné verze říkají, že nalezené části svázala dohromady, čímž započala egyptský zvyk mu-mifikovat mrtvé. Všechny verze se však shodují v tom, že našla všechny části až na jednu - Osiridův falus.

Avšak než Isis tělo navždy pohřbila, podařilo se jí z něj vytáhnout Osiridovu „podstatu", sama se jeho semenem oplodnila, počala a porodila chlapce Hóra. Ukryla ho před Sutechem v nilských bažinách, zarostlých papyrem.

Dochovalo se mnoho legend, které zpracovávají následující události: legendy znovu a znovu opisované a přepisované na různé papyry, tvořící kapitoly v *Knize mrtvých*, nebo zpracované ve verších v *Textech z pyramid*. Všechny legendy dohromady odhalují veliké drama, v němž došlo k obratným machinacím v mezích zákona, k únosu ve státním zájmu, ke kouzelnému zmrtvýchvstání, homosexualitě a nakonec k velké válce - drama, v němž byl v sázce trůn nejvyšších bohů.

Jelikož všichni zřejmě uvěřili, že Osiris zahynul, aniž zanechal dědice, Sutech zvětřil svou příležitost získat legitimního dědice, pokud by se mu podařilo přinutit Isidu, aby si ho vzala za muže. Unesl ji a držel ji v zajetí tak dlouho, dokud nesvolila, avšak s pomocí boha Thovta se jí podařilo uprchnout. Verze, zaznamenaná na tzv. Metternichově stéle, která je sestavena jako příběh vyprávěný Isidinými vlastními slovy, popisuje její útěk pod pláštěm noci a dobrodružství, která ji potkala, než se dostala k bažinám, kde se skrýval Hór. Hór však umíral po uštknutí škorpiótem (Obr. 10). Text naznačuje, jako by to byla slova jejího umírajícího syna, která ji podnítila k útěku. Lidé, kteří žili v bažinách, přišli na její volání, avšak pomoci jí nedokázali. Vtom se objevila pomoc z vesmírného plavidla:

Isis vykřikla k nebesům a vyslala svou prosbu ke „člunu milionu let".

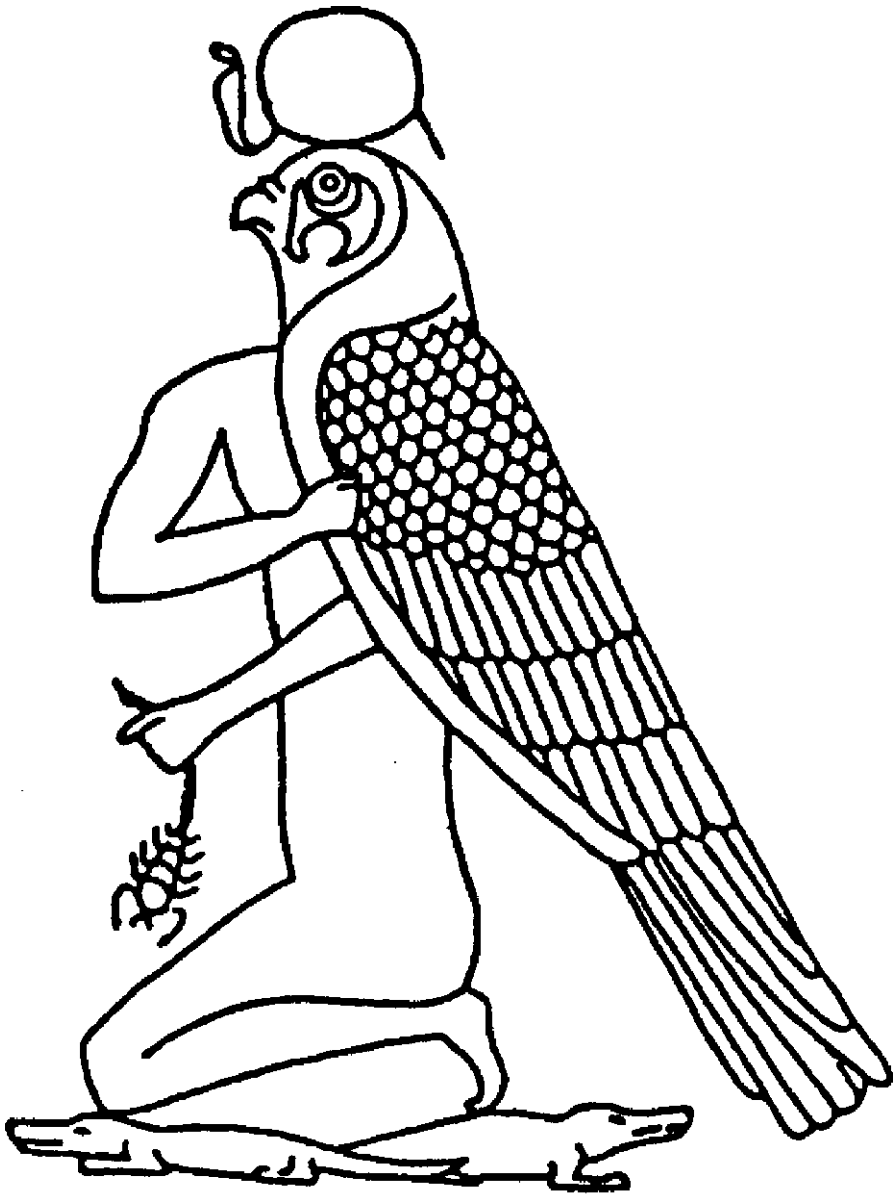
A nebeský kotouč se zastavil a nepohnul se z místa, v němž se nacházel.

I sestoupil Thout z nebes, byv obdařen kouzelnou silou, a měl velikou moc, která činí slovo skutkem. A pravil:

„ Ó Isis, bohyně, ty přeslavná, která znáš umění úst; hle, dítěti Horovi se nepříhodí nic zlého, neboť jeho záchrana přichází ze člunu boha Ra.

Tohoto dne jsem přibyl v člunu nebeského kotouče z místa, kde se nalézal včera. Až nastane noc, toto světlo odežene [jed] a Hór se uzdraví. Přišel jsem z nebes, abych pro matku zachránil dítě."

Vzkříšen z mrtvých Thovtovým uměním a podle některých textů i do budoucna imunní proti uštknutí díky Thovtově léčbě, Hór vyrůstal jako *Neč-atef*, „Mstítel svého

Obr.io

otce". Bohové a bohyně, kteří stáli na straně Isidy, ho vycvičili ve válečných uměních a připravili ho jako božského prince, hodného nebes. Potom se jednoho dne objevil před radou bohů a vznesl nárok na Osiridův trůn.

Mnoho bohů bylo jeho zjevem překvapeno, ale sotva někdo mohl být překvapen víc než Sutech. Je otcem tohoto mladíka skutečně Osiris? Podle textu známého jako *Papyrus Chestera Beattyho* č. 1 Sutech navrhl, aby bohové své jednání přerušili a poskytl mu příležitost, aby mohl vzniklý problém smírně prodiskutovat se svým nečekaně objeveným synovcem. Pozval Hóra, aby s ním „strávil šťastný den“ v jeho domě, a Hór pozvání přijal. Avšak Sutech neměl v úmyslu žádné smírné diskuse, nýbrž lest:

A když nastal večer, přichystali jim lože a oni na ně ulehli.

A v noci Sutech ztopořil svůj úd a vstoupil jím do Hó-rových beder.

Když se bohové opět sešli, Sutech požadoval, aby byl úřad vládce přiřčen jemu, neboť Hór je nezpůsobilý: ať si z Osiridova semene pochází nebo nepochází, v každém případě teď však v sobě má semeno Sutechovo, což ho nanejvýš opravňuje k tomu, aby jeho, Sutecha následoval, ale v žádném případě ho nesmí předběhnout!

Jenže teď bohům přichystal překvapení Hór. Když Sutech vyřil své semeno, „já jsem je chytil do rukou,“ prohlásil Hór. Ráno ho ukázal matce a řekl jí, co se stalo. Isis tedy Hórovi pomohla ztopořit jeho úd a zachytila jeho semen do poháru. Potom odešla do Sutechovy zahrady a vyřila Hórovo semeno na salát, který Sutech později nevědomky snědl. Takže, prohlásil Hór, „Nejenže Sutechovo semeno není ve mně, ale *moje* semeno je v něm. Nezpůsobilý je tedy Sutech!“

Konsternovaní bohové povolali Thovta, aby při rozhodl. Thovt prozkoumal semeno, které Hór dal své matce, a ta je Uchovala v malé nádobce; zjistil, že je to skutečně Sutechovo semeno. Potom prohlédl Sutechovo tělo a potvrdil, že se v něm opravdu nachází Hórovo semeno

Rozběsněný Sutech na pokračování diskuse nečekal. Na odchodu ještě zvolal, že jedině boj až do trpkého konce může rozhodnout tento spor.

V té době Sutech podle Manehta panoval již 350 let. Při-počteme-li k tomuto číslu dobu, po niž Isis hledala třináct částí rozsekaného Osiridova těla - tedy, jak se domníváme, třináct let - zjistíme, že to skutečně bylo „v roce 363“, kdy se Ra v Núbii připojil k Hórovi, aby ho doprovázel ve válce proti „nepříteli“. V knize *Horus, Royal God of Egypt* její autor S. B. Mercer shrnuje názory badatelů na toto téma rozhodnými slovy: „Příběh o konfliktu mezi Hórem a Sutechem je záznamem historické události.“

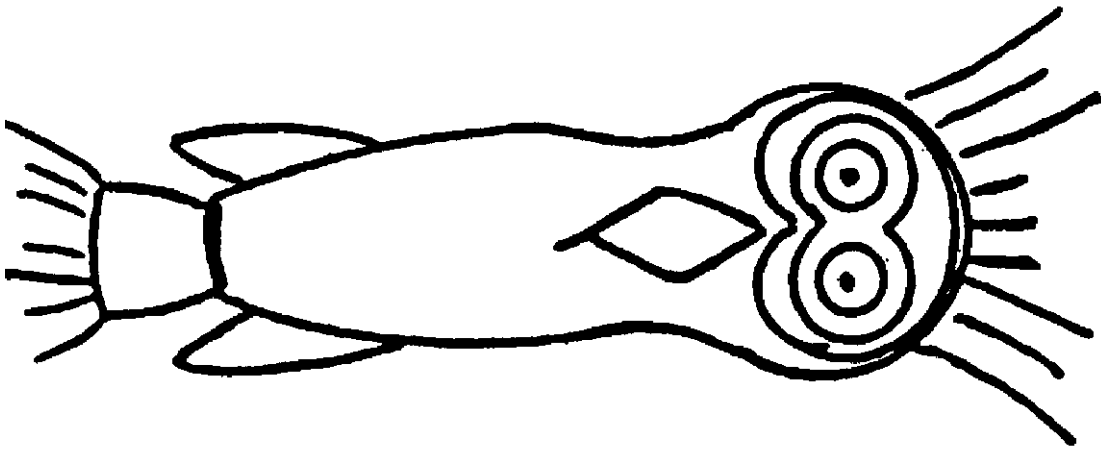
Podle nápisů v chrámu v Edfu se první bitva, v níž se Hór přímo utkal se Sutechem, odehrála u „Jezera bohů“, od lé doby nazývaného „Jezerem bitvy“. Hórovi se podařilo zasáhnout Sutecha svým božským kopím; když Sutech upadl, Hór se ho zmocnil a přivedl ho před boha Ra. „Jeho kopí vězelo v [Sutechově] krku a nohy toho zlosyna byly spoutány řetězem a ústa byla zavřena po úderu kyjem boha [Hóra].“ Ra rozhodl, aby Isis a Hór naložili se Sutechem a dalšími „spiklenci“, jak se jim líbí.

Jakmile však Hór začal pobíjet zajatce a uřezávat jim hlavy, Isidě se zželelo jejího bratra Sutecha a pustila ho na svobodu. O tom, co následovalo, se dochovaly různé verze včetně jedné, kterou známe jako *Čtvrtý Sallierský papyrus*; většinou se shodují v tom, že Sutechovo pro puštění Hóra natolik rozzuřilo, že srazil hlavu své vlastní matce Isidě; avšak bůh Thovt jí useknutou hlavu přiložil zpátky k tělu a vzkřísil ji. (Tento incident popisuje i Plú-tarchos.)

Sutech se po svém útěku nejdříve ukryl v podzemním tunelu. Po odpočinku trvajícím šest dní následovala řada bitev, které se odehrály ve vzduchu. Hór se vznesl do výše ve stroji nazývaném *Nar* („Ohnivý sloup“), který byl vyobrazen jako podlouhlý, válcovitý člun, opatřený ploutvemi nebo krátkými křídélky. Masivní hlava nesla pár „očí“, které neustále měnily barvu od modré po červenou a opět v modrou; vzadu byly vidět čáry podobné stopám z tryskového motoru (Obr. 11); zepředu z tohoto zařízení vyzařovaly jakési paprsky. (V egyptských textech, které byly všechny napsány Hórovými příznivci, se nedochoval žádný popis Sutechova létacího dopravního prostředku.)

Texty popisují bitvu, která se rozhořela doširoka daleka. Jako první utrpěl zásah Hór - byl zasažen šípem světla ze Sutechova létacího stroje. *Nar* přišel o jedno „oko“ a Hór pokračoval v boji z okřídleného kotouče boha Ra. Odtud také na Sutecha vystřelil „harpunu“; nyní byl zasažen Sutech a přišel o varlata.....

W. Max Müller, který se zabýval podstatou této zbraně, ve své knize *Egyptian Mythology* napsal, že měla „podivnou, prakticky nemožnou hlavici“. V egyptských textech se jí dostalo přívlastka „třicetinásobná zbraň“. Na dochovaných vyobrazeních vidíme (Obr. 12 a), že „harpuna“ byla skutečně složitá, rafinovaná raketa se třemi hroty: jakmile byla vystřelena první, větší šípka, uvolnila dráhu dvěma menším. Přídomek „třicetinásobná zbraň“ napovídá, že šlo o něco podobného tomu, co dnes označujeme termínem raketa se sdruženou bojovou hlavicí - střela, která nese deset náloží.

Obr.ii

Jde o čirou shodu okolností, nebo spíše o to, že podobné okolnosti vyvolají podobné konotace? Společnost McDonnella Douglase ze St. Louis v Missouri pojmenovala svou nově vyvinutou řízenou podmořskou střelou Harpuna (Obr. 12 b).

Velcí bohové vyzvali protivníky, aby uzavřeli příměří, a znovu je povolali před svou radu. Podrobnosti o jejich rokování jsme posbírali z textu, zapsaného na kamenný sloup faraónem Šabakem (v 8. století př. Kr), který prohlašuje, že text je opisem jednoho velice starého koženého svitku „prožraného červy“, který byl nalezen ve velkém chrámu boha Ptaha v Memfis. Rada bohů nejprve znovu rozdělila Egypt mezi Hóra a Sutecha podle hraniční čáry z doby Osiridovy, avšak Geb po důkladnějším zvážení toto rozhodnutí zvrátil, neboť ho znepokojovala otázka násled-nictví: Kdo „otevře tělo“ pro následující generace? Jelikož Sutech pozbyl varlat, nemůže už mít žádné potomstvo. ... A tak Geb, „pán Země, daroval Hórovi jako dědictví“ celý Egypt. Sutech měl dostat nějaké území mimo Egypt; od té doby se Egypťané domnívají, že Sutech se napříště stal asijským božstvem.

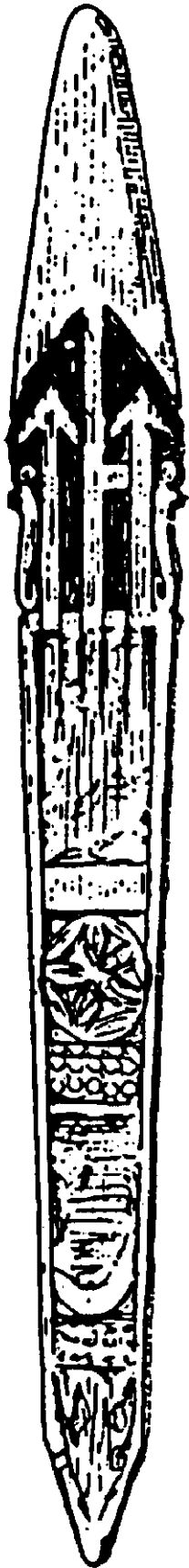
Rada bohů přijala toto doporučení jednomyslně. Její poslední jednání je popsáno v *Huneferském papyru*:

Hór prožívá v přítomnosti božského shromáždění pocit triumfu. Dostalo se mu surchované vlády nad světem, vládne téměř všem částem Země.

Trůn boha Geba mu byl přisouzen spolu s hodností, kterou mu udělil bůh Šu.

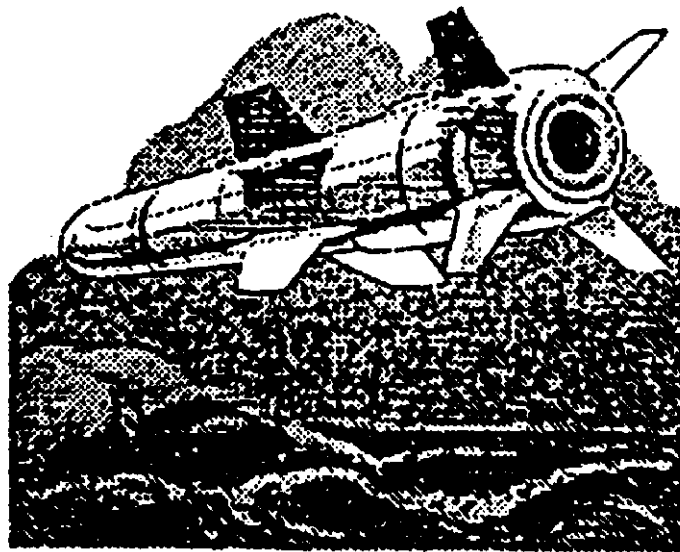
Tyto nároky, píše dále papyrus:

byly formálně potvrzeny ustanoveními [uloženými] v Komnatě zápisů;

a

b

Obr. 12

3. kapitola DIOVY A INDROVY STŘELY

Když Hérodotos navštívil v 5. století př. Kr. Egypt, dospěl k přesvědčení, že Řekové své představy a víru v bohy převzali od Egyptanů. Když pak o tom psal pojednání pro své krajany, používal při popisu srovnatelných egyptských božstev jména řeckých bohů.

Jeho přesvědčení o egyptském původu řecké teologie pramenilo nejen z podobných atributů a významů jmen Jednotlivých bohů, ale rovněž (a hlavně) z podobnosti příběhů, které se k nim vázaly. Mezi nimi ho jistě musela zarazit jedna nápadná paralela, která sotva mohla být pouhou shodou okolností: příběh o tom, jak v boji o nadvládu jeden bůh vykastroval druhého.

Řecké prameny, z nichž Hérodotos mohl čerpat, jsou naštěstí dostupné: jsou to různá literární díla, např. Homérova *Ilias*, *Ódy* Pindara Thébského, které byly napsány právě před Hérodotovou dobou, a byly všeobecně známé; ale především *Theogonie* („Zrození bohů“) od Hésioda, rodáka z Askary ve středním Řecku, který tuto a ještě jednu práci (*Činy a dny*) sepsal v 8. století př. Kr.

Básník Hésiodos se rozhodl, že svou *Theogonii* věnuje Múzám, bohyním hudby, literatury a umění, které ho podle jeho vlastních slov povzbuzovaly, aby „v písni oslavil“ příběhy „vznešeného rodu bohů od samého počátku ... a potom zapěl o rase lidí a silných obrů, a tím potěšil srdce bohů sídlících na Olympu“. Toto vše se přihodilo, když jednoho dne „pásl své ovečky“ poblíž posvátné hory, kde bohové sídlili.

Navzdory tomuto pastorálnímu úvodu je příběh o bozích v té podobě, v níž byl Hésiodovi zjeven, převážně příběhem vášni, vzpoury, úskoku a mrzačení; stejně jako soubojů a války, která zachvátila celý tehdejší svět. Přestože se básní nese hymnická oslava boha Dia, autor se vůbec nesnaží zakrýt řetězec krvavých násilných činů, jejichž pomocí se Zeus domohl svého svrchovaného postavení.

To, o čem Múzy zpívaly, Hésiodos zapsal; a „toto zpívaly Múzy, devět dcer, jež zplodil Zeus“:

*Vpravdě nejprve zrodil se Chaos,
a potom Gaia mohutných ňader...
A temný Tartaros v hlubinách Země širokých cest,
a Erós, nejkrásnější z nesmrtelných bohů...
Z Chaosu povstali Erebos a černá Nyx;
Z ní se pak zrodili Aithér a Hémerá.*

Tato první skupina nebeských bohů byla doplněna, když *Gaia* („Země“) zrodila *Urana* („Hvězdné nebe“) a potom pojala za chotě svého prvorozeného syna, aby se dostal do první dynastie bohů. Brzy po Uranově narození *Gaia* ještě porodila jeho půvabnou sestru *Uraeu* a moře - „Ponta, neplodnou hlubinu zuřivě se dmoucí vlnobitím“.

Potom se narodila další generace bohů - potomci Gaia spojení s Uranem:

*Potom ležela s Uranem
a Oceánem hlubokých vírů;
Coeus a Crius a Hyperion a Iapetus;
Theia a Rhea, Themis a Mnémosyné;
Se zlatou korunou Phoebe a půvabná Thetis.
Po nich se zrodil Kronos lstivý,
nejmladší a nejstrašnější z jejích dětí.*

Přestože těchto dvanáct dětí - šest chlapců a šest dívek - se narodilo ze svazku syna s vlastní matkou, dělaly skutečně čest svému božskému původu. Ale Uranus byl stále chlípnější a chlípnější a další potomci - ačkoli obdařeni nevídanou silou - už byli všelijak tělesně znetvořeni. Jako první z těchto „zrůd“ se narodili tři Kykloповé, Brontes („Hřmící“), Steropes („Tvůrce blesku“) a Arges („Vyzařující jas“); „ve všem byli jako bohové, avšak měli pouze po jednom oku, zasazeném uprostřed čela; a dostalo se jim jména ‚Kulatoocí‘ (Kyklopes), protože měli uprostřed čela jedno kulaté oko“.

„A opět se zrodili další tři synové ze spojení Urana s Ga-iou, velicí a silní nad vše pomýšlení: Cottus a Briareos a Gyes, stateční potomci.“ Pro svůj obrovitý vzrůst dostali přízvisko Hekatoncheires („Storucí“): „Z jejich ramen vyrůstalo sto paží, aby se k nim nikdo neodvážil přiblížit, a každý měl po padesáti hlavách.“

„Kronos nenáviděl svého smyslného zploditele,“ píše Hésiodos, avšak „Uranus se kochal svými zlými činy.“

Tehdy Gaia „naostřila veliký srp a řekla o svém plánu svým drahým synům“, jak by mohli potrestat „svého hříšného otce“ za jeho „odporné násilnosti“: aby Uranovi uřízli genitálie a učinili tak přítrž jeho sexuální bezuzdnosti. Avšak „všechny pojal strach“; pouze „velký Kronos, lstivý, si dodal odvahy“.

Gaia tedy dala Kronovi srp, který zrobila z šedého pazourku, a ukryla syna potají ve svém příbytku u Středozevního moře.

A Uranus se přiblížil v noci a dychtil po lásce; a ulehl s Gaiou a položil se na ni. Tu ho syn napadl ze zálohy, natáhl levou ruku a uchopil ho a v pravé ruce držel

velký, dlouhý srp se zubatým ostrím. Hbitě uřízl vlastnímu otci jeho mužství a odhodil je za sebe... do vzedmutého moře.

Čin byl dokonán, avšak ani kastrace ještě zcela neukončila linii Uranová potomstva. Jak z něho vytryskla krev, několik kapek oplodnilo Gaiu, ona počala a porodila „mocné Erínye“ (Fúrie, bohyně pomsty), a „velké Giganty v zářivé zbroji, s dlouhými kopími v rukou; a Nymfy, které se zo-vou Meliae („Nymfy z javorového stromu“). Odříznuté genitálie zanechávaly za sebou pěnu,

když je rozbouřené moře doneslo k ostrovu Kypru, „kde se zrodila strašná a překrásná bohyně,... kterou bohové i lidé nazývají *Afrodita* („Z pěny zrozená“).

Zneškodněný Uranus zavolal bohy-netvory, aby ho pomstili. Jeho vlastní děti, zvolal, se staly Titány, kteří „se vypínají a drze se dopouštějí hrozných skutků“; nyní by se ostatní bohové měli postarat, „aby po těchto činech následovala odplata“. Vyděšený Kronos uvěznil Kyklopy i další nestvůrné obry tak daleko, aby žádný z nich nemohl odpovědět na Uranovo volání.

Avšak zatímco se Uranus tak pilně staral o potomstvo, i další bohové se množili; jejich děti měly jména, která vyjadřovala jejich vlastnosti - vcelku dobrotivé. Nyní, po spáchání násilných činů, bohyně Nyx zareagovala na toto volání a zrodila zlá božstva: „Porodila osud a tři nelitostné, mstivé sudičky, jimž byla jména: Klóthó [„předoucí“], Lachesis [„udělující“] a Atropos [„neodvratná“] ... Porodila Zhoubu a Černý osud a Smrt .. a Vinu a Bolestný zármutek ... Hlad a Strast.“ A také přivedla na svět „Klam a Nesvár... stejně jako Soupeření, Bitvu, Vraždu, Zabíjení, Hádku, Lež., Disputaci, Nespravedlnost a Zmar“. Jako poslední Nyx porodila *Nemesis* („Odplatu“). Uranovo volání nezůstalo bez odezvy: mezi bohy vstoupily soupeření, bitvy a válka.

A na tento nebezpečný svět přivedli Titáni třetí generaci bohů. Jelikož se báli odplaty, drželi při sobě a pět ze šesti bratrů si vzalo za ženy pět ze svých vlastních sester. Z těchto božských sourozeneckých manželských párů byli nejdůležitější Kronos a Rhea, neboť Kronos si díky svému odvážnému činu zajistil mezi bohy vedoucí postavení. Z tohoto svazku vzešlo šest potomků. Rhea porodila tři dcery: Hestii, Deméter a Héro, a tři syny: Háda, Poseidona a Dia. Jakmile však děti přišly na svět, „velký Kronos každé okamžitě pozřel... neboť jeho záměrem bylo, aby se nikdo jiný z hrdých Synů Nebes nezmocnil královského postavení mezi nesmrtelnými bohy“. Důvodem, proč chtěl spolukat své vlastní potomky a tím se jich zbavit, byla věštba, o níž se dozvěděl. Ta pravila, že „ač je velmi silný, je mu předurčeno, že bude poražen svým vlastním synem“: Osud se měl opakovat, Kronovi se mělo stát totéž, co on udělal svému otci.

Avšak svému osudu nikdo neujde. Rhea, která se již z předcházejících Kronových kousků poučila, ukryla svého nejmladšího syna Dia na ostrově Krétě. Místo novorozeněte Kronovi podstrčila „velký kámen zabalený do plenek“. Kronos záměnu neprohlédl a spolkl kámen v domnění, že je to malý Zeus. Brzy poté začal dávit a postupně vyvrhl jedno po druhém všechny děti, které předtím pozřel.

„Jak roky ubíhaly, síla i ušlechtilé údy prince [Dia] rychle rostly.“ Po nějaký čas se Zeus honil za půvabnými bohyněmi, jak se slušelo na vnuka chlípného Urana, a často se kvůli tomu dostal do nepříjemností s jejich manžely. Posléze však obrátil svůj zájem ke státnickým povinnostem. Již deset let zuřila válka mezi staršími Titány, „vznešenými Titány z vysoké hory Othyres“ (která byla jejich sídlem), a mladšími bohy, „které krásnovlasá Rhea porodila ze svazku s Kronem“, a kteří sídlili na protější hoře Olympu. „V zuřivé zlobě neustále spolu bojovali již po celých deset let, a ten lítý boj nepolevoval na žádné straně, ani se ne-čhýlil ke konci, neboť síly byly vyrovnané.“

Byly tyto boje jenom vyvrcholením stále se zhoršujících vztahů mezi sousedními koloniemi bohů, propuknutím revnivosti mezi vzájemně spřízněnými a nevěrnými bohy a bohyněmi (kde matky spaly se svými syny a strýcové oplodňovali neteře), nebo to byl první případ vzpoury mladých proti starému režimu? Na to nám *Theogonie* neposkytuje jasnou odpověď, ale pozdější

řecké legendy a dramata naznačují, že se všechny tyto motivy spojily, až posléze vedly k dlouhodobé a „tvrdošijné“ válce mezi mladšími a staršími bohy.

V této vleklé válce spatřil Zeus příležitost, jak se zmocnit nadvlády nad ostatními bohy, a tím - ať vědomě či nevědomky - naplnit osud, který byl předurčen jeho otci Kronovi, totiž sesadit ho.

První krok, který Zeus učinil, bylo, že „osvobodil ze smrtelných pout bratry svého otce, Uranovy syny, které jeho otec ve své pošetlosti uvěznil“. Tři Kykloповé mu na důkaz vděčnosti darovali božské zbraně, které Gaia ukryla před Uranem: „Hrom, Zářící hromový klín a Blesk.“ Hádovi dali ještě zázračnou přilbici, která svého nositele činila neviditelným; Poseidón obdržel kouzelný trojzubec, který dokázal rozechvět zemi a rozbouřit moře.

Aby se Hekatoncheires-Storucí zotavili po dlouhém zajetí a nabyli ztracenou sílu, Zeus těmto třem bratrům poskytl „nektar a ambrosii, ten pokrm velkých bohů“, a takto k nim promluvil:

*Poslyšte mne,
Ó jasné děti Urana a Gaii,
ať říci smím, co srdce mé si žádá.
Již dlouhý čas jsme my,
jež Kronos zplodil, s bohy Titány
bojovali po každyčický den,
v touze po vítězství a vládě.
Dáte najevo teď sílu svou a moc,
s Titány utkáte se v těžkém boji?*

A Cottus, jeden ze Storukých, mu odpověděl řka: „Božský, vyslovil jsi to, co dobře víme ... díky tobě jsme se navrátili z temného přítmí, z nelítostného zajetí. A proto se nyní s pevným cílem a na základě svobodného rozhodnutí postavíme na tvou stranu a ve strašném boji ti chceme pomáhat proti Titánům.“

A tak „všichni, kteří povstali z Krona, spolu s těmi obávanými siláky nevídané moci, které Zeus z temnoty vyvedl na světlo ... ti všichni, jak muži, tak ženy, rozpoutali onoho dne strašlivou bitvu“. Proti těmto Olympanům se se-šikovali starší Titáni, kteří rovněž „horlivě rozhojnili své voje“.

Jakmile bitva propukla, posléze se rozšířila po celé zemi i na nebesích:

*Bezedné moře zahučelo vůkol, s hlasitým nářkem pukala země; Široká
nebes bání se chvěla a sténala, vysoký Olymp se pohnul v základech
pod vahou nesmrtelných bohů. A zvukem kročejů velikých bohů,
děsivým výpadem jejich těžkých střel se rozechvěl až vzdálený Tartar.*

Ve verši, který připomíná text ze Svitků od Mrtvého moře, *Theogonie* připomíná válečný křik bojujících bohů:

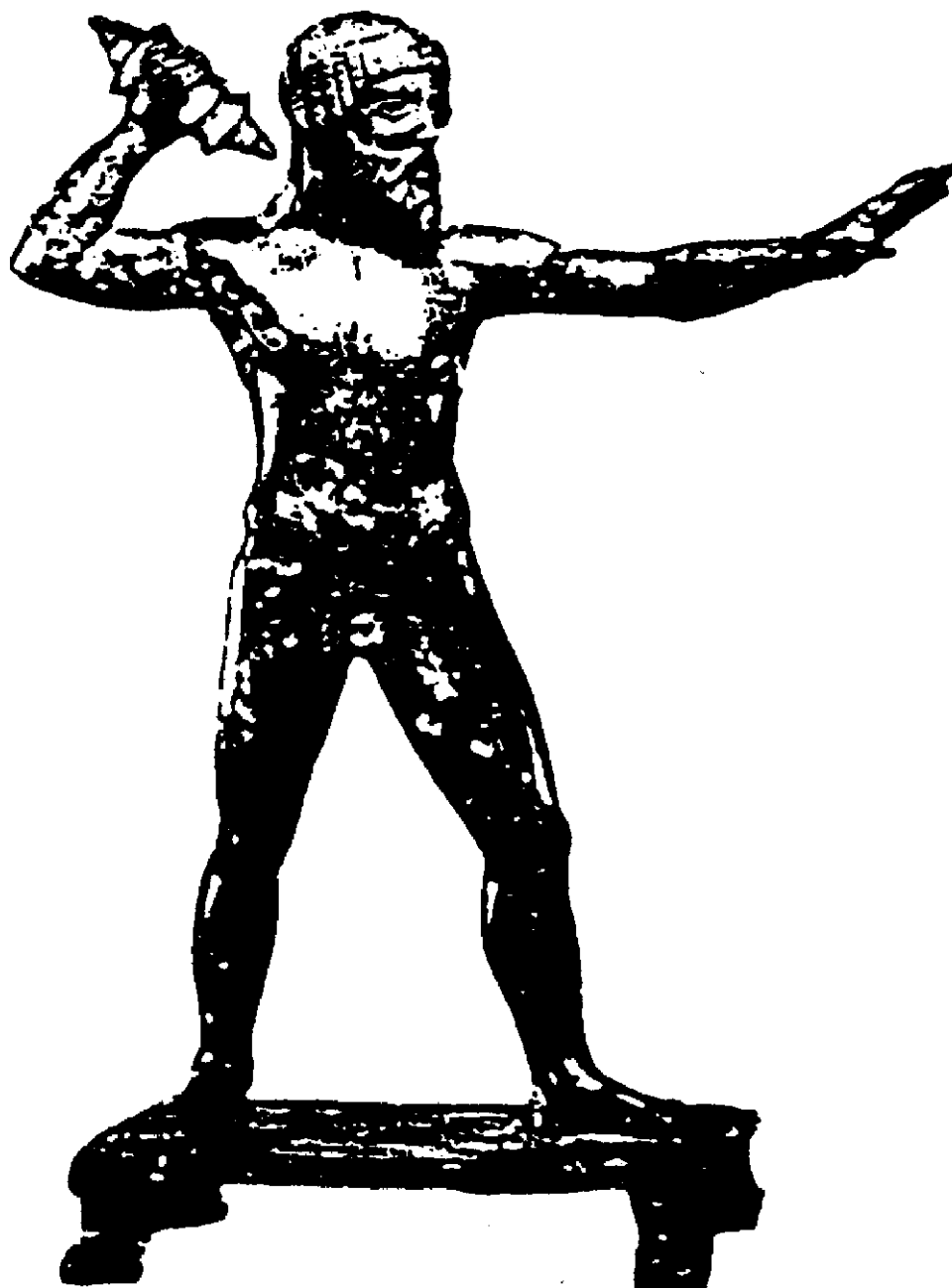
*Pak takto navzájem vyrazili
na sebe s údery hromu;
Když obě armády spustily křik,
dolétl k hvězdnému nebi,
a slil se v mohutný válečný ryk.*

Sám Zeus se pustil vší silou do boje a využíval přitom co možná nejlépe svých božských zbraní. „Z nebes naproti hoře Olympu se vyřítit a vrhal svůj blesk. Údery z jeho silné ruky jen pršely, hromy a blesky pohromadě, a vířily jako strašlivý plamen. Úrodná země v ohni pukala a rozlehlé lesy hlasitě zapraskaly v mohutném ohni. Všechna země se vařila, stejně jako sladké potoky a řeky i slané moře.”

Potom Zeus vrhl Hromový kámen (Obr. 13) proti hoře Othyru; jeho účinek se podobal výbuchu atomové bomby:

*Horká pára se valila kolem Titánů, z Gaii zrozených; Nepopsatelný
plamen vyšlehl do výše, Zářivý jas vyrazil z Hromového kamene, jeho
blesk jim oslepil zrak -tak silný byl.
Strašlivý žár zachvátil Chaos... Jako by země i nebesa nad
ní se slily v jedno;
Mohutný ráz, to země snad se bortí.*

„Byl to neslýchaný třesk, když bohové se srazili v boji.” K tomuto děsivému rachotu se ještě přidružily oslepující záblesk a nesnesitelný žár a vrhání Hromového kamene způsobilo nesmírnou větrnou smršť:

Obr. 13

*Temně zaburácely vichry, zemětřesení a prachová bouře,
hromy a blesky.*

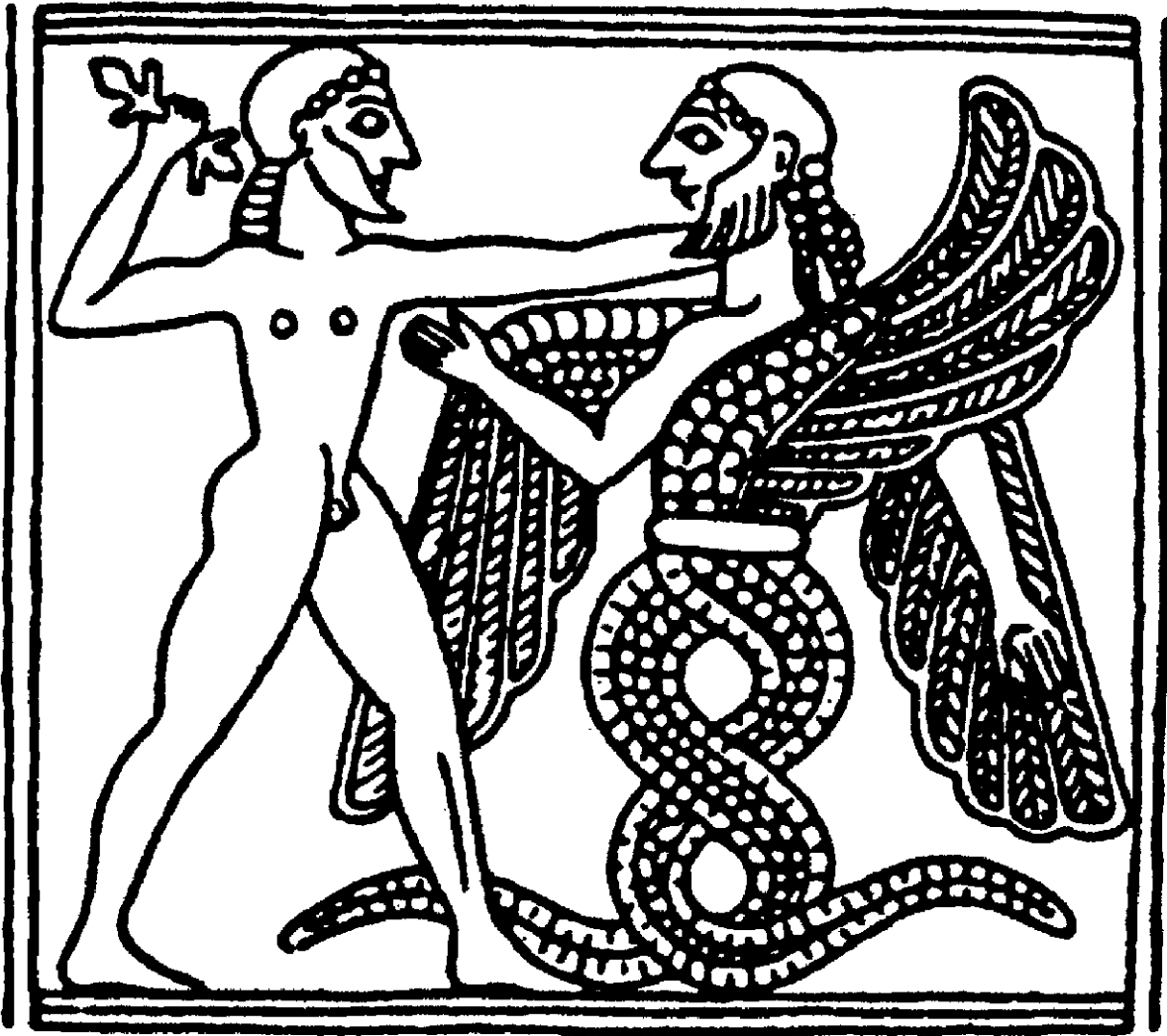
Toto všechno způsobil Hromový kámen, který vlastnil veliký Zeus. A když dva soupeřící tábory slyšely a viděly, co se stalo, „zvedl se strašlivý ryk lítého boje; mnohé statečné skutky byly učiněny; bitva se nachylovala“. Boj postupně utuchal, neboť bohové měli navrch nad Titány.

„Nenasytně dychtíte po válce“, tři Kykloповé vyrazili proti Titánům a přemohli je za pomoci svých ručních střel. „Spoutali je v těžké řetězy“ a uvrhli je do vězení v dalekém Tartaru. „Tam, z úradku velkého Dia, jenž jezdí na oblacích, jsou bohové Titáni ukryti pod mlžnou clonou, ve

vlhké plesnivé jeskyni na samém konci Země." Tři Kyklo-pové se tam rovněž uchýlili, coby „spolehliví Diovi strážci", aby uvězněné Titány hlídali.

Už už se Zeus chystal, že vznese nárok na „egidu", postavení svrchovaného vládce nad všemi bohy, když tu se na scéně zjevil další vyzyvatel. Neboť „když Zeus vyhnal Titány nebes, velká Gaia porodila svého nejmladšího syna Typ-hoea z lásky Tartarovy, za pomoci zlaté Afrodity". Typhoeus („Typhon") byl opravdový netvor. „Cožkoli činil, síla byla v jeho rukou, a nohy tohoto silného boha nezemdly. Z jeho ramen vyrůstalo sto hlav hadích, hlav děsného draka s tmavými, hbitými jazyky. Zpod brv očí těch úžasných hlav zářil oheň; a oheň vyšlehl z hlav, když se zamračil. A všechny ty hlavy byly obdařeny strašnými hlasy, a ozývaly se neuvěřitelnými zvuky": mluvily, jako když hovoří člověk, ozývaly se hlasem býka, řevem lva i štěkáním štěněte. (Podle Pindara a Aischyla byl Typhoeus vysoký jako obr a „jeho hlava se dotýkala hvězd".)

„Onoho dne mohla se stát neblahá věc," sdělily Múzy Hesiodovi; zdálo se neodvratné, že Typhoeus „ se zmocní

Obr.14

vlády nad smrtelníky i nesmrtelnými". Ale Zeus rychle rozpoznal hrozící nebezpečí a pospíšíl si, aby netvora napadl.

Celá řada bitev, které následovaly, nebyla o nic méně hrozná než předešlé boje mezi bohy a Titány, neboť hadí bůh Typhoeus měl křídla a mohl létat stejně jako Zeus (Obr. 14). „Zeus zahřměl mocně a těžce, země se rozechvěla strašlivým třasem, stejně tak i širá nebesa nahoře a moře i vodní toky, ba i útroby Země." Opět přišly ke slovu božské zbraně - na obou stranách:

*Skrze ty dvě zbraně,
skrze hromy a blesky,
velký žár zachvátil temně modré moře;
A skrze oheň netvorův
a vyprahlé větry a žhavý hromový klín
celá Země byla ve varu, i nebe a moře.
Nesmírné vlny se vzdouvaly při pobřeží...
A rozpoutalo se neutuchající chvění.*

Dole v podsvětí „Hádes se chvěl v místě, kde vládl"; třásli se i Titáni uvěznění na konci Země. Zeus a Typhoeus se honili nad zemí i v oblacích, až se Diovi podařil přímý zásah „rudým hromovým klínem". Hromoklín „sežehl všechny úžasné hlavy netvorovy, všechny, které měl kolem sebe", a Typhoeus se zřítíl k zemi i se svým kouzelným létacím strojem:

*Když Zeus jej porazil
a zasáhl ho mocným úderem,
Typhoeus se zřítíl k zemi jako poškozený vrak.
Ohromná země zasténala.
Plamen vyšlehl z poraženého pána
v šerém, rozeklaném vzdáleném údolí Hory,
tam, kde byl sražen.*

*Velká část ohromné země byla sežehnutá strašlivými výpary,
tavila se, jako se taví cín zahřátý lidským umem... V žáru šlehajícího plamene se
tavila zem.*

Navzdory tomu, že se zřítíl a že prudce dopadl na zem i jeho dopravní prostředek, Typhoeus zůstal naživu. Podle *Theogonie* ho Zeus také uvrhl „do širého Tartaru". Po tomto vítězství byla jeho vláda už jistá; Zeus se rozhodl, že teď se bude věnovat důležitému úkolu plodit potomky jak s manželkami, tak s konkubínami.

Ačkoliv *Theogonie* popisuje pouze jednu bitvu mezi Diem a Typhoeem, další řecké spisy tvrdí, že toto byla poslední bitva, jíž předcházely jiné, v nichž byl jako první zraněn Zeus. Zeus původně bojoval s Typhoeem zblízka za použití speciálního srpů, který mu dala jeho matka „na zlý čin", neboť Zeus se chystal Typhoea také vykastrovat. Avšak Typhoeus chytil Dia do sítě, srp mu vytrhl

z ruky a přeřízl mu šlachy na rukou a na nohou. Potom zavřel bezmocného Dia, jeho šlachy i jeho zbraně do jeskyně.

Avšak bohové Aegipan a Hermes jeskyni našli, Dia oživil, a jen co mu spojili a zhojili presekané šlachy, vrátili mu jeho zbraně. Zeus potom unikl a odletěl na „okřídleném válečném voze“ na horu Olymp, kde obdržel nový příděl strel pro svůj hromoklín. S jejich pomocí znovu zaútočil na Typhoea a zahnal ho na horu Nyssu, kde sudičky Typhoea lstí přiměly, aby pojedl pokrm smrtelníků, který ho oslabil, místo aby po něm nabral sil. Další boj se rozpoutal na obloze nad horou Haemus v Thrákii, pokračoval nad Etnou na Sicílii a skončil nad horou Ca-sius na asijském pobřeží východní části Středoziemního moře. Tam Zeus srazil Typhoea svým hromovým klínem z nebes.

Podobnost bitev, používaných zbraní, míst i příběhů o kastraci, mrzačení a zmrtvýchvstání - a to vše v průběhu boje o nástupnictví - přesvědčily Hérodota (a další klasické řecké dějepisce), že Řekové si svou theogonii vypůjčili od Egypťanů. Aegipan nahradil afrického beraního boha z Egypta, Hermes odpovídá bohu Thovtovi. Hésiodos sám vypráví, že když se Zeus vydal za pozemskou krasavicí Alk-ménou, aby mu porodila hrdinu Hérakla, vytratil se za noci z Olympu a odešel do země Typhaonion, kde si odpočinul na vrcholu Phikionu (hora Sfingy). „Smrtící Sfinga, která zničila Prastaré“, vystupující v činech Héry, oficiální manželky Dia, byla v těchto legendách rovněž spojována s Typ-hoem a jeho říší. A Apollodoros píše, že když se Typhoeus narodil a vyrostl do neuvěřitelné velikosti, bohové spěchali do Egypta, aby si prohlédli toho děsivého netvora.

Většina badatelů se domnívá, že hora Casius, kde se odehrála rozhodující bitva mezi Diem a Typhonem, leží poblíž ústí řeky Orontes v dnešní Sýrii. Avšak Otto Eissfeldt ve své významné studii (*Baal Zaphon, Zeus Kasios und der Durchgang der Israeliten durchs Meer*) dokazuje, že ve starověku existovala ještě jedna hora tohoto jména - ostroh u Serbonského jezera, který vybíhá ze Sinajského poloostrova do Středoziemního moře. Předpokládá, že právě toto byla ona hora, o níž se v legendách hovoří.

Znovu nám postačí, abychom se spolehli na informace, které dostal Hérodotos v Egyptě. Když popisuje pozemní cestu z Foinicie do Egypta přes zemi Pelištejců (Historie, Kniha III, 5), píše, že asijské země „se táhnou až k Ser-bonskému jezeru, poblíž místa, kde do moře vybíhá hora Caslus. Egypt začíná u Serbonského jezera, kde se podle povesti ukryl Typhoeus“.

A opět se řecké a egyptské příběhy shodují, tentokrát v oblasti Sinajského poloostrova.

Nehledě na množství spojujících nitek, které staří Řekové našli mezi svou a egyptskou theogonií, evropští badatelé devatenáctého století našli ještě pozoruhodnější paralely, a to ještě mnohem dále - až v Indii.

Jakmile Evropané na konci osmnáctého století zvládli sanskrt, jazyk dávné Indie, začali se obdivovat překladům do té doby neznámých spisů. Toto pole nejprve ovládli Britové, ale v polovině devatenáctého století začali studovat sanskrtskou literaturu, filosofii a mytologii němečtí badatelé, básníci a intelektuálové, neboť se zjistilo, že sanskrt je mateřský jazyk indoevropské jazykové rodiny (k níž náleží i němčina). Mluvčí, kteří ho přinesli do Indie, byli no-

mádi z pobřeží Aralského jezera - „Árijci, Árjové" - a Němci se domnívali, že to byli i jejich předkové.

Ústředním dílem této literatury byly védy, posvátné spisy, které jsou podle hinduistické tradice „nikoli lidského původu" - podle ní je složili v předešlých dobách sami bohové. Na indický subkontinent je přinesli árijští kočovníci někdy v druhém tisíciletí př. Kr., a to pouze prostřednictvím ústní tradice. Postupem času však z původních 100 000 veršů stále více ubývalo, až kolem roku 200 př. Kr. jistý mudrc zbývající verše zapsal a rozdělil je do čtyř sbírek: *Rgvéd* (Znalost chvalozpěvů), která obsahuje deset knih, *Atharvavéd* (Znalost magických formulí), *Sámavéd* (Znalost nápěvů) a *Jadžurvéd* (Znalost obětních průpovědí).

Po určitém čase byly různé složky véd a pomocné literatury, která z nich vyrostla (mantry, bráhmany, áranjaky, upanišády), ještě rozšířeny o mimovédské purány („prastaré spisy"). Spolu se slavnými hrdinskými eposy *Maháb-hárata* a *Rámájana* jsou zdrojem árijských a hinduistických příběhů o nebi a zemi, o bozích a hrdinech.

Vzhledem k dlouhému období ústní tradice, k obsáhlosti a rozsáhlosti textů, které byly zapsány až po mnoha staletích, k množství jmen, rodových vztahů i stejných přídomků používaných pro různá božstva - a také vzhledem ke skutečnosti, že mnohá z těchto jmen a termínů ani nejsou árijského původu - sanskrtská literatura souvislostí a přesností právě nevyniká. Přesto z árijsko-hinduistického odkazu vystupují některé skutečnosti a události nadmíru jasně a zřetelně.

Na počátku, hlásají tyto zdroje, byla pouze nebeská tělesa, „Plující od prvopočátku". Na nebesích došlo k velikému pozdvižení, během něž bylo těleso „Drak" rozčísnuáno ve dvě „Plující bouří". Tyto dvě části dostaly jména neárij-ského původu. Vyprávění dále tvrdí, že Ráhu, vrchní část zničené planety, neustále křížuje oblohou a dychtí po pomstě; spodní část, Ketu („Useknutá") se připojila k „prvo-počátečným" v jejich „plavbě" (na oběžnou dráhu). Uplynulo mnoho věků, až se objevila dynastie bohů nebes a země. Božský Marici, který jim vládl, měl sedm (až deset) dětí, jež mu porodila jeho družka Prthíví („Široká"), která je personifikací Země. Jeden z jeho synů, Kašjapa („z trůnu"), se stal vůdcem Daévů („zářících") a dal si titul Djaus-Pitar („nebeský otec") - z kteréhožto jména nepochybně vzniklo řecké Zeus („Djaus") i jeho římská obdoba Jupiter („Djauspiter").

. Velice plodný Kašjapa počal s rozličnými manželkami a konkubínami mnoho bohů, obrů, démonů a dalších zrudných potomků. Nejvýznačnější, známí jako jednotlivci a velmi uctívaní od védských dob byli Áditjové - některé z nich Kašjapovi porodila jeho manželka Aditi („Neohraničená"). Prvních sedm byli Višnu, Varuna, Mitra, Rudra, Púšan, Tvaštri a Indra. K Áditjům se připojil Agni, syn Kašjapův, kterého porodila buď jeho žena Aditi, nebo (jak naznačují některé texty) jeho vlastní matka Prthíví. Podobně jako v řeckém kruhu Olympanů se počet členů rodiny Áditjů zvýšil na dvanáct. Mezi nimi byl Bhága, o němž se někteří vědci domnívají, že se stal nejvyšším bohem Slovanů (Bog). Poslední, kterého porodila Aditi - ačkoli není jisté, že ho zplodil Kašjapa - byl Súrja.

Višvakarman („Tvůrce") ve své roli všeuměla, řemeslníka bohů, pro ně zhotovil létající vozy a zázračné zbraně. Ze žhavého nebeského kovu zrobil kotouč pro Višnu, trojzubec pro Rudru, „ohnivou zbraň" pro Agniho, „blesky metající hromoklín" pro Indru a „létající palcát" pro Súrju. Na starých hinduistických vyobrazeních jsou všechny tyto zbraně zpodobeny jako ruční střely

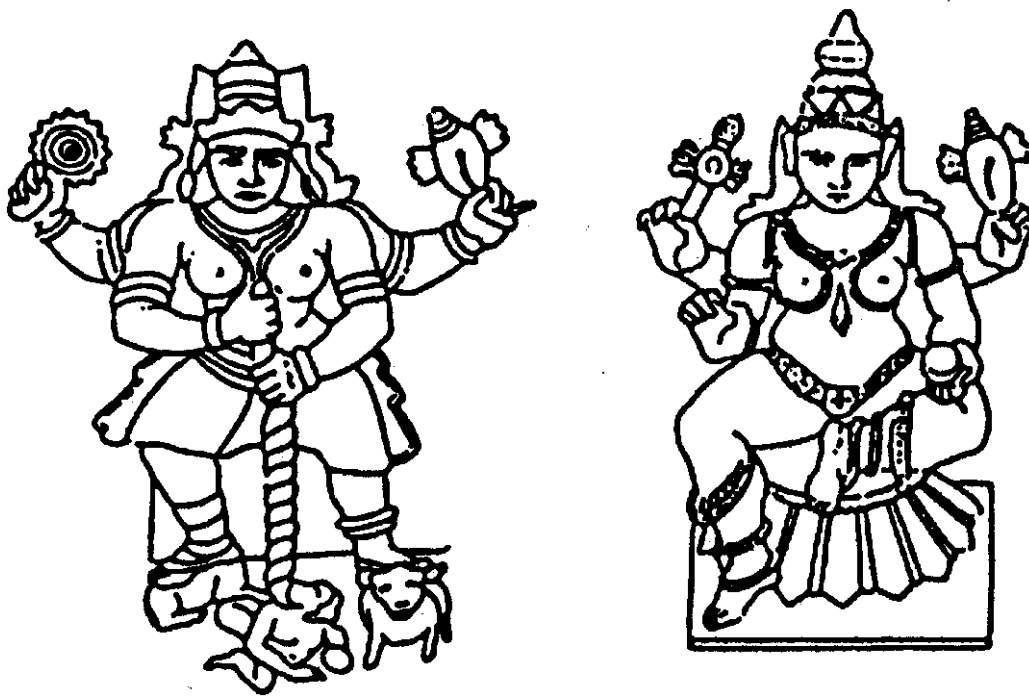
nebo šipky rozmanitých tvarů (Obr. 15). Bohové navíc obdrželi další zbraně od Tvaštriho pomocníků; např. Indra dostal „vzdušnou síť“, s jejíž pomocí mohl strojit léčky na nepřítele během souboje na obloze.

Nebeské válečné vozy nebo „vzdušné vozy“ jsou bez výjimky popisovány jako jasné a zářící, vyrobené ze zlata nebo obložené zlatými pláty. Indrův *Vimana* (vzdušný vůz) měl po stranách světla, pohyboval se „rychleji než myšlenka“ a svižně překonával obrovské vzdálenosti. Jeho nevidaní oři měli „oči jako slunce“, které hrály doruda, ale také měnily barvu. Někdy jsou tyto vozy popisovány jako vozidla s mnoha obručemi; některé nejenže létají vzduchem, nýbrž mohou se pohybovat i pod vodou. V epické básni *Mahábhára-ta* je popsán příjezd bohů na jednu svatební hostinu takto:

*Bohové ve vozech nesených mraky se přijeli kochat krásnou
podívanou: Jasní Áditjové ve svém lesku, Marutové v proudícím
vzduchu; Okřídlené Suparny, šupinaté Nagy, Daéušťí ršiové, čistí a
vznešení, svou hudbou proslavené Gandharvy; a půvabné nebešťanky
apsarasy... Jasně nebeské vozy v jednom shluku brázdily oblohu
bezmračnou.*

Texty také hovoří o ašvinech („vozatajích“), což byli bohové, kteří se specializovali na řízení vzdušných válečných vozů. „Hbití jako mladí sokoli“, byli „nejlepšími vozataji, kteří dosáhli nebes“. Tyto dopravní prostředky řídili ve dvojicích a měli jednoho navigátora. Jejich vozy, které se někdy objevovaly ve skupinách, byly zhotoveny ze zlata, „jasné a zářící ... s pohodlným sedadly a lehce se otáčejícími koly“. Byly zkonstruovány na trojném principu: měly tři úrovně, tři sedadla, tři opěrné tyče a tři otočná kola. „Tento tvůj vůz,“ praví se v pasáži oslavující ašviny ve 22. zpěvu VIII. knihy Rgvédu, „má trojité sedadlo a otěže ze zlata - přeslavný vůz, jenž křížuje nebesa i zem“. Otočná kola měla zřejmě rozličné funkce: jedním se vozidlo zvedalo, další určovalo směr, třetí sloužilo k akceleraci: „Jedno z kol tvého vozu jím svižně otáčí; jedno zrychluje jeho běh.“

Podobně jako v řeckých příbězích, ani védští bohové si příliš nepotrpěli na morálku ani je netrápily zábrany v sexuálních záležitostech - někdy jim to prošlo, jindy ne, jako například když pobouření Áditjové vybrali Rudru („Tří-okého“), aby zabil jejich děda Djause za to, že znásilnil jejich sestru Ušasu. (Zraněný Djaus si zachránil život, když uprchl na vzdálené nebeské těleso.) Rovněž podobně jako v řeckých bájích se podle hinduistické mytologie bohové později angažovali v milostných pletkách i válkách smrtelných králů a hrdinů. V těchto případech sehrály božské vzdušné vozy ještě větší roli než jejich zázračné zbraně. Když se jeden z hrdinů utopil, ašvinové se objevili ve třech vzdušných vozech, „samohybných lodích nepropouštějících vodu, které brázdí vzduch“, ponořili se do oceánu, vyzvedli hrdinu z vodních hlubin a „vynesli ho na pevnou zem, mimo dosah oceánu“. Dále existuje vyprávění o králi Jajutlm, který se oženil s dcerou jednoho boha. Když se této dvojici narodily děti, šťastný božský děd dal králi „nad-

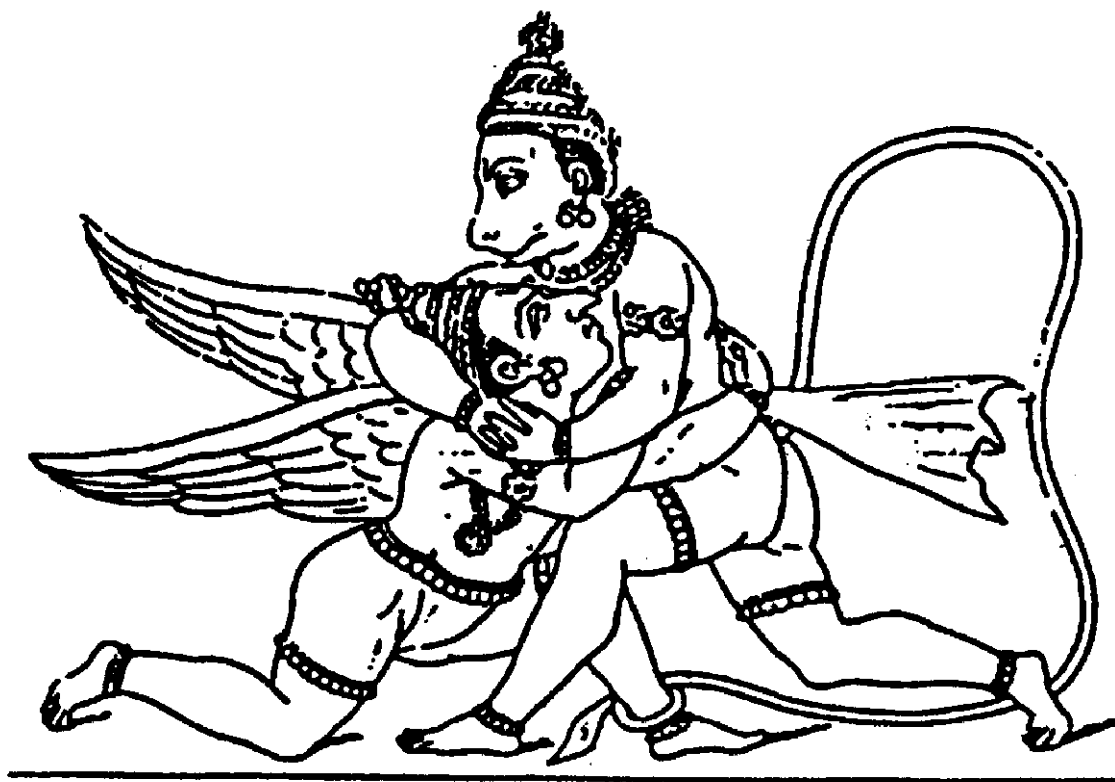
Obr. 15

míru blyštivý zlatý nebeský vůz, který se dostane kamkoli bez překážky". Jajati neztrácel čas, „nasedl do válečného vozu, a protože mu v bitvě nikdo neodolal, za šest nocí dobyl celou Zem".

Stejně jako v *Illiadě* hinduistická tradice hovoří o válkách, kterou lidé i bohové vedli kvůli krásným ženám. Nejznámější z těchto příběhů *Rámájana*, hrdinský epos o princí Rámovi, jehož krásná žena byla unesena králem na ostrov Lanku (dnešní Srí Lanka). Mezi bohy, kteří přispěchali Rámovi na pomoc, byl Hanuman, bůh s opičí tváří, který pořádal vzdušné souboje s okřídleným Garudou (Obr. 16), jedním z nestvůrných potomků Kašjapových. Při jiné příležitosti bůh Sukra, „přemožen chtíčem", unesl Taru, překrásnou ženu Indrova vozataje. „Zářný Rudra" a další bohové přišli na pomoc zarmoucenému manželovi. Následovala „ukrutná bitva, ničící bohy i démony, a to vše pro Taru". Přestože měli své hrůzu nahánějící zbraně, bohové byli přemoženi a museli hledat útočiště u „prapůvodního božstva". Načež sám praotec všech bohů sestoupil na zem a ukončil boje, neboť navrátil Taru jejímu manželovi. Později Tara porodila chlapce, „jehož krása zastínila nebešťany... Bohové, ja-ti podezřením, vyzvídali, kdo je jeho skutečným otcem: zda pravoplatný manžel, nebo bůh-svědce." Tara prohlásila, že chlapec je synem Somy, „nebeské nesmrtelnosti", a dala mu jméno Budah.

Avšak toto všechno se teprve mělo stát; v nejstarších dobách spolu bohové bojovali kvůli důležitějším věcem: svrchovanosti a vládě nad celou zemí a jejím bohatstvím. Vzhledem k množství potomků, které Kašjapa měl s různými ženami a konkubínami, a k tomu, že o nástupnictví stáli i potomci jiných starších bohů, brzy bylo jasné, že konflikt je nevyhnutelný.

Nadvláda Áditjů byla solí v očích hlavně Asurům, starším bohům, které jejich matky porodily Kašjapovi ještě před narozením Áditjů. Jelikož měli

Obr.16

neárijské jméno zřejmě blízkovýchodního původu (příbuzné jménům nejvyšších bohů Asýrie, Babylonu a Egypta - Aššur, Asar, Osiris), nakonec získali v hinduistické tradici roli zlých bohů - „démonů“.

Žárlivost, rivalita a další příčiny třenic nakonec vedly k válce, když Zemi, která „nejprve rodila potraviny bez obdělávání půdy“, zachvátil hladomor. Bohové, jak se píše v textech, si udržovali nesmrtelnost tím, že pili sómu, božský nápoj, který přinesl z nebeského sídla orel. Tento nápoj se pil smíchaný s mlékem. „Kine“ (hovězí dobytek) bohů rovněž poskytoval bohům oblíbené „oběti“ pozůstávající z pečeného masa. Avšak nastal čas, kdy se všech těchto základních potřeb začalo stále více nedostávat. *Satapatha Brahmana* popisuje události, které následovaly:

Bohové a asurasy, kteří všichni povstali z otce bohů a lidí, začali bojovat o nadvládu. Bohové porazili asurasy, ty je však znovu začaly znepokojovat...

Bohové a asurasy, kteří všichni povstali z otce bohů a lidí, začali [znovu] soupeřit o surchovanou moc. Tentokrát byli poraženi bohové. A asurasy si řekly: „Tento svět nyní náleží jistojistě jenom nám!“ A ještě si řekly: „Nyní si tento svět mezi sebe rozdělíme, a jak si jej rozdělíme, tak to již zůstane navěky.“ A jak to řekly, začaly ho dělit od západu k východu.

Jakmile to poražení Áditjové uslyšeli, chtěli se také ucházet o svůj díl na bohatství Země:

Když to uslyšeli, bohové pravili: „Asurasy si mezi sebou rozdělují tuto Zemi! Pojdme tam, kde se asurasy dělí; vtdyť co by s námi bylo, kdybychom neměli mít na tom tddný podíl?“

Postavili Višnu do svého čela a vydali se za asurasami.

Asurasy je přivítaly pohrdlivě a nabídly Áditjům takový kousek země, který Višnu zakryje svým tělem... Ale bohové použili úskok: umístili Višnu do „ohrady“, která dokázala „kráčet třemi směry“, a tím získali tři ze čtyř okrsků Země.

Oklamané asurasy je tedy napadly z jihu; bohové poprosili Agniho o radu, „jak by měli přemoci asurasy jednou provždy“. Agni jim poradil, aby provedli obchvatný útok. Až budou bohové útočit ze svých okrsků, „já to obejdu na sever, a zatímco vy je budete tísnit každý ze své strany; jakmile je sevřeme do kleští, zničíme je“. A když asurasy porazili, píše *Satapatha Brahmana*, „bohové dychtili po tom, aby mohli opět přijímat oběti“; proto také se mnoho starých hinduistických spisů v pasážích, věnovaných bitvách, zmiňuje o znovuzískání „kine“ a nápoje sómy.

Tyto boje se odehrávaly na souši, ve vzduchu i pod mořskou hladinou. Podle *Mahábháraty* i asurasy zbudovaly na nebesích tři kovové pevnosti, odkud útočily na tři pozemské okrsky. Jejich spojenci ve válce s bohy se mohli stát neviditelnými a používali neviditelné zbraně; další bojovali z podmořského města, které bohům ukořistili.

Jeden z bohů, který se těchto bitvách zvláště vyznamenal, byl Indra („Bouře“). Na zemi asurasám zničil devadesát devět pevností, přičemž zabil mnoho jejich přívrženců. Na obloze bojoval ve svém vzdušném voze s asurasami, které se ukrývaly ve svých „oblačných pevnostech“.

Verše Rgvédu vypočítávají skupiny bohů i jednotlivých božstev, poražených Indrou:

Ty skolil jsi bleskem svým Sasju... Dál z podlahy nebes hbitě všemi směry ti dávno bezbožní spějí k své zkáze... Dasju jsi sežehl a srazil z nebe.

V boji se utkali s armádou ctnostných, Navagvy potom svou přidaly sílu. Jako když kleštěnci bojují s muži dali se na útěk před Indrou hrozným. Před Indrou Ilibsu neskryla pevnost, Indra pak rozsekal Sušnu i s rohem...

Nepřítel vzpouzí se - hromem ho zasáh... Indrový zbraně se nad nimi blyští, a jeho mocný hromový klín rozkotal i jejich města.

Od boje ku boji bez bázně kráčíš, pevnost za pevností ničíš svou silou. Ty Indro, před nímž se nepřítel sklání, s druhem svým zastavils úskočnou Namučí. Dále jsi usmrtil Karandžu, Pámaju... Na sto měst Vangridy rovněž jsi rozbořil.

Vznešená nebesa celá se zachvěla, když jsi sám, statečný, porazil Sambaru.

Poté co porazil nepřátele bohů v celých skupinách i v osobních soubojích a donutil je, aby „spěli ke své zkáze“, se Indra rozhodl osvobodit kine. „Démoni“ ukryli božský dobytek v nitru

hory, střežené Valou; Indra za pomoci Angirasů, mladých bohů, kteří dokázali vysílat božské plameny, vtrhl do opevněné skrýše a kine osvobodil. (Někteří badatelé, jako např. J. Herbert v díle *Hindu Mythology*, se domnívají, že Indra ve skutečnosti osvobodil nebo opětně získal božský paprsek a ne krávy, neboť slovo *go* má v sanskrtu oba významy.)

Když propukly tyto války bohů, Áditjové prohlásili Agniho („Hbitého“) za svou hlavu - udělili mu titul hótar. Jak boje pokračovaly - některé texty tvrdí, že po více než tisíc let - stal se vůdcem Višnu („Činný“). Avšak po skončení bojů si začal dělat nárok na svrchovanou moc Indra s odůvodněním, že se nejvíce zasloužil o vítězství. Podobně jako v řecké Theogonii jeden z prvních činů, jímž chtěl podpořit svůj nárok, byl, že zabil svého otce. Rgvéd (Kniha IV, 18,12) se Indry rétoricky táže: „Indro, kdo učinil z tvé matky vdovu?“ A odpovídá si otázkou: „Který bůh se účastnil té bitky, když ty jsi zabil svého otce, uchopiv ho za nohu?“

Za tento zločin bohové Indrovi zakázali pít sómu, čímž byla ohrožena jeho nesmrtelnost. Bohové „vystoupili na nebesa“ a Indru zanechali se zachráněným dobyt看em. Avšak „on se vydal za nimi a pozvedl svou hromovou zbraň“, vyšel ze severního božského okrsku. Bohové byli jati bázní z této zbraně volali: „Zadrž!“ a souhlasili, aby se Indra s nimi znovu napil božského nápoje nesmrtelnosti.

Indra se postavil bohům do čela, avšak neobešlo se to bez protestů. Postavil se proti němu Višvakarman, o němž se texty nepřímou zmiňují jako o „Prvorozeném“ - což by vysvětlovalo jeho nároky na nástupnictví. Indra ho rychle skolil hromovou zbraní - touž zbraní, kterou Višvakarman zhotovil pro něho. V boji však pokračovat Vrtra („Protivník“), kterého některé texty označují za prvorozeného syna Višvakarmanova, někteří badatelé ho však interpretují jako umělého netvora, který rychle vyrostl do nesmírné velikosti. Indra se nejprve ocitl v tísnivé situaci a utekl až na nejvzdálenější konec Země. Když ho pak všichni bohové opustili, po boku mu zůstalo jen jedenadvacet Marutů. Byla to skupina bohů, kteří obsadili nejrychlejší vzdušné vozy, které „s velikým rachotem jako vichry, až se hory třesou a kymácejí“, se „samy vznesly do výše“.

Vpravdě zázrační, celí rudí, Spěchají s mocným rachotem přes hory v nebes výš... Letí vpřed jako paprsek, nebeský, jasný, a v ruce drží blesk, přilbicí ze zlata si hlavu chrání.

Za pomoci Marutů se Indra vrátil do boje s Vrtrou. Jejich boj popisují hymnické verše velice barvitě:

Statečný bůh v svůj nasedl vůz, Dychtivost jeho jej pohání Po nebi zní jeho volání Družinou je mu Marutů voj, Letí jak bouře, jak blesků roj. Na svých zářivých vozech letí, Válečnou pompou, pýchou září... Jako lví řev zní pomsty jich hlas, Železný zub vše hlodá jak čas, Třesou se hory, ba celá země při jejich příchodu jen se chvěje.

Zatímco se země třásla a všichni tvorové prchali a hledali úkryt, pouze Vrtra, nepřítel, klidně pozoroval, jak se blíží.

Vsazena na strmé nebes výši Vrťrova pevnost se jasně blyští. Na hradbách v bojovné náladě Stojí ten drzý obrovský démon, Spoléhá na svou kouzelnou moc Vyzbrojen šipkami ohnivými..

Když Vrtra vystřílel všechny své ohnivé střely, Indra se mohl puatlt do útoku:

*Blesky pak začaly zářit,
strašlivé hromy duněly,
to Indra je metal.
Bohové strnuli v hrůze,
i oni stanuli zděšeni
hrůzou zachvěl se svět.....*

Hromové klíny vrhané Indrou „ukované mistrovskou rukou Višvakarmanovou“ z božského železa, byly složité, zářící střely:

*Kdo by se postavil spršce šípů,
vrhaných Indrovou rudou pravicí?
Hromoklíny se stovkou spojů
železné dříky s tisícem hrotů
září a syčí oblohou,
hbitě a bezchybně letí k cíli
a srazí pyšného nepřítele
náhlou ranou, již vzdorovat nelze.
Již její zvuk obrací na útěk
hlupáky, co chtějí vzdorovat hromoklínu.*

Řízené střely zasáhnou svůj cíl bezchybně:

*Již zvoní zvonec Vrťrovoy zkázy v podobě hřmění a rachotu
Indrovoy železné spršky; Proboden, zničen, se strašným jekem
padá ten démon hlavou napřed z věže své stojící v mracích.*

Vrtra padl k zemi „jak kmeny stromů sekerou podřáté“; avšak ačkoli je „bez nohou a bezruký, stále vyzývá Indru“. Indra mu zasadil ránu z milosti a „skolil ho svým šípem mezi ramena“.

Indrovo vítězství bylo dokonalé; ale jak tomu Osud chtěl, plody vítězství nepatřily jen jemu. Když se ucházel o trůn po svém otci Kašjapovi, vynořily se staré pochybnosti ohledně jeho skutečného otcovství. Bylo pravdou, že po jeho narození ho matka ukryla před Kašjapovým hně-

vem. Ale proč? Bylo něco na těch povídačkách, že skutečným otcem byl jeho vlastní starší bratr Višvakarman?

Védy jen částečně poodkrývají závoj tajemství. Tvrdí však, že Indra, i když to byl velký bůh, nevládl sám; museli se o vládu dělit se svými bratry Agnim a Súrjou - stejně jako Zeus se musel o vládu dělit se svými bratry Hadem a Poseidonem.

4. kapitola

KRONIKY ZEMĚ

Jako by podobností genealogií a válek mezi řeckými a hinduistickými božstvy nebylo dost, tabulky objevené v chetitském královském archivu (v místě dnes známém jako Boghazkóy) obsahují další verze téhož příběhu: o tom, jak jedna generace přecházela v druhou a jeden bůh bojoval s druhým o svrchovanou moc.

Nejdelší objevené texty se pochopitelně zabývají nejvyšším chetitským bohem Tešubem (někdy uváděným též jako Tešup): jeho rodokmenem, jeho právoplatným převzetím moci nad svrchním okrskem Země i bitvami, které proti němu sváděl bůh KUMARBI a jeho potomek. Podobně jako v řeckých a egyptských příbězích se mstitel Kumarbi ukrýval za pomoci spřátelených bohů, dokud nevyrostl, kdesi v „temně zbarvených“ částech Země. Poslední bitvy se rozpoutaly na nebi i na moři; v jedné bitvě Tešubovi pomáhalo sedmdesát bohů ve válečných vozech. Tešub byl nejdříve poražen a potom se buď skrýval, nebo žil ve vyhnanství. Posléze se však svému sokovi postavil v boji muže proti muži. Ozbrojen „bouřným hromoklínem, jenž vrhá skály na deset mil“ a „bleskem strašlivého jasu“, vystoupil ve svém válečném voze, taženém dvěma nebeskými býky pokrytými zlatem, na oblohu, a „z nebes odhalil svou tvář“ nepříteli. Ač-

koli se na zlomcích tabulek nedochoval konec tohoto příběhu, je nabíledni, že Tešub nakonec zvítězil.

Kdo byli tito pradávni bohové, kteří spolu bojovali o svrchovanou moc, chtěli se zmocnit vlády nad celou Zemí a štváli proti sobě různé národy?

Důležitá vodítka nám poskytují smlouvy, které ukončily některé z lidských válek, vedených ve jménu jejich bohů.

Když Egypťané a Chetití po více než dvou stoletích válčení uzavřeli mírovou dohodu, ještě ji zpečetili sňatkem dcery chetitského krále Chattusiliše III. s egyptským faraónem Ramessem II. Faraón zaznamenal tuto událost na pamětních stélách, které vztyčil v Karnaku, v Elefantině u Asuánu a v Abú Simbelu.

Nápis líčící cestu a příjezd princezny do Egypta tvrdí, že „když Jeho Veličenstvo spatřilo, že je její tvář krásná jako tvář bohyně“, okamžitě se do ní zamilovalo a prohlásilo, že dívka je „něco krásného, co mu daroval sám bůh Ptah“, a navíc znamená, že Chetití uznávají jeho „vítězství“. Co všechno toto diplomatické manévrování znamená, osvětlují další části nápisu: o třináct let dříve poslal Chattusiliš faraónovi text mírové smlouvy, avšak faraón, který byl stále ještě pod vlivem svého zážitku bitvy u Kádeše, která pro něho málem skončila fatálně, jej ignoroval. „Veliký vůdce Chattijců pak Jeho Veličenstvu naléhavě psal rok co rok, avšak král Ramesse na to nedbal.“ Nakonec král Chattijců přestal posílat vzkazy na tabulkách, ale „poslal místo toho svou nejstarší dceru a ještě před ní převzácný dar“ s družinou chetitských šlechticů. Ramesse, který si lámal hlavu, co všechno ty dary mají znamenat, vyslal egyptskou eskortu, aby šla Chetitům naproti a doprovodila je. A Ramesse sám, jak jsme již viděli, podlehl kráse chetitské princezny, učinil ji královnou a dal jí jméno Maat-Neferu-Ra („Krasavice, kterou Ra vidí“).

Díky této lásce na první pohled se prohloubila naše znalost historie i dávnověku, neboť faraón poté přijal mírovou smlouvu, s jejímž převzetím tak dlouho otálel, a pospíšil si, aby o tom vyhotovil zápis, a to v Karnaku, nepříliš vzdáleném od místa, kde se připomíná příběh bitvy u Ká-deše a příběh o překrásné chetitské princezně. Egyptologové objevili dvě kopie: jednu téměř úplnou, druhou zlomkovitou, a obě rozluštili a přeložili. Díky tomu máme nejen úplný text mírové smlouvy, ale také víme, že ji che-titský král napsal akkadsky - a akkadština tehdy sloužila (podobně jako francouzština před jedním či dvěma sty lety) coby společný jazyk mezinárodní diplomacie.

Faraónovi poslal vyhotovení akkadského originálu napsané na stříbrné tabulce, kterou egyptský nápis v Karna-ku popisuje takto:

Co je na přední straně stříbrné tabulky uprostřed:

Vyobrazení pozůstávající ze zpodobení Sutecha, který objímá zpodobení velkého prince Chattijců, obroubené okrajem se slovy „pečeť Sutecha, vládce nebes; pečeť nařízení, které učinil Chattusiliš“...

Co je uvnitř okraje lemujícího vyobrazení na pečetě Su-techově na druhé straně:

Vyobrazení pozůstávající z ženské podoby bohyně Chattijců, která objímá ženskou podobu princezny Chattijců, a kolem je nápis těchto slov: „pečeť Ra z města Arin-ny, pána země“...

Co je uvnitř [rámečku] lemujícího postavy: pečeť Ra z Arinny, pána veškerých zemí.

V královském chetitském archivu archeologové skutečně objevili královské pečeti zobrazující hlavní chetitské božstvo objímající chetitského krále (Obr. 17), přesně jak to popisuje egyptský záznam, dokonce včetně nápisu, který lemuje okraj pečeti. Navzdory malé pravděpodobnosti byl v tomto archivu nalezen i originál smlouvy, zapsaný akkadsky na dvou tabulkách. Avšak chetitský text uvádí jejich hlavního boha jako Tešuba, nikoli „Sutecha ze země Chattijců“. Jelikož Tešub znamená „Větrná bouře“, a Su-tech (podle jeho řeckého jména Typhon soudě) znamená povídal chetitskému „Pánu nebes“, jehož akkadská verze nazývá Šamaš („Zářící“) a podobně.

Z toho tedy vyplývá, že Egypťané a Chetitě měli srovnatelné, sice na sobě nezávislé, ale paralelní pantheonu. Badatelé se začali zajímat o to, co by mohly odhalit další prastaré smlouvy. Jedna z těch, která přinesla překvapivé informace, je smlouva z doby kolem roku 1350 př. Kr. mezi chetitským králem Šupilulimou a Mattiwazou, králem churritského království Mitani, které se rozkládalo na řece Eufratu mezi che-titskou říší a pradávnými státy Sumerů a Akkadů.

Originál smlouvy, vyhotovené jako obvykle dvojmo, byl uložen ve svatyni boha Tešuba v churritském městě Kaha-tu - toto město i ona tabulka dávno zmizely, zaváty pískem času. Avšak duplikát tabulky, uložený v chetitském svatém městě jménem Arinna „před bohyní stoupajícího kótou-če“, objevili asi po 3300 letech od doby, kdy byla napsána, archeologové!

Podobně jako všechny smlouvy pocházející z té doby, i smlouva mezi králi Chetitů a Mitánců končí formulí vyzývající „bohy obou smluvních stran, aby byli přítomni, naslouchali a posloužili jako svědkové“, takže dodržování smlouvy jistě přinese požehnání bohů, kdežto její porušení by přivolalo boží hněv. Tito bohové „smluvních stran“ jsou poté jmenovitě uvedeni, počínaje Tešubem a jeho božskou družkou Chepat jakožto svrchovanými božstvy uctívanými v obou královstvích, bohy, „kteří rozhodují, kdo má být králem nebo královnou“ v zemi Chattijců a Mitánců, a v jejichž chrámech byly smlouvy uloženy. Dále je uvedena celá řada mladších božstev, jak mužských, tak ženských, potomků

Obr. 17

vládnoucího božského páru, a to v souvislosti s provinciálními metropolemi, kde vystupovali jakožto vládnoucí božstva namísto svých rodičů.

Byl zde tedy výčet týchž bohů a v téže hierarchické pozici; ne jako u Egypťanů, kde se různé pantheony vzájemně připodobňovaly. Jak dokazují další objevené texty, chetitský pantheon byl de facto „vypůjčen“ od Churritů (nebo získán jejich prostřednictvím). Avšak jmenovitě tato smlouva obsahuje ještě jedno zvláštní překvapení: ke konci tabulky, mezi božskými „svědky“, jsou uvedeni také *Mitra-aš*, *Uruwana*, *Indar Našatijanu* - tudíž Mithra, Va-runu, Indra a Nasatja z hinduistického pantheonu!

Který z těchto tří zdrojů - chetitský, hinduistický či chur-ritský - byl tedy původní? Odpověď nalezneme v již zmíněné chetitsko-mitánské smlouvě: ani jeden, neboť tito tak zvaní „árijští“ bohové ve smlouvě jsou vyjmenováni společně se svými rodiči a prarodiči, „starými bohy“: manželský pár Anu a Antu, Enlil se svou chotí Ninlil, Ea a jeho manželka Damkina; rovněž „božský Sin, pán přísahy... Ner-gal z Kuthy... bůh-válečník Ninurta... bojovnice Ištar“.

To jsou samá známá jména; tito bohové byli vzýváni v dřívějších dobách Sargonem, který o sobě prohlásil, že je „správcem Ištar, pomazaným knězem Anu, velkým spravedlivým pastýřem Enlilovým“.

Jeho vnuk Naramsín („Ten, jehož miluje bůh Sin“) mohl zaútočit na Cedrovou horu, když mu bůh Nergal „otevřel cestu“. Babylonský Chammurapi započal válečná tažení proti jiným zemím „na příkaz velkého Anu a s Enlilem, jenž v čele kráčel“. Asyrský král Tiglat-Pileser započal výboje na příkaz Anua, Adada a Ninurty; Šalmaneser bojoval zbraní, kterou obdržel od Nergala; Esarchadóna na jeho cestě do Ninive provázela Ištar.

Neméně ilustrativní je zjištění, že Chetitě a Churrijci, ačkoli vyslovovali jména bohů každý ve svém jazyce, k jejich

Obr.18

zápisu používali sumerského písma; dokonce i pro přívlastek „božský“ používali sumerského DIN.GIR, což doslova znamená „Spravedlivý“ (DIN) „z raketové lodi“ (GIR). Jméno boha Tešuba se psalo DIN.GIR IM („Božský víchř“), což bylo sumerské jméno boha Iškura, též známého pod jménem Adad; nebo se zapisovalo DIN.GIR U s významem „Bůh deset“; to bylo číselné zařazení Iškura/Adada - nej-vyšší číslo (60) měl Anu, Enlil 50, Ea 40 a tak dále. Tešub byl podobně jako sumerský Iškur/Adad Chetity také zobrazován, jak výhrůžně mává zbraní, z níž šlehají blesky, „zářící zbraní“ (Obr. 18).

Dříve než se Chetité a jejich zápisy vynořili z hlubin zapomnění, badatelé zjistili, že ještě před vznikem chetitské a egyptské civilizace, dávno před tím, než vznikly říše Asýrska a Babylonská,

dokonce ještě dříve než Akkádie, existovala v jižní Mezopotámii vysoce vyspělá civilizace sumerská. Všechny ostatní byly jenom odnožemi této první známé civilizace.

A nyní je již mimo jakoukoli pochybnost potvrzeno, že právě v Sumeru byly poprvé zaznamenány příběhy bohů a lidí. Právě tam vznikla řada textů - mnohem větší množství, než si dokážeme představit a mnohem podrobnějších, než bychom očekávali. Tam vznikly první písemné záznamy o historii i prehistorii naší planety Země. Říkáme jim Kroniky Země.

Objevování starých civilizací a jejich interpretace je procesem, při němž badatel nevychází z údivu, a často stěží dokáže uvěřit tomu, co odhalil. Památníky minulosti - pyramidy, zikkuraty, ohromné plošiny, zřícené sloupy, otesané kvádry - by zůstaly pouhými záhadami, němými svědky dávných událostí, nebýt psaného slova. Kdyby se nedochovaly písemné záznamy, nebyly by staré památky ničím jiným než hádankami: jejich stáří nejisté, jejich tvůrcové záhadní, jejich účel nejasný.

Za své vědomosti tedy vděčíme starověkým písařům - což byla zřejmě hojně zastoupená a nesmírně příčinnivá skupina obyvatel, kteří používali každou plochu - ať to byly pomníky, umělecká díla, základní kameny, cihly, nástroje, předměty denní potřeby z jakéhokoli materiálu - jako pisárskou tabulku a pokrývali je jmény i zápisy událostí. Především zde byly hliněné tabulky: ploché destičky z vlhké hlíny, některé tak malé, že se daly držet v dlani, do nichž písař zručně ryl písátkem znaky tvořící slabiky, slova a věty. Poté se tabulky nechaly usušit (nebo vypálit v peci), a tím vznikl trvalý záznam - zápis, který přetrval celá tisíciletí přírodní eroze a lidské ničivosti.

Na nejrůznějších místech - v obchodních i administrativních centrech, v chrámech i palácích ve všech částech starověkého Blízkého východu - byly jak státní, tak soukromé archivy plné takovýchto tabulek; a pak ještě existovaly skutečné knihovny, kde tyto tabulky - a bývaly jich desítky tisíc - byly pečlivě seřazeny podle předmětů, na každé byl uveden její obsah a jméno písaře a byly průběžně očíslovány. Kdykoli pojednávaly o historii, vědě nebo božstvech, bez výjimky bylo uvedeno, že jde o kopie starších tabulek, které byly původně napsány „starým jazykem“.

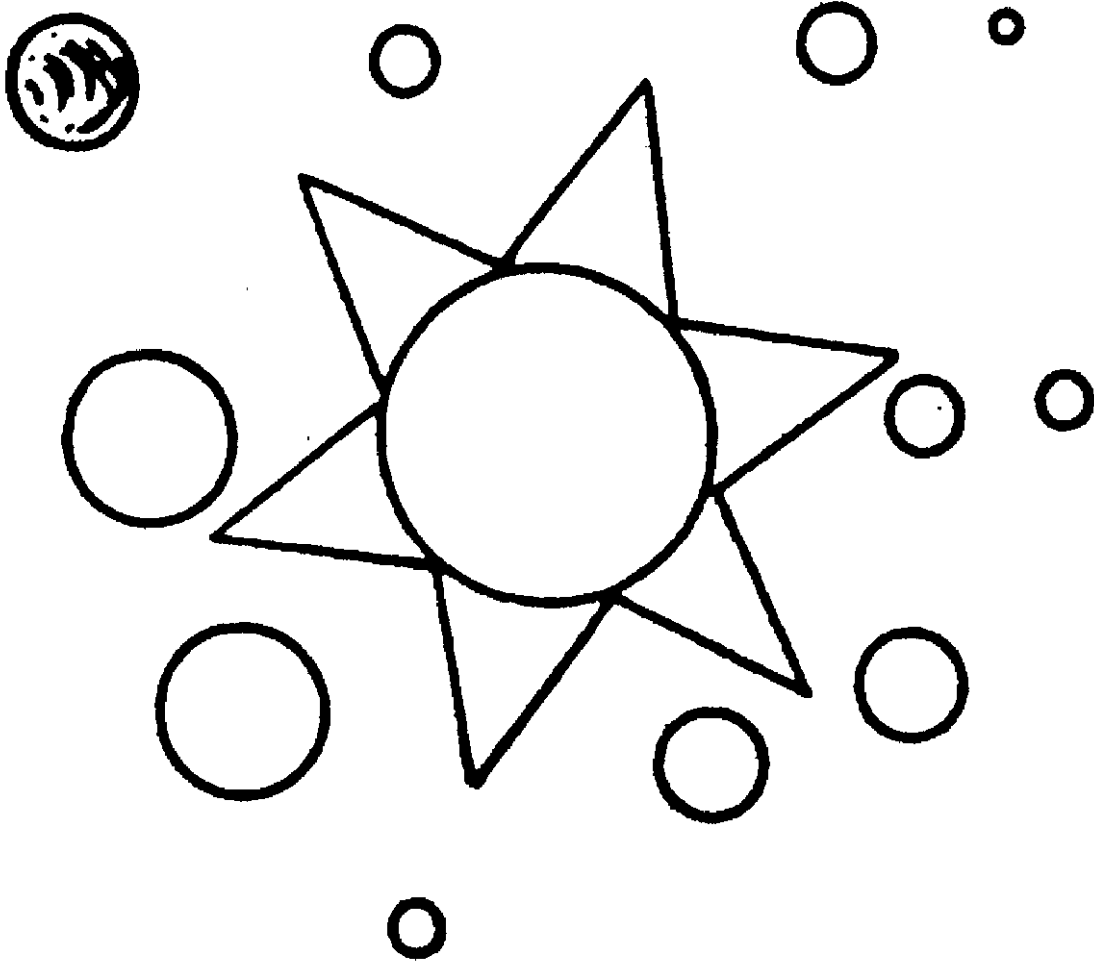
Jestliže byli archeologové udiveni, když odhalili velkolepost staré Asýrie nebo Babylonie, stěží uvěřili svým očím, když se v jejich nápisech dočetli o „starých městech“. A co asi znamenal titul „král Sumeru a Akkádie“, že po něm panovníci těchto říší tolik prahli?

Teprve po objevení záznamů týkajících se Sargona Velikého z Akkadu se moderním vědcům podařilo uvěřit, že velké království akkadské skutečně vzniklo v Mezopotámii o půl tisíciletí dříve, než měly dosáhnout vrcholu Asýrie a Babylonie. Badatelé se v těchto záznamech dočetli, že Sargon „dobyl Uruk a pobořil jeho hradby.... Sargon, král Akkadu, zvítězil nad obyvateli města Uru.... Porazil E-Nim-mar a pobořil jeho hradby a dobyl jeho území od Lakíše až k moři. Svě zbraně omyl v moři. I v bitvě s obyvateli města Umma zvítězil...“

Badatelé byli nedůvěřiví: cožpak mohla ještě před Sar-gonem z Akkadu existovat velká městská centra obehnaná hradbami, snad dokonce před rokem 2500 př. Kr.?

Jak nyní však již víme, tato města skutečně existovala. Byla to města a městská střediska Sumeru, onoho Sumeru, který se vyskytuje v titulu „král Sumeru a Akkádie“. Celé století archeologických nálezů a vědeckého bádání trvalo, než bylo nezvratně zjištěno, že to byla země, kde vznikla téměř před šesti tisíci lety lidská civilizace; kde se náhle a nevysvětlitelně, jakoby z ničeho nic objevil psaný jazyk a literatura; králové a kněží, školy a chrámy, lékaři a astronomové, vícepatrové budovy, kanály, doky a lodě; intenzivní zemědělská výroba, vyspělá metalurgie, textilní průmysl, domácí i zahraniční obchod, zákony a přesné představy o právu a morálce, kosmologické teorie, vyprávění a záznamy historie i prehistorie.

Ze všech těchto písemných památek, ať jsou to dlouhé eposy nebo dvouřádková přísloví, spisy posvátné či světské, vyplývají totožná fakta jako nepopíratelný princip Sumerů i národů, které následovaly po nich: v dávných dobách DIN.GIR - neboli „spravedliví z rakety“, bytosti, které Řekové začali nazývat bohy - přibyli na Zem ze své vlastní planety. Jejich novým domovem se stala jižní Mezopotámie, domovem tak vzdáleným od jejich skutečného domova. Tuto zemi nazvali KI.EN.GIR - což znamená „Země pána raket“ (akkadské jméno Sumer znamenalo „Země strážců“); a vybudovali zde první osídlení na Zemi vůbec.

Obr.19

Tvrzení Sumerů, že první osadníci, kteří vybudovali první sídla na Zemi, byli astronaute z jiné planety, není nikterak ojedinělé. Ať čteme kterýkoli text, kdykoli narazíme na zmínku o počátku všeho, vždy se dočteme totéž: 432 000 let před potopou sestoupili DIN.GIR („spravedliví z rakety“) na Zem ze své planety. Sumerové se domnívali, že tato planeta je dvanáctá v naší sluneční soustavě -kterou tvořilo Slunce v jejím středu, dále Měsíc a všech devět planet, které známe dnes, a navíc ještě jedna velká planeta, doba jejíhož oběhu trvá jeden sar, tj. 3600 pozemských let. Tato oběžná dráha, dočteme se v textech, unáší tuto planetu ke „stanici“ v dalekém vesmíru, a potom ji zase přivádí zpět do blízkosti Země, kde protne oběžné dráhy Marsu a Jupiteru. Právě v této pozici - jak je vyobrazena na sumerské kresbě staré 4500 let (Obr. 19) - dostala tato planeta své jméno NIBIRU („křížující, protínající“) a jako symbol kříž.

Vůdce astronautů, který, jak víme z mnoha textů, přišel na Zem z Nibiru, se jmenoval E.A („Ten, jenž má dům na vodě“); poté, co přistál na Zemi a založil Eridu, první pozemskou osadu, přijal jméno EN.KI („Pán Země“). Text, který byl nalezen v ruinách Sumeru, popisuje jeho přistání na Zemi jako zprávu v první osobě:

*Když jsem se přiblížil k Zemi,
byla tam zátopa hojná.
Dospěl jsem k zeleným nivám,
kopce a pahorky byly navršeny na můj rozkaz.
Svůj dům jsem zbudoval na čistém místě...
Dům, jehož stín sahá přes bažinu hadí.*

Text potom dále líčí, s jakým úsilím Ea vybudoval nevídaná vodní díla v bažinách u vrcholu Perského zálivu: prozkoumal bažiny, vyhloubil odvodňovací stružky i kanály jako zábranu proti povodním, postavil hráze, vykopal příkopy a vybudoval zděné stavby z cihel vyrobených z jílu, který se tam nalézal. Řeky Tigris a Eufrat propojil kanály a na okraji bažin postavil svůj „vodní dům“, kde byla loděnice a další vymoženosti.

To všechno mělo svůj účel. Na jeho planetě bylo totiž zapotřebí zlata. Ne k výrobě šperků nebo z podobných nicotných důvodů, neboť za celá následující tisíciletí nikdy nebyl na žádném z těchto návštěvníků Země spatřen žádný zlatý šperk. Zlato mělo nepochybně své použití v kosmickém programu Nibiruánců, jak se můžeme dočíst v hinduistických textech, které se zmiňují o nebeských vozech pokrytých zlatem. Jak víme, i v dnešní době je zlato v mnoha případech při výrobě kosmických zařízení a lodí nenahraditelné. Avšak to nebylo tím hlavním důvodem, proč Nibiruánci tolik usilovali o to, aby zde zlato získali a dopravili ho co největší množství na svou planetu. Tento kov byl pro své jedinečné vlastnosti zapotřebí u nich doma ze skutečně závažných důvodů, na něm totiž záviselo zachování života na oné planetě; ze všeho nejpravděpo-dobnější se jeví domněnka, že jeho zásadní role spočívala v rozptýlení částic z zlata v řídnoucím atmosférickém obalu Nibiru, a tím ji uchránit před kritickým úbytkem.

Pro tuto misi byl Ea, syn vládce Nibiru, vybrán nanejvýš vhodně. Byl to geniální vědec i technik, jemuž se přezdívalo NU.DIM.MUD, „Ten, který vymýšlí různé věci“. Jeho plán spočíval

v získávání zlata z vody (jak naznačuje i jeho přídomek E.A) klidného Perského zálivu a přilehlých mělkých bažin, které se táhly od zálivu až po Mezopotámii. Na některých sumerských vyobrazeních je Ea zpodoběn jako pán tekoucích vod. Vidíme ho, jak sedí v laboratoři a je obklopen vzájemně propojenými baňkami (Obr. 20).

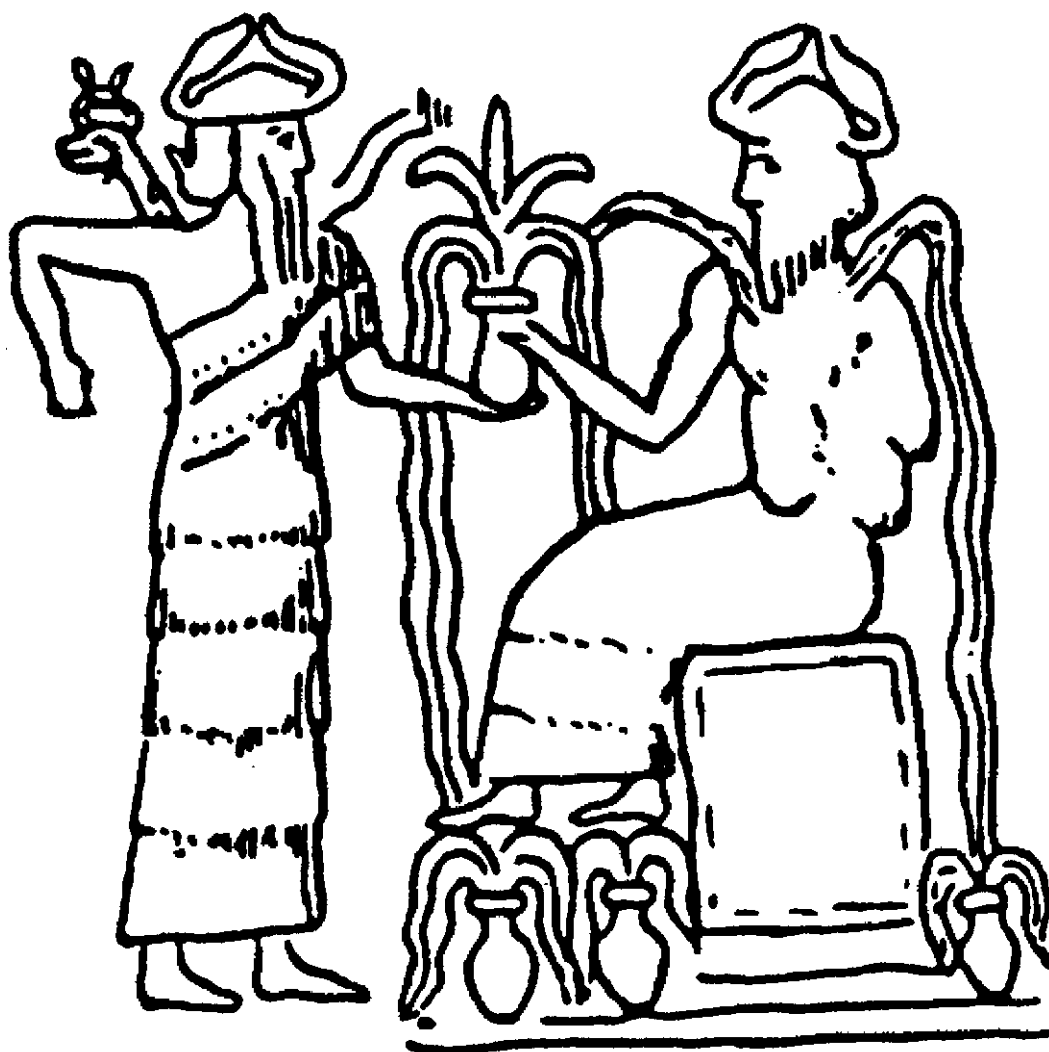
Z dalšího líčení však vyplývá, že tento plán nevyšel tak zcela podle předpokladů. Množství zlata získávané z vody zdaleka nesplňovalo očekávání, a aby se jeho těžba urychlila, na Zemi se vylodili další astronauti - řadoví členové zvaní Anunnakové („Ti, kdo přišli z nebes na Zem“). Přilétali v padesátičlenných skupinách a z jednoho textu se dozvíme, že jednu skupinu vedl Enkiho prvorozený syn MAR.DUK. Text zaznamenává naléhavou Mardukovu zprávu otci, v níž popisuje katastrofu, ke které málem došlo během jejich letu k Zemi. Vesmírné lodi při průletu kolem jedné z velkých planet sluneční soustavy (patrně Jupitera) hrozila srážka s jedním z měsíců této planety. Rozrušený Marduk popisuje svému otci tuto srážku jako „útok“ na vesmírnou loď:

*Byl vytvořen jako zbraň; Řítil se vpřed jako smrt... Padesát
Anunnaků srazil... Plující, ptáku podobný jasný koráb zasáhl přímo
v hrud’.*

Sumerský pečetní váleček (Obr. 21) by mohl docela dobře znázorňovat scénu zachycující, jak Pán Země (vlevo) starostlivě zdraví svého syna oděného jako astronaut (vpravo), ve chvíli, kdy vesmírná loď opouští Mars (šesticípá hvězda) a blíží se k Zemi (sedmá planeta počítáno zvnějška do středu - planety jsou znázorněny sedmi puntíky, Země je zobrazená s Měsícem).

Na jejich rodné planetě, kde vládne Enkiho otec AN (ak-kadsky *Anu*) sledují s obavami a nedočkavostí, jak si povedou výsadky. Jistě museli propadat nejdříve netrpělivosti a posléze zklamání nad tím, jak pomalu postupují práce. Bylo zřejmé, že způsob získávání zlata z mořské vody laboratorním procesem se neosvědčil tak, jak očekávali.

Avšak zlato potřebují stále. Proto jsou Anunnakové postaveni před těžké rozhodnutí: buď se celého projektu

Obr.20

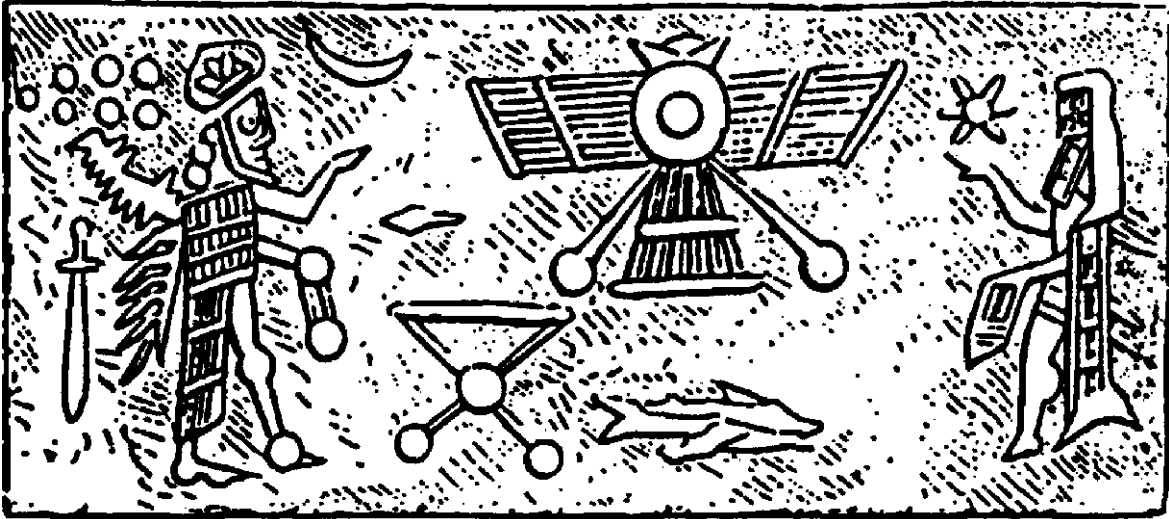
vzdát - což nepřicházelo v úvahu - nebo se pokusit získat zlato jinak: dolováním. V té době už Anunnakové totiž věděli, že hojnost zlata se nachází v přirozeném stavu v AB.ZU („Prvotní zdroj“) na africkém kontinentu. (V semitských jazycích, které se vyvinuly ze sumerštiny, se do dnes dochovalo pro zlato slovo za-ab, což je evidentně přesmyčka abzu.)

Vynořil se však jeden velký problém. Africké zlato se muselo dolovat z velké hloubky a nebylo snadné upustit od složitého chemického procesu, jímž se zlato získávalo úpravou vody, a vyměnit jej za namáhavou dřinu a dobývat zlato zpod povrchu zemského. Bylo jasné, že k uskutečnění tohoto nového projektu bude zapotřebí mnohem více Anunnaků, bude třeba vybudovat hornickou kolonii v „místě lesklých rudných žil“, rozšířit úpravný v Mezopotámii a opatřit plavidla (MA.GUR UR.NU AB.ZU - „lodi pro rudu z Abzu“), v nichž by se vytěžená ruda dopravovala ke zpracování. Mohl Enki toto všechno dokázat sám?

Anu se domníval, že nikoli, a za 8 nibiruánských let po Enkiho přistání - 28 800 pozemských let - přibyl na Zemi, aby se osobně seznámil se situací. Dostavil se i s svým přímým následníkem

jménem EN.LIL („Pán přikázání“) - se synem, o němž byl Anu s jistotou přesvědčen, že dokáže převzít pozemskou misi a zorganizovat přepravu zlata na Nibiru.

To, že volba padla na Enlila, bylo patrně nutné, ale muselo to být zároveň nesmírně těžké rozhodnutí, neboť se tím jenom prohloubilo soupeření a žárlivost mezi oběma nevlastními bratry. Enki byl totiž prvorozený Anuův syn, kterého mu porodila konkubína Id, a mohl tedy očekávat, že jednou po Anuovi usedne na nibiruánský trůn. Avšak poté - podobně jako v biblickém příběhu o Abrahamovi, jeho konkubíne Hagar a jeho manželce a zároveň nevlastní sestře Sáře - mu jeho žena, nevlastní sestra Antům, po-

Obr.21

rodila syna, který dostal jméno Enlil. Podle nibiruánského nástupnického práva - které tak věrně převzal biblický patriarcha - se místo Enkiho stal právoplatným dědicem Enlil. A nyní tento sok, který připravil Enkiho o právo prvorozeného, přišel na Zem, aby se ujal vedení!

Hovoříme-li o válkách bohů, nikdy nemůžeme dostatečně zdůraznit důležitost posloupnosti a genealogie, které ovlivňovaly boj o nástupnictví a svrchovanou moc jak na Nibiru, tak později na Zemi.

Jakmile se dobíráme smyslu těžko pochopitelné úpornosti a zuřivosti válek bohů a snažíme se je zařadit do rámce historie a prehistorie - o což se zatím nikdo před námi nepokusil - začíná být jasné, že to vše pramenilo z kodexu sexuálního chování, který nebyl založen na morálce, nýbrž na požadavku genetické čistoty. U kořene těchto válek ležela komplikovaná genealogie, která určovala hierarchii a následnictví; pohlavní styky se neposuzovaly podle toho, zda byly z lásky či zda šlo o znásilnění, nýbrž pouze podle jejich účelu a výsledku.

Jeden sumerský příběh vypráví o tom, jak Enlil, vrchní velitel Anunnaků, našel zalíbení v jisté mladé ošetřovatelce, kterou viděl koupat se v řece nahou. Přemluvil ji, aby si s ním vyjela na plachetnici, a tam se jí okamžitě přes její protesty zmocnil („moje pochva je malá, ještě styk nepoznala“). Navzdory svému vysokému postavení byl Enlil po návratu do svého města Nippuru na příkaz „padesáti starších bohů“ uvězněn, a „sedm Anunnaků, kteří soudili“, ho shledalo vinným ze zločinu znásilnění; byl odsouzen k vyhnanství do Abzu. (Byl omilostněn, teprve když se s onou mladou bohyní, která byla ochotna ho do exilu následovat, oženil.)

Milostný vztah mezi Inannou a mladým bohem jménem Dumuzi opěvují mnohé písně a popisují jejich společný spánek s jímavou něhou:

*Ó, kéž by vložil svou ruku do mé.
Ó, kéž by přitiskl své srdce k mému.
Neb není jen sladké s ním spát ruku v ruce,
nade vše sladší a krásnější
je spojit srdce jak v jedné hrudi.*

Dokážeme pochopit pochvalný tón těchto veršů, neboť Dumuzi byl Inannin oficiální ženich, kterého si zvolila se souhlasem svého bratra Utu/Šamaše. Jak si však máme vysvětlit text, v němž Inanna popisuje vášnivé milování se svým vlastním bratrem?

*Můj milovaný mne přivítal,
zalíbilo se mu ve mně, se mnou se potěšil.
Bratr mne uvedl do domu svého,
uložil na své nádherné lože...
Pospolu, s jazyky spojenými,
s mým bratrem překrásné tváře
padesátkrát jsme poznali rozkoš.*

Toto dokážeme pochopit, pouze když si uvědomíme, že kodex manželství zapovídal sňatek mezi vlastními sourozenci, ale nikoli pohlavní styk. Na druhé straně manželství mezi nevlastními sourozenci se povolovalo; mužský potomek vzešlý z takového svazku měl dokonce přednost, pokud šlo o nástupnictví. A i když se znásilnění odsuzovalo, pohlavní styk - byť neodpovídající pravidlům a vynucený násilím - byl přijatelný, pokud k němu došlo v zájmu zplodění následníka trůnu. Dlouhý příběh vypráví o tom, jak Enki, který dychtil zplodit mužského potomka se svou (a Enlilovou) nevlastní sestrou Sud, jí vnutil svou pozornost, když byla sama, a „vylil své semeno do jejího lůna“. Když mu však místo syna porodila dceru, Enki se nerozpakoval pomilovat se s touto dívkou, jakmile dosáhla „mladosti a krásy... Zalíbilo se mu v ní, objal ji, ulehl do jejího klína; dotýká se jejích stehén, dotýká se ... s mladičkou obcuje.“ To se zcela nezastírané ještě opakovalo s celou řadou mladých dcer, až nakonec Sud Enkiho proklela, aby ochrnl; teprve tehdy jeho sexuální eskapády v touze po mužském potomkovi ustaly.

Když se Enki pustil do těchto sexuálních výbojů, byl už ženatý s Ninki, což ilustruje, že tentýž kodex, který odsuzoval znásilnění, nezakazoval mimomanželské styky jako takové. Rovněž je nám známo, že bohové směli mít jakýkoli počet manželek a konkubín (text s katalogovým číslem CT-24 vyjmenovává šest Anuových konkubín), ale jakmile se bůh jednou oženil, musel si vybrat jednu jako svou oficiální životní družku - a v této roli viděl nejraději nevlastní sestru, jak jsme si již řekli.

Jestliže byl bůh kromě svého vlastního jména a mnoha přídomků obdařen ještě nějakým čestným jménem, jeho oficiální družce náležel tentýž titul v ženské formě. Například když AN dostal čestné jméno („Nebeský“), jeho manželku titulovali ANTU, akkadsky Anu a Antům. Ošetřovatelka, která se vdala za Enlila („Pána příkázání“), přijala čestné jméno Ninlil („Paní příkázání“); Enkiho choť Dam-kina dostala titul Ninki atd.

Vzhledem k důležitosti rodinných vztahů mezi těmito velkými Anunnaky je množství tzv. seznamů bohů, které připravili pradávni písaři, v podstatě genealogiemi. V jednom takovém velkém seznamu, který jeho písaři nazvali řada „AN: ilu Anum“, je vyjmenováno „čtyřicet dva předků Enlilových“, ovšem uspořádaných do jedenadvaceti božských párů. Jistě to bylo svědectví o dlouhém královském rodokmenu, neboť se dochovaly dva další dokumenty věnované Anuovi, které rovněž vypočítávají jedenadvacet párů jeho předků na Nibiru. Dozvídáme se, že

Anuovi rodiče byli AN.ŠAR.GAL („Velký kníže nebes“) a KI.ŠAR.GAL („Velká kněžna pevné země“). Z jejich jmen je patrné, že tento pár na Nibiru nevládl: jelikož otec byl Velký kníže, znamenalo to, že byl přímým následníkem; jeho žena (Velká kněžna) byla prvorozená dcera vladaře (kterou zplodil s jinou ženou), a tudíž nevlastní sestra Anšargalova.

V těchto genealogických faktech leží klíč k pochopení událostí na Nibiru před přistáním na Zemi i toho, co následovalo po něm.

Fakt, že byl Ea vyslán na Zemi pro zlato, naznačuje, že Nibiruánci si byli dobře vědomi dostupnosti tohoto kovu na Zemi dávno před tím, než zde přistála první výprava. Jak se to mohli dozvědět?

Nabízí se hned několik odpovědí: Mohli vyslat na Zemi průzkumné sondy bez posádky, podobně jako my vysíláme sondy k planetám sluneční soustavy. Mohli na Zemi přistát a prozkoumat ji, jako my jsme přistáli na Měsíci. Přečteme-li si některé texty zabývající se vesmírnými cestami mezi Nibiru a Zemí, de facto se nedá vyloučit ani přistání Nibiruánců na Marsu.

Jestli došlo k předem připravenému přistání korábu s živou posádkou a kdy to bylo, nevíme. Existuje však prastará kronika, líčící jedno takové přistání, které se odehrálo za velmi dramatických okolností: když sesazený vládce Ni-biru uprchl na Zemi ve svém vesmírném člunu!

K oné události určitě došlo ještě před tím, než byl Ea vyslán svým otcem na Zemi, neboť právě v jejím důsledku se Anu stal vládcem Nibiru. Tou událostí bylo totiž násilné převzetí trůnu na Nibiru Anuem.

Tuto informaci najdeme v textu, jehož chetitskou verzi badatelé nazvali *Království v nebi*. Vrhá světlo na život na nibiruánském královském dvoře a vypráví příběh o zradě a uchvácení moci, hodný Shakespearova pera. Odhaluje, že když na Nibiru nastal čas k převzetí trůnu - ať již v důsledku úmrtí či jiné události - nenastoupil na něj Anuův otec a přímý následník Anšargal. Místo toho se vládcem stal jeho příbuzný jménem Alalu (v chetitském textu nazývaný Alaluš).

Jakožto smírné gesto nebo podle zvyku Alalu jmenoval Anua, aby se stal jeho královským číšníkem, což byla velice čestná funkce a zároveň projev důvěry. O ní se zmiňují i další blízkovýchodní texty a najdeme ji také na různých vyobrazeních (Obr. 22). Avšak po uplynutí devíti nibiru-ánských let Anu (v chetitském textu Anuš) „proti Alalovi zvedl boj“ a sesadil ho:

*Kdysi, v dávných časech, byl Alalu v nebi králem. Alalu sedí na trůně
a mocný Anu, první z bohů, stojí před ním,
sklání se k jeho nohám
a do ruky mu podává poháry k pití.
Devět souzených let byl Alalu v nebi králem.
V devátém roce proti Alalovi zvedl Anu boj.*

A tehdy došlo k onomu dramatickému útěku na Zem, jak se dočítáme v prastarém textu:

*Porazil jej, Alala, a on před ním utekl, odešel dolů na
temnou zem.*

Zatímco je dost možné, že na Nibiru toho hodně věděli o Zemi a jejích nerostných zdrojích ještě před Alaluovým útekem, je fakt, že v tomto příběhu máme záznam o přiletu vesmírné lodi na Zem s Nibiruáncem na palubě ještě před Eovou pozemskou misí. Sumerské královské sezna-

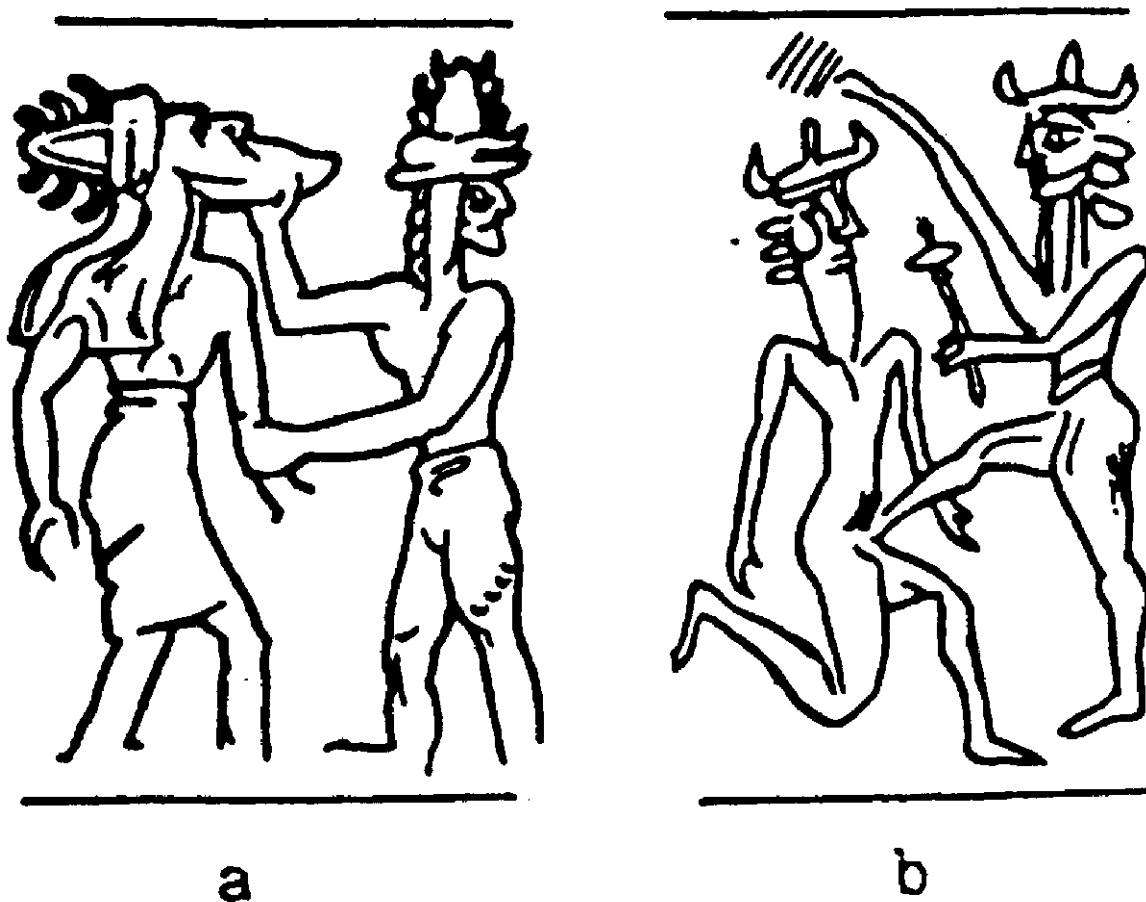
Obr.22

my zaznamenávají, že první správce Eridu se jmenoval Alulim - což může být další epitet pro Ea/Enkiho nebo su-merská podoba jména Alalu; v té souvislosti nás napadá, že navzdory svému sesazení ležel Alalauovi osud Nibiru natolik na srdci, že uchvatitele informoval o přítomnosti zlata v pozemských vodách. Že k tomu skutečně došlo, může napovídat skutečnost, že následovalo usmíření mezi sesazeným i současným panovníkem; Anu učinil první krok a jmenoval do funkce královského číšníka Kumarbiho, což byl Alaluův vnuk.

Avšak toto smířlivé gesto vedlo jenom k tomu, že se historie na Nibiru opakovala. Navzdory všem prokazovaným poctám nedovedl mladý Kumarbi zapomenout, že Anu se zmocnil trůnu násilím spáchaným na jeho dědovi, a jak čas plynul, jeho nevraživost byla čím dál zřejmější, a Anu „nedokázal snést pohled Kumarbiho očí“.

Jakmile se Anu rozhodl, že odletí z Nibiru na Zemi a vezme s sebou svého přímého následovníka (Enlila), usoudil, že bude bezpečnější, když s sebou vezme i mladíka Ku-marbiho. Obě tato rozhodnutí - vzít s sebou Enlila a s ním i Kumarbiho - však znamenala, že návštěva Země byla pokažena urputným soupeřením a - pro Anua - i naplněna osobním zármutkem.

Rozhodnutí přivést Enlila na Zemi a svěřit mu vedení vedlo k zuřivým hádkám s Enkim - ozvěny těchto sporů nacházíme v objevených textech. Rozhněvaný Enki pohrozil, že opustí Zemi a vrátí se na Nibiru; dalo se mu však důvěřovat, že se tam nezmocní trůnu? Jestliže by měl na Zemi kompromisně zůstat sám Anu a jmenovat Enlila svým zástupcem na Nibiru, mohl mu důvěřovat, že mu trůn uvolní, až se Anu navrátí? Nakonec bylo rozhodnuto, že budou metat los: nechť rozhodne náhoda, jak to má být. O následujícím rozdělení pravomocí se opakovaně dočteme v su-merských i akkadských textech. Jedna z nejdelších Kronik

Obr.23

Země, text nazvaný *Epos o Atrachasisovi*, popisuje losování i jeho výsledek:

*Bohové sepjali ruce,
pak metali los a bylo rozhodnuto:
Anu vystoupí vzhůru na nebesa;
Enlilovi nechť podléhá Země;
To, co moře obklopuje jako smyčka,
dali princí Enkimu.
Do Abzu dolů zamířil Enki,
vládcem Abzu se stal.*

Jelikož se Anu domníval, že se mu podařilo znesvářené bratry od sebe oddělit, „vystoupil na nebesa“. Avšak na obloze nad Zemí se setkal s nečekaným vývojem situace. Anu předtím z bezpečnostních důvodů zanechal Kumarbiho na vesmírné základně, obíhající kolem Země; když se na základnu vrátil, aby se připravil na dlouhou zpáteční cestu na Nibiru, narazil na rozzlobeného Kumarbiho. Ostrá slova brzy přerostla v potyčku: „Anu bojuje s Kumarbim, Kumarbi bojuje s Anuem.“ Když Kumarbi v zápase už už nad Anuem vítězil, „Anu Kumarbimu z rukou uprchl.“ Avšak Kumarbi chytil Anua za nohy, „zakousl se mu do slabin“ a pozřel jeho

„mužství“. Bylo nalezeno staré vyobrazení této události (Obr. 23a) i stylu zápasu Anunnaků (Obr. 23b), kteří se snažili zneškodnit protivníka úderem do genitálií.

V bolestech se vydal pokořený Anu na zpáteční cestu na Nibiru a Kumarbiho zanechal s astronauty žijícími na vesmírné základně. Předtím ho však proklel, aby „břímě tří strašlivých bohů napadlo jeho nitro“.

Podobnost tohoto chetitského příběhu a řecké báje o tom, jak Kronos vykastroval Urana a o Uranovi požírajícím své děti, je očividná. A podobně jako v řeckých bájích připravila tato událost bojiště pro válku mezi bohy a Titány.

Poté co Anu odletěl, byla pozemská mise zahájena doopravdy.

Jak postupně na Zemi přistávali další Anunnakové - jejich počet nakonec dosáhl šesti set - někteří byli posláni do Dolního světa, aby pomohli Enkimu těžít zlato, jiní tvořili posádku lodí dopravujících rudu a zbytek zůstal s Enlilem v Mezopotámii. Tam byly vybudovány další osady podle plánu vypracovaného Enlilem jakožto součást celkového schématu činností a přesně vymezených postupů:

A podle plánů, božských příkazů založil pět měst na vhodných místech, nazval je vhodnými jmény, učinil z nich střediska. První z těchto měst, Eridu, daroval Nudimmudovi, průkopníku.

Každé z těchto předpotopních sídel v Mezopotámii mělo svou specifickou funkci, jak naznačují jejich jména. První bylo E.RI.DU - „Dům vystavěný v dáli“ - místo, v němž bylo i zařízení na získávání zlata poblíž vody, a které zůstalo po celou dobu Eovým trvalým bydlíštěm v Mezopotámii. Další město bylo BAD.TIBIRA - Jasně místo, v němž se dokončuje zpracování rud“ - což bylo metalurgické centrum pro tavení a rafinaci. Dále to byl LA.RA.AK - „Místo, kde je vidět jasná záře“ - město-maják, podle jehož signálního světla se orientovaly raketoplány při přistávacím manévru. SIPPAR neboli „Ptačí město“ mělo přistávací plochu; ŠU.RUP.PAK - „Město nejvyššího blahobytu“ - mělo dobře vybavené zdravotní středisko, které spravovala SUD („Ta, která oživuje“), nevlastní sestra Enkiho i Enlilova.

Bylo vybudováno ještě jedno město-maják, LA.AR.SA, („Místo, kde je vidět červené světlo“), neboť složitá operace závisela na těsné spolupráci mezi Anunnaky, kteří přistáli na Zemi, a 300 astronauty zvanými IGI.GI („Ti, již vidí a pozorují“), kteří zůstávali stabilně na oběžné dráze kolem Země. Tito Igiové, kteří fungovali jako prostředníci mezi Zemí a Nibiru, se zdržovali na základnách obíhajících na obloze kolem Země, na něž se zpracovaná ruda dopravovala ze Země pomocí raketoplánu, a tam pak byla překládána do řádných vesmírných lodí, které byly schopny přepravit zlato na rodnou planetu, kdykoli se na své ohromné eliptické oběžné dráze přiblížila k Zemi. Astronauti i potřebná zařízení byli dopravováni na Zem stejným způsobem, jenom v obráceném pořadí.

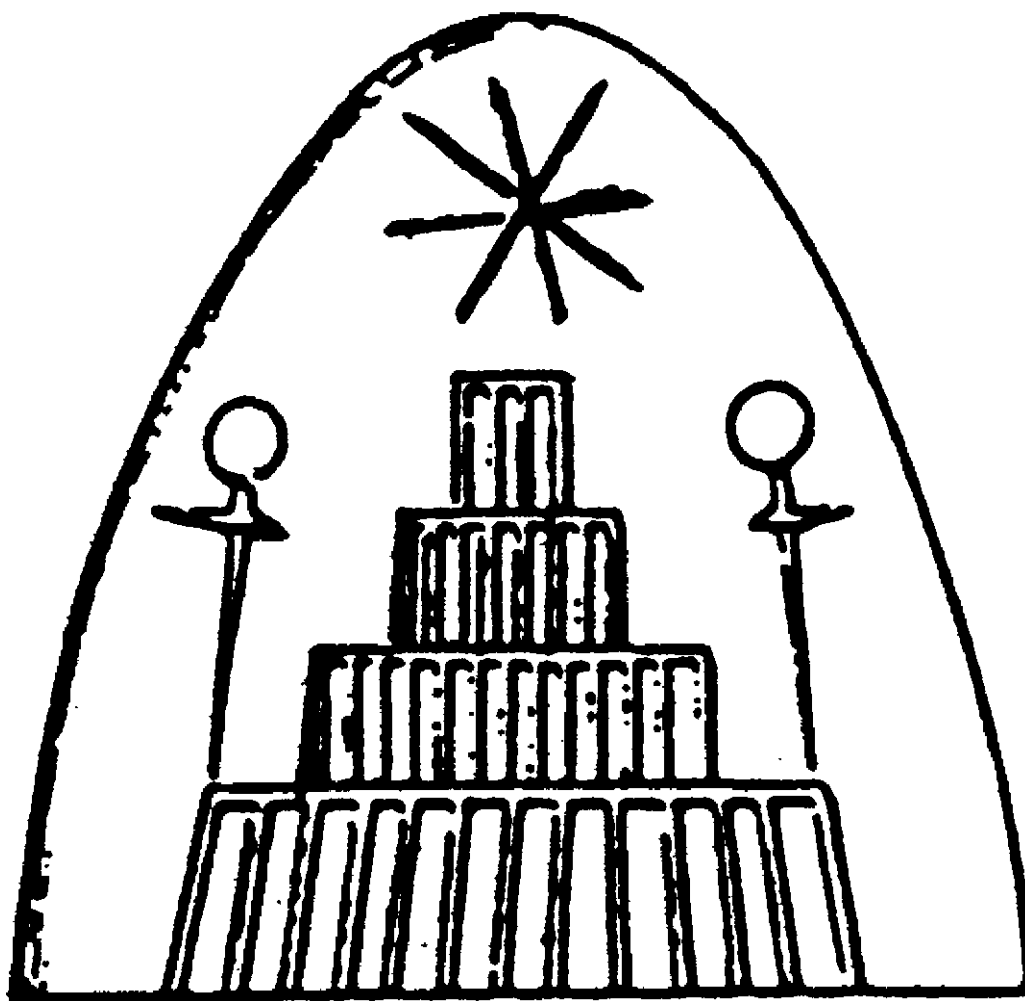
Toto vše vyžadovalo řídicí centrum celé mise, které budoval a zařizoval Enlil. Pojmenoval je NIBRU.KI („Pozemské místo Nibiru“) - akkadsky Nippur. Tam na vrcholu umělé vyvýšené platformy vybavené anténami - prototypu mezopotámských „babylonských věží“ (Obr. 24) - byla

tajná komora DIR.GA („Temná svítivá komora“), v níž byly vystavené mapy vesmíru („emblémy hvězd“) a udržovalo se DUR.AN.KI („spojení nebe-Země“).

Z kronik se dozvídáme, že první osady Anunnaků na Zemi byly založeny „jako střediska“. K tomuto poněkud záhadnému vyjádření přistupuje další hádanka: tvrzení, že při objasnování sumerských měst, smetených potopou, se králové řídili

Věčným územním plánem, jímž se po všechny časy rozhodlo, kde stavět. Je to plán, v němž jsou nákresy z dávných dob i zápisy z Horního nebe.

Tuto hádanku rozluštíme, jestliže si vyznačíme na mapě zmíněné oblasti tato první města, založená Enkim a Enli-

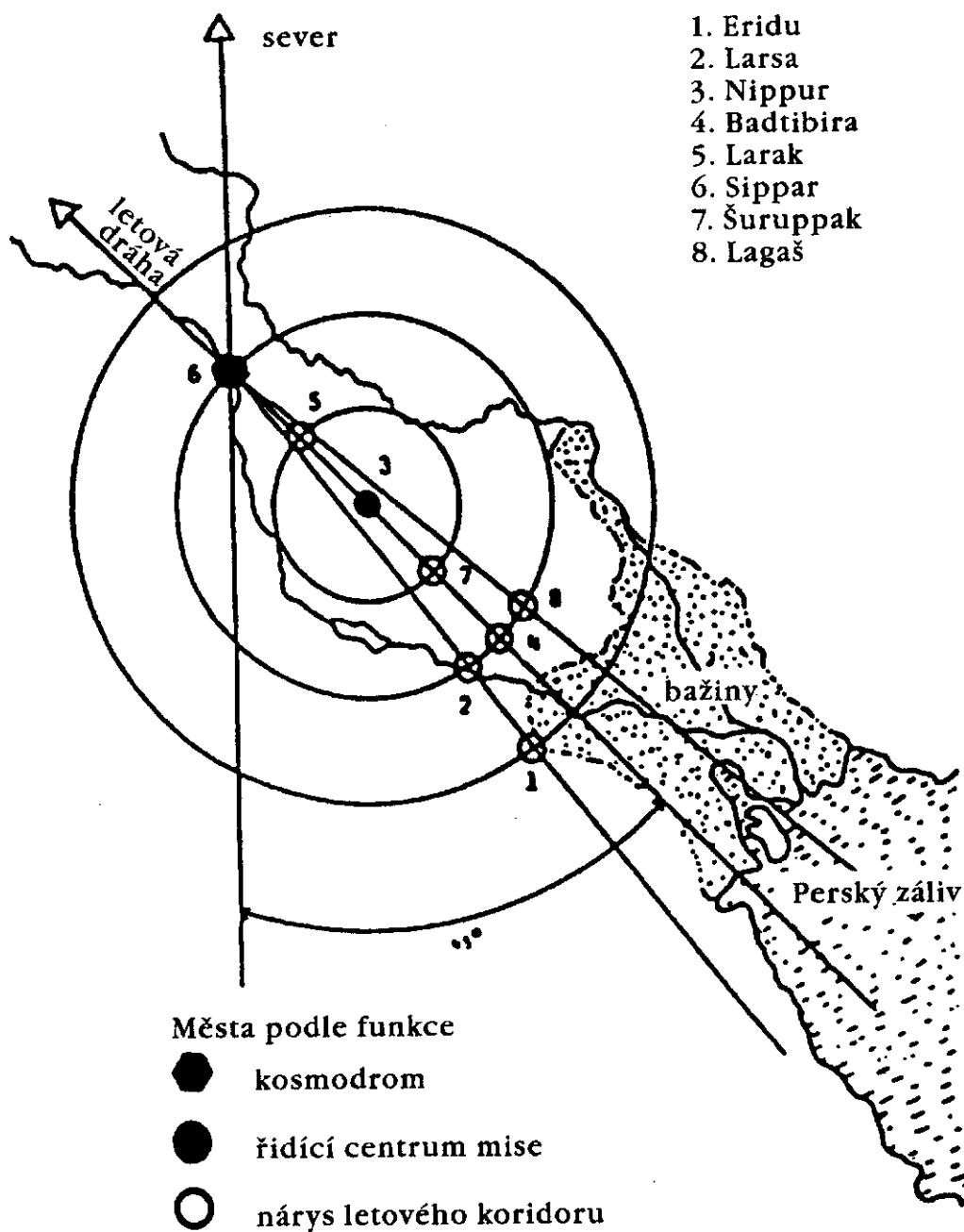
Obr.24

lem, a spojíme je soustřednými kruhy. Skutečně byla „založena jako střediska“; všechna byla ve stejné vzdálenosti od řídicího centra mise v Nippuru. Opravdu to byl plán „z Horního nebe“, neboť dával smysl pouze těm, kdo mohli přehlédnout celý Přední východ z velké výše nad Zemí: Zvolili si za orientační bod horu Ararat, která má dva vrcholy a je v této oblasti nejnápadnější, a kosmodrom vybudovali na místě, kde čára směřující na sever z Araratu přetíná řeku Eufrat. V

tomto „věčném územním plánu" byla všechna města uspořádána do šipky, vyznačující přistávací dráhu kosmodromu v Sipparu (Obr. 25).

Periodické dodávky zlata na Nibiru uklidnily znepokojení, ba i rivalitu na oné planetě, neboť Anu ještě dlouho zůstal jejím vládcem. Avšak všichni hlavní aktéři na Zemi zůstávali na „temném jevišti", aby dali průchod veškerým emocím, jaké si jen dokážeme představit, což vedlo k neuvěřitelným konfliktům.

Obr.25
5. kapitola

VÁLKY DÁVNÝCH BOHŮ

Anuova první návštěva Země a rozhodnutí, která tehdy padla, nastavily kurs událostí na Zemi pro všechna následující tisíciletí. V určité době vedly ke stvoření Adama -člověka, jak ho známe dnes, druhu *Homo sapiens*; také však zasily sémě budoucího konfliktu na Zemi mezi Enli-lem a Enkim a jejich potomky.

Avšak nejdříve zde byly dlouhotrvající a kruté boje mezi dynastií Anuovců a dynastií Alaluovců, kterýžto konflikt vyústil na Zemi ve válku Titánů. Byla to válka, v níž proti sobě stáli „bohové, kteří sídlí na obloze" a „bohové sídlící na temné Zemi"; v poslední, vrcholné fázi se změnila v povstání Igigů!

To, že se odehrávala v počátcích nibiruánského osídlení Země a po Anuově první pozemské návštěvě, se dozvídáme z textu *Království v nebi*. Když hovoří o protivnících, nazývá je „mocní staří bohové, bozi dávných časů". Poté, co vyjmenuje pět předchůdců jako „otce a matky bohů", kteří byli předky Anua a Alalua, začíná vyprávění o uchvácení trůnu na Nibiru, Alaluově útěku, Anuově návštěvě Země a o následném konfliktu s Kumarbim.

Příběh v textu *Království v nebi* je rozšířen a pokračuje v několika dalších chetitských a churritských textech, které badatelé souhrnně nazývají *Cyklus o Kumarbim*. Pečlivě pospojované (a navzdory tomu stále jen útržkovité) texty jsou nyní srozumitelnější, neboť se je v nedávné době podařilo doplnit po objevení dalších fragmentů a verzí, o nichž referovali a zařadili na správné místo H. Güterbock (*Kumarbi Mythen von Churritischen Kronos*) a H. Otten (*Myt-hen vom Gotte Kumarbi - Neue Fragmente*).

Z těchto textů nevyplývá, jak dlouho po svém konfliktu s Anuem zůstal Kumarbi nad Zemí. Dozvíme se, že po nějakém čase, kdy se Kumarbimu podařilo vyplivnout „kameny", které mu Anu nechal vyrůst v břiše, Kumarbi sestoupil na Zemi. Z důvodů, které jsou možná vysvětleny v chybějících částech textu, se vydal k Eaovi v Abzu.

Neúplné verze nám potom vyprávějí, že se na scéně zjevil bůh bouře Tešub, což byl podle sumerských pramenů Enli-lův nejmladší syn Iškur/Adad. Bůh bouře potom Kumarbi-ho popudí, když mu vypráví, jaké úžasné atributy a dary ten který bůh věnuje jemu, Tešubovi. Mezi těmito atributy má být Moudrost, kterou bohové odejmou Kumarbimu. „Rozhněvaný Kumarbi se vydal do Nippuru." Mezery v textech nás nechávají na pochybách, co se tam, v Enlilově hlavním stanu, odehrálo; avšak víme, že po sedmiměsíčním pobytu se Kumarbi vrátil zpátky, aby se poradil s Eaem.

Ea navrhl, aby Kumarbi „vystoupil na nebesa" a vyhledal pomoc Lamy, jež byla „matkou dvou bohů", a tudíž zřejmě pramáti obou soupeřících dynastií. Protože měl na tom také osobní zájem, Ea se nabídl, že Kumarbiho odtransportuje do nebeského sídla ve svém plavidle MAR.GID.DA (nebeský vůz), kterému Akkadští říkali *Ti-ia-ri-ta*, „létající vůz". Avšak když bohyně zjistila, že Ea přichází bez svolení shromáždění bohů, vyslala proti Eaovu vesmírnému korábu „větry s blesky" a přinutila ho, aby se i s Kumarbim vrátili na Zemi.

Avšak než by se Kumarbi vrátil až na Zemi, rozhodl se, že raději zůstane na orbitální stanici s bohy, kterým che-titské a churritské texty říkají Irsira („Ti, kteří pozorují z oběžné dráhy"), sumerské IGI.GI. Jelikož měl teď dost času, „Kumarbi byl pln myšlenek... honily se mu v mysli... přemýšlí o tom, že vytvoří neštěstí... chystá se na zlé věci".

Nakonec si usmyslí, že by měl být prohlášen za „otce všech bohů", tudíž nejvyšším božstvem!

Když si zajistil podporu Irsirů, bohů na oběžné dráze, Kumarbi si „obul kouzelné rýchlonohe střevíce" a odletěl dolů na Zemi. Tam potom vyslal svého emisára k dalším předním bohům s požadavkem, aby uznali jeho svrchovanou moc.

A tehdy se Anu rozhodl, že už toho bylo dost. Aby porazil jednou provždy vnuka svého protivníka Alalua, Anu poručil svému vlastnímu vnukovi, „Bohu bouře“ Tešubovi, aby Kumarbiho našel a zabil ho. Mezi pozemskými bohy, vedenými Tešubem, a bohy nebeskými pod vedením Ku-marbiho se pak rozpoutaly zuřivé boje; jedné bitvy se zúčastnilo nejméně sedmdesát bohů v nebeských válečných vozech. I když většina bitevních scén v poškozených textech chybí, víme, že Tešub nakonec zvítězil.

Porážkou Kumarbiho však zápas neskončil. Z dodatků k chetitským eposům v cyklu o Kumarbim se dozvídáme, že než zahynul, Kumarbi ještě stihl oplodnit svým semenem jednu obrovitou horu, která potom porodila jeho Mstitele, „Kamenného boha“ Ullikummiho. Když ukrýval svého úžasného (nebo nestvůrného) syna mezi bohy Irsiry, dal mu pokyn, aby až vyrostе, zaútočil na „Kummiji, vzácné město!... Ať porazí Boha bouře, ať jej rozdrtí jak plevu... Ať všechny bohy z nebe jak ptáky smete a ať je rozbije jak prázdné hrnce!“ Jakmile se mu podaří dosáhnout vítězství na Zemi, Ullikummi měl „vystoupit na nebesa a ujmout se kralování“ - třeba násilím nastoupit na trůn na Nibiru. Poté, co Kumarbi dal synovi tyto pokyny, mizí ze scény.

Dlouho se dítě ukrývalo. Avšak jak chlapec vyrůstal - do obrovské velikosti - jednoho dne ho spatřil Utu/Šamaš, jak se prohání po obloze. Utu pospíšil do Tešubova příbytku, aby ho varoval před Mstitelem. Tešub nejprve Utua pohostil jídlem a pitím, aby se uklidnil, a potom mu poručil: „vsedni do válečného vozu a vystup na nebesa“, aby mohl hlídat rostoucího Ullikummiho. Potom vyšel na Vyhlídkovou horu, aby spatřil na vlastní oči Kamenného boha. „Hleděl na strašlivého Kamenného boha a v hněvu hrozil pěstí.“

Když si uvědomil, že kromě bitvy nemá jinou alternativu, Tešub si nachystal k boji svůj válečný vůz; chetitský text jej nazývá sumerským jménem ID.DUG.GA, tj. „svítící, jako olovo těžký vůz“. Instrukce pro vybavení nebeského vozu, při nichž chetitský text hojně využívá původní sumerskou terminologii, si zaslouží, abychom je zde ocitovali. Stroj se dostane do obrátek pomocí „Velkého třesk-nutí“; vepředu je umístěn „Býk“ (zdroj energie), který „svítí“, a na zadním konci „Býk pro hrdou střelu“; v přední části je nainstalováno radarové nebo navigační zařízení, „které ukazuje cestu“; přístroje se aktivují pomocí „kamenů“ (nějakých nerostů), vyzařujících velkou energii, a nakonec vyzbrojí vozidlo „bouřným hromoklínem“, který obsahuje nejméně osm set „ohnivých kamenů“:

*„Velké třesknutí“ „svítícího těžkého vozu“
ať jej promaže olejem a probudí k činu.
„Býk, který svítí“, ať je nabere mezi rohy.
Ocas je „Býk pro hrdou střelu“,
nechť je pokryje zlatem.
Přední část, „která ukazuje cestu“,
nechť je vede a otáčí,
vybaví uvnitř mocnými „kameny“.
Nechť vynese „bouřný hromoklín“,
který odhazuje skály na devadesátfurlongů
a ujistí se, že má na osm set „ohnivých kamenů“.*

„Blesk, jenž strašlivě září“

nechť je vyvede ze zásobní komory.

Nechť je vyveden MAR.GID.DA a je nachystán!

„Z oblohy mezi mraky ukázal Bůh bouře svou tvář Kamennému bohu.“ Po počátečních neúspěšných útocích se k boji přidal Ninurta, bratr Tešuba/Adada. Avšak Kamenný bůh zůstal nezraněn a vedl bitvu dál až k samotným branám Kummije, hlavního města Boha bouře.

V Kummiji ve vnitřní komoře božského příbytku sledovala zprávy o průběhu souboje Tešubova družka Chepat. Avšak Ullikummiovy střely „Chepat donutily, aby opustila dům, a nemohla tedy již poslouchat poselství bohů... ani zprávy od Tešuba, ani od ostatních bohů“. Poručila svému poslu, aby si „obul kouzelné rychlonohé střevíce“ a odebral se na místo, kde se shromáždili bohové, a aby jí přinesl zprávy o výsledku bitvy, neboť se obávala, že „Kamenný bůh zabil jejího manžela, vznešeného prince“.

Avšak Tešub nebyl zabit. Když mu jeho pobočník radil, aby se ukryl někde v horách, Tešub odmítl. Kdybychom to udělali, řekl, „nebyl by na nebesích žádný král!“ Oba se proto rozhodli, že se odeberou k Eaovi v Abzu, aby tam vyhledali věštbu podle „starých tabulek se slovy osudu“.

Ea si dobře uvědomoval, že Kumarbi zplodil netvora, který se všem vymkl z rukou, a proto se vydal za Enlilem, aby ho o nastalém nebezpečí varoval: „Ullikummi zatarasí cestu na nebesa i do posvátných božských příbytků!“ Bylo svoleno shromáždění velkých Anunnaků. Nikoho nic nenapadlo, až Ea přišel s návrhem řešení: Ať „otevřou znovu ty prastaré schrány dědů a otců!... Dejte přinést dávný poříz, jímž rozkrojili nebe a zemi, pod nohama dejte odříznout Ullikummiho, balvan.“

Když to udělali, síla Kamenného boha se oslabila. Jakmile se o tom bohové doslechli, „vydali se na shromaždiště a tam Ullikummiu hlasitě láli“. Tešub si dodal odvahy, vyskočil do svého válečného vozu; „dohonil Kamenného boha Ullikummiho u moře a pustil se s ním do křížku“. Avšak Ullikummi byl ještě zpupný a prohlásil: „Město Kummiju zničím, posvátný dům obsadím, bohy vyženu... na nebesa vystoupím a zmocním se vlády!“

Závěrečné řádky chetitského eposu jsou úplně zničené; můžeme ale pochybovat o tom, že přinášejí sanskrtský příběh o závěrečné bitvě mezi Indrou a „démonem“ Vrtrou?

Byla to hrůza napohled

když s démonem se bůh ten střet.

Vrtra má šipky ostřené,

hromoklín blesky kalené.

Blesky pak začaly zářit

strašlivé hromy duněly,

to Indra je metal.

Již zvoní zvonec Vrtrovy zkázy

v podobě hřmění a rachotu

Indrovy železné spršky;

Proboden, zničen, se strašným jekem

*padá ten démon hlavou napřed
Indra ho zasáhl bleskem
mezi rameny.*

Domníváme se, že toto jsou bitvy „bohů“ a Titánů z řeckých bájí. Význam jména „Titán“ dosud nikdo nerozluštil; avšak pokud jsou tyto báje sumerského původu a tudíž i jméno těchto bohů, TI.TA.AN by v sumerštině doslova znamenalo „Ti, kteří bydlí na nebesích“ - což je přesné označení Igigiů vedených Kumarbim; jejich protivníky byli Anunnakové - „Ti, kdo jsou na Zemi“.

Sumerské texty doopravdy zachycují staré souboje na život a na smrt mezi Anuovým vnukem a „démonem“ z jiného rodu; tento příběh je znám jako *Mýtus o Zuovi*. Jeho hrdinou je Ninurta, Enlilův syn, kterého zplodil se svou nevlastní sestrou Sud; mohla by to docela dobře být prapůvodní báje, na jejímž základě vznikly hinduistické i che-titské příběhy.

Události popsané v sumerském textu jsou zasazeny do doby následující po Anuově návštěvě Země. Anunnakové se pod Enlilovým vrchním velením ujali plnění úkolů v Abzu a Mezopotámii: Dolují rudu a přepravují ji na místo, kde ji jiní taví a rafinují. Raketoplány se vzácný kov přepravuje z rušného kosmodromu vzhůru na orbitální stanici, kterou spravují Igigové, a odtud kosmickými loděmi, jež tam pravidelně přilétají, na domovskou planetu.

Složitý systém vesmírných operací - přistávání a starty vesmírných lodí, komunikace mezi Zemí a Nibiru, přičemž obě planety mají svou neměnnou oběžnou dráhu - je koordinován z Enlilova řídicího střediska mise v Nippu-ru. Tam na vrcholu vyvýšené platformy byla tajná komora DIR.GA, „svatyně nejsvětější“, kam směl jen omezený počet osob a v níž byly vystavené nanejvýš nepostradatelné mapy vesmíru a instalovány panely s údaji o oběžných drahách - „Tabulky osudu“.

Do této tajné komory pronikl bůh jménem Zu, zmocnil se životně důležitých tabulek a tím měl v hrsti osud Anun-naků na Zemi a potažmo i celého Nibiru.

Spojíme-li části starobabylonských a asýrských verzí, dopracujeme se k dosti ucelené podobě příběhu. Zničené chybějící části však přesto halí skutečnou totožnost boha Zu tajemstvím, nemluvě o tom, že nevíme, jak se mu podařilo proniknout do komory Dirga. Teprve v roce 1979 přišli s odpovědí dva učenci (W. W. Hallo a W. L. Moran), kteří k rekonstrukci začátku příběhu použili jednu tabulku nalezenou v babylonské sbírce yaleské univerzity.

Jméno ZU znamená v sumerštině „Ten, kdo ví“, čili znalec jistého oboru. Několikrát se tento záporný hrdina příběhu uvádí jako AN.ZU - „Ten, který zná nebe“ - což by naznačovalo jeho kontakt s vesmírným programem, který spojoval Zemi a Nibiru; nyní nalezený začátek kroniky hovoří o tom, jak byl Zu, který byl sirotek, adoptován astronauty. Byli to oni Igigové, kteří žili na orbitální stanici, a od nich se Zu dozvěděl o tajemstvích nebe i o cestování vesmírem.

Děj začíná ve chvíli, kdy se Igigové, kteří „se shromáždili ze všech částí“, rozhodnou vznést vůči Enlilovi naléhavou žádost. Jejich stížnost se týká toho, že „dosud pro ně nebylo vybudováno

místo k odpočinku". Jinými slovy na Zemi nebylo žádné zařízení pro odpočinek a rekreaci Igi-gů, kde by se mohli zotavit z pobytu v beztlížném stavu a ve stísněných podmínkách orbitální stanice. Za svého mluvčího, který měl tlumočit Enlilovi v jeho centru v Nippuru jejich stesky, si zvolili Zua.

Enlil, „otec bohů v Dur-an-ki ho viděl a přemýšlel o jejich slovech (tj. Igi-gů)". A „ve své mysli zvažoval" tu žádost a mezitím „pilně sledoval nebeského Zua". Kdo je vlastně tento posel? Není přece jedním z astronautů, a přesto má jejich uniformu. Jak jeho podezření rostlo, promluvil Ea -který znal Zuovy skutečné předky; navrhl Enlilovi, že může rozhodnutí o žádosti Igi-gů odložit, jestliže se Zu zdrží v Enlilově hlavním stanu. „Nechť vstoupí do tvých služeb," řekl Ea Enlilovi; „ve svatyni, před nejvnitřnějším stolcem, nechť stráží vchod".

*Na slova, jež Ea pravil, bůh [Enlil] souhlasně kývá.
U svatyně Zu se staví... Tam, ke vchodu do komory
Enlil určil jeho místo.*

Tak se stalo, že se nepřátelský bůh - tajný potomek Ala-luův - dostal do Enlilovy nejskrytější a nejdůležitější místnosti, navíc s Eaovým tichým souhlasem. Dočteme se, že Zu „neustále pozoruje Enlila, otce bohů, boha spojení mezi nebem a Zemí... jeho nebeské tabulky má Zu stále na očích". A brzy se rodí i plán: „Počne ve svém srdci myšlenku na odstranění Enlila a jeho moci":

*Odejmu nebeské tabulky osudu, Úradkům bohů budu vládnout;
Postavím si svůj trůn, stanu se pánem celičkových nebes; V kosmu
mě musí poslouchat Igigi!*

„Jak se v jeho srdci rozmáhala zloba", Zu spatřil svou příležitost, když si jednoho dne šel Enlil zaplavat, aby se ochladil. „Vzal tabulky osudu do rukou" a ve svém ptáku „se vznesl a odletěl do bezpečí na HUR.SAG.MU" („Horu nebeských komnat"). Jakmile se to stalo, všechno znehybnelo:

*Zrušeny byly jsou božské zákony; Ze světla jasnost se vytrácí;
Ticho se klade kol a kol. Ztraceni byli Igigi v kosmu, pohasla
rovněž svatyně zář.*

Nejprve „otec Enlil nebyl mocen slova". Jakmile byla obnovena komunikace, „bohové na Zemi se postupně shromáždili, aby si vyslechli tu novinu". I Anu na Nibiru byl informován. Všem bylo jasné, že Zu musí být polapen a tabulky osudu musí být vráceny do tajné komory Dirga. Ale kdo to provede? Bohové mezi sebou vybrali několik mladších, kteří prosluli svou udatností. Ale nikdo z nich si netroufl pronásledovat Zua na odlehlou horu, neboť Zu byl nyní stejně mocný jako Enlil; zmocnil se totiž i Enlilovy

„záře“, a „ten, kdo by se mu postavil, bude jako hlína... tato záře bohy ničí“.

A tu vystoupil Ninurta, Enlilův legální nástupce, že se tohoto úkolu ujme, neboť - jak zdůraznila jeho matka Sud - Zu nejenže zbavil trůnu Enlila, nýbrž i Ninurtu nástupnického práva. Poradila Ninurtovi, aby napadl Zua na hoře, kde se skrývá také „zářící“ zbraň, ale teprve tehdy, jestli se bude moct k Zuovi přiblížit v prachové cloně. Půjčila Ninurtovi svých vlastních „sedm větrných vírů, které zvedají prach.“

Jakmile se Ninurta „rozhodl, že bude bojovat, tu jeho odvaha rostla“, a vydal se na horu jménem Chazzi* - na niž už jsme narazili při zmínce o Kumarbim - tam naložil do svého válečného vozu sedm zbraní, připevněných k sedmi větrným vírům, jež zvedají prach, a vyrazil proti Zuovi „do strašné války, zuřivé bitvy“:

Zu se s Ninurtou střetli na horském úbočí. Jak ho Zu zočil, vyrazil vpřed s divým hněvem. Svoji úžasnou září osvětlil horu jak ve dne; Paprsky volně z ní letí.

Jelikož Zu nebyl schopen v kotoučích prachu rozeznat, kdo je jeho protivník, zavolal na Ninurtu: „Já jsem teď ten, jehož všichni poslouchají, i vůli bohů [nyní] řídím. Kdo jsi, že si troufáš proti mě se postavit? Prohlaš se jménem!“

Avšak Ninurta neustával v „útočném postupu“ proti Zuovi a oznámil, že ho posílá sám Anu, aby Zua zajal a navrátil tabulky osudu na místo. Jakmile to Zu uslyšel, vypnul svou září a „tvář hory se pokryla temnotou“. Ninurta se však nezalekl a „vstoupil do temnoty“. Z „prsou“ svého vozidla vyslal na Zua blesk, „avšak výstřel k němu nedolétl,

* Totožná s Mons Casius - pozn. překl.

hned se vrátil zpět“. Síla, jíž byl Zu obdařen, ho totiž chránila a žádný blesk „se nemohl přiblížit k jeho tělu“. V této chvíli tedy „bitva se ztišila, konflikt ustal; zbraně se zarazily v půli hory; Zuovi ublížit nemohly“. Ninurta, který se ocitl v mrtvém bodu, požádal svého mladšího bratra Iškura/Adada, aby šel pro radu k Enlilovi. „Iškur, bratr a princ, nese tu zprávu; novinu o bitvě nese

Enlilovi.“

Enlil Iškurovi nařídil, aby se vrátil a Ninurtovi řekl: „V boji neumdlévej; dokaž svou sílu!“ Zcela prakticky pak Ninurtovi poslal střelu zvanou tillu - šipku (piktograficky znázorněnou ->—*~)- aby si ji připevnil k bouřnému hromoklínu, který vrhá projektily. Nechť se Ninurta ve svém „vichrném ptáku“, řekl, přiblíží co nejbližší k Zuovu ptáku, až „se budou jejich křídla téměř dotýkat“. Potom ať namíří střelu na „konce křídel“ Zuova vichrného ptáka a „šipku vystřelí, aby letěla jako blesk; jakmile je ohnivá záře zalije, křídla se rozkmitají jako křídla motýlí; tehdy bude Zu přemožen“.

Na žádné tabulce se závěrečná bitevní scéna nedochovala, ale zato víme, že se bitvy zúčastnilo více „vichrných ptáků“. Z fragmentů duplikátů, které byly nalezeny v ruinách chetitského archivu v nalezišti dnes známém jako Sultan-Tepe, se dozvídáme, že Ninurta seřikoval do řady „sedm

větrných vírů, které zvedají prach", svůj válečný vůz vybavil „zbraní mnoha víchrů" a zaútočil na Zua, jak mu to poradil jeho otec. „Země se chvěla... [nečitelné místo] potemněla, obloha zčernala... křídla Zuova ptáka jsou zničena." Zu byl zajat a předveden před Enlila do Nippuru; tabulky osudu byly vráceny na místo, kam patřily; „Panování se navrátilo do Ekuru; božské předpisy opět platily". Zajatý Zu byl předveden před vojenský soudní tribunál složený ze sedmi Velkých Anunnaků; byl shledán vinným a odsouzen k smrti. Ninurta, jeho přemožitel, mu „podřízl

1

Obr.26

hrdlo". Byla objevena celá řada vyobrazení scény soudního přelíčení. Zu vzhledem ke svým svazkům s astronauty Igigy bývá zobrazen v ptačí podobě. Na jednom prastarém reliéfu, nalezeném ve střední Mezopotámii, je zachycena dokonce Zuova poprava. Zu - který patřil k těm, „kteří vidí a pozorují" - je na něm zpodoben jako démonický kohout s třetím okem na čele (Obr. 26)

Zuova porážka dlouho přetrvávala v paměti Anunna-ků jako velké vítězství. Snad právě představa Zuova ducha - představujícího zradu, obojetnost a vůbec veškeré zlo -způsobila, že se

stal symbolem příčiny běd a utrpení, a proto byly jeho soud i poprava přetvořeny mnoha lidskými generacemi ve složitý rituál. Při každoročních vzpomínkových slavnostech byl vybrán býk, který měl ztělesňovat Zua a byl poražen za jeho zločiny.

Byly objeveny obšírné pokyny k tomuto rituálu jak v babylonské, tak asyrské verzi, a všechny poukazují k dřívějšímu sumerskému zdroji. Po složitých přípravách byl přiveden „velký býk, silný býk, který chodí po čistých pastvinách“ do chrámu a prvního dne určitého měsíce očištěn. Pak mu pošeptali rákosovou trubičkou do levého ucha: „Býku, ty jsi viník Zu“; a do pravého: „Býku, byl jsi vybrán pro slavnostní obřady.“ Patnáctého dne byl býk vyveden před obrazy „Sedmi bohů, kteří soudí“ a před symboly dvanácti nebeských těles sluneční soustavy.

Pak byl znovu sehrán soud nad Zuem. Býk byl předveden před Enlila, „Velkého pastýře“. Kněz, který vystupoval jako žalobce, recitoval obviňující rétorické otázky, jakoby adresované Enlilovi: Jak jsi mohl předat „střežený poklad“ nepříteli? Jak jsi mu mohl dovolit, aby přišel a přebýval v „čistém místě“? Jak to, že nepřítel získal přístup do tvého obydlí? Potom hra pokračovala předvoláním boha Ea a dalších bohů, kteří naléhavě prosili Enlila, aby se uklidnil, neboť vystoupil Ninurta a požádal svého otce: „Dej mým rukám správný směr! Vyslov ta pravá, rozkazující slova!“

Poté následoval výčet provinění a předloženy důkazy a nakonec byl vynesena rozsudek. Ve chvíli, kdy byl býk podle přesných pokynů zabit, kněží recitovali, jak má být s ním naloženo: Jeho játra budou uvařena v obětním kotli; jeho kůže i maso budou spáleny v chrámu; avšak „jeho zlolajný jazyk zůstane venku“.

Nakonec kněží, představující ostatní bohy, zapěli oslavný hymnus Ninurtovi:

*Umyj si ruce, umyj si ruce!
Nyní jsi jako Enlil, umyj si ruce!
Jsi jako Enlil [na] Zemi;
Nechť všichni bohové v tobě se radují!*

Když bohové vybírali dobrovolníka, který by bojoval proti Zuovi, slíbili tomu, kdo ho porazí:

*Největší bude tvé jméno v shromáždění velkých bohů.
Mezi bohy, tvými bratry, nenajde se tobě rovný; Budeš
slaven mezi bohy, mocné bude tvoje jméno!*

Po Ninurtově vítězství bylo třeba dodržet slib. Ale v tom byl právě problém a také zárodek budoucího sváru mezi bohy: Ninurta byl opravdu Enlilovým právoplatným dědicem, jenže na Nibiru, ne na Zemi. A nyní byl ustanoven „jako Enlil - na Zemi“, jak se výslovně praví v chrámovém slavnostním vzpomínkovém rituálu. Z jiných textů, zabývajících se sumerskými a akkadskými bohy, víme, že jejich hierarchický pořádek byl vyjadřován i numericky. Anu měl nejvyšší číslo sumerské šedesátkové soustavy, 60. Jeho právoplatný dědic, Enlil, měl číslo 50;

prvorozený syn (a dědic v případě Enlilova úmrtí nebo abdikace) Ea měl 40. A nyní se z poněkud záhadného tvrzení, že Ninurta bude „jako Enlil“, dozvídáme, že i jemu je přiřčeno číslo 50.

Částečně nečitelné zakončení textu popisujícího chrámový rituál obsahuje následující dobře čitelné verše: „Ó Marduku, pro svého krále vyřkni tato slova: ‚Vzdávám se!‘ Ó Adade, pro svého krále vyřkni tato slova: ‚Vzdávám se!‘“ Téměř s jistotou se můžeme dohadovat, že chybějící řádky obsahovaly podobnou výzvu k Sínovi, aby se i on vzdal nároku na královskou hodnost mezi bohy a uznal Ninurtu ve funkci Enlila. Víme, že Sin - Enlilův prvorozený na Zemi - později obdržel hodnocení číslem 30, jeho syn Šamaš 20 a jeho dcera Ištar 15 a Iškur (akkadsky Adad) číslo 10. (O Mardukově zařazení se záznam nedochoval.)

Zuovo spiknutí a jeho zločinné plány se také dochovaly v paměti lidstva a vyústily ve strach z okřídlených nebo ptákům podobných démonů, kteří mohou způsobit pohromy, neštěstí a morové rány (Obr. 27). Někteří z těchto démonů byli nazýváni *Lilü*, což je termín se dvěma významy: jednak „výt, skučet“, jednak „noční“. Jejich vůdky-ně, *Lillitu* - Lilith - byla zobrazována jako nahá okřídlená bohyně s ptačími pařáty na nohou (Obr. 28). Bylo nalezeno mnoho textů věnovaných šurpu („očišťování pomocí ohně“), což byly formule vzývání proti těmto zlým duchům - předzvěst čarodějnictví a magie, které přetrvaly celá tisíciletí.

Navzdory slavnostním přísahám složeným po Zuově porážce, že všichni budou respektovat Enlilovu svrchovanost a uznají Ninurtovu pozici jakožto druhého muže, základní faktory působící řevnivost a soupeření přetrvaly - a čas od času v následujícím tisíciletí propukaly otevřeně. Když si Anu a Enlil uvědomili, že to jiné nebude, vyzbrojili Ninurtu novými, skvělými zbraněmi. Anu mu daroval ŠAR.UR (tj. „Svrchovaný honec“) a ŠAR.GAZ („Svrchovaný bijec“); Enlil ho vybavil několika zbraněmi, z nichž nej-obávanější byla jedinečná IB - zbraň „s padesáti smrtícími hlavicemi“ - o ní se dočítáme v kronikách v souvislosti s Ninurtou, kde se o něm hovoří jako o „Pánu zbraně Ib“. S touto výzbrojí se Ninurta stal „Předním válečníkem Enli-lovým“, schopným kdykoli přemoci každého, kdo by se chtěl postavit Enlilovi a vznést nárok na jeho svrchovanou moc.

Jeden takový případ se vyskytl v podobě vzpoury Anun-naků, kteří pracovali ve zlatých dolech Abzu. Vzpoura samotná i události, které k ní vedly i jež po ní následovaly, jsou podrobně popsány v textu, který vědci nazvali *Epos o Atra-chasisovi* - což je však ve skutečnosti kronika Země, v níž jsou mimo jiné zachyceny události, které vedly ke stvoření druhu *Homo sapiens*, neboli člověka dnešního typu.

Text nás informuje, že poté, co se Anu vrátil na Nibiru a Země byla rozdělena mezi Enlila a Enkiho, Anunnakové lopotili v dolech Abzu po „čtyřicet počítaných obdobích“ - tj. po čtyřicet oběhů jejich planety, neboli 144 000 pozemských let. Avšak práce to byla namáhavá a vysilující: „hluboko v nitru hor... v hluboko tesaných šachtách... Anunnakové se lopotili; nesmírná byla jejich námaha, po čtyřicet čítaných dob.“

Dolování hluboko v nitru země probíhalo nepřetržitě: Anunnakové „nesmírně těžce robotovali ve dne i v noci“. Avšak čím byly šachty hlubší a dřina namáhavější, tím více rostla i nespokojenost: „Spílali a naříkali, na práci kopáčů žalovali.“

Enlil poslal Ninurtu do Abzu, aby pomohl udržet disciplinu, ale to ještě zhoršilo již tak napjaté vztahy s Enkim. Proto se Enlil rozhodl, že se vydá do Abzu sám, aby osobně zhodnotil situaci. Nespokojení Anunnakové toho využili ke vzpouře!

Kronika o Atrachasisovi popisuje na více než 150 řádcích textu zcela jednoznačně a tak živým jazykem, jako by pocházel od moderního reportéra, události, které následovaly: Jak vzbouření Anunnakové hodili svoje nářadí do ohně a uprostřed noci se vydali na pochod k Enlilovu sídlu; jak někteří vykřikovali: „Zabijme ho... Zbavme se jařma!"; ale jistý nejmenovaný vůdce jim připomněl, že Enlil je „nejvyšší velitel z dávných dob" a radil, aby se snažili vyjednávat; En-lil se rozhněval, chopil se zbraní, ale i jeho napomenul jeho komoří: „Můj pane, vždyť jsou to tví synové..."

Enlil se stal zajatcem ve vlastním sídle, a proto vyslal Anuovi zprávu a žádal ho, aby se dostavil na Zemi. Když Anu dorazil, velcí Anunnakové se dostavili k vojenskému soudu. „Enki, vládce Abzu, byl též přítomen." Enlil se chtěl dozvědět, kdo byl iniciátorem vzpoury, a žádal pro něho trest smrti. Jelikož ho Anu nepodpořil, Enlil navrhl, že odstoupí: „Vznešený," řekl Anuovi, „zbav mě mé hodnosti, odejmi mi moc; vystoupím s tebou na nebesa." Avšak Anu Enlila uchlácholil, a zároveň projevil i pochopení pro strasti horníků.

Enki si dodal odvahy, „otevřel ústa a oslovil bohy". Poté co zopakoval Anuovo shrnutí situace, navrhl, jak by se tato svízle dala vyřešit: Zatímco s nimi v Abzu bude jejich sestra a hlavní ošetřovatelka Sud:

„Tys rodička, stvořitelka lidského pokolení. Ty stvoříš lidskou bytost a ona ponese jařmo!"

Obr.27

*Ponese jařmo Enlilem seslané.
Lopotu bohů člověk na svá bedra vezme!''*

V následující stovce veršů textu o Atrachasisovi a v několika dalších verzích popisujících „stvoření člověka“, které byly nalezeny v různých stupních zachovalosti, je velmi podrobně popsán postup „genového inženýrství“, které vedlo ke vzniku člověka - *Homo sapiens*. Ke splnění tohoto úkolu Enki navrhl, aby využili „stvoření, které již existuje“ - samici opočlověka - a s její pomocí vytvořili *lulu amelu* („zkřížený dělník“) tak, že těmto méně vyvinutým tvorům „vtiskli podobu bohů“. Bohyně Sud očistila „podstatu“ mladého Anunnaka; přimísila ji k vajíčku samice opočlověka. Oplozené vajíčko bylo poté implantováno do dělohy anunnacké ženy na dobu potřebnou pro těhotenství. Když se potom takto „zkřížená bytost“ narodila, Sud zvedla novorozeně do výše a zvolala: „Já ho stvořila! Mé ruce to učinily!“

„Primitivní dělník" - *Homo sapiens* - byl na světě. Stalo se to asi před 300 000 lety, prostřednictvím genového inženýrství a implantací embrya, což jsou technické postupy, které lidstvo začíná používat teprve v poslední době. Nikdo nepochybuje o tom, že na Zemi probíhal dlouhý vývojový proces; potom se však do věci vložili Anunnakové a vývoj náhle poskočil: „stvořili" nás dříve, než jsme se mohli vyvinout sami o sobě. Vědci již dlouho hledají tzv. „chybějící článek" ve vývoji člověka. Sumerské texty odhalují, že tento „chybějící článek" spočívá v genové manipulaci provedené v laboratoři... Ovšemže tento náročný úkol nebyl proveden okamžitě a nepovedl se hned napoprvé. Z textů vyplývá, že Anunnakům to dalo velkou práci a nevyvarovali se přitom omylů, než se jim podařilo vytvořit požadovaný „dokonalý model" primitivního dělníka, ale jakmile toho jednou dosáhli, byla spuštěna „velkovýroba": čtrnácti

Obr.28

bohyním-roděčkám byla implantována geneticky upravená vajíčka opočlověka: sedm z nich mělo porodit mužské, sedm ženské pracovníky. Jakmile dospěli, byli posláni na práci do dolů; jak jejich počet vzrůstal, přesunovalo se na ně stále více a více fyzické práce v Abzu.

Kvůli těmto otrokům se však také měl strhnout ozbrojený konflikt mezi Enlilem a Enkim...

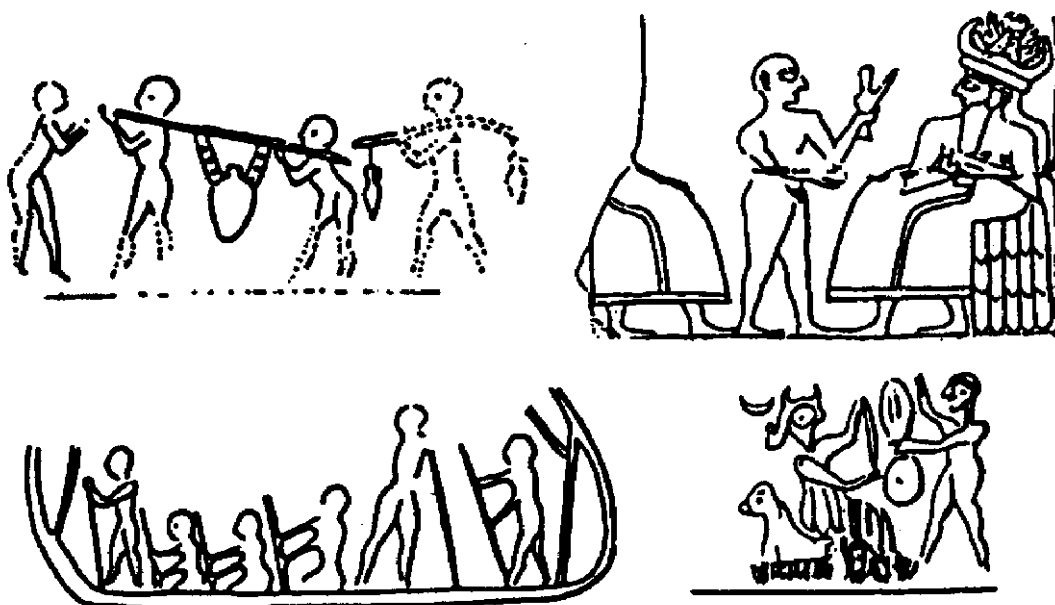
Čím více se totiž zvyšovala produkce rudy v Abzu, tím větší bylo pracovní zatížení Anunnaků, kteří zůstali v Mezopotámii a obsluhovali a udržovali metalurgické zařízení. Podnebí bylo mírnější, deště vydatnější a mezopotámské řeky se často rozvodňovaly. Stále častěji museli mezopo-támští Anunnakové „hloubit řeku“, zvyšovat hráze a prohlubovat kanály. Brzy se i oni začali hlasitě domáhat pomoci otroků, „bytostí s jasnou tváří“, ale hustými černými vlasy.

Anunnakové před Enlila předstoupili... Černošlavců si žádali.

Černošlavému lidu motyku chopit poručili.

O těchto událostech se dočítáme v textu, který Samuel N. Kramer nazval „Píseň o motyce“. Ačkoli některé pasáže chybějí, dá se vyrozumět, že Enki odmítl Enlilovu žádost, aby převedl primitivní dělníky do Mezopotámie. Enlil se tedy rozhodl vzít věc do vlastních rukou a učinil extrémní krok: přerušil spojení s domovskou planetou. „Ve spojení Nebe-Země učinil mezeru... vskutku si popílil odpojit Nebe od Země.“ Potom započal ozbrojený útok proti „zemi dolů“.

Anunnakové v Abzu shromáždili primitivní dělníky v centrální ubikaci a zesílili zdi proti chystanému útoku. Avšak Enlil si vytvořil mimořádnou zbraň, AL.A.NI („Seke-

Obr. 29

ru, jež vyvíjí sílu"), vybavenou „rohem" a „drtičem země", která se dokázala probourat zdí i násy. Pomocí těchto zbraní Enlil prorazil otvor v opevnění. Jak se otvor rozšiřoval, „prostí dělníci se rozběhli naproti Enlilovi. Ten hleděl s úžasem na černohlavce."

Od té doby pracovali prostí dělníci v obou zemích: V zemi dolů „kutali s velkou námahou" a v Mezopotámii „za pomoci krumpáčů a rýčů stavěli bohům příbytky, budovali hráze velkých kanálů; k obživě bohů pěstovali potravu".

Mnoho starých vyobrazení na pečetních válečcích ukazuje tyto primitivní dělníky při plnění úkolů; jsou nazí jako zvířata (Obr. 29). Různé sumerské texty se zabývají touto zvířecí fází vývoje člověka:

*Když bylo lidstvo stvořeno, nevědělo ani, jak chléb jíst,
neznalo nic o nošení šatstva, jako ovce krmilo se trávou,
vodu pilo rovnou z příkopů...*

Jak dlouho však mohli bohové chtít po mladých anun-nackých ženách (nebo je k tomu dokonce nutit), aby hrály roli bohyní-rodíček? Bez Enlilova vědomí a s tichým souhlasem Sud se Enki rozhodl, že nové tvory vybaví ještě jedním genetickým rysem: dá těmto křížencům - neschopným rozmnožování jako všichni kříženci - možnost mít potomstvo, sexuální „znalost", jak mít děti. Ozvěnu této události nacházíme i v biblickém příběhu o Adamovi a Evě v rajské zahradě. Ačkoliv původní sumerský text tohoto příběhu nebyl dosud nalezen, bylo již objeveno mnoho sumerských vyobrazení. Ta ukazují různé fáze této báje: strom života; nabízení zakázaného ovoce; hněvivé setkání, k němuž poté došlo mezi „Hospodinem" a „hadem". Ještě další obrázek ukazuje Evu, opásanou suknicí,

Obr. 30

zatímco Adam je dosud nahý (Obr. 30), což je další detail známý z bible.

Ačkoli se hadí bůh objevuje na všech těchto starých vyobrazeních, zde reprodukováná kresba je zvláště závažná, neboť je na ní napsáno archaickou sumerštinou jméno a přídomek boha^{**}-*. „Hvězdička“ znamená „bůh“ a trojúhelníkovitý symbol se čte BUR, BURU nebo BUZUR - což všechno jsou termíny, které tvoří jméno a přídomek „bůh, který řeší tajemství“, „bůh hlubokých dolů“ a jejich variace. Bible (v hebrejském originálu) nazývá boha, který pokoušel Evu, Nahaš, což se překládá jako „had“, ale doslova to znamená „ten, který řeší tajemství“ a „ten, který zná kovy“, což jsou přesné paralely jména tohoto boha na sumerském vyobrazení. Toto vyobrazení je ještě zajímavější, neboť ukazuje hadího boha s rukama a nohama spoutanýma řetězy, jako by tím naznačovala, že Enki byl po svém nedovoleném činu uvězněn.

Rozhněvaný Enlil nakázal, aby byl Adam - *Homo sapiens*, Pozemšťan - vyhnán z E.DINu („příbytek spravedlivých“). Člověk, který již nebyl připoután k osadám Anun-naků, se začal volně toulat po Zemi.

„I poznal člověk svou ženu Evu a ta otěhotněla a porodila Kaina... dále porodila jeho bratra Ábela.“ Bohové již nebyli na Zemi sami.

Tehdy Anunnakové netušili, jakou úlohu sehraje primitivní dělník v jejich válkách.

6. kapitola **STVOŘENÍ LIDSTVA**

Od doby, kdy George Smith v roce 1876 našel podrobné mezopotámské příběhy o stvoření světa a podal o nich zprávu (*The Chaldean Account of Genesis*), a po něm ještě L. W. King v Sedmi tabulkách o stvoření (*The Seven Tab-lets of Creation*), se učenci i teologové shodli na tom, že příběh o stvoření ze Starého zákona (1. kniha Mojžíšova, kap. 1-3) je zhuštěná a zredigovaná verze originálních su-merských textů. O sto let později jsme ve své práci *Dvanáctá planeta* (1976) ukázali, že tyto texty nejsou žádné primitivní mýty, nýbrž doklady o pokročilých vědeckých technologiích, k nimž se moderní vědci teprve nyní začínají dopracovávat.

Vesmírné sondy bez lidské posádky k Jupiteru a Saturnu potvrdily mnohé „neuvěřitelné“ detaily sumerských vědomostí o naší sluneční soustavě, jako např. že vnější planety mají celou řadu satelitů nebo že na některých je voda. Dále bylo zjištěno, že tyto vzdálené planety a některé z jejich hlavních satelitů mají aktivní jádro, které produkuje vnitřní žár; některé vyzařují více tepla, než ho mohou vůbec získat ze Slunce, od něhož jsou hodně vzdálené. Díky vulkanické činnosti mají tato nebeská tělesa vlastní atmosféru. Mají tedy všechny základní předpoklady pro vznik života, jak to tvrdili Sumerové již před 6 000 lety.

A jak je to s existencí dvanáctého člena naší sluneční soustavy - desáté planety ještě za Plutem, sumerským Nibiru (a babylonským Mardukem) - planety, jejíž existence byla základním a dalekosáhlým závěrem ve *Dvanácté planetě*?

Astronomové washingtonské observatoře amerického námořnictva v roce 1978 zjistili, že planeta Pluto - jelikož je menší, než se původně předpokládalo - nemůže mít sama na svědomí značné odchylky v oběžné dráze Uranu a Neptunu; z toho usoudili na existenci ještě nějakého nebeského tělesa za Plutem. V roce 1982 Národní úřad pro letectví a kosmonautiku (NASA) oznámil, že dospěl rovněž k závěru, že nějaké takové nebeské těleso skutečně existuje; jestli je to další velká planeta, se chystal potvrdit nebo vyvrátit vysláním dvou vesmírných sond *Pioneer* do vesmíru.

Koncem roku 1983 astronomové z výzkumné laboratoře tryskového pohonu oznámili, že infračervený teleskop IRAS, namontovaný na jednu vesmírnou loď, která byla vypuštěna do vesmíru pod záštitou NASA ve spolupráci s dalšími státy, objevila za Plutem velmi vzdálené „záhadné nebeské těleso“ asi čtyřikrát větší než Země, které míří k *naší planetě*. Toto těleso tehdy ještě nenazvali planetou; naše Kroniky Země nás však nenechávají na nejmenších pochybách.

V roce 1983 byly v Antarktidě i na jiných místech nalezeny horniny, které jsou mimo jakoukoli pochybnost úlomky z Měsíce a Marsu; vědci nad tím nevěřícně krouží hlavou a nechápou, kde se tady vzaly. Sumerské vyprávění o stvoření sluneční soustavy, o srážce mezi satelity Nibiru a Tiámatou i zbytek kosmogonie ve slavném *Eposu o stvoření* nabízejí vyčerpávající vysvětlení.

A jak je to s texty popisujícími, jak byl stvořen člověk prostřednictvím genetické manipulace: oplozením ve zkumavce a implantací oplozeného vajíčka?

Současný pokrok v teorii i praxi genetiky potvrdil na jedné straně sumerské pojetí postupné evoluce a na druhé straně (jinak nevysvětlitelné) objevení biologicky pokročilého druhu *Homo sapiens*, vzniklého genovým inženýrstvím, které prováděli Anunnakové. I nejnovější metoda oplodnění ve zkumavce - vyjmutí ženského vajíčka, jeho oplodnění čistým mužským spermatem a zavedení oplozeného vajíčka do dělohy ženy - je přesně stejná, jak je popsána v sumerských textech z doby před několika tisíciletími.

Jestliže jsou dvě hlavní události - stvoření Země a stvoření člověka - popsány v bibli správně, neměli bychom přijmout i biblický příběh o tom, jak se na Zemi rozšířilo lidstvo, jako pravdivý?

A jestliže jsou biblické příběhy jenom zhuštěnou verzí podrobnějších, starších sumerských kronik, nemůžeme tyto kroniky použít k potvrzení a doplnění biblické zprávy o nejstarších dobách?

A jelikož jedna zpráva je odrazem druhé, nastavme zrcadlo tomuto pradávnému toku vzpomínek... Budeme pokračovat v objasňování této úžasné historie.

Poté, co „Adam“ (doslova stvořený z hlíny země, „pozemšťan“) získal schopnost rozmnožování, 1. kniha Mojžíšova se odchyluje od líčení obecných dějin Země k vyprávění o určité odnoži lidstva: muži jménem Adam a jeho potomcích.

„Toto je výčet rodopisu Adamova,“ informuje nás Starý zákon. Můžeme považovat za jisté, že taková kniha opravdu existovala. Myslíme si totiž, že je průkazné, že muž, kterého bible nazývá Adam, byl jedním z tvorů, jimž Sumeřané říkali Adapa, pozemšťan, „zdokonalený“ Enkim, který

se zasloužil o to, aby byl s ním geneticky spřízněn. „Enki mu daroval široké a dokonalé pochopení, aby mohl odhalovat záhady Země; daroval mu moudrost; avšak nesmrtelnost ne.“

Byly nalezeny části „Vyprávění o Adapovi“; možná, že kompletní text byl právě „výčet rodopisu Adamova“, o němž se zmiňuje Starý zákon. Asyrští králové měli patrně přístup k takovýmto záznamům, neboť mnozí z nich prohlašovali, že si zachovali tu či onu kladnou Adapovu vlastnost. Sargon i Sancheríb tvrdili, že ž zdedili moudrost, kterou Enki daroval Adapovi; Sinšariškun a Esarcha-dón se chlubili, že byli zrozeni „k obrazu moudrého Ada-py“; Esarchadón podle jednoho svého nápisu vztyčil v chrámu v Aššuru sochu zpodobňující Adapu; Aššurbani-pal prohlašoval, že se naučil „tajnému umění, jak psát na tabulky jako v době před potopou“, tak jak to uměl Adapa.

Sumerské zdroje tvrdí, že ještě než potopa smetla všechno z povrchu zemského, existovala jak zemědělská kultura - obdělávání půdy a pastevectví -, tak městské osídlení. 1. kniha Mojžíšova vypráví, že první syn Adama a Evy, Kain, „se stal zemědělcem“ a jeho bratr Ábel „byl pastýřem ovcí“. Poté, co Kain „odešel od tváře Hospodinovy“, když zabil Ábela, vznikla městská osídlení - města člověka: v zemi Nó-du, východně od Edenu, měl Kain syna, kterého pojmenoval Enoch, a postavil město, které nazval po svém synovi rovněž Enoch, což znamená „základ (budovy)“. Starý zákon, který se dalšími Kainovými osudy již příliš nezabývá, rychle přeskočí ke čtvrté generaci, kdy se narodil Lámech:

*Lámech pojal dvě ženy;
jedna se jmenovala Ada
a druhá se jmenovala Sila.
Áda porodila Jábala, který se stal praotcem těch,
kdo přebývají ve stanu a u stáda.
Jeho bratr se jmenoval Júbal;
ten se stal praotcem všech
hrajících na citaru a flétnu.
Také Sila porodila, a to Túbal-kaina,
mistra všech řemeslníků, obrábějících měď a železo**

* V anglické verzi: zlato, měď a železo. Pozn překl.

V pseudepigrafickém spisu *Knihá jubileí*, o němž se předpokládá, že vznikl ve 2. století př. Kr. na základě starších materiálů, se dočteme, že Kain se oženil se svou vlastní sestrou Avanou, která mu porodila Henocha „na konci čtvrtého jubilea. V prvním roce prvního sedmiletí pátého jubilea postavili lidé na zemi domy. A Kain postavil město a nazval je Enoch (Základ) podle jména svého syna Enocha.“ Odkud asi pochází tato dodatečná informace?

Dlouho se mělo za to, že tato pasáž biblického příběhu stojí osamoceně, bez opory nebo paralely v mezopotámských textech. Zjistili jsme však, že tomu tak není.

Především jsme v Britském muzeu narazili na jednu babylonskou tabulku (č. 74329, Obr. 31), která je v katalogu vedena jako tabulka „obsahující jinak neznámý mýtus“. Přesto to může ve

skutečnosti být babylonská/asyrská verze *chybějícího sumerského záznamu rodopisu Kainova* z doby kolem r. 2000 př. Kr.!

A. R. Miliard ji okopíroval a v překladu W. G. Lamberta (*Kadmos*, sv. VI.) se v ní hovoří o počátcích skupiny lidí, kteří byli oráči, což odpovídá biblickému citátu: „byl zemědělcem“. Říká se jim *Amakandu* - „lidé, kteří bezcílně a zarmouceně bloumají“; připomíná nám to zatracení Kainovo: „Buď proklet a vyvržen ze země, která... přijala krev tvého bratra. ... Budeš na zemi psancem a štvancem.“ A co je na tom nejpozoruhodnější, mezopotámsky vůdce těchto vy-hnanců se jmenoval Ka'in! Ten také podobně jako v biblickém příběhu:

Postavil v Dunnu město s dvojicí věží. Ka'in se prohlásil vládcem tohoto města.

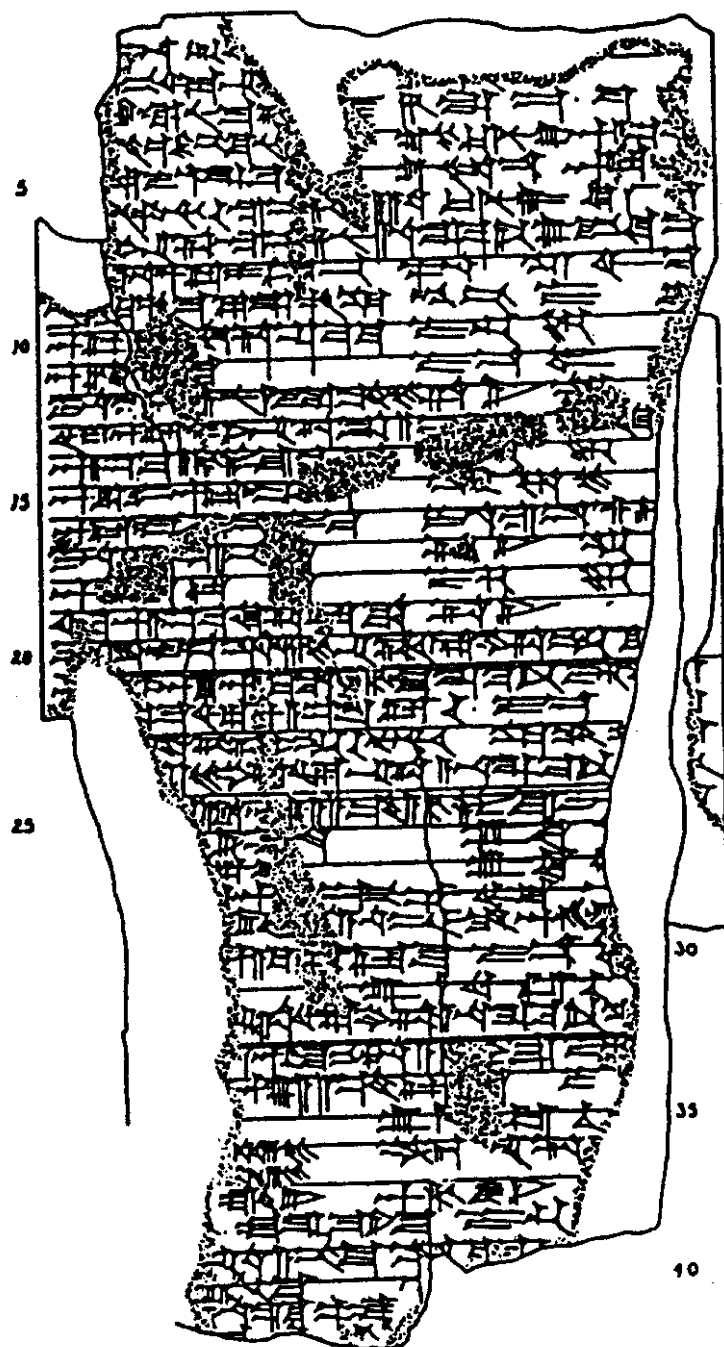
Jméno tohoto města je také nesmírně zajímavé. Jelikož se v sumerštině může pořadí slabik změnit, aniž by se změnil význam, toto jméno se dá napsat také NU.DUN, o to už je hodně podobné zemi Nód,* kde se Kain po svém vyhnání usadil. Sumerské jméno v překladu znamená „vyhloubené místo odpočinku“ - což je velmi podobné interpretaci biblického jména Enoch ve významu „základ (budovy)“.

Po své smrti (nebo zavraždění) byl Ka'in „uložen k odpočinku ve městě Dunnu, neboť je miloval“. Podobně jako v biblické verzi i mezopotámsky text zaznamenává historii čtyř následujících generací: bratři se ženili se svými sestrami a vraždili své rodiče, přičemž se někteří ujímali moci v Dunnu, jiní se usazovali na nových místech, z nichž poslední pojmenovali *Šupat* („Rozsudek“).

Druhý zdroj, který kromě mezopotámských kronik zaznamenává biblický příběh o Adamovi a jeho synu Kainovi, jsou asyrské texty. V archaickém seznamu asyrských králů například nacházíme poznámku, že v nejstarších dobách, kdy jejich praotcové přebývali ve stanech - kterýžto termín nacházíme i v bibli, kde se mluví o Kainových potomcích - se jejich praotec jmenoval Adamu, což je biblický Adam.

Mezi tradičními asýrskými eponymy královských jmen nacházíme rovněž kombinaci Aššur-bel-Ka'ini („Aššur, pán Ka'initů“); asyrští písaři ji přiřadili k sumerskému AŠŠUR-EN.DUNI („Aššur je pán v Duni“), z čehož vyplývá, že Ka'in („Lid Kainův“) a Duni („Lid z Duni“) je jedno a totéž; tím se ještě potvrzuje souvislost biblického Kaina a země Nód/Nud nebo Dun.

* V angl. verzi Nud - pozn. překl.

Obr 31

Poté, co se Starý zákon stručně zmíní o Kainových potomcích, obrátí znovu pozornost k nové linii potomstva Adamova: „I poznal opět Adam svou ženu a ta mu porodila syna a dala mu jméno Šét (to je [do klína] vložený). Řekla: Bůh mi vložil do klína jiného potomka místo Ábela, kterého zabil Kain." 1. kniha Mojžíšova o něco dále dodává: „Ve věku sto třiceti let zplodil Adam syna ke své podobě, podle svého obrazu, a dal mu jméno Šét. Po zplození Šéta žil Adam ještě osm set let a zplodil syny a dcery. Všech dnů Adamova života bylo devět set třicet let, a umřel.

Ve věku sto pěti let zplodil Šét Enóše. Po zplození Enó-še žil Šét osm set sedm let a zplodil syny a dcery. Všech dnů Šetových bylo devět set a dvanáct let, a umřel."

Jméno Šetova syna a dalšího patriarchy před potopou, o něhož bible projevuje zájem, bylo *Enoš*; v hebrejštině to znamená „člověk, smrtelník", a je zřejmé, že Starý zákon na něho pohlíží

jako na zakladatele lidského rodu, který se stává ústřední postavou nejstarších kronik. V souvislosti s Enóšem se dozvídáme, že „Tehdy se začalo vzývat jméno Hospodinovo“, to znamená, že vznikli kněží a obřady.

Tento velmi zajímavý aspekt osvětluje mnoho sumer-ských textů. Pasáže textu o Adapovi, které máme k dispozici, tvrdí, že byl „zdokonalen' Enkim, který se k němu ve svém městě Eridu choval jako k synovi. Je pravděpodobná domněnka Williama Halloa (kterou vyslovil v knize *Antediluvial Cities*), že jméno, které dostal Enóšův pravnuček Je-red, znamenalo „Ten z Eridu“- Zde je tedy odpověď. Zatímco bible ztrácí zájem o Adamovy zapuzené potomky, soustřeďuje se na patriarchy vzešlé z Adamovy linie, která zůstala v Edenu - v jižní Mezopotámii - na ty, kteří byli jako první povoláni, aby se stali kněžími.

Ve čtvrté generaci po Enóšovi byl prvorozený syn pojmenován Henoch; badatelé se domnívají, že význam tohoto jména je odvozen z hebrejského kořene s vedlejším významem „vzdělávat, vychovávat“. O něm se Starý zákon stručně zmíní: „I chodil Henoch s Bohem,“ a nezemřel na Zemi, „neboť Bůh ho vzal“. Tento jediný verš 24 z 5. kapitoly 1. knihy Mojžíšovy je podstatně rozšířen v mimobiblických *Knihách Henochových*. Ty se podrobně zabývají jeho první návštěvou u Božích andělů, aby se poučil o různých dovednostech a také o etice. Po svém návratu na Zemi předal své vědomosti svým synům a vysvětlil jim, co je zapotřebí, aby se mohli stát kněžími. Poté byl opět „vzvednut do výše“, aby se navždycky připojil k nefilům (ne-*filim* je biblický termín znamenající „Ti, kteří spadli shůry“) v jejich nebeském příbytku.

Sumerský seznam králů zaznamenává kněžskou vládu En-medurankiho v Sipparu, a umístění kosmodromu pod vedením Utu/Šamaše. Jeho jméno „Kněz a pán z Dur-an-ki“ naznačuje, že byl vyškolen v Nippuru. Jedna málo známá tabulka, o níž se zmiňuje W.G. Lambert („Enmeduranki a materiál, který se k němu vztahuje“), je následujícího znění:

*Enmeduranki [byl] kníže v Sipparu,
Anuův, Enlilův a Eův milovaný.
Šamaš v jasném chrámě ho ustanovil.
Šamaš a Adad [ho vzali] na shromáždění [bohů],
ukázali mu, jak má pozorovat olej na vodní hladině,
tajemství Anua, Enlila a Ey.
Dali mu božskou tabulku
tajemství kubdu nebes na Zemi...
Naučili ho výpočtům s čísly.*

Když skončilo Enmedurankovo školení v tajných znalostech bohů, vrátil se do Sumeru. „Muži z Nippuru, Sip-paru a Babylonu byli k němu předvoláni.“ Enmeduranki je informoval o svých zkušenostech a o zřízení hodnosti kněze. Ta má přecházet z otce na syna, jak to bohové nařídili: „Učený mudrc, který střeží tajemství bohů, zaváže svého vyvoleného syna přísahou před tváří Šamaše a Adada... a poučí ho o tajemství bohů.“

Tabulku uzavírá postskriptum: „Toto byla linie stvořených kněží - těch, jimž je dovoleno přiblížit se k Šamašovi a Adadovi.“

V době, kdy nastoupila sedmá generace po Henochovi, v předvečer potopy, zachvátila Zemi i její obyvatele nová doba ledová. Mezopotámské texty se dopodrobna zabývají líčením utrpení lidstva; byl nedostatek potravy, docházelo i k případům kanibalismu. První kniha Mojžíšova tuto situaci jen letmo naznačí, když konstatuje, že když se narodil Noe („Odpočinutí“) dostal toto jméno od svého otce, který považoval jeho narození za signál lepších časů a doufal, že „ten nám dá potěšení a odpočinutí od naší práce a od námahy našich rukou, kterou nám přináší země prokletá Hospodinem“. Biblická verze nám toho o Noemovi kromě tvrzení, že „byl spravedlivý, bezúhonný ve svém pokolení“, mnoho neříká. Z mezopotámských textů se dozvídáme, že tento hrdina potopy žil v Šuruppaku, což bylo léčitelské centrum, které vedla Sud.

Sumerské texty vyprávějí o tom, že jak se stále zvětšovaly potíže lidstva, Enki navrhl určitá opatření, která je měla ulehčit, avšak Enlil byl zásadně proti. Enlila ze všeho nejvíce popudilo, že stále častěji docházelo k pohlavním stykům mladých Anunnaků s dcerami člověka. První kniha Mojžíšova popisuje, jak si nefilové „brali ženy“ následujícími slovy:

*Když se lidé počali na zemi množit
a rodily se jim dcery,
viděli synové boží,
jak půvabné jsou dcery lidské,
a brali si za ženy všechny, jichž se jim zachtělo.*

„Mytická tabulka“ (CBS-14061), o níž se zmiňuje E. Chie-ra (*Sumerian Religious Tablets - Sumerské náboženské tabulky*) vypráví příběh z těchto dávných dob o mladém bohu jménem Martu, který si stěžoval, že i on by chtěl pojmout za manželku lidskou ženu. To se stalo, začíná text, když

*Město Nin-ab existovalo, Sid-tab neexistovalo; posvátná tiára existovala,
posvátná koruna neexistovala...
Společné soužití muže a ženy bylo... Bylo i rození [dětí].*

„Nin-ab“, píše se v textu dále, „bylo město v osídlené Velké zemi.“ Jeho nejvyšší kněz, vzdělaný hudebník, měl ženu a dceru. Když se shromažďovali lidé, aby nabízeli bohům pečené obětní maso, Martu, který byl svobodný, spatřil knězovu dceru. Jelikož po ní zatoužil, šel za svou matkou a postěžoval si jí:

*Přátele mám ve svém městě, ti již mají ženy. Mám i dobré společníky, ti též mají
ženy. Ač jsem doma jak mí druzi, nemám ženy žádné; nemám ženy ani děti.*

Když se ptal, jestli dívka, po níž zatoužil, „vlídně přijala jeho obdivný pohled“, bohyně přitakala. Ostatní mladí bohové připravili slavnost; jakmile byl sňatek ohlášen „ve městě Nin-ab, lidé se sbíhali po rozeznění měděného bubnu; sedm tamburin se rozezvučelo“.

Vzrůstající družnost mezi mladými astronauty a potomky primitivního dělníka nebyla Enlilovi po chuti. Sumerské texty nás informují, že „jak se země rozšiřovala a lidí přibývalo“, Enlil byl stále více podrážděný „projevy lidstva“ a jejich posedlostí sexem a chtíčem. To, že se Anunnakové dávají dohromady s dcerami člověka, mu nedalo spát. „A Hospodin pravil: ‚Člověka, kterého jsem stvořil, smetu z povrchu země.‘“

Z textů se dozvídáme, že když padlo rozhodnutí otevřít hlubinné doly v Abzu, Anunnakové rovněž zřídili vědeckou observatoř na nejzazší výspě Afriky. Její provoz svěřili Enlilově vnučce jménem Ereškigal. Sumerský epos zaznamenává nebezpečnou pouť Enlila a Ereškigal z Mezopotámie do oné vzdálené hornaté země (Kiuru) - text naznačuje, že Ereškigal byla cestou buď unesena, nebo k něčemu tak či onak přinucena Enkim, neboť „do Kiuru byla přivezena jako trofej“.

(Z jiného eposu víme, že Ereškigal v observatoři později napadl Nergal, jeden z Enkiho synů, aby se pomstil za urážku, kterou mu způsobil jeden Ereškigalin posel. Ereškigal si v posledním okamžiku zachránila život, když Nergalovi nabídla, že se za něho provdá a podělí se s ním o řízení stanice včetně přístupu k „tabulkám moudrosti“.)

Enlil nyní spatřoval šanci zbavit se pozemšťanů, když vědecká stanice na jižním cípu Afriky začala podávat zprávy o nebezpečné situaci: ledový příkrov Antarktidy začínal být nestabilní, protože spočíval na kluzké vrstvě rozbředlého sněhu. Problém spočíval v tom, že tato nestabilita se projevila právě v době, kdy se planeta Nibiru měla dostat do blízkosti Země; její gravitační síla by mohla porušit rovnováhu ledového příkrovu a ten by sklouzl do moře v okolí Antarktidy. To by způsobilo takové vzednutí, že by voda zaplavila všechny pevniny.

Jakmile Igigové ze své orbitální stanice potvrdili, že tato katastrofa je nevyhnutelná, Anunnakové se začali shromažďovat v Sipparu, kde byl kosmodrom. Enlil však trval na tom, že lidstvo má být ponecháno v nevědomosti o nadcházející potopě; na zvláštním zasedání shromáždění bohů přinutil všechny, zejména Enkiho, ke slibu, že to uchovají v tajnosti.

Poslední část textu o Atrachasisovi, podstatná část Eposu o Gilgamešovi a další mezopotámské texty obsírně popisují události, jež následovaly - jak katastrofální potopa posloužila Enlilovi, aby vyhubil lidstvo; jak se naopak Enki postavil proti rozhodnutí, které Enlil vnutil shromáždění bohů a umínil si, že zachrání svého věrného Ziusudru („Noema“) pomocí podvodního plavidla, které pro něho sestrojil a které bylo schopno odolat náporu vod.

Sami Anunnakové se na daný signál „zvedli“ ve svých *Rukub ilani* („božské vozy“), zapjali raketové motory raketoplánů, „až se země vznítla jejich žářem“. Když potom byli na oběžné dráze kolem Země, s hrůzou pozorovali ničivou sílu vln pod sebou. Vše, co bylo na Zemi, smetla jediná kolosální vodní lavina: A.MA.RU BA.UR RATA - „Potopa všechno zalila“. Sud, která společně s Enkim stvořila

člověka, na to „popatřila a zaplakala..... Ištar vykřikla jako žena, když rodí... bohové, Anunnakové plakali spolu s ní.“ Vlny převalující se sem a tam spláchly úrodnou půdu a nechávaly za sebou jenom ohromné plochy bahna: „Vše, co bylo stvořeno, stalo se opět hlínou.“

V knize Dvanáctá planeta jsme přinesli důkazy pro svůj závěr, že potopa, která měla za následek tak náhlý konec poslední doby ledové, se odehrála asi před 13 000 lety.

Když po potopě „vody ze země ustoupily“ a povrch země začal osychat, Anunakové se začali vylodovat na hoře Nisiru („hora spásy“) - Araratu. Ziusudra/Noe se tam také objevil, jeho plavidlo řídil navigátor, kterého mu poslal

Enki. Enlil zuřil, když zjistil, že se „símě lidstva“ zachránilo; avšak Enki ho uklidňoval: Bohové, přesvědčoval ho, už nemohou existovat na Zemi bez pomoci člověka „Bůh No-emu a jeho synům požehnal a řekl jim: „Plodte a množte se a naplňte zemi.““

Starý zákon, který se zaměřuje pouze na linii Noemo-vu, již nezaznamenává další pasažéry záchranného plavidla. Avšak podrobnější mezopotámské texty o potopě se zmiňují i o navigátorovi archy a odhalují, že na poslední chvíli se na palubu dostali Ziusudrovi přátelé nebo pomocníci (a jejich rodiny). V řeckých verzích příběhu od historika Béróssa se dočteme, že po potopě vzali bohové Ziusudru, jeho rodinu a navigátora k sobě, aby s nimi žili; ostatním lidem dali pokyny, aby si našli cestu do Mezopotámie sami.

Bezprostřední problém, s nímž se museli všichni zachránění vypořádat, bylo sehnání potravy. Noemovi a jeho synům řekl Hospodin: „Bázeň před vámi a děs z vás padnou na všechnu zvěř i na všechno nebeské ptactvo; se vším, co se hýbe na zemi, i se všemi mořskými rybami jsou vám vydáni do rukou. Každý pohybující se živočich vám bude za pokrm.“ A následuje ještě důležitý dovětek: „jako zelenou bylinu vám dávám i toto všechno.“

Tato poznámka v 9. kapitole (verš 3) 1. knihy Mojžíšovy, které se dosud věnovala jen malá pozornost, se dotýká počátků zemědělství, a v sumerských textech je rozvedena mnohem podrobněji. Vědci se shodují v tom, že zemědělství vzniklo v půlměsíci vymezeném Mezopotámií, Sýrií a Izraelem, nedokážou však vysvětlit, proč tomu tak nebylo v rovině, kde by bylo obdělávání snazší, ale spíše v hornatých oblastech. Rovněž se shodují v tom, že se jako první začaly asi před 12.000 lety sklízet divoké odrůdy travin, z nichž se vyvinula pšenice a ječmen, ale jsou zmateni z genetické uniformity těchto pradávných travin-obilovin;

úplně jim zůstává rozum stát nad tím, jak by měli vysvětlit botanicko-genetický zázrak, díky němuž se - za pouhých 2 000 let - u těchto divokých travin zdvojily, ztrojily a zčtyřnásobily jejich chromozómové páry, čímž se z nich vyvinuly pšenice a ječmen mimořádné nutriční hodnoty, navíc vybavené schopností růst téměř v jakýchkoli podmínkách a poskytující sklizeň dvakrát do roka, což bylo něco neobyčejného.

K těmto hádankám se ještě druží další záhada: jak je možné, že se tak náhle a téměř všude najednou začaly objevovat různé druhy ovoce a zeleniny, jak to, že se ve všech oblastech začalo najednou s domestikací zvířat, počínaje ovci a kozami, které poskytovaly maso, mléko a vlnu.

Jak k tomu tedy tenkrát došlo? Moderní věda odpověď na tuto otázku ještě nemá, zato sumerské texty ji poskytly již před několika tisíci lety. Líčí podobně jako bible, jak po potopě vzniklo zemědělství (slovy 1. knihy Mojžíšovy: „I začal Noe obdělávat půdu“); ale jako bible, která zaznamenává, že již dlouho před potopou se obdělávala půda (Kain) a pásly ovce (Ábel), stejně tak i sumerské kroniky referují o rozvoji zemědělství a chovatelství v prehistorických dobách.

Když na Zemi přistáli Anunnakové, neexistovaly kulturní rostliny ani domestikovaná zvířata, jak se dočteme v textu, který vědci nazvali Spor ovce s obilím:

*Když bůh An na pahorku nebe a země
božské Anunnaky zplodil,
obilí s nimi nevzrostlo, nebylo s nimi stvořeno.*

*Ovce se (ještě) neobjevila, nebylo početných jehňátek, koza se (ještě) neobjevila, nebylo
početných kůzlat. Ovce nevrhla svá dvějehňátka,
koza nevrhla svá tři kůzлата. Roucho, ani nic k zahalení tu nebylo,
Tkadlec se ještě nenarodil...*

Potom však „na místě zrodu božstev“ Anunnaků, v jejich laboratoři pro genetickou manipulaci, byly „nádherně stvořeny“ Lachar (ovce-matka) a Ašnar (obilí).

*Tehdy
na místě zrodu božstev,
ve vlastním příbytku, na svatém pahorku,
stvořili bohové ovci a obilí.
V jídelně čisté potom společně zasedli,
z nádherné ovce a z nádherného obilí
Anunnakové ze svatého pahorku
maso a chléb hojně ochutnávali - syti však nebyli.
Sladké mléko ze svých čistých ovčínů
Anunnakové ze svatého pahorku
popíjeli - žízeň však neuhasili.*

Avšak již existovali primitivní dělníci - lidé, kteří „chléb ještě jíst neuměli... a jako ovce spásali trávu“.

*Podle Anua Enlil, Enki a Sud černohlavce vytvořili. Byliny, jež by zkvétaly,
rozšířili po Zemi. Čtyřnohá zvířata dovedně stvořili; za místo pobytu dali
jim E.DIN.*

Ke zvýšení produkce obilí a dobytka, které měly sloužit Anunnakům za potravu, bylo rozhodnuto: Nechť se NAM.LU.GAL.LU - „civilizované lidstvo“ — naučí „obdělávat půdu“ a „chovat ovce... kvůli bohům“:

A tak, aby se jim dobře vedlo, ovčín čistý bozi lidem k životu předali.

Právě tak, jak je popsáno, co již bylo stvořeno za těch dávných dob, existuje v tomto textu i seznam položek, které se v té době ještě nevyskytovaly:

*To, co se pěstěním množí,
to dosud nebylo;
Hráze a terasy nebyly vztyčeny...
Nebylo obilí třiceti dnů,
nebylo obilí čtyřiceti dnů,
nebylo obilí padesáti dnů.
Nebylo obilí malého, horského,
ani obilí z čisté vesnice A.DAM nebylo známo...
Byliny polní ještě nevzešly.*

Ty totiž, jak uvidíme, na Zemi zavedli teprve nějaký čas po potopě Enlil a Ninurta.

První problém, s nímž se Anunnakové museli vypořádat poté, co potopa smetla vše z povrchu zemského, bylo získat osivo, aby mohli obnovit pěstování potravy. Naštěstí předtím byly vzorky kulturních obilovin odeslány na Ni-biru, a nyní „je Anu poskytl, z nebes je seslal Enlilovi“. En-lil se potom poohlédl po bezpečném místě, kde by se osivo mohlo zasít, aby se znovu započalo se zemědělstvím. Skoro celá země byla dosud pod vodou, a jediné vhodné místo byla „hora voňavých cedrů“. Ve fragmentu textu, který zaznamenává S. N. Kramer ve svém díle *Sumerische Literarische Texte aus Nippur* čteme:

*Enlil na horu vystoupil a k nebi pozvedl oči; Pohlédl dolů: tam voda se vzdouvá
vysoko jako v moři.*

Pohlédl vzhůru: tam hora se tyčí porostlá vonnými cedry.

Nachystal ječmen, pak terasy zrobil na strmých

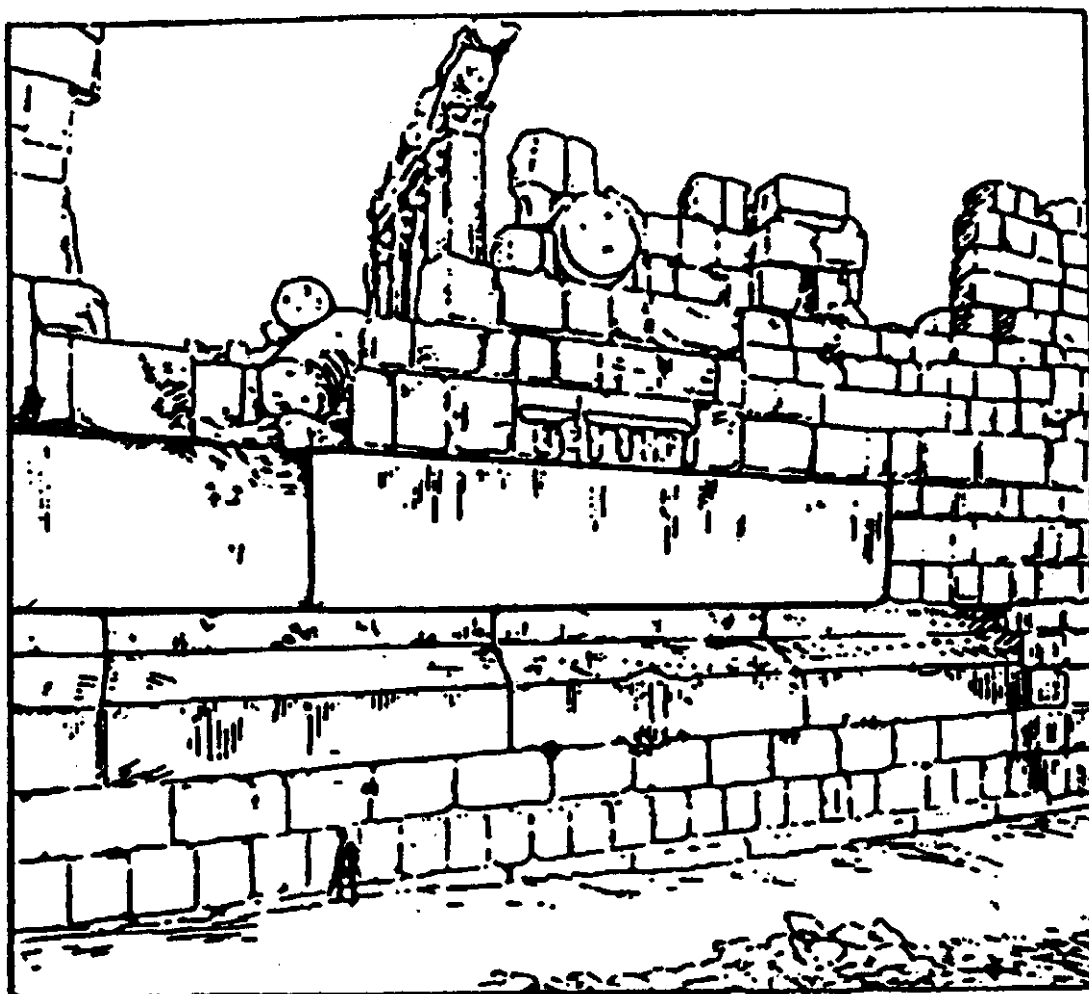
úbočích hory, i dalším obilím a vším, co vzrůstá, osil úbočí hory.

To, že si Enlil vybral Cedrovou horu a přeměnil ji ve vyhrazené („posvátné“) místo, nebylo nikterak náhodné, ale naopak se to dalo očekávat. V celé blízkovýchodní oblasti - a de facto na celém světě - je pouze jediná všeobecně známá Cedrová hora: v Libanonu. Až do dneška je to místo (Baalbek v Libanonu), kde se dochovala obrovitá plošina podpíraná ohromnými kamennými bloky (Obr. 32), které i dnes představují div techniky. Jak se o tom zmiňujeme v knize *Schody k nebesům*, byla to přístávací plošina Anunnaků; plošina, o níž se vyprávějí legendy, že pochází z dob před potopou, snad až z časů Adamových. Bylo to jediné místo, které se dalo bezprostředně po potopě využít pro vesmírné raketoplány Anunnaků; kosmodrom v Sip-paru vzala voda a pohřbila pod nánosy bahna.

Když měli osivo, vyvstala otázka, kam jej mají nasít... Nížiny, které byly dosud zaplavené vodou nebo pokryté bahnem, byly neobyvatelné. Výše položené oblasti, které unikly mohutné záplavové vlně, byly nasáklé dešťovou vodou, neboť změna klimatu znamenala i větší srážky. Řeky si dosud

ne našly nová koryta a voda neměla kam odtékat; obdělávání půdy bylo nemožné. V jednom sumerském textu čteme tento popis:

*... hlad hrozný netišil chléb. Malé kanály nikdo nečistil,
nevybíral bláto... v zemi se brázdy neoraly, obilí rostlo
divoce.*

Obr.32

Dvě velké mezopotámské řeky, Eufrat a Tigris, také netekly ve svých korytech jako dříve: „Eufrat byl nespolehlivý, a to bylo neštěstí; Tigris byl jako prokletý, rozptýlený na menší toky, a jako chorý“. Ninurta se nakonec podjal velkého úkolu postavit v horách přehradu, vyhloubit pro řeky nová koryta a odvést přebytečnou vodu: „Pán zamyslel se nad tím, Ninurta, Enlilův syn, udělal velikou věc“:

Navršil v horách hromadu kamení, jak oblak na nebi potom k ní táhl.

*Mocnou hradbou zem uzavřel, přehradu na obzor postavil. Vody
mocné zápasíš kamením. Od nyní až na věky vody zemské na hory
nebudou stoupat.*

*Ty, co rozptýlené byly, Ninurta dohromady svedl, ty, co v horách bažiny pohltily,
Ninurta shromáždil a do Tigridu vrhl. Jarní záplavou zavlaží lpole. Od nyní až na věky
se vladaři země nad pánem Ninurtou radují.*

Z rozsáhlého textu Velké činy Ninurtovy, který badatelé postupně sestavili a který popisuje Ninurtovo úsilí o znovuoobnovení řádu na Zemi, nad níž byl svrchovaným pánem, však zaznívá i tragický tón. Jelikož se Ninurta snažil navštívit všechny kritické body co možná nejrychleji, spěchal z jednoho místa v horách na druhé ve svém vzdušném člunu: „Avšak jeho okřídlený pták

narazil do vrcholku hory; perutě se zřítily k zemi." (Jedna verze naznačuje, že ho možná zachránil Adad.)

Ze sumerských textů víme, že to první, co se pěstovalo na horských svazích, byly ovocné stromy a keře a s největší pravděpodobností i vinná réva. Anunnakové, píše se

Obr.33

v textu, dali lidem „výtečné bílé hrozny a výtečné bílé víno; výborné modré hrozny a výborné červené víno“. Není tedy divu, že se v bibli dočteme: „I začal Noe obdělávat půdu, a vysadil vinici. Napil se pak vína, opil se... ”

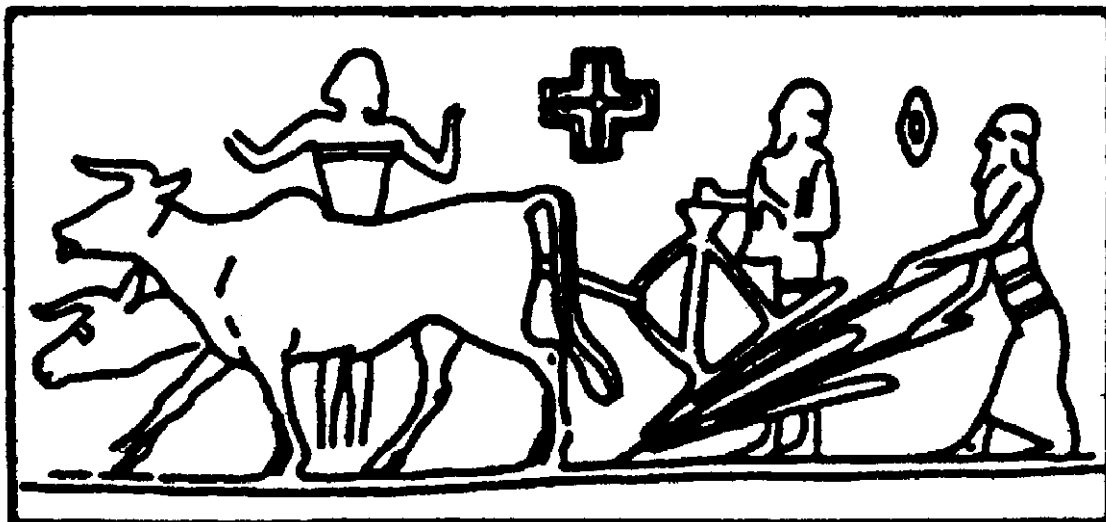
Jakmile Ninurta v Mezopotámii dokončil odvodňovací práce, které umožnily obdělávání, Anunnakové „z hor dolů do nížin přinesli obilí“, a „země [Sumer] se obeznámila s pšenicí a ječmenem“.

V následujících tisíciletích lidé uctívali Ninurtu jako toho, kdo je naučil obhospodařovat půdu; na jednom su-merském nalezišti archeologové skutečně objevili jakýsi „rolnický almanach“, který je mu připisován. Akkadská forma jeho jména zněla *Uraš* - „oráč“. Jeden sumerský pečetní váleček ho zobrazuje, jak předává lidem pluh (i když někteří badatelé se domnívají, že je to Enlil) (Obr. 33).

Jestliže se Enlil a Ninurta zasloužili o to, že se lidstvo naučilo obdělávat půdu, zásluhy o zavedení chovu domestikovaných zvířat se připisují Enkimu. Bylo to až poté, co se již pěstovalo první obilí, ale nebylo to ještě „obilí, co se množí“, tj. obilí se zdvojenými, ztrojenými a čtyřnásobnými chromozomy; to uměle vytvořil s Enlilovým souhlasem až Enki:

Tedy Enki Enlilovi pravil: „ Otče Enlile, ovce s obilím na svatém pahorku se rozšířily. Nechme je nyní se svatého pahorku sestoupit!“ Enki s Enlilem na výroku božském se dohodli a poslali ovci i obilí se svatého pahorku dolů. Enki souhlasil a pak už následovala hojnost:

*Ovci, jež ve svém ovčínu přebývala, dali bohové hojnost býlí i travin.
Pro obilí pole vymezili,*

Obr.34

přidělili k pozemku rádlo, postroj i potah... Ovce v ovčínu svém stála; Obilí v brázdě stálo a bylo dívkou čistou a jasnou, co vyzářuje krásu. (Obilí) zvedající z pole klas svůj plný zalévala záře vycházející z nebe. Tak ovce s obilím nádherně se ukázaly a lidské občině přinesly hojnost.

Revoluční zemědělské nářadí - jednoduchý, ale důmyslný dřevěný nástroj - pluh, nejprve tahali zemědělští dělníci, jak se dozvídáme z výše uvedeného textu, zapražení do jha. Avšak později Enki „přivedl větší živé tvory“ - domestikovaný skot - a býci nahradili člověka a tahali pluh místo něho (Obr. 34). A tak, uzavírá text, se bohové přičinili „o větší výnosnost půdy“.

Zatímco Ninurta pilně stavěl hráze v horách Mezopotámie a odvodňoval nížiny, Enki se vrátil do Afriky, aby zjistil rozsah škod, které napáchala potopa.

Dopadlo to nakonec tak, že Enlil a jeho potomek měli na starost výše položené oblasti od jihovýchodu (Élam, svěřený Inanně/Ištar) k severozápadu (pohoří Taurus a Malou Asii, které patřily Iškurovi/Adadovi) včetně pohoří klenoucích se mezi oblastmi patřícími Ninurtovi na jihu a Nannar/Sínovi na severu. Enlil si sám podržel střední část, z níž byl vidět starobylý E.DIN; přistávací plocha na Cedrové hoře se dostala pod velení Utua/Šamaše. Kam se měl podívat Enki se svými příznivci?

Jak Enki prováděl průzkum Afriky, bylo mu jasné, že samotné Abzu - jižní část kontinentu - nebude stačit. Stejně jako v Mezopotámii byla „hojnost“ založena na obdělávání půdy v blízkosti řek, mělo tomu být tak i v Africe; proto zaměřil svou pozornost, plánování i veškeré znalosti k zno-vuzískání údolí řeky Nilu.

Viděli jsme, že Egypťané se domnívali, že jejich veliká božstva přišla do Egypta z Uru (což znamená „staré místo“). Podle Manehta začala Ptahova vláda nad zeměmi kolem Nilu 17 900 let před Menesem, tj. kolem roku 21 000 př. Kr. O devět tisíc let později Ptah předal vládu nad

Egyptem svému synovi Ra, jehož vláda však byla náhle přerušena po pouhých tisíci letech, tj. kolem roku 11 000 př. Kr.; tehdy podle našich výpočtů došlo k potopě.

Egyptané byli přesvědčeni, že poté se Ptah vrátil do Egypta, aby se pustil do velkých činů souvisejících s opětovným získáváním půdy, a podařilo se mu ji doslova zvednout ze zátopových vod. Nacházíme i sumerské texty, které podobně hovoří o tom, že Enki se vydal do země Meluhha (Etiopie/Núbie) a Magan (Egypt), aby je učinil obyvatelnými pro lidi i zvířata:

Odešel do země Meluhha,

Enki, pán Abzu, určil mu osud:

Ty černá země, nechť stromy máš veliké,

ať rostou do výše jak horské stromy.

Nechť trůny zaplní královské paláce.

Rákosí tvé nechať je veliké,

ať roste do výše jak horské rákosí...

I tvoji býci nechať jsou velicí,

ať jsou tak velicí, jak býci z hor...

Ať tvoje stříbro jak zlato zazáří,

ať tvoje měď je jak cín a bronz...

Ať lidé tví množí se, vzrůstají;

hrdina tvůj ať sílu má lví...

Tyto sumerské záznamy, dávající do souvislostí Enkiho s africkými územími kolem Nilu, nabývají hned dvojí význam: navzájem potvrzují egyptské a mezopotámské příběhy a spojují sumerské bohy - zejména ty z Enkiho linie

- s bohy Egypta; neboť domníváme se, že *Ptah nebyl nikdo jiný než Enki*.

Jen co byla země opět obyvatelná, Enki rozdělil africký kontinent mezi svých šest synů (Obr. 35). Nejjižnější část dostal NER.GAL („velký strážce“) a jeho manželka Ereški-gal. Na sever od něho byl ustanoven vládcem GIBIL („ohnivý“), který se naučil od svého otce veškerá tajemství zpracování kovů. NIN.A.GAL („kníže velkých vod“) dostal, jak se dá usuzovat z jeho jména, oblast velkých jezer a horní tok Nilu. Ještě dále na sever, v travnatých planinách Súdánu, vládl nejmladší syn DUMU.ZI („syn, který je život“), který měl přezdívku „pastevec, ochránce stáda“.

Totožnost dalšího syna je předmětem sporů mezi badateli (své vlastní řešení přinášíme o něco dále). Není však pochyb o tom, kdo byl šestý syn - de facto Enkiho prvorozený a zákonný dědic. Byl to MAR.DUK („syn čistého pahorku“). Jelikož jeden z jeho přídomků byl ASAR, což zní velmi podobně ako egyptské *As-sar* (Usire, řecky „Osiris“), někteří badatelé usoudili, že Marduk a Usire jsou jedna a tatáž osoba. Ale tato epiteta (jako „všemohoucí“ nebo „strašlivý“) se používala pro různá božstva a Asar ve významu „vševědoucí“ byl rovněž přídomek asýrskeho boha Aššura.

Ve skutečnosti najdeme více podobností mezi babylonským Mardukem a egyptským Ra: Marduk byl synem Enki-ho, Ra synem Ptahovým. Dvojice Enki-Ptah je podle našeho názoru jeden a týž bůh, zatímco Usire byl Raův pravnuček, a tedy o několik generací starší než Ra nebo

Marduk. V su-merských textech skutečně najdeme množství důkazů, i když roztroušených, které podporují naši teorii, že v případě boha, nazývaného Egyptany Ra a Mezopotámci Mar-duk, šlo o jednu a tutéž postavu. To potvrzuje oslavný hymnus k Mardukovi (tabulka Aššur/4125), který prohlašuje,

že jeden z jeho přídomek byl „bůh IM.KUR.GAR RA" - „Ra, který sídlí vedle země hor".

Obr. 35

Navíc v textech existuje i důkaz, že Sumerové byli obeznámeni s egyptským jménem božstva, Ra. Sumerové také mívali v osobních jménech obsažené božské jméno RA; tabulky z doby Třetí dynastie Uru zmiňují jméno „Dingir Ra" a jeho chrám E.Dingir.Ra. Později, po pádu této dynastie, když Marduk získal svrchovanou moc ve svém oblíbeném městě Babylonu, se jeho sumerské jméno KA.DINGIR („Brána bohů") změnilo na KA.DINGIR.RA - „Raova brána bohů".

Jak v dalším textu brzy ukážeme, Mardukova cesta za svrchovanou mocí započala v Egyptě, kde v jeho bouřlivé kariéře sehrála nejvýznamnější roli nejznámější egyptská památka - Velká pyramida v Gize. Avšak velký bůh Egypta, Marduk/Ra, toužil ovládnout celý svět, a to ze starého „pupku světa" v Mezopotámii. Tato ambice ho přiměla, aby se vzdal božského egyptského trůnu ve prospěch svých dětí a vnuků.

V té době netušil, že to povede ke dvěma válkám u pyramid a také málem k jeho smrti.

KDYŽ BYLA ZEMĚ ROZDĚLENA

„Synové Noeho, kteří vyšli z archy, byli Šém, Chám a Je-fet...Tito tři jsou synové Noeho; podle nich se rozdělila ce-á země.

Po biblickém příběhu o potopě následuje v 10. kapitole 1. knihy Mojžíšovy rodopis synů Noeho, což je jedinečný dokument. Vědci nejprve pochybovali o jeho spolehlivosti, protože vypočítával různé, tehdy neznámé národní státy, poté byl podroben důkladné kritice, a nakonec - po více než půldruhém století archeologických výzkumů - bylo zjištěno, jak pozoruhodně je přesný. Je to dokument, který obsahuje množství spolehlivých historických, zeměpisných a politických informací, týkajících se vzestupu zbytku lidstva z bahna a zoufalství následujícího po potopě, až k vyspělým civilizacím starověkých říší.

Rodopis synů Noeho si nechává nejdůležitější linii Šé-movu až na konec a začíná potomky Jefeta („plavovlasého“): „Synové Jefetovi: Gomer a Mágog a Mádaj, Jávan a Túbal, Mešek a Tíras. Synové Gomerovi: Aškenaz a Rífat a Togarma. Synové Jávanovi: Elíša a Taršíš, Ktejci a Dó-danci. Z nich vzešly ostrovní pronárody v různých zemích, pronárody různého jazyka a různých čeledí." Zatímco pozdější generace se rozšířily do pobřežních oblastí a na ostrovy, dosud si nikdo nepovšiml faktu, že všech prvních sedm národů/synů odpovídá výše položeným oblastem Malé Asie, okolí Kaspického a Černého moře - hornaté oblasti byly totiž obyvatelné relativně brzy po potopě na rozdíl od níže položených pobřeží a ostrovu, které se staly obyvatelnými teprve mnohem později.

Potomci Cháma („horkokrevného", též „tmavého"), především „Kúš a Misrajim, Pút a Kanaan", se posléze stali zakladateli celé řady národních států, které odpovídají pozdějším africkým státům Núbii, Etiopii, Egyptu a Libyi jakožto jádrům nového osídlení, které započalo opět v topograficky výše položených oblastech a postupně se šířilo do nížin.

„Také Šémovi, praotci všech Heberovců, staršímu bratrovi Jefeta, se narodili synové." První synové Šémovi, zakladatelé národů, byli: „Élam a Ašúr, Arpakšád a Lúd a Aram." Ti založili státy, které zahrnovaly vysoko položené oblasti od Perského zálivu na jihu po Středozemní moře na severozápadě a hraničily s velkou Zemí mezi řekami (Mezopotámií), která ještě v té době nebyla obyvatelná. U těchto zemí bychom našli společného jmenovatele, a to kosmodromy: v Mezopotámii býval kosmodrom ještě před potopou; Cedrová hora, kde zůstala přistávací plošina funkční; Šálem, kde bylo po potopě zřízeno řídicí centrum mise; a přilehlý Sinajský poloostrov, místo budoucího kosmodromu. Jméno praotce všech těchto národů - Šém - s významem „nebeská komora" - je tedy nanejvýš vhodné.

Rozdělení lidstva na tři větve, jak o něm vypráví bible, nesledovalo jenom geografii a topografii oblastí, do nichž se člověk rozšířil, také sledovalo rozdělení Země mezi následovníky Enlilovy a potomky Enkiho. Šéma a Jefeta bible popisuje jako dobré bratry, naproti tomu postoj vůči linii Chámově - zejména Kenaanu - je pln hořkosti. Tady se ukrývají příběhy, které teprve budou vypovězeny - příběhy o bozích a lidech a jejich válkách...

Tradice o rozdělení starého osídleného světa do tří větví je také v souladu s tím, co víme o zrodu dávných civilizací.

Badatelé zjistili, že v lidské kultuře došlo k náhlé změně zhruba kolem roku 11 000 př. Kr. - což je podle našich zjištění doba potopy - a tuto éru domestikace pojmenovali mezolit (střední doba kamenná). Kolem roku 7 400 př. Kr. - přesně o 3 600 let později - byl zaznamenán další náhlý vývojový skok. Vědci toto období nazvali neolit (mladší doba kamenná), avšak jeho hlavním rysem byl přechod od kamene k hlíně a vznik hrnčířství. A potom „náhle a nevysvětlitelně“ - avšak přesně o 3 600 let později (kolem roku 3 800 př. Kr.) - v nížině mezi Eufratem a Tigridem rozkvetla vyspělá civilizace Sumeru. Po ní kolem roku 3100 př. Kr. následovala civilizace v povodí Nilu a kolem roku 2 800 př. Kr. se kolem řeky Indu objevila třetí civilizace dávnověku. Toto byly tři oblasti, které byly přiděleny lidstvu; z nich se vyvinuly národy Blízkého východu, Afriky a indoevropské - kteréžto rozdělení je věrně zachyceno v rodopisu synů Noeho ve Starém zákoně.

To vše bylo podle sumerských kronik výsledkem promyšleného rozhodnutí Anunnaků:

*Anunnakové, kteří rozhodují o osudu,
se sešli na poradě, jak naložit se Zemí. Čtyři oblasti vytvořili.*

Těmito prostými slovy, jejichž ozvěnu nacházíme v několika sumerských textech, byly rozhodnuty další osudy Země a jejích obyvatel po potopě. Tři oblasti byly přiděleny třem hlavním lidským civilizacím; čtvrtou oblast si podrželi Anunnakové pro svou vlastní potřebu. Nazvali ji TIL.MUN „Země střel (raket)“. V knize Schody k nebesům jsme přinesli důkazy o tom, že oblast Tilmun byla totožná se Sinajským poloostrovem.

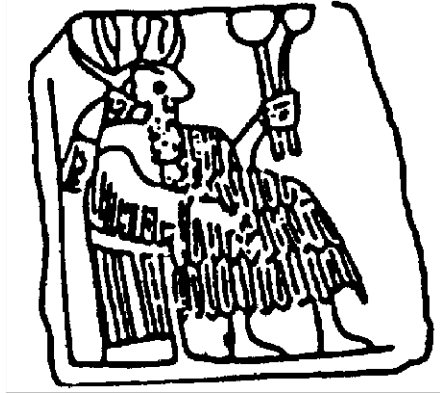
Ačkoli pokud šlo o osídlení lidmi, byli to Šémovi potomci - „obyvatelé písků“ z egyptských zápisů - kdo možná bydleli v té části poloostrova, kam nebyl přístup zakázán, avšak jakmile bylo toto území přiděleno Anunnakům, vznikly rozbroje. Dohled nad místem kosmodromu, který vznikl po potopě, byl velice důležitý k udržení spojení mezi Zemí a Nibiru, jak jasně ukázaly zkušenosti s Kumarbim a Zuem. V atmosféře opětovně rozdmýchaného nepřátelství mezi Enlilovým a Enkiho klanem se začalo volat po nějaké nestranné autoritě, která by o Zemi střel rozhodovala.

Řešení, k němuž dospěli, bylo důmyslné. Ze společné linie jako oni pocházela i jejich sestra Sud. Jakožto dcera Anuova měla nárok na titul NIN.MAH („Velká paní“). Patřila k původní skupině Velkých Anunnaků, kteří byli na Zemi jako první, a byla členkou pantheonu dvanácti božstev. Enlilovi porodila syna, Enkimu dceru a byla s láskou nazývána *Mammi* („Matka bohů“). Pomáhala při stvoření člověka. Díky svým medicínským schopnostem zachránila nejméně jeden život a

také jí říkali NIN.TI („Paní života“). Avšak nikdy neměla své vlastní panství. Proti myšlence, aby právě ona spravovala Tiimun, nikdo neprotestoval.

Sinajský poloostrov je nehostinné místo s vysokými žulovými kopci na jihu, náhorní plošinou ve střední části a v severní třetině se rozkládá nížina s neúrodnou půdou, vroubená hřebeny nízkých hor a kopců. Poté následuje pruh písečných dun, který spadá k pobřeží Středozemního moře. Avšak v místech, kde se udrží voda, jako v několika oázách nebo v korytech řek, která se naplní během krátkého zimního období dešťů a zadržují vlhkost pod povrchem, rostou bujné datlové palmy, ovocné stromy i zelenina a stáda ovci a koz mají hojnost pastvy.

Tato oblast musela být i před tisíci lety stejně nevlídná jako dnes. Avšak přestože pro Sud vybudovali sídlo v jednom mezopotámském obnoveném městě, rozhodla se je opustit

Obr. 36

a osobně se ujmout hornaté oblasti. Navzdory všem poctám, postavení i znalostem hrála vždy druhořadou roli. Když přišla poprvé na Zem, byla mladá a krásná (Obr. 36a); nyní byla stará a za zády jí přezdívali „Kráva“ (Obr. 36b). Proto když nyní dostala vlastní území, rozhodla se tam odejít. Hrdě prohlásila: „A nyní budou paní! Sama tam budu zůstat, navěky budu tam vládnout!“

Jelikož ji Ninurta nedokázal od tohoto záměru odvrátit, využil svých zkušeností se stavěním hrází a kanálů, aby učinil novou horskou oblast pro svou matku obyvatelnější. O těchto činech se dočteme v Tabulce IX v díle *Velké činy Ninurtovy*, jak oslovuje svou matku:

Jelikož ty, ctná paní, sama jsi do země přistání odešla, ježto jsi do země slévání bez bázně odešla -já pro tebe navrším hráz, ať země zase má svou paní.

Když dokončil meliorační práce a přivedl lidi, aby se ujali svěřených úkolů, Ninurta ujistil matku, že bude ve svém horském sídle mít hojnost vegetace, produktů ze dřeva i nerostů:

Údolí budou se zelenat rostlinstvem, jich svahy zas poskytnou med a víno, ... ponesou stromy zábalům a zimostráz, terasy ozdobí ovoce jako v zahradě; Harsag tě zásobí vůní, jíž voní se bozi tvé budou i blyštivé rudné žíly; z dolů ti za oběť poplynou měď a cín; v horách se rozmnoží velký i malý dobytek; Harsag zrodí i čtyřnohou zvěř.

To je opravdu výstižný popis Sinajského poloostrova: země, kde je množství dolů, ve starověku významný zdroj mědi, tyrkysů a dalších nerostů; země, kde rostou akácie, z jejichž dřeva se vyrábělo zařízení chrámů; tam, kde je dostatek vody, vyskytuje se i množství zeleně; místo, kde se může pást dobytek. Je to snad náhoda, že největší řeka na poloostrově, která se v zimě plní vodou, se dodnes jmenuje el Ariš - „rolník, oráč“ - což byla právě Ninurtova přezdívka (Uraš)?

Když Ninurta nachystal pro svou matku domov na vysokých žulových vrcholech v jižní části Sinajského poloostrova, udělil jí i nový titul: NIN.CHUR.SAG („Paní horského temene“); tímto titulem se bude Sud od té chvíle nazývat.

Termín „horské temeno“ naznačuje, že šlo o nejvyšší vrchol v dané oblasti. Tato hora je dnes známá jako Hora sv. Kateřiny, která je již od starověku předmětem uctívání, celá tisíciletí před tím, než byl v její blízkosti zbudován klášter. Poblíž se tyčí o něco nižší vrchol, který mniši pojmenovali hora Mojžíš, což vypadá, jako by šlo o horu Sinaj z biblické knihy Exodus. I když o tom můžeme pochybovat, jisté je jedno: totiž že tato dvojice vrcholů byla od pradávnych dob

považována za posvátnou. Domníváme se, že tomu tak bylo proto, že sehrály rozhodující roli v plánování kosmodromu po potopě i přistávacího koridoru, který k němu vedl.

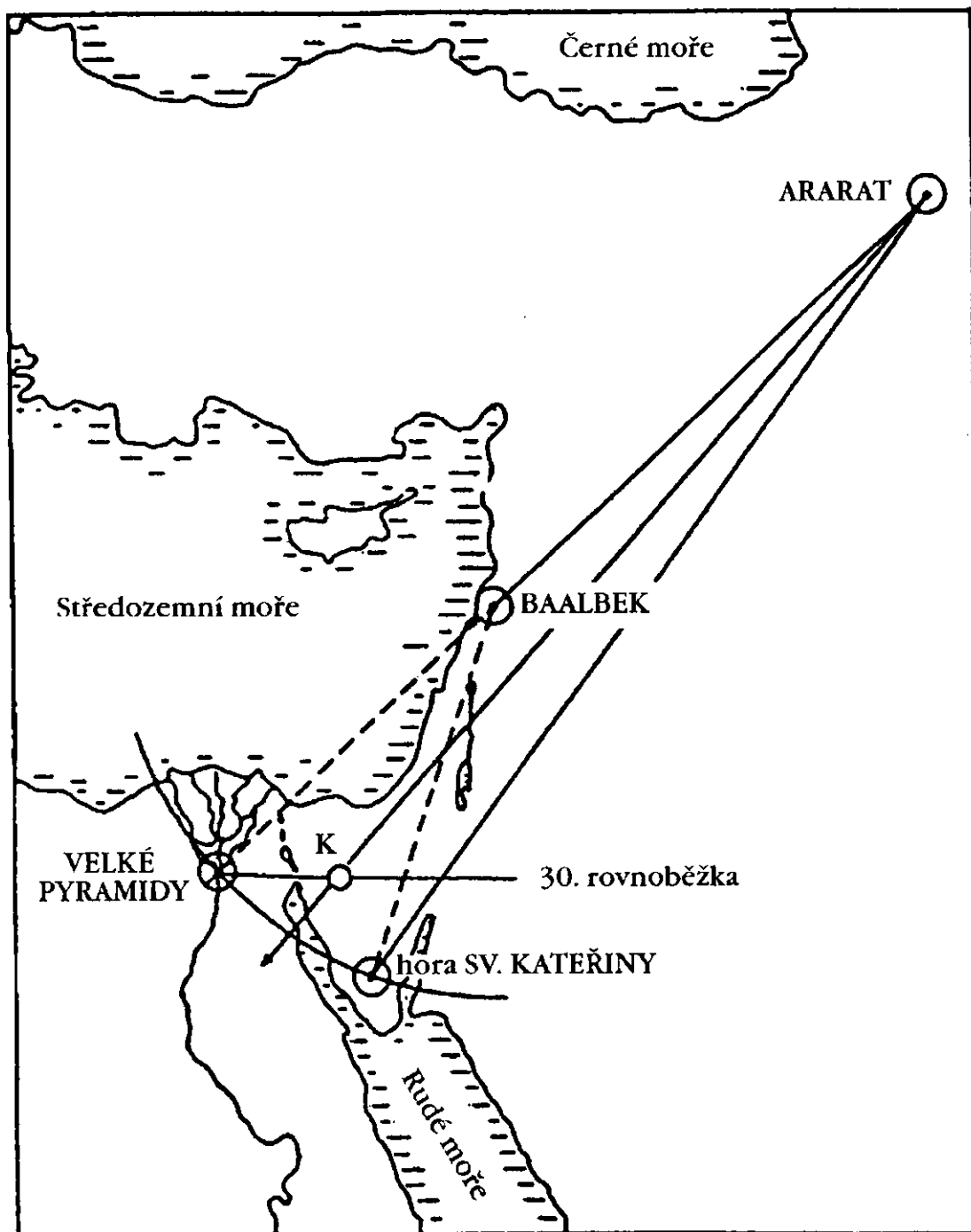
Tyto nové plány se řídily podle starých zásad, a abychom porozuměli velkorysému plánování po potopě, musíme se nejprve seznámit s tím, jak byly postaveny kosmodrom a přistávací koridor před potopou. Tehdy si Anunnakové nejprve zvolili za nejvýznačnější místo v krajině horu Ararat, nejvyšší horu západní Asie, která se svými dvěma vrcholy mohla tudíž posloužit jako přirozený orientační bod, dobře viditelný z oblohy. Dalšími přirozenými a snadno rozpoznatelnými ukazateli byly řeka Eufrat a Perský záliv. Anunnakové potom vedli pomyslnou čáru severojižním směrem od Araratu a rozhodli se, že budoucí kosmodrom bude v místě, kde tato čára protíná řeku. Diagonálně k ní potom ze směru od Perského zálivu -v přesném úhlu 45° - narýsovali přistávací dráhu. Potom založili své první osady tak, aby vyznačily přistávací koridor po obou stranách přistávací dráhy. Uprostřed byl založen Nippur jakožto řídicí centrum mise a ostatní osady byly od něj ve stejné vzdálenosti (viz Obr. 25).

Stavby sloužící vesmírnému provozu po potopě byly naplánovány podle týchž zásad. Hora Ararat se dvěma vrcholy sloužila jako hlavní orientační bod; přímka v úhlu 45° vyznačovala přistávací dráhu a kombinace přirozených i umělých orientačních bodů vyznačovala šípovitý přistávací koridor. Rozdíl byl však v tom, že tentokrát už Anunnakové měli k dispozici hotovou plošinu na Cedrové hoře (v Baalbeku) a začlenili ji do nové přistávací šitě.

Podobně jako před potopou měla hora Ararat se dvěma vrcholy znovu posloužit jako severní orientační bod a ukotvit přistávací koridor a přistávací dráhu doprostřed koridoru (Obr. 37). Jižní linií přistávacího koridoru byla přímka spojující Ararat se dvěma vrcholy s nejvyšší horou na Sinajském poloostrově, s Harsagem (hora sv. Kateřiny) a jejím dvojčetem, o něco nižší horou Mojžíšovou.

Severní linie přistávacího koridoru byla přímka vedená od Araratu přes přistávací plošinu v Baalbeku a pokračovala do Egypta. Tam byl terén příliš plochý, než aby se na něm našly přirozené orientační body, a můžeme s jistotou tvrdit, že právě proto Anunnakové vybudovali dva umělé vrcholy - dvě Velké pyramidy v Gize. Ale kde měla být ona kotva?

Nyní vstupuje do hry imaginární západo-východní čára, kterou Anunnakové uměle vytvořili podle svých prostorových výpočtů. Rozdělili oblohu, obklopující Zemi, do tří

Obr.191

pásů nebo „cest“. Severní byla „Cesta Enlilova“, jižní „Cesta Enkiho“ a prostřední „Cesta Anuova“. Oddělovaly je přímky, které dnes známe jako třicátou severní a třicátou jižní rovnoběžku.

Třicátá severní rovnoběžka měla zřejmě zvláštní - „posvátný“ - význam. Množství posvátných měst od Egypta po Tibet na ní stojí už od dávnověku. Byla zvolena jako čára, na níž byly vybudovány v průsečíku s čarou spojující Baal-bek s Araratem Velké pyramidy. Byla to také čára, která měla ukazovat místo kosmodromu (na mapce SP) uprostřed planiny na Sinajském poloostrově. Čára přesně uprostřed přistávacího koridoru, přistávací dráha, měla vést přímo ke kosmodromu na 30. rovnoběžce.

Jsme přesvědčeni, že právě tímto způsobem byla vytyčena přistávací síť, takto bylo vyznačeno místo, kde byl postaven kosmodrom, a tak vznikly i Velké pyramidy v Gize.

Pokud tvrdíme, že Velké pyramidy v Gize nepostavili faraónové, ale Anunnakové, a to již o několik tisíciletí dříve, uvědomujeme si, že mluvíme proti dlouho zastávaným teoriím o vzniku těchto pyramid.

Teorie egyptologů z devatenáctého století, že egyptské pyramidy včetně oněch tří unikátních pyramid v Gize, si nechali vybudovat postupně různí faraónové sami pro sebe jako velkolepé hrobky, byla již dávno vyvrácena: ani v jedné z nich totiž nebylo nalezeno tělo faraóna, který si ji k tomuto účelu údajně nechal vybudovat. Podle této teorie byla tedy Velká pyramida v Gize vybudována Chufé-vem (Cheopsem), její dvojče jeho následovníkem jménem Chafré (Chefrén) a třetí, malá, jeho dalším potomkem Menkaurém (Mykerinem) - což byli všechno králové šesté dynastie. Titíž egyptologové se domnívají, že Sfingu nechal určitě postavit Chefrén, protože je situována poblíž vyvýšené cesty vedoucí ke druhé pyramidě.

Na nějaký čas se věřilo, že ve třetí, nejmenší pyramidě v Gize byl nalezen důkaz a byla zjištěna totožnost faraóna, který ji nechal vybudovat. Zásahu o tento objev si připsal plukovník Howard Vyse a jeho dva asistenti, kteří prohlásili, že uvnitř pyramidy objevili rakev s mumifikovanými ostatky faraóna Menkaurého. Avšak ve skutečnosti - tento fakt, ačkoli je již nějakou dobu vědcům znám, z nějakého důvodu dosud nebyl téměř publikován - ani dřevěná rakev, ani kosterní pozůstatky nejsou autentické. Někdo -bezpochyby sám plukovník Vyse a jeho povedení spolupracovníci - donesli do pyramidy rakev, pocházející z doby o 2 000 let pozdější, než kdy Menkauré vládl, a kosti ještě mnohem mladší, patrně již z období křesťanství, a spojením těchto nálezů vytvořili nestydatý archeologický podvrh.

Současné teorie týkající se stavitelů pyramid jsou ještě více založeny na objevu jména Chufév, které bylo napsáno hieroglyfy v dlouho nepřístupné komoře uvnitř Velké pyramidy, a z toho se usoudilo, že jde o jméno jejího stavitele. Nikdo se však nepozastavil nad tím, že objevitelem tohoto nápisu byl tentýž plukovník Vyse a jeho dva spolupracovníci (bylo to v roce 1837). V knize *Schody k nebesům* jsme shromáždili dostatek důkazů, že i tento nápis je podvrh, který vyrobili jeho „objevitelé“. Koncem roku 1983 za námi přišel čtenář oné knihy a poskytl nám rodinný zápis, z něhož vyplývalo, že jeho pradědeček, stavbyvedoucí jménem Humphries Brewer, kterého si Vyse najal, aby mu pomocí střelného prachu otevřel cestu do nitra pyramidy, byl očitým svědkem tohoto podvodu, a když se odvážil proti tomu protestovat, byl vykázán z naleziště a dokonce přinucen opustit Egypt!

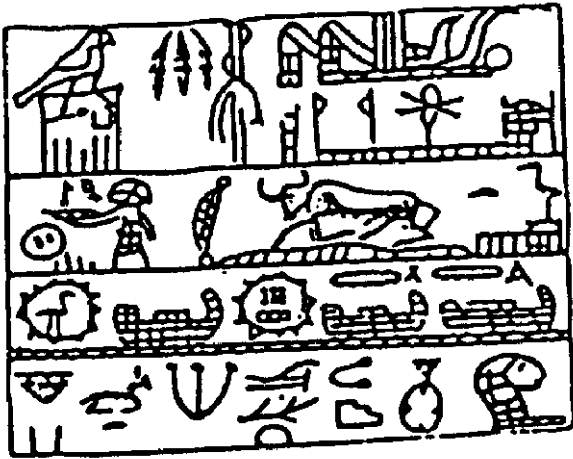
Ve *Schodech k nebesům* jsme dokázali, že Chufév nemohl být stavitelem Velké pyramidy, protože na stéle, kterou nechal v blízkosti pyramid vztyčit, se hovoří o tom, že tato pyramida existovala již za jeho života; v temže nápisu se píše i o Sfinze, která byla údajně postavena až jeho následovníkem.

Nyní jsme zjistili, že existuje i obrazová dokumentace z doby faraónů první dynastie - tedy dlouho před tím, než vládl Chufév a jeho následovníci - která ukazuje, že již tito dávní panovníci byli svědky těchto neobyčejných staveb v Gize. Na obou vyobrazeních, jednak královny cesty do

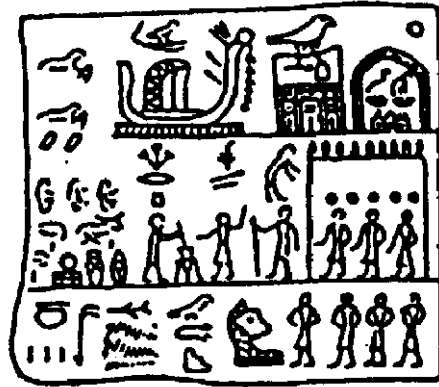
posmrtného života (Obr. 38a), i ve scéně jeho uvedení na trůn „praotci“, kteří přijeli do Egypta v člunu (Obr. 38 b), zřetelně vidíme Sfingu. Jako důkaz rovněž předkládáme dobře známou tabulku prvního faraóna Menese, která zobrazuje jeho násilné sjednocení Egypta. Na jedné straně je vyobrazen s bílou korunou Horního Egypta na hlavě, jak poráží jeho náčelníky a dobývá jeho města. Druhá strana tabulky (Obr. 39 a) ho ukazuje s červenou korunou Dolního Egypta, jak vítězně táhne jeho kraji a usekává hlavy jejich náčelníkům. Napravo od jeho hlavy umělec vytesal přídomek „*Nar-Mer*“, který příslušel králům; nalevo je vyobrazena nejvýznačnější stavba nově získaného území -pyramida (Obr. 39 b).

Všichni badatelé se shodují v tom, že tabulka realisticky zobrazuje místa, opevnění i nepřátele, s nimiž se Menes při svém tažení za sjednocení Horního a Dolního Egypta utkal; přesto symbol pyramidy při své jinak velmi důkladné interpretaci jaksi pomíjejí. My jsme přesvědčeni, že tento symbol podobně jako všechny ostatní na této tabulce byl nakreslen na straně zpodobující Dolní Egypt tak výrazně prostě proto, že tam taková stavba ve skutečnosti existovala.

Celý komplex v Gize - to jest pyramidy a Sfinga - tedy již existoval, když v Egyptě vzniklo království; jeho staviteli nebyli a ani nemohli být faraónové šesté dynastie.

a

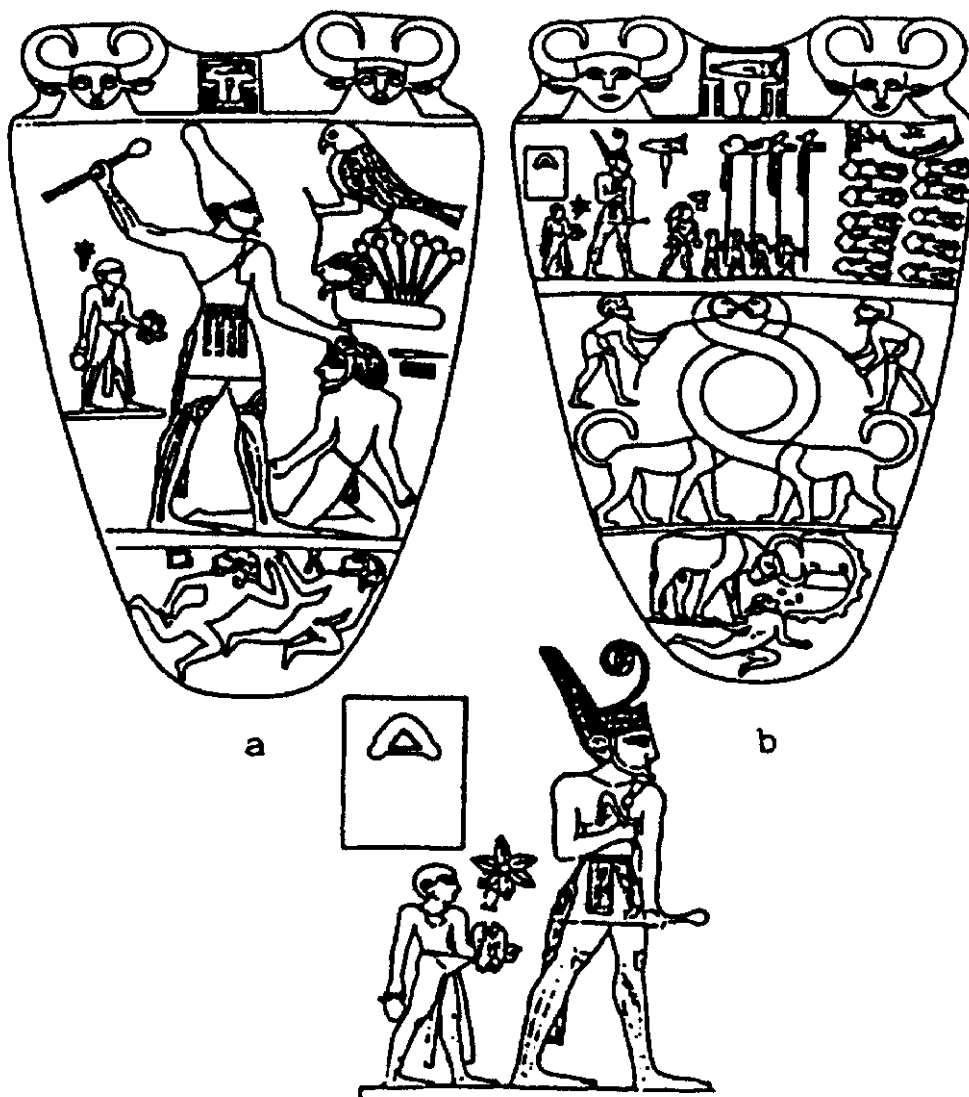
b

Obr.38

Ostatní egyptské pyramidy - menší a ve srovnání s pyramidami v Gize primitivnější, z nichž některé se zřítily ještě před dokončením, a všechny jsou narušené - byly opravdu vybudovány různými faraóny; avšak ne jako hrobky nebo kenotafy (monumentální symbolické hrobky), nýbrž jako výraz napodobování bohů či soupeření s nimi. Neboť v dávných dobách se věřilo, že pyramidy v Gize a Sfinga, která stojí v jejich blízkosti, ukazovaly cestu ke schodišti k nebesům - ke kosmodromu - na Sinajském poloostrově. Faraónové budovali pyramidy, aby mohli odcestovat do posmrtného života, a proto je vyzdobili vhodnými symboly, s ilustracemi cesty a v několika případech i pokryli stěny citáty z *Knihy mrtvých*. Tři pyramidy v Gize, jedinečné svou vnější i vnitřní konstrukcí, rozměry i neuvěřitelnou pevností, jsou pozoruhodné i tím, že uvnitř se nenacházejí vůbec žádné nápisy ani nákresy. Jsou to čistě funkční stavby, které se zvedají z roviny jako dva majáky, a nemají za úkol hrát nějakou roli pro člověka, nýbrž pro ty „kteří sestoupili z nebes na Zemi“.

Dospěli jsme k názoru, že ze tří pyramid v Gize byla jako první postavena ta nejmenší, třetí, jako model v menším měřítku. Poté byly postaveny dvě větší pyramidy, přičemž se stále dbalo na to, aby bylo možno podle nich provádět zaměřování. Ačkoli je druhá pyramida o něco menší než první, jsou obě zřejmě stejně vysoké; to proto, že druhá byla vybudována na poněkud vyšším terénu, a nemusela být tedy tak vysoká.

Kromě své neporovnatelné velikosti je Velká pyramida jedinečná ještě tím, že navíc k sestupné chodbě, která se vyskytuje ve všech ostatních pyramidách, má i vzestupnou chodbu, horizontální průchod, dvě horní komory a řadu úzkých komůrek (Obr. 40). Nejvýše položená komora je přístupná z neuvěřitelně komplikované velké galerie s předsálím, které se dá neprodyšně uzavřít jediným zata-

Obr 39

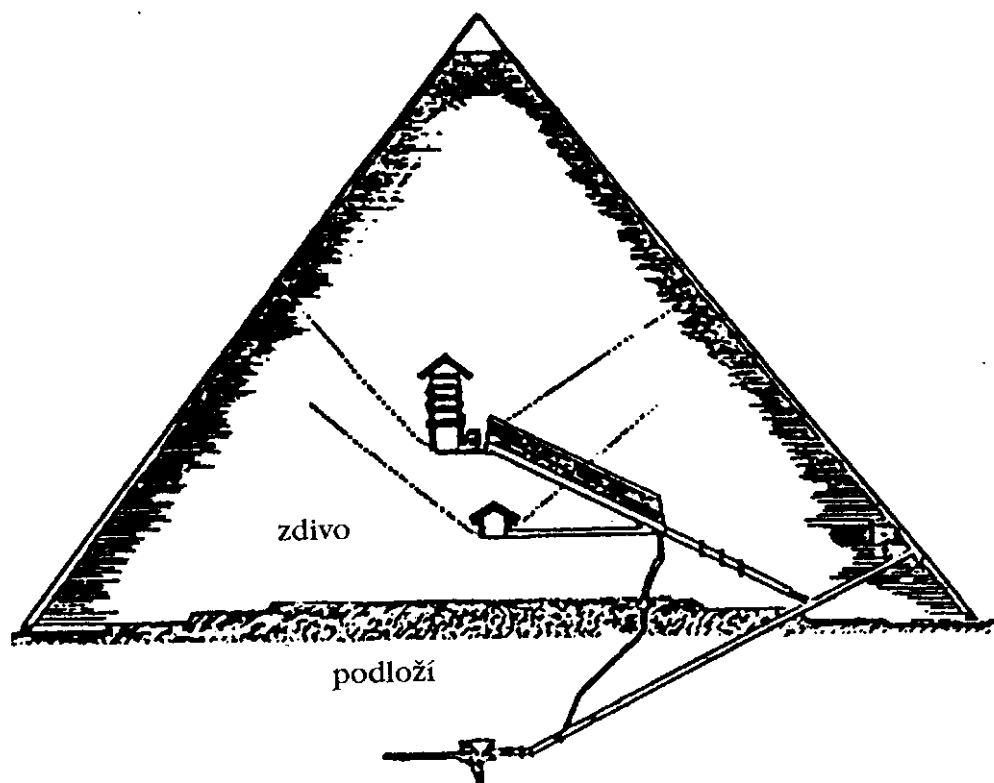
žením provazu. Komora v nejvyšší části pyramidy obsahovala - a dosud obsahuje - neobyčejný vyhloubený kamenný kvádr, jehož zhotovení jistě vyžadovalo mimořádnou technickou vyspělost a který zvučí jako zvon; nad touto komorou je úzká řada mělkých otvorů se zvrásněným povrchem, které mají mimořádnou rezonanční schopnost. Jaký to všechno mělo účel?

Zjistili jsme mnoho podobností mezi těmito jedinečnými rysy Velké pyramidy a Enlilovým E.KUR („Dům, který je jako hora“) z doby před potopou, totiž jeho zikkuratem v Nippuru. Podobně jako Velká pyramida se tyčil vysoko nad okolní krajinu. V dobách před potopou se v Ekuru nacházelo DUR.AN.KI - „spojení nebe-Země“ - a sloužilo jako řídicí centrum výsadku, vybavené „tabulkami osudu“, tabulkami s údaji o oběžích. Také v něm byla DIR.GA, záhadná „Temná komora“, jejíž „záření“ navádělo raketoplán k přistání v Sipparu.

Avšak toto všechno - i mnoho tajemství a funkcí Ekuru popsaných v příběhu o Zuovi - bylo před potopou. Když byla Mezopotámie znovu osídlena a byl znovu vybudován Nippur, sídlo Enlila a Ninlil, byl tam velký chrám obklopený nádvořími a branami, jimiž mohli přicházet

věřící. Již to nebylo zakázané území, neboť vše, co se týkalo vesmíru včetně kosmodromu bylo přestěhováno jinam.

Jako nový, záhadný a posvátnou hrůzu vzbuzující Ekur popisují sumerské texty „Dům, který je jako hora“ na vzdáleném místě, a ne už pod záštitou Enlila, ale Nichursag. Epický příběh o jednom z prvních sumerských králů jménem Etana, který panoval po potopě a byl vzat do nebeského příbytku Anunnaků, vypráví, že jeho výstup na nebesa se odehrál nedaleko od nového Ekuru, v „Místě orlů“ - nedaleko znamená nedaleko kosmodromu. Akkadská „Kniha Jobova“ s titulem *Ludlul Bel Nimeqi* („Velebím Pána z hloubi“) hovoří o „nepřekonatelném démonu,

Obr.40

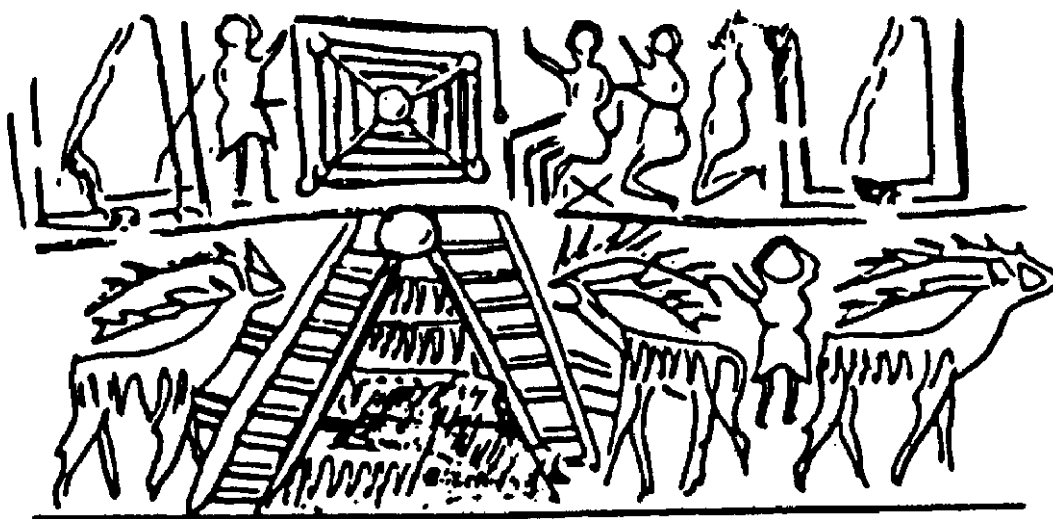
který vzešel z Ekuru“ v zemi „za obzorem, v Dolním světě [v Africe]“.

Jelikož neuznávají nesmírné stáří pyramid v Gize nebo skutečnou totožnost jejich stavitelů, badatelé jsou rovněž zmateni touto zjevnou zmínkou o Ekuru daleko od Sumeru. A skutečně, pokud bychom přijali obecně rozšířený výklad mezopotámských textů, nikdo v Mezopotámii vůbec o existenci egyptských pyramid jakoby nevěděl. Žádný z mezopotámských králů, kteří podnikli invazi do Egypta, nikdo z kupců, kteří s Egyptem obchodovali, nikdo z vyslanců, kteří jej navštívili - nikdo z nich si nevšiml těchto kolosálních staveb... Je něco takového vůbec možné?

My se domníváme, že stavby v Gize byly ve skutečnosti známy jak v Sumeru, tak v Akkádii. Tvrdíme, že Velké pyramidy jsou Ekur z doby po potopě, a o něm se mezopotámské texty zmiňují obšírně (jak brzy ukážeme). A rovněž tvrdíme, že na starých mezopotámských kresbách jsou znázorněny pyramidy ve výstavbě i po dokončení!

Již jsme ukázali, jak vypadaly mezopotámské „pyramidy“ - zikkuraty neboli stupňovité věže (Obr. 24). Na některých nejstarších sumerských vyobrazeních nacházíme zcela odlišné stavby.

Na některých (Obr. 41) vidíme budování stavby o čtvercovém půdorysu a trojúhelníkových stěnách -pyramidy s rovnými stěnami. Další obrázky ukazují dokončenou pyramidu (Obr. 42 a, b) se symbolem hada, který jasně naznačuje, že se nachází na území Enkiho. A ještě na dalším obrázku (Obr. 43) vidíme dokončenou pyramidu dokonce s křídly, což jasně naznačuje, že její funkce má souvislost s vesmírem. Toto zpodobení, které bylo nalezeno v několika exemplářích, ukazuje pyramidu spolu s dalšími pozoruhodně přesnými rysy: ležící Sfinga, obrácená tváří k Místu rákosí; další Sfinga hledící k Rákosovému jezeru, což podporuje zmínky v egyptských textech, které

Obr.41

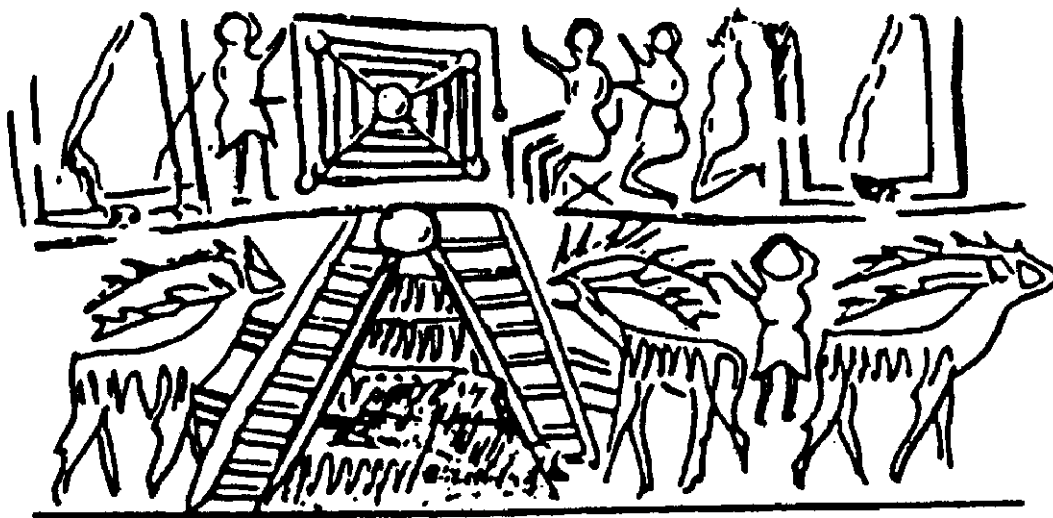
naznačují, že existovala ještě jedna, která byla nasměrována proti Sfinze na Sinajském poloostrově. Jak pyramida, tak Sfinga v její blízkosti jsou položeny u řeky, a také ve skutečnosti se komplex v Gize rozkládá u Nilu. A ještě k tomu všemu je na obrázku nějaká vodní plocha, na níž se plaví bohové s rohy na hlavě. Právě tak to tvrdili Egypťané, že jejich bohové přišli z jihu, přes Rudé moře.

Udivující podobnost mezi tímto prastarým sumerským vyobrazením a egyptským zobrazením (Obr. 38 a) nabízí přesvědčivý důkaz o tom, že jak v Egyptě, tak v Sumeru byly pyramidy i Sfinga velmi dobře známy. Sumerské vyobrazení zachovává přesný i takový zdánlivý detail, jako je úhel sklonu Velké pyramidy - 52°.

Z toho tedy vyplývá nevyhnutelný závěr, že v Mezopotámii se o Velké pyramidě vědělo, když pro nic jiného, tedy proto, že ji postavili titíž Anunnakové, kteří postavili původní Ekur v Nippuru; a podobě a zcela logicky ji také nazvali E.KUR - „Dům, který je jako hora“. Jako její předchůdkyně byla Velká pyramida vybudována s tajemnými tmnými komorami a byla vybavena přístroji k navádění raketoplánů na kosmodrom na Sinajském poloostrově. A aby se zaručila její neutralita, byla pyramida svěřena pod patronaci Ninchursag.

Naše řešení objasňuje jinak záhadnou báseň vzývající Ninchursag jako paní „domu se špičatým vrcholem“ - což není nic jiného než pyramida:

Dům jasný i temný nebe a Země, pro raketové lodě zbudovaný; E.KUR, Dům bohů se špičatým vrcholem; pro cesty z nebes na Zemi skvěle vybaven. Dům, jehož vnitřek žhne narudlým nebeským světlem, vysílající paprsek, který dosáhne široko daleko; člověku z masa nahání hrůzu.

Obr.42

Posvátný zikkurat, vznešená hora mezi horami -tvé vytvoření je skvělé a vznešené, lidé je nemohou pochopit.

Účel tohoto „domu bohů se špičatým vrcholem“ je tedy jasný; byl to „dům vybavení“, který sloužil „pozemskému odpočinku“ kosmonautů, kteří „pozorují z oběžné dráhy“, jako „velký orientační bod pro vznešené Šémy“ („nebeské komory“).

Dům vybavení, vznešený Dům věčnosti:

jeho základy jsou kameny [jež sahají] k vodě;

jeho veliký obvodje uložen v jílu.

Dům, jehož části jsou dovedně spojeny v celek;

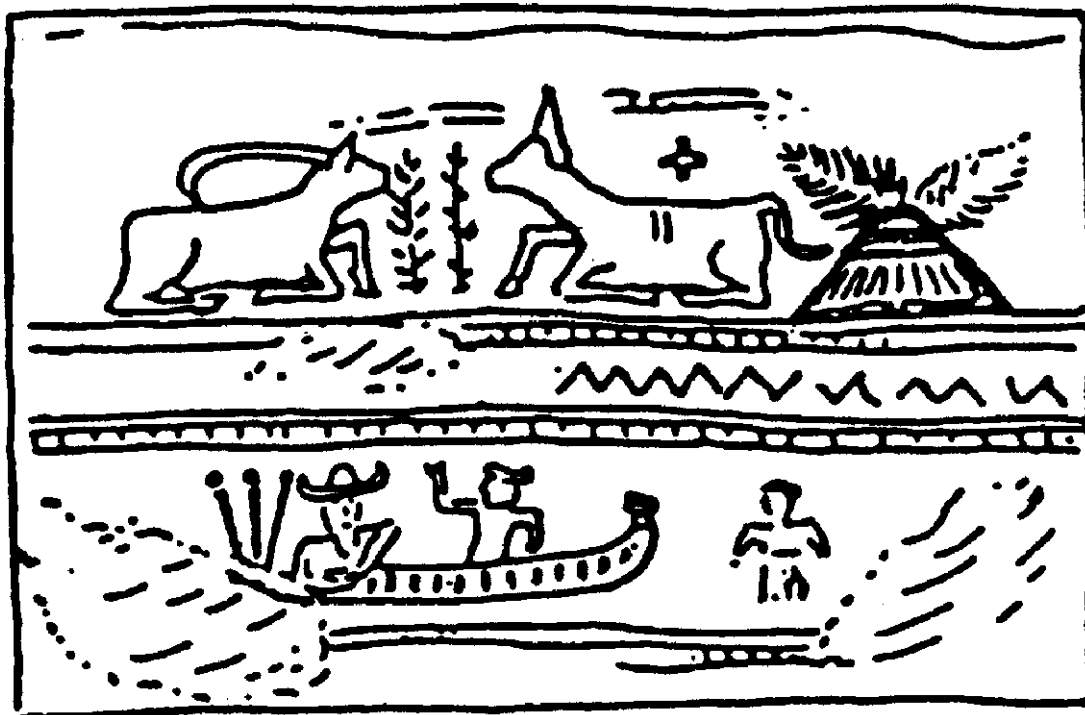
dům, jehož hlasité volání

zve ty, kteří pozorují z oběžné dráhy, dolů,

k odpočinutí... Dům, podle nějž pozná cestu vznešený Sem; Hora, podle níž vzlétá Utu na nebesa. [Dům] do jehož hlubin člověk nedokáže proniknout... Anu jej povýšil.

Text dále pokračuje popisem různých částí stavby: jeho základy, které „jsou oděny posvátnou bází“; vchod, který se otvírá a zavírá jako ústa a „září tlumeným zeleným světlem“; práh („jako velká dračí tlama, otevřená a číhající“); dveřní zárubně („jako dva hroty dýky, která míří na nepřítele“). Její vnitřní komora je „jako lůno“, střežená „dýkami, které bodají od úsvitu do soumraku“; její „výron“ - tedy to, co z ní vyzařuje - je „jako lev, jehož se nikdo neodváží napadnout“.

Dále následuje popis vzestupné galerie: , Její klenba je jako duha, temnota tam končí; je zahalena posvátnou bází; její spoje jsou jako sup, jenž se chystá zatnout spáry do

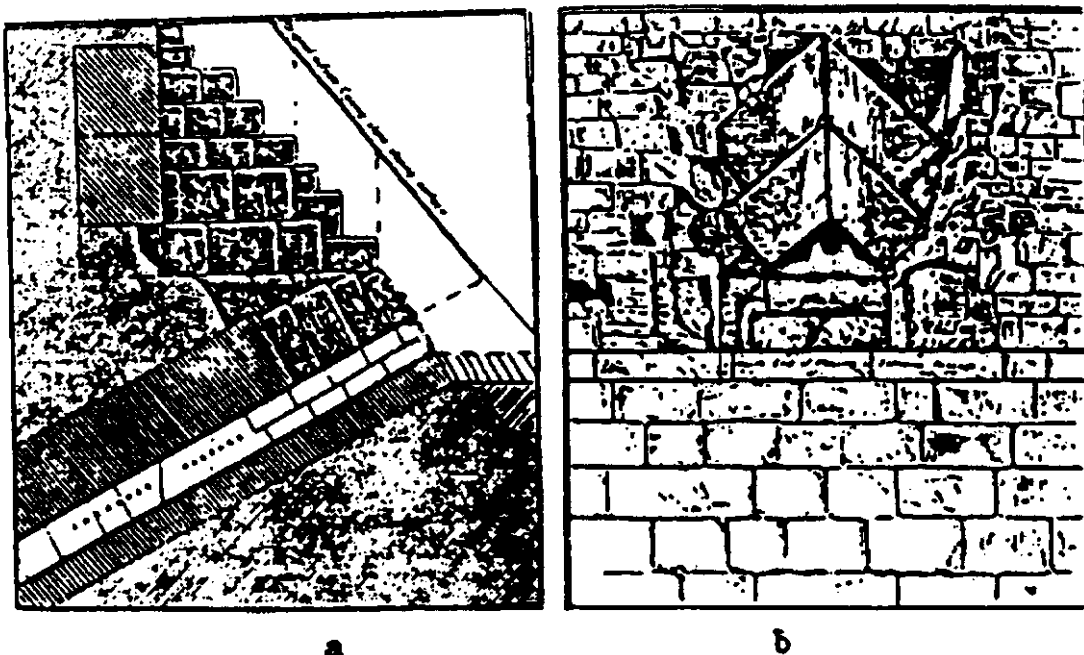
Obr.43

kořisti." Tam, v nejvyšším bodu galerie, je „vchod do vrcholu hory“; „nepřátelům se neotevřít; pouze těm, kdo tam žijí, jen těm je otevřen". Trojitě zavírání - „zástrčka, závora a zámek ... hlasitě zapadnou do posvátný strach vzbuzujícího místa" - chrání vstup do nejvyšší komory, z níž Ekur „přehlíží nebe i Zemi, rozprostírá síť".

To jsou podrobnosti, jejichž přesnost v nás vyvolává údiv, čteme-li je v souvislosti s našimi současnými znalostmi o vnitřku Velké pyramidy. Vcházelo se do ní otvorem v severní stěně, ukrytým za otočným kamenným blokem, který se opravdu otvíral a zavíral „jako ústa". Když návštěvník vstoupil na plošinu, ocitl se před vchodem do sestupné chodby, která před ním zela „jako velká dračí tlama, otevřená a číhající" (Obr. 44 a). Zející otvor chránily před zborcením vahou pyramidy nad ním dva páry diagonálně umístěných masivních kamenných kvádrů „jako dva hroty dýky, které míří na nepřítel" a uprostřed vchodu odhalovaly kámen přitesaný do záhadného tvaru (Obr. 44 b).

Po krátkém úseku sestupné chodby začíná vzestupná chodba. Ta vedla k vodorovnému průchodu, jímž se dosáhlo samotného srdce pyramidy, vnitřní komory, která je „jako lůno". Vzestupná chodba rovněž vedla k velkolepé stupňovité galerii, která byla vyprojektována nanejvýš komplikovaně: jak galerie stoupá, její stěny se s každým stupněm k sobě víc a víc přibližují, až vzbuzují v návštěvníkovi pocit, že jejich spoje „jsou jako sup, jenž se chystá zatnout spáry do kořisti" (Obr. 45). Galerie vedla do nej-vyšší komory, odkud zmíněná „síť" - ve skutečnosti silové pole - „pozoruje nebe i Zemi". Cesta do ní vedla přes předsíň, která byla vybudována s velkou péčí (Obr. 46), a v níž byla skutečně instalována tři uzavírací zařízení, která mohla „zapadnout" a „nepříteli se neotevřít".

Po tomto popisu vnitřku i vnějšku Ekuru se oslavný text zaměřuje na informace o funkci a umístění stavby:

Obr.44

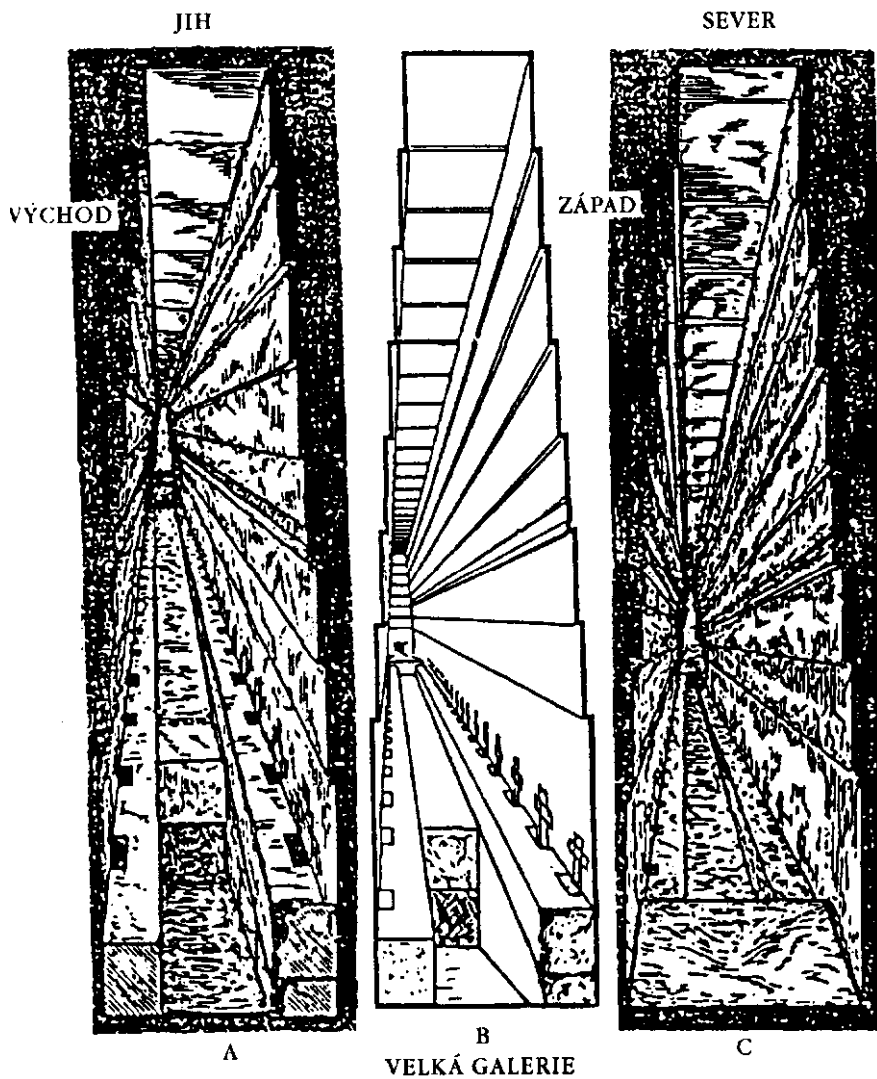
Onoho dne sama Pant vpravdě promluvila; Bohyně raketových lodí, Čistá Velká Paní, takto sebe pochválila: „ Já jsem ta Paní; Anu určil můj osud, dcerou Anovou jsem já. Enlil přispěl k mému velkému poslání; jeho sestrou a kněžnou jsem já. Bohové vložili do mých rukou nástroje řídící cesty z nebes na Zemi; matkou nebeské komory jsem já. Ereškigal mi přidělil místo, jež se otvírá nástroji řídícími cesty; Velké znamení v krajině, horu, podle níž Utu vzlétá, jsem učinila svou podnožkou."

Jestliže je náš předpoklad, že Ninchursag byla onou neutrální paní pyramidy v Gize, správný, měla by být také známa a uctívána jako bohyně i v Egyptě. A tak tomu skutečně i je: až na to, že v Egyptě je známa pod jménem Hat-Hór. Z učebnic se dozvíme, že toto jméno znamenalo „Horův dům“. Ale to je správné jenom při prvním čtení. K správnému čtení dospějeme, když rozložíme hierogly-

fický zápis jména , zpodobující dům a sokola. Sokol byl symbolem Horovým, protože Hór dokázal létat jako sokol. Doslovný překlad jména bohyně tedy zní: „Paní, která má domov tam, kde jsou ,sokoli“ , tj. tam, kde mají svůj domov astronauti: na kosmodromu.

Jak jsme již určili, tento kosmodrom byl v období po potopě umístěn na Sinajském poloostrově; ve shodě s tím by titul Hat-Hór, „Domov sokolů“, vyžadoval, aby bohyně, jíž náleží, byla i paní Sinajského poloostrova. A tou také byla; Egyptané považovali Sinajský poloostrov za území spadají-

Perspektivní pohledy: od spodního severního vchodu (A a B)
a od horního jižního konce (C)

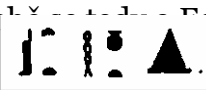
Obr. 45

cí pod správu Hathór. Všechny chrámy a stély, které egyptští faraónové na poloostrově postavili, byly zasvěceny výhradně této bohyni. A podobně jako Ninchursag v pozdějších letech se i Hathór dostalo přídomku „Kráva“ a byla zobrazována s kravskými rohy na hlavě.

Avšak byla i Hathór - podobně jako to můžeme tvrdit o Ninchursag - Paní Velké pyramidy? Je to snad neuvěřitelné, ale nemělo by nás to překvapit, že byla.

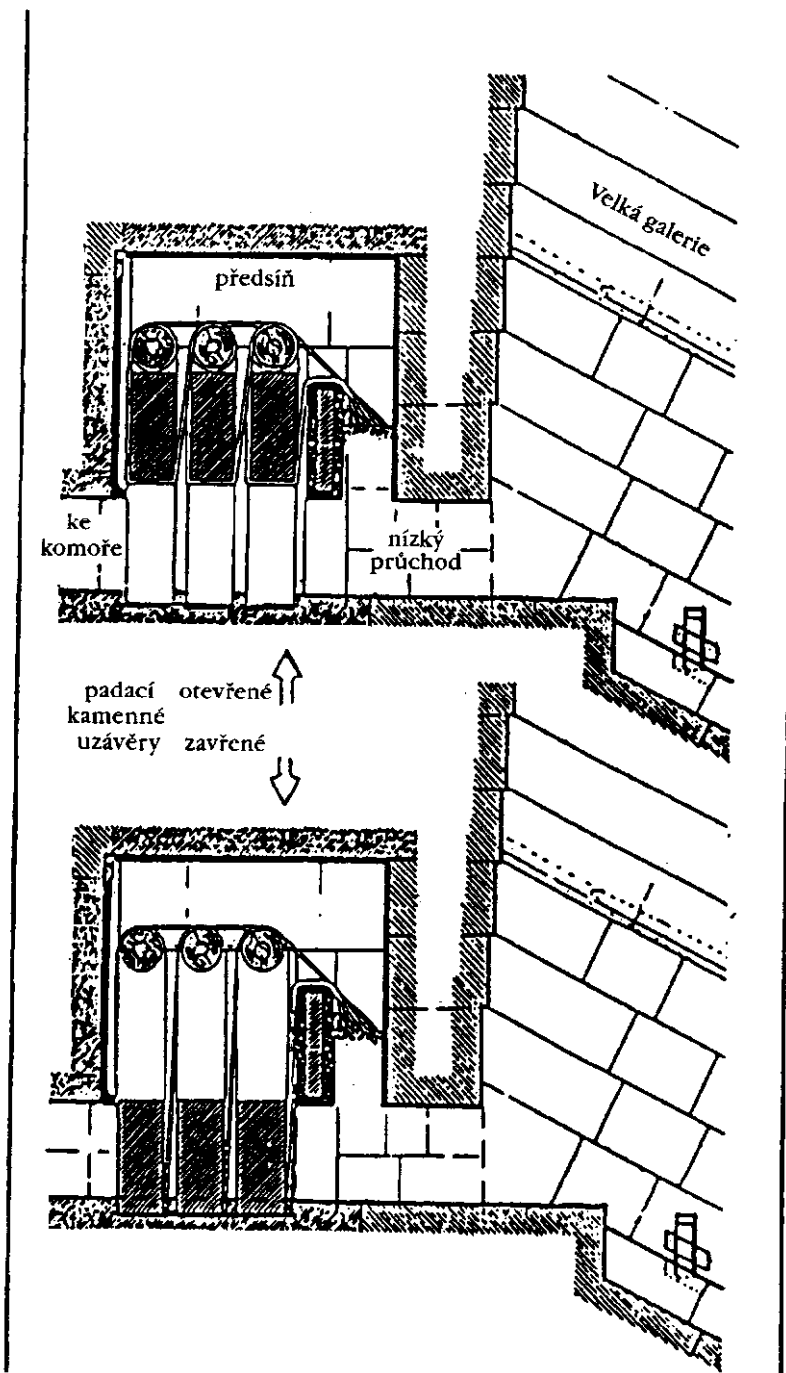
Důkaz o tom se nám dostává v podobě nápisu faraóna Chuféva (z doby cca 2 600 př. Kr.) na pamětní stéle, kterou vztyčil v Gize v chrámu zasvěceném bohyni Isidě. Tato památka, známá jako inventární stéla, a její nápis jasně dokazují, že jak Velká pyramida, tak Sfinga v době, kdy začal vládnout Chufév (Cheops), již existovaly. Hovoří pouze o tom, že postavil chrám Isidě vedle již existující pyramidy a Sfingy.

Nechť žije Hór Mezda. Králi Horního a Dolního Egypta, Chufévovi, je život dán! On založil dům Esety, Paní pyramidy, v blízkosti domu Sfingy.

V jeho d... et (Isidě, manželce Osirida a matce Hóra) hovořilo jako o Paní Pyramidy" Avšak jak se vysvětluje v pokračování nápisu, jako paní pyramidy, nebyla první:

Nechť žije Hór Mezda. Králi Horního a Dolního Egypta, Chufévovi, je život dán!

Pro svou božskou matku Esetu,

Obr. 46

Paní Západní hory Hathór ", učinil [tento] nápis na stéle.

Takže nejenže byla pyramida „Hora Hathór“ - přesnou paralelou sumerského „domu, který je jako hora“ - nýbrž byla i horou *západní*, z čehož plyne, že nutně byla i nějaká *východní*. A to byla, jak víme ze sumerských zdrojů Har-sag, nejvyšší vrchol na Sinajském poloostrově.

Navzdory rivalitě a podezřívavosti mezi oběma božskými dynastiemi je jen málo pochyb o tom, že stavební práce na vybudování kosmodromu a řídicí i navigační zařízení se dostaly do rukou Enkiho a jeho následovníků. Ninurta prokázal své schopnosti jako stavitel hrází a zavodňovacích systémů; Utu/Šamaš měl vědomosti potřebné k ovládnutí a fungování startovacích i přistávacích zařízení; avšak pouze Enki, hlavní inženýr a vědec, který toto všechno znal již dříve, měl potřebné zkušenosti pro naplánování rozsáhlých stavebních prací a dohled nad jejich prováděním.

V sumerských textech, které se zabývají význačnými činy Ninurty a Utua, není ani nejmenší zmínka či náznak, že by se některý z nich zabýval projektováním nebo prováděním stavebních prací souvisejících s cestami do vesmíru. Když v pozdější době Ninurta vyzval jednoho sumerského panovníka, aby mu vybuodoval zikkurat se speciální komorou pro jeho božského ptáka, byl to jiný bůh z Ninurtova doprovodu, který králi poskytl architektonické plány a stavební instrukce. Na druhé straně se však několik textů zmiňuje o tom, že Enki předal vědecké znalosti, které sám získal, své-mu synovi Mardukovi. Texty zaznamenávají konverzaci mezi otcem a synem, poté, co se Marduk na otce obrátil s obtížnou otázkou:

*Enki odpověděl svému synu Mardukovi: „ Co, synu můj, co ještě nevíš?
Co ještě víc ti říci mám? Marduku, čeho si ještě žádáš? Co bych ti
ještě mohl dát? Vždyť co vím já, to i ty znáš!"*

Jelikož podobnost mezi Ptahem a Enkim jakožto otcem a Mardukem a Ra jako synem je tak silná, nemělo by nás vůbec překvapit, že egyptské texty rovněž spojují boha Ra s vesmírnými zařízeními a příslušnými konstrukčními pracemi. Při tom mu pomáhali Šu a Tefnut, Geb a Nut a Thovt, bůh magie a kouzel. Sfinga, „božská průvodkyně" která ukazovala cestu na východ přesně podél 30. rovnoběžky, měla rysy Hór-Akthiho („Sokola obzoru"), což byl přídomek boha Ra. Stéla vztyčená v blízkosti Sfingy za dob faraónů nesla nápis, který výslovně zmiňoval boha Ra jako stavitele („Ten, který napínal měřidlo"), jenž postavil „Chráněné místo" v „Posvátné poušti", odkud mohl „krásně vzlétat" a „křížovat oblohu":

*Tys napjal měřicí šňůru k plánu,
ty jsi dal tvar pozemským krajům...
Stvořil jsi tajný Dolní svět...
Pro sebe postavils chráněné místo
v posvátné poušti, tajného jména.
Za dne vzlétáš proti nim...
Vzlétáš překrásně...
Křížuješ oblohou s dobrým větrem ...
Pluješ oblohou v nebeském člunu...
Nebe se raduje,
Země až radostí křičí.
Družina chválí Ra každý den;*

On kráčí dál jako vítěz.

Egyptské texty tvrdí, že Šu a Tefnut se podíleli na Rao-vých rozsáhlých pracích týkajících se vesmíru tím, že „podrželi nebe nad Zemí“. Jejich syn Geb nosil jméno, které vzniklo z kořene *gbb* - s významem „vršit, dělat hromadu“ - což naznačuje, a na tom se badatelé shodují, že se patrně zabýval činností, při níž se cosi vršilo na hromadu; přitom se vnucuje myšlenka, že se podílel přímo na stavbě pyramid.

Jeden egyptský příběh o faraónovi Chufévovi a jeho třech synech odhaluje, že v oněch dnech byly tajné plány Velké pyramidy v úschově boha, kterému Egyptané říkali Thovt, jenž byl bohem astronomie, matematiky, geometrie a topografického vyměřování. Připomeneme, že jedinečným znakem Velké pyramidy byly její horní komory a průchody. Avšak jelikož tyto průchody byly neprodyšně uzavřené - ještě si ukážeme jak, kdy a proč - právě v místě, kde se odpojovaly od klesající chodby, všichni faraónové, kteří se pokoušeli napodobit pyramidu v Gize, vystavěli své pyramidy pouze se spodními komorami. Bylo to buď proto, že nedokázali horní komory postavit, neboť jim k tomu chyběla potřebná přesnost a architektonická dovednost, nebo proto, že se (v té době) o jejich existenci prostě nevědělo. Avšak Chufév o existenci těchto dvou tajných komor uvnitř Velké pyramidy zřejmě věděl a v jisté chvíli se mu téměř podařilo objevit plány na jejich stavbu, neboť se dozvěděl, kde je Thovt ukryl.

Na takzvaném Westcarském papyru se pod titulem „Příběh o kouzelnících“ dočítáme, že „jednoho dne, když král Chufév vládl nad celou zemí“, povolal své tři syny a vyzval je, aby mu vyprávěli o „činech kouzelníků“ z dávných dob. Jako první promluvil „královský syn Chafré“, který vyprávěl „příběh z dob tvého [Chufévova] prapředka Nebky ... o tom, co se přihodilo, když vstoupil do chrámu boha Pta-ha“. Bylo to vyprávění o tom, jak jistý kouzelník přivedl zpátky k životu mrtvého krokodýla. Poté královský syn Bau-ef-Ra vyprávěl o zázraku příhodivším se v dobách ještě staršího předka Chufévova, kdy jistý kouzelník způsobil, že se rozestoupily vody v jezeře, aby se dal z jeho dna vyzvednout vzácný šperk; „A potom kouzelník promluvil a svým kouzelným zaříkáním způsobil, že všechny jezerní vody se opět vrátily na místo.“

Třetí syn Hor-De-Def, který byl trochu cynik, povstal a posměšně pronesl: „Slyšeli jsme o kouzelnících minulosti a o jejich činech, které si nemůžeme ověřit. Avšak já vím o věcech, které se udály v naší době.“ Faraón Chufév se ptal, o jaké věci se jedná, a Hor-De-Def odpověděl, že zná muže jménem Dedi, který dokáže, aby přirostla useknutá hlava, umí zkrotit lva a také zná „počty *Pdut* v komorách Thovtových“.

Jakmile to Chufév uslyšel, začal být hrozně zvědavý, neboť se už dlouho snažil objevit „tajemství Thovtových komor“ ve Velké pyramidě (v Chufévově době již byly tedy uzavřené a utajené!). Proto přikázal, aby onoho moudrého Dediho vyhledali a přivedli mu ho z jeho sídla na jednom ostrůvku naproti špici Sinajského poloostrova.

Když Dediho před faraóna přivedli, Chufév vyzkoušel jeho kouzelnické schopnosti tím, že ho nechal oživit husu, ptáka a vola, jimž byla uříznuta hlava. Potom se Chufév otázal: „Je to pravda, co se o tobě říká, že znáš počty *Pdut* pro Thovtovu *Iput*?“ A Dedi odpověděl: „Ta čísla neznám, ó králi, ale vím, kde se *Pdut* nacházejí.“

Egyptologové se vesměs shodují na tom, že pod názvem *Iput* se skrýval význam „tajné komory původní svatyně“ a *Pdut* znamenalo „výkresy, plány s čísly“.

Ve své odpovědi tedy kouzelník (jehož věk byl sto deset let) Chufévovi řekl: „Nemám vědomost o výkresech, ó králi, avšak vím, kam Thovt ukryl plány s čísly.“ Při dalším dotazování odpověděl: „ V Heliopoli, v posvátné komoře zvané místnost grafů, je truhlice z brusného kamene; jsou v oné truhlici.“

Vzrušený Chufév nařídil Dedimu, aby tuto truhlici našel a přinesl mu ji. Avšak Dedi odpověděl, že ji nemůže získat ani on, ani Chufév; je předurčeno, že ji jednou najde budoucí Chufévův následník. Tak to ustanovil samotný Ra, řekl Dedi. Chufév se tedy podvolil boží vůli, a jak jsme již viděli, pouze nechal postavit v blízkosti Sfingy chrám zasvěcený Paní pyramidy.

Řetěz důkazů se tedy uzavřel. Sumerské a egyptské texty se navzájem potvrzují a potvrzují i naše závěry. Tatáž nestranná bohyně byla paní nejvyššího vrcholu na Sinajském poloostrově i umělé hory vybudované v Egyptě. Oba tyto vrcholy měly sloužit jako orientační bod přistávacího koridoru.

Avšak touha Anunnaků, aby si Sinajský poloostrov i jeho zařízení zachovaly neutralitu, nevydržela dlouho. Řevnivost a láska se neblaze spojily a porušily křehký status quo; rozdělená Země se brzy ocitla ve víru válek u pyramid.

8. kapitola

VÁLKY U PYRAMID

„V roce 363 Jeho Veličenstvo Ra, svatý, Sokol obzoru, Nesmrtelný, který žije navěky, byl v zemi Chén. Byl doprovázen svými válečníky, neboť nepřátelé se spikli proti svému pánu... Hór, okřídlený měřič, přispěchal k člunu boha-Ra. Řekl svému předkovi: ‚Ó, Sokole obzoru, viděl jsem nepřátele, jak se domlouvají proti tvé vznešenosti, neboť se chtějí zmocnit tvé zářivé koruny.‘... Potom Ra, svatý, Sokol obzoru, řekl Hórovi, okřídlenému měřiči: ‚Vznešený potomku, jehož jsem já, Ra, zplodil: Pospěš a sraž k zemi ty nepřátele, které jsi viděl.‘“

To je začátek příběhu napsaného na stěnách chrámu v dávném egyptském městě Edfu. Domníváme se, že je to příběh první války u pyramid, jak bychom ji mohli nazvat - války, která má své kořeny v neustálém boji o moc nad Zemí a jejími vesmírnými zařízeními a ve výstřelcích Velkých Anunnaků, zejména Enkho/Ptaha a jeho syna Ra/Marduka.

Podle kronikáře Manehta se Ptah vzdal vlády nad Egyptem po 9 000 letech, avšak vláda boha Ra byla ukončena již po 1 000 let - podle našeho názoru potopou. Pak následovala sedmisetleté panování Šua, který bohu Ra pomáhal „ovládnout nebe nad Zemí“, a pětisetletá vláda Ge-ba („který vrší zem do výše“). V té době, kolem r. 10 000 př. Kr., byla také postavena vesmírná zařízení - kosmodrom na Sinajském poloostrově a pyramidy v Gize.

Ačkoliv území Sinajského poloostrova, kde byl kosmodrom, i pyramidy v Gize měly zůstat neutrální pod správou Ninchursag, zůstává otázkou, zda jejich budovatelé -Enki a jeho následovníci - měli vůbec v úmyslu se vzdát správy těchto zařízení. Jednomu sumerskému textu, který začíná idylickým popisem, dali badatelé název „Mýtus o ráji“. Jeho původní název však zněl *Enki a Ninchursag* a je to de facto zpráva o politicky motivovaném milování mezi těmito dvěma, příběh o tom, jak se Enki a jeho nevlastní sestra Ninchursag dohodli, komu bude náležet vláda nad Egyptem a Sinajským poloostrovem - kdo bude ovládat pyramidy a kosmodrom.

Příběh se odehrává v době, kdy Země byla rozdělena mezi Anunnaky, přičemž Tilmun (Sinajský poloostrov) připadl Ninchursag a Egypt Enkiho klanu. A tehdy, vypráví su-merská báje, se Enki vydal přes rozbahněná jezera, která oddělovala Egypt a Sinajský poloostrov, za osamělou Nin-chursag, aby se s ní divoce pomiloval:

K té, jež je sama, k Paní života, k vládkyni země, Enki se vydal, k té moudré paní života. Jeho úd naplnil hráze vodou; jeho úd potopil rákosí pod vodu... Svě semeno vylil do velké paní Anunnaků, vylil semeno do lůna Ninchursag. Ona přijala semeno do lůna, semeno Enkiho.

Skutečná pohnutka Enkiho chování byla touha získat sy na od své nevlastní sestry; narodila se však dcera. Enki se po tom pomiloval s touto dcerou, jakmile byla na to dost stará „mladá a sličná“, a nakonec s vnučkou. Plodem těchto sexuálních aktivit bylo celkem osm bohů - šest ženského a dv mužského rodu. Ninchursag, která se rozzuřila kvůli tomu to incestu, použila svého lékařského umění, a způsobila, že Enki ochorel. Anunnakové, kteří stáli za ním, ji prosili, aby ho zachovala při životě, avšak Ninchursag byla neoblomná: „Dokud nezemře, nepohlédnu na něho ‚Okem života!‘“

Ninurta, který přijel do Tilmunu na inspekci, byl spokojen, že Enkiho řádění byla konečně učiněna přítrž, se vrátil do Mezopotámie, aby podal zprávu o tom, jak se věci vyvíjejí. Schůzky se zúčastnili Enlil, Nannar/Sín, Utu/Šamaš a Inanna/Ištar. Enlil nebyl s tím, co se dozvěděl, spokojen, a nařídil Ninurtovi, aby se vrátil do Tilmunu a přivedl s sebou Ninchursag. Jenže Ninchursag se mezitím bratra zže-lelo a od svého původního záměru upustila. „Ninchursag si usadila Enkiho do klína a zeptala se: ‚Co tě bolí, můj bratře?‘“ A potom postupně vyléčila jeho tělo, kousek po kousku. Uzdravený Enki jí navrhl, aby oni dva jako páni Egypta a Sinajského

poloostrova rozhodli o úkolech, životních partnerech i územích pro svých osm potomků, mladých bohů:

*Nechť Abu je pánem všeho, co roste, Nintulla pánem Maganu;
Ninsutu nechť se ožení s Ninazu Ninkaši ať je tou, jež hasí žízeň;
Nazi nechť vezme si Nindaru; Azimua ať se vdá za Ningizzidu; Nintu
učíňme královnou měsíců A Enšaga pánem Tilmunu!*

Egyptské náboženské texty z Memfisu se podobně zmiňují o tom, že „na svět povstalo“ osm bohů ze srdce, jazyka, zubu, rtů a dalších částí Ptahova těla. Podobně jako v me-zopotámském textu i v tomto Ptah posléze těmto bohům přisoudí sídla a území: „Poté, co vytvořil bohy, postavil města, stanovil okrsky, usadil bohy v posvátných sídlech; vystavěl jejich chrámy a rozhodl, jaké se jim mají přinášet oběti.“ A to vše udělal, „aby potěšil srdce Paní života“.

Jestliže mají tyto příběhy, jak se domníváme, reálný základ, potom se řevnivost způsobená takovými složitými rodičovskými vztahy mohla ještě zhoršit sexuálními výboji, jaké se připisují také bohu Ra. Asi nejdůležitější z nich bylo ujištění, že otcem Usira byl ve skutečnosti Ra a ne Geb. Ra ho počal, když se tajně vloudil ke své vlastní vnučce. Toto bylo, jak jsem se již zmínili, jádrem konfliktu mezi Usirem a Sutechem.

Proč Sutech, kterému Geb přidělil Horní Egypt, tolik prahl po Dolním Egyptě, který byl dán Usiremu? Egyptologové nám nabízejí nejrůznější vysvětlení: kvůli zeměpisné poloze, úrodnosti půdy atd. Ale jak jsme již ukázali, byl zde ještě jeden faktor - a to takový, který byl z hlediska bohů mnohem důležitější, než než kolik sklizní do roka v které oblasti může být: Velká pyramida a další stavby v Gize; ten, kdo je měl pod dohledem, podílel se i na řízení vesmírných aktivit, na příletech a odletech bohů, na životně důležitém spojení s Dvanáctou planetou.

Sutechovi se nějaký čas dařilo, protože se mu poštěstilo obelstít Usira. Ale „v roce 363“ po zmizení Usira se mladý Hór rozhodl, že svého otce pomstí, a rozpoutal válku proti Sutechovi - první válku u pyramid. Byla to také, jak jsme viděli, první válka, do níž bohové zaangažovali i lidi.

Mstitel Hór, podporován dalšími bohy z Enkiho rodu, vládnoucími v Africe, započal boje v Horním Egyptě. S pomocí okřídleného kotouče, který mu zhotovil Thovt, postupoval Hór stále na sever, k pyramidám. Největší bitva se odehrála ve „vodním okrsku“, tam, kde řada jezer odděluje Egypt od Sinajského poloostrova, a velké množství Sutechových přívrženců bylo pobito. Poté, co selhaly mí-rotvorné snahy ostatních bohů, se Sutech a Hór utkali v boji muže proti muži na Sinajském poloostrově a nad ním. V průběhu jedné bitvy se Sutech ukryl v „tajných tunelech“ kdesi na poloostrově; v další bitvě přišel o varlata.

Rada bohů se pak rozhodla dát celý Egypt „jako dědictví... Hórovi“.

A co se stalo se Sutechem, jedním z bohů, kteří povstali z Ptaha?

Byl vypuzen z Egypta a našel si nové sídlo kdesi v asijských oblastech směrem na východ, kde bylo i místo, odkud „mohl promlouvat z nebe“. Byl totožný s bohem jménem Enšag ze sumerského příběhu o Enkim a Ninchursag, kterému ti dva milenci přidělili Tilmun (Sinajský

poloostrov)? Pokud ano, byl i tím egyptským (hamitským) bohem, který rozšířil své panství i nad zemi Šémovu, později známou jako Kanaán.*

V tomto výsledku první války u pyramid spočívá naše porozumění biblickým příběhům. Leží v něm však zároveň i příčina druhé války.

Kromě kosmodromu a navigačních zařízení bylo zapotřebí vybudovat po potopě ještě nové řídicí centrum mise, jež mělo nahradit to staré, které existovalo předtím v Nip-puru. V knize *Schody k nebesům* jsme ukázali, že bylo třeba, aby toto centrum bylo ve stejné vzdálenosti od dalších vesmírných zařízení, a proto bylo umístěno na hoře Moria („Hora směřování“), což bylo místo, kde byl později vybudován Jeruzalém.

Toto místo, jak uvádějí shodně mezopotámské i biblické prameny, bylo v zemích Šémových - což byla oblast Enli-lovců. A přece nakonec skončilo pod nezákonnou okupací linie Enkiho, hamitských bohů a potomků hamitského Kanaána.

Starý zákon se zmiňuje o zemi, jejímž hlavním městem se měl Jeruzalém v budoucnosti stát, jako o Kanaánu, pojmenované po čtvrtém a nejmladším synovi Chámově. Ta-

Biblické jméno (vlastní i místní) Kanaán je v ekumenickém překladu Bible uváděno jako Kenaán - pozn. překl.

ké mluví o Kanaánovi výslovně káravě a o jeho potomcích stanoví, že budou podřízeni potomkům Šémovým. Nepravděpodobné zdůvodnění tohoto rozhodnutí je, že Chám - nikoli Kanaán - bezděčně zahlédl obnažené genitálie svého otce Noema; proto Hospodin uvalil kletbu na Kanaán: „Proklet buď Kanaán; ať je nejbídnějším otrokem svých bratrů... Požehnán buď Hospodin, Bůh Šémův. Ať je Kanaán jejich otrokem.“

Příběh v 1. knize Mojžíšově nechává mnoho stránek věci nevysvětlených. Proč byl proklet Kanaán, když to byl jeho otec, který se nechtěně dopustil prohřešku? Proč se měl za trest stát otrokem Šéma a jeho boha? Čteme-li doplňující informace v mimobiblické *Knize jubileí*, začínáme chápat, že skutečným prohřeškem bylo neoprávněné zabránění území patřícího Šémovi.

Poté, co se lidstvo rozptýlilo a jeho jednotlivým větvím byly přiděleny různé země, *Knihy jubileí* vypráví: „Chám a jeho děti šli do země, kterou dostali jako podíl, totiž do jižní země.“ Avšak potom, když Kanaán putoval z místa, kde se zachránil Noe, do míst, která mu byla přidělena v Africe, „viděl zemi Libanon až k egyptské řece, že byla velice krásná.“ A proto se rozhodl jinak: „Nešel do země svého dědictví západně od moře [od Rudého moře], nýbrž se usadil v zemi Libanon od východu na západ, západně od břehu od Jordánu a východně od břehu moře.“

Jeho otec a bratři se snažili Kanaána od tohoto nezákonného činu odvrátit: „Chám, jeho otec, i Kúš a Misrajim, jeho bratři, mu řekli: ‚Ty bydlíš v zemi, která není tvá a která nám losem nepřipadla! Nedělej to! Když to uděláš, budete ty i tvé děti, které v té zemi padnou, prokleti za svou vzpouru. Vždyť jste se tu usídlili vzpurně, a pro tu vzpouru tvé děti padnou v boji a ty i tvoji potomci budete navěky vyhlazeni. Nebydli v Šémově zemi, vždyť připadla losem Šémovi a jeho dětem!“

v

Jestliže zůstane na Šémově území, které nezákonně okupoval, pohrozili mu, řkouce „Jsi proklet a budeš proklet všemi dětmi Noeho tou kletbou, ke které jsme se přísahou zavázali před svatým Soudcem i před naším otcem Noem...“

Kanaán na ně nedbal a bydlil v zemi Libanon od Hama-tu až do míst, kudy se chodí do Egypta, a to činí on i jeho synové až dodnes. Proto se té zemi říká Kanaán."

Vedle tohoto biblického a pseudepigrafického příběhu o násilném obsazení určitého území potomkem Chámovým musí existovat příběh o podobné okupaci některým potomkem egyptského boha. Musíme mít na paměti, že v době přidělování zemí a oblastí se toto dělení netýkalo lidí, nýbrž bohů; vlastníky půdy tedy byli bohové, nikoli lidé. Někjaký národ nebo kmen se mohl usadit na území přiděleném jejich bohu a mohl okupovat jiné území, pouze když jejich bůh (nebo bohyně) rozšířili svou vládu nad oním územím, ať už na základě dohody, nebo násilím. K nezákonnému převzetí oblasti mezi kosmodromem na Sinajském poloostrově a přistávací plochou v Baalbeku mohlo dojít pouze tehdy, jestliže se této oblasti zmocnil nějaký potomek hamitských božstev, nějaký mladší egyptský bůh.

A právě takto první válka u pyramid dopadla, jak jsme již ukázali.

Sutechovo protiprávní vniknutí do Kanaánu znamenalo, že veškerá místa, která se jakkoli vztahovala k vesmíru - Gíza, Sinajský poloostrov, Jeruzalém - se dostala pod správu Enkiovců. S tímto uspořádáním se Enlilovci nemohli smířit. A tak nedlouho poté - domníváme se, že asi za 300 let - úmyslně započali válku s cílem vypudit okupanty, kteří nezákonně získali přístup ke všem vesmírným zařízením. Tuto druhou válku u pyramid popisuje několik textů, z nichž některé pocházejí z původních sumerských zdrojů, další z asýrských a akkadských. Badatelé označují tyto texty jako „Mýty o Kur“ - „mýty“ o hornatých zemích; ve skutečnosti jsou to však poetickým jazykem zapsané kroniky o válce za získání přístupu k vrcholům spjatým s vesmírnými lety - což byly hora Moria, Harsag (hora sv. Kateřiny) na Sinajském poloostrově a umělý vrchol, Ekur (Velká pyramida) v Egyptě.

Z těchto textů jasně vyplývá, že vojska Enlilovců vedl a jim velel Ninurta, „Enlilův přední válečník“, a že k prvním srážkám došlo na Sinajském poloostrově. Hamitští bohové tam byli poraženi, avšak stáhli se, aby v boji pokračovali z hornatých oblastí v Africe. Ninurta se této výzvy chopil a ve druhé fázi války zaútočil proti pevnostem svých nepřátel; v ní se odehrály ty nejnelítostnější a nejzuřivější bitvy. Závěrečná fáze války proběhla u Velké pyramidy, poslední a nedobytné pevnosti Ninurtových odpůrců; tam byli hamitští bohové obléháni, dokud jim nedošly potraviny a voda.

Tato válka, kterou jsme nazvali druhou válkou u pyramid, je hojně zmiňována v sumerských památkách, a to jak písemných, tak obrazových.

Hymny k Ninurtovi obsahují nesčíslné zmínky o jeho činech a projevech hrdinství v této válce; velká část žalmu „Jako Anu jsi byl stvořen“ je věnována záznamu boje i konečného vítězství. Avšak hlavní a nejpřesnější kronika této války je epický text nazvaný *Lugal-e Ud Melam-bi*, který zredigoval a kriticky vydal Samuel Geller v práci *Altorien-talische Texte und Untersuchungen*. Podobně jako všechny mezopotámské texty je nazván podle první řádky:

*Králi, sláva tvého dne je božská;
Ninurto, nejpřednější, vlastníku božských sil,
jenž jsi po krutých bojích v horách postoupil vpřed. Jako povodeň, již nic nemůže
zastavit zemi nepřítele jsi pevně spoutal jako opaskem. O nejpřednější, jenž ses urputně
pustil do bitvy, hrdino, jenž třímáš v ruce zbraň božského jasu; Pane, hornatou zem sis
podrobil jako své stvoření, Ninurto, královský synu, tvůj otec tě obdařil mocí; hrdino:
ve strachu před tebou město se vzdává... O přemocný -
Velkého hada, hrdinského boha jsi odtrhl ze všech hor.*

Báseň, která opěvuje Ninurtu, jeho činy a jeho zářící zbraň, popisuje i místo konfliktu („v horách“) a jeho nej-většího nepřítele: „Velkého hada“, který byl vůdcem egyptských božstev. Sumerská báseň několikrát nazývá jeho protivníka *Azag* a jednou mu říká *Ašar*, což obojí byly dobře známé přídomky boha Marduka. Tím identifikuje dva nejdůležitější syny Enlila a Enkiho - Ninurta a Mardu-ka - jako hlavy zneprátelených stran ve druhé válce u pyramid.

Druhá tabulka (jedna ze třinácti, na nichž je tato dlouhá báseň zapsána) popisuje první bitvu. Ninurtova převaha se vysvětluje jednak jeho božskou zbraní, jednak novým vzdušným plavidlem, které si postavil podle prvního, jež bylo zničeno při nějaké nehodě. Neslo jméno IM.DU.GUD, což se obvykle překládá jako „Božský bouřný pták“, ale doslova znamená „Ten, který se řítí jako hrdinná bouře“; z rozličných zdrojů víme, že toto plavidlo mělo rozpětí křídel asi 75 stop (více než 22 m).

Prastaré nákresy je zachycují jako mechanicky zkonstruovaného „ptáka“ se dvěma křídelními plochami podepřenými příčnými vzpěrami (Obr. 47 a); na spodní části vidíme řadu kulatých otvorů, jimiž se patrně přiváděl vzduch

v

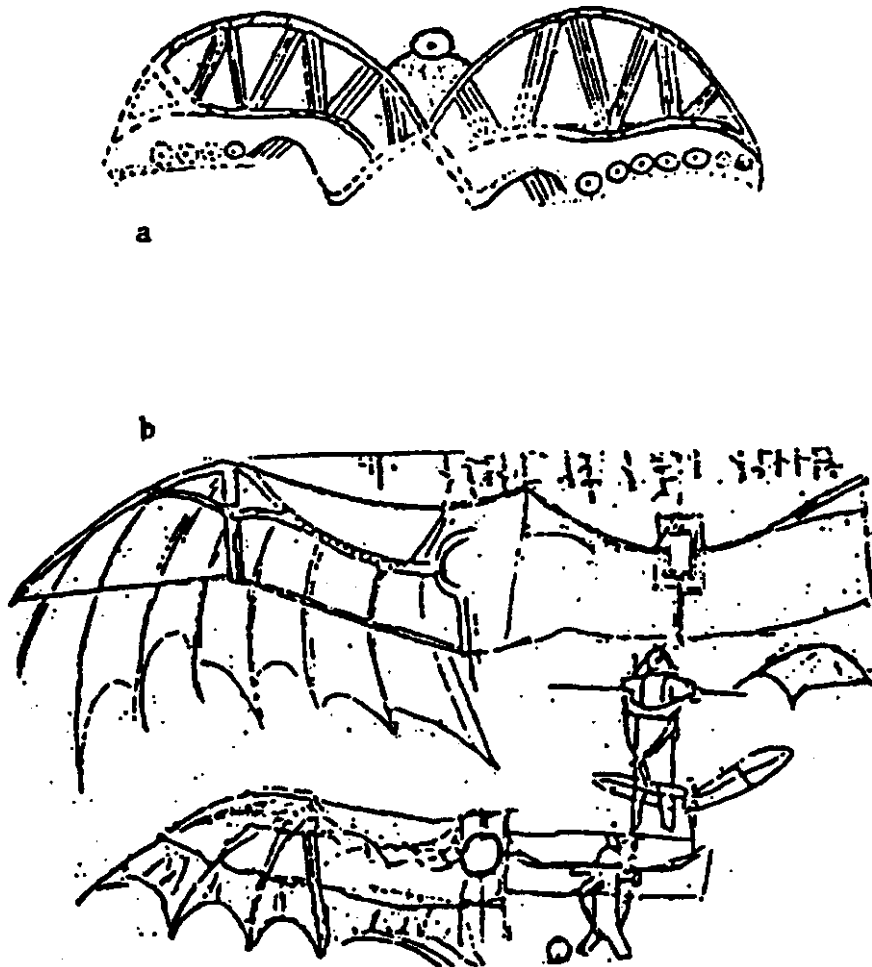
do motorů tryskového typu. Toto vzdušné plavidlo má řadu společných rysů nejen s ranými jednoplošníky moderního věku, nýbrž je i neuvěřitelně podobné nákresům Leo-narda da Vinciho z roku 1497, na nichž Leonardo zachytil svou představu létacího stroje na lidský pohon (Obr. 47 b).

Tento Imdugud byl inspirací pro Ninurtův emblém -pták s rozepjatými křídly a lví hlavou, který spočívá na dvou lvech (Obr. 48), v některých případech na dvou býcích. V tomto „uměle vytvořeném člunu“ - vzdušném plavidle - „který ve válce zničí vznešená sídla“, létal Ninurta po obloze za druhé války u pyramid. Vznášel se tak vysoko, že svým společníkům mizel z očí. Potom, jak nás informuje text, se zase snesl dolů „ve svém okřídleném ptáku proti opevněnému sídlu. Jak se blížil k zemi, srazil vrcholek [nepřátelské pevnosti].“

Nepřítel, vypuzený ze své pevnosti, se dal na ústup. Zatímco Ninurta vedl čelní útok, Adad se vrhl na okolní krajinu za liniemi nepřítele a ničil jeho zásoby potravin: „Adad způsobil, že všechny ryby z Abzu odplavaly pryč... rozehnal dobytek“. Když se nepřítel stahoval do hor, tito dva bohové „vtrhli do hor jako nespoutaná povodeň a zpusťovali je“.

Jak bitvy stále nabíraly na šíři i na intenzitě, povolali tito dva božští protagonisté další bohy, aby se k nim přidali. „Můj pane, proč nevstoupíš do boje, který se stále šíří?“ ptali se boha, jehož jméno v poškozené řádce chybí. Tuto otázku určitě položili také Ištar, neboť dále se vyskytuje její jméno: „V třesku zbraní, v hrdinských činech Ištar nezadržela svou paži.“ Když ji dva bozi zahlédli, začali ji povzbuzovat výkřiky: „Postupuj vpřed bez váhání! Pevně se opři nohama o zem! Tady v horách tě očekáváme!“

„Zbraň, jež božsky září, si bohyně přinesla s sebou... roh [který ji řídí] si zhotovila“. To, jak tuto zbraň použila proti

Obr 47

nepříteli, se bude připomínat „až do vzdálené budoucnosti“: „obloha byla jako červeně obarvená vlna“. Explosivní paprsek „roztrhl vedví [nepřítele], až musel uchopit své srdce do ruky“.

Pokračování příběhu na tabulkách V - VIII je příliš poškozené, takže se nedá správně přečíst. Z fragmentů veršů se domýšlíme, že po zesíleném útoku za Ištařiny pomoci se zvedl velký křik a

nárek v zemi nepřítele. „Strach z Ni-nurtovy zářící zbraně zachvátil celou zem“, a její obyvatelé se museli spokojit s nějakými náhražkami pšenice a ječmene, „které drtili a mleli na mouku“.

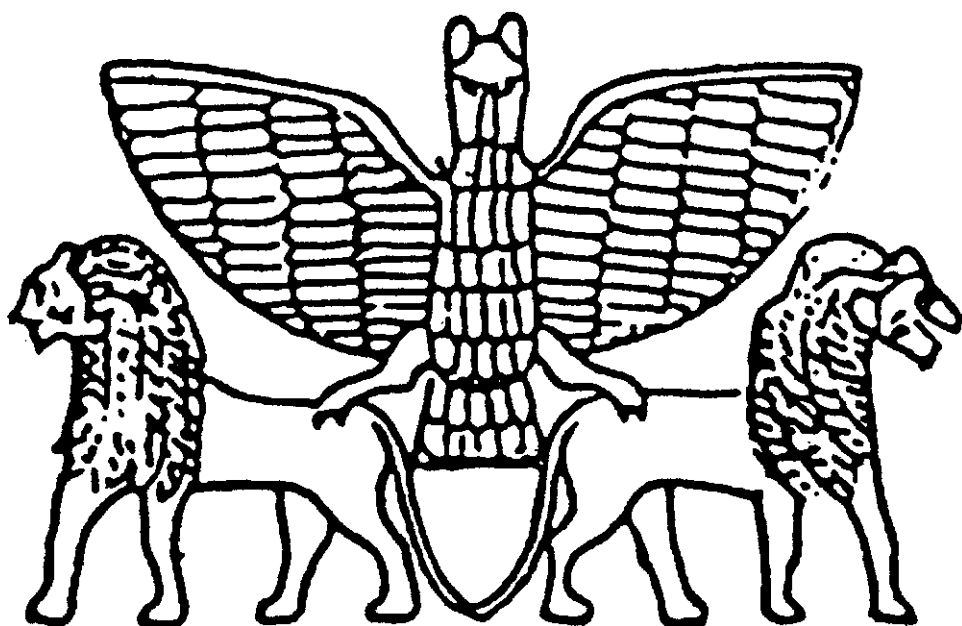
Pod tímto soustředěným útokem se vojska nepřítele stahovala dále na jih. Válka nabývala stále více na krutosti a nesmiřitelnosti. Ninurta vedl bohy z Enlilova rodu k útoku na srdce Nergalova afrického území a jeho chrámové město, Meslam. Vypálili zemi a její řeky se zbarvily doruda prolitou krví nevinných obětí - mužů, žen a dětí Abzu.

Verše popisující válečné hrůzy byly na tabulkách s hlavním textem zničeny; tyto podrobnosti jsou však dostupné z jiných fragmentů tabulek, které se zabývají „násilným převzetím země“ Ninurtou, což byl čin, který mu vynesl přídomek „pokořitel Meslamu“. V těchto bitvách se útočníci uchýlili i k chemické válce. Dočteme se, že Ninurta dštil na město střely naplněné jedem: „katapultoval je do města; jed sám potom město zničil“.

Ti, kteří útok na město přežili, uprchli do hor v okolí. Avšak Ninurta „svou ničivou zbraní dštil oheň na hory; božská zbraň bohů, jejíž zuby jsou ostré, kosila lidi“. Zde nacházíme rovněž náznak, že šlo o nějakou chemickou zbraň:

Zbraň, která trhá na kusy je zbavila zdravého rozumu;

Zuby je stáhly z kůže.

Obr.48

*Rozsápal je a rozhodil po zemi; Kanály zaplnil krví,
aby ji chlemtali psi v zemi nepřítele jako mléko.*

Azag, zděšen tím nelítostným krveprolíváním, vyzval své přívržence, aby nekladli odpor: „Vzbouřený nepřítel zavolal na svou ženu a děti; proti pánu Ninurtovi nepo-zvedl paži. Zbraně Kuru byly pokryty zemí" (tj. zakopány); „Azag je nepozvedl".

Ninurta si vysvětlil nedostatek odporu jako vítězství. Text, o němž se zmiňuje Bedřich Hrozný, Mýtus o bohu Ninibovi, vypráví, jak poté, co Ninurta pobil své protivníky okupující zemi Harsag (Sinaj) a letěl dále „jako pták", aby napadl bohy, kteří „se ukryli za hradby" Kuru, a porazil je v horách. Potom zanotoval vítěznou píseň:

Má strašlivá zářící zbraň je mocná jako Anuova;

Kdo se proti ní postaví?

Jsem pánem vysokých hor,

hor, které k obzoru zvedají svá čela.

V těch horách já jsem pán.

Avšak zpráva o vítězství byla předčasná. Azag zvolil taktiku neklást odpor, a tím se vyhnul definitivní porážce. Hlavní město bylo sice zničeno, ale ne vůdcové nepřitele. Text *Lugal-e* střízlivě poznamenává: „Škorpiona Kuru Ninurta nezničil." Namísto toho se bohové nepřitele stáhli do Velké pyramidy, kde „moudrý řemeslník" - Enki? Thovt? - vztyčil obrannou stěnu, „které se zářivá zbraň nemůže postavit", tj. zhotovil ochranný štít, jímž nepronikly smrtící paprsky.

Své vědomosti o této konečné a nejdramatičtější fázi druhé války u pyramid můžeme doplnit texty „z druhé strany". Podobně jako Ninurtovi přívrženci skládali na ně-

vv

ho oslavné hymny, stejně si počínali příznivci Nergalovi. Některé z nich, které objevili archeologové, sebral a vydal J. Bollenriicher v knize *Gebete und Hymnen an Nergal*.

Texty připomínají hrdinské činy, které Nergal v této válce vykonal. Vyprávějí o tom, že když se ostatní bohové ocitli v obklíčení v komplexu Gízy, Nergal - „Vznešený drak, milovaný Ekuru" - se „v noci vykradl ven" a s mocnými zbraněmi a doprovázen svými důstojníky prorazil obklíčením, aby se dostal k Velké pyramidě (Ekuru). Dorazil tam v noci a vešel „zamčenými dveřmi, které se samy otvíraly". Jakmile vstoupil, uvítal ho hlasitý radostný jásot:

Božský Nergal,

pán, který se v noci vykradl,

přišel se zúčastnit bitvy!

Zapráská bičem, zachřestí zbraněmi...

Je nám vítán, jeho síla je nezměrná;

zjevil se ve dveřích jako sen.

Božský Nergal, nám je vítán:

Bojuj s nepřáteli Ekuru,

zkroť divokého z Nippuru!

Avšak naděje obléhaných bohů byly brzy zklamány. O poslední fázi této války u pyramid se dozvídáme ještě z dalšího textu, který jako první zkompletoval George A. Barton (*Miscellaneous Babylonian Texts*) z fragmentů popsaného hliněného válečku nalezeného ve zříceninách Enlilova chrámu v Nippuru.

Jakmile se Nergal přidal k obráncům Velké pyramidy („Podivuhodný dům, který se tyčí do výše jako hromada“), posílil jejich obranyschopnost prostřednictvím různých krystalů emitujících záření (minerálních „kamenů“), které rozmístil porůznu v pyramidě:

*Vodním kamenem, kořenovým kamenem, ... kamenem, pán Nergal
zvětšil její sílu. Dveře k ochraně učinil... K nebesům zvedl oko, vyhloubil...
jež dává život, ... v domě
jim poskytl potravu.*

Jakmile Ninurta zjistil, že obrana pyramidy byla takto posílena, zvolil jinou taktiku. Vyzval Utua/Šamaše, aby obráncům pyramidy znemožnil zásobování vodou tím, že by něco provedl „s vodním proudem“, který tekł poblíž jejích základů. Následující text je příliš poškozený, než bychom se mohli seznámit s podrobnostmi, ale tato taktika nepochybně splnila účel.

Obležení bohové se ze všech sil snažili odrazit útočníky, i když se tísnili v posledním úkrytu a byli odříznuti od dodávky vody i potravin. Navzdory nelitostnému způsobu vedení války až dosud žádný významnější bůh v boji nepadl. Avšak jeden z mladších bohů - domníváme se, že to byl Hór - se pokusil tajně se dostat z Velké pyramidy maskován jako beran, při tom byl zasažen Ninurtovou zářivou zbraní a oslepl. Jeden ze starých bohů zavolal na Ninchur-sag - proslulou svým zázračným léčitelským uměním - aby zachránila mladému bohu život:

*V té chvíli vyšlehla smrtící záře; na plošině domu stál onen
bůh. K Ninchursag rozlehl se křik: „... zbraní... můj potomek
smrtíje ohrožen... ”*

Jiné sumerské texty hovoří o tomto bohovi jako o „potomkovi, jenž nezná svého otce“, což je přídomek, který se hodí na Hóra, který se narodil až po otcově smrti. V egyptské tradici se dochovala *Legenda o beranovi*, která vypráví o poranění očí, které Hór utrpěl, když na něho jeden bůh „dýchl oheň“.

V té chvíli jako odpověď na „křik“ se Ninchursag rozhodla, že se do boje vloží, aby jej zastavila.

Devátá tabulka textu *Lugal-e* začíná prohlášením Nin-chursag, jejím oslovením velitele Enlilovců, jejího vlastního syna Ninurty, „syna Enlilova ... zákonitého dědice, jehož porodila jeho sesterská manželka“. Ve výmluvných verších oznamuje, že se rozhodla vstoupit na bitevní pole a ukončit nepřátelství:

*Do domu, kde započalo odměřování šňůry,
tam, kde Asar zdvihl svůj zrak k Anuovi,
tam půjdu.
Odstřihnu šňůru*

v zájmu válčících bohů.

Jejím cílem byl „dům, kde započíná odměřování šňůry“, tedy Velká pyramida!

Ninurta byl nejprve zděšen jejím rozhodnutím „vstoupit sama na území nepřítele“, ale jelikož její rozhodnutí bylo skálopevné, poskytl jí alespoň „šat, který ji zbaví bázně“ (ze záření?). Když se bohyně přiblížila k pyramidě, oslovila Enkiho: „Zavolá na něho... úpěnlivě ho prosí.“ Jejich následná konverzace je ztracena v poškozených tabulkách, avšak Enki nakonec souhlasil, že jí pyramidu vydá:

Domu, jenž se podobá hromadě, kterou jsem já navršil, se smíš stát paní.

Měl však jednu podmínku: Kapitulace závisí na konečném vyřešení konfliktu, dokud nenastane „čas rozhodnutí osudu“. Ninchursag přislíbila, že Enkiho podmínku splní, a vydala se za Enlilem, aby k němu promluvila.

Události, které následovaly, jsou zachyceny v části eposu *Lugal-e* a v dalších fragmetech textů. Nejdramatičtěji jsou však zapsány v textu s názvem *Zpívám píseň o Matce bohů*. Dochoval se celý, protože byl mnohokrát opisován a přepisován v celém starověkém Blízkém východu. V moderní době se o něm poprvé zmiňuje P. Dhorme ve své studii *La Souveraine des Dieux*. Je to poetický text oslavující bohyni *Ninmach* („Velkou paní“) a její roli jakožto *Mammi* („Matky bohů“) na obou stranách bitevní linie.

Báseň začíná výzvou „k druhům ve zbrani a k bojovníkům“, aby naslouchali. Dále stručně popisuje průběh válčení, jeho účastníky, jakož se zmiňuje i o tom, že zachvátilo takřka celý svět. Na jedné straně byli „prvorozený Ninmach“ (Ninurta) a Adad, k nimž se brzy přidal Sín a později i Inanna/Ištar. Na opačné straně jsou vyjmenováni Nergal, bůh, o němž se hovoří jako o „Mocném, Vzneseném“ - Ra/Marduk - a „bůh dvou Velkých domů“ (dvou velkých pyramid v Gize), který se pokusil o únik zahalen do beraní kůže: Hór.

Ninchursag ujišťuje, že jedná se souhlasem Anua, a informuje Enlila o Enkiho nabídce kapitulace. Setkává se s ním v přítomnosti Adada, zatímco Ninurta je v té chvíli na bitevním poli. „Ó vyslyšte mé prosby!“ žádá oba bohy a zároveň jim vysvětluje své záměry. Adad je nejprve neústupný:

Postaviv se hrdě proti matce, Adad takto hovořil: „Naše vítězství se blíží. Vojsko nepřítele bude poraženo. Nesnese již dlouho chvění země.“

Pokud chce Ninchursag skutečně ukončit nepřátelství, řekl Adad, ať domluví jednání, ovšem za předpokladu, že Enlilovci budou uznáni jako vítězi.

„Vstaň a běž - promluv s nepřítelem. Necht' se dostaví k rozhovorům, ale ať útok ustane.“

Enlil tento návrh podpořil, i když rozvážnějším tónem: Enlil otevřel ústa,

*ve shromáždění bohů takto promluvil:
„ Protože Anu shromáždil bohy na hoře,
aby nepodporoval válku, přinesl mír,
a vyslal Matku bohů,
aby se mnou promluvila -
necht' je Matka bohů naší vyslankyní."'
Obrátil se potom na svou sestru a řekl smířlivě:
„Běž, urovnej spor s mým bratrem!
Na znamení života zvedni ruku;
Necht' otevře závory své brány a vyjde ven!"'*

Ninchursag poslechla, „odebrala se za jeho bratrem, své prosby přednesla bohu". Řekla mu, že jeho bezpečnost i bezpečnost jeho synů je zajištěna a „pod hvězdami učinila znamení".

Enki ještě váhal, a tu mu něžně řekla: „Pojď, já tě odtud vyvedu." A nato jí Enki podal ruku...

Potom odvedla jeho i další obránce Velké pyramidy do svého sídla Harsagu. Ninurta a jeho válečníci pozorovali odchod Enkiho a jeho stoupenců.

A velká, neproniknutelná stavba zůstala stát opuštěná a mlčenlivá.

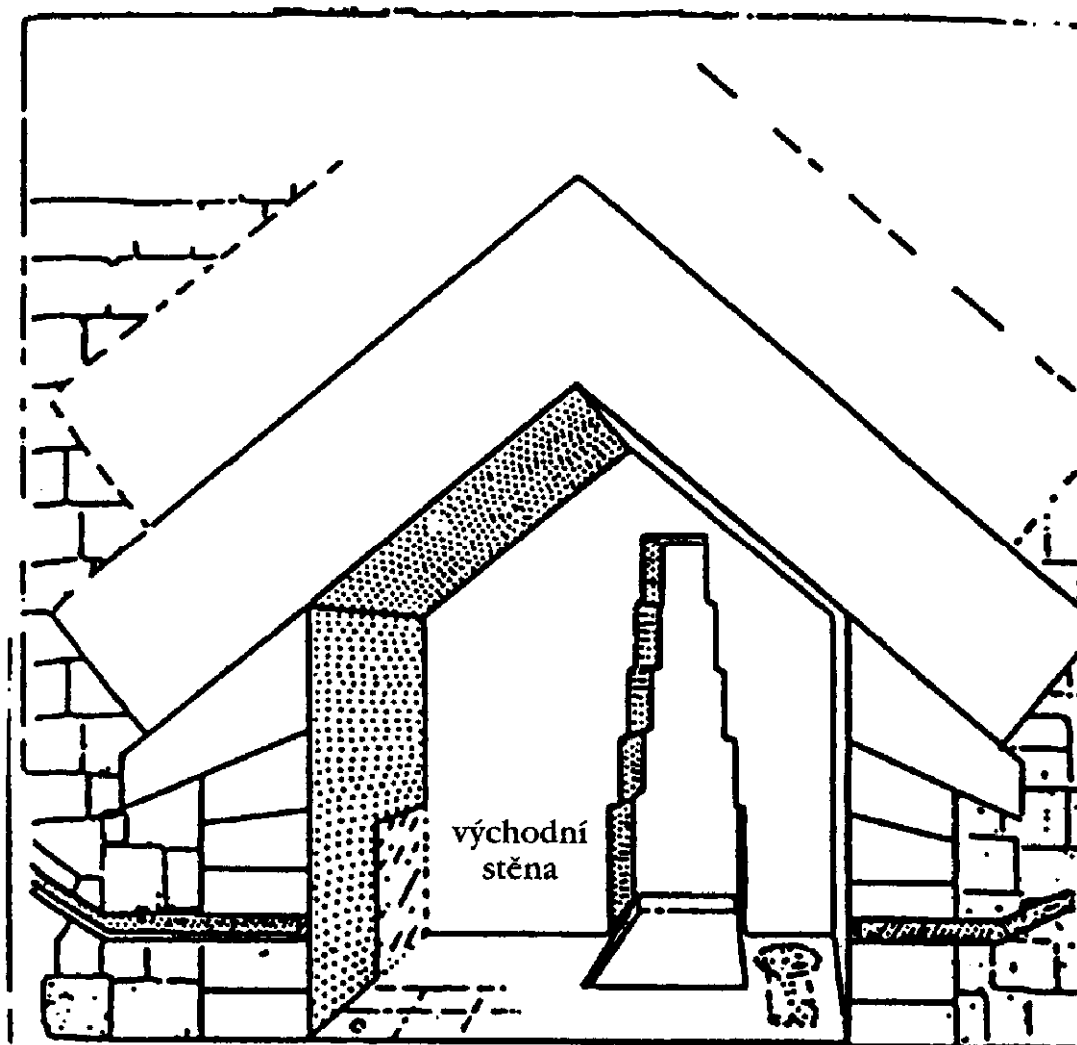
Dnešní návštěvníci Velké pyramidy nacházejí její chodby a komory holé a prázdné, její komplikovaná vnitřní stavba jim připadá nelogická, rozličné niky a výklenky bezúčelné.

Tak to bylo již v dobách, kdy do pyramidy vstoupili první lidé. Nebylo tomu tak však v době, kdy do ní vstoupil Ni-nurta - což bylo podle našich výpočtů kolem roku 8670 př. Kr. Ninurta vešel „do zářivého prostoru", opuštěného obránci; tak o tom alespoň vypráví sumerský text. A to, co udělal poté, co vstoupil, nezměnilo jenom zvenčí i zevnitř Velkou pyramidu, nýbrž i další vývoj lidských věcí.

Když šel Ninurta poprvé do „Domu, který je jako hora", určitě se nemohl dočkat, co tam asi najde. Jaké záhady vesmírné navigace, jaká tajemství nedobytné obrany asi obsahovala pyramida, kterou vymyslel Enki/Ptah, narýsoval Ra/Marduk, vybudoval Geb, zařídil Thovt a hájil Nergal?

Na hladkém a zdánlivě pevném povrchu severní stěny pyramidy se otevřel jeden otočný kámen a odhalil vchod do nitra, chráněný masivními diagonálními kamennými bloky, přesně tak, jak to popisuje text oslavující Ninchur-sag. Přímá klesající chodba vedla do do spodní služební místnosti, kde Ninurta mohl spatřit hlubokou šachtu, vykopanou obránci, kteří se snažili dostat k podzemní vodě. Avšak jeho zájem se soustředil na horní chodby a komory, kde byly rozmístěny kouzelné „kameny" - minerály a krystaly, některé pozemského, jiné mimozemského původu, a z nichž některé předtím nikdy neviděl. Odtud byly vysílány pulsující paprsky pro navigaci astronautů a také záření, které mělo chránit stavbu.

V doprovodu hlavního geologa Ninurta prozkoumal seřazení „kamenů" a přístroje. U každého se zastavil a rozhodl, jak se s ním má naložit - zda má být rozbit a zničen, přestěhován a vystaven, nebo zda se má přístroj instalovat někde jinde. O „osudu" přístrojů a kamenů i o tom, v ja-

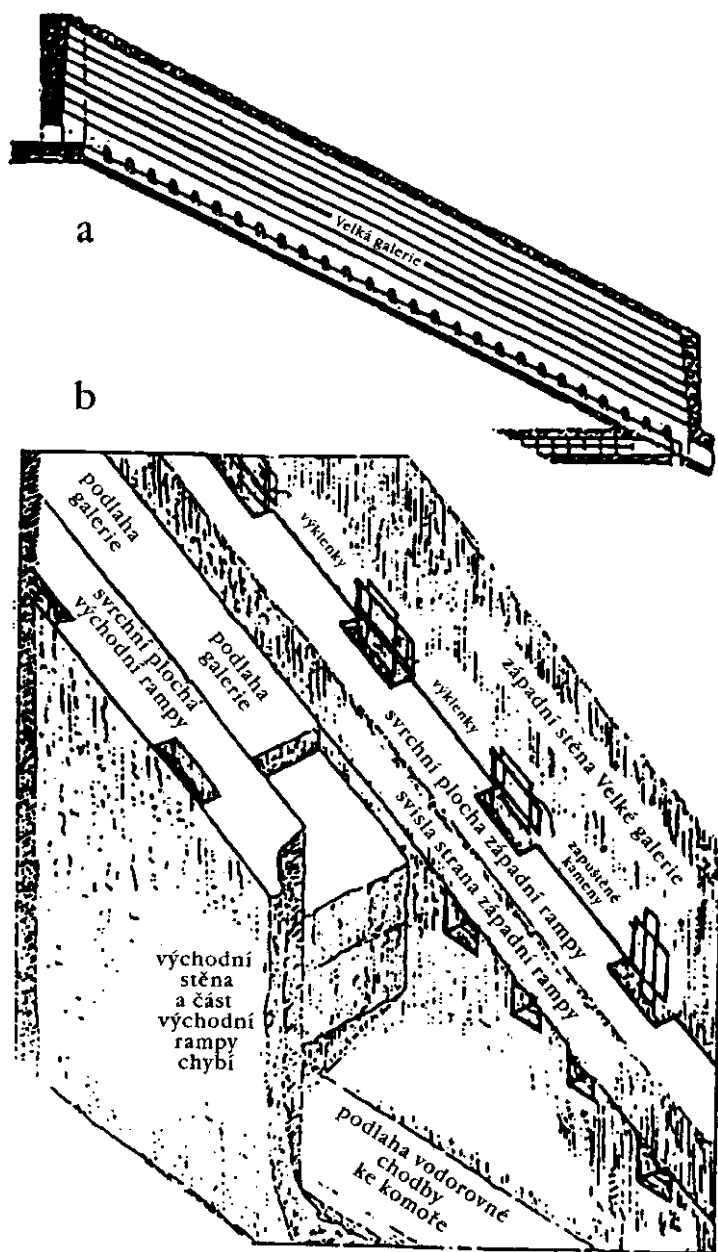

Obr.49

kém pořadí se u nich Ninurta zastavoval, víme z textu tabulek 10-13 epické básně *Lugal-e*. Díky důkladnému čtení a správné interpretaci tohoto textu konečně pochopíme záhadný účel a funkci mnoha prvků vnitřní struktury pyramidy.

Když vyšel stoupající chodbou, Ninurta dospěl do místa, kde se rozdejovala na impozantní Velkou galerii a vodorovný průchod. Ninurta se nejdříve pustil vodorovným tunelem a dospěl do velké komory se střešou spočívající na konzolách. Tato komora se vyskytuje v básni o Ninchursag pod názvem „lůno“ a její osa leží přesně na průsečičku pyramidou ve směru západ-východ. Z ní vycházelo záření („výron, který je jako řev lva, jemuž se nikdo nedokáže postavit“), jehož zdrojem byl kámen zasazený do výklenku vytesaného ve východní stěně (Obr. 49). Byl to kámen ŠAM („Osud“). Vycházelo z něj rudé záření, které Ninurta „viděl ve tmě“, bylo to živoucí tepající srdce pyramidy. Ninurta jej však nenáviděl, protože když byl v průběhu bitvy ve vzduchu, obránci se pokusili ho využitím „velké síly“ tohoto kamene zabít: „chtěli mě s ním chytit a zabít, ne-bo přitáhnout, aby se mě zmocnili a zabili.“ Přikázal, aby ho „vyndali... rozebrali... a zničili, aby po něm nezbylo ni památky“.

Když se vrátil na odbočku chodeb, Ninurta se rozhlédl po Velké galerii (Obr. 45). Ačkoli byla celá pyramida geniální a složitá, podívaná na tuto galerii však byla něco naprosto mimořádného a doslova vyrazila dech. Na rozdíl od relativně úzkých a nízkých chodeb byla přes devět metrů vysoká a měla sedm postupně se překrývajících stupňů, přičemž se její stěny s každým dalším stupněm k sobě o něco přibližovaly. Strop byl také vybudován z postupně se překrývajících desek, přičemž každá byla upevněna do masivního zdiva, aby nevyvíjela žádný tlak na segment pod sebou. Zatímco v úzkých chodbách pouze „blikalo tlu-

Obr 50

mené zelené světlo", galerie zářila mnohobarevným světlem - „její klenba je jako duha, temnota zde končí". Barevné osvětlení obstarávalo dvacet sedm párů různých křišťálových kamenů, které byly rovnoměrně rozmístěny po celé délce a po obou stranách galerie (Obr. 50 a). Tyto zářící

kameny byly umístěny do prohlubní přesně vytesaných do ramp, které se táhly při podlaze po obou stranách galerie. Každý kámen byl připevněn složitou úchytkou ve stěně (Obr. 50 b); každý krystal vydával světlo jiné barvy, což propůjčovalo celému místu duhový efekt. Pro tuto chvíli je však Ninurta minul na své cestě vzhůru; především ho zajímala nejvrchnější komora a její pulsující kámen.

Na vrcholu Velké galerie Ninurta narazil na velký schod, který vedl nízkým průchodem do složitě projektované předsíně (Obr. 46). Tam byly trojitě kamenné padací dveře - „zástrčka, závora a zámek“ ze sumerského eposu - které zapadaly do komplikovaně vytvořených drážek ve stěnách a v podlaze, čímž se dala nejvyšší velká komora hermeticky uzavřít; „nepřátelům se neotvírá; pouze těm, kdo tam žijí, jen těm je otevřena“. Avšak Ninurta zatáhl za nějaké provazy, trojí padací dveře se zvedly a Ninurta vstoupil.

Nyní se ocitl v nejtajnější („posvátné“) komoře, kam byl vstup zakázán, odkud se „rozprostírala“ řídicí „sít“ (radar?), která „přehlížela nebe i Zemi“. Jemný mechanismus byl uložen ve schránce vyhloubené v kameni; byl umístěn přesně v severo-jížní ose pyramidy a reagoval na vibrace zvonivou resonancí. Srdcem řídicí jednotky byl kámen GUG („určující směr“); jeho emise, zesílené pěti dutými komůrkami zkonstruovanými nad komorou, vyzařovaly ven a vzhůru dvěma šikmými kanálky, ústícími na severní a jižní stěně pyramidy. Ninurta nařídil, aby byl tento kámen zničen: „Pak byl onoho dne kámen Gug na rozkaz Ni-nurty vyjmut ze své schrány a rozdrčen.“

Obr.51

Aby se ujistil, že se nikdo v budoucnosti nepokusí obnovit funkce pyramidy co do „určování směru“, Ninurta rovněž nakázal, aby byly odstraněny troje padací kamenné dveře. První, s nimiž si poradil, byl kámen SU („svislý“) a kámen KA.ŠUR.RA („strašlivý, čistý kámen, který otevírá“). Potom „hrdina vystoupil na kámen SAG.KAL“ („odolný kámen, který je vepředu“). „Sebral veškerou svou sílu“, vyrval kámen z drážek, do nichž zapadal, přeřezal provazy, které jej držely, a „poslal jej k zemi“.

Nyní přišly na řadu minerály a krystaly umístěné na rampách Velké galerie. Jak šel kolem, Ninurta se zastavil u každého a rozhodl, jak s ním má být naloženo. Kdyby nebyly tabulky, které zachycují tuto pasáž, poškozené, dozvěděli bychom se jména všech sedmadvaceti; je jich však čitelných pouze dvacet dva. O několika z nich Ninurta rozhodl, že mají být rozbity nebo rozdrčeny na prach; jiné, které se daly použít v novém řídicím centru mise, byly poslány Šamašovi; zbytek byl odvezen do Mezopotámie, aby byl vystaven v Ninurtově chrámu v Nippuru i jinde na věčnou památku slavného vítězství Enlilovců nad bohy z Enkiho rodu.

Toto vše, prohlásil Ninurta, nedělá jen kvůli sobě, nýbrž i pro budoucí generace: „Nechť se strach před tebou“ -míněna Velká pyramida - „vzdálí od mých potomků; nechť jim vládne mír“.

A nakonec tam ještě zbýval vrcholový kámen pyramidy, UL („vysoký jako nebe“): „Ať jej potomek matky již neuvidí,“ nařídil. A když se kámen s rachotem řítí k zemi, Ni-nurta zvolal: „Nechť se každý vzdálí!“ „Kameny“, které Ni-nurta tak nenáviděl, které byly jeho „prokletím“, přestaly existovat.

Po dokončení tohoto úkolu přátelé Ninurtu přemlouvali, aby se vzdálil z bitevního pole a vrátil se domů. AN DIM DIM.MA, „Jsi jako sám Anu,“ velebili ho; „raduj se, že jsi vstoupil do zářivého domu, kde započíná měření, dům v zemi, kterou jsi poznal.“ Nyní se vrať domů, kde tě očekávají žena a syn: „Ve městě, jež miluješ, v tvém sídle Nip-puru, nechť tvé srdce najde klid... nechť se tvé srdce uspokojí.“

Druhá válka u pyramid skončila, avšak její zuřivost a hrdinné činy i Ninurtovo konečné vítězství u pyramid v Gize se ještě dlouho potom opěvovaly v hrdinských eposech a písních. Je zachycena i na pozoruhodném pečetním válečku, na němž je vyobrazen Ninurtův božský pták orámovaný vítězným věncem, jak se triumfálně vznáší nad dvěma velkými pyramidami (Obr. 51).

A sama Velká pyramida, prázdná a vyloupená a zbavená svého vrcholového kamene, zůstává stát jako němý svědek porážky svých obránců.

9. kapitola

MÍR NA ZEMI

Jak vlastně skončily války u pyramid?

Tak, jak končívají velké války v historických dobách: mírovou konferencí, kdy se sejdou válčící strany, jako tomu bylo na vídeňském kongresu (1814-1815), po němž byla přepracována mapa Evropy po napoleonských válkách, nebo na pařížské mírové konferenci, která se konala po skončení první světové války (1914-1918) a byla uzavřena podpisem versailleské mírové smlouvy.

První stopu, že se válčící Anunnakové sešli za podobným účelem před zhruba 10 000 lety, nacházíme v textu, který objevil George A. Barton napsaný na jednom polámaném hliněném válečku. Byla to akkadská verze mnohem staršího sumerského textu; Barton usoudil, že hliněný váleček byl uložen vládcem Naramsínem kolem roku 2300 př. Kr., když tento akkadský král opravoval základy Enlilova chrámu v Nippuru. Když porovnal mezopotámský text s texty napsanými přibližně v téže době egyptskými faraóny, Barton si povšiml, že egyptské texty se „soustřeďovaly na krále a zajímaly se o jeho osudy poté, co se dostal mezi bohy“; na druhé straně mezopotámský text se „zabývá pouze společenstvím bohů“; jeho námětem nejsou královské činy a snahy, nýbrž záležitosti samotných bohů.

Navzdory poškození, zejména na začátku, je z textu jasné, že hlavní bohové se shromáždili po skončení velké a kruté války. Dozvídáme se, že se uchýlili na Harsag, horské sídlo bohyně Ninchursag na Sinajském poloostrově, a že tato bohyně sehrála úlohu usmiřovačky. Přesto ji autor textu nepopisuje jako zcela neutrální postavu; opakovaně jí dává přídomek *Tsir* („had“), čímž ji označuje jako egyptskou/enkiovskou bohyni, a toto označení má zároveň hanlivý příděch.

Jak jsme již řekli, úvodní verše stručně rekapituluji závěrečnou fázi války a podmínky uvnitř obléhané pyramidy, které vedly k „výkřiku“ obhájců. Ten nakonec přispěl k rozhodnutí Ninchursag, že se do boje vloží.

Z pokračování pradávnej kroniky se dozvídáme, že Nin-chursag nejprve odešla se svým nápadem ukončit boje a uspořádat mírovou konferenci do tábora Enlilovců.

První reakce Enlilovců na tuto smělou iniciativu bylo obvinění, že Ninchursag jedná v zájmu „démonů“ a snaží se jim pomoci. Ninchursag toto obvinění odmítla: „Můj dům je čistý,“ odpověděla. Avšak bůh, jehož totožnost nám zůstává utajena, se jí sarkasticky zeptal: „A ten dům, který je ze všech nejvznešenější a nejzářivější,“ - Velká pyramida - „je také čistý?“

„O tom hovořit nemohu,“ odpověděla Ninchursag; „jeho zářivosti Gibil slouží jako voják.“

Poté, co první obvinění i vysvětlení ztratila něco ze své útočnosti, byl proveden symbolický obřad odpuštění. Byly přineseny dvě nádoby s vodou z Eufratu a Tigridu, což mělo symbolizovat jakýsi křest, po němž byla Ninchursag v Mezopotámii opět vítaná. Enlil se jí dotkl „zářícím žezlem“, a její „síla se stala nepřemožitelnou“.

O Adadových námitkách vůči mírové konferenci spíše než bezpodmínečné kapitulaci jsme již referovali v předchozí kapitole. Avšak Enlil potom souhlasil a řekl jí: „Běž, urovnej spor s mým bratrem!“ V jiném textu jsme již četli, jak Ninchursag vstoupila do bitevní linie, aby dosáhla zastavení palby. Vyvedla Enkiho a jeho syny a vzala je do svého sídla v Harsagu. Tam již byli shromážděni bohové z Enlilova klanu a čekali na ně.

Ninchursag oznámila, že jedná z pověření „velkého pána Anua... Anua soudce“, a započala vlastní symbolický obřad. Zapálila sedm ohňů, jeden za každého přítomného boha: za Enkiho a jeho dva syny, za Enlila a jeho tři syny (Ninurtu, Adada a Sína). Při tom, jak zapalovala ohně, pronášela zaklínání: „Ohnivá oběť Enlilovi z Nippuru... Ninur-tovi... Adadovi... Enkimu, jenž

přišel z Abzu... Nergalovi, přicházejícímu z Meslamu." Než přišla noc, místo bylo v jednom ohni: „jako sluneční svit bylo velké světlo založené bohyní."

Ninchursag potom apelovala na moudrost bohů a velebila přednosti míru: „Mocné jsou plody moudrého boha; velká božská řeka se přiblíží k tomu, co zasel ... vylije se z břehů a učiní [ze země] zahradu boží." Poté nastínila, co všechno bude následovat po uzavření míru: Hojnost všelikého rostlinstva i zvíře, pšenice a jiného obilí, révy a ovoce a výhody plynoucí z „tří výhonků lidstva", které bude obdělávat půdu, stavět a sloužit bohům.

Poté, co Ninchursag skončila své mírové proroctví, ujal se slova Enlil. „Zmizelo utrpení z tváře Země," prohlásil k Enkimu; „velká zbraň byla zvednuta." Souhlasil s tím, aby Enki opět získal své sídlo v Sumeru: „E.DIN budiž místo pro tvůj posvátný dům", kde bude i dostatek půdy, která bude poskytovat ovoce pro chrám, a pole, jež budou oseta.

Nato Ninurta protestoval: „K tomu ať nedojde!" křičel tento „princ z rodu Enlilova".

Opět se ujala slova Ninchursag. Připomněla Ninurtovi, jak namáhavě pracoval, „ve dne v noci ze všech sil", aby umožnil obdělávání půdy a chov dobytka, jak „budoval základy, zasypával [zemí], stavěl [hráze]". Potom to vše zničily hrůzy války, „vše, v úplnosti". „Pane života, bože plodů," domlouvala mu, „nechť dobrého piva se natočí dvojí míra! Ať ovce mají hodně vlny!" - jenom vyslov souhlas s mírovou smlouvou!

Pohnut jejím naléháním se Ninurta obměkčil: „Ó má matko, nejmoudřejší! Pokračuj; nebudu zadržovat mouku... v království bude obnovena zahrada... Aby utrpení skončilo, [i já] si upřímně žádám."

Nyní tedy mohla pokračovat mírová jednání; příběh o bezprecedentním setkání rozvaděných bohů nám přináší text nazvaný *Zpívám píseň o matce bohů*. Jako první oslovil shromážděné Anunnaky Enki:

Enki oslovil Enlila slovy chvály:

„ Ó bratře, který jsi mezi bratry nejpřednější,

nebeský býku, jenž určuješ osudy lidstva:

V mých zemích se rozšířilo zpustošení,

veškeré příbytky naplnil žal

nad tvými útoky."

Prvním bodem pořadu jednání bylo tedy ukončení nepřátelských akcí - mír na Zemi - a Enlil ochotně souhlasil za předpokladu, že se ukončí územní spory a Enkiovci opustí oblasti, které podle práva náleží Enlilovcům a lidem z rodu Šémova. Enki souhlasil, že se navždy těchto území vzdá:

„ Dávám ti postavení vládce v zakázaném pásmu bohů; Zářivé místo svěřuji do tvé ruky!"

Když se tímto vzdal zakázaného pásma (Sinajského poloostrova s kosmodromem) a zářivého místa (řídícího střediska mise, budoucí Jeruzalém), Enki měl jednu podmínku. Za to, že udělil Enlilovi a jeho potomkům věčná práva na tato území a životně důležitá zařízení, musí být jednou provždy uznána svrchovanost Enkiho a jeho potomků nad komplexem v Gize.

Enlil souhlasil, ale i on vyslovil jednu podmínku: Synové Enkiho, kteří rozpoutali válku a používali Velkou pyramidu k bojovým účelům, budou z ovládnutí Gízy vyloučeni, i z vlády nad celým Dolním Egyptem.

Enki chvíli o této podmínce uvažoval a potom ji přijal. Pak na místě vyhlásil své rozhodnutí. Pán Gízy a Dolního Egypta, řekl, bude jeden z jeho mladých synů, kterému zasnoubí jednu bohyni, zrozenou ze spojení Enkiho a Nin-chursag: „Pro skvělý dům, který se tyčí jako hromada, určil prince, jehož vynikající manželka se narodila poté, co Enlil ležel s Tsir [Ninchursag]. Silného prince, který je jako vzrostlý kozorožec - jmenoval a ustanovil ho, aby střežil Místo života." Potom dal mladému bohu vznešený titul NIN.GIZ.ZI.DA („pán uměle vytvořeného života“).

Kdo byl tento Ningizzida? Badatelé o něm nacházejí jen velmi skrovné a navíc zmatené informace. Mezopotámské texty se o něm zmiňují v souvislosti s Enkim, Dumu-zim a Ninchursag; ve velkém seznamu bohů stojí mezi bohy Afriky za Nergalem a Ereškigal. Sumerové ho vyobrazili s Enkiho emblémem spletených hadů a egyptským znakem Ankh (Obr. 52 a, b). Přesto hovoří o Ningizzidovi se sympatiemi; Ninurta se s ním spřátelil a pozval ho do Sumeru. Některé texty naznačují, že jeho matka byla Ereški-gal, Enlilova vnučka; my jsme dospěli k názoru, že byl ve skutečnosti synem Enkiho, který ho zplodil během bouřlivé cesty Enkiho a Ereškigal do Dolního světa. Jako takový byl přijatelný pro obě strany coby strážce tajemství pyramidy.

Hymnus, o němž se Ake W. Sjöberg a E. Bergmann (autoři díla „*The Collection of the Sumerian Temple Hymns*“) domnívají, že jej složila dcera Sargona z Akkadu ve třetím tisíciletí př. Kr., oslavuje Ningizzidův dům-pyramidu, a zároveň potvrzuje, že se nacházel v Egyptě:

Obr.52

Trvalé místo, světle zbarvená hora, jež má dovedně položené základy. Její temná skrytá komora vzbuzuje posvátnou hrůzu; rozkládá se ve sledovaném poli. Děsivá, její způsoby nikdo nezměří.

V zemi štítu

je tvůj základ hustě spleten jako síť s jemnými oky...

V noci zvedáš tvář k nebi,

*tvé prastaré míry jsou nepřekonatelné. Tvůj vnitřek zná místo, kde Utu vzlétá,
míra jeho šíře sáhá do daleka. Tvůj princ je princ, jenž vztáhl čistou ruku, jehož
bujné a husté vlasy mu splývají po zádech -pán Ningizzida.*

Závěrečné verše hymnu dvakrát opakují, kde stála tato ojedinělá stavba: v zemi štítu. Je to termín ekvivalentní ak-kadskému významu mezopotámského jména pro Egypt: země Magan, země štítu. A jiný hymnus, který opsal a přeložil Sjoberg (tabulka UET 6/1), nazývá Ningizzidu „sokolem mezi bohy“, což je označení obvykle používané v egyptských textech o egyptských bozích; v sumerských textech je nacházíme kromě tohoto případu již jen jednou, a to o Ninurtovi, dobyvateli pyramid.

Jak nazývali Egypťané tohoto syna Enkiho/Ptaha? Jejich „bůh se šňůrou, který měří Zemi“, byl Thovt; on to byl (jak vyprávějí *Příběhy o kouzelnících*), kdo byl ustanoven strážcem tajemství pyramid v Gize. Podle Manehta to byl Thovt, kdo vystřídal na egyptském trůně Hóra; došlo k tomu kolem roku 8670 př. Kr. - právě v době, kdy končila druhá válka u pyramid.

Poté, co si velcí Anunnakové uspořádali své vlastní neshody, obrátili zájem k záležitostem lidí.

Do místa rozhodnutí povolal pak Ningal,

Suen ji vyzval, by se přiblížila.

O příznivý výrok požádala otce...

Enlil uvažoval [o jejích slovech]...

Před matkou přednesla [naléhavou prosbu]...

„Vzpomeň na dětství,“ řekla [Ninlil...]

Matka ho rychle objala...

Řekla Enlilovi:..., „Jednej, jak ti srdce velí“...

Dokážeme si představit, že v těchto dalekosáhlých rozhodnutích, která měla ovlivnit osud bohů i lidí na další tisíciletí, sehrály tak velikou roli manželky? Čteme o Ningal, která jde na pomoc svému manželovi; vidíme Ninlil, jak ji přesvědčuje, aby postrčila správným směrem nerozhodného Enlila. Avšak v té chvíli vstupuje na scénu ještě jedna velká bohyně - a její slova mají rovněž velkou váhu...

Když Ninlil naléhala na Enlila, aby jednal, „jak mu velí srdce“ spíše než rozum, aby dal přednost svému prvorozenému před legálním dědicem, tu „Ninurta otevřel ústa a pravil...“ Jeho protest se bohužel ztratil na poškozené tabulce, avšak z pokračování příběhu se dozvíme, že Ninchursag se postavila za svého syna Ninurtu:

Plakala a bědovala před svým bratrem, jak těhotná žena byla rozrušená [a řekla]: „Uvnitř Ekuru já volám k svému bratru, k svému bratru, jemuž nosila jsem dítě; k svému bratrovi se nyní odvolávám!“

Avšak pro svou prosbu nezvolila vhodná slova. Chtěla apelovat na Enlila jako jeho sestru v zájmu dítěte (Ninur-ty), které mu porodila, jenže její řeč zněla, jako by se odvolávala k Enkimu. Enlila to popudilo a utrhl se na ni: „Kdo je ten tvůj bratr, k němuž se odvoláváš? Bratr, jehož dítě jsi musela nosit?“ A rozhodl ve prospěch Sinovy linie. Od té doby až dodnes je oblast, kde býval kosmodrom, známá jako Sinová země - Sinajský poloostrov.

Nakonec ještě Enlil jmenoval Sínova syna velitelem řídicího centra mise.

Povolal Šamaše, vnuka Ninlilova. Uchopil ho

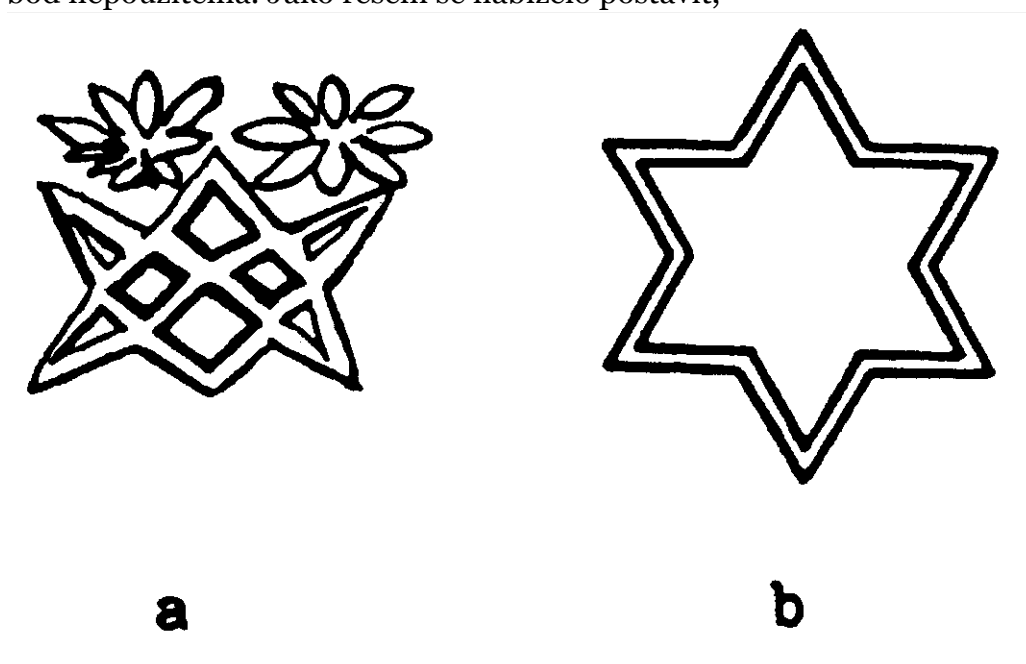
[za ruku]; Do Šulimu ho usadil.

Jeruzalém - Ur-Šulim, město Šulim - dostal pod svou správu Šamaš. Jméno města ŠU.LIM znamenalo „svrchované místo čtyř oblastí“ a k němu se vztahoval sumer-ský emblém oněch „čtyř

oblastí" (Obr. 53 a), z něhož se patrně vyvinul židovský znak, nazývaný hvězda Davidova (Obr. 53 b).

Jakmile Jeruzalém jakožto řídicí centrum mise po potopě zaujal funkci předpotopního Nippuru, dostalo se mu i titulu, který dříve příslušel Nippuru - „pupek světa" - byl to ústřední bod souřadnicové sítě bohů, který umožňoval meziplanetární lety mezi Zemí a Nibiru. Ve snaze o napodobení předpotopního soustředného plánu založeného na Nippuru bylo místo vybrané jako „pupek světa" - hora Moria - umístěno na středové linii, přistávací dráha uvnitř přistávacího koridoru (Obr. 54); bylo ve stejné vzdálenosti od přistávací plošiny v Baalbeku (BK) a samotného kosmodromu (SP).

Dvě kotvy přistávacího koridoru musely být také ve stejné vzdálenosti od řídicího centra mise (JM); ale bylo nutné pozměnit původní plán, jelikož dřívější uměle vytvořený „dům, který je jako hora" - Velkou pyramidu - Ninurta zbavil zářičů a dalšího vybavení, čímž se stala jako orientační bod nepoužitelná. Jako řešení se nabízelo postavit,

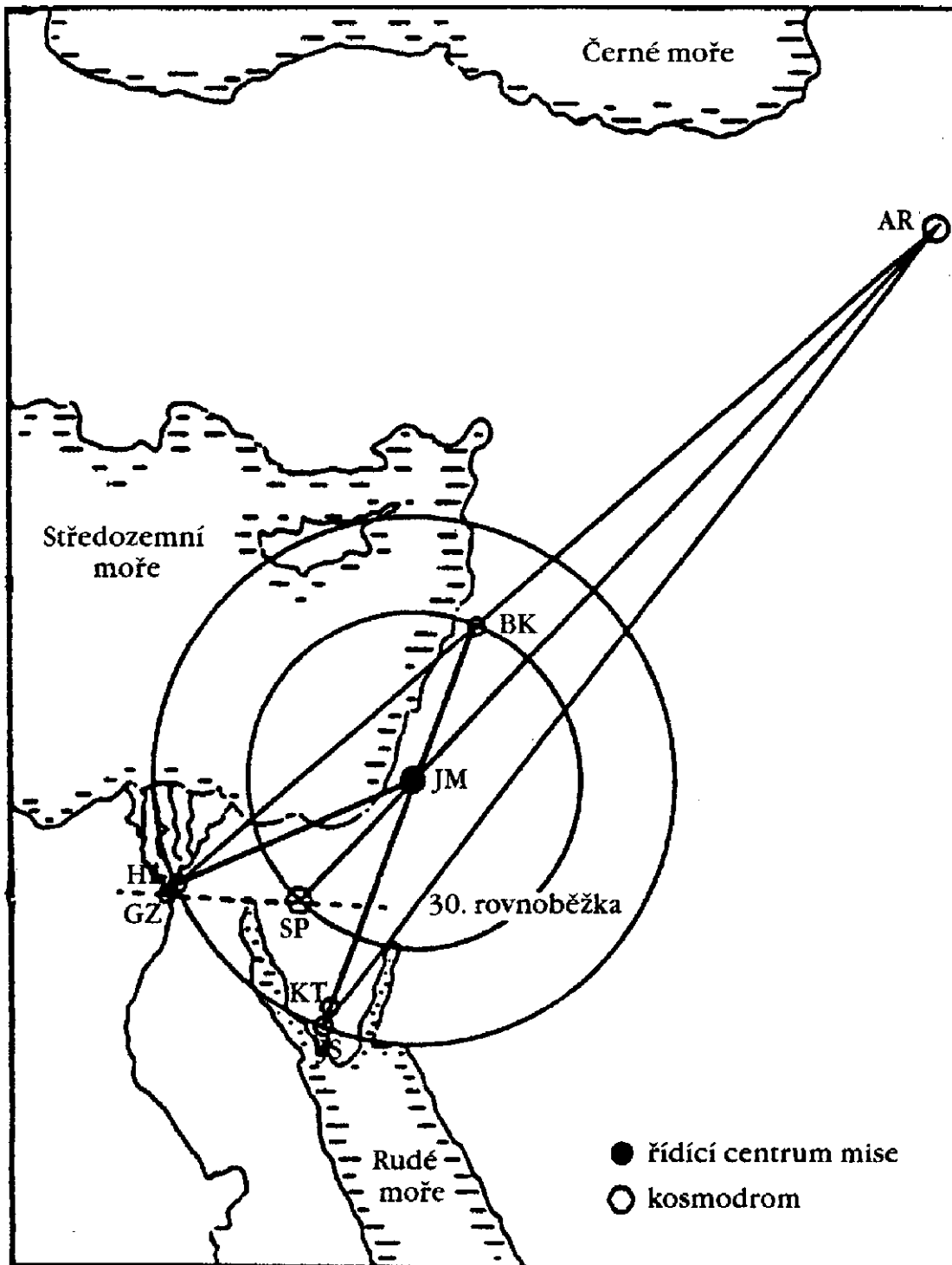
Obr.53

stále přesně na severozápadní linii koridoru, avšak na sever od Gízy nové město s radiomajákem. Egypťané je nazvali Město Annu; jeho hieroglyfický symbol je zpodoboval jako vysokou zužující se věž (Obr. 55), z níž vyrůstá ještě vyšší nástavba směřující k obloze jako hrot šípů. Řekové toto místo nazvali o mnoho tisíciletí později *Helio-polis* („Město Hélia" - boha Slunce) - stejné jméno používali pro Baalbek. V obou případech šlo o překlad starších jmen vztahujících obě místa k Šamašovi, „Který je jasný jako Slunce"; Baalbek se v bibli de facto jmenuje *Bét-šemeš*, Dům Šamašův, neboli řeky Heliopolis.

Přemístění orientačního radiomajáku na severozápadním bodu přistávacího koridoru z Gízy (GZ) do Heliopole (HL) rovněž vyžadovalo přesun jihovýchodního bodu, aby oba zůstaly ve stejné vzdálenosti od hory Moria. Byla tedy nalezena a k tomuto účelu upravena hora jen o něco nižší než hora sv. Kateřiny, ale stále přesně na linii koridoru. Jmenuje se Umm-Šumar (hora

Matka Sumeru - na mapce označená US). Sumerské zeměpisné seznamy nazývaly dvě sousedící hory v Tilmunu KA HARSAG („Vrchol brány“) a HARSAG ZALA.ZALAG („Vrch, který vysílá záření“).

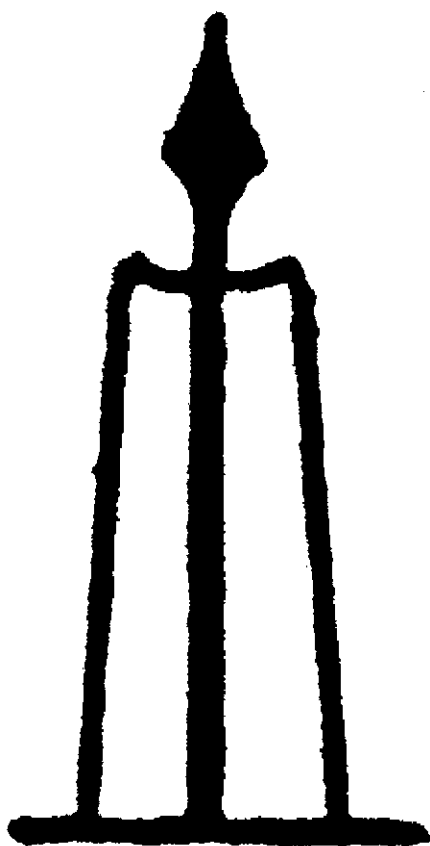
Stavba, obsazení posádkou a obsluha astronautických zařízení v Tilmunu a Kanaánu vyžadovala nové komunikace, zásobování a obranné vojenské základny. Námořní trasa do Tilmunu byla posílena vybudováním přístavního města („Město Tilmun“, které musíme rozlišovat od země Tilmun) na východním pobřeží Rudého moře, patrně v místě, kde dosud existuje přístav el-Tor. Domníváme se, že v důsledku toho bylo i založeno nejstarší město na světě: Jericho, které bylo dedikováno Sínovi (hebrejsky Jeri-ho) a jeho nebeskému symbolu, Měsíci.

Obr.54

Stáří Jericha byla záhada, před níž badatelé stáli v rozpacích. Vývoj lidské civilizace (která se šířila z Blízkého východu) se dá zhruba rozdělit na mezolit (střední dobu kamennou), který je charakterizován vznikem zemědělství a domestikací zvířat někdy kolem roku 11 000 př. Kr., dále neolit (mladší dobu kamennou), který nastoupil asi o 3600 let později a přinesl s sebou stavbu vesnic a hrnčířství, a konečně období sumerské městské civilizace, opět asi o 3600 let později. A přece zde ještě bylo Jericho: město, vybudované nějakými neznámými staviteli někdy kolem r. 8500 př. Kr., tedy v době, kdy se člověk ještě ani nenaučil stavět vesnické usedlosti...

Hádanka, kterou představuje Jericho, se netýká jenom jeho stáří, ale i toho, co tam archeologové našli: domy, postavené na kamenných základech, s dveřmi v dřevěných zárubních; stěny byly pečlivě omítnuté a vymalované načerveno, narůžovo i dalšími barvami, někdy dokonce vyzdobené nástěnnými malbami. Do nabílených maltových podlah byly zapuštěny elegantní krby a umývadla, podlahy byly často zdobené ornamenty. Pod některými podlahami byli pohřbeni mrtví - pohřbeni, ale nikoli zapomenuti: bylo nalezeno nejméně deset lebek, které byly pokryty maltou, z níž byl vymodelován obličej zesnulého (Obr. 56). Rysy, které nám tak zachovaly, jsou podle shodného názoru badatelů mnohem jemnější než rysy lidí, kteří v té době žili ve Středomoří; jako by patřily nějakému vyspělejšímu, mnohem mladšímu člověku. Tyto všechny stavby byly chráněny masivní kamennou zdí, kterou bylo město obeháno (celé tisíce let před Jozuem!). Hradby byly postaveny uprostřed příkopu téměř třicet stop širokého a sedm stop hlubokého, vykopaného ve skále „bez pomoci krumpáčů a motyk“ (James Mellaart, *Earliest Civilizations of the Near East*). Byl to „nečekaný vývojový skok... velkolepý skok, jehož příčiny," píše Mellaart, „jsou nám dosud neznámé“.

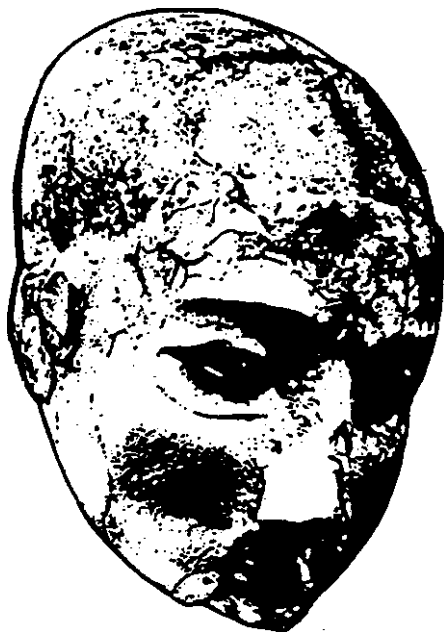
Obr.55

Záhadu prehistorického Jericha doplňují svědectví o kulatých obilních sýpkách, z nichž jedna se zčásti dochovala. V horké proláklině v sousedství Mrtvého moře, 250 m pod hladinou Středoziemního moře, v nehostinném místě naprosto nevhodném pro pěstování obilí, byly nalezeny důkazy o velkých zásobách pšenice a ječmene a o jejich plynulém doplňování. Kdo mohl v tak dávných dobách postavit toto vyspělé město, kdo šel bydlet do tak nepříznivých podmínek, a komu sloužila tato opevněná zásobárna?

Odpověď na všechny tyto otázky tkví podle našeho názoru v chronologii „bohů“, nikoli lidí. Spočívá ve skutečnosti, že neuvěřitelné první městské osídlení v Jerichu (kolem 8500-7000 př. Kr.) se přesně shoduje s epochou, do níž podle Manehta spadá vláda Thovta v Egyptě (kolem 8670-7100 př. Kr.) Jeho nástup na trůn následoval po mírové konferenci, jak jsme se dozvěděli z mezopotámských textů. Egyptské texty nám o jeho nastoupení říkají, že bylo oznámeno „v přítomnosti rozhodčích Annu po noci, v níž došlo k bitvě“ a poté, co pomohl „porazit Bouřlivý vítr“ (Adada) a „Větrný vír“ (Ninurtu), a potom pomohl „dva protivníky usmířit“.

Období Egyptanů spojené s vládou Thovta je dobou míru mezi bohy, kdy Anunnakové nejdříve a přednostně budovali sídla vztahující se ke stavbě a ochraně nových kosmických zařízení.

Mořská trasa do Egypta a Tilmunu přes Rudé moře musela být rozšířena pozemní cestou, která mohla spojit Mezopotámii s řídicím střediskem mise a kosmodromem. Tato pozemní cesta vedla od nepaměti podél řeky Eufratu k hlavní cestovní stanici Harranu v oblasti řeky Balikh. Tam si cestovatel mohl vybrat, kudy chce pokračovat dál: buď na jih po pobřeží Středoziemního moře - stezkou, již Římané později nazvou Via Maris („Mořská cesta“) - nebo

Obr.56

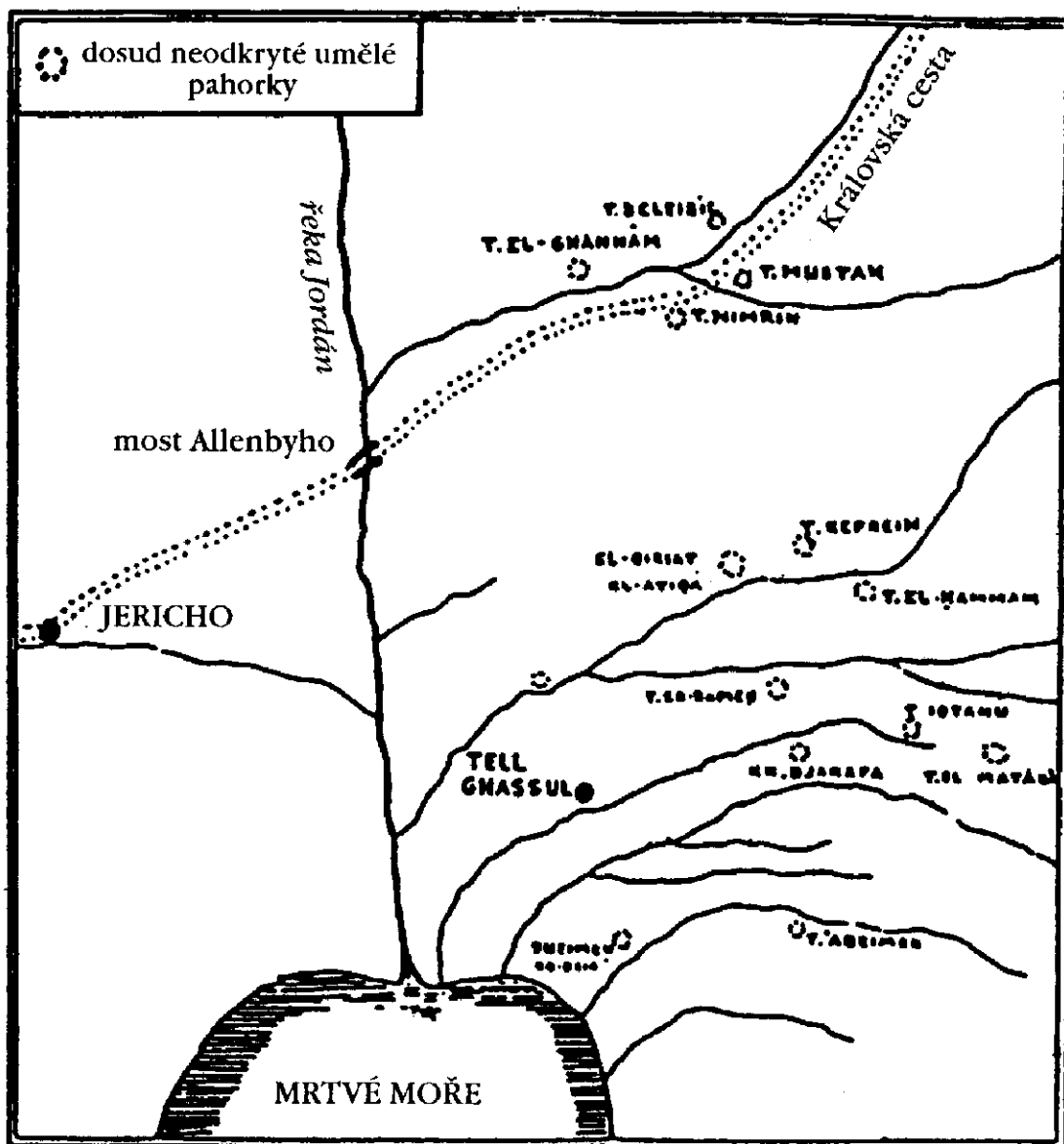
pokračovat po východním břehu Jordánu po stejně slavné Královské cestě. Ta první trasa byla nejkratší cestou do Egypta, ta druhá mohla vést do Eilatského zálivu, k Rudému moři, do Arábie a Afriky i na Sinajský poloostrov; mohla rovněž vést na západní stranu Jordánu přes několik vhodných přechodů. Po této stezce se dopravovalo africké zlato.

Nejdůležitější ze všech přechodů byl u Jericha, protože odtud vedla cesta přímo do řídicího střediska mise v Jeruzalémě. Právě tam Izraelci přešli Jordán na své cestě do zaslíbené země. Podle našeho názoru tady postavili Anunna-kové tisíce let před tím město, které mělo za úkol chránit přechod a zásobovat poutníky potravinami na další cestu. Do té doby, než se v Jerichu usadil člověk, byla to základna bohů.

Byli by Anunnakové postavili nějakou osadu pouze na západní straně Jordánu a ponechali by východní, mnohem důležitější stranu, kudy vedla Královská cesta, nechráněnou? Máme všechny důvody věřit, že takové sídlo na opačné, východní straně skutečně existovalo. Ačkoli to mimo archeologické kruhy není příliš známo, takové místo bylo skutečně objeveno; a to, co bylo odkryto zde, je ještě mnohem úžasnější než objevy v Jerichu.

Toto záhadné místo s ohromujícími nálezy bylo vykopáno v roce 1926 archeologickou výpravou, kterou zorganizoval pontifikální biblický institut ve Vatikánu. Archeologové pod vedením Alexise Mallona užasli nad vysokým stupněm civilizace, který tam objevili. I ta nejstarší vrstva obydlí (kolem r. 7500 př. Kr.) měla cihlovou dlažbu, a ačkoli období osídlení trvalo od konce doby kamenné až po dobu bronzovou, archeologové s úžasem zjistili, že na všech úrovních nacházejí stejnou civilizaci.

Místo bylo pojmenováno podle pahorku, kde k objevům došlo - Tell Ghassul; jeho staré jméno se nezachovalo. Bylo

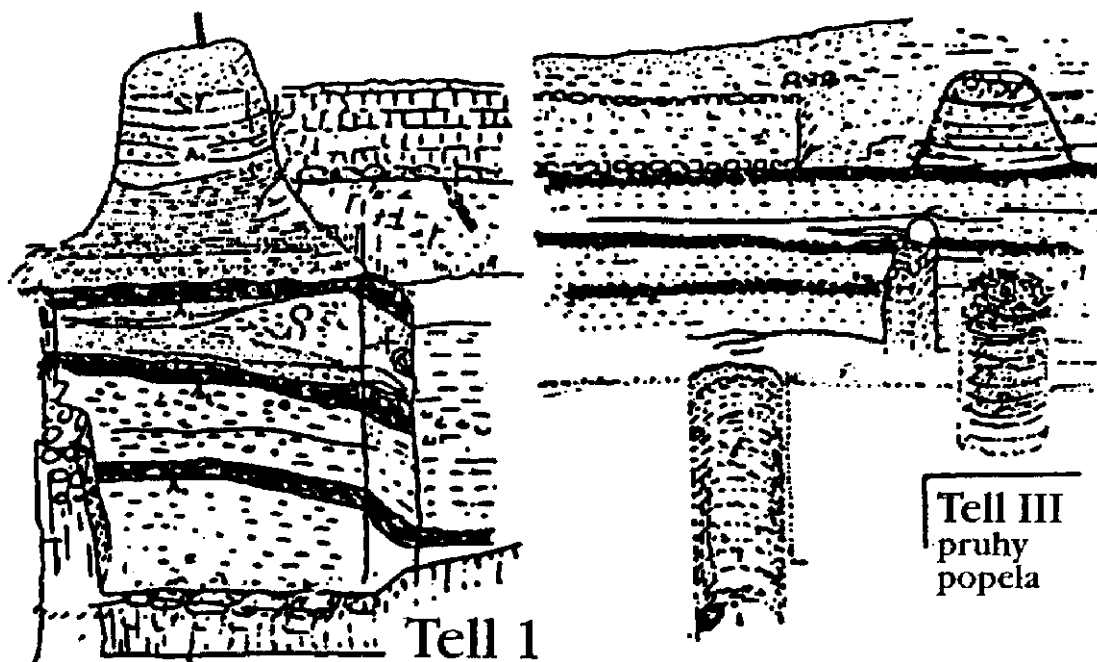
Obr.57

zřejmě, že tato osada spolu s několika dalšími satelitními osadami střežila důležitý přechod přes řeku včetně cesty, která k němu vedla - cesty, která dodnes vede k přechodu, dnes nazývanému most Allenbyho (Obr. 57). Archeologové si povšimli strategického umístění Tell Ghassulu, hned jak začali kopat: „Z vrcholku pahorku je zajímavý výhled do všech stran; Jordán na západě jako tmavá čára; na severozápadě je vidět kopeček pradávného Jericha; a za ním jsou hory Judeje, včetně Bét-El a Olivové hory v Jeruzalémě. Betlém je ukryt za horou el-Muntar, avšak jsou dobře vidět kopce Tekoah a okolí Hebronu" (A. Mallon, R. Koep-pel a R. Neuville: *Teleilat Ghassul, Compte Rendu des Fou-ittes de VInstitut Biblique Pontificai*). Směrem na sever nic nebránilo rozhledu na třicet mil; na východě je možno pozorovat horu Moáb a předhůří hory Nebo; na jihu, „za zrcadlem Mrtvého moře, je vidět solná hora, Sodoma".

Hlavní nálezy odkryté v Tell Ghassulu pocházejí z rozmezí asi 2000 let od zhruba r. 4000 př. Kr., kdy bylo místo osídleno vysoce vyspělými osadníky, do doby kolem r. 2000 př. Kr., kdy bylo náhle opuštěno.

Nalezené artefakty i závlahový systém, které poukazují na mnohem vyšší standard, než jaký v oné době v té oblasti převažoval, archeology přesvědčily, že obyvatelé onoho místa pocházeli z Mezopotámie.

Velký pahorek tvoří tři menší kopečky; pod dvěma z nich byly zřejmě obytné domy a ve třetím se nacházel pracovní areál. Ten byl dále rozdělen na menší pravoúhlé sektory, uvnitř nichž byly vybudovány zděné kruhové „jámy“ vyskytující se často po dvou. Že to nebyla ohniště určená k přípravě pokrmů, je zřejmé z nejen z jejich párového uspořádání a z jejich velkého množství (k čemu by bylo třeba šesti až osmi ohnišť v jednom domě?), nýbrž i z toho, že některé „jámy“ byly válcovité a sahaly značně hluboko pod povrch. Další záhadou jsou „pruhy popela“ v jejich

Obr.58

blízkosti (Obr. 58). Jsou to pozůstatky nějakého hořlavého materiálu, pokryté jemným pískem a potom nornální hlínou, která tvoří základ další vrstvě takového „pruhu popela“.

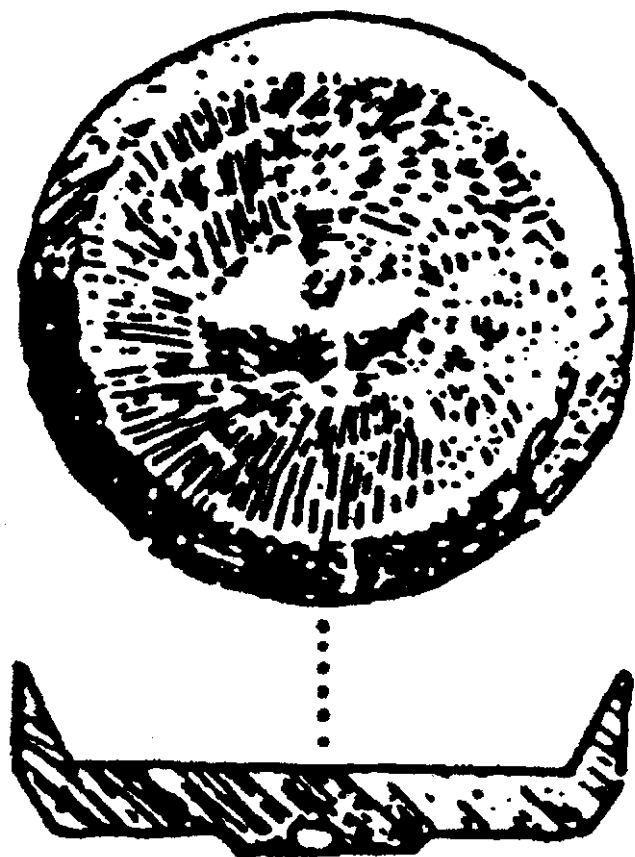
Půda na povrchu byla pokryta oblázky, pozůstatky kamení, rozdrčeného nějakou silou, která rovněž způsobila, že zčernaly. Mezi nalezenými artefakty byl i malý kulatý předmět z pálené hlíny (Obr. 59), který byl vyroben s velikou přesností k jakémusi neznámému technickému účelu.

Archeologické nálezy z obytných částí záhadu jenom prohloubily. Jsou tam zdi pravoúhlých domů, zřícené, jako by byly náhle zasaženy nějakou silou těsně nad zemí, na což se dá usuzovat z toho, že vrchní části zdí se zřítily dovnitř vcelku.

Protože se stěny zhroutily prakticky neporušené, bylo možné sestavit některé úžasné malby, jimiž byly vyzdobeny stěny, někdy i v několika vrstvách. Na jedné z nich je jakási klec z pletiva před objektem na zdi zobrazená tak věrně, že vyvolává iluzi třetího rozměru. V jednom domě byla na každé stěně vymalována nějaká scéna; v jiném byla zase u jedné zdi zabudována pohovka tak, aby se člověk, který na ní odpočívá, mohl kochat nástěnnou malbou pokrývající celou

protilehlou stěnu. Na této malbě je řada lidských postav, z nichž první dvě sedí na trůně; upřeně hledí na další postavu, která zřejmě právě vystoupila z jakéhosi předmětu vysílajícího záření (nebo tuto postavu zdraví).

Archeologové, kteří tyto nástěnné malby odkryli během vykopávek z let 1931-32 a 1932-33, vyslovili teorii, že zářící objekt může být totožný s neobyčejně zvláštní „hvězdou“ s paprsky, kterou našli namalovanou v jiné budově. Byla to osmicípá „hvězda“ umístěná v jiné, větší osmicípé „hvězdě“, která jako by vybuchovala osmi paprsky (Obr. 60). Přesný vzor, který využívá celé řady geometrických tvarů, je umělecky proveden černou, červenou, bílou a šedou barvou

Obr.59

z jejich kombinací; chemická analýza použitých barev ukázala, že nejsou přírodního původu, nýbrž že to jsou složité sloučeniny dvanácti až osmnácti minerálů.

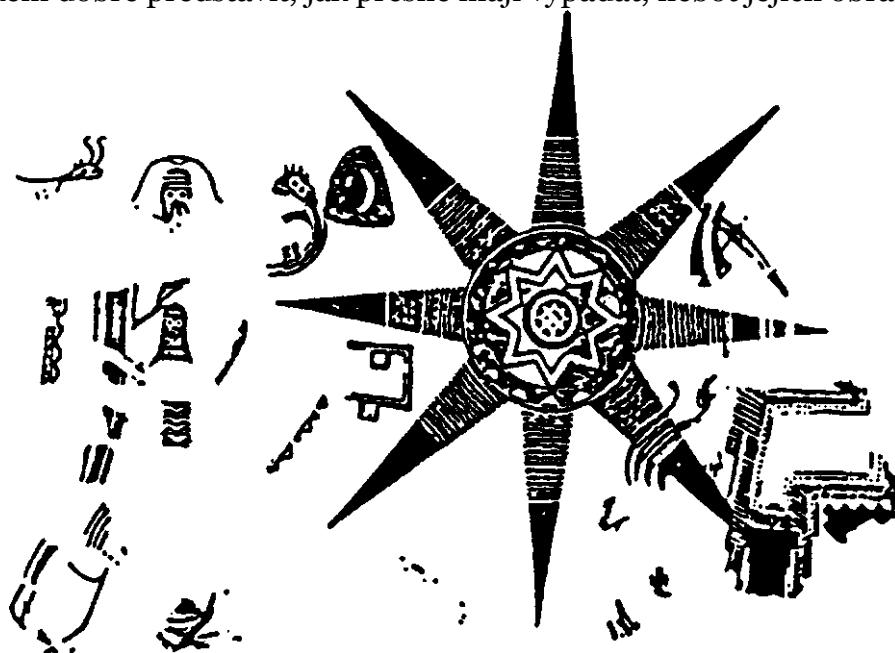
Objevitelé této nástěnné malby usoudili, že osmicípá „hvězda“ měla nějaký „náboženský význam“. Upozornili na to, že osmicípá hvězda, která bývala symbolem planety Venuše, byla i nebeským symbolem bohyně Ištar. Zůstává však skutečností, že v Tell Ghassulu nebyly nalezeny vůbec žádné doklady o jakémkoli náboženském uctívání, žádné „kultovní předměty“, sošky bohů apod., což je další neobvyklý rys této lokality. My se domníváme, že to znamená jen jedno: místo neobývali lidé, kteří bohy uctívali, nýbrž ti, kdo sami předmětem uctívání byli: prastarí „bohové“, tedy Anunnakové.

Na podobný ornament jsme narazili i ve Washingtonu. Je možno jej spatřit v ústředí Národní zeměpisné společnosti: je to mozaika na podlaze, v podobě kompasu symbolizujícího zájmy

společnosti o všechny čtyři strany větrné růžice i jejich vedlejší směry (východ, severovýchod; sever, severozápad; západ, jihozápad; jih, jihovýchod). My se domníváme, že toto byl i záměr dávného malíře tohoto ornamentu: naznačit, že on i všichni obyvatelé lokality jsou spojeni se čtyřmi kouty Země.

Že tato „hvězda“ neměla žádný náboženský význam ještě potvrzuje fakt, že se v jejím sousedství objevují čmáranice odpovídající moderním graffiti, které dnes nejsou a jistě ani tehdy nebyly výrazem úcty. Zachycují (Obr. 60) domy s tlustými zdmi, rybí ploutve, ptáky, křídla a v levém horním rohu dokonce (podle některých) vřetenatku (druh plže). Tato graffiti jsou kromě již zmiňovaných barev provedena v různých odstínech žluté a hnědé.

Zvláště pozoruhodné jsou dva útvary, z nichž vystupuje nápadná dvojice „očí“. Dokážeme si celkem dobře představit, jak přesně mají vypadat, neboť jejich obrázky byly

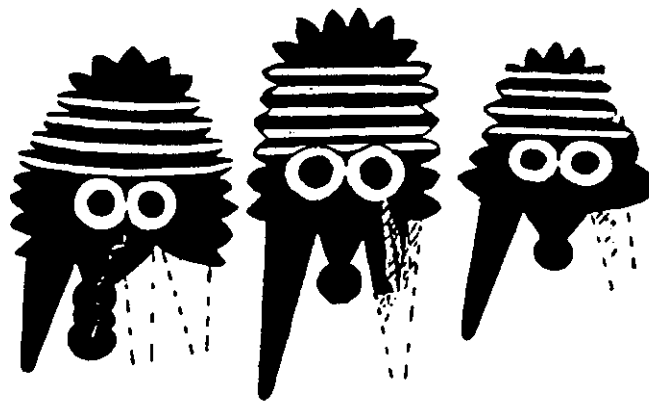
Obr.60

nalezeny ve větším měřítku a detailnějším provedení na stěnách dalších domů. Tyto předměty jsou kulaté nebo oválné a jejich horní část se skládá z několika vrstev, namalovaných černou a bílou. Střed ovládají dvě velké „oči“, dokonalé černé kotouče uvnitř bílých kruhů. Na spodní části jsou vidět dvě (nebo čtyři?) vytažené podpěry, namalované červenou barvou. Mezi těmito nožkami vyrůstá z tělesa předmětu jakýsi baňatý útvar (Obr. 61).

Co to bylo? Byly tyto předměty ony „větrné víry“ nebo „vichry“, o nichž se zmiňují všechny blízkovýchodní texty (včetně Starého zákona), „létající talíře“ Anunnaků? Nástěnné malby, kruhové jámy, vrstvy popela, rozbité, zčernalé obláčky, umístění lokality - vše, co bylo objeveno a co ještě pravděpodobně na objevení teprve čeká - to vše mluví pro to, že Tell Ghassul byla tvrz a zásobovací depo hlídkové vzdušné lodi Anunnaků.

Přechod mezi Tell Ghassulem a Jerichem sehrál důležitou a často zázračnou úlohu v několika biblických událostech, kterážto skutečnost patrně ještě posílila zájem Vatikánu o toto naleziště. Právě zde překročil prorok Elijáš řeku (na východní břeh), aby dodržel schůzku - v Tell Ghassulu? - po níž měl být vyzdvižen vzhůru do nebe „v ohnivém voze... ve vichru". Také v této oblasti skončila cesta Izraelců na jejich odchodu z Egypta, tady Mojžíš (jemuž Hospodin odepřel možnost vstoupit do Kanaánu) „vystoupil z Moábských pustin"- to je oblast, v níž se nachází Tell Ghassul- „na horu Ne-bó, na vrchol Pisgy; ta je naproti Jerichu. Hospodin mu ukázal celou zemi: Gileád až po Dan, celý kraj Neftalího i zemi Efraimovu a Manasesovu i celou zemi Judovu až k Zadnímu [Středozemnímu] moři, i Negeb a okrsek Jerišské pláně, Palmové město až k Sóaru." To je popis výhledu, jaký se otevřel archeologům, když stáli na vrcholu Tell Ghassulu.

Samotný přechod řeky, k němuž již došlo pod vedením Jozua, znamenal, že vody Jordánu se zázračně rozestoupi-

Obr.61

ly pod vlivem schránky Hospodinovy smlouvy a jejího obsahu. Dále se píše, že „když byl Jozue u Jericha, rozhlédl se, a hle, naproti němu stojí muž a má v ruce tasený meč. Jozue šel k němu a zeptal se ho: ‚Patříš k nám, nebo k našim protivníkům?‘ Odvětil: ‚Nikoli. Jsem velitel Hospodinova zástupu, právě jsem přišel.‘ I padl Jozue tváří k zemi, klaněl se a otázal se: ‚Jaký rozkaz má můj pán pro svého služebníka?‘ Velitel Hospodinova zástupu odpověděl: ‚Zuj si z nohou opánky, neboť místo, na němž stojíš, je svaté.‘"

Potom ho velitel Hospodinova vojska zasvětil do plánu na dobytí Jericha. Nepokoušej se vzít jeho hradby útokem, řekl mu. Místo toho obejděte sedmkrát jeho hradby kolem dokola se schránkou Hospodinovy smlouvy. A sedmého dne knězi nesoucí polnice z beraních rohů na ně zatroubili, lid vydal válečný pokřik, jak jim Jozue nařídil. „A hradby Jericha se zhroutily."

Také Jákob přecházel přes řeku, když se vracel do země zaslíbené, a i on narazil na nějakého „muže", s nímž „zápolil, dokud nevzešla jitřenka"; teprve tehdy si Jákob uvědomil, že ten, s nímž zápasil, byl Bůh. „I pojmenoval Jákob to místo Peniél (to je Tvář Boží), neboť řekl: ‚Viděl jsem Boha tváří v tvář a byl mi zachován život.‘"

Starý zákon skutečně jednoznačně tvrdí, že ve starších dobách byla na důležitých místech při vstupu na Sinajský poloostrov a do Jeruzaléma sídla Anunnaků. Chebrón (Hebron), město, které

střežilo cestu mezi Jeruzalémem a Sinajem, „se předtím jmenovalo Kirjat-arba (Město Ar-bovo); Arba byl největší člověk [král] mezi Anákovci". Dále se dozvídáme, že potomci Anákovců v době izraelského dobývání Kanaánu stále v oné oblasti žili. V bibli nalezneme ještě mnoho dalších zmínek o sídlech Anákovců na východní straně Jordánu.

Kdo to byli tito Anákovci? Tento termín se obvykle překládá „obři" podobně jako se překládal termín *nefilim*. Ale již jsme nezvratně dokázali, že nefilové („ti, kteří sestoupili z nebe") ze Starého zákona jsou totožní s „lidmi z raketových lodí".

Proto tvrdíme, že *Anákovci* jsou totožní s *Anunnaky*.

Zdá se, že nikdo dosud nevěnoval patřičnou pozornost počtu 3650 let, po něž podle Manehta trvala vláda polo-bohů, kteří náleželi k Thovtově dynastii. Nám však toto číslo připadá naopak velmi významné. Je totiž jen o 50 let vyšší než 3600 let, což je doba oběhu Nibiru, domovské planety Anunnaků.

Tvrdíme, že to určitě nebyla žádná náhodná shoda, když se pokrok lidstva od doby kamenné až po vysoce rozvinutou sumerskou civilizaci uskutečňoval v intervalech po 3600 letech - kolem roku 11.000, 7.400 a 3.800 př. Kr. Vypadá to, jako kdyby nějaká „záhadná ruka" pokaždé „vytáhla člověka z jeho úpadku a pozvedla ho na vyšší stupeň kultury, poznání a civilizace", napsali jsme ve *Dvanácté planetě*; každý tento případ se shoduje s časem, kdy Anunnakové měli možnost odletět na Nibiru a zase se vrátit.

Tento pokrok se šířil z mezopotámského jádra po celém starověkém světě; a egyptský „věk polobohů" (potomků vzešlých ze spojení boha a člověka) - podle Manehta přibližně od roku 7100 do roku 3450 př. Kr. - nepochybně spadá do období mladší doby kamenné v Egyptě.

Můžeme předpokládat, že v každém z těchto intervalů se mezi Velkými Anunnaky, „sedmi, kteří rozhodují", hojně diskutovalo o osudu lidstva a vztazích bohů k lidem. Víme zcela jistě, že taková porada se uskutečnila před náhlým a jinak nevysvětlitelným rozkvětem sumerské civilizace, protože Sumerové nám o této rozpravě zanechali zprávu!

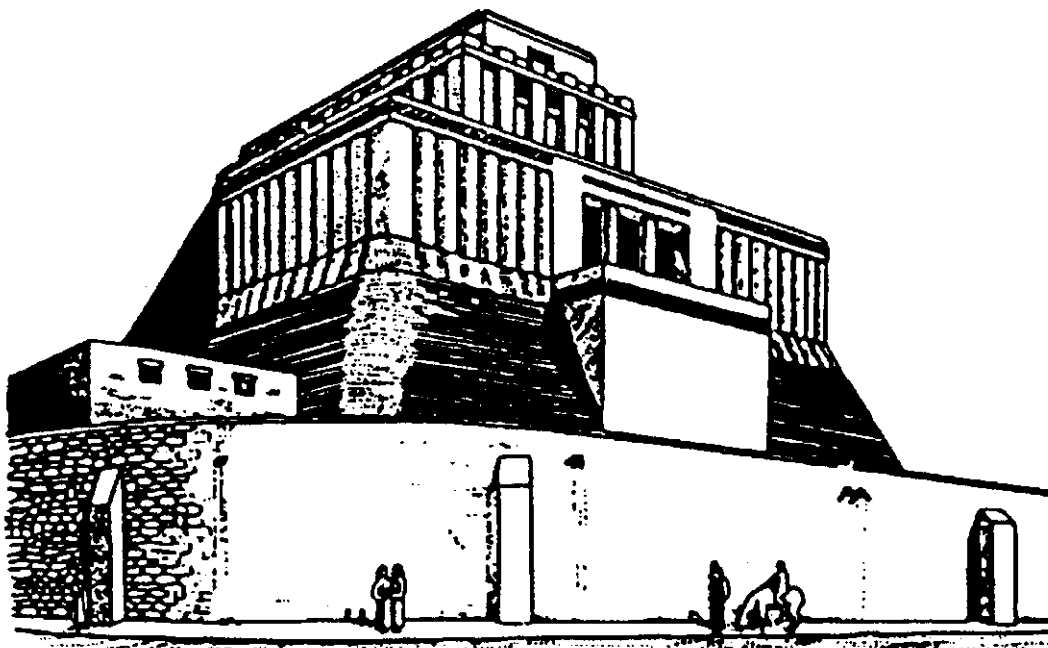
Když se započalo s rekonstrukcí Sumeru, ze všeho nejdříve byla na jeho půdě obnovena stará sídelní města, ale ne již výlučně jako sídla bohů; neboť lidem bylo nyní dovoleno, aby vstoupili do těchto městských center, aby obdělávali okolní pole, ošetřovali ovocné sady a chovali dobytek pro potřebu bohů a aby byli bohům k obsluze všemi možnými způsoby: nejen jako kuchaři a pekaři, řemeslníci a tkalci, nýbrž i jako kněží, hudebníci, žongléři a chrámové nevěstky.

Jako první bylo obnoveno Eridu. Jelikož to bylo první Enkiho pozemské sídlo, bylo mu znovu přiděleno na věčné časy. Jeho původní místní chrám (Obr. 62) - zázrak rané architektury - byl ještě zvýšen a rozšířen do skvělého chrámu-sídla E.EN.GUR.RA („Dům pána, jehož návrat je vítězný"), vyzdoben zlatem, stříbrem a dalšími vzácnými kovy z Dolní země, a na jeho ochranu byl určen „Nebeský býk". Pro Enlila a Ninlil byl přestavěn Nippur. Tam byl také vztyčen nový *Ekur* („Dům-hora" - Obr. 63), tentokrát však nebyl vybaven jako řídicí centrum mise, nýbrž strašlivými zbraněmi: „Zvednutým okem, které pozoruje zem", a „Zvednutým paprskem", který

dokáže proniknout vším. V jejich posvátném okrsku se rovněž nalézal Enlilův „rych-lonohý pták“, jehož „spárům nikdo neunikne“.

„Hymnus na Eridu“, který vydal a přeložil A. Falkenstein (*Sumer, sv. VII*) popisuje, jak Enki cestoval na shromáždění všech velkých bohů; při této příležitosti navštívil Zemi i Anu, neboť to byla jedna z oněch schůzek, na nichž se každých 3600 let hovořilo o osudech bohů a lidí na Zemi. Po nějaké oslavě, při níž „bohové popíjeli rozjařující nápoj, víno, které jim připravili lidé“, nastal čas vážných rozhodnutí. „Anu seděl na čestném místě, vedle něho Enlil; Ninchursag seděla v křesle.“

Anu svolal schůzi, při níž bude vydávat rozkazy, a „k Anun-nakům takto pravil“:

Obr.62

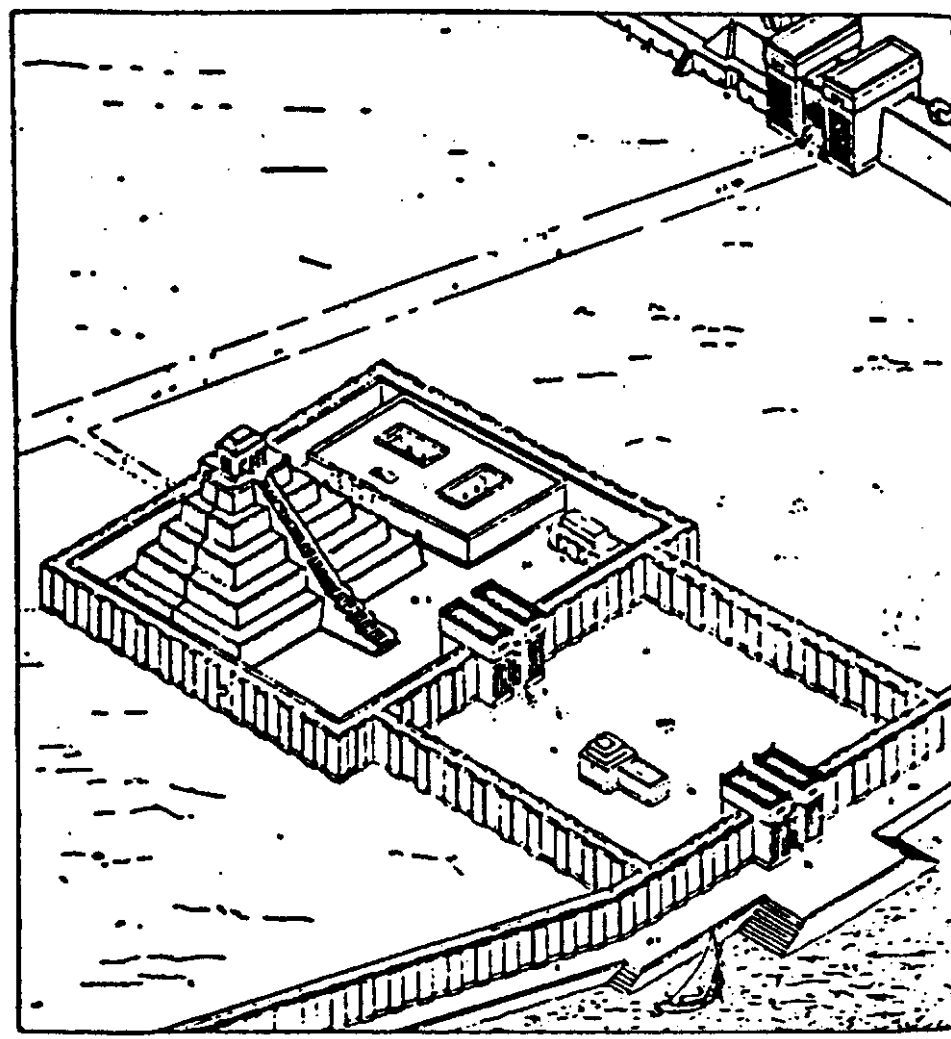
*Velcí bohové, již jste se shromáždili,
Annunové-bozi, kdož jste do dvora setkání přišli!
Můj syn si pro sebe postavil dům,
pán Enki Eridu jak horu na Zemi vztyčil;
Svůj dům na krásném místě postavil.
A tam, do Eridu, nikdo nepozván nemůže
vstoupit...
V jeho svatyni Enki uložil božské formule z Abzu.*

Tím se zasedání dostalo k hlavnímu bodu jednání: k En-lilově stížnosti, že Enki zadržuje „božské formule“ - vědomosti o více než stu aspektech civilizace - čímž omezuje pokrok pouze na Eridu a jeho lid. (Archeologickými nálezy je potvrzeno, že Eridu bylo nejstarší sumerské město, které vzniklo po potopě, skutečný pramen sumerské civilizace.) Bylo tedy rozhodnuto, že se Enki

o božské formule musí podělit s ostatními bohy, aby si i oni mohli postavit nebo přestavět svá městská centra: civilizace se měla rozšířit po celém Sumeru.

Když skončila oficiální část shromáždění, bohové, kteří měli trvalé bydliště na Zemi, přichystali pro nebeské návštěvníky překvapení: na půl cesty mezi Nippurem a Eridu vybudovali v posvátném okrsku sídlo na počest boha Anua a tomuto sídlu dali i vhodný název: E.ANNA - „Dům Anuův“.

Před návratem na domovskou planetu se Anu a jeho manželka Antu vypravili na návštěvu svého pozemského chrámu a přenocovali tam; byla to velká událost, která proběhla s náležitou pompou. Když božský pár dospěl do nového města - později známého jako Uruk (biblický Erech) - bohové jej doprovodili v průvodu na chrámové nádvoří. Zatímco se připravovala vybraná večere, Anu seděl na trůně a přátelsky rozprávěl s bohy; Antu se v doprovodu bo-

Obr.63

hyní šla převléknout do části chrámu zvané „Dům zlatého lože“.

Kněží a další zaměstnanci chrámu podávali „víno a dobrý olej“ a zabili jako obětní zvířata „býka a berana pro Anua, Antu a další bohy“. Avšak hostina byla odložena až do setmění, aby bylo možno pozorovat planety: „Jupitera, Venuši, Merkura, Saturna, Marta a Měsíc, hned jak se

objeví." Hned poté a po obřadném mytí rukou začala první část hostiny a podávalo se jídlo: „Býčí maso, beraní maso, drůbež... stejně jako mladé pivo a víno z lisu."

Potom si udělali přestávku na zlatý hřeb večera. Zatímco jedna skupina kněží začala zpívat hymnus „*Kakkab Anu etellu šamane*“, „Planeta boha Anua stoupá na obloze“, jeden kněz vystoupil „na nejvyšší patro chrámové věže“ a pozoroval oblohu, kdy se na ní objeví Anuova planeta, Nibiru. V očekávaném okamžiku a na přesně předem určeném místě noční oblohy se planeta skutečně ukázala. Nato kněží zanotovali skladbu „Té, která roste v záři, nebeské planetě pána Anua“ a „Stvořitelův obraz se zjevil“. Okamžitě byla zapálena oslavná hranice jako signál, a jak se tato zpráva šířila od jedné pozorovatelné k druhé, všude se postupně zapalovaly hranice, a než noc skončila, celá země se rozzářila.

Ráno se odříkaly děkonné modlitby v chrámové kapli. Poté následoval symbolický obřad, jímž se nebeští návštěvníci začali chystat k odletu. „Anu nás opouští,“ zanotovali kněží, „Anu, velký králo nebes a Země, uděl nám své požehnání,“ prosili ho. Anu jim vyhověl a pak už se průvod vydal na cestu „Ulicí bohů“ k místu, kde byla „Anu-ova loď“. Následovaly další modlitby a oslavné hymny v kapli, která bylo připomínkou, že Anu „Vybudoval život na Zemi“. Nyní naoplátku ti, kteří zůstávali na Zemi, požehnali odlétajícímu páru, přičemž se recitovaly následující verše:

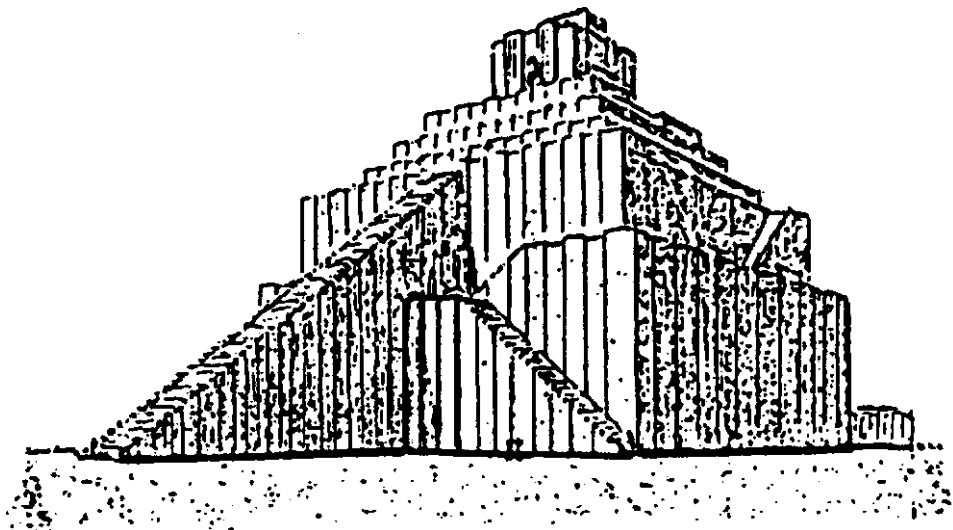
*Veliký Anu, nebesa i Země ti žehnají! Nechť ti žehnají bohové Enlil, Ea a
Ninmach! Nechť ti žehnají bohové Sin a Samaš... Nechť ti žehnají bohové Nergal
a Ninurta... Ať ti žehnají Igi-gové, kteří jsou na nebi i Anunnakové, kteří jsou na
Zemi! Ať ti žehnají bohové Abzu, ať ti žehnají bohové svaté země!*

Potom se Anu a Antu vydali ke kosmodromu. Bylo to sedmnáctého dne jejich návštěvy na Zemi, jak se dočteme v tabulce nalezené v archivu Uruku. Významná návštěva skončila.

Její rozhodnutí otevřelo cestu k založení nových měst vedle rekonstrukce starých. První a nejpřednější z nich bylo město Kiš. Jeho správa byla svěřena Ninurtovi, „Enli-lovu přednímu synovi“. Ninurta z něj udělal první sumer-skou administrativní metropoli. Pro Nannara/Sína, „Enli-lova prvorozeného“ bylo založeno nové městské centrum Ur („Město“) - které se mělo stát srdcem ekonomiky Sumeru.

Pak zbývalo ještě několik dodatečných rozhodnutí, týkajících se nové epochy ve vývoji člověka a jeho vztahů s Anunnaky. V sumerských textech, zabývajících se touto významnou schůzkou, kterou započal rozkvět velké su-merské civilizace, se dočteme, že „Velcí Anunnakové, kteří rozhodují o osudu“, dospěli k závěru, že bohové jsou „příliš vznešení pro lidstvo“. Použitý termín - akkadsky *Elu* - znamená přesně toto: „Vznešení“; z něj pochází babylonské, assyrské, hebrejské a ugaritské *El* - termín, kterému staří Řekové přisuzovali význam „bůh“.

Anunnakové rozhodli, že je nezbytné dál lidstvu někoho, kdo by vykonával „královskou moc“ a byl prostředníkem mezi bohy a prostými lidmi. Všechny sumerské záz-

Obr.64

město Sumeru patřilo jemu a ne Nannarovi. Bylo to určitě během nového osídlování planiny Sumeru (biblického Ši-neáru), kdy se stavěla nová městská centra:

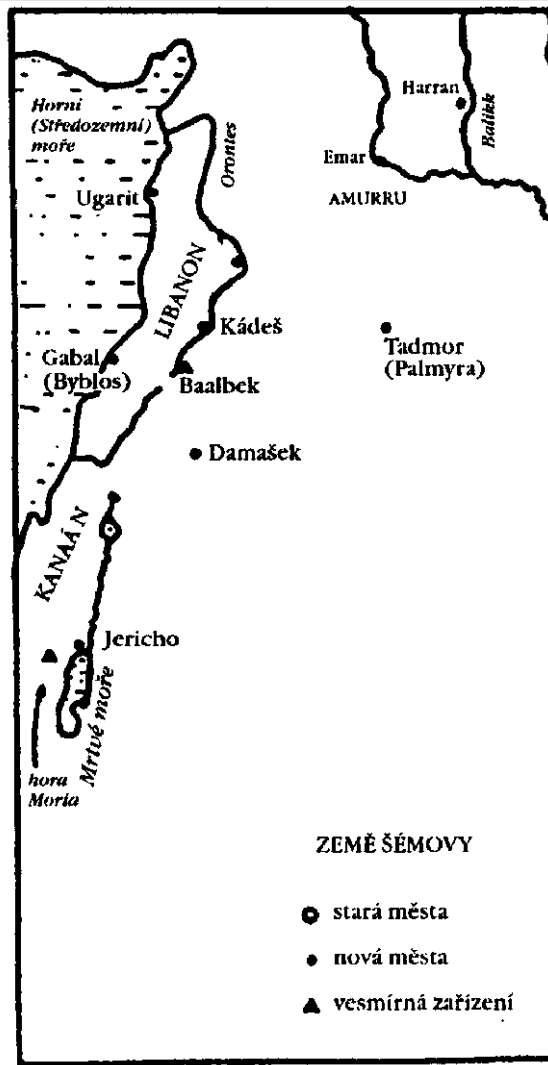
Když táhli na východ, našli v zemi Sineáru pláň a usadili se tam. Tu si řekli vespolek:

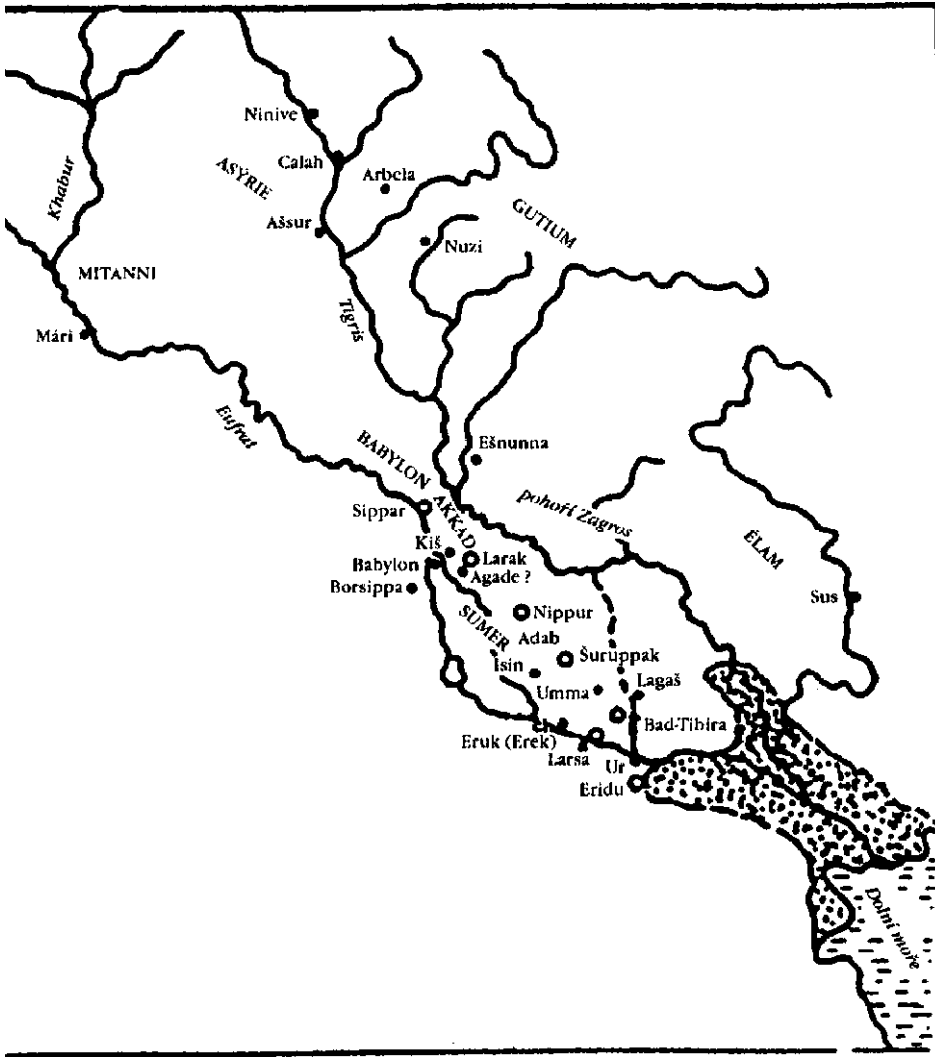
„Nuže, nadělejme cihel a důkladně je vypalme.“ Cihly měli místo kamene a asfalt místo hlíny.

Potom také nějakého nejmenovaného stavitele napadla myšlenka, která posléze vedla k onomu incidentu: „Nuže, vybudujme si město a věž, jejíž vrchol bude v nebi.“

„I sestoupil Hospodin, aby zhlédl město i věž, které synové lidští budovali“; a tehdy řekl (jakýmsi svým nejmenovaným kolegům): „Toto je teprve začátek jejich díla. Pak nebudou chtít ustoupit od ničeho, co si usmyslí provést.“ A Hospodin dále pravil: „Nuže, sestoupíme a zmate-me jim řeč, aby si navzájem nerozuměli.“ Potom je Hospodin „rozehnal po celé zemi, takže upustili od budování města“.

V sumerských historických vyprávěních se dočteme, že původně byla doba, kdy celé lidstvo „hovořilo stejně“. Tyto prameny nás rovněž přesvědčují, že zmatení jazyků, které následovalo po rozprášení lidstva, byl záměrný čin bohů. Podobně jako Starý zákon Béróssos píše, že „bohové zavedli mezi lidmi různé jazyky, do té doby všichni mluvili jedním“. Podobně jako biblický příběh i Béróssova historie spojuje rozrůznění jazyků a rozptýlení lidstva s incidentem vyvolaným stavbou babylonské věže: „Když ještě dříve všichni lidé hovořili jedním jazykem, někteří se rozhodli, že vystaví obrovskou a vznešenou věž, aby se po

ní dostali do nebe. Avšak Hospodin na ně seslal vichr, prokrel jejich plány a každému kmeni přídělil vlastní jazyk."

Z podobnosti obou příběhů se zdá, jako by existoval nějaký společný, starší zdroj, z něž čerpali jak autoři Starého zákona, tak Béróssos. Ačkoliv se všeobecně tvrdí, že takový text nebyl dosud nalezen, přesto zůstává skutečností, že George Smith ve své úplně první publikaci z roku 1876 o objevení Aššurbanipalovy knihovny v Ninive referuje „o neúplné části příběhu o babylonské věži". Smith vyvozuje, že příběh byl původně napsán na dvou tabulkách; na jedné z nich, kterou našel on (K-3657), bylo šest sloupců klínopisného textu a jemu se podařilo rozluštit fragmenty čtyř. Byla to nepochybně akkadská verze sumerského příběhu o stavbě babylonské věže; a z ní je také jasné, že incident nevyvolali lidé, ale sami bohové. Lidstvo sehrálo v tomto zápase pouze úlohu pěšáků.

Příběh, tak jak jej sestavil George Smith a přeložil W. S. C. Boscawen v V. svazku díla *Transactions of the Society of Biblical Archaeology*, začíná s popisem toho, kdo podněcoval ke vzpouře; bohužel poškozené řádky nám zatajují jeho jméno. „Myšlenky" tohoto boha „byly v srdci zlé; proti Otci bohů [Enlilovi] zle smýšlel." Aby dosáhl svého ohavného cíle, „svedl lid Babylonu k hříchu," přemlouval „malé i velké, aby se smísili na pahorku".

Tyto hříšné činy neunikly pozornosti „pána Čistého pahorku" - z příběhu o ovci a obilí už víme, že to byl Enlil - který „k nebesům i Zemi zahovoril... Pozdvihl své srdce k Pánu všech bohů, Anuovi, svému otci, aby od něho dostal pokyn, po jakém prahlo jeho srdce. Tehdy také pozvedl [srdce? hlas?] k Damkině." Dobře víme, že to byla matka Marduka; vše tedy nasvědčuje tomu, že podněcovatelem mohl být on. Jenže Damkina se postavila na jeho stranu: „Se svým synem povstávám... " řekla. V následujícím neúplném verši říká, že „jeho číslo" - status vyjádřený číslem? - je v sázce.

Čitelná část III. sloupce se potom zabývá Enlilovými snahami rozmluvit revoltující skupině její plány. Vznosl se ve větrném víru: „Nanamnir [Enlil] z nebes k zemi promluvil; [avšak] oni se nedali jeho stezkou; násilně se mu vzepřeli." Když to Enlil „uviděl, snesl se k zemi". Avšak ani jeho přítomnost na místě neměla žádaný účinek. V poslední sloupci se dočteme, že když je ani „bohové nezarazili", nezbylo mu nic jiného než uchýlit se k síle:

V noci jejich pevné věži

učinil úplný konec.

Ve svém hněvu vydal rozkaz:

Nechť se rozejdou do cizích zemí, tak rozhodl.

Vydal rozkaz, ať se zmatou jejich rady.

... jejich stavbu zastavil.

Dávný mezopotámský písař zakončil příběh o babylonské věži krutou připomínkou: Jelikož „bouřlivě povstali proti bohům, bouřlivě pak i plakali pro Babylon; velice se naplakali." I biblická verze uvádí místo, kde k tomuto incidentu došlo, jako *Bábel* (hebrejské jméno pro Babylon). Toto

jméno je velmi významné, protože jeho akkadský originál - *Bab-Ili* - znamenal „Brána bohů“, místo, kudy bohové vcházeli do Sumeru a kudy jej opouštěli.

Tady také podle biblického vyprávění pachatelé plánovali postavit „věž, jejíž vrchol bude v nebi“. To jsou téměř stejná slova jako skutečné jméno zikkuratu (sedmistupňové pyramidy), která byla dominantou pradávného Babylonu (Obr. 64): E.SAG.ILA, „Dům, jehož hlava je ve výši“.

Biblické a mezopotámské texty - nepochybně založené na originální sumerské kronice - tedy podávají zprávu o stejném incidentu; Mardukův zoufalý pokus zabránit přestěhování království z Kuše do Ereku a Uru - měst, o nichž bylo rozhodnuto, že budou mocenskými centry

Nannara/Sína a jeho dětí - a naopak získat pro své vlastní město Babylon svrchovanou moc.

Tímto pokusem však Marduk spustil řetězec událostí, plných tragédií.

10. kapitola

VĚZEŇ V PYRAMIDĚ

Incident s babylonskou věží nečekaně ukončil nejdelsí období míru na Zemi, kam jen lidská paměť sahá. Řetězec tragických událostí, které tato událost spustila, podle našeho názoru přímo souvisel s Velkou pyramidou a jejími tajemstvími. K rozluštění těchto tajemství máme jistou teorii, s jejíž pomocí ukážeme, jak byla tato ojedinělá stavba naplánována a postavena, potom neprodyšně uzavřena a opět násilně otevřena.

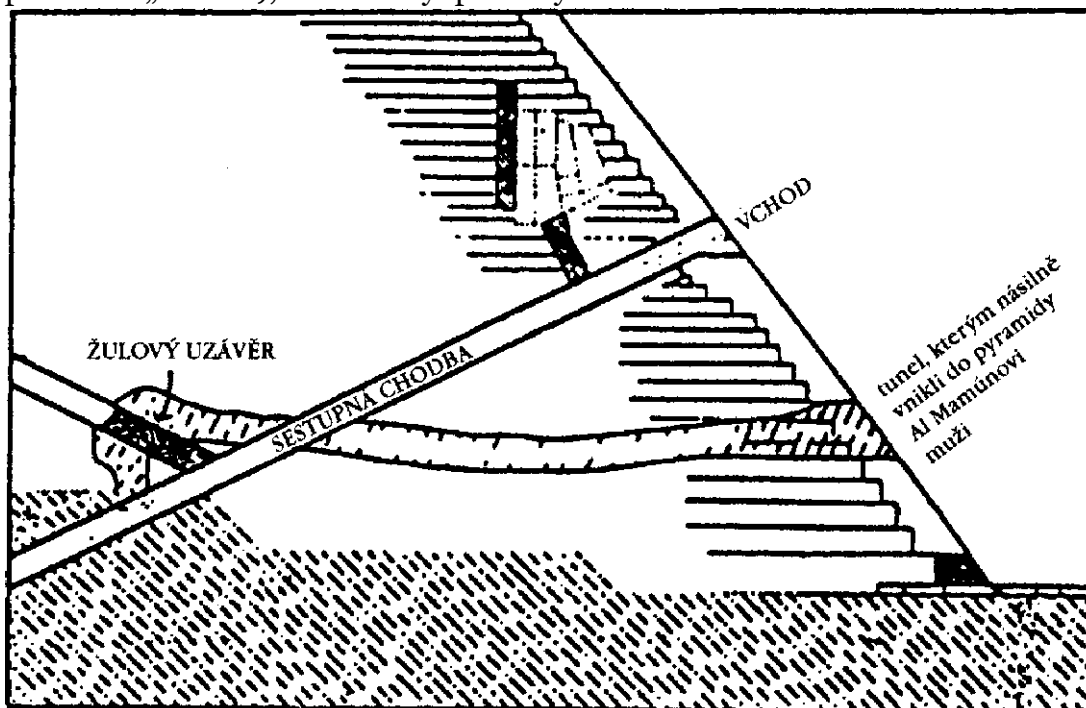
Když byla Velká pyramida v Gize dokončena, k otázkám provázejícím její stavbu a účel přibyly ještě další dvě. Veškeré teorie, založené na předpokladu, že hlavním účelem pyramidy bylo sloužit jako královská hrobka, se ukázaly jako mylné a zavádějící. Jsme přesvědčeni, že odpověď na tuto otázku nesmíme hledat v příbězích faraónů, nýbrž v příbězích bohů.

Několik zmínek o Velké pyramidě ve spisech klasických řeckých a římských kronikářů svědčí o tom, že se v jejich době vědělo o vchodu do pyramidy za otočným kamenem, o sestupné chodbě i o podzemní jámě. O celém horním systému průchodů, galerií a komor se nevědělo, protože vzestupná chodba byla pevně uzavřena třemi kamennými bloky, ještě zakamuflovanými trojúhelníkovým kamenem, takže nikdo, kdo šel sestupnou chodbou, by nepojal podezření, že tam existuje propojení s nějakou horní chodbou (Obr. 65).

Po mnoho následujících století upadla v zapomnění i vědomost o původním vchodu; když se v roce 820 po Kr.

chalífa Al Mamún rozhodl vstoupit do pyramidy, jeho muži se dostali dovnitř násilím tak, že víceméně nazdařbůh začali kopat tunel zdivem. Teprve když zaslechli, jak kdesi v nitru pyramidy padá nějaký kámen, začali kopat ve směru zvuku a narazili na sestupnou chodbu. Kámen, který předtím spadl, byl onen trojúhelníkový kámen, který maskoval odbočku do vzestupné chodby; jeho pád odkryl žulový uzávěr. Jelikož chalífovi dělníci neměli vybavení, kterým by dokázali provrtat žulový blok, prokopali se okolním vápencovým zdivem a objevili stoupající chodbu i horní vnitřní části pyramidy. Jak shodně dosvědčují arabští historikové, Al Mamún a jeho muži našli všechny prostory prázdné.

Když vyklidili vzestupnou chodbu od úlomků vápence, které se sesypaly k žulovému uzávěru, mohli se vyšplhat na horní konec tohoto průchodu. Když vylezli z onoho čtverhranného tunelu, mohli se postavit, protože se dostali do místa, kde ze stoupající chodby odbočovala vodorovná chodba a Velká galerie (Obr. 66). Pokračovali vodorovnou chodbou, až došli do klenuté komory na jejím konci (kterou pozdější objevitelé nazvou „Královnina komora“); byla zcela holá a prázdná, podobně jako záhadný výklenek (viz Obr. 49). Když se vrátili na křižovatku chodeb, vyškrábali se na Velkou galerii (Obr. 45); její přesně vysekané drážky, nyní prázdné výklenky a otvory jim pomáhaly při výstupu - který byl jinak dosti obtížný; vzhledem k vrstvě bílého prachu, který pokrýval podlahu i rampy galerie, to tam klouzalo. Přelezli velký schod, který vystupoval z horního konce galerie, aby tvořil s podlahou předsíně rovinu; když do předsíně vešli, našli padací kamenné bloky odstraněné (Obr. 67). Vyšplhali do horní klenuté komory (později zvané „Králova komora“); byla rovněž prázdná až na vyhloubený kamenný blok (kterému se začalo přezdívat „truhla“), ale i ten byl prázdný.

Obr.65

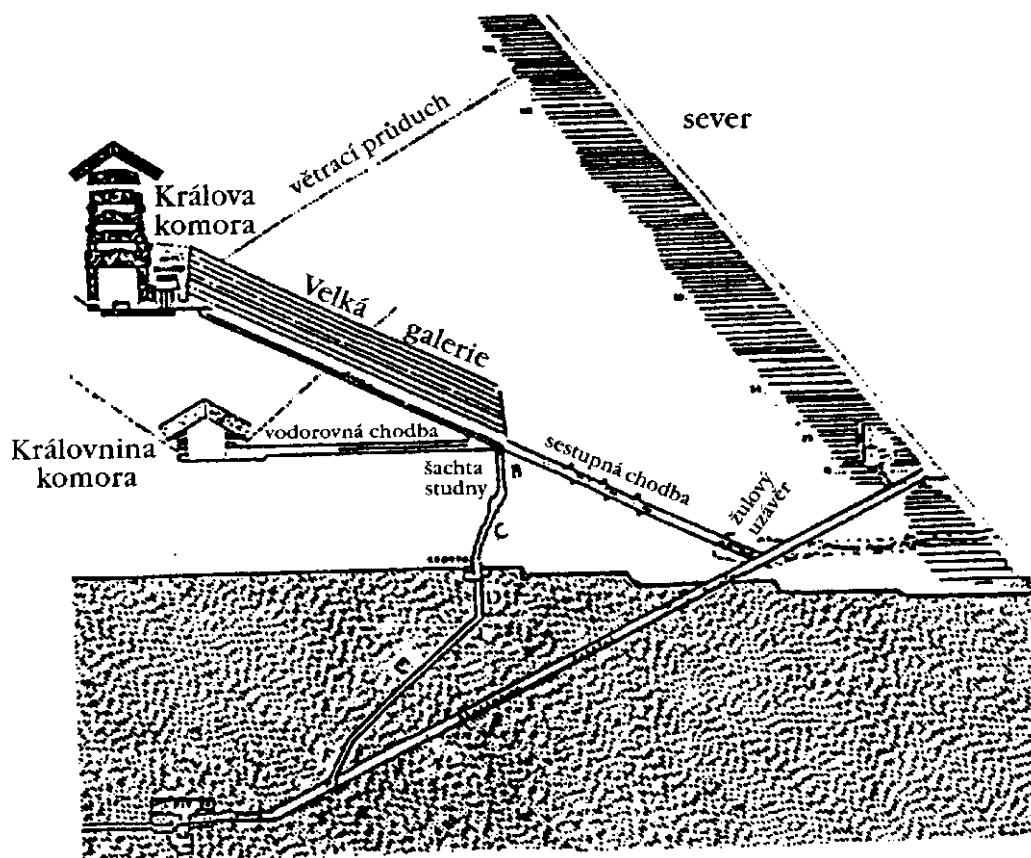
Když se AI Mamúnovi muži vrátili na odbočku tří chodeb (stoupající chodby, Velké galerie a vodorovné chodby), všimli si zejícího otvoru na západní straně, kde chyběl jeden kámen z rampy (Obr. 68). Otvor vedl krátkou vodorovnou chodbou ke svislé šachtě, o níž Arabové usoudili, že to bývala studna. Když se spouštěli touto „studnou“ (jak se této chodbě začalo říkat), zjistili, že je to pouze horní část dlouhé (asi šedesátimetrové) řady klikatých spojených šachet, které končily spojkou o délce necelých dvou metrů k sestupné chodbě, čímž propojovaly svrchní komory a chodby pyramidy s těmi spodními (Obr. 66). Všechno nasvědčuje tomu, že spodní otvor byl uzavřen a před kýmkoli, kdo scházel klesající chodbou, ukryt, dokud se AI Mamúnovi muži nespustili po celé délce „šachty studny“ a neobjevili její spodní vchod, který si otevřeli násilím.

Objevy Arabů i pozdější výzkumy položily celou řadu otázek. Proč, kdy a kým byla vzestupná chodba uzavřena? Proč, kdy a kým byla prokopána klikatá šachta studny pyramidou a jejím skalnatým podložím?

První a nejhouževnatější teorie odpovídala na obě tyto otázky společnou odpovědí. Jelikož tato teorie předpokládala, že pyramida byla vybudována jako hrobka faraóna Chuféva (Cheopse), snadno si vysvětlila, že poté, co bylo mumifikované tělo umístěno do „truhly“ v „Králově komoře“, dělníci spustili tři žulové bloky z Velké galerie svažující se vzestupnou chodbou, aby hrobku pevně uzavřeli. Tím ovšem byli ve Velké galerii zaživa pohřbeni i dělníci. Těm se však podařilo obelstít kněze, odvalili poslední kámen z rampy, vykopali si „studnu“, tudy se dostali do sestupné chodby a zachránili si život, když prolezli k východu z pyramidy.

Jenže tato teorie podrobena kritickému zkoumání neobstojí.

Šachtu studny tvoří sedm různých částí (Obr. 66). Začíná horním vodorovným úsekem (A), vedoucím z Velké ga-

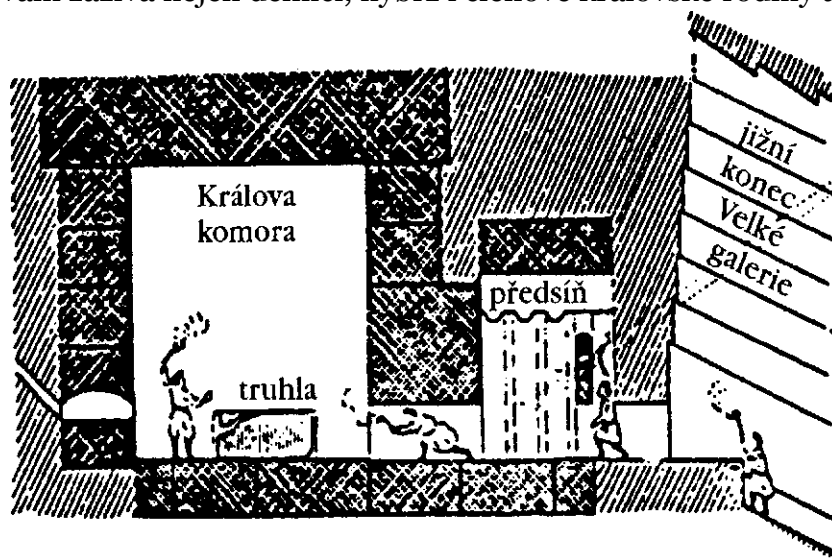

Obr.66

lerie do svislého úseku (B), který je spojen nerovným úsekem C se spodním svislým úsekem D. Pak následuje dlouhý, přímý, ale ostře se svažující úsek E, který vede do kratší části F, která klesá opět v jiném úhlu. Na konci F jako by další úsek měl pokračovat vodorovně, ve skutečnosti se však poněkud svažuje (G) a spojuje šachtu studny se sestupnou chodbou. Kromě spojujících vodorovných úseků A a G samotná šachta (úseky B, C, D, E a F) navzdory tomu, že mění směr, leží při pozorování ze severojižní roviny přesně na východozápadní ose, rovnoběžně s rovinou chodeb a průchodů pyramidy; chybějící vzdálenost necelých dvou metrů je přemostěna nahoře úsekem A a dole úsekem G.

Zatímco tři vrchní úseky šachty procházejí napříč asi dvacet metrů vápencovým zdivem pyramidy, spodní části jsou vytesány skrz asi 45 metrů pevné rostlé skály. Těch několik dělníků, které ponechali uvnitř, aby spustili žulové uzávěry (v duchu výše zmíněné teorie), by se nedokázalo vylámat skálou ven. A také, kdyby kopali zeshora, kam se poděla všechna ta suť, kterou by byli mohli vynášet jedině nahoru, když se prokopávali dolů? Vzhledem k tomu, že šachta má ve většině úseků šířku 70 cm, v horních chodbách a komorách bychom museli najít přes 40 m³ vykopané kamenné drti.

Jelikož toto všechno pravděpodobnost prvé teorie dosti narušovalo, začaly se propagovat nové teorie, které předpokládají, že se šachta začala razit zespoda (suť se podle ní vynášela sestupnou chodbou ven z pyramidy). Jenže proč? Na tuto otázku mají zastánci této teorie odpověď: došlo k nějaké nepředvídané události. Právě když ukládali faraóna do hrobky, začalo zemětřesení a žulové bloky se v důsledku otřesů uvolnily a uzavřely vstup předčasně. Tím pádem byli v hrobce pochováni zaživa nejen dělníci, nýbrž i členové královské rodiny a veleknězi. Jeli-

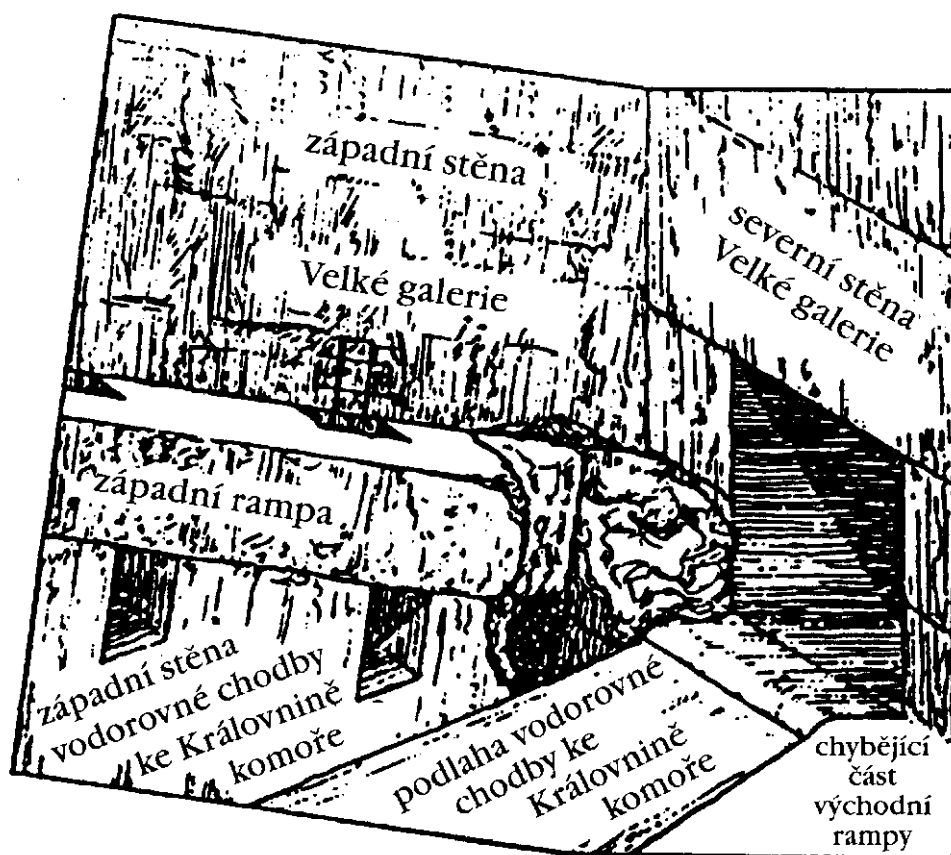

Obr.67

kož plány pyramidy byly dosud k dispozici, byla okamžitě vytvořena záchranná četa, která se prokopala nahoru na Velkou galerii, aby tu vznešenou společnost zachránila.

I tato teorie (stejně jako již dávno opuštěná teorie o tom, že šachtu mají na svědomí vylupovači hrobek) má však slabiny, mimo jiné v tom, že nevysvětluje, proč byla šachta vykopána s takovou přesností. S výjimkou úseku C, který byl vylámán ve zdivu nestejně, a úseku G, jehož dvě stěny šachty zhruba čtvercového průřezu byly ponechány drsné a nejsou zcela vodorovné, všechny ostatní úseky jsou dokonale rovné, zcela přesně a pečlivě vyhlazené a zachovávají po celé délce dokonale stejný úhel. Proč by se členové záchranného družstva (nebo lupiči) zdržovali tím, že se snažili dosáhnout takové dokonalosti a přesnosti? A proč by vůbec vyhlazovali stěny, když by jim to výstup jen ztěžovalo?

Jak se shromažďovalo stále více důkazů o tom, že žádný faraón ve Velké pyramidě nikdy nebyl pohřben, začala si získávat příznivce nová teorie: Šachta byla vyhloubena proto, aby bylo možno kontrolovat trhliny ve zdivu, které vznikly následkem zemětřesení. Nejhorlivějšími zastánci této teorie byli bratři John a Morton Edgarovi (autoři díla *The Great Pyramid Passages and Chambers*). Poháněl je náboženský zápal, neboť v pyramidě spatřovali kamenné zpodobení biblických proroků, a vnikli do každého známého kouta pyramidy, který pečlivě vyčistili, prozkoumali, změřili a vyfotografovali. Přesvědčivě dokázali, že horní krátký vodorovný průchod (A) i nejhořejší svislý úsek (B) byly součástí původní konstrukce pyramidy (Obr. 69). Rovněž zjistili, že spodní svislý úsek (D) byl pečlivě obezděn kamennými kvádry, jak procházel dutinou (které se začalo říkat jeskyně) ve skalnatém podloží (Obr. 70); bylo možno jej postavit pouze tehdy, dokud byla skála ještě obnažená, dříve než byla jeskyně zakryta zdivem pyramidy.

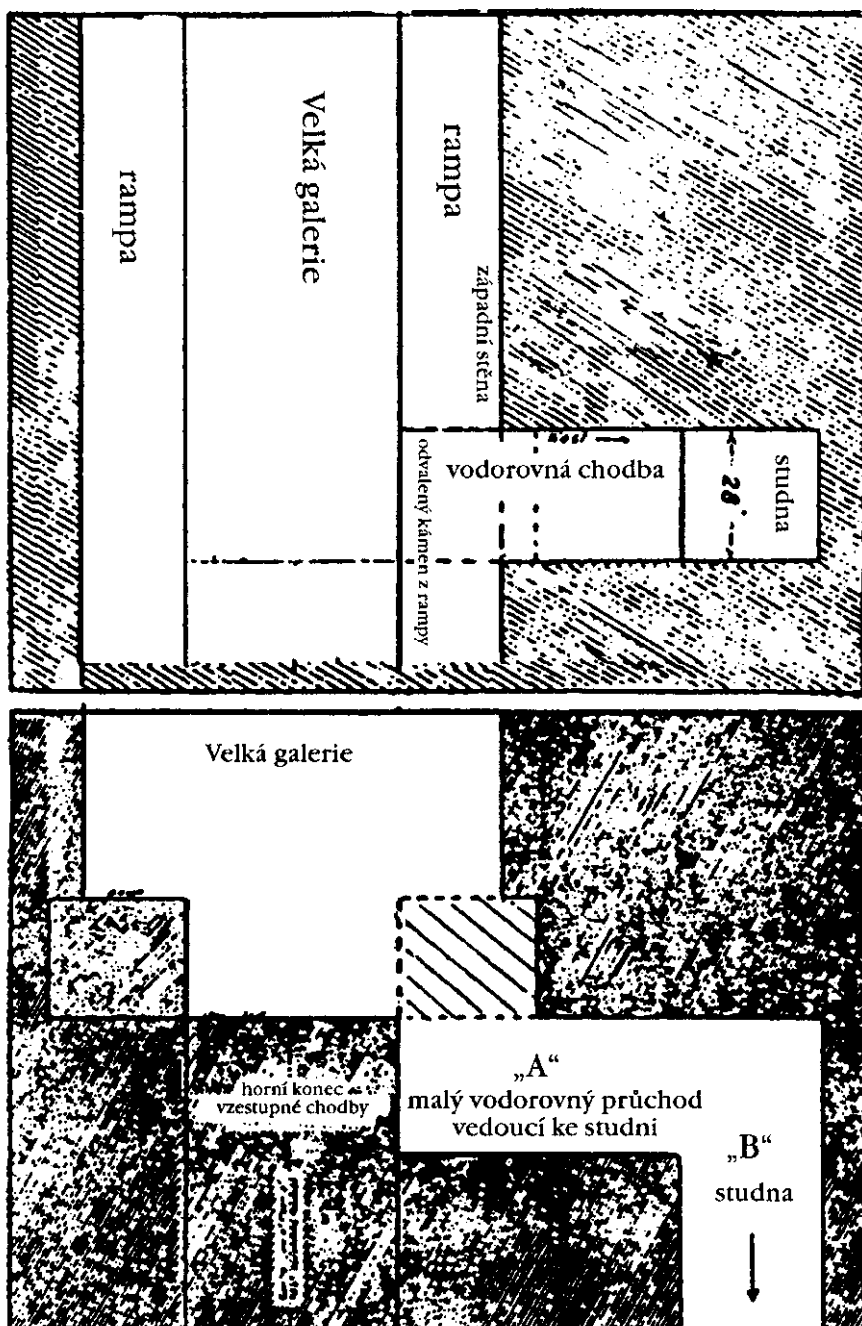
Jinými slovy, i tento úsek musel být součástí - a to velmi ranou - původní konstrukce pyramidy.

Jak se pyramida zvedala nad původní terén - podle teorie bratří Edgarů - narušilo mohutné zemětřesení na několika místech skalnaté podloží. Aby zjistili rozsah poškození a podle toho se mohli rozhodnout, zda se může ve stavbě pyramidy i na popraskaném podloží pokračovat, stavitelé vytesali ve skále úseky E a F jakožto inspekční šachty. Když zjistili, že poškození není příliš vážné, ve stavbě se pokračovalo; aby se však mohly prohlídky periodicky opakovat, byla ze sestupné chodby prokopána krátká, ani ne dvoumetrová spojka (G), která vedla do úseku F, čímž byl umožněn vstup do inspekčních šachet zdola.

Ačkoli teorie bratrů Edgarových (dále podrobně okomentované Adamem Ruthefordem v *Pyramidologii*) přejalo mnoho pyramidologů i egyptologů, přesto se jim nedaří uspokojivě vysvětlit všechny záhady. Jestliže jsou dlouhé úseky E a F inspekční šachty, vytesané do skály v naléhavém okamžiku, proč byly vybudovány s takovou přesností, která jistě vyžadovala spoustu času? Jaký byl účel původních vodorovných úseků B a D? Kdy a proč byl prosekán skrze zdivo ten klikatý, nepravidelný úsek C? A co ty žulové uzávěry: Čemu měly sloužit, jestliže neexistoval žádný pohřeb? Na tyto otázky dosud žádný pyramidolog ani egyptolog nedal uspokojivou odpověď.

Přesto to zaujaté a neúnavné měření a přeměřování prováděné oběma skupinami bylo klíčem k oné záhadě. Ty nej-důležitější úseky šachty byly podle našeho názoru skutečně vybudovány původními staviteli, ale ne dodatečně, ani z důvodu nějaké nenadálé události. Byly spíše plodem důkladné předběžné úvahy: byly to speciální architektonické rysy, které měly sloužit jako vodítko při stavbě pyramidy.

O úžasných proporcích Velké pyramidy i pozoruhodných geometrických vztazích toho už bylo za celá staletí

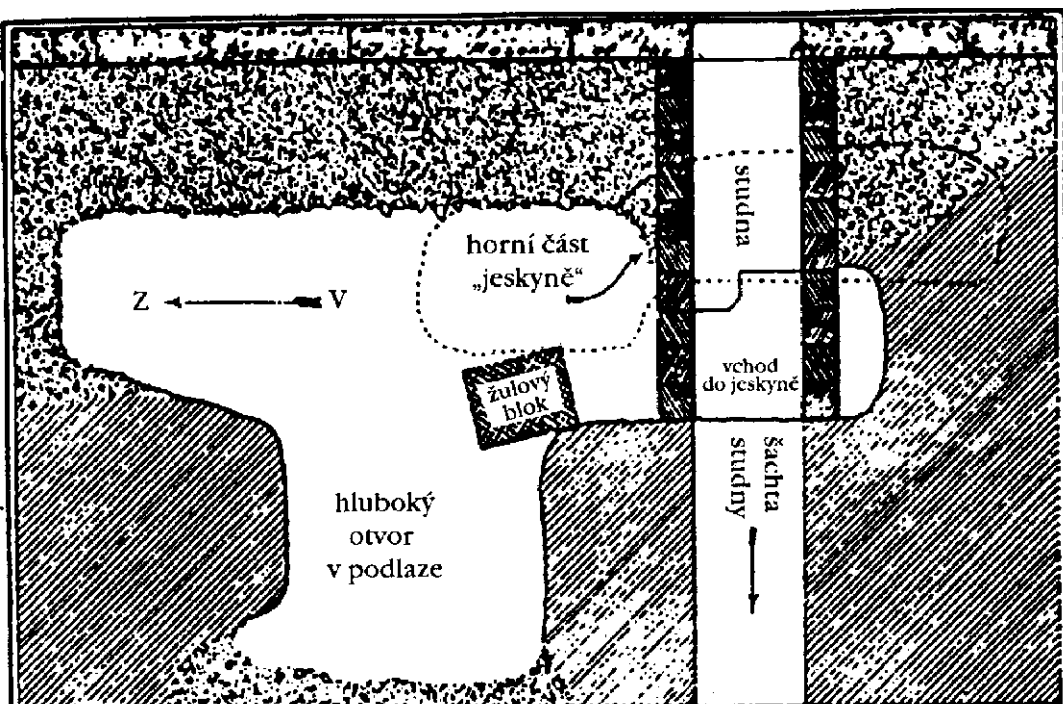
Obr.69

napsáno hodně. Avšak jelikož všechny ostatní pyramidy mají chodby a komory pouze v dolní části, byla tady tendence pohlížet na celý systém v horní části Velké pyramidy jako na dodatečně přidaný v pozdější fázi stavby. V důsledku toho se věnovala jen malá pozornost tomu, že mezi horní a spodní částí pyramidy existovaly jisté vztahy, což by ovšem nebylo možné, kdyby se horní a dolní část neplánovala a nestavěla současně. Tak například jeden bod ve Velké galerii, kde podlaha prudce stoupá a tvoří velký schod vzhůru (U), střední osa „Královniny komory“ (Q) a výklenek (R) v nejnižší krátké vodorovné chodbě leží všechny na jedné přímce, a to ve středové ose pyramidy. Rovněž záhadný schod dolů (S) v horní vodorovné chodbě se nachází na stejné

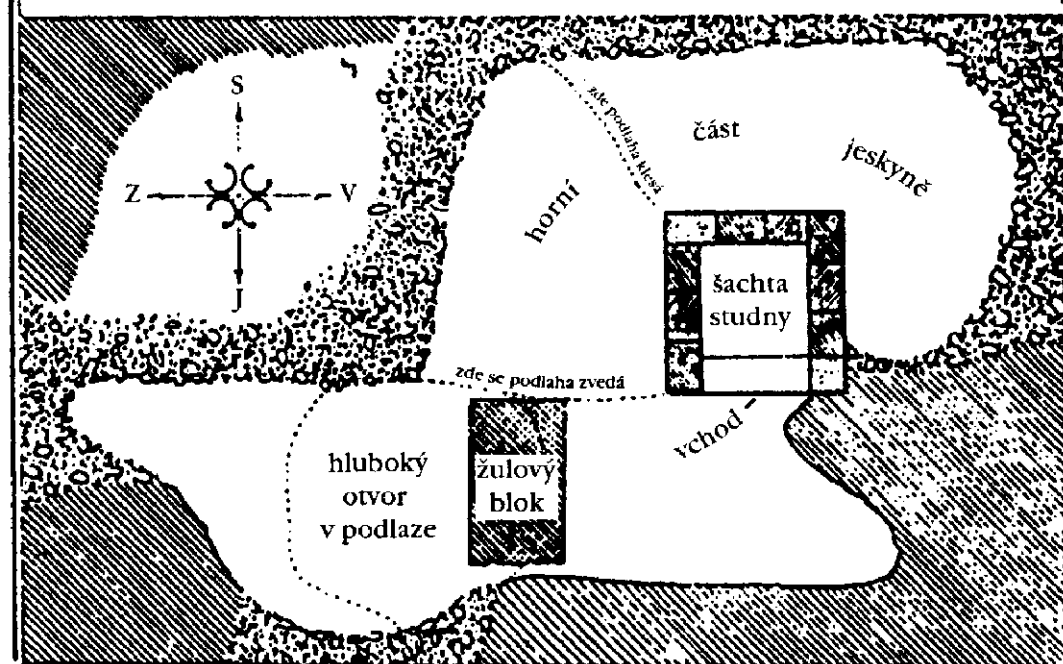
svislici jako bod vyznačující konec (P) sestupné chodby. A takových záhadných uspořádání je tam ještě více, jak ukážeme na následujícím schématu.

Byly tyto vztahy dílem náhody, architektova rozmaru, nebo to byl výsledek pečlivých plánů a výpočtů? Jak nyní ukážeme, tyto a další dosud nerozpoznané souvztažnosti vyplývaly z geniálního a zároveň prostého plánu pyramidy. A také dokážeme, že původní úseky šachty „studny“ byly integrálními prvky stavby nejen při provádění, nýbrž již při plánování pyramidy.

Začneme úsekem D, protože se domníváme, že ten byl postaven jako první. Nyní panuje všeobecná shoda, že skalnatý pahorek, na němž byla pyramida postavena, byl částečně odklizen. Nejspodnější vrstva skály (která je vidět i zvenčí) vytvořila základnu; nejsvrchnější kus skály je na úrovni „jeskyně“; tam je také vidět nejspodnější vrstva zdiva pyramidy. Jelikož úsek D leží níže než toto zdivo, musel být veden jeskyní a skalnatým podložím ještě předtím, než se začalo stavět cokoli nad ním, tj. dříve než úseky A, B a C. Protože jediná možnost, jak vykopat tunel ská-

Svislý průřez jeskyně (od západu k východu, pohled k severu)

Půdorys jeskyně

Obr.70

lou, byla pustit se z odkrytého povrchu skály směrem dolů, úsek E, který začíná klesat přesně od konce D, mohl být proražen teprve poté, co byl dokončen úsek D; úsek F určitě následoval až za úsekem E a úsek G byl poslední.

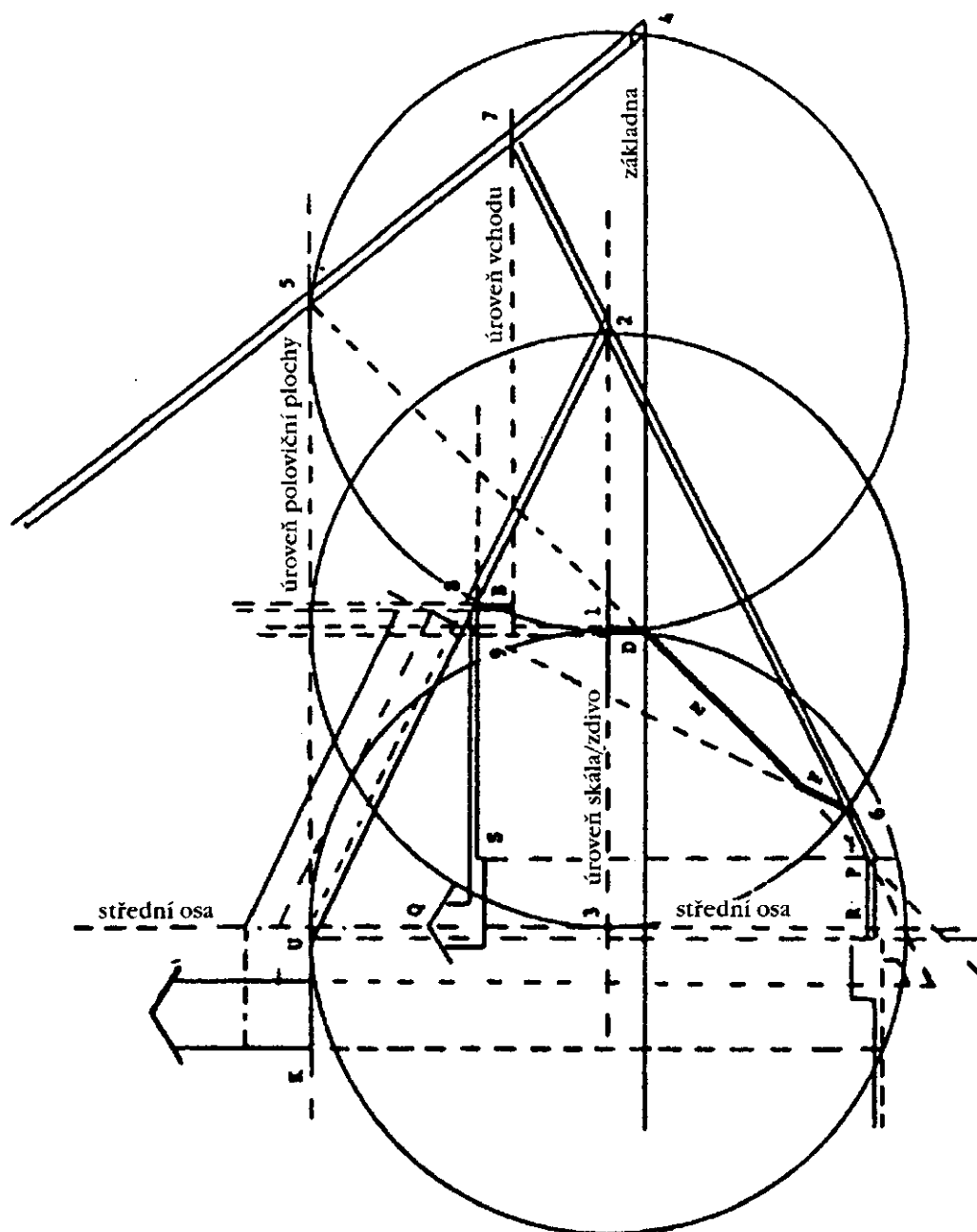
Jinými slovy úsek D musel být vyměřen s velkou přesností (viz Obr. 70), když měl procházet jeskyní a skálou, a to *ještě před* tím, než byly zbudovány všechny další úseky šachty. Ale proč byl

umístěn právě tam, proč je dokonale svislý a proč nebyl vybudován až nahoru, nýbrž jen do dnešní délky?

A když už na to přijde, proč úsek E svírá s úsekem D a se základnou přesný úhel 45° ? Této skutečnosti si také zatím nikdo nevšiml. A proč úsek E, pokud měl sloužit jako spojovací šachta, prostě nepokračoval až k sestupné chodbě, místo aby se v jistém úhlu odklonil a stal se z něj úsek F? A proč tento úsek F - další nepovšimnutý fakt - svírá se stoupající chodbou přesný pravý úhel 90° ?

Měli-li jsme odpovědět na tyto otázky, museli jsme se sami zeptat: Jak se podařilo architektům pyramidy narýsovat a dosáhnout těchto symetrií, dokonalé shody a pozoruhodné geometrické přesnosti? Řešení, s nímž přicházíme, se dá nejlépe ilustrovat výkresem (Obr. 71). Je to řez vnitřkem pyramidy, který jsme sami narýsovali. Domníváme se, že právě takhle nějak mohl vypadat projekt stavitelů pyramidy: jednoduchý, ale důmyslný architektonický plán, který dosahuje udivující symetrie, přesnosti a dokonalosti za pomoci několika přímek a tří kružnic!

Stavba pyramidy započala odklizením skalnatého pahorku, na němž měla vyrůst. Aby stavba získala větší stabilitu, skála byla opracována na úroveň základny pouze v blízkosti obvodu pyramidy; uvnitř byla skála ponechána téměř v původní výši. Tehdy také byla podle našeho názoru zvolena jeskyně - ať už přírodního původu nebo uměle vyhloubená - jako místo, odkud se mělo začít vytyčování stavby.

Obr.71

Tady se začalo s konstrukcí první svislé šachty D - zčásti vytesané do skály, zčásti vybudované z kamenných kvádrů (viz Obr. 70). Její výška (viz Obr. 71) vyznačuje přesnou vzdálenost od úrovně základny na úroveň, kde uvnitř pyramidy končí skála a začíná zdivo.

Už dlouho se ví, že hodnota čísla n , která vyjadřuje poměr mezi kružnicí nebo koulí, jejím poloměrem a plochou, byla použita při určování obvodu, stran a výšky pyramidy. Jak náš nákres jasně ukazuje, nejenom plášť pyramidy, nýbrž i veškeré její vnitřní prostory byly určeny za pomoci tří shodných kružnic.

Úhломěrný přístroj (teodolit) umístěný ve svislé ose šachty D byl zacílen způsobem, který brzy popíšeme. Avšak tento přístroj nejdříve zaměřil vodorovnou přímku na úrovni, kde končí skála a

začíná zdivo, na níž jsou umístěny středy tří kružnic. První střed (bod 1) byl v D; body 2 a 3, kde tato kružnice protíná přímkou, jsou středy dalších dvou protínajících se kružnic.

Aby architekti pyramidy mohli narýsovat tyto kružnice, museli samozřejmě zvolit správný poloměr. Badatelé, kteří zkoumali Velkou pyramidu, byli dlouho nešťastní z toho, že nebyli schopni k dokonalým proporcím stavby přiřadit žádnou ze starých egyptských délkových měr - ani obecný loket v délce 24 palců, ani královský loket o 28 palcích (525 mm). Asi před třemi sty lety sir Isaac Newton dospěl k názoru, že při stavbě pyramid (a rovněž při stavbě Noemovy archy a chrámu v Jeruzalémě) se používal jakýsi tajemný „posvátný loket“, který byl ještě větší - měřil asi 640 mm. Jak egyptologové, tak pyramidologové nyní s tímto názorem souhlasí, alespoň pokud jde o pyramidy. Naše vlastní výpočty ukazují, že poloměr tří námi předpokládaných kružnic se rovnal 60 posvátným loktům; není náhodou, že číslo 60 je základním číslem sumerské šede-sátkové matematické soustavy. Tato míra 60 posvátných loktů je pro délky a výšky vnitřní struktury pyramidy rozhodující a totéž platí i pro rozměry její základny.

Jakmile stavitelé zvolili poloměr, narýsovali tři kružnice; a teď už začala pyramida nabývat tvar: tam, kde druhá kružnice prořala základnu (bod 4), se stěna pyramidy začala zvedat pod úhlem 52° - to je jediný úhel, který vyhovuje podmínce začlenění čísla n do rozměrů pyramidy.

rem dolů, přesně pod úhlem 45° k úseku D. Vedeme-li z E úhломěrným přístrojem směrem vzhůru přímkou, protínající kružnici 2 v bodě 5, dostaneme šikmou čáru pro stěnu pyramidy a také vyznačení poloviční výšky, na níž měly být umístěny Králova komora a Předsíň (přímka 5-U-K) a kde měla končit Velká galerie. Promítnuto směrem dolů šikmá čára E určila bod P, kde měla končit sestupná chodba, a vodorovná přímkou z bodu P určila schod dolů S v horní vodorovné chodbě.

Obrátíme-li pozornost ke třetí kružnici, vidíme, že její střed (bod 3) označuje svislou osu pyramidy. Tam, kde protíná linii poloviční výšky, byl umístěn velký schod vzhůru (U), který vyznačoval konec Velké galerie a začátek podlahy Královy komory. Také určil polohu Královniny komory (Q), která ležela přímo na středové ose. Spojí-me-li body 2 a U, dostaneme linii podlahy vzestupné chodby a Velké galerie.

Potom byla vytunelována šachta F od konce šachty E, přesně tak, aby její směr prořal stoupající linii podlahy 2-U v pravém úhlu (90°). Z jejího průsečíku s první kružnicí (bod 6) byla narýsována přímkou vedoucí bodem 2, nahoru až ke stěně pyramidy (bod 7). Ten vyznačil sestupnou chodbu, její spojení se vzestupnou chodbou (v bodě 2) a vchod do pyramidy.

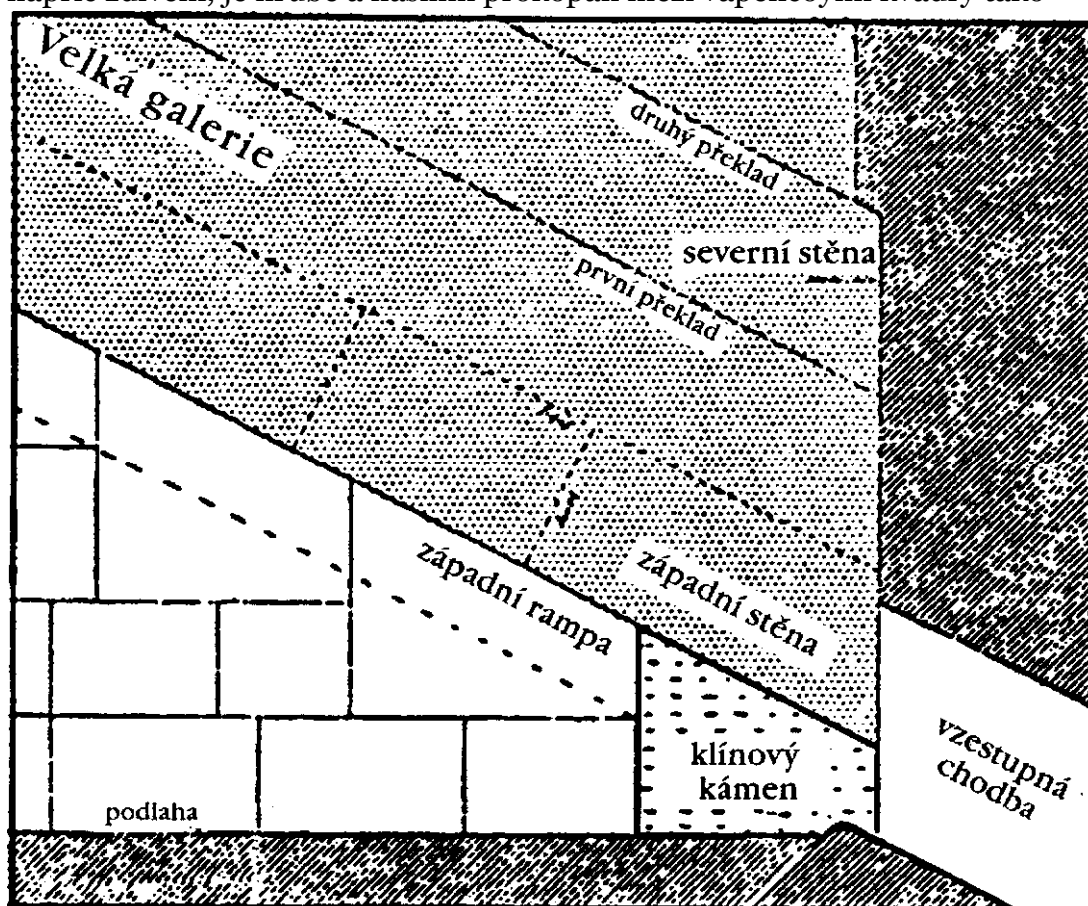
Šachty D, E a F a tři kružnice tak určily většinu základních tvarových prvků Velké pyramidy. Zbývalo však ještě určit body, v nichž bude končit vzestupná chodba a začínat Velká galerie, a podobně i kde bude vodorovná chodba ke Královnině komoře. A tady podle našeho názoru vstupuje do hry šachta B. Nikdo totiž dosud nepoukázal na skutečnost, že její délka se přesně shoduje s délkou šachty D a že odpovídá přesně vzdálenosti mezi vstupní úrovní a úrovní vodorovné chodby. Šachta B byla umístěna tam, kde vzestupná přímkou prořala kružnici 2 (v bodě 8). Její svislé prodloužení vyznačuje začátek stoupající stěny Velké galerie; vzdálenost od bodu 8 k bodu 9, kde přímkou vedená úhломěrným přístrojem z D protíná vodorovnou přímkou z bodu 8, je místo grandiózní křižovatky zobrazené na Obr. 68.

Úsek B, připojený v bodě 8 k chodbám krátkým rovným úsekem A, tak umožnil stavitelům pyramidu, aby dokončili její vnitřek. Jakmile se jim to podařilo, pro tyto úseky již nebylo další architektonické nebo funkční využití, a proto byl vchod do nich uzavřen přesně zapadajícím klínovým kamenem (Obr. 72).

Úseky D, E a F rovněž zmizely, jakmile se zdivo pyramidu zvedlo nad skalní podloží. To byla tedy možná funkce méně přesně opracovaného úseku G, který měl umožnit odstranění úhломěrných přístrojů z úseků D-E-F, nebo ještě provést na poslední chvíli nějaké kontroly. A nakonec v místě, kde se sestupná chodba napojovala na úsek G, byl otvor uzavřen dobře opracovaným kamenným blokem, a tyto spodní úseky také zmizely.

Pyramida stála hotová, všechny úseky šachty dobře ukryté; tedy všechny až na jeden, který nemá, jak jsme ukázali, v projektu a konstrukci pyramidu absolutně žádnou funkci nebo opodstatnění.

Tou výjimkou je nepravdělný a necharakteristický úsek C, který se nerovnoměrně klikatí napříč zdivem, je hrubě a násilím prokopán mezi vápencovými kvádry tako-

Obr.72

vým způsobem, že mnoho jich zůstalo naštipnutých a s ostrými třícími hranami. Kdy, proč a jak vznikl tento záhadný úsek C?

My jsme přesvědčeni, že v době, kdy stavitelé pyramidu dokončili, tento úsek neexistoval. Byl, jak dále ukážeme, nakvap a násilím prokopán, když byl Marduk uvězněn zaživa ve Velké pyramidě.

Není žádných pochyb o tom, že Marduk v „hoře-hrobce“ opravdu uvězněn byl; byly nalezeny a spolehlivě přeloženy texty, které to dosvědčují. Další mezopotámské texty vrhají světlo na povahu jeho provinění. Všechny dohromady nám potom dovolují dospět k pravděpodobné rekonstrukci událostí.

Poté, co byl Marduk vypuzen z Babylonie a Mezopotámie, se vrátil do Egypta. Okamžitě se usadil v Heliopoli, aby posílil jeho roli jakožto „kultovního centra“ a shromáždil různé památky na nebeský pobyt ve zvláštní svatyni, k níž potom Egypťané po dlouhou dobu konali poutě.

Avšak když se snažil o obnovení hegemonie nad Egyptem, Marduk zjistil, že od té doby, co z Egypta odešel, aby se pokusil o státní převrat v Mezopotámii, se věci změnilly. Ačkoliv se podle našeho názoru Thovt boje o svrchovanou moc nezúčastnil a Nergal a Gibil byli od centra moci daleko, mezitím se objevil nový sok: Dumuzi. Onen Enkiho mladší syn, jehož území hraničilo s Horním Egyptem, se objevil jakožto uchazeč o egyptský trůn.

A za jeho ambicemi se neskrýval nikdo jiný než jeho nevěsta Inanna/Ištar, další příčina Mardukova podezřívavosti a nevraživosti.

Příběh o Dumuzim a Inanně nám připomíná příběh o pradávnmém Romeovi a Julii - on byl synem Enkiho, ona vnučkou Enlilovou. A podobně jako Shakespeareovo drama i tento příběh končí tragicky: smrtí a pomstou.

O přítomnosti Inanny/Ištar v Egyptě se poprvé dočteme v textu z Edfu, zabývajícím se první válkou u pyramid. Tam je nazývána Aštoret (kanaánská podoba jejího jména) a praví se o ní, že se zjevila na bitevním poli mezi postupujícími vojáky Hóra. Důvodem této nevysvětlitelné přítomnosti v Egyptě mohla být návštěva jejího ženicha Du-muziho, přes jehož území postupovala bojující armáda. O to, že Inanna byla navštívit Dumuziho („Pastýře“) v jeho vzdáleném zemědělském kraji, víme z jednoho sumerského textu. Vypráví se v něm, jak Dumuzi čekal na její příchod a zaznamenává konejšivá slova, která pronesl na uklidnění své snoubenky, která měla strach z budoucnosti v cizí neznámé zemi:

Mladík stál a čekal, Dumuzi otevřel dveře dokořán. Jako měsíční paprsek k němu vešla... Pohlédl na ni, zaradoval se, sevřel ji v náručí a políbil.

Pastýř konejšivě objal pannu: „Nepovolal jsem tě do otroctví,“ [řekl] „

Budeš sedávat u skvělého stolu, u stejného stolu, u něžž jídám já...”

V té době měla Inanna/Ištar k tomuto svazku Romea a Julie mezi vnučkou Enlilovou a synem Enkiho požehnání svých rodičů Nannara/Sína a Ningal i bratra Utu/Šama-še. Se svatbou souhlasili rovněž někteří Dumuziho bratři a patrně i sám Enki. Dali Inanně darem lapis lazuli, vzácný modrý drahokam, kterého si ona nesmírně považovala. Korále a kostičky z tohoto

kamene ukryli pod hromádku jejího oblíbeného ovoce, datlí, jako překvapení. V ložnici našla „postel ze zlata ozdobenou lapisy lazuli, kterou pro ni umně zhotovil Gibil v Nergalově sídle“.

Pak však vypukly nesváry a bratři začali spolu bojovat. Pokud se toto soupeření omezovalo jen na nástupce Enki-ho, přítomnost Enlilovy vnučky nikomu zvláště nevadila. A však po Horově vítězství a poté, co Sutech okupoval cizí území, se situace zcela změnila: Druhá válka u pyramid proti sobě postavila Enlilovy syny a vnuky a nástupce En-kiho., Julie" musela od svého „Romea“ odejít.

Když se po skončení války milenci opět sešli a bylo uzavřeno jejich manželství, strávili mnoho dní a nocí v blaženství a milostném vytržení, což je námětem mnoha su-merských milostných písní. Avšak i během milování Inanna šeptala Dumuzimu do ucha vyzývavá slova:

*Jsou sladká tvá ústa i všechny tvé údy a zaslouží si náležet princí! Pokoř
vzbouřenou zem, ať lidé se množí; a já jim budu dle práva vládnout!*

Jindy se mu svěřila se svou vizí:

*Měla jsem vidění velkého národa, jemuž byl Dumuzi vybrán co
bůh...*

Neboť i já vzývám jméno Dumuzi, já jsem mu dala to postavení

Přes to všechno to nebylo šťastné manželství, protože z něj nevzešel dědic - což byl zřejmě nezbytný požadavek pro splnění božských ambicí. Došlo to nakonec tak daleko, že se Dumuzi ve snaze získat dědice uchýlil k taktice, kterou kdysi použil jeho vlastní otec: snažil se svést svou vlastní sestru a mít s ní styk. Jenže zatímco Ninchursag tenkrát podlehla Enkiho návrhům, Dumuziho sestra Geštinanna ho odmítla. Zoufalý Dumuzi porušil sexuální tabu a svou sestru znásilnil.

Tento tragický příběh je zaznamenán na tabulce pod katalogovým číslem CT. 15.28-29. Text líčí, jak se Dumuzi rozloučil s Inannou, poté, co jí oznámil, že se chystá odebrat za svými stády na opuštěnou pastvinu. Domluvil se předem se svou sestrou, „se sestrou, jež znala písně, aby tam na něho čekala“. Sestra si myslela, že je to něco jako pozvání na piknik. Když tam společně „jedli čisté pokrmy, z nichž prýštilo máslo a med, popíjeli vonné božské pivo“ a „příjemně jim plynul čas... Dumuzi se slavně rozhodl, že to učiní.“ Aby sestru připravil na to, co měl v plánu, Dumuzi vzal beránka a přiměl ho, aby kopuloval se svou matkou, potom nechal beránka kopulovat se svou sestrou ovečkou. Zatímco se zvířata dopouštěla incestu, Dumuzi se dotýkal své sestry, jako by chtěl jejich konání napodobit, „avšak sestra stále nechápala“. Když se Dumuzi začal chovat stále výmluvněji, Geštinanna „vykřikla a hlasitě kvílela na protest“, ale Dumuzi „ji pojal... a jeho semeno proudilo do jejího lůna...“ „Zadrž!“ volala dívka, „jaká hanba!“ Avšak on nepřestal.

Poté, co dokončil svůj čin, „pastýř bez bázně, bez hany promluvil ke své sestře“. Co jí řekl, se nám bohužel ztratilo na poškozené tabulce. Avšak máme podezření, že „bez bázně a hany“, jak konstatuje text, vysvětlil Geštinanně důvod svého skutku. Z textu je jasné, že šlo o čin předem

uvážený; dále z něj vyplývá, že Inanna byla do plánu zasvěcená: než Dumuzi odešel, „hovořil s ní o plánu a žádal o radu“, a Inanna „svému manželovi odpověděla a též mu poradila“.

Podle morálního kódu Anunnaků bylo znásilnění těžký sexuální prohřešek. V nejstarších dobách, kdy první skupiny astronautů přistály na Zemi, odsoudil vojenský soud jejich nejvyššího velitele Enlila do vyhnanství za znásilnění ošetřovatelky (s níž se později oženil). Dumuzimu to jistě všechno bylo známo; takže buď předpokládal, že se mu sestra ochotně vzdá, nebo byly jeho pohnutky natolik závažné, že se odhodlal přestoupit tento přísný zákaz. Inan-nina rada nám připomíná biblický příběh o Abrahamovi a jeho bezdětné ženě, která manželovi poradila, aby zplodil mužského dědice s jejich služebnou.

Dumuzi, který si uvědomoval, že se dopustil něčeho strašného, byl brzy poté zachvácen neblahou předtuchou, že za svůj čin bude muset zaplatit životem, jak se praví v sumerském textu ŠA.GA.NE. IR IM.ŠI -, Jeho srdce se naplnilo slzami". Text je složen ve formě živého snu a vypráví, jak Dumuzi usnul a zdálo se mu, že ho „vznešený pták“ a sokol postupně zbavují všech jeho atributů stavu i majetku. Noční můra končí tím, že Dumuzi vidí sám sebe ležet mrtvého uprostřed své ohrady s ovciemi.

Když se probudil, žádal Geštinannu, aby mu vysvětlila, co sen znamená. „Bratře můj,“ řekla mu, „tvůj sen není příznivý, to je mi jasné.“ Prý předpovídá, že se „na tebe chystají ze zálohy bandité... tvé ruce budou spoutány želízky, tvé paže řetězy“. Geštinanna ani nedomluvila, a za kopcem se opravdu objevili zločinci a Dumuziho zajali.

Dumuzi spoutaný v okovech a v řetězech zavolal prosbu k Utu/šamašovi: „Ó Utu, můj švagre, jsem manželem tvé sestry... Proměň mé ruce v gazelí nožky, proměň mé nohy v nohy gazelí, ať mohu uprchnout těm zlotřilcům!“ Utu vyslyšel jeho prosbu a dovolil mu uniknout. Dumuzi potom prožil několik dalších dobrodružství, až se uchýlil do domu jakési pochybné postavy jménem Bělili, která hrála dvojí roli. Dumuzi byl opět zajat a opět se mu podařilo uprchnout. Nakonec našel zase úkryt mezi ovciemi. Zafoukal prudký víchř, převrátil nádoby k napájení; nepřátelé ho obklopili - všechno bylo, jak to viděl ve snu. A nakonec:

Nádoby k napájení ležely převržené; Dumuzi byl mrtev. Ohradu na ovce vzal vítř.

Místo, kde se podle textu tyto události odehrály, byla opuštěná planina poblíž řeky. Další zeměpisné podrobnosti přináší jiná verze události, text nazvaný „Nejžalost-nějšší nářek“. Je složen jako Inannin žalozpěv a vypráví, jak sedm zástupců z Kuru vešlo do ovčí ohrady a probudilo Dumuziho ze spánku. Na rozdíl od předchozí verze, která jenom konstatuje, že se Dumuziho zmocnili „zlotřilci“, tento text dává najevo, že tito muži přišli na příkaz vyšší autority: „Můj pán nás za tebou poslal,“ oznamuje vůdce delegace probuzenému bohu. Potom Dumuzimu postupně odebírají jeho božské atributy:

Sundej si božskou pokrývku z hlavy, vstaň prostovlasý; Odlož královský plášť z těla, vstaň nahý;

*Polož božské žezlo, které máš v ruce, vstaň s prázdnýma rukama;
Sundej posvátné opánky z nohou, vstaň bosý!*

Dumuzimu, který přišel o všechno, se podařilo uniknout a doběhl k řece „u velké hráze v poušti E.MUŠ („Domov hadů“). V Egyptě je pouze jedno místo, kde se poušť a řeka stýkají u velké hráze: u první nilské peřeje, tam, kde dnes stojí asuánská přehrada.

Avšak voda plná virů nedovolila Dumuzimu dostat se na druhý břeh, kde stála jeho matka s Inannou, aby ho ochránily. Místo toho „vody, jež čluny převracejí, nesou mladíka ke Kuru; ke Kuru nesou bouřlivé vody druha Inannina“.

Tento a další paralelní text odhalují, že muži, kteří přišli zajmout Dumuziho, jednali v souladu s rozkazy, které jim dal nějaký výše postavený bůh, Pán Kuru, který „vyřkl nad ním ortel“. Avšak tento ortel určitě nevzešel ze shromáždění všech bohů; Enlilovci jako Utu/Šamaš a Inanna Dumuzimu na útěku pomáhali. To znamená, že rozsudek byl pouze jednostranný a měl ho vykonat vůdce skupiny, která přišla Dumuziho zatknout. Nebyl to nikdo jiný než Mar-duk, starší bratr Dumuziho a Geštinanny.

Jeho totožnost nám odhaluje text, který badatelé nazvali „Mýty o Inanně a Biluluovi“. V ní se ukazuje, že temná postava Bělili byl muž, Pán Bilulu (EN.BILULU) v převleku, a bylo to také božstvo, které řídilo trestnou akci proti Du-muzimu. Akkadské texty, které se zabývají přídomky bohů, vysvětlují, že E-Bilulu byl *il Mareduk ša hattai*, „bůh Mar-duk, který zhřešil“, a „Ten, kdo truchlí pro Inannu“.

Marduk byl od samého počátku proti sňatku Dumuziho a Inanny, kteří se brali z lásky, a po válkách u pyramid mu byl tento svazek ještě více trnem v oku. Znásilnění Geštinanny Dumuzim - jakkoli bylo politicky motivováno - poskytlo Mardukovi příležitost, jak zhatit Inanniny plány ohledně Egypta tím, že by zajal a potrestal Dumuziho. Měl Marduk v plánu vydat Dumuziho na smrt? Pravděpodobně ne; obvyklým trestem bylo pouze vyhnání. Příčinou smrti Dumuziho, jejíž okolnosti zůstávají nejasné, byla patrně nešťastná náhoda.

Ale ať k ní došlo náhodou nebo ne, to bylo Inanně lhostejné. Pokud šlo o ni, smrtí jejího milovaného muže byl vinen Marduk. A jak nám jasně napovídají dochované texty, prahla po pomstě:

*Co skrývá Inannino svaté srdce? Touhu zabít! Zabít pána
Bilulu.*

Badatelé při své práci s úlomkami nalezenými ve sbírkách mezopotámských tabulek rozptýlených v několika muzeích dali dohromady části textu, který Samuel N. Kramer (*Sumerian Mythology*) nazval „Inanna a Ebih“. Považoval ji za část cyklu „mýtů o zabíjení draků“, neboť se zabývá Inanniným zápasem s nějakým zlým bohem, který se ukrýval „v hoře“.

Dostupné fragmenty vyprávějí, jak se Inanna vyzbrojila a chystala se napadnout boha v jeho úkrytu. Ačkoli se jí to ostatní bohové snažili rozmluvit, ona se sebevědomě přiblížila k hoře, kterou nazvala E.BIH („Sídlo žalostného jména“). Povýšeně zvolala:

*Horo, jsi převysoká,
čníš vysoko nadjiné...
vrcholkem saháš do nebes...
Přesto tě zničím,
k zem i tě pokořím...
a tvému srdci způsobím bolest.*

Že tou horou byla Velká pyramida, že ke konfrontaci došlo v Gíze v Egyptě, je zřejmé nejen z textů, nýbrž i z vyobrazení na sumerském pečetním válečku (Obr. 73). Inan-na - znázorněná ve svém známém svůdném postoji, polo-obnažená - stojí proti nějakému božstvu u tří pyramid. Pyramidy jsou vyobrazeny přesně tak, jak se jeví při pozorování v Gíze; navíc ještě egyptský znak ankh, kněz s egyptskou pokrývkou hlavy a propletení hadi dávají jasně nasro-zuměnou, kde se výjev odehrává: v Egyptě.

Jak Inanna neustále vyzývala Marduka, který se nyní ukrýval uvnitř mohutné stavby, její vztek rostl úměrně s tím, jak on ignoroval její výhrůžky. „Podruhé, pohněvána jeho pýchou, se Inanna přiblížila [k pyramidě] a prohlásila: „Můj děd Enlil mi dal svolení vstoupit do hory!“ Okázale pozvedla své zbraně a ohlásila hrdě: „K srdci hory proniknu... Uvnitř hory své vítězství nastolím!“ Když se jí nedostalo odpovědi, započala útok:

*Nepřestávala bít do stěn E-bih
a všech jeho rohů,
i do množství zvednutých kamenů.
Avšak uvnitř... Velký had, který tam vešel,
nepřestal plivat svůj jed.*

Sám Anu se potom snažil zasáhnout a varoval Inannu: Ten bůh, který se skrývá uvnitř, má strašlivé zbraně; „jejich výbuch je děsivý; zabrání ti vstoupit“. Nakonec jí Anu poradil, aby se raději obrátila na soud a toho boha, který se před ní skrývá, zažalovala.

Texty potom tohoto boha obšírně identifikují. Podobně jako v textech o Ninurtovi je nazýván A.ZAG a má přídomek „Velký had“ - což je jméno a enlilovský hanlivý přídomek Marduka. Jeho úkryt je také jasně definován jako „E.KUR, jehož stěny se dotýkají nebes, až to hrůzu nahání“ - čili Velká pyramida.

Záznam o procesu s Mardukem a o jeho rozsudku je dostupný ve zlomku textu publikovaného babylonským oddělením muzea pennsylvánské univerzity. Dochované řádky začínají v situaci, kdy se bohové shromáždili kolem pyramidy a vybrali jednoho boha, aby byl jejich mluvčím a oslovil Marduka v „jeho uzavřeném místě“; „aby naléhal na toho, kdo způsobil zlé skutky“. Marduk byl tímto poselstvím pohnut: „Navzdory hněvu v srdci mu vstoupily slzy do očí“ a souhlasil, že z pyramidy vyjde a dostaví se před soud. Proces se potom konal nedaleko pyramid, v jednom chrámu u řeky:

Obr.73

Když chtěli Marduka odsoudit, vznikl problém týkající se Dumuziho smrti. Nebylo pochyb o tom, že Marduk je za jeho smrt zodpovědný. Ale byla to promyšlená vražda, nebo nešťastná náhoda? Marduk si zaslouhoval trest smrti, ale co když se zločinu nedopustil záměrně?

Když zde všichni stáli s pyramidami na dohled, s Mardukem, který právě vyšel ze svého úkrytu, Inannu náhle napadlo řešení a obrátila se na bohy:

*Onoho dne sama Paní, Ta, jež mluví vždycky pravdu, velká
kněžna obvinila Azaga a vyslovila strašný soud.*

Existuje způsob, jak Marduka odsoudit k smrti, a přece popravu nevykonat, řekla: Nechť je pohřben zaživa ve Velké pyramidě! Ať je tam uzavřen jako v obrovské schránce:

*Ve veliké schráně pevně uzavřené nemůže mu nikdo
nabídnout pokrm; Sám tam bude trpět, ani k vodě nemůže se
dostat.*

Soudící bohové s jejím návrhem souhlasili: „Jsi paní přemoudrá... Ten osud jsi určila: Staň se tak!“ Bohové předpokládali, že Anu bude s rozsudkem souhlasit a „tento rozkaz sdělili nebi i Zemi“. Z Ekuru, Velké pyramidy, se stalo vězení; jedním z přídomků jeho paní se poté stala „Paní vězení“.

A tehdy podle našeho názoru došlo k hermetickému uzavření pyramidy. Bohové, kteří šli Marduka uvěznit, ho

Když chtěli Marduka odsoudit, vznikl problém týkající se Dumuziho smrti. Nebylo pochyb o tom, že Marduk je za jeho smrt zodpovědný. Ale byla to promyšlená vražda, nebo nešťastná náhoda? Marduk si zaslouhoval trest smrti, ale co když se zločinu nedopustil záměrně?

Když zde všichni stáli s pyramidami na dohled, s Mardukem, který právě vyšel ze svého úkrytu, Inannu náhle napadlo řešení a obrátila se na bohy:

*Onoho dne sama Paní, Ta, jež mluví vždycky pravdu, velká
kněžna obvinila Azaga a vyslovila strašný soud.*

Existuje způsob, jak Marduka odsoudit k smrti, a přece popravu nevykonat, řekla: Nechť je pohřben zaživa ve Velké pyramidě! Ať je tam uzavřen jako v obrovské schránce:

*Ve veliké schráně pevně uzavřené nemůže mu nikdo
nabídnout pokrm; Sám tam bude trpět, ani k vodě nemůže se
dostat.*

Soudící bohové s jejím návrhem souhlasili: „Jsi paní pře-moudrá... Ten osud jsi určila: Staň se tak!“ Bohové předpokládali, že Anu bude s rozsudkem souhlasit a „tento rozkaz sdělili nebi i Zemi“. Z Ekuru, Velké pyramidy, se stalo vězení; jedním z přídomků jeho paní se poté stala „Paní vězení“.

A tehdy podle našeho názoru došlo k hermetickému uzavření pyramidy. Bohové, kteří šli Marduka uvěznit, ho

Jenže jak tento text vypráví, Marduk nebo Bel („Pán“) nezemřel; byl skutečně zavřen v hoře jako v hrobce, ale byl tam pohřben zaživa.

Pradávný „scénář“ začíná uvedením jednajících osob. První je „Bel, který byl odsouzen k pobytu v hoře“. Dále přichází posel, který přináší zprávu o uvěznění Marduko-vu synu Nabuovi. Nabu je tou zprávou otřesen, nasedá do svého válečného vozu a spěchá k hoře. Přijíždí ke stavbě a scénář přináší vysvětlivku: „to jest k domu na úpatí hory, kde ho vyslychají.“ V odpověď na svou otázku se strážé dozvídají, že ten rozčilený bůh je „Nabu, jenž z Borsippy přichází; je to ten, který přišel, aby se přesvědčil, jak se daří jeho otcí, který byl uvězněn“.

Potom se na scéně objevují další herci a vzrušeně po ní pobíhají; „to je lid, který pospíšil do ulic; všichni hledají Bela a dotazují se: „Kde je uvězněn?““ Z textu se dozvídáme, že „poté, co Bel odešel do hory, ve městě propukly nepokoje“ a „kvůli němu se začalo i bojovat“. Na scéně se objevuje bohyně; je to Sarpanit, sestra a zároveň manželka Mardukova. Narazí na posla, „který se před ní rozpláče řka: „Do hory ho uvrhli.““ Ukazuje jí Mardukovo roucho (pravděpodobně zkrvavené): „toto jest jeho oděv, který mu odňali,“ říká, a místo toho Marduka „šatem rozsudku oděli“. Ukazuje divákům rubáš: „To znamená: je položen v rakvi.“ Marduk byl tedy pohřben!

Sarpanit odchází ke stavbě, která symbolizuje Marduko-vu hrobku. Vidí skupinu truchlících. Scénář vysvětluje:

Toto jsou ti, kdo nařikají, že bohové ho uzavřeli a oddělili od všech živých. Do domu zajetí a poroby, daleko od slunce a světla, do žaláře ho uvrhli.

Drama se blíží k neblahému vyvrcholení: Marduk je mrtev!

Avšak počkat - naděje přece ještě nezemřela! Sarpanit vysílá naléhavou prosbu ke dvěma bohům, kteří by se mohli přimluvit u Inanny za Marduka, k jejímu otci Sínovi a bratrovi Utu/Šamašovi: „Prosí Sína a Šamaše řkouc: „Da-rujte Belovi život!”

Nyní se objevuje průvod, v němž krácejí kněží, hvězdo-pravec a poslové a všichni odříkávají modlitby a vzývání. Ištar jsou nabízeny oběti, „aby se smilovala". Velekněz vzývá nejvyšší bohy, Sína a Šamaše: „Vraťte Belovi život!"

Drama náhle bere nový obrat. Objevuje se herec představující Marduka, oblečený v rubáši „pokrytém krvavými skvrnami" a prohlašuje: „Nejsem hříšník! Nebudu zahuben!" Oznamuje, že nejvyšší bůh revidoval jeho proces a shledal ho nevinným.

Kdo je tedy oním vrahem? Pozornost diváků se upíná k zárubní dveří; „je to zárubeň dveří Sarpanit v Babylóně". Diváci se dozvídají, že skutečný viník mezi bohy byl dopaden. Vidí jeho hlavu mezi dveřmi: „To je hlava toho zločince, kterého teď potrestají a usmrtní."

Nabu, který se předtím vrátil do Borsippy, „opět přijíždí z Borsippy; stane nad zločincem a prohlíží si ho". Totožnost skutečného vraha nám zůstává utajena, pouze se dozvídáme, že Nabu ho již někdy dříve viděl v Mardukově společnosti. „Toto je ten viník," řekne, a tím je zajatcův osud zpečetěn.

Kněží se zločince chopí; je usmrcen: „Toho, jenž to způsobil", odnášejí v rakvi. Vrah Dumuziho zaplatil za svůj čin životem.

Avšak je Mardukův hřích - jakožto nepřímá příčina Du-muziho smrti - odčiněn? Znovu se objevuje Sarpanit a má na sobě šat usmíření. Symbolicky utírá krev, jež byla prolita. V čisté vodě si umývá ruce: „To je voda k umývání rukou, která byla přinesena poté, co odvedli zločince." Ve všech „posvátných místech Bělových" jsou zažehnuty pochodně. Opět zaznívají modlitby určené nejvyššímu bohu. Je potvrzena svrchovaná moc Ninurty, která byla kdysi vyhlášena poté, co Ninurta porazil Zua; zjevně proto, aby byly rozptýleny jakékoli obavy, že by se osvobozený Marduk mohl ucházet o nadvládu nad bohy. Modlitby jsou vyslyšeny, nejvyšší bůh vysílá posla Nusku, aby „oznámil [radostnou] zvěst všem bohům".

Gula (Ninurtova družka) posílá bohyni Sarpanit jako výraz dobré vůle nový oděv a opánky pro Marduka; objevuje se i Mardukův válečný vůz bez vozataje. Ale Sarpanit nechce věřit vlastním očím: nedokáže pochopit, jak může být Marduk opět volný, když byl uvězněn v hrobce, z níž není úniku: „Jak ho mohli osvobodit, když nebylo možno odtud vyjít ven?"

Nusku, posel bohů, jí řekne, že Marduk prošel skrze SA.BAD, „horní otvor vysekaný sekáčem". Vysvětlí jí, že je to

Dalat biri ša iqabuni ilani

Dveřní šachta, již bohové vysekali;

Sunu itasrušu ina biti etarba

*Její vír vyzvedli,
do jeho sídla znovu vstoupili
Dalta ina panišu etedili
Dveřmi, které byly předtím uzavřeny
Šunu hurrate ina libbi uptališu
Ve víru hloubení otvoru, dovnitřku
dveře umně vyvrtali;
Qarabu ina libbi uppušu
Jakmile se přiblížili, vprostřed prorazili otvor.*

Význam tohoto popisu líčícího, jak byl Marduk osvobozen, zůstával badatelům utajen; pro nás jsou tyto verše však přímo nabity významem. Jak jsme již vysvětlili, nepravidelný a nerovný úsek C šachty v době, kdy byla pyramida dokončena, ani když byl v ní Marduk uvězněn, neexistoval. Skutečně to byly „dveře umně vyvrtané“, které bohové prorazili, aby mohli osvobodit Marduka.

Anunnakové, kteří byli dosud obeznámeni s vnitřním uspořádáním pyramidy, si uvědomili, že nejkratší a nej-rychlejší cesta, jíž se mohli dostat k hladovějícímu Mardu-kovi, byl tunel, který by spojil šachtu mezi existujícími úseky B a D - tunel o délce pouhých necelých deseti metrů, který bylo třeba prorazit relativně měkkým vápencem; to byl úkol, k jehož realizaci nebylo zapotřebí několika dní, ale spíše hodin.

Když odstranili kámen, který zakrýval vchod do šachty od sestupné chodby k úseku G, záchránci rychle vystoupili úseky F a E. Tam, kde se úsek E napojoval na vodorovný úsek D, zakrýval žulový blok vstup do jeskyně; byl odvalen stranou - *a dosud tam, v jeskyni, leží* - jak jsme ukázali na Obr. 70. Nyní záchranná četa vylezla nahoru krátký kousek k úseku D a dostala se k první vrstvě zdiva pyramidy.

Asi o deset metrů výše, ale poněkud stranou, ležela spodní část svíslého úseku B a cesta do Velké galerie. Avšak kdo mohl vědět, kudy prorazit klikatou spojující šachtu - C -kromě těch, kteří pyramidu stavěli, věděli o jejich neprodyšně uzavřených horních částech a měli plány, jejichž pomocí mohli určit jejich polohu?

Byli to podle našeho názoru Mardukovi záchránci, kteří použili svoje nástroje, aby prorazili cestu mezi vápencovými kvádry, spojnicí mezi úseky D a B: „v hloubení otvoru, dovnitřku dveře umně vyvrtali“, řečeno slovy prastarého textu.

Jakmile dosáhli spojení s úsekem B, přešli do krátké vodorovné chodby A. Tady by se každý neobeznámený člověk musel zastavit, i kdyby se dostal až tak vysoko, protože by před sebou uviděl kamennou zeď - masivní zdivo. Opět tvrdíme, že to mohli být pouze Anunnakové, kteří měli plány pyramidy, a tudíž mohli vědět, že za kamenem, který mají před sebou, se nachází obrovský prázdný prostor Velké galerie, Královnina komora a všechny další horní komory a průchody pyramidy.

Aby se dostali do těchto komor a chodeb, bylo nutné odstranit velký klínový kámen (Obr. 72). Vězel však příliš pevně a nedalo se jím pohnout.

Pokud by se jim podařilo ten kámen odstranit, dosud by tam ležel, ve Velké galerii. Místo toho je tam však zející otvor (Obr. 68), a ti, kdo jej zkoumali, shodně tvrdí, že to vypadá, jako by ta díra

vznikla nějakým výbuchem, a že se to nestalo z galerie, nýbrž zvnitřku šachty: „dutina má vzhled otvoru, který vznikl násilím za použití nějaké obrovské síly vedené z nitra šachty“ (Rutheford: *Pyramidology*).

Vysvětlení nám opět nabízí mezopotámský text. Kámen byl skutečně odstraněn zvnitřku vodorovné chodby, protože tudy zachránci přišli. A bylo to skutečně „za použití nějaké obrovské síly“; opět slovy starého textu: „Jakmile se přiblížili, vprostřed otvor prorazili.“ Úlomky vápence se sesunuly dolů sestupnou chodbou, až se zastavily u žulových bloků; tam je také objevili AI Mamúnovi muži. Explóze rovněž pokryla Velkou galerii jemným bílým prachem, který Arabové našli na podlaze galerie - němý to svědek dávné explóze i zející otvor, který zanechala.

Když se dostali zachránci do Velké galerie, vyvedli Mar-duka ven stejnou cestou, kterou přišli. Vchod ze sestupné chodby byl znovu uzavřen, a tak jej také našli AI Mamúno-vi muži. Žulové uzávěry zůstaly na místě s trojúhelníkovým spojovacím kamenem, který je ukrýval, spolu se vze-stupnou chodbou celá tisíciletí. A uvnitř pyramidy byly původní horní i spodní části šachty navždy spojeny narychlo vykopaným a nahrubo opracovaným úsekem.

A co se stalo se zachráněným vězněm z pyramidy?

Mezopotámské texty vyprávějí, že odešel do vyhnanství; v Egyptě dostal Ra přídomek *Amen*, to znamená „ukrytý“.

Kolem roku 2000 př. Kr. se znovu objevil a dělal si nárok na svrchovanou moc; za to mělo lidstvo velmi draze zaplatit.

11. kapitola

„KRÁLOVNA JSEM JÁ!“

Příběh Inanny/Ištar je příběh bohyně, která se jí stala vlastním přičiněním. Nepatřila ani ke starým bohům, původní skupině astronautů, kteří přiletěli z Dvanácté planety, ani to nebyla prvorozená dcera některého z nich. Přesto se vyšvihla do nejvyšší pozice a dostala se do panteonu Dvanácti nejvyšších bohů. Aby toho dosáhla, spojila svou vychytralost a krásu s cílevědomostí - bohyně války a bohyně lásky, která mezi své milence počítala jak bohy, tak lidi. A i ona byla odsouzena k smrti, ale nakonec byla znovu přivedena k životu.

Jelikož pravou příčinou Dumuziho smrti byla Inannina touha stát se královnou Země, uvěznění a vyhnanství Mar-duka mohlo stěží uspokojit její ambice. Nyní, když se postavila velkému bohu a zvítězila, měla pocit, že už jí nikdo nesmí upírat právo na vlastní panství. Ale kde by mělo být?

Dumuziho pohřeb, jak se domýšlíme z textů jako *Inan-nin sestup do Dolního světa*, se konal v „zemi dolů“ v jižní Africe. To bylo panství Inanniny sestry Ereškigal a jejího manžela Nergala. Enlil a Nannar, ba dokonce i Enki Inanně radili, aby tam nechodila, ale ona už byla rozhodnutá: „Z velké země nahoře se vydala do velké země dole“; a když dorazila k bráně hlavního města své sestry, řekla strážnému: „Vyřid' mé starší sestře Ereškigal“, že tam přichází, „aby byla svědkem pohřebních obřadů.“

Předpokládali bychom, že setkání obou sester bylo vřelé, naplněné projevy soustrasti vůči ovdovělé Inanně. Místo toho se však dozvídáme, že Inanna, která přišla bez pozvání, byla přijata s neskryvaným podezřením. Když postupně procházela sedmi městskými branami, které vedly k Ereškigalinu paláci, musela odložit veškeré znaky královské i božské moci. Ve chvíli, kdy se konečně ocitla v přítomnosti své sestry, našla ji sedět na trůně, obklopenou sedmi Anunnaky, vybavenými soudní pravomocí. „Pevně na ni upřeli zraky, zraky smrti.“ Říkali jí nepříjemné věci, „slova, jež mučí ducha“. Místo, co by ji přivítali, odsoudili Inannu a nabodli ji na kůl, aby tam zemřela. Teprve na Enkiho intervenci byla zachráněna a vzkříšena.

Texty nevysvětlují příčinu tohoto drsného zacházení s Inannou, ani necitují ona „slova, jež mučí ducha“, která musela od svých soudců vyslechnout. Dozvídáme se však, že než se Inanna vydala na cestu, vyslala současně posla, který měl „za ni naplnit nebesa nářkem, v shromáždění [bohů] za ni plakat“. Účast na pohřbu tedy byla pouhá záminka; Inanna chtěla především bohy přimět, aby vyslechli její stížnost, kterou patřičně zdramatizovala.

Od okamžiku, kdy se objevila u první brány, Inanna vyhrožovala, že použije násilí, pokud ji nepustí dovnitř. Jakmile se o jejím příchodu dozvěděla Ereškigal, „její tvář zbledla... její rty potemněly“ a nahlas se podivovala, jaká je asi skutečná příčina této návštěvy. Když obě sestry stanuly tváří v tvář, „Ereškigal v její přítomnosti hněvivě vybuchla; Ištar se nezalekla a obořila se na ni.“ Inanniny záměry tedy představovaly pro Ereškigal jakousi hrozbu!

Již jsme zjistili, že mnoho biblických manželských a ná-slednických zákonů se velice podobalo zákonům, podle nichž se řídilo chování Anunnaků; pravidla týkající se nevlastních sester jsou jen jedním z takových příkladů. Klíč k Inanniným záměrům se podle našeho názoru dá najít v 5. knize Mojžíšově, v níž je uveden hebrejský kód osobního chování. Verše 5-10 kapitoly 25. se zabývají případem, kdy zemře ženatý muž bez mužského potomka. Pokud tento muž měl bratra, jeho vdova se nesmí provdat za nikoho cizího; je povinností bratra, aby se se svou ovdovělou švagrovou oženil (a to i v případě, že už je sám ženatý) a měl s ní děti; prvorozený syn měl nést jméno zemřelého bratra, „aby jeho jméno nebylo z Izraele vymazáno“.

A my se domníváme, že toto byl hlavní účel Inanniny riskantní cesty. Proto, že Ereškigal byla provdána za Nergala, Dumuziho bratra: Inanna se dostavila, aby se domáhala uskutečnění výše uvedeného pravidla... Jak známo, bylo zvykem, aby se tohoto úkolu ujal nejstarší bratr, což byl v případě Enkiho synů Marduk. Jenže Marduk byl shledán vinným smrtí Dumuziho, byť nepřímo,

a byl odsouzen a poslán do vyhnanství. Měla tedy Inanna právo požadovat totéž od dalšího bratra v linii, totiž aby si ji vzal za druhou manželku, aby mohla porodit mužského dědice?

Dokážeme si dobře představit, jaké osobní i nástupnické problémy mohly Inanniny záměry způsobit Ereški-gal. Spokojila by se Inanna s rolí druhé manželky, nebo by intrikovala a snažila by se pro sebe usurpovat královskou moc nad celou Afrikou? Je jasné, že Ereškigal neměla v úmyslu čekat, jak se situace vyvine. A proto, alespoň se tak domníváme, poté, co si sestry vyměnily pár ostrých slov, byla Inanna pohnána před narychlo sestavený soudní dvůr „sedmi Anunnaků, kteří soudí“, shledána vinnou porušením pravidel a ve zkráceném řízení odsouzena k nabodnutí na kůl, kde měla pomalu zemřít. Přežila pouze díky tomu, že když se její tchán Enki doslechl tu děsivou zprávu, urychleně vyslal dva posly, aby ji zachránili. „Nad mrtvým tělem namířili to, co tepe i to, co září“; podali jí „vodu života“ a „pokrm života“ a „Inanna povstala“.

Vzkříšená Inanna se vrátila do Sumeru, osamělá a se zlomeným srdcem, bloudila po březích Eufratu, pečovala o jeden divoce rostoucí strom a dávala průchod svému žalu:

*Kdy konečně budu mít posvátný trůn,
na nějž bych usedla?*

*Kdy konečně budu mít posvátné lože,
abych na ně ulehla?*

Takto Inanna hovořila...

*Ta, která jí vlasy rozpustila, je v srdci zlá;
Čistá je Inanna, Ó, jak pláče!*

Přece se nad Inannou někdo slitoval - a dokonce v ní našel zalíbení - její praděd Anu. Ze sumerských textů víme, že Inanna, která se narodila na Zemi, nejméně jednou „šla do nebe“; je rovněž známo, že Anu několikrát navštívil Zemi. Kdy a kde přesně Anu objal Inannu jakou svou *Anunitum* („Anuovu milovanou“), není jasné, ale jistě to nebyly jenom sumerské klepy, když některé texty naznačují, že láska mezi Anem a jeho pravnučkou byla víc než platonická.

Když si takto zajistila sympatie na nej vyšší úrovni, Inanna vznesla otázku panství, nějaké „země“, v níž by mohla vládnout. Ale kde?

Z toho, jak s Inannou naložila sestra, ať už byly její pohnutky jakékoli, bylo zcela jasné, že Inanna nemůže očekávat, že by získala nějaké panství v Africe. Její manžel Du-muzi byl mrtvý, a s ním zemřely i její nároky na královský titul v zemích Enkiho potomků. Pokud její utrpení a vítězství nad velkým bohem zakládalo právo na nějaké vlastní území, muselo to být někde jinde. Ale Mezopotámie i země s ní sousedící byly už všechny také rozebrané. Kde tedy vzít nějaké území pro Inannu? Bohové se rozhlíželi, až je nakonec něco napadlo.

Texty zabývající se Dumuziho smrtí a Mardukovým uvězněním se zmiňují o některých sumerských městech a jejich obyvatelích. To znamená, že popisované události se přihodily poté, co se začala někdy kolem roku 3800 př. Kr. rozvíjet sumerská městská civilizace. Na druhé straně egyptské pozadí příběhů se nezmiňuje o městském osídlení a popisuje pastorální prostředí, což naznačuje dobu před rokem 3100 př. Kr., kdy začala městská civilizace v Egyptě. V Manehtových spisech se mluví o chaotickém období 350 let, které mělo předcházet městské

království Meniho (Menesovo). Zřejmě tedy období mezi roky 3450 a 3100 př. Kr. bylo tím časem nepokojů a strážní, které spustil Marduk: Incident u babylonské věže, aféra Dumuzi-ho, kdy byl zajat a zabit egyptský bůh, kdy byl velký bůh Egypta uvězněn a poslán do vyhnanství.

A tehdy se podle našeho názoru upřel zájem Anunnaků na třetí oblast, do údolí Indu, kde započala civilizace brzy poté.

Na rozdíl od mezopotámské a egyptské civilizace, které trvaly několik tisíciletí a prostřednictvím následnických civilizací přetrvaly vlastně do současnosti, civilizace ve třetí oblasti trvala jen jedno tisíciletí. Brzy poté začala upadat a kolem r. 1600 př. Kr. zanikla úplně - města byla v troskách, národy rozptýlené. Co nevydrancovali nájezdníci, zpusťovala příroda, a tak i zbytky této civilizace postupně upadly v zapomenutí; načas bylo zapomenutí dokonalé. Teprve ve 20. letech dvacátého století začali archeologové pod vedením sira Mortimera Wheelera odkrývat dvě hlavní centra a několik dalších nalezišť, která se vyskytovala více než 400 mil od pobřeží Indického oceánu na sever, podél řeky Indu a jejích přítoků.

Obě střediska - Mohendžo Daro na jihu a Harappa na severu - byla dosti velká města, po obvodu měřící asi tři míle. Kolem města i uvnitř stály vysoké hradby; tyto hradby, stejně jako soukromé i veřejné stavby byly zbudovány z cihel, zhotovených z hlíny nebo jílu. Těch cihel bylo původně takové množství, že navzdory neustálému plenění těch, kteří je průběžně využívali jako stavební materiál později, ať už z nich v minulosti stavěli domy, nebo je v době poměrně nedávné používali jako loživo při stavbě železnice z Lahore do Mukánu, jich zbývá ještě dost, aby byl jasný půdorys měst a také skutečnost, že města byla zakládána podle předem řádně promyšlených projektů.

V obou případech městu vévodila akropole - vyvýšená oblast s citadelami a chrámy. V obou případech měly tyto stavby také stejné rozměry a byly orientovány přesně podle severojižní osy - což dokazuje, že jejich stavitelé se při stavbě chrámů řídili přesnými pravidly. Druhým největším charakteristickým rysem obou měst byly obrovské sýpky - obilní sila vybudovaná poblíž řeky, nesmírně veliká a pozoruhodně funkční. To napovídá, že obilí bylo nejen hlavní pěstovanou plodinou, ale i hlavním vývozním artiklem civilizace povodí Indu.

Města a těch několik artefaktů, které byly nalezeny v jejich pozůstatcích - pece, popelnice, hrnčířské zboží, bronzové nástroje, měděné korálky, nějaké stříbrné nádoby a ozdoby - to všechno jsou doklady vyspělé civilizace, která sem byla najednou odněkud přesazena. Dvě z nejstarších cihlových staveb v Mohendžo Daru (ohromná sýpka a pevnostní věž) byly vyztuženy dřevěnými trámy - což je stavební metoda pro místní klima naprosto nevhodná. Však se také od ní brzy upustilo a u dalších staveb již se hrázděné zdivo nepoužívalo. Badatelé z toho usoudili, že prvními staviteli byli prostě cizinci, kteří začali stavět tak, jak byli zvyklí ve své domovině.

Když hledali prameny civilizace povodí Indu, dospěli badatelé k názoru, že se nemohla vynořit jen tak nezávisle na sumerské civilizaci, která jí předcházela nejméně o tisíc let. Přestože jsou zde značné rozdíly (například dosud nerozluštěné obrázkové písmo), analogie s Mezopotámií nacházíme na každém kroku. Používání sušených hliněných nebo jílových cihel jako stavebního materiálu; územní plánování měst, kanalizační systém, chemické metody užívané při leptání, glazování a zhotovování korálků, tvary a vzory kovových bodných zbraní a nádob - všechny nesou stopy až zarážející podobnosti s tím, co bylo objeveno v Uru, Kuši nebo dalších

mezopotámských nalezištích. Dokonce i vzory a znaky na hrnčířském zboží, pečetích či jiných hliněných předmětech jsou prakticky duplikáty mezopotámských vzorů. Je pozoruhodné, že v civilizaci povodí Indu se také často vyskytuje mezopotámský znak kříže - což byl symbol Nibiru, domovské planety Anunnaků.

Jaké bohy uctíval lid z údolí Indu? Těch několik zobrazení, která byla objevena, je znázorňují s posvátnými mezopotámskými helmami s rohy. Mnohem hojnější hliněné figurky naznačují, že hlavním božstvem byla bohyně, obvykle zpodobená nahá a s odhalenými ňadry (Obr. 74 a) nebo se šňůrou korálů a náhrdelníky místo oděvu (Obr. 74 b); to jsou dobře známá vyobrazení Inanny, jakých bylo nalezeno hojně po Mezopotámii a celém Předním východě. Proto se domníváme, že když Anunnakové hledali pro Inannu nějaké území, rozhodli se, že pro ni vytvoří třetí oblast, která bude její panství.

Ačkoli se obecně předpokládá, že důkazy o mezopotámských kořenech a pokračujících kontaktech mezi Sumerem a civilizací údolí Indu se omezují na nemnoho archeologických pozůstatků, my se domníváme, že také existují v textech, které tyto vazby dotvrzují. Za zvláštní pozornost stojí text, který badatelé nazvali *Enmerkar a pán Aratta*, jehož základem je vzrůst moci Uruku (biblický Erech) a Inanny.

Text popisuje Arattu jako hlavní město země situované pod řetězy hor a za Anšanem, tj. dále než jihovýchodní Írán. Právě tam se nachází řeka Indus; někteří badatelé, napr. J. van Dijk (*Orientalia 39, 1970*) usoudili, že Aratta bylo město „postavené na íránské náhorní plošině nebo na řece Indu“. Nejpozoruhodnější na textu je, že hovoří o vel-

a

b

Obr.74

kých obilních sýpkách Aratty. Bylo to místo, kde „pšenice rostla sama od sebe, i fazole rostly samy od sebe“ - plodiny rostly a byly uskladňovány ve skladech Aratty. Potom se vyvážely: „zrno se sypalo do pytlů, skládali je do laťových beden a upevňovali na hřbet nákladním oslům.“

Zeměpisné umístění Aratty a skutečnost, že to bylo místo proslulé obilními sýpkami a sklady fazolí nese nápadnou podobnost s městy civilizace údolí Indu. Musíme se věru zamyslet nad tím, zda Harappa nebo *Arappa* není ozvěnou pradávného jména *Aratta*.

Starý příběh nás zavádí zpět do počátků království v Ere-ku, kdy jistý polobůh (syn Utua/Šamaše, kterého mu porodila lidská žena) byl jak veleknězem, tak králem v posvátném okrsku, z něž se později mělo vyvinout město. Kolem roku 2900 př. Kr. ho vystřídal jeho syn Enmerkar, „který vybudoval Uruk“ (podle sumerských seznamů králů) a přetvořil jej z nominálního sídla nepřítomného boha (Anu) na významné městské centrum vládnoucího božstva. To se mu podařilo, když přesvědčil Inannu, aby si zvolila Ereka za své hlavní sídlo moci a rozšířil pro ni chrám Eanna („dům Anův“).

Ve starých textech čteme, že nejprve Enmerkar nechtěl z Aratty nic kromě příspěvku v „drahých kamenech, bronzu, olovu, plátech lapisu lazuli“ k přestavbě chrámu, a dále „umělecky zpracované zlato a stříbro“, aby „posvátná hora“, kterou stavěli pro Inannu byla této bohyně hodna.

Ale ještě to ani nebylo hotovo, a v srdci Enmerkara se uhnízdila pýcha. Arattu postihlo sucho a Enmerkar se již nechtěl spokojit jenom s dodávkami, požadoval i poslušnost: „Nechť Aratta Ereku se poddá!“ Aby toho dosáhl, Enmerkar vyslal do Aratty celou řadu posílů, aby prováděli to, co S. N. Kramer (v díle *History Begins at Sumer*) charakterizoval jako „první válku nervů“. Vyslanci velebili svého krále a jeho moc a zároveň doslova citovali Enmerkarovy hrozby, že Arattu zničí a její obyvatele vyžene, jestliže se mu nepoddají. Avšak vládce Aratty na tuto válku nervů zareagoval po svém. Připomněl vyslanci zmatení jazyků po incidentu u babylonské věže a prohlásil, že poselství přednášenému sumersky nerozumí.

Otrávený Enmerkar poslal další poselství napsané na hliněné tabulce - tentokrát zřejmě v jazyce Aratty - což se mohlo podařit jedině za pomoci Nidaby, bohyně psaní. Kromě výhrůžek však text obsahoval i příslib „starého zrna“, které bylo přechováváno v Anuově chrámu - osivo, jehož bylo v Arattě velmi zapotřebí v důsledku dlouhotrvajícího velkého sucha, které zničilo úrodu. Panuje domněnka, že sucho bylo znakem toho, že sama Inanna si přála, aby Aratta vstoupila „do ochranného stínu Ereku“.

„Pán Aratty vzal od posla vypálenou tabulku; pán Aratty zkoumal písmo.“ Text byl zapsán klínopisem: „Diktované slovo vypadalo jako hřebíky.“ Měl povolit, nebo klást odpor? Právě v tom okamžiku „se zvedla velká bouře, vyskočila jako statný lev při útoku;“ náhle bylo sucho přerušeno velkou bouří, při níž se chvěla země, hory kymácely, a „z bělokamenné Aratty“ se opět stala země oplývající obilím.

Nebylo tedy třeba vzdávat se Ereku; a pán Aratty řekl poslovi: „Inanna, královna této země, neopustila svůj dům v Arattě; nedala Arattu Uruku.“

Ačkoliv v Arattě propukl jásot, naděje jejích obyvatel, že Inanna neopustí místní sídlo, se zcela nesplnily. Jelikož ji lákala vyhlídka na velký chrám v sumerském městě Anuo-vě, stala se z ní moderním slovníkem řečeno „dojíždějící“ bohyně: jako božstvo „úřadovala“ ve vzdálené Arattě, ale stále bydlíšť měla ve velkoměstském Uruku.

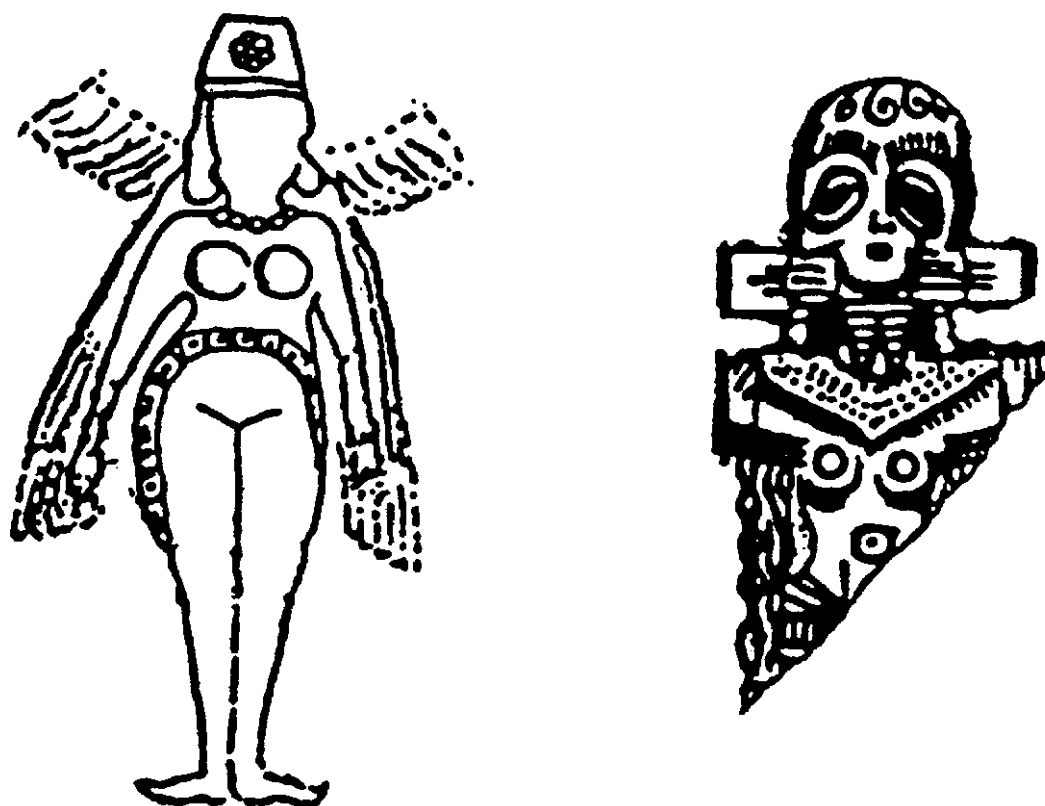
Z jednoho do druhého místa „dojížděla“ ovšem letecky ve svém „nebeském člunu“. Tyto lety daly vzniknout jejím mnoha zpodobením jako aeronautky (Obr. 75). Z mnoha textů vyplývá, že

pilotovala sama. Ovšem pro náročnější lety jí byl podobně jako dalším velkým bohům přidělen le-tec-navigátor. Podobně jako védy, které hovoří o lodivo-dech bohů (jeden z nich, Púšan, „vedl Indru skvrnitými mraky“ ve „zlaté lodi, jež cestuje vzduchem“), zmiňují se i rané sumerské texty o AB.GALech, kteří vozili bohy oblohou. Dozvídáme se, že Inannin pilot-navigátor se jmenoval Nungal; je výslovně jmenován, když se mluví o její cestě do domu Anuova v Ereku (Uruku):

V dobách, kdy Enmerkar v Uruku vládl, Nungal se srdcem lvím byl nebeským lodivodem, jenž z oblohy přivezl Ištar na zem, do E-Anna.

Podle sumerských seznamů králů vzniklo první království v Kiši. Později „bylo do Eanna přeneseno“. Jak potvrzují archeologové, Uruk byl skutečně zpočátku chrámovým městem, skládajícím se z posvátného okrsku, kde byl na vyvýšeném místě postaven první Anuův skromný svatostánek („Bílý chrám“) (Obr. 76). Tento posvátný okrsek zůstal centrem města, i když se Uruk rozrostl a jeho chrámy se začaly budovat větší, jak naznačují pozůstatky města a jeho hradeb (Obr. 77).

Archeologové narazili na zbytky velkolepého chrámu zasvěceného Inanně, který pocházel z počátku třetího tisíciletí př. Kr. - možná totožného s chrámem postaveným Enmerkarem. Byl vystavěn zcela jedinečně, se zdobenými vysokými sloupy (Obr. 78), při jeho stavbě se určitě nešetřilo a musel být tak impozantní, jak jej popisují oslavné hymny:

Obr.75

Lapis lazuli jej zdobí,

kráší jej rukodělné práce z Ninagalu.

Na jasném místě...

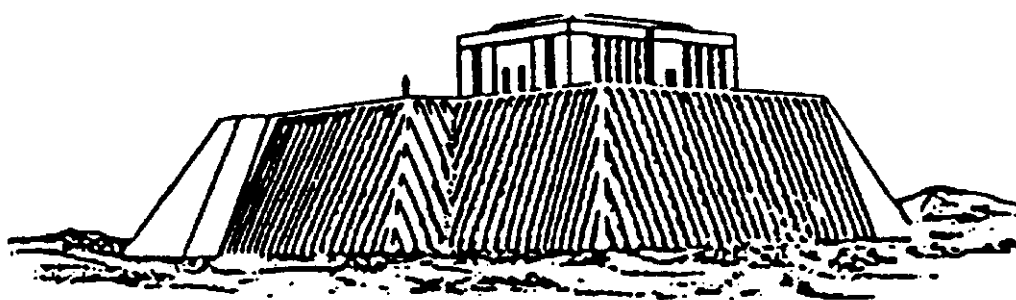
v sídle Inannině

vystavili Anuovu lyru.

Ale navzdory tomu všemu byl Ereš stále jenom „provinční“ město, jemuž chyběl status ostatních sumerských měst, která se od něj lišila tím, že byla vybudována na místech starých měst před potopou. Chybělo mu postavení i výhody pramenící z vlastnictví „božského ME“. Ačkoli se o tomto ME v textech často hovoří, jeho podstata není zcela jasná. Badatelé tento termín překládají jako „božská příkázání“, „božské síly“ nebo dokonce „mýtické ctnosti“. ME se však popisují jako hmotné předměty, které je možno uchopit a přenést nebo dokonce vzít na sebe, a které obsahují tajné znalosti nebo údaje. Možná to bylo něco jako naše dnešní počítačové čipy, na nichž jsou zaznamenány, údaje, programy a operační systémy. Na nich byly zakódovány podstatné rysy civilizace.

Tyto ME vlastnil Enki, přední vědec Anunnaků. On je postupně, krok za krokem odhaloval lidstvu k jeho prospěchu; obrat Ereku k dosažení vrcholů civilizace zjevně ještě nenastal, když se v něm Inanna usadila jako místní bohyně. Inanně chyběla trpělivost, a proto se rozhodla, že ke zlepšení situace využije svých ženských půvabů.

Text, který S. N. Kramer ve svém díle *Sumerian Mythology* nazval „Inanna a Enki“, ale jehož původní (a patrně poetičtější) sumerský název je neznámý, popisuje, jak Inanna putovala ve svém „nebeském Člunu“ do Abzu, kam Enki tajně ukryl nějaká ME. Když si uvědomil, že Inanna se ho chystá navštívit sama - „panna, osamělá, zamířila své kroky do Abzu“ - Enki nařídil svému komořímu, aby nachystal bohatou hostinu včetně množství datlového vína. Inanna

Obr.76

a Enki hodovali, a když se Enkiho srdce po požití vína rozjarilo, Inanna nadhodila otázku ME. Enki jí v záchvatu štědrosti daroval ME pro „panování..., božské vlastnosti, velebnou a trvalou tiáru, trůn království“ a „bystrá Inanna je přijala“. Jak Inanna dále uplatňovala kouzlo svých půvabů na svého obstarožního hostitele, Enki v obdarovávání pokračoval: „dal jí velebné žezlo a berlu, vznešenou svatyni, spravedlivou vládu“ a „bystrá Inanna si je také vzala“.

Jak spolu dále jedli, pili, hodovali, Enki se rozloučil se sedmi hlavními ME, včetně funkcí a atributů velké paní, jejího chrámu a rituálů, jeho kněží, eunuchů a nevěstek; dále s válečným uměním a zbraněmi; spravedlností a soudy, hudbou a uměním, stavitelstvím, zpracováním dřeva, kovů a kůže, tkaním, psáním a matematikou atd.

Se zakódovanými daty všech těchto atributů vyspělé civilizace v rukou se Inanna vytratila a vydala se ve svém nebeském člunu zpátky do Ereku. O pár hodin později Enki vystřízlivěl a zjistil, že jak Inanna, tak ME jsou pryč. Komoří celý nesvůj Enkimu musel připomenout, že on sám to Inanně všechno dal jako dar. Enki se náramně rozzuřil a vyslal komořího, aby Inannu pronásledoval v Enkiho „velké nebeské komoře“ a ME jí sebral. Komoří Inannu dohonil na první zastávce a vysvětloval jí Enkiho rozkazy, ale Inanna se ho zeptala: „Proč Enki mění slovo, které mi dal?“, a odmítla. Komoří se vrátil podat Enkimu zprávu, a ten mu poručil, aby se zmocnil Inannina nebeského člunu a odtáhl ho do Eridu. Inannu potom může propustit, ale bez ME. V Eridu však Inanna svému spolehlivému pilotovi poručila, aby „zachránil nebeský člun i ME, která Inanna dostala darem“. A tak zatímco se Inanna hádala s Enkiho komořím, pilot nenápadně vyklouzl i s nedocenitelnými ME na palubě.

V textu *Oslava Inanny*, který byl zkomponován, aby byl přednášen věřícími jako responsorium, se ozývají city lidu Ereku:

Obr.77

*Ó paní ME, královno jasně zářící;
 Spravedlivá, oděná jasem milovaná nebem i Zemí;
 nevěstko chrámu Anuova, zasluhující velký obdiv;
 Vznešené tiáry hodná velekněžkou stvořená. Sedmi
 ME se jí dostalo, drží je v ruce. Paní velkých ME, je
 jejich strážkyní...*

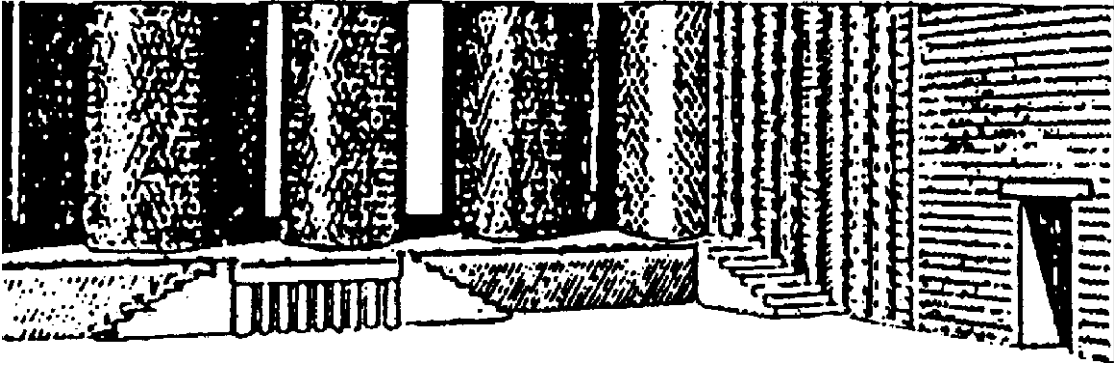
V oněch dnech byla Inanna uvedena do panteonu dva-ácti bohů, kde nahradila Ninchursag a byla jí přidělena pla-eta Venuše (MUL DILBAT) jakožto nebeský protějšek a ve rerokruhu dostala souhvězdí Panny (AB.SIN). Jeho zobra-ní se od sumerských dob vlastně nezměnilo (Obr. 79). Na

ýraz vlastního uspokojení Inanna oznámila všem - jak bo-ům, tak lidem - „Královnou jsem já!"
Oslavné hymny vyjadřovaly její nové postavení mezi bohy chválily její nebeské atributy:

Té, jež přichází z nebes, Té, jež přichází z nebes, „ Bud' pozdravena!" říkáme...

*Vznešenost, velikost, věrnost [jsou její vlastnosti] když zářivě vychází navečer, posvátná
pochodeň plní nebesa jasem; Její postavení v nebi je jako Měsíce a Slunce...*

*V nebi je bezpečná, dobrá „divoká kráva" Anuova; Na Zemi je věčná, paní různých
krajín. V Abzu z Eridu dostala ME; Její děd Enki jí je daroval,*

Obr. 78

Panování a Kralování jí vtiskl do ruky. S Anuem sedává na velikém trůně, s Enlilem určuje osudy své země...

Poté, co popsal její vysoké postavení mezi bohy, hym- nus pokračuje, jak ji uctívali Sumerové („černošlanci“):

*V celičké zemi se černošlanci shromáždili, když hojnost navštívila sýpky Sumeru...
Přicházejí k ní s... přednášejí jí své spory. Vynáší rozsudky nad zločinci, hubí
zkažené; Je oporou spravedlivým, jim chystá dobrý osud... Dobrá paní, radost
Anuova, hrdinkou je ona; Ta jistě pochází z nebes... Je mocná, je věrná, je skvělá; A
překypuje ve svém mládí.*

Lid Ereku měl mnoho důvodů, proč být Inanně vděčný, protože za jejího panování jakožto bohyně se z Ereku stalo blahobytné středisko sumerské civilizace. Když velebili její moudrost a etnosti, neopomněli také chválit její krásu a přitažlivost. Asi v téže době Inanna zavedla praxi „posvátné svatby“ - sexuálního obřadu, při němž se měl král-kněz stát jejím manželem - ale pouze na jednu noc. Text připisovaný králi jménem Iddin-Dagan popisuje tento aspekt Inannina života v chrámu - s hudbou, s hrátkami s mužskými prostitutky a tak dále:

*Prostituti jí češou vlasy... Zdobí jí hrdlo barevnými stužkami... Pravou polovinu
těla si ozdobí ženskými šaty a procházejí se před čistou Inannou... Levou polovinu
těla si ozdobí mužskými šaty a procházejí se před čistou Inannou...*

Obr. 79

*Se švihadly a barevnými lany před ní zápasí...
Mladíci nesoucí obruče před ní zpívají...
Panny, kněžky Sugie, se před Inannou procházejí...
Chystají lůžko pro mou paní,
Čistí rohože líbezně vonícím cedrovým olejem;
Pro Inannu, pro krále, chystají lože...
Král se blíží hrdě k jejímu čistému klínu;
hrdě se blíží ke klínu Inanninu...
Laská její čistý klín;
Ona se natáhne na lůžku, čistý má klín;
Miluje se s ním na loži.
Říká Iddin-Daganovi: „, Ovšemže jsi můj milovaný.“*

Tento nový zvyk možná Inanna poprvé vyzkoušela se samotným Enmerkarem. Z tohoto sexuálního spojení vzešel příští vládce Uruku, polobůh známý jako „božský Lugal-banda, spravedlivý správce“. O Lugalbandovi stejně jako o Enmerkarovi bylo nalezeno několik epických básní. Inanna zřejmě chtěla, aby bydlel v jejím sídle v Arattě; avšak Lugalbanda byl příliš nepokojný a dobrodružné povahy, než aby vydržel na místě. Jeden epický příběh (Lu-galbanda a hora Hurum) popisuje jeho nebezpečnou pouť do „děsivého místa na Zemi“, kde chtěl najít božského černého ptáka. Dostal se k zakázané hoře, kde „Anun-nakové, bohové hory, kopali v zemi tunely jako termiti“. Lugalbanda se velice chtěl svézt na nebeském ptáku a přemlouval jeho hlídače, aby mu to dovolil; jeho slova vyjadřují nesmrtelnou lidskou touhu létat:

*Jako Utu nech mě letět, jako Inannu, jako sedm bouřliváků z Iškuru
nech mě vznést se v plameni*

*a odletět jako bouře!
Dovol mi odletět, kam mé oči dohlédnou,
kam si budu přát, nechť smím vstoupit,
kam mě mé srdce táhne, tam ať mohu plout...*

Když dorazil k hoře Hurum („jejíž čelo Enlil uzavřel jako velká vrata“), Lugalbandu zastavil strážce: „Jsi-li bůh, vyslovím přátelské slovo a budeš smět vstoupit; jsi-li člověk, rozhodnu o tvém osudu.“

Načež:

Lugalbanda, plod milovaného semene, vztáhl svou ruku [a pravil]:

„Jsem jako božský Šara, milovaný syn Inannin.“

Avšak strážce posvátného místa Lugalbandu odmítl na základě proroctví: ano, dostane se daleko a proslaví jak sebe, tak Ereka, ale pěšky.

Další dlouhý epický příběh, původně badateli nazvaný „Lugalbanda a Enmerkar“ a později *Epos o Lugalbandovi*, potvrzuje Lugalbandův polobožský původ, ale neuvádí jeho otce. My však z okolností a následujících událostí dokážeme odvodit, že jeho otcem byl Enmerkar; tím se i potvrzuje, že Enmerkar byl prvním v dlouhém seznamu vladařů, které pod záminkou symbolické svatby Inanna pozvala, aby s ní sdíleli lože.

Toto Inannino „pozdání“ je vylíčeno v dobře známém *Eposu o Gilgamešovi*. Gilgameš, pátý vladař Uruku, se snažil uniknout smrti, osudu všech smrtelníků, protože jako syn bohyně Ninsun a velekněze z Kullabu „byl ze dvou třetin bohem“. Ve své touze po nesmrtelnosti (které jsme se obšírně věnovali ve Schodech k nebesům), nejprve putoval na jisté místo v Cedrových horách - patrně na prastarou přístavací plošinu v Libanonu (kam se zřejmě vydal i Lugalbanda). V boji s mechanickou příšerou, střežící obvod zakázané oblasti, Gilgameš i jeho společník* málem zahynuli, nebýt Utuovy/Šamašovy pomoci. Gilgameš, vyčerpaný soubojem, odložil propocené šatstvo, aby se mohl umýt a chtěl si odpočinout. V té chvíli však Inanna/Ištar tera pozorovala ten boj z oblohy, zahořela touhou po Gilgamešovi:

Smyl ze sebe Spínu, očistil zbraně své,

na záda spustil si vrkoče vlasů,

odhodil špinavý oděv a oblékl čistý,

v plášť se zahalil a opaskem sepjál.

A když si Gilgameš korunu na hlavu vložil,

ke kráse jeho vznešená Ištar pozvedla oči:

„ Pojď ke mně, Gilgameši, manželem mým se staň!

Daruj, ach daruj mi svou sílu!

Ty staň se mužem mým a já tvou ženou!“

Svoje pozvání doprovodila sliby skvělého (byť ne věčného) života, jestliže Gilgameš jejímu lákání vyhoví. Ale Gilgameš ji odmítl s poukazem na dlouhý seznam milenců s nimiž měla pletky, ačkoli jí „osud předurčil Tammuze [Dumuziho], jehož milovala od mládí, a nyní již mnoho let oplakává“; vyčetl jí, že zatímco se tvářila, že drží smutek, střídala milence a zase se jich zbavovala, je „jako krb, který led nerozpustí... jako dveře nedokončené, jež nezadrží vítr ni průvan ...“ „Kterého milence jsi navěky měla ráda?“ zeptal se jí; „A kdybys mne teď milovala, jako s nimi i se mnou bys naložila!“ (Na to uražená Inanna dostala od Anua povolení vypustit proti Gilgamešovi nebeského býka; Gilgameš se zachránil v posledním okamžiku u bran Uruku.)

Přítel a adoptivní bratr jménem Enkidu - pozn. překl.

Zlatý věk Uruku neměl trvat navždy. Na jeho trůně se po Gilgamešovi vystříдалo sedm dalších vládců. Poté byl „Uruk rozdrčen zbraněmi; jeho království bylo přeneseno do Uru“. Thorkild Jacobsen, jehož studie *The Sumerian King List* (Seznam sumerských králů), z děl věnovaných tomuto tématu asi nejdůkladnější, předpokládá, že k přenesení království z Uruku do Uru v Sumeru proběhlo kolem roku 2850 př. Kr.; jiní hovoří o mladším datu, asi kolem r. 2650 př. Kr. (Tento rozdíl dvou století přetrval do pozdější doby a badatelé jej dosud nevysvětlili.)

Panování jednotlivých vladařů se stále zkracovala, jak se sídelní místo sumerského království stále stěhovalo sem a tam mezi hlavními městy: z Uru do Awanu, potom zpátky do Kiše; pak do města jménem Hamnazi a zase zpátky do Uruku a Uru; do Adabu a Mári a opět do Kiše; do Akša-ku a znovu do Kiše; a nakonec ještě jednou do Uruku. V průběhu pouhých 220 let byly tedy tři dynastie v Kiši, tři v Uruku, dvě v Uru a po jedné v pěti dalších městech. Byla to podle všeho velmi neklidná doba; bylo to také období rostoucích třenic mezi jednotlivými městy, většinou kvůli vodním právům a zavodňovacím kanálům - což byly jevy vysvětlitelné sušším klimatem na straně jedné a zvyšováním počtu obyvatel na straně druhé. Pokaždé, když nějaké město bylo poraženo, říkalo se o něm, že „bylo rozdrčeno zbraněmi“. Lidstvo začalo vést své vlastní války!

Stále častěji se sahalo po zbraních k vyřešení místních konfliktů. Nápisy z oněch časů naznačují, že obyvatelstvo sužované projevy nepřátelství soupeřilo o přízeň bohů a snažilo se naklonit si je obětmi i přehnaným uctíváním. Válčící městské státy se stále častěji snažily zainteresovat bohy-patrony na svých malicherných sporech. Je zaznamenán případ, kdy měl Ninurta rozhodnout, jestli jistý zavodňovací kanál nepretíná hranice jiného města. I Enlil byl nucen zasáhnout a nařídit válčícím stranám, aby ve svém nepřátelství ustaly. Tyto neustálé rozbroje a nedostatek stability brzy dosáhly takového měřítka, že toho bohové začali mít dost. Již jednou v minulosti, než přišla potopa, se Enlil tak rozzlobil na lidstvo, že si usmyslel, že je vyhladí, a seslal potopu. Později při incidentu s babylonskou věží nařídil, aby se lidstvo rozptýlilo a zmátl jeho jazyky. A teď byl znovu čím dál nespokojenější.

Historickým pozadím událostí, jež následovaly, byl konečný pokus bohů o znovustavení Kiše jako centra království. Již počtvrté se vrátila královská moc do Kiše a započala dynastie vladařů, jejichž jména ukazují na vazalskou věrnost Sínovi, Ištar a Šamašovi. Dva vládcové však měli jména naznačující, že byli následovníky Ninurty a jeho ženy Ninlil - což je doklad obnovené rivality mezi rodem Sinovým a Ninurtovým. Skončilo to tím, že na trůn byl dosazen naprosto bezvýznamný člověk - „Nannia, kameník“; panoval pouhých sedm let.

V takovéto neklidné atmosféře se Inanně podařilo opět přenést království do Uruku. Muž, kterého si pro tento úkol vybrala, byl jistý Lugal-zagesi, a tomu za to zajistila přízeň bohů na dvacet pět let; když však později napadl Kiš, aby ho jednou provždy zpusťil, podařilo se mu pouze vzbudit Enlilův hněv; myšlenka, že by se otežila řízení lidských věcí měla chopit nějaká silná ruka, byla stále evidentnější. Bylo zapotřebí najít někoho, kdo je povznesen nad všechny sváry, někoho, kdo by poskytl pevné vedení a opět správně hrál roli krále jakožto jediného prostředníka mezi bohy a lidmi ve všech světských záležitostech.

A takového muže objevila na jedné ze svých leteckých vyjížděk právě Inanna.

Její setkání s ním kolem roku 2400 př. Kr. započalo novou epochu. Ten člověk začal svoji kariéru jako číšník krále Kiše. Když se potom chopil vlády ve střední Mezopotámii, brzy rozšířil svou moc na celý Sumer, na sousední

Obr. 80

státy a dokonce i do vzdálených zemí. Přídomek tohoto prvního budovatele velkého impéria byů *Sarru-Kin* („Spravedlivý vladař“); moderní učebnice ho uvádějí pod jménem Sargon I. nebo Sargon Veliký (Obr. 80). Postavil si úplně nové hlavní město nedaleko Babylonu a nazval je Agade („Sjednocené“); my je známe jako Akkad - a toto jméno je kořenem akkadštiny, prvního semitského jazyka. Text známý jako *Legenda o Sargonovi* zaznamenává Sar-gonovými vlastními slovy jeho podivnou životní historii:

Sargon, mocný král Agadu jsem.

Moje matka byla velekněžka, svého otce neznám...

Moje matka, velekněžka, když počala,

v tajnosti mě porodila.

Do košíku z rákosí mě uložila, smůlou poklop přilepila.

Do řeky mě hodila, voda mě však neutopila. Řeka mě nesla na hladině, donesla mě k Akkimu, jenž zavlažoval.

Akki, který zavlažoval, vylovil mne, když čerpal vodu,

Akki, který zavlažoval, vychoval mne jako syna, Akki, který zavlažoval, učinil mne zahradníkem.

Příběh podobný příběhu Mojžíšovu (ovšem napsaný tisíc let před dobou, kdy žil Mojžíš!) pak pokračuje odpovědí na otázku, která se pochopitelně vnucuje: Jak se mohl člověk, jehož otec nebyl znám, pouhý zahradník, stát mocným králem? Sargon na tuto otázku odpovídá těmito slovy:

Dokud jsem byl zahradníkem, Ištar mě zahrnula svou láskou;

Po dlouhých čtyřicet a pět let jsem byl králem, Černohlavcům jsem vládl a je vedl.

státy a dokonce i do vzdálených zemí. Přídomek tohoto prvního budovatele velkého impéria byů *Šarru-Kin* („Spravedlivý vladař“); moderní učebnice ho uvádějí pod jménem Sargon I. nebo Sargon Veliký (Obr. 80). Postavil si úplně nové hlavní město nedaleko Babylonu a nazval je Agade („Sjednocené“); my je známe jako Akkad - a toto jméno je kořenem akkadštiny, prvního semitského jazyka. Text známý jako *Legenda o Sargonovi* zaznamenává Sar-gonovými vlastními slovy jeho podivnou životní historii:

Sargon, mocný král Agadu jsem.

Moje matka byla velekněžka, svého otce neznám...

Moje matka, velekněžka, když počala,

v tajnosti mě porodila.

Do košíku z rákosí mě uložila, smůlou poklop přilepila.

Do řeky mě hodila, voda mě však neutopila. Řeka mě nesla na hladině, donesla mě k Akkimu, jenž zavlažoval.

Akki, který zavlažoval, vylovil mne, když čerpal vodu,

Akki, který zavražďoval, vychoval mne jako syna, Akki, který zavražďoval, učinil mne zahradníkem.

Příběh podobný příběhu Mojžíšovu (ovšem napsaný tisíc let před dobou, kdy žil Mojžíš!) pak pokračuje odpovědí na otázku, která se pochopitelně vnučuje: Jak se mohl člověk, jehož otec nebyl znám, pouhý zahradník, stát mocným králem? Sargon na tuto otázku odpovídá těmito slovy:

Dokud jsem byl zahradníkem, Ištar mě zahrnula svou láskou;

Po dlouhých čtyřicet a pět let jsem byl králem, Cernohlavcům jsem vládl a je vedl.

města Agadu s chrámem zasvěceným Inanně zvaným UL.MAŠ („zářivý, skvělý“). „V oněch dobách,“ píše se v su-merském historiografickém textu, „byla sídla Agadu plná zlata; jeho třpytivé domy byly plné stříbra. Do jeho pokladnic se svážela měď, olovo a desky lapisu lazuli; jeho sýpky překypovaly obilím. Jeho starci byli obdařeni moudrostí, stařeny výmluvností; mladí muži byli silní jako zbraň a děti měly radostná srdce... Město znělo hudbou.“

V tomto krásném, šťastném městě, „v Agadu postavila svatá Inanna chrám coby své vznešené sídlo; v Ulmaši postavila trůn“. Byl to korunovační chrám v celé řadě jí zasvěcených svatyní, které stály ve všech důležitých sumerských městech. Inanna prohlašuje: „v Uruku je moje E-Anna“, a dále vypočítává chrámy v Nippuru, Uru, Girsu, Adabu, Kiši, Deru, Akšaku a Ummé a nakonec Ulmaš v Agadu. „Jestlipak se nějaký bůh se mnou může měřit?“ ptá se.

Ačkoliv byl Sargon dosazen na královský trůn nad územím později známým jako Sumer a Akkad samotnou Inan-nou, přece by se to nemohlo stát bez souhlasu a požehnání Anua a Enlila. Dvojjazyčný (sumersko-akkadský) text původně napsaný na Sargonově soše, která byla umístěna před Enlilem v jeho chrámu v Nippuru, hlásá, že Sargon byl nejen „rozkazující správce“ Ištar, nýbrž i „pomazaný kněz Anuův“ a „velký vladař Enlilův“. Byl to Enlil, píše Sar-gon, kdo ho „obdařil vladařskou a královskou mocí“.

Sargonovy záznamy jeho výbojů popisují Inannu jako aktivně přítomnou na bitevním poli, avšak Enlilovi připisují zásluhu za konečné rozhodnutí, pokud šlo o uplatnění vítězství a velikost získaného území: „Enlil nedovolil, aby se někdo postavil proti Sargonovi, králi země; od Horního moře až k Dolnímu moři mu tu zemi daroval.“ Závěrem Sar-gonových napsů se také vždy bez výjimky objevuje vzývání Anua, Enlila, Inanny a Utua/Šamaše, které si bere za svědky“.

Když se důkladně podíváme na toto obrovské území, které sahá od Horního moře (Středozevního) až k Dolnímu (Perskému zálivu), je nám ihned jasné, že Sargonovy výboje se zprvu omezovaly na území Sína a jeho dětí (Utua a Inanny) a ani ve vrcholné fázi nevybočovaly z hranic oblasti Enlilovců. Sargon se dostal k Lagaši, což bylo město Ninurtovo, a dobyl území *na jih* od Lagaše, ale nikoli město samotné; ani nerozšiřoval své teritorium směrem na severovýchod od Sumeru, kde panoval Ninurta. Vydal-li se mimo hranice starého Sumeru, tedy na jihovýchod, do země Élamu - což byla odedávna sféra Inannina vlivu. Když však Sargon vstoupil do zemí na západ na středním toku Eufratu a na pobřeží Středozevního moře, což bylo panství Adadovo,

„Sargon se v pokorné modlitbě sklonil před bohem... [a] on mu dal horní část Mári, Jarmuli a Ebly až k cedrovému lesu a stříbrné hoře“.

Ze Sargonových nálezů jasně vyplývá, že nedostal Til-mun (čtvrtou oblast, přináležející samotným bohům), ani Magan (Egypt), ani Meluhhu (Etiopii) v druhé oblasti, což byla panství Enkiho potomků; s těmito oblastmi udržoval pouze mírumilovné obchodní styky. V samotném Sumeru se držel mimo oblast spravovanou Ninurtou a mimo město, které připadlo Mardukovi. Avšak „ve stáří“ se Sargon dopustil chyby:

*Vzal prst' ze základů Babylonu
a vystavěl na ní druhý Babylon poblíž Agadu.*

Abychom porozuměli tomu, jak vážný prohřešek to byl, musíme si připomenout význam jména „Babylon“ -Bab-Ili -„Brána bohů“. Tento titul i funkce, které nárokoval Babylonu vzpurný Marduk, byly symbolizovány jeho posvátnou půdou. Sargon, který byl povzbuzován ambiciózní Inannou, vzal posvátnou půdu, aby ji rozsypal na základy nového Bab-Ili, a troufale usiloval o přenesení titulu i funkce do Agadu.

Na tuto příležitost zřejmě čekal Marduk - o němž kolik století nebylo vůbec slyšet - aby si upevnil pozici:

*Jelikož se Sargon dopustil té svätokrádeže,
velikého pána Marduka zachvátil hněv
a zničil Sargonův lid hladem.
Od západu k východu poštvál lid proti Sargonovi
a přivolal na něho trest, aby nemohl spočinout.*

Sargon, který se zoufale snažil potlačit jedno povstání za druhým, skutečně „nemohl spočinout“; pokořený a ztrápený umírá po čtyřiapadesáti letech panování.

12. kapitola

PŘEDZVĚST KATASTROFY

Informace týkající se posledních let Ištařiny éry nacházíme v celé řadě textů. Dáme-li je dohromady, otevře se před námi příběh plný dramatických a neuvěřitelných událostí; násilné uchvácení svrchované moci nad Zemí jedinou bohyní, znesvěcení Enlilova nejsvětějšího chrámu v Nippuru, proniknutí lidské armády do čtvrté oblasti, invaze do Egypta, objevení afrických bohů v asijských panstvích, skutky a příhody, které byly dříve nemyslitelné, převrat mezi bohy, který posloužil jako scéna, na níž lidští vladaři odehrávali své role a nemilosrdně se prolévala lidská krev.

Když se znovu objevil její starý protivník, Inanna se nedokázala prostě vzdát, ať to stojí, co to stojí. Usadila na Sar-gonův trůn nejprve jednoho a potom druhého jeho syna, naverbovala do své armády všechny vazalské krále z východní hornaté části země a bojovala jako rozzuřená lvice za svou rozpadající se říši, „dštěla oheň na zemi... útočila jako běsnící bouře“.

„Proslula jsi tím, jak ničíš vzpurné kraje,“ zpívá jedna ze Sargonových dcer v žalostné básni, „víme, jak hubíš jejich lid“ ... jak se „vrháš na město, které neřekne ‚ta země je tvá‘“ a „plníš jejich řeky krví.“

Více než dva roky Inanna řádila jako smyslů zbavená, kam jen vstoupila, až nakonec bohové rozhodli, že jediný způsob, jak učinit přítrž krveprolévání, je poslat znovu Marduka do vyhnanství. Když se Marduk vrátil do Babylonu, odkud se Sargon pokusil vzít posvátnou půdu - což byl čin, jehož symbolika vyrůstala z legendárních událostí -

Marduk město opevnil a zvláště důmyslně posílil jeho podzemní vodní systém, takže město bylo prakticky nedobytné. Jelikož Anunnakové nedokázali nebo nechtěli vyhnat Marduka násilím, obrátili se na Mardukova bratra Nergala a požádali ho, aby „Mardukovi nahnal strach a vyhnal ho z božského stolce“ v Babylonu.

O těchto událostech víme z textu, který badatelé nazvali *Epos o Errovi*, neboť v něm pradávňý kronikář nazývá Nergala jménem ER.RA. To je poněkud nelichotivý přídomek, neboť znamená „sluha boha Ra“. Tento text by se měl spíš jmenovat *Příběh o zlých skutcích Nergalových*, protože obviňuje Nergala z řetězce událostí, které měly ka-tarofální následky; je to však nedocenitelný zdroj našeho poznání a porozumění tomu, co katastrofě předcházelo.

Když Nergal/Erra toto poslání přijal, odcestoval do Babylonu, aby si pohovořil s Mardukem mezi čtyřma očima; Jakmile dorazil do Mezopotámie, nejdříve se zastavil v Uru-ku, „městě boha Anua, krále všech bohů“, ale samozřejmě také proto, aby dali hlavy dohromady s Inannou/Ištar. Když přijel do Babylonu, „do Esagilu, chrámu nebes a Země vstoupil a před Mardukem stanul“. Okamžik setkání nám zachytil dávný umělec (Obr. 81); na obrázku je vidět, že oba bozi sahají po zbrani, ale Marduk s helmou na hlavě a stojící na jakémsi stupínku natahuje k bratrovi na uvítanou ruku s nějakým symbolem.

Ira potom k Mardukovi promluvil a spojil chválu s výtkami: ty úžasné věci, které Marduk vykonal pro Babylon a zejména jeho vodní systém, mu zajistily takovou slávu, že „září jako hvězda na obloze“, ale tím připravil jiná města o vodu. A navíc, když se korunoval v Babylonu, „osvětlil posvátný okrsek“ tak, že tím pohněval ostatní bohy; „sídlo Anuoovo zatemnil“. Zkrátka Marduk to takhle nemůže dál vést proti vůli ostatních Anunnaků, a už vůbec ne proti vůli Auově.

Obr.81

Avšak Marduk začal vyjmenovávat, jaké změny na Zemi udělal od potopy, a vysvětlil, že musel věci vzít do vlastních rukou:

*Po skončení potopy nařízení o nebesích a Zemi se zmátla. Města bohů
na široširé Zemi změnila místa;
nevrátila se tam, kde kdysi stála...
Jak je znovu prohlížím, to zlo mě trápí;
Nevrátí-li se na svá [stará] místa,
lidí bude ubývat...
Musím znovu vystavět své sídlo
jež potopa odplavila;
Znovu je [musím] pojmenovat.*

Mezi nepořádky, které zavládly po potopě a které trápily Marduka, bylo i pár selhání ze strany samotného Erry, zodpovědného za jisté božské artefakty - „přístroj k udílení příkazů, věštírna bohů; symbol kralování, posvátné žezlo, které přispívá ke skvělosti panovnické moci... Kde je posvátný zářící kámen, který dokáže vše rozdrobit?“ ptal se Marduk. Kdyby ho přinutili odejít, pokračoval, „toho dne, kdy opustím svůj trůn, zavražování přestane fungovat... vody přestanou stoupat... jasný den v temnotu [se změní]... vypuknou zmatky... suché větry budou kvílet... nemoci se rozšíří“.

Po další výměně názorů Erra Mardukovi nabídl, že mu vrátí „artefakty nebes a Země“, jestliže se Marduk vydá do Dolního světa, aby si je osobně vyzvedl; a pokud jde o jeho „dílo“ v Babylonu, ujistil Marduka, že se nemá čeho obávat: on (Erra) vejde do Mardukova domu, jenom aby „postavil u tvé brány býky Anua a Enlila“ - na místě, kde stával chrám, byly skutečně nalezeny sochy okřídlených býků - ale neudělá nic, čím by narušil vodní dílo.

Marduk naslouchá,

*slib, který mu dal Erra, našel jeho přízeň. Sestoupil ze svého stolce a do Země
dolů, k sídlu Anunnaků zamířil své kroky.*

Marduk se tedy dal přesvědčit, aby opustil Babylon. Ale sotva vytáhl paty, Nergal už porušil svůj slib. Neschopen přemoci zvědavost, Nergal/Erra se odvážil vstoupit do *Gi-gigunu*, Mardukovy tajemné podzemní komory, kam platil zákaz vstupu dvojnásob, a Erra tam zavinil, že jeho „záře“ (nějaký radiační zdroj energie) pohasla. Nato, přesně jak to předpověděl Marduk, „den se změnil v temnotu“, „zavražování přestalo fungovat“, a brzy „země zpustla, lidé byli odsouzeni zemřít“.

Zasáhlo to celou Mezopotámii, neboť i Ea/Enki, Sin a Ša-maš byli zděšeni ve svých městech; „hněvem [na Erru] byli naplněni“. Lidé přinášeli oběti Anuovi a Ištar, avšak bezvýsledně: „zdroje vody vyschly.“ Ea, Errův otec, ho káral: „A když princ Marduk odešel, co jsi učinil?“ Nařídil, aby Errova socha, která už byla hotová, nebyla v Esagilu instalována. „Odejdi pryč!“ nařídil Errovi. „Odeber se tam, kam žádný bůh nikdy nechodí!“

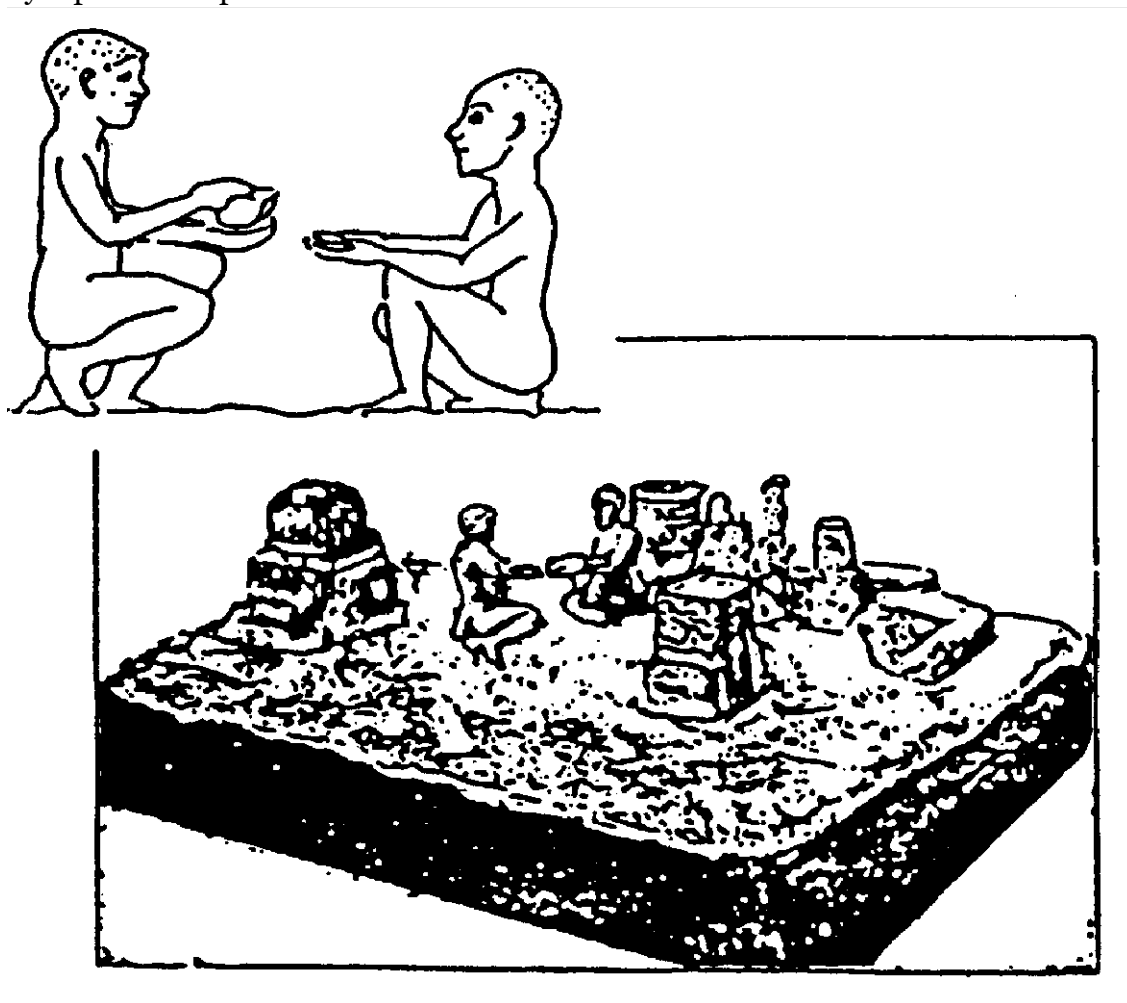
„Erra ztratil hlas“, ale jen na chvíli, potom vyslovil ne-stoudná slova. Ve vzteku zničil Mardukovo sídlo, zapálil jeho brány. Vzдорovitě „udělal znamení“, když se obracel k odchodu, čímž naznačil, že jeho následovníci tam zůstanou: „a pokud jde o mé válečníky, ti se se mnou nevrátí.“ A tak když se Erra vrátil do Kútu, muži, kteří původně šli s ním, zůstali a připravili v zemích Šémových podmínky pro Nergalův dlouhodobý pobyt; byla jim přidělena kolonie nedaleko Babylonu, snad jako stálá vojenská posádka; v biblických dobách byli v Samaří „muži z Kútu, kteří uctívají Nergala“; v Élamu se Nergal uctíval oficiálně, jak dokládá tam nalezená neobvyklá bronzová socha (Obr. 82), znázorňující věřící s nezaměnitelnými africkými rysy, kteří provádějí nějaký kultovní obřad na chrámovém nádvoří.

Mardukovým odjezdem z Babylonu skončil jeho konflikt s Ištar; rozepře mezi Mardukem a Nergalem vytvořila původně nezamýšlenou alianci Ištar a Nergala. Řetězec tragických událostí, které nikdo nepředvídal a které si ani nikdo nepřál, byl tedy ukut osudem, a vedl Anunnaky i lidstvo stále blíže konečné zkáze...

Jakmile se její autorita upevnila, Inanna obnovila království v Agadu a dosadila na trůn Sargonova vnuka, Na-ramsína („Sinová oblíbenec“). V něm konečně objevila skutečně důstojného Sargonova nástupce a povzbuzovala ho, aby usiloval o velikost a majestát. Po krátkém období míru a blahobytu začala Naramsína podněcovat, aby se snažil ještě rozšířit původní říši. Inanna brzy začala narušovat hranice území jiných bohů, ti však nebyli schopní nebo ochotní s ní bojovat: „Velcí bozi Anunnakové před tebou prchají jako třepotaví netopýři,“ hlásá jeden oslavný hymnus na Inannu; „nedokáží pohledět do tvé strašlivé tváře... neumějí utiшит tvé rozhněvané srdce“. Kamenné reliéfní připojených územích zpodobují Inannu jako nelítostnou válečnici, jíž se stala (Obr. 83).

Na počátku oněch válečných tažení Inannu stále nazývali „Enlilova milovaná“ nebo o ní hovořili jako o té, „která uskutečňuje rozkazy Anuovy“. Ale pak se její válečnický zápal podstatně změnil, od potlačování vzpour přešla k promyšlenému plánu na uchvácení svrchované moci.

Dvě řady textů, z nichž jedna se zabývá bohyní a druhá jejím zástupcem, králem Naramsínem, popisují události z té doby. Z obou je patrné, že prvním Inanniným cílem mimo hranice její říše byla přistávací plošina na Cedrové

Obr.82

hoře. Inanna jakožto létající bohyně byla s tímto místem dobře obeznámená; „spálila velké brány“ hory a po krátkém obléhání se jí posádka, která místo střežila, vzdala: „ochotně se vzdali.“

Jak je zaznamenáno v Naramsínových nápisech, Inanna se potom obrátila k jihu podél pobřeží Středozemního moře a podmaňovala si cestou jedno město za druhým. O dobytí Jeruzaléma - řídicího centra mise - se výslovně nemluví, ale Inanna tam určitě také byla, protože je zaznamenáno, že pokračovala dále, aby si podrobila Jericho. To bylo rozloženo po obou stranách strategického přechodu přes řeku Jordán a naproti pevnosti Anunnaků v Tell Ghassulu. Jericho - město zasvěcené Sínovi - se také vzbouřilo: „Neřeklo ‚Náleží tvému otci, který tě počal‘; dalo své slavné slovo, avšak odvrátilo se od něj.“ Starý zákon je plný napomenutí proti „bloudění za cizími bohy“; sumerské texty se zabývají stejným prohřeškem: Lid Jericha dal slavnostní slib, že bude uctívat Sína, Inannina otce, avšak potom se obrátil k jinému, cizímu bohu. Kapitulaci tohoto „města datlových palm“ před ozbrojenou Inannou zachytil jeden pe-četní váleček (Obr. 84).

Jakmile dobyla jižní Kanaán, Inanna stála u bran čtvrté oblasti, kde se nacházel kosmodrom. Sargon se neodvážil překročit přes zapovězenou linii. Avšak Naramsín, podněcován Inannou, si troufl...

Mezopotámska královská kronika svědčí o tom, že Na-ramsín nejenže vstoupil na poloostrov, ale dokonce pokračoval dál v invazi do země Magan (Egypta):

Naramsín, potomek Sargonův, táhl proti městu Api-šal, prorazil jeho hradby a město dobyl. Osobně zajal Riš-Adaga, krále Apišalu, a vezíra Apišalu.

Potom vytáhl proti zemi Magan a osobně zajal Man-nu-Dannu, krále Maganu.

Obr.83

Přesnost výše uvedené babylonské královské kroniky byla nezávisle potvrzena v jiných detailech, není tedy žádný důvod, abychom pochybovali o této pasáži, jakkoli se zdá neuvěřitelná. Tvrdí se v ní totiž, že lidský král a lidská armáda táhli přes Sinajský poloostrov, což byla čtvrtá oblast, vyhrazená bohům. Od nepaměti obchodní stezka mezi Asií a Afrikou vedla podél středoziemního pobřeží poloostrova - tuto stezku později posílili Egypťané tím, že po ní rozmístili napajedla, a i pro Římany to byla nanejvýš užitečná *Via Maris*. Pradávní uživatelé této stezky se tedy zdaleka vyhýbali ústřední náhorní plošině, kde byl umístěn kosmodrom. Ale jestli Naramsín táhl v čele armády touto stezkou po pobřeží, je sporné. Alabastrové vázy, které archeologové našli v Mezopotámii a Élamu, nesou nápis (v akkadštině), který hlásá, že jejich vlastníkem byl „Naramsín, král čtyř oblastí; váza zářivé koruny země Magan“. Že si Naramsín začal říkat „král čtyř oblastí“ tedy dotvrzuje nejenže dobyl Egypt, ale také napovídá, že se mu

podarilo začlenit do sféry svého vlivu i Sinajský poloostrov. Jak se zdá, Inanna udělala něco víc, než že „tudy jen prošla“.

(O cizí invazi přibližně v době Naramsína se dozvídáme také z egyptských záznamů. Popisují období chaosu. Slovy papyru, egyptologům známého pod názvem *Napomenutí Ipuwerova* „Cizinci vkročili do Egypta... vysoce urození jsou plni žalu.“ Bylo to období, kdy proběhl přesun centra kultu i vládnoucí moci z Memfisu-Heliopole na severu do Théb na jihu. Badatelé tomuto století chaosu říkají „První mezidobí“; následovalo po pádu šesté dynastie faraónů.)

Jak to, že se Inanně, vybavené zřejmě imunitou, podařilo poté, co vstoupila na Sinajský poloostrov, vpadnout do Egypta a nenarazit na odpor egyptských bohů?

Odpověď najdeme v jednom aspektu Naramsínových nálezů, který badatele mate: zjevná úcta, kterou tento mezopotámský panovník projevuje vůči africkému bohu

Obr.84

Nergalovi. Ačkoliv jim to nedávalo vůbec smysl, bylo jim známo, že dlouhý text uváděný jako *Kútská legenda o Na-ramsínovi* (nebo někdy též jako text o *Králi Kútu*) tvrdí, že Naramsín se odebral do Kútu, což bylo středisko Nergalova kultu v Africe, kde nechal vztyčit stélu a k ní připojil tabulku ze slonoviny, na níž vypsál příběh této neobyčejné návštěvy, a to vše na Nergalovu počest.

To, že Naramsín uznával Nergalovu moc a vliv v Africe, potvrzuje skutečnost, že ve smlouvách uzavřených mezi Naramsínem a provinciálními vládci Élamu, je Nergal uváděn mezi dalšími bohy jako svědek. A na jednom nálezě, který je věnován Naramsínovu tažení k Cedrové hoře v Libanonu, král Nergala přímo uvádí, že mu pomohl toto tažení uskutečnit (a ne třeba Iškur/Adad):

Ačkoli od doby, kdy člověk začal vládnout,

*žádný vladař nepokořil Arman ani Eblu,
nyní veliký bůh Nergal otevřel cestu mocnému Naramsínovi.
Dal mu Arman i Eblu, daroval mu Amanus
a Cedrovou horu i s Horním mořem.*

To, že se Nergal najednou záhadně objevuje jako vlivné asijské božstvo, i troufalé tažení Inannina zástupce Na-ramsína do Egypta - což všechno bylo porušení statu quo čtyř oblastí, nastoleného po válkách u pyramid - mají jedno vysvětlení: Zatímco Marduk upřel svůj zájem na Babylon, Nergal si získal výsadní postavení v Egyptě. Poté, co se vydal přesvědčit Marduka, aby bez boje opustil Mezopotámii, se přátelské rozloučení zvrhlo v nesmiřitelné nepřátelství mezi oběma bratry.

A to vedlo k uzavření spojení mezi Nergalem a Inan-nou; ale ve chvíli, kdy se začali navzájem podporovat, zjistili, že stojí sami proti všem ostatním bohům. Do Nippuru bylo svoláno shromáždění bohů, které se mělo zabývat zhoubnými následky Inanniných výstřelků; dokonce i En-ki uznal, že zašla příliš daleko. A Enlil vydal příkaz, aby byla zatčena a postavena před soud.

O těchto událostech jsme se dozvěděli z kroniky, kterou badatelé nazvali *Prokletí Agadu*. Jelikož soud dospěl k závěru, že Inanna se jim vymkla z rukou, bylo proti ní vydáno „slovo z Ekuru“ (to byl Enlilův posvátný okrsek v Nip-puru). Ale Inanna nečekala, až ji chytí a postaví před soud. Opustila svůj chrám a z Agadu uprchla:

*„ Slovo z Ekuru " bylo vyřčeno nad Agadem
a rozhostilo se smrtící ticho;
Celý Agad se roztřásl,
Chrám Ulmaš tonul v hrůze;
ta, jež zde žila, z města odešla,
opustila panna svou komnatu,
opustila Inanna svatá svou svatyni v Agadu.*

Když delegace velkých bohů dorazila do Agadu, našli už jen prázdný chrám; jedině, co mohli udělat, bylo, že jej zbavili veškerých atributů moci:

*Ne za pět, ne za deset dní
korunu panství, tiáru královské moci
a trůn daný vladaři
Ninurta odnesl do svého chrámu;
Utu městu odňal „ výmluvnost",
Enki si vzal jeho „moudrost",
a jeho děsivost, jež se nebe dotýkala,
vzal Anu a umístil na nebesa.*

„Království agadské bylo poraženo, jeho budoucnost byla navýsost nešťastná." Potom však „Naramsín měl vidění ", dostal zprávu od své bohyně Inanny. „Ponechal si je pro sebe, nahlas o něm nepromluvil, nesvěřil se s ním nikomu... Po sedm dlouhých let Naramsín čekal."

Vyhledala Inanna Nergala během těch sedmi let, co zmizela z Agadu? Na to nám text neodpovídá, ale domníváme se, že to bylo jediné klidné místo, kam se mohla uchýlit před Enlilovým hněvem. Následující události napovídají, že Inanna - ještě troufalejší, ještě ambicióznější než kdykoli předtím - musela mít určitě za sebou nejméně jednoho velkého boha; a tím bohem nebyl nikdo jiný než Nergal. Nejpříjatel-nější vysvětlení Inanniny sedmileté nepřítomnosti tedy je, že se skrývala v Nergalově africkém panství v Dolním světě.

Jestlipak ti dva, když hovořili o situaci, vzpomínali na minulost a debatovali o budoucnosti, dali dohromady novou alianci, v níž by se společně přičinili o nové rozdělení moci v panstvích bohů? Vytvořit nějaký Nový řád by bývalo věru na místě, protože Inanna s tím Starým božským řádem na Zemi notně otrásla. Text, jehož dávný titul byl *Královna veškerých ME*, potvrzuje, že Inanna se skutečně zcela chladnokrevně rozhodla, že se vzepře autoritě Anua a Enlila, zruší jejich zákony a ustanovení a prohlásí sebe samu za svrchované božstvo, „Velkou královnu královen". Poté co oznámila, že je „větší než matka, která ji porodila... dokonce větší než Anu", přistoupila od slov ke skutkům a zmocnila se E-Anna („Domu Anuova") v Uruku s cílem zničit tento symbol Anuovy autority:

Nebeské panování uchvátila žena...

*Zcela převrátila nařízení svatého Anua,
velký Anu jí nenahání strach.*

*Anuovi vzala E-Anna,
ten dům nekonečné krásy, trvalého kouzla -
na ten dům uvrhla zkázu;*

Inanna napadla jeho lidi, zajatce z nich učinila.

Státní převrat s cílem svrhnout Anua byl doprovázen současným útokem na Enlilovo sídlo a symboly jeho autority. Splněním tohoto úkolu Inanna pověřila Naramsína; jeho útok na Ekur v Nippuru, který měl za následek pád Agadu, jsou podrobně popsány v textu *Prokletí Agadu*. Z něj si domyslíme, že po sedmiletém čekání dostal Na-ramsín další věštbu, načež „změnil svůj směr tažení". Poté, co dostal nové rozkazy:

*Vzbouřil se proti slovu Enlilovu, rozprášil ty, jež Enlilovi sloužili,
povolal vojsko do zbraně a jako hrdina přivyklý svévolnosti nechal
dopadnout těžkou ruku na Ekur.*

Bleskově vtrhl do města, které jako by nikdo ani nebránil, a „jako lupič je vyplenil". Potom se přiblížil k Ekuru v posvátném okrsku a „opřel dlouhé žebříky proti jeho zdem". Násilím se vlámal dovnitř a vstoupil do jeho nejpo-svátnější svatyně: „lidé nyní viděli její posvátnou celu, komoru, jež světlo nepoznala; Akkadští spatřili posvátné nádoby bohů"; „Naramsín je uvrhl do ohně".

Potom „přirazil s velkými čluny k nábřeží poblíž domu Enlilova a naložil do nich veškerý majetek města". Strašlivá svatokrádež byla dokonána.

Enlil - sice se nemluví o tom, kde právě byl, ale je jasné, že mimo Nippur - „pozvedl oči" a spatřil zkázu Nippuru a znesvěcení Ekuru. Jelikož jeho milovaný Ekur byl napaden", nařídil hordám Gutejců - z horské oblasti na severovýchodě Mezopotámie - aby napadli Akkádii a zpusťovali ji. Horalé vyrazili do nížiny a napadli akkadská města „v ohromném množství, jako kobyly... nic neuniklo jejich paži". „Ten, kdo spal na střeše, na střeše zemřel; ten, kdo spal uvnitř domu, nebyl pohřben... útočníci rozbíjeli hlavy, ústa... krev zrádců proudila a mísila se s krví věrných."

Jednou a pak ještě podruhé se bohové pokusili Enlilovi domluvit: „uvrhni na Agad zlověstnou kletbu," řekli mu, ale ostatní města i venkov nechť přežijí! Když nakonec En-lil souhlasil, osm velkých bohů se spojilo k prokletí Agadu, „města, jež si trouflo znesvětit Ekur". „A hle," říká pradávňý historik, „tak se také stalo... Agad je zničen!" Bohové rozhodli, že Agad má být smeten z povrchu zemského; a na rozdíl od jiných měst, která byla sice někdy zničena, ale pak znovu vybudována a osídlena, Agad má zůstat opuštěn navždy.

A co Inanna? Její srdce utišili" teprve její rodiče. Jak se to přesně stalo, o tom text mlčí. Dozvídáme se však, že její otec Nannar pro ni přijel, aby ji odvezl zpátky do Sumeru, a „její matka Ningal pronášela za ni modlitby a vítala ji na schodech chrámu". „Dosti, víc než dosti již bylo novot, ó velká královno!" naléhavě ji prosili bohové i lidé: „a svrchovaná královna vyhověla jejich prosbě." Ištařina éra skončila.

Z veškerých zmínek v textech vyplývá, že ani Enlil ani Ninurta nebyli zrovna v Mezopotámii, když Naramsín napadl Nippur. Ale hordy, které se vrhly z hor proti Akkadu, byly „hordy Enlilovy" a s největší pravděpodobností je na velkou mezopotámskou náhorní planinu vedl Ninurta.

Sumerský seznam králů nazývá zemi, odkud tito nájezdníci přišli, Gutium, země Gutejců, a je to horská oblast na severovýchodě Mezopotámie. V Legendě o Naramsínovi se jim říká Umman-Manda (něco jako „hordy vzdálených/silných bratrů"), které přišly z „táborů v obydlí Enli-lově" postaveném „v horské krajině, kde bozi vybudovali město". Některé verše v textu naznačují, že to byli potomci vojáků, kteří doprovázeli Enmerkara na jeho dalekých výpravách, kteří „zavraždili svého hostitele" a Utu/Šamaš je za to potrestal vyhnanstvím. Nyní byly tyto kmeny velmi početné, vedlo je sedm bratrů-náčelníků a velel jim Enlil, který jim nařídil, aby vtrhli do Mezopotámie a „vrhli se na lidi, kteří zabíjeli v Nippuru".

Slabí nástupci Naramsína se po nějaký čas snažili udržet ústřední vládu, zatímco hordy postupně pustošily jedno město za druhým. Tato nepřehledná situace se popisuje v sumerském seznamu králů takto: „Kdo byl králem? Kdo nebyl králem? Byl Irgigi král? Byl Nanum král? Byl Imi král? Byl Elulu král?" Nakonec se Gutejci zmocnili vlády nad celým Sumerem a Akkadem. „Královskou moc uchopily hordy z Gutia."

Gutejci měli pod svou nadvládou Mezopotámii jedena-devadesát let a čtyřicet dní. Nebylo po nich.pojmenováno žádné nové město a zdá se, že jako hlavní stan jim sloužil Lagaš - jediné

sumerské město, které uniklo vyplenění nájezdníky. Ninurta ze svého sídla v Lagaši započal pomalý proces obnovování zemědělského a v prvé řadě závlahového systému, který se zhroutil následkem incidentu Erry a Marduka. Toto období sumerské historie představuje kapitolu, která by si nejlépe zasloužila označení éra Ninur-tova.

Ústředním bodem této éry byl Lagaš, město, na jehož počátku stál „posvátný okrsek“ (*Girsu*) pro Ninurta a jeho božského černého ptáka. Avšak jak postupně stále více docházelo ke střetům lidských a božských ambicí, Ninurta se rozhodl proměnit Lagaš v hlavní sumerské centrum, sídelní město pro sebe a svou družku Bau/Gulu (Obr. 85), kde se mohly uplatňovat jeho představy o zákonech a pořádku a jeho zásady morálky a spravedlnosti. Aby napomohl uskutečňování těchto představ, Ninurta ustanovil v Lagaši lidské místokrále, které pověřil administrativou a obranou tohoto městského státu.

Historie Lagaše (místa, které se dnes jmenuje Tello) zaznamenává dynastii, jejíž panování - nepřerušované po polovinu tisíciletí - započalo tři století před nástupem Sar-gona k moci. Lagaš představoval ostrůvek stability (byť udržované za pomoci zbraní) uprostřed stále neklidnějšího okolí a byl také významným centrem sumerské kultury. Zatímco sumerské náboženské svátky pocházely z Nippu-ru, lagašské původní tradiční slavnosti byly spjaty se zemědělským kalendářem, např. Svátek prvních plodů. Jeho písaři a učenci zdokonalili sumerský jazyk a jeho panovníci, kterým Ninurta udělil titul „Spravedlivý vládce“, museli přísahat na zákoník spravedlnosti a morálky.

Mezi prvními panovníky dlouhé dynastie Lagaše vynikal muž jménem Urnanše (kolem roku 2600 př. Kr.). Ve zříceninách Lagaše bylo nalezeno více než padesát jeho nápisů; zaznamenávají dovoz stavebního materiálu pro Gir-su včetně speciálního dřeva z Tilmunu na vnitřní zařízení chrámu. Rovněž popisují rozsáhlé závlahové systémy, kopání kanálů a budování hrází. Na jedné ze svých tabulek je Urnanše zobrazen jako vedoucí stavební čety, který se sám neštítí fyzické práce (Obr. 86). Čtyřicet známých místo-králů, kteří následovali po něm, zanechali písemné záznamy o významných výsledcích v zemědělství, architektuře, sociální legislativě a etických reformách - hmotné i morální úspěchy, na jaké by mohla být hrdá kterákoli vláda.

Lagaš však unikl ničivým účinkům nepokojných let Sar-gona a Naramsína nejen proto, že to bylo Ninurtovo „centrum kultu“, ale také, a to především díky vojenské zdatnosti jeho obyvatel. Ninurta jakožto „Enlilův přední válečník“ se chtěl ujistit, že ti, které vybral, aby v Lagaši vládli, budou také vojensky schopní. Jeden z nich jménem Eannatum, jehož nápisy a stély byly nalezeny, byl mistr taktiky a vítězný

Obr.85

generál. Na stélách je vyobrazen, jak řídí válečný vůz - což byl bojový dopravní prostředek, o němž se obvykle předpokládá, že byl zaveden mnohem později; na stélách jsou rovněž vyobrazeni jeho vojáci s helmami na hlavě a v pevné formaci (Obr. 87).

Maurice Lambert, autor díla *La Periodě Pre-Sargonique*, to ve své knize okomentoval takto: „tito opěšalí kopiníci chránění štítonoši znamenali pro armádu Lagaše naprosto solidní obranu a při útoku byli nanejvýš pohybliví a přizpůsobiví.“ Eannatova vítězství zapůsobila na Inannu/Ištar tak hluboce, že se do něho zamilovala, a „jelikož Ean-nata milovala, darovala mu kromě Lagaše ještě nádavkem královskou moc nad Kiší“. Díky tomu se Eannatum stal LU.GAL („Velký muž“) Sumeru, a jelikož držel zemi pevnou vojenskou rukou, podařilo se mu dosáhnout dodržování zákonů a pořádku.

Je ironií dějin, že v chaotickém období, které předcházelo nástupu Sargona z Agadu, se v Lagaši neobjevil silný vojenský vůdce, nýbrž sociální reformátor jménem Uru-kagina. Své úsilí zaměřil na morální obnovu a na zavedení zákonů založených na čestnosti a spravedlnosti spíše než na trestání prohřešků. Za jeho panování byl však Lagaš příliš slabý, než aby v zemi udržel zákon a pořádek. Jeho slabost dovolila Inanně, aby si přivedla do Uruku ambiciózního Lugalzaggiziho z Ummy, protože doufala, že jí pomůže obnovit vládu nad celou zemí. Avšak Lugalzaggiziho nedostatky vedly k jeho pádu (jak jsme to již popsali) přičiněním nového Inannina oblíbence, Sargona.

V průběhu období, kdy hrál Akkad prim, v Lagaši pokračoval poklidný vývoj bez přerušení; dokonce i Sargon Veliký se Lagaši vyhnul a nechal jej netknutý. Lagaš unikl zkáze a okupaci i během Naramsínova převratu, především proto, že to byla vynikající vojenská bašta, neustále znovu opevňovaná, aby odolala každému útoku. Z nápisu

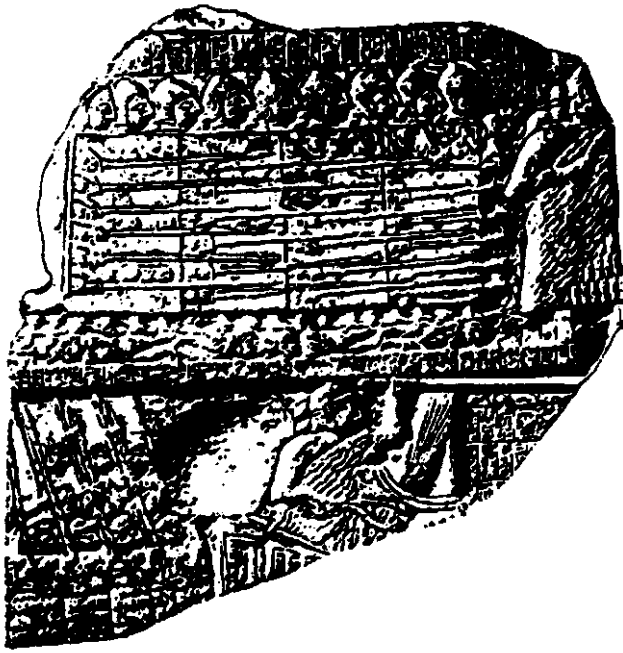

Obr. 86

Urbaby, místokrále Lagaše právě v období Naramsínových výbojů se dovídáme, že Ninurta ho poučil, jak má zpevnit hradby Girsu a posílit zdi kolem uzavřeného prostoru, kde se nacházel létací stroj Imdugud. Urbaba „udusal půdu, až byla jako kámen... vypálil hlínu do pevnosti kovu“; a na plošině Imdugudu „nahradil starou hlínu novým podkladem“, a vše zpevnil ohromnými dřevěnými trámy a kameny, dovezenými zdaleka.

Když Gutejci odešli z Mezopotámie - k čemuž došlo kolem roku 2160 př. Kr. - Lagaš začal opět vzkvétat a dal Sumeru některé nejoslícenější a nejznámější panovníky. Jeden z nich, kterého známe asi nejlépe z dlouhých nápisů a množství soch, byl Gudea, který vládl ve dvacátém druhém století př. Kr. Období jeho vlády bylo dobou míru a blahobytu; jeho zápisy nehovoří o armádách a válkách, nýbrž o obchodu a výstavbě. Svě činy korunoval stavbou nového, skvělého chrámu, zasvěceného Ninurtovi ve značně rozšířeném Girsu. Podle Gudeových zápisů se mu ve snu zjevil „Pán Girsu“, jak stojí před svým božským černým ptákem. Bůh mu dal najevo své přání, že by chtěl, aby mu Gudea postavil nový E.NINNU („Dům padesáti“ - padesát bylo Ninurtovo číselné zařazení). Gudea obdržel dva soubory božských pokynů: jeden od bohyně, která v jedné ruce „držela tabulku s příznivou nebeskou hvězdou“ a ve druhé „posvátný stylus“, jímž ukázala Gudeovi „příznivou planetu“, podle níž má být nový chrám orientován. Druhá skupina pokynů pocházela od boha, kterého Gudea nepoznal; ukázalo se, že to byl Ningizzida. Ten podal Gudeovi tabulku zhotovenou ze vzácného kamene; „na ní byl plán chrámu“. Jedna z Gudeových plastik ho znázorňuje, jak sedí a na klíně má položenou tuto tabulku a vedle ní posvátný stylus (Obr. 88).

Gudea přiznává, že potřeboval pomoc věštců a „hledáčů tajemství“, aby plán chrámu pochopil. Jak zjistili moderní

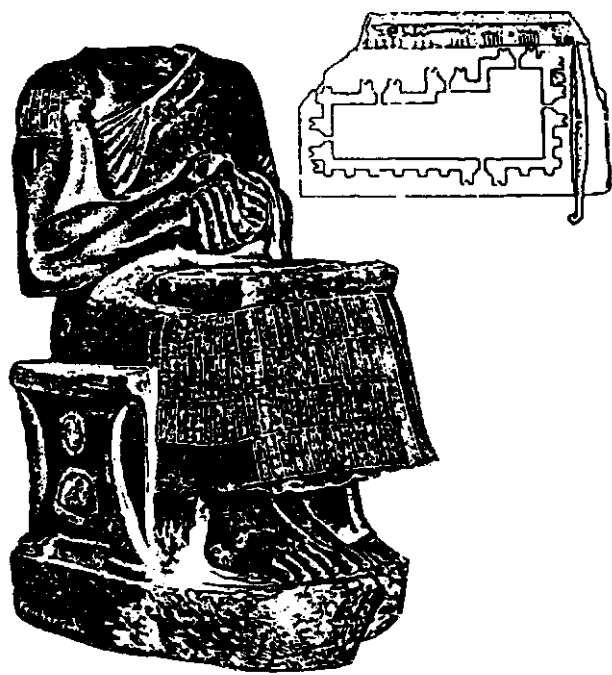
Obr. 87

badatelé, byl to důmyslný architektonický plán pro výstavbu zikkuratu jako sedmistupňové pyramidy. Stavba obsahovala i silně vyztuženou plošinu určenou k přistávání Ninurtova vzdušného dopravního prostředku.

Účast Ningizzidy na plánování E-Ninnu měla význam, který sahal mimo rámec pouhé architektonické pomoci, což dosvědčuje skutečnost, že v Girsu byla zvláštní svatyně zasvěcená tomuto bohu. Ningizzida, syn Enkiho, bývá spojován s uzdravováním a magickými silami. Podle su-merských nápisů patrně také věděl, jak zabezpečit základy chrámů; byl to „velký bůh, který držel plány“. Jak jsme již naznačili, Ningizzida nebyl nikdo jiný než Thovt, egyptský bůh magických schopností, který byl ustanoven jako strážce tajných plánů pyramidy v Gize.

Ninurta, jak znovu připomeneme, s ním vynášel některé z „kamenů“ zvnitřku Velké pyramidy, když končily války u pyramid. Nyní, když byly plány na ovládnutí bohů a lidí - nejprve Inanny a potom Marduka - zmařeny, Ninurta zatoužil posílit svou „pozici padesáti“ tím, že si nechá postavit stupňovou pyramidu v Lagaši, stavbu, která bude známa pod jménem „Dům padesáti“. Předpokládáme, že to bylo hlavním důvodem, proč pozval Ningizzidu/Thovta do Mezopotámie, aby mu vyprojektoval pyramidu, která by se dala postavit do výšky, ale ne z kamenných kvádrů jako v Egyptě, nýbrž z prostých hliněných cihel Mezopotámie.

Pobyt Ningizzidy v Sumeru a jeho tamní spolupráci s Ni-nurtou připomínají nejen svatyně tomuto bohu, který tam dlel na návštěvě, nýbrž i množství uměleckých zpodobení, z nichž některá byla objevena v průběhu šedesáti let archeologických výzkumů v Tellu. Jedno z nich (Obr. 89 a) kombinuje emblém Ninurtova božského ptáka s Ningizzi-dovými hady; jiné (Obr. 89 b) znázorňuje Ninurta jako egyptskou Sfingu.

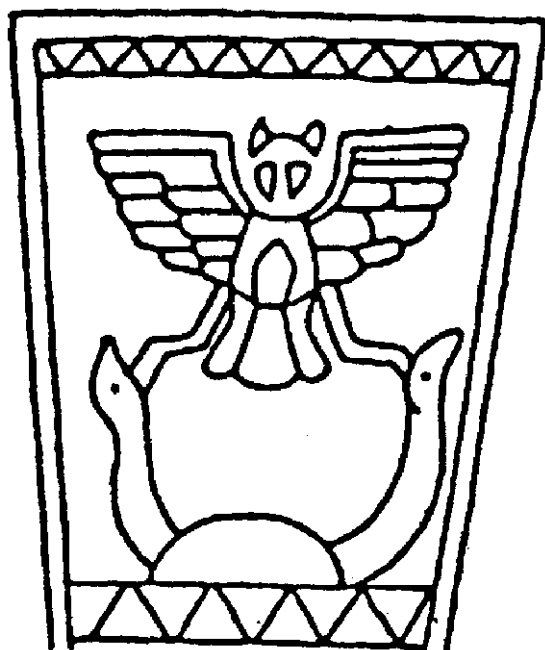
Obr. 88

Gudeova doba a doba spolupráce Ninurty a Ningizzidy se shoduje s tak zvaným prvním mezidobím v Egyptě, kdy králové IX. a X. dynastie (2160-2040 př. Kr.) upustili od uctívání Osirida a Hóra a přestěhovali hlavní město z Memfisu do města, které Řekové později nazvou Herakleopolis. Odjezd Thovta z Egypta tedy mohla být jedna stránka nepokojů, ke kterým tam došlo, podobně jako tomu bylo v případě jeho následného zmizení ze Sumeru. Ningizzida (citujme z knihy E. D. van Burena *The God Ningizzida*) byl „bůh vyvolaný ze zapomnění za časů Gudey" jenom proto, aby se z něho stal „pouhý stín boha" a nic víc než vzpomínka v pozdější době - v době Babylonu a Asýrie.

Ninurtova éra v Sumeru, která trvala přes celé období gutejské invaze a i během následujícího období rekonstrukce, byla pouze mezihrou. Ninurta, srdcem horal, se brzy začal opět prolétat po obloze ve svém božském černém ptáku a navštěvoval své hornaté panství na severovýchodě a ještě dál. Neustále zdokonaloval své horské kmeny ve válečném umění a přispěl k jejich pohyblivosti, když zavedl jízdu, čímž zvětšil jejich okruh působnosti o stovky, ba tisíce mil.

Do Mezopotámie se vrátil na Enlilovo zavolání, aby učinil přítrž svatokrádežím, jichž se dopouštěl Naramsín, a aby zarazil nepokoje, jejichž příčinou byla Inanna. Jakmile nastoupil mír a blahobyt, Ninurta se opět vzdálil ze Sumeru, a Inanna, která se nikdy nemínila vzdát, se chopila jeho nepřítomnosti a snažila se znovu získat královskou moc pro Uruk.

Tento pokus trval jenom několik let, protože Anu ani Enlil nemínili nečinně přihlížet jejímu počínání. Avšak ten příběh (dochovaný v záhadném textu na částečně poško-

a

b

Obr.89

zené tabulce pod katalogovým označením Aššur-13955) je nesmírně fascinující; čte se jako prastará legenda o Exca-liburu (to byl kouzelný meč krále Artuše, pevně zapuštěný ve skále, a mohl jej vytáhnout jenom ten, kdo byl předurčen, aby se stal králem). Osvětluje také předcházející události včetně té, při níž Sargon urazil Marduka.

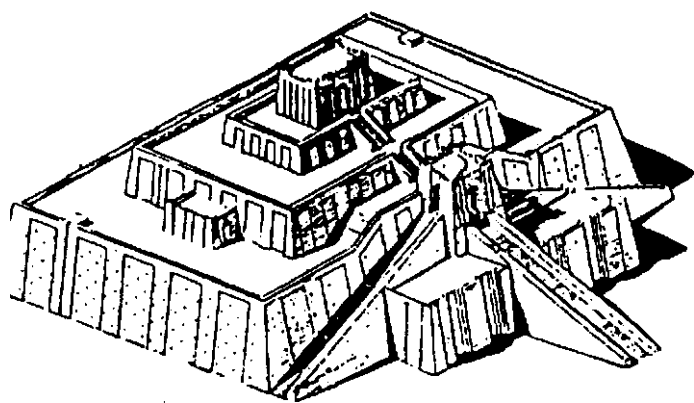
Dozvídáme se, že když „královská moc sestoupila z nebes“, aby pokračovala v Kiši, Anu a Enlil tam postavili „Nebeský pavilon“. „Do půdy jeho základů pro všechny budoucí časy“ vložili ŠU.HA.DA.KU - předmět zhotovený z kovové slitiny, jehož název v doslovném překladu zní „nanejvyšší silná zářivá zbraň“. Tento božský předmět byl přestěhován do Uruku, když tam bylo přemístěno království z Kiše; stěhoval se, kdykoli se měnilo sídelní město království, ale pouze tehdy, když tuto změnu nařídili Velcí bohové.

Podle tohoto zvyku Sargon přestěhoval posvátný předmět do Agadu. Avšak Marduk protestoval, protože Agad bylo zcela nové město a ne jedno z těch, která zvolili „Velcí bohové

nebe a Země" za královská hlavní města. Bozi, kteří vybrali Agad - Inanna a její přívrženci - byli podle Mardukova názoru „vzbouřenci, bohové, kteří nosí nečisté oděvy".

Aby napravil tento nedostatek, Sargon se vydal do Babylonu na místo, kde se nacházela „posvěcená půda". Měl v plánu nabrat něco této půdy a přemístit ji „na místo před Agad", kam chtěl uložit božskou zbraň a tím tak legi-timizovat její přítomnost v Agadu. Text tvrdí, že aby Mar-duk potrestal tento čin, rozdmýchal proti Sargonovi vzpoury a také na něho seslal „neklid" (někteří se domnívají, že tento termín znamená „nespavost"), který vedl k jeho smrti.

V tomto záhadném textu dále čteme, že během gutejské okupace, která následovala po Naramsínově vládě, ležel

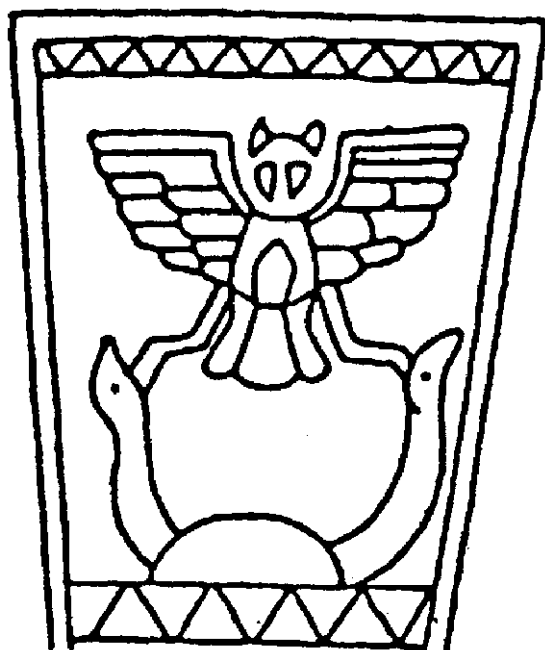
Obr. 90

tento předmět nedotknut „vedle vodních hrází“, protože nikdo „nevěděl, jak provádět nařízení týkající se božského předmětu“. Asi z této doby pochází Mardukovo nařízení, že předmět musí zůstat v předem určeném místě, „aniž by jej někdo otevřel“, a nesmí „být obětován žádnému bohu“, dokud „bohové, kteří přinesli zkázu, neučiní náhradu“. Avšak když se Inanna chopila příležitosti znovu přenést královskou moc do Uruku, jí vybraný král, Utu-Hegal „vzal Šuhadaku z místa, kde odpočíval, do ruky jej uchopil“ -i když „obnova ještě nebyla ukončena“. Ačkoli k tomu neměl svolení, Utu-Hegal „pozdvihl zbraň proti městu, jež obléhal“. Jen to udělal, skácel se mrtvý. „Řekla odnesla jeho tělo, které do ní kleslo.“

Ninurtova nepřítomnost v Sumeru a Inannin zmařený pokus o získání královské moci pro Uruk Enlila upozornily, že záležitost božského panování v Sumeru se nedá déle ponechávat otevřená, a jako nejlepší kandidát na toto místo se jevil Nannar/Sín.

Během bouřlivých časů zůstával ve stínu agresivnějších uchazečů o nejvyšší úřad včetně své vlastní dcery Inanny. Nyní konečně dostal příležitost zaujmout postavení, které mu náleželo jakožto (na Zemi) prvorozenému synovi Enli-lovu. Období, které následovalo - nazvěme je éra Nanna-rova - bylo jedním z nejslavnějších v sumerské historii; byla to ale také labutí píseň Sumeru.

Jakmile se ujal úřadu, jako první úkol si předsevzal, že přetvoří své město Ur ve velkolepou metropoli a hlavní město obrovské říše. Nannar ustanovil novou linii vladařů, kterou badatelé nazývají Třetí dynastií Uru, a pro toto hlavní město i celou sumerskou civilizaci dosáhl dosud nevídaných vrcholů materiálního i kulturního pokroku. Z ohrom-

a

b

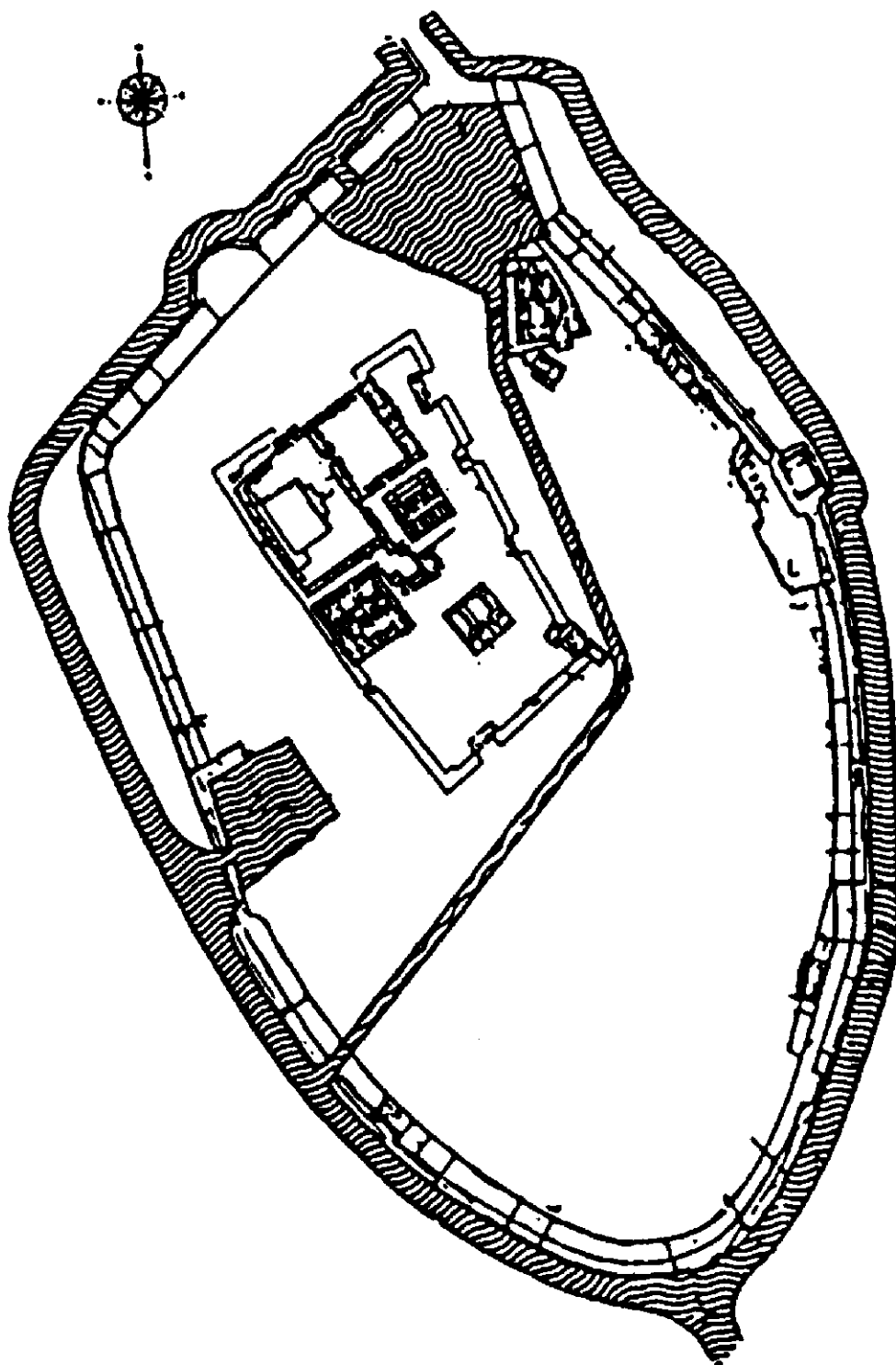

Obr.91

ného zikkuratu, který vévodil městu obehnanému hradbami (Obr. 90) - zikkuratu, jehož pozůstatky se dosud, po více než čtyřech tisíciletích impozantně tyčí z mezopotámske náhorní planiny - se Nannar a jeho družka Ningal aktivně účastnili řešení státních záležitostí. Za pomoci hierarchie kněží a státních funkcionářů (v čele s králem, Obr. 91), se jim podařilo pozvednout zemědělství na takovou úroveň, že se město stalo obilnicí Sumeru. Řídil i chov ovcí a město Ur se stalo vlnářským a oděvnickým centrem Blízkého východu; rozvinul zahraniční obchod po souši i po vodě tak úspěšně, že obchodníci z Uru se proslavili na celá další tisíciletí. K podpoře tohoto vzkvétajícího obchodu i dálkových spojů stejně jako ke zdokonalení obrany města byly jeho hradby obehnány splavným kanálem, na němž byly dva přístavy - západní a severní - a ještě byl vybudován vnitřní kanál, který spojoval oba přístavy a odděloval posvátný okrsek, palác a administrativní čtvrt od obytných a obchodních částí města (Obr. 92). Bylo to město, jehož bílé domy - mnohé z nich vícepodlažní (Obr. 93) - zdálky zářily jako perla; jeho ulice byly rovné a široké a v místech, kde se protínaly, stálo mnoho svatyní; bylo to město příčinlivých lidí s hladce

fungující administrativou; město zbožného lidu, který nikdy neopomněl pomodlit se ke svým přátelsky nakloněným bohům.

Prvním vladařem Třetí dynastie Uru, *Urnammu* („Potěšení Uru“) již nebyl smrtelník: byl to polobůh, jehož matka byla bohyně Ninsun. Z jeho obsáhlých zápisů se dozvídáme, že jakmile „Anu a Enlil předali království Nanna-rovi v Uru“ a Urnammu byl zvolen, aby byl „Spravedlivým pastýřem“ lidu, bohové Urnammuovi nařídili, aby zahájil novou morální obnovu. Téměř tři století, která uplynula od morální obnovy za Urukaginy z Lagaše, byla svědkem vzestupu a pádu Akkadu, vzdoru vůči autoritě Anua a zneuctění Enlilova Ekuru. Nespravedlnost, útlak a nemorál-

Obr.92

nost se začaly považovat za normální chování. V Uru za vlády Urnammu učinil Enlil ještě jeden pokus odvrátit lidstvo „ze zlých stezek“ na cestu „spravedlnosti“. Urnammu vyhlásil nový zákoník spravedlnosti a sociálního chování, který „nastolil rovnost v zemi, zakázal kletby, skoncoval s násilnickým chováním a rozepřemi“.

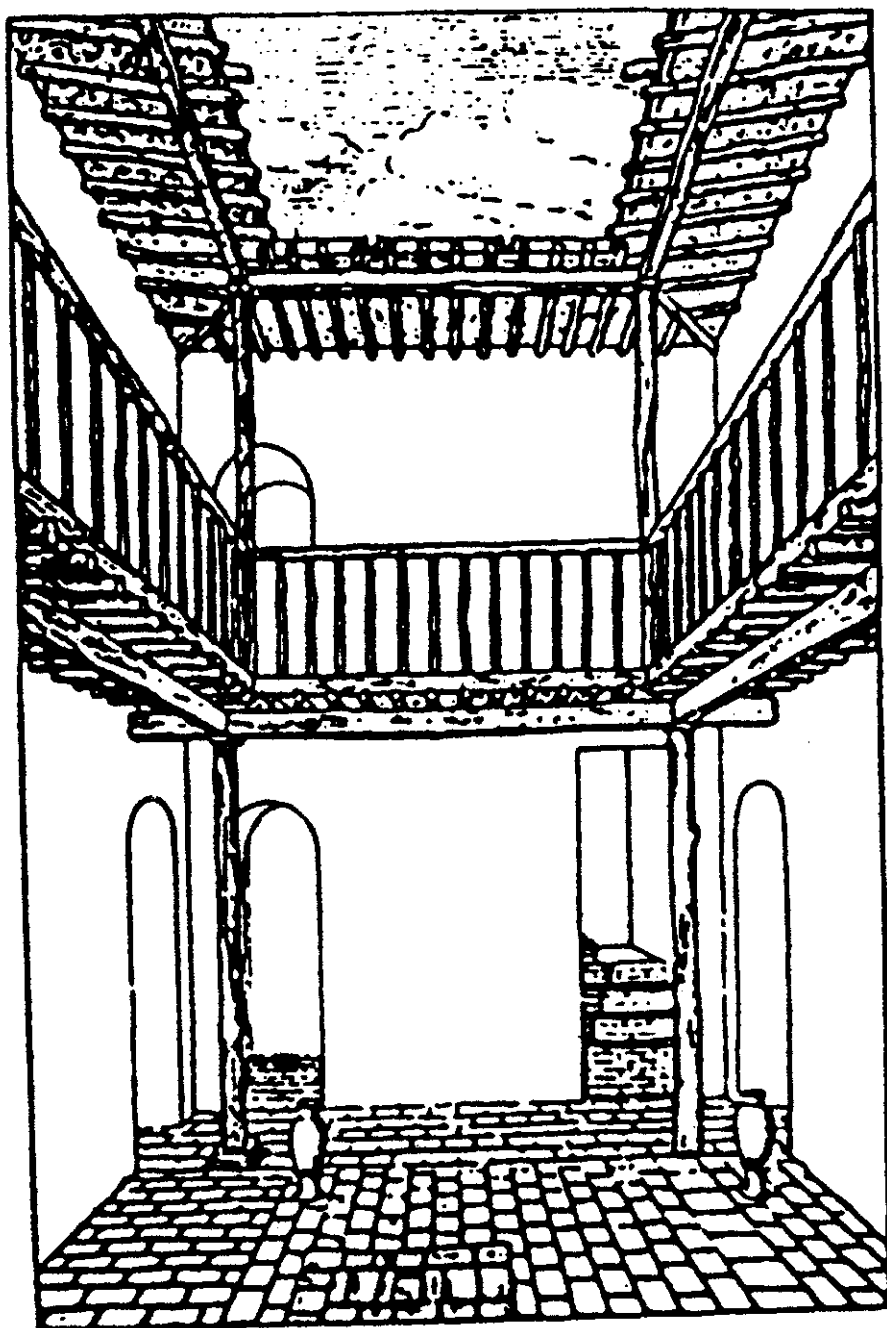
Enlil, který si tolik sliboval od tohoto nového začátku, poprvé svěřil střežení Nippuru Nannarovi a Urnammuovi dal potřebné instrukce pro obnovení Ekuru (který zničil Naramsín).

Urnammu na paměť této příležitosti nechal vztyčit stélu, na níž je vyobrazen, jak nese nástroje a koš stavitele (Obr. 94). Když byla práce dokončena, Enlil a Ninlil se vrátili do Nippuru, aby se usadili ve svém opraveném sídle. „Enlil a Ninlil tam byli šťastni,“ hlásá sumer-ský nápis.

Návrat k cestám spravedlnosti znamenal nejen sociální spravedlnost mezi lidmi, nýbrž i správné uctívání bohů. K tomuto účelu kromě velkých činů v Uru Urnammu také opravil a rozšířil budovy zasvěcené Anuovi a Inanně v Uniku, bohyni Ninsun (své matce) v Uru, Utuovi v Larse a Nin-chursag v Adabu; rovněž se pustil do restaurátorských prací v Enkiho městě Eridu. Která města na tomto seznamu tak nápadně chybí, jsou Ninurtův Lagaš a Mardukův Babylon.

Sociální reformy Urnammua a úspěchy Uru v obchodě a průmyslu vedly badatele k tomu, že pohlíželi na období Třetí dynastie nejen jako na dobu prosperity, nýbrž také míru. Proto je velmi překvapilo, když ve zříceninách Uru našli dva panely, znázorňující činnost občanů - jeden panel je mírový, druhý válečný, jakkoli je to překvapivé (Obr. 95). Představa lidu z Uru jakožto vycvičených a schopných válečníků jim připadala naprosto nemístná.

Přesto fakta, jak nám je předkládají archeologické nálezy zbraní, vojenské výstroje a válečných vozů, stejně jako množství nápisů, zcela popírají představu pacifismu. Sku-

Obr.93

tečně jedním z prvních činů Urnammuových bylo podrobení Lagaše a zabití jeho vládce a potom okupace dalších sedmi měst.

Potřeba vojenských opatření nebyla omezena na počáteční fáze nadvlády Nannara a Uru. Z nápisů víme, že poté, co se Ur a Sumer „těšily dnům blahobytu [a] radovaly se velice s Urnammuem“, poté, co Urnammu přebudoval Ekur v Nippuru, Enlil ho uznal za hodna držení božské zbraně; s její pomocí měl Urnammu podrobit „zlá města“ v „cizích zemích“:

*Tu božskou zbraň,
tu, která v nepřátelských krajích
dokáže vzbouřence proměnit v hromadu mrtvol,*

*Urnammuovi, velkému pastýři,
On, pán Enlil ji svěřil;
Jako býk rozdupe cizí zem,
jako lev je bude štvát;
Zničí zlá města,
zbaví je těch, již se protiví Vznešenému.*

Tato slova připomínají biblická proroctví o božím hněvu, prostřednictvím smrtelných králů proti „zlým městům“ a „hříšnému lidu“; odhalují, že pod pláštíkem prosperity se připravovala mezi bohy nová válka - boj o to, kdo si získá do poddanství obrovské masy lidstva.

Je smutnou skutečností, že sám Urnammu, z něhož se stal mocný válečník, „Síla Nannarova“, zahynul tragickou smrtí v bitvě. „Nepřátelský kraj se vzbouřil, nepřátelský kraj se choval vzpurně“; v bitvě v oné nejmenované, avšak vzdálené zemi Urnammuův válečný vůz uvízl v blátě a Urnammu z něj vypadl. „Válečný vůz se rozjel jako bouře“ a Urnammu jej nedokázal dohonit; „zůstal opuštěn na bojišti jako rozbitý džbán“. Tragédie byla dovršena, když se

Obr.94

člun, který vezl jeho tělo zpátky do Sumeru, „na neznámém místě potopil; vlny jej zatopily s ním [Urnammuem] na palubě”.

Když se ta zpráva donesla do Sumeru, strhl se velký nářek a bědování; lidé nedokázali pochopit, jak mohl tohoto Spravedlivého pastýře, který byl řádný k lidem a věrný bohům, potkat tak hanebný konec. Jak to, že ho „pán Nannar nedržel za ruku, jak to, že Inanna, paní nebes, nevztáhla svou ušlechtilou ochrannou paži nad jeho hlavu, proč mu statečný Utu nepřispěchal na pomoc?” Proč tito bohové „stáli stranou”, když se rozhodoval Urnammuův hořký konec? Ze strany velkých bohů to určitě byla zrada:

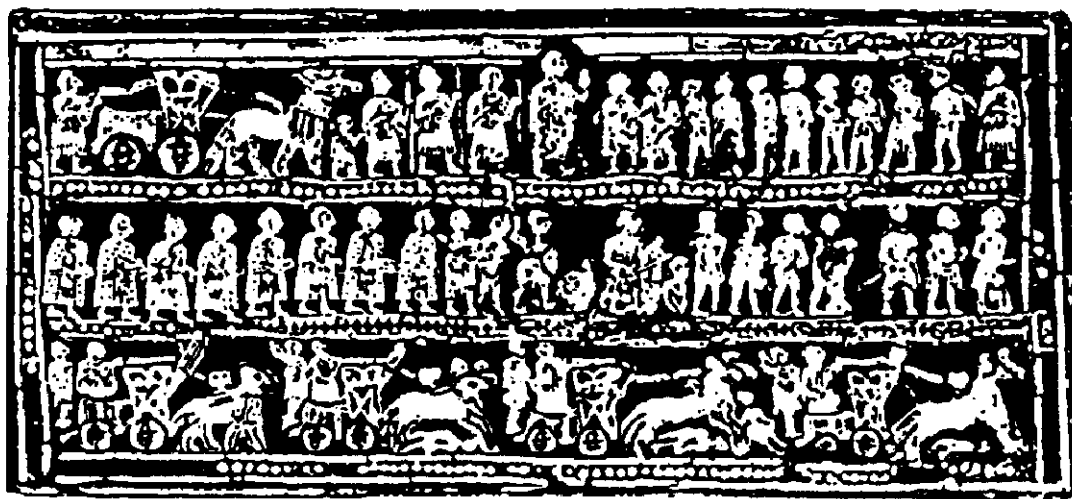
Jak se změnil osud hrdiny!

Anu nedodržel své posvátné slovo...

Enlil falešně změnil jeho předurčený los...

Možná že způsob, jímž Urnammu zemřel (roku 2096 př. Kr.) vysvětluje chování jeho nástupce, na něž bychom mohli použít biblické pohrdání králem, který se „prodával” a „činil to, co je špatné v očích Hospodinových”. Jmenoval se Šulgi a narodil se pod záštitou bohů: sám Nannar se zasadil o to, aby dítě bylo počato v Enlilově chrámu v Nippuru ze spojení mezi Urnammuem a Enlilovou ve-lekněžkou, aby „malý ,Enlil’...dítě předurčené k panování a trůnu přišlo na svět”.

Nový král začal dlouhé období své vlády tím, že se rozhodl udržovat svou rozsáhlou říši mírovými prostředky a náboženským usmířením. Jakmile nastoupil na trůn, pustil se do stavby (nebo přestavby) Ninurtova chrámu v Nippuru; díky tomu mohl prohlásit, že Ur a Nippur jsou „bratrská města”. Potom postavil loď - pojmenoval ji Nin-lil - a vyplul s ní do „Země, kde se létá zaživa”. Z jeho básní vyplývá, že si sám sebe představoval jako druhého Gil-

gameše, když kráčel ve stopách tohoto dávného krále do „Země života“ - na Sinajský poloostrov.

Když Šulgi přistál u „místa rampy“ (nebo „zavázky“), postavil oltář Nannarovi. Potom pokračoval v cestě, až dospěl k Harsagu - „Vysoké hoře“ bohyně Ninchursag v jižní části Sinaje - a také zde postavil oltář. Jak postupoval přes poloostrov, nakonec dospěl do místa zvaného BAD.GAL.DIN-GIR (akkadsky *Dur-Mah-Ilu*), tj. „Velké opevněné místo bohů“. Nyní už skutečně napodoboval Gilgameše, neboť když Gilgameš přicházel ve směru od Mrtvého moře, také se zastavil, aby se pomodlil a vykonal oběti bohům v tomto vstupním místě mezi Negevem a samotným Sinajem. Tam Šulgi zbudoval oltář „Bohu, který soudí“.

Když se Šulgi vydal na zpáteční cestu do Sumeru, bylo to už v osmém roce jeho vlády. Jeho putování přes úrodný půlměsíc začalo v Kanaánu a Libanonu, kde postavil oltáře v „místě moudrých předpovědí“ a v „místě pokrytém sněhem“. Putoval záměrně pomalu, neboť chtěl upevnit říšské svazky se vzdálenými provinciemi. Výsledkem této cesty bylo, že Šulgi dal vybudovat síť silnic, díky jíž držela říše pohromadě politicky i vojensky a také přispěla k posílení obchodu a blahobytu. Šulgi, který se osobně seznámil s místními náčelníky, ještě upevnil tyto svazky, když jim dal za manželky své dcery. Šulgi se vrátil do Sumeru a chlubil se, že se naučil čtyři cizí jazyky. Moc jeho impéria byla na vrcholu. Jako výraz vděčnosti postavil svatostánek Nannaro-vi/Sínovi v posvátném okrsku Nippuru. Za to mu byly uděleny tituly „Velekněz Anuův, kněz Nannarův“. Šulgi zachytil tyto dva obřady na svých pečetních válečcích (Obr. 96,97).

Avšak jak čas ubíhal, Šulgi stále více dával přednost přepychovému životu v Uru před skromnějšími prostředky provincií a nechával jejich správu svým zástupcům. Většinu času trávil skládáním oslavných ód na sebe a představoval si, že je polobůh. Jeho velikášství nakonec upouta-

Obr.96

lo pozornost Inanny, té velké svůdnice. Jelikož zvěřila novou příležitost, pozvala Šulgiho do Uruku, dala mu najevo, že ho zvolila „za muže hodného lůna Inannina“ a vyzvala ho k milostným hrám v chrámu zasvěceném samotnému Anuovi. Přečtěme si Šulgiho vlastní slova:

*S udatným Utu, jenž mi byl přítelem a bratrem,
popil jsem silný nápoj
v chrámu, jež založil Anu.
Pěvci mi zapěli sedmero milostných písní.
Inanna, královna, lůno nebe a země,
byla mi po boku, se mnou hodovala v chrámu.*

Jelikož se začaly vzmáhat nevyhnutelné nepokoje doma i v zahraničí, Šulgi hledal vojenskou pomoc v jihovýchodní provincii Élamu. Dohodl sňatek své dcery s místokrálem Élamu a dal jí věnem město Larsu. Místokrál naoplátku vyslal do Sumeru élamské vojsko, aby Šulgimu sloužilo jako cizinecká legie. Avšak élamští vojáci místo míru s sebou přinesli válku a každoroční záznamy Šulgiho panování hovoří o opakovaném ničení severních provincií. Šulgi se pokusil udržet si západní provincie diplomatickými prostředky a záznam o třicátém devátém roce jeho vlády hovoří o smlouvě s místním králem jménem Puzur-Iš-Dagan - což je jméno, které jasně naznačuje kanaánsko-pelištejskou příbuznost. Díky této smlouvě si Šulgi mohl dělat nárok na titul „Král čtyř oblastí“. Ale mír na západě dlouho nevydržel. Ve čtyřicátém prvním roce vlády (roku 2055 př. Kr.) získal Šulgi jisté věštby od Nannara/Sína, a započalo velké válečné tažení proti kanaánským provinciím. Neuplynuly ani dva roky a Šulgi opět mohl o sobě prohlásit, že je „Hrdina, král Uru, vládce čtyř oblastí“.

Z dochovaných zpráv vyplývá, že v této kampani byly élamské jednotky využity k porobení provincií a že tyto ci-

Obr.97

zí jednotky dorazily až k branám Sinaje. Jejich velitel si říkal „oblíbenec Boha, který soudí, Inannin milovaný, držitel Dur-Ilu“. Ale jen co se okupační vojska stáhla, nepokoje propukly nanovo. V roce 2049 př. Kr. Šulgi nařídil, aby byla vystavěna „Hradba západu“, aby chránila Mezopotámii.

Šulgi se udržel na trůně ještě jeden problematický rok. Ačkoliv až do konce svého panování o sobě prohlašoval, že ho „miluje Nannar“, nebyl již „vyvolencem“ Anu a Enlila. Podle jejich názoru, který je zaznamenán, Šulgi „neplnil božská nařízení, pošpinil svou spravedlivost“. Proto rozhodli, aby zemřel „smrtí hříšníka“. Bylo to roku 2048 př. Kr.

Šulgiho nástupcem na trůnu byl jeho syn Amarsín. I když se první dva roky jeho vlády připomínají jako válečné, potom následovalo tříleté období míru. Avšak v šestém roce jeho vlády

vypuklo povstání v severní části Aššuru, které musel potlačit, a v sedmém roce - 2041 př. Kr. - musel započít velké válečné tažení, aby si podrobil čtyři města na západě a „jejich kraje“.

Tato kampaň zřejmě nebyla příliš úspěšná, neboť po ní Nannar neudělil králi žádné tituly, jak to jindy bývalo obvyklé. Místo toho zjišťujeme, že Amarsín upřel pozornost na Eridu - Enkiho město! - kde zřídil královskou rezidenci a ujal se kněžských funkcí. Tento posun v náboženských synovských citech byl patrně podnícen praktickým přáním získat dohled nad doky v Eridu, protože v následujícím (devátém) roce se Amarsín vydal na cestu k témuž „Místu rampy“, kde byl i Šulgi. Avšak poté, co dorazil do „Země, kde se létá zaživa“, jeho cesta skončila. Zemřel na následky štířího (nebo hadího) uštknutí.

Na trůně jej vystřídal jeho bratr Šúsín. Devět let jeho vlády (2038-2030 př. Kr.) bylo navzdory dvěma výpadům proti severním oblastem věnováno spíše obranným opatřením. Mezi ně spadalo posílení Hradby západu proti

Amorejčům a výstavba dvou lodí, „Velké lodi“ a „Lodi Abzu“. Zdá se, jako by se Šúsín chystal uprchnout po moři...

Když nastoupil na trůn další (a poslední) král Uru, Ibbi-sín, nájezdníci ze západu se střetali s élamskými žoldněři v samotné Mezopotámii. Centrum Sumeru se brzy ocitlo v obležení; lidé Uru a Nippuru se tísnili za obrannými zdmi a vliv Nannara se scvrkl na malou enklávu.

Jako už jednou předtím někdo čekal v záloze - Marduk. Jelikož dospěl k přesvědčení, že konečně přišel jeho čas, aby se zmocnil nadvlády, odešel z míst, kde dlel ve vy-hnanství, a následován svými přívrženci táhl do Babylonu.

A pak už byly vypuštěny Strašlivé zbraně a propukla katastrofa, jakou lidstvo od potopy světa nezažilo.

13. kapitola

ABRAHAM: OSUDNÁ LÉTA

V oněch dnech šineárský král Amráfel elasarský král Arjók élamský

král Kedorlaómer a král pronárodů Tideál

vedli válku

*proti Bérovi, králi sodomskému, Biršovi, králi gomorskému,
Šineábovi, králi ademskému, Semeberovi, králi sebojskému a králi
z Bely, což je Sóar.*

Tak začíná biblický příběh ve 14. kapitole 1. knihy Mojžíšovy o dávné válce, která proti sobě postavila alianci čtyř království z východu proti pěti králům Kanaánu. Tento příběh vyprovokoval některé z nejvášnivějších debat mezi badateli, neboť spojuje příběh Abrahama, prvního hebrejského patriarchy, se zvláštní, mimohebrejskou událostí, a tak poskytuje objektivní potvrzení biblického záznamu o zrození jednoho národa.

Jak by to bylo úžasné, pomysleli si mnozí, kdyby se ti různí králové dali identifikovat a tím přesně určit, kdy žil Abraham! Ale i když byl Élam známý a Šineár identifikován jakožto Sumer, kdo byli ti jmenovaní králové a které další východní země to byly? Kritické bible, zpochybňující autenticitu biblické historie, pokud není nezvratně potvrzena, se táží: Proč nenacházíme jména Kedorlaómer, Amráfel, Arjók a Tideál v mezopotámských nápisech? A pokud neexistovali, pokud k žádné takové válce nedošlo, jak věrohodný je potom zbytek příběhu o Abrahamovi?

Po mnoho desítek let se zdálo, že kritické Starého zákona mají navrch, avšak jak se devatenácté století chýlilo k závěru, jak vědecký, tak pobožný svět vzrušil objev babylonských tabulek, na nichž se v příběhu dosti podobném tomu biblickému vyskytovala jména Kedorlaómer, Arjók a Tideál.

Tento objev byl oznámen při přednášce, kterou proslovil Theophilus Pinches ve Viktóriine institutu v Londýně roku 1897. Když zkoumal několik tabulek patřících do Spartoliho sbírky v Britském muzeu, zjistil, že popisují válku velikého rozsahu, v níž vedl král Élamu jménem Kudur-laghamar alianci vladařů, v níž byl například jistý Eri-aku a jiný jménem Tud-ghula - kterážto jména by se dala snadno převést do hebrejštiny jako Kedorlaómer, Arjók a Tideál. Když Pinches vydal svou přednášku tiskem, doprovodil ji pečlivou transkripcí klínopisného textu a jeho překladem. Mohl tedy s klidným svědomím prohlásit, že biblický příběh má skutečně oporu v nezávislém mezopotámském prameni.

Asyriologové oné doby s oprávněným nadšením souhlasili s Pinchesovým čtením klínopisných jmen. Tabulky skutečně hovořily o „Kudur-Laghamarovi, králi země Élam“ - což se podivuhodně podobá biblickému „Kedorlaómeru, králi Élamu“; všichni badatelé se shodli na tom, že to bylo dokonalé élamské královské jméno, neboť předpona *Kudur* („služebník“) byla součástí jména několika élamských králů, a *Laghamar* byl élamský přídomek jistého božstva. Také se shodli na tom, že druhé jméno, *Eri-e-a-ku* zapsané babylonským klínovým písmem, bylo ve skutečnosti původně su-merské ERI.AKU, což znamenalo „služebník boha Aku“, přičemž *Aku* byla varianta jména Nannar/Sín. Z celé řady nápisů je známo, že élamští vládcové Larsy nosili jméno „služebník Sínův“, a tedy nebylo nijak obtížné se shodnout na tom, že biblický Ellasar, královské město krále Arjóka, by-la ve skutečnosti Larsa. Badatelé rovněž dospěli k jednomyslné shodě v tom, že Tud-ghula z babylonského textu je ekvivalent biblického „Tideála, krále Góim“; a shodli se v názoru, že pod jménem Góim se v knize Geneze mluví jako o „národech-hordách“, jež klínopisné tabulky zařazují mezi spojence Kedorlaómera.

Zde tedy byl ten chybějící důkaz - nejen věrohodnosti bible a existence Abrahama, nýbrž i mezinárodního konfliktu, do něhož byl zapleten!

Ale toto rozjarení nemělo dlouhého trvání. „Naneštěstí“ - abychom použili výraz A. H. Sayce z projevu ke Společnosti pro biblickou archeologii o jedenáct let později - současný výzkum, který měl podpořit závěry, k nimž dospěl Pinches, je odsunut na vedlejší koleji a dokonce je znevážil.

Druhý objev učinil Vincent Scheil, který oznámil, že mezi tabulkami v muzeu osmanské říše v Istanbulu objevil dopis známého babylonského krále Chammurapiho, v němž se píše o témž Kudur-laghamarovi! Jelikož dopis byl adresován králi Larsy, otec Schiel z toho vyvodil, že ti tři vládcové byli současníky a tudíž odpovídají třem ze čtyř biblických králů z východu - samozřejmě Chammurapi není nikdo jiný, než „Amráfel, král Šineáru“.

Na nějaký čas to vypadalo, že všechny části skládačky zapadly do správného místa; dosud můžeme nalézt učebnice a biblické komentáře vysvětlující, že Amráfel je totožný s Chammurapim. Výsledný závěr, že Abraham byl současníkem tohoto vládce, vypadal celkem přijatelně, protože tehdy se předpokládalo, že Chammurapi vládl mezi roky 2067 a 2025 př. Kr., což zařadilo Abrahama, válku králů a následné zničení Sodomy a Gomory na konec třetího tisíciletí př. Kr.

Avšak když další výzkumy přesvědčily většinu vědců, že Chammurapi vládl mnohem později (podle knihy *The Cambridge Ancient History* od 1792-1750 př. Kr.), synchronizace, které zdánlivě dosáhl Scheil, se rozpadla, a veškeré výsledky objevených nálezů - i těch, o nichž referoval Pinches - byly zpochybněny. Nikdo nebral v potaz Pinche-sovy námitky, že nezáleží na tom, s kým se ti tři jmenovaní králové mají ztotožnit - že i kdyby Kedorlaómer, Arjóok a Tideál z klínopisného textu nebyli současníky Chammurapi-ho - příběh z tohoto textu představuje stále „pozoruhodnou historickou shodu a zaslouží si uznání jako takový“. V roce 1917 se Alfred Jeremiáš (spisem *Die sogenannten Kedorlaomer-Texte*) pokusil oživit zájem o tento problém, ale vědecká obec se rozhodla, že na Spartoliho tabulky bude nadále pohlížet s blahosklonným nezájmem.

Nepovšimnuty zůstaly v podzemí Britského muzea půl století, až se M. C. Astour k námětu vrátil ve studii Bran-deisovy univerzity (*Political and Cosmic Symbolism in Genesis 14*). Souhlasil s tím, že jak bibličtí, tak babylonští editoři vycházeli z nějakého staršího, společného mezopotámského textu, identifikoval ty čtyři krále východu jako známé panovníky: 1) Babylonu z osmého století př. Kr., 2) Asýrie z třináctého století př. Kr., 3) Chetitské říše z šestnáctého století př. Kr. a 4) Élamu z dvanáctého století př. Kr. Jelikož žádný z nich nebyl současníkem Abrahama, geniálně usoudil, že text není historický, nýbrž je to dílo náboženské filozofie, v němž autor použil čtyři různé historické události, aby ilustroval jedno poučení (osud špatných králů). Na nepravděpodobnost Astourovy teorie brzy upozornily jiné vědecké publikace a tím zájem o Kedorlaómerovy texty opět utichl.

A přesto nás vědecká shoda, že biblický příběh a babylonské texty čerpaly z nějakého mnohem staršího společného zdroje, nutí, abychom znovu zvážili Pinchesovu námitku a jeho ústřední argument: jak je možné ignorovat klínopisné texty, které potvrzují biblický základ nějaké velké války a jmenující tři biblické krále? Má se důkaz - a zásadní, jak ukážeme, pro pochopení oněch osudových roků - odmítnout prostě jen proto, že Amráfel není totožný s Chammurapim?

Odpověď zní, že Chammurapiho dopis, objevený Scheilem by byl nezavedl objev oznámený Pinchesem na vedlejší kolej, nebýt toho, že Scheil dopis špatně přečetl. Podle jeho čtení Chammurapi přislíbil jistému Sín-Idinnovi, králi Larsy, odměnu za jeho „hrdinství za dnů Kedorlaómera". To by napovídalo, že ti dva byli spojenci ve válce proti Kedorlaómerovi, a tudíž současníci onoho krále Élamu. Právě v tomto bodu byl Scheilův objev zesměšněn, protože odporoval biblickému ujištění, že ti tři králové byli spojenci, a známému historickému faktu: Chammurapi nepovažoval krále Larsy za spojence, nýbrž za protivníka, když se chvástal, že „porazil Larsu v bitvě", a napadl její posvátný okrsek „mocnou zbraní, kterou mu darovali bohové".

Při důkladnějším zkoumání skutečného textu Chammurapiho dopisu zjistíme, že otec Scheil ve své horlivosti dokázat, že Chammurapi a Amráfel byli jedna a táž osoba, pochopil význam dopisu přesně obráceně: Chammurapi nenabízí jako odměnu že navrátí jisté bohyně do posvátného okrsku (Emutbal) Larsy, nýbrž naopak požaduje jejich navrácení z Larsy do Babylonu:

*K Sín-Idinnovi
promluví takto Chammurapi
o bohyních, které byly v Emutbalu
za dveřmi
ode dnů Kudur-Laghamaru, pytlou oděné: Budou-lije
po tobě žádat,
předej je mým mužům.
Oni chopí bohyně za ruce,
do jejich příbytkou je odnesou.*

Incident, při němž byly bohyně uneseny, se tedy udál někdy v minulosti; byly drženy v zajetí v Emutbalu „ode dnů Kedorlaómera"; a Chammurapi nyní požadoval jejich navrácení do Babylonu, odkud je Kedorlaómer vzal do zajetí. To může znamenat pouze to, že dny Kedorlaómerovy byly dlouho před dobou Chammurapiho.

Na podporu našeho čtení Chammurapiho dopisu nalezeného otcem Scheilem v istanbulském muzeu může posloužit skutečnost, že Chammurapi opakoval požadavek navrácení bohyní do Babylonu v dalším odměřeném vzkazu Sín-Idinnovi, tentokrát poslanému prostřednictvím vysokých vojenských důstojníků. Tento druhý dopis má Britské muzeum (pod číslem 23.131) a jeho text byl publikován L. W. Kingem ve spise *Letters and Inscriptions of Hammurabi*:

*Tak praví Chammurapi Sín-Idinnovi: Nyní vysílám Zikir-ilišu, přepravního
důstojníka, a Chammurapi-baniho, frontového důstojníka, aby dopravili bohyně,
které jsou v Emutbalu.*

Že se bohyně mají vrátit do Babylonu, je jasné z následujících instrukcí v dopise:

*Ty vypravíš bohyně na cestu
v obřadním člunu, jenž je jako svatyně,
aby se dostaly do Babylonu.
Chrámové ženy je budou doprovázet.
K potravě bohyní naložíš
do člunu čistou smetanu a obiloviny;
ovce a další jídlo dáš na palubu
pro výživu chrámových žen,
[dost] na cestu do Babylonu.
A ty jmenuješ muže, kteří potáhnou člun,
a vybereš vojáky, kteří doprovodí bohyně
bezpečně do Babylonu.
Nechť neotálejí; ať pospíší do Babylonu.*

Z těchto dopisů je dostatečně jasné, že Chammurapi - nepřítel, nikoli spojenec Larsy - se snažil odčinit něco, co se přihodilo dávno před jeho dobou, ve dnech Kudur-Lagha-mara, což byl élamský regent Larsy. Texty Chammurapiho dopisů tedy potvrzují existenci Kedorlaómera a élamské vlády v Larse („Ellasar“), a tudíž i klíčové prvky biblického příběhu.

Do kterého období tyto klíčové prvky zapadají?

Jak potvrzují historické záznamy, byl to Šulgi, kdo ve dvacátém osmém roce své vlády (2068 př. Kr.) dal svou dceru za ženu jednomu élamskému náčelníkovi a jako věno jí dal město Larsu; Élamští za to dali Šulgimu k dispozici ze své armády „cizineckou legii“. Šulgi tuto legii použil k potlačení nepokojů v západních provinciích včetně Ka-naánu. Ta mezera v historickém čase, do níž perfektně zapadnou všechny biblické i mezopotámské záznamy, je tedy v posledních letech Šulgiho vlády a v době, kdy Ur byl dosud hlavním městem říše za Šulgiho bezprostředního nástupce Amarsína.

Do této doby bychom měli podle našeho názoru zaměřit své pátrání po historickém Abrahamovi; to proto - jak ukážeme - že Abrahamův příběh je neoddělitelně propojen s příběhem pádu města Ur, a jeho dny byly posledními dny Sumeru.

Jakmile bylo spojení Amráfel-Chammurapi vyloučeno, ověření věku Abrahamova se stalo otevřené každému, přičemž někteří tvrdili, že taková dávná data učiní z prvního patriarchy potomka pozdějších králů Izraele... Avšak přesná data jeho doby a událostí nepotřebují žádné hádání: informaci poskytuje samotná bible; stačí, jenom abychom přijali jako fakt její hodnověrnost.

Chronologické výpočty jsou překvapivě snadné. Začneme v roce 963 př. Kr.; to je rok, kdy se Šalomoun patrně ujal vlády v Jeruzalémě. Kniha Královská jednoznačně stanoví, že Šalomoun započal se stavbou Hospodinova chrámu v Jeruzalémě ve čtvrtém roce panování, a dokončil ji v jedenáctém roce. První Královská 6,1 také praví: „Čtyři sta osmdesát let po vyjití Izraelců z egyptské země, čtvrtého roku svého kralování nad Izraelem ... začal Šalomoun budovat dům Hospodinu.“ Toto konstatování potvrzuje (s malou odchylkou) kněžská tradice, že od exodu po

dobu, kdy Azarjáš „sloužil jako kněz v domě, jež vybudoval Šalomoun v Jeruzalémě" existovalo dvanáct generací velekněží, z nichž každá trvala čtyřicet let (1. Paralipomenon 5,36).

Oba prameny se shodují v tom, že uplynulo 480 let, s jediným rozdílem: jedna počítá od započetí stavby chrámu (960 př. Kr.) a druhá od jeho dokončení (v roce 953 př. Kr.), kdy započaly kněžské služby. To by zařadilo odchod Izraelců z Egypta buď do roku 1440, nebo 1433 př. Kr.; to druhé datum, jak jsme zjistili, nabízí lepší synchronizaci s dalšími událostmi.

Na základě znalostí shromážděných do začátku 20. století jak egyptologové, tak bibliční badatelé dospěli k závěru, že exodus se skutečně odehrál někdy v polovině patnáctého století př. Kr. Později však převážil názor, že to bylo spíše ve třináctém století, protože se zdálo, že toto datum lépe vyhovuje archeologickému datování různých kanaánských nalezišť a biblickému záznamu o dobytí Kanaánu Izraelci.

Přesto se na tomto datování neshodli všichni jednomyslně. Nejznámější z dobytých měst bylo Jericho; a jeden z nejvýznamnějších archeologů, který v této lokalitě kopal, K. M. Kenyon, dospěl k názoru, že k onomu proslulému pádu došlo kolem roku 1560 př. Kr. - o dost dříve, než se píše v bibli. Na druhé straně hlavní archeolog J. Garstang, autor spisu *The Story of Jericho*, tvrdí, že archeologické nálezy ukazují, že k dobytí došlo někdy mezi roky 1400 a 1385 př. Kr. Připočte-li se k tomu oněch 40 let, kdy Izraelci po odchodu z Egypta boudili pouští, on i další badatelé našli archeologické potvrzení názoru, že exodus se odehrál někdy mezi roky 1400 a 1425 př. Kr. -do kteréhožto časového rámce se právě hodí naše datum, rok 1433 př. Kr.

Badatelé také více než sto let hledali v existujících egyptských pramenech nějaký klíč k exodu a jeho datu. Zdálo se, že jediná zmínka se nachází v Manehtově spisu. Podle toho, jak jej cituje Josephus Flavius ve spisu *Proti Apiónovi*, Manehto prohlásil, že „poté, co výbuchy boží nevole zasáhly Egypt", faraón jménem Toumosis jednal s lidem pastýřů, „lidem z východu, aby opustili Egypt a šli si, kam budou chtít, nikdo jim nebude zabraňovat". Oni potom odešli a přešli poušť a „vystavěli si město v zemi nyní nazývané Judea... a dali mu jméno Jeruzalém".

Přízpůsobil Josephus Flavius Manehtův citát tak, aby vyhovoval biblickému příběhu, nebo ty události týkající se pobytu, špatného zacházení a nakonec odchodu Izraelců z Egypta proběhly za vlády jednoho z dobře známých faraónů jménem Thutmóse?

Manehto se zmiňuje o „králi, který vyhnal pastýřský lid z Egypta" v pasáži věnované faraónům osmnácté dynastie. Egyptologové nyní považují za historickou skutečnost vyhnání Hyksósů (asijských „pastýřských králů") v roce 1567 př. Kr. zakladatelem osmnácté dynastie, faraónem

í(8

Ahmósem (řecky Amosis). Tato nová dynastie, která založila v Egyptě Novou říši, mohla docela dobře být novou dynastií faraónů, kteří „o Josefovi nevěděli", o nichž hovoří bible (2. kniha Mojžíšova, 1,8).

Theophilus, biskup z Antiochie z 2. století, se ve svých spisech rovněž zmiňuje o Manehtovi a konstatuje, že Židé byli zotročeni králem Tethmosem, pro něhož „stavěli opevněná města, Pitom a Raamses a Ón, což je Heliopo-lis"; potom z Egypta odešli za faraóna, „jehož jméno bylo Amasis".

Podle těchto pradávných pramenů se tedy zdá, že potíže Izraelců začaly za vlády faraóna jménem Thutmóse a vyvrcholily jejich odchodem za některého nástupce jménem Ahmóse. Jak vypadají historická fakta, která byla dosud zjištěna?

Poté, co Ahmóse vyhnal Hyksósy, jeho nástupci na egyptském trůně - z nichž několik se skutečně jmenovalo Thutmóse, jak tvrdí dávní historikové - se pustili do vojenského tažení proti Většímu Kanaánu a jako přístupovou cestu své invaze si zvolili Mořskou stezku. Thutmóse I. (1525-1512 př. Kr.), profesionální voják, uvedl Egypt do válečného stavu a započal vojenské výboje do Asie až k řece Eufratu. Domníváme se, že se obával neloajlnosti izraelského lidu - „Kdyby došlo k válce, jistě by se připojil k těm, kdo nás nenávidí” - a proto nařídil, aby všechna novorozeňata mužského pohlaví byla zabita (2. kniha Mojžíšova, 1,9-16). Podle našich výpočtů se Mojžíš narodil roku 1513 př. Kr., rok před smrtí Thutmóse I.

J. W. Jack (autor práce *The Date of Exodus*) a další někdy na počátku 20. století uvažovali, zda „faraónova dcera”, která zachránila malého Mojžíše z řeky a nechala ho vyrůst v královském paláci, nemohla být Hatšepsóvet, nej-starší dcera Thutmóse I., kterou měl se svou oficiální manželkou, a tudíž jediná královská princezna té doby, jíž přínáležel vznešený titul „dcera královská”, jenž se shoduje s titulem, který jí dává bible. My se domníváme, že to opravdu byla ona; a to, že se k Mojžíšovi chovala jako k adoptivnímu synovi, se dá vysvětlit skutečností, že poté, co se provdala za následníka faraóna, svého nevlastního bratra Thutmóse II., nedokázala mu porodit syna.

Thutmóse II. zemřel po nedlouhém panování. Jeho nástupce, Thutmóse III. - syn jedné ženy z harému - byl nej-větším egyptským válečníkem na trůně - podle názoru některých badatelů Napoleon starověku. Z jeho sedmnácti vojenských tažení proti cizím zemím, kde chtěl získat válečnou kořist a pracovní síly na své grandiózní stavby, jich většina byla zaměřena do Kanaánu a Libanonu a na sever až k Eufratu. Podobně jako T. E. Peet (*Egypt and the Old Testament*) a další badatelé z počátku 20. století se domníváme, že právě tento faraón Thutmóse III. zotročil Izraelce; protože při svých vojenských expedicích táhl na sever až k Naharinu, což bylo egyptské jméno pro oblast na horním Eufratu, v bibli nazývanou Aram-Naharim, kde zůstávalo příbuzenstvo hebrejského patriarchy; to by také vysvětlovalo faraónův strach (2. kniha Mojžíšova, 1.10), že „Kdyby došlo k válce, jistě by se [Izraelci] připojili k těm, kdo nás nenávidí”. Také se domníváme, že Mojžíš uprchl do sinajské pouště před rozsudkem smrti, který vynesl Thutmóse III. poté, co se Mojžíš dozvěděl pravdu o svém původu a začal otevřeně stranit svému lidu.

Thutmóse III. zemřel v roce 1450 př. Kr. a na trůně jej vystřídal Amenhotep II. (Amenophis II.) - Amasis, o němž se zmiňuje Theophilus, když cituje Manehta. Teprve když „Po mnoha letech egyptský král zemřel” (2. kniha Mojžíšova, 2, 23), se Mojžíš odvážil navrátit do Egypta a žádal na jeho nástupci - podle našeho názoru Amenhotepovi II. - „dovol nám nyní odejít”. Vláda Amenhotepa II. trvala od roku 1450 do roku 1425 př. Kr.; my z toho vyvozujeme, že exodus se uskutečnil v roce 1433 př. Kr., když bylo Mojžíšovi přesně osmdesát let (2. kniha Mojžíšova, 7,7).

Nyní budeme pokračovat ve svých výpočtech pozpátku a budeme se snažit určit datum, kdy Izraelci přišli do Egypta. Hebrejská tradice tvrdí, že pobyt trval 400 let, a to v souladu s Hospodinovým pokynem Abrahamovi (1. kniha Mojžíšova, 15,13-14); stejný údaj se dočteme i v

Novém zákoně (Skutky apoštolů, 7,6). Avšak 2. kniha Mojžíšova tvrdí, že „Doba pobytu, kterou Izraelci v Egyptě strávili, byla čtyři sta třicet let“ (2. kniha Mojžíšova, 12, 40-41). Upřesnění „doby pobytu“ slovy „kterou v Egyptě strávili“ mělo možná rozlišit mezi Josefovými potomky a nově přišedšími rodinami Josefových bratrů, kteří přišli „pobýt“. Je-li tomu tak, potom se rozdíl třiceti let dá přičíst tomu, že Josefovi bylo 30 let, když se stal správcem Egypta. Číslice 400 je tedy v pořádku a udává roky potomků Izraele (spíš než Josefa), které strávili v Egyptě, a klade tuto událost do roku 1833 př. Kr. (1433 + 400).

Následující vodítko najdeme v 1. knize Mojžíšově (47, 7-9): „Pak uvedl Josef svého otce Jákoba a postavil jej před faraóna... Faraón se Jákoba dotázal: ‚Kolik je let tvého života?‘ Jákob mu odpověděl: ‚Dnů mého putování je sto třicet let.‘“ Jákob se tedy narodil v roce 1963 př. Kr.

Dále víme, že Izákovi bylo šedesát let, když se Jákob narodil (1. kniha Mojžíšova 6,26) a Izák se narodil, když jeho otci Abrahamovi bylo 100 let (1. kniha Mojžíšova 21,5). Z toho plyne, že Abrahamovi (který se dožil 175 let) bylo 160 let, když se narodil jeho vnuk Jákob. Tím dostáváme jako rok Abrahamova narození rok 2123 př. Kr.

Století Abrahamovo - sto let od jeho narození k narození jeho syna a nástupce Izáka - bylo tedy století, které bylo svědkem vzestupu a pádu Třetí dynastie Uru. Naše čtení biblické chronologie a příběhů klade Abrahama správně doprostřed závažného dění té doby - ne jako pouhého pozorovatele, nýbrž jako aktivního účastníka. Navzdory ujišťování propagátorů kritického přístupu k biblí, že příběhem Abrahamovým bible ztrácí zájem na všeobecné historii lidstva a Blízkého východu a soustřeďuje se na historii „kmene“ jednoho národa, bible ve skutečnosti i nadále líčí (podobně jako v případě potopy nebo babylonské věže) události, které měly mimořádný význam pro celé lidstvo a jeho civilizaci: válku do té doby neslýchaného rozsahu a katastrofu nevídané podstaty; ve všech těchto událostech sehráli hebrejští patriarchové důležitou roli. Je to také příběh o tom, jak se zachránil odkaz Sumeru, když Sumer sám propadl zkáze.

I když bylo Abrahamovi věnováno nesmírné množství studií, zůstává skutečností, že to, co o něm doopravdy víme, se dá najít v biblí. Abraham - který se zpočátku jmenoval *Abram* - pocházel z rodiny, která odvozovala svůj původ od Šéma. Abrahamův otec byl Terach a bratři se jmenovali Náchor a Hárán. Když Hárán zemřel v raném věku, rodina tehdy žila v „Kaldejském Uru“. Tam si Abraham vzal za ženu Sáraj (později přejmenovanou na Sáru).

Později „vzal Terach svého syna Abrama... a snachu Sá-raj, ženu svého syna Abrama, a vyšli spolu z Kaldejského Uru. Cestou do země kenaánské přišli do Cháranu a usadili se tam.“

Archeologové našli Cháran (Charrán). Leží na severozápadě Mezopotámie na úpatí pohoří Taurus a ve starověku to byla důležitá křižovatka. Podobně jako město Máří bylo jižní bránou z Mezopotámie do zemí na pobřeží Středozemního moře, byl Charrán bránou severní trasy do zemí západní Asie. Když šli archeologové po stopách hranic, kde se za Třetí dynastie Uru stýkalo Nannarovo panství s Adadovou Malou Asií, našli Charrán, který se nápadně podobal Uru, byť v menším měřítku, a také se v něm uctíval Nannar/Sín.

Bible nepodává vysvětlení, proč Terach s rodinou odešel z Uru, ani se neuvádí, kdy to bylo, ale my odpověď na tyto otázky dokážeme najít, jestliže časově porovnáme tento odchod s událostmi v Mezopotámii obecně a v Uru zvlášť.

Víme, že Abrahamovi bylo sedmdesát pět let, když se později vydal z Charránu do Kenaánu (Kanaánu). Biblický příběh naznačuje, že pobyt v Charránu trval poměrně dlouho a Abrahama v době příchodu do Charránu popisuje jako mladého muže s novomanželkou. Jestliže se tedy Abraham, jak jsme vyvodili, narodil v roce 2123 př. Kr., bylo mu deset let, když na trůn v Uru nastoupil Urnammu a když se Nannarovi poprvé dostalo toho vyznamenání, že mu byl svěřen Nippur. A když Urnammu zcela nevysvětlitelně pozbyl Anuovy a Enlilovy přízně a zahynul na nějakém vzdáleném bojišti, Abrahamovi bylo dvacet sedm let. Již jsme popsali, jaký traumatizující účinek měla tato událost na lid Mezopotámie, jakou ránu utrpěla jejich víra v Nannarovu všemohoucnost a ve spolehlivost Enlilova slova.

Rok, kdy Urnammu padl, byl rok 2096 př. Kr. Nemohl to být také rok, kdy - pod dojmem té události nebo jejích následků - se Terach s rodinou vydali z Uru k nějakému vzdálenému cíli a cestou se zastavili v Charránu, což byl Ur v malém?

Během následujících let úpadku Uru a Šulgiho bezbožného chování rodina zůstávala v Charránu. Nakonec opět zasáhl Hospodin:

I řekl Hospodin Abramovi: „ Odejdi ze své země,

ze svého rodiště

a z domu svého otce

do země, kterou ti ukážu.“...

A Abram se vydal na cestu, jakmile k němu Hospodin promluvil.

Sel s ním také Lot.

Abramovi bylo sedmdesát pět let, když odešel z Charánu.

Pro ten rozhodující krok se ani tentokrát neuvádí žádný důvod. Ale hodně nám napoví chronologické vodítko. Když bylo Abramovi sedmdesát pět, bylo to roku 2048 př. Kr. -a to byl právě rok Šulgiho pádu!

Jelikož Abrahamova rodina (1. kniha Mojžíšova) byla přímým pokračováním linie Šémovy, Abraham byl považován za Semitu, jehož původ, kulturní dědictví i jazyk byly semitské, tudíž odlišné (alespoň podle názoru vědců) od ne-semitských Sumerů a pozdějších Indoevropanů. Ale v původním biblickém smyslu všichni lidé z velké Mezopotámie pocházeli z Šéma, jak Semité, tak Sumerové. V bibli totiž není nic, co by naznačovalo - jak se začalo domnívat mnoho badatelů - že Abraham a jeho rodina byli Amorejci (tj. západní Semité), kteří přišli jako přistěhovalci do Sumeru a potom se vrátili do svých původních sídel. Je tomu právě naopak: všechno nasvědčuje tomu, že rodina měla od nej-starších dob kořeny v Sumeru, a potom byla náhle vytržena ze své rodné země a dostala pokyn, aby se vydala do neznáma.

To, že dvě biblické události souhlasí s daty dvou významných sumerských událostí - a těchto shod bude ještě víc - nutně svědčí o jejich přímém spojení. Abraham se vynořuje nikoli jako syn cizích přistěhovalců, nýbrž jako potomek rodiny, přímo spjaté se sumerskými státními záležitostmi!

Při hledání odpovědi na otázku „Kdo to byl Abraham?“ badatele upoutala podobnost mezi jeho určením jako Hebrejce (Ibri) a termínem *Hapiru* (který se mohl na Blízkém východě transformovat v *Habiru*), jímž Asyřané a Babyloňané v osmnáctém a sedmáctém století př. Kr. nazývali bandy drancujících západních Semitů. Na konci patnáctého století př. Kr. velitel egyptské vojenské posádky v Jeruzalémě požádal krále o posily proti blížícím se „Hapiru“. Badatelé toto všechno považovali za potvrzení teorie, že Abraham byl západní Semita.

Mnoho učenců ale zase pochybuje o tom, zda ten termín vůbec určuje nějakou etnickou skupinu, a uvažují, jestli to slovo nebylo prostě jenom podstatné jméno s významem „nájezdník“ nebo „vetřelec“. Předpoklad, že Ibri (evidentně od slovesa „překročit“) a *Hapiru* jsou totožné, s sebou nese podstatný filologický i etymologický problém. Jsou tam také velké chronologické rozpory, které vedly k vážným námitkám proti navrhovanému rozluštění Abrahamovy totožnosti, zejména když porovnáme biblické údaje a význam termínu *Hapiru* „bandita“. Tak bible například popisuje incident týkající se studně s vodou, který ukazuje, jak se Abraham snažil při cestě přes Kanaán vyhnout konfliktu s místními obyvateli. Když se Abraham angažoval ve válce králů, odmítl se ucházet o část válečné kořisti. Toto není chování plenícího barbara, ale spíše člověka s vysokou mírou osobní morálky. Když přišel se Sárou do Egypta, dostali se k faraónovu dvoru; v Kannánu Abraham uzavíral smlouvy s místními vládci. Ani toto nenapovídá o kočovném nájezdníkovi, plenícím osady jiných kmenů; je to obraz vysoce postavené osobnosti, která se vyzná ve vyjednávání a diplomacii.

Takovými a podobnými úvahami se zabýval Alfred Jeremiáš, tehdy přední asyriolog a profesor náboženských dějin na univerzitě v Lipsku, že když v roce 1930 oznámil vyjití svého mistrovského díla *Das Alte Testament im Lichte des Alten Orients*, prohlásil, že „intelektuálním ustrojením byl Abraham Sumer“. Tento závěr ještě rozvedl v roce 1932 ve studii *Der Kosmos von Sumer*. „Abraham nebyl semitský Babyloňan, nýbrž Sumer.“ Podle něho Abraham stál v čele věrných, jejichž reformou se snažil pozvednout zbožnost sumerské společnosti na vyšší úroveň.

Toto byly velmi odvážné teorie, na to, že byly prosloveny v Německu, kde právě nastupoval k moci nacismus s rasovými teoriemi. Brzy po nástupu Hitlera k moci byly kacířské názory Alfreda Jeremiáše tvrdě odmítnuty Nikolausem Schneiderem v odpovědi nazvané *War Abraham Sumerer?* Podle něho Abraham nebyl Sumer, ani člověk čistého původu: „Od dob vlády akkadského krále Sargona v Uru, což byl Abrahamův domov, nikdy neexistovalo čisté, nesmíšené sumerské obyvatelstvo a homogenní sumerská kultura.“

Následující neklidná léta a 2. světová válka další diskusi na toto téma přerušily. Je velká škoda, že nikdo nepokračoval v bádání směrem, který naznačil Jeremiáš. Přesto nás jak bible, tak mezopotámské doklady přesvědčují, že Abraham byl skutečně Sumer.

Starý zákon nám vlastně (1. kniha Mojžíšova, 17, 1-16) poskytuje údaje o době a způsobu, jímž byl Abraham přetvořen ze sumerského šlechtice v západosemitského velmože prostřednictvím

slavnostní smlouvy mezi ním a Hospodinem. Při rituální obřizce bylo jeho sumerské jméno AB.RAM („Otcův milovaný“) změněno na akkadsko/semit-ské Abraham („Otec mnoha národů“) a jméno jeho ženy SARAI („Princezna“) bylo pozměněno na semitské Sára.

Teprve v devadesáti devíti letech se z Abrahama tedy stal „Semita“.

Když se snažíme rozluštit pradávnu záhadu Abrahamovy totožnosti a jeho mise do Kanaánu, musíme hledat odpovědi v sumerské historii, zvycích i jazyce.

Není naivní předpokládat, že pro misi do Kanaánu, pro zrození národa a ke kralování nad veškerou zemí od hranic Egypta až k hranicím Mezopotámie by si Hospodin vybral jen tak nazdařbůh někoho, kdo by se mu namanul v Uru někde na ulici? Ta mladá žena, kterou si Abraham vzal, měla přídomek „Princezna“; jelikož to byla nevlastní sestra Abrahamova („Ona také vskutku je má sestra; je to dcera mého otce, ale ne dcera mé matky“), můžeme považovat za jisté, že buď Abrahamův otec, nebo Sářina matka byli královského původu. Jelikož dcera Abrahamova bratra Háraná měla také královské jméno (Milka - Jako královna“), vyplývá z toho, že královský původ se odvozoval od Abrahamova otce. Zabýváme-li se Abrahamovou rodinou, mluvíme vlastně o rodině z nejvyšších sumerských vrstev; lidí vznešeného držení těla a elegantního oděvu, jak nám je představují různé sumerské sochy (Obr. 98).

Byla to rodina, která nejenže mohla prohlašovat, že pochází z Šéma, ale jejíž rodinné záznamy dokázaly vysledovat rodovou linii přes generace prvorozených synů: Arpakšád, Šelach a Heber; Peleg, Reú a Serúg; Náchor, Te-rach a Abraham; rodové historické záznamy sahají nejméně tři sta let nazpátek!

Co vlastně tato jména znamenají? Pokud se *Šelach* („Meč“) narodil, jak se praví v 11. kapitole 1. knihy Mojžíšovy, o 258 let dříve než Abraham, bylo to roku 2381 př. Kr. To byla právě doba zápasů, která vynesla Sargona na trůn nového hlavního města *Agad* („Sjednocení“), což symbolizovalo sjednocení země a nové éry. O šedesát čtyři let později rodina pojmenovala prvorozeného následovního *Peleg* („Rozdělení“), „neboť za jeho dnů byla země rozčleněna“. Bylo to v době, kdy se Sumer a Akkad od sebe odtrhly po Sargonově pokusu přenést posvěcenou půdu z Babylonu, což mělo za následek jeho smrt.

Dosud nejzajímavější je však význam jména *Heber* a důvod, proč ho v roce 2351 př. Kr. dostal prvorozený syn. Z něj se vytvořil biblický termín *Ibri* („Hebrej“), s nímž se ztotožňoval Abraham i jeho rodina. Na první pohled souvisí se slovem s významem „překročit“ a nejlepší badatelé se namáhali najít vysvětlení ve spojení s Habiru/Hapiru, o němž jsme se již zmínili (a které jsme zavrhli). Tato chybná interpretace pocházela z pátrání po významu jména v západní Asii. My jsme přesvědčeni, že odpověď musíme spíše hledat v sumerštině Abrahama a jeho předků. Takový pohled na sumerské kořeny této rodiny a jména poskytuje odpověď, která až zaráží svou jednoduchostí.

Termín *Ibri* („Hebrej“), jímž označoval Abraham sám sebe i svou rodinu, určitě pochází ze jména Heber, což byl otec Pelega, a ne ze slovesa „překročit“. Místo abychom hledali význam tohoto jména ve významu Hapiru nebo v západní Asii, myslíme si, že jej najdeme v sumerském původu a sumerštině. Zde je tedy ono nové řešení:

Biblická koncovka „i“, použitá v osobních jménech, znamenala „rodák z“; Gileadi znamená rodák z Gileádu a tak dále. Podobně *Ibri* znamenalo člověka, který se narodil v místě zvaném

„Přechod n. křižovatka;" a přesně takhle zní sumerské jméno pro Nippur: NI.IB.RU - Místo přechodu nebo překřížení, místo, kde se přes sebe křížily předpotopní mřížky, původní Pupek světa, staré řídicí středisko mise.

Při přebírání slov ze sumerštiny do akkadštiny/hebrejštiny poměrně často vypadávalo n. Pokud tedy bible o Abrahamovi tvrdí, že byl Ibri, znamená to prostě, že byl Ni-ib-Ri, člověk nippurského původu!

Skutečnost, že Abrahamova rodina se přestěhovala z Uru do Charránu, byla pro některé vědce potvrzením, že

Obr. 98

Ur byl pro Abrahama i rodným místem; ale to se nikde v bibli nepraví. Naopak příkaz, který dostal Abraham, že má jít do Kanaánu a navždy opustit svá stará sídla, vypočítává tři samostatné jednotky: otcův dům (který byl tehdy v Charránu), jeho zemi (městský stát Ur) a jeho rodné místo (které bible neidentifikuje). My se domníváme, že Ibri znamená rodáka z Nippuru a že tím se řeší problém skutečného rodného místa Abrahamova.

Jak naznačuje jméno Heber, bylo to v jeho době - uprostřed dvacátého čtvrtého století př. Kr. - kdy se začala tato rodina spojovat s Nippurem. Nippur nikdy nebyl královské hlavní město; bylo to spíše posvátné město, „náboženské centrum“ Sumeru, jak je nazvali vědci. Bylo to rovněž místo, kde se velekněžím svěřovaly astronomické znalosti, a tudíž i místo, kde vznikl kalendář, vycházející ze vztahů mezi Sluncem, Zemí a Měsícem na oběžných drahách.

Badatelé poznali, že náš dnešní kalendář se odvozuje od původního nippurského. Vše nasvědčuje tomu, že nippurský kalendář začal zhruba v roce 4000 př. Kr., v období Býka. A zde nacházíme ještě další potvrzení o existenci pupeční šňůry spojující Hebrejce s Nippurem: Židovský kalejidář dodnes počítá léta od jakéhosi záhadného počátku v roce 3760 př. Kr. (to znamená, že např. rok 1983 byl židovský rok 5743). Předpokládalo se, že tento kalendář počítá roky „od počátku světa“; avšak v současnosti židovští mudrci tvrdí, že je to počet roků, které uplynuly „od doby, kdy počítání [let] začalo“. My se domníváme, že se tím myslí od zavedení kalendáře v Nippuru.

Rodina, z níž Abraham procházel, byla tedy rodina kněží z královské krve. V jejím čele stál nippurský velekněz, který měl jako jediný přístup do velesvatyně - vnitřní komory chrámu, aby tam vyslechl božská slova a mohl je tlumočit králi a lidu.

Z tohoto hlediska nás bude zajímat i jméno Abrahamova otce, Terach. Pokud bibliční badatelé hledali nějaké vodítko jenom v semitském prostředí, považovali toto jméno podobně jako například Hárán a Náchor za pouhou odvozeninu jména místního, neboť předpokládali, že ve střední a severní Mezopotámii město s takovým jménem existovalo. Asyriologům, kteří zkoumali akkadskou slovní zásobu (protože to byl první semitský jazyk), se pouze podařilo zjistit, že slovo *Tirhu* znamenalo „předmět nebo nádoba pro kouzelné účely“. Avšak když se podíváme na sumerštinu, zjistíme, že klínopisný zápis slova *Tirhu* byl odvozen přímo od předmětu, který se v sumerštině jmenoval DUG.NAMTAR -doslova „věstec osudu“ - tedy něco nebo někdo, kdo pronáší věštby!

Terach byl tedy kněz-věstec, jenž se směl přiblížit k „Šeptajícímu kameni“, aby naslouchal bohu a potom předal jeho výroky (ať už s nějakým vysvětlením, nebo bez něj) světské hierarchii. To byla funkce, kterou později zastával izraelský velekněz, který jediný směl vstoupit do velesvatyně a přiblížit se k otvoru *Dvir* („tlampač“) a „vyslechnout hlas [Hospodina], který k němu hovořil z příkrovu, jenž je na schráně smlouvy mezi dvěma cheruby“. Během exodu Izraelců Hospodin na hoře Sinaj prohlásil, že jeho smlouva s potomky Abrahamovými znamená: „budete mi královstvím kněží.“ V tomto prohlášení nacházíme status Abrahamova vlastního původu: královská rodina kněží.

Ačkoliv se tyto závěry mohou zdát trochu přitažené za vlasy, jsou v plném souladu se sumerskou praxí, kdy králové jmenovali své syny a dcery a často i sami sebe do velekněžského

úřadu, čímž se linie králů a kněží spojila. Votivní nápisy nalezené v Nippuru (jako například ty, jež objevila archeologická expedice pennsylvánské univerzity) potvrzují, že králové Uru si nesmírně zakládali na titulu „Zbožný pastýř Nippuru“ a vykonávali kněžské funkce;

a místodržící Nippuru (PA.TE.SI NI.IB.RU) byl rovněž přední UR.ENUL („Enlilův nejpřednější služebník“).

Některá jména těchto vysoce postavených králů a kněží v jedné osobě připomínají Abrahamovo sumerské jméno (AB.RAM), také začínající částicí AB („Otec“ nebo „Předek“); například místodržitel Nippuru za Šulgiho vlády se jmenoval AB.BA.MU.

To, že rodina lidí tak blízce spjatých s Nippurem, že se jím říkalo „Nippurci“ (tj. „Hebrejci“), přesto zastávala vysoké úřady v Uru, je předpoklad, který naprosto odpovídá skutečným podmínkám panujícím v Sumeru v čase, o němž hovoříme; neboť právě tehdy, v době Třetí dynastie Uru, byla poprvé v sumerské historii i v záležitostech bohů svěřena správa Nippuru Nannarovi a králi Uru, čímž se spojily náboženské a světské funkce. Je tedy také docela dobře možné, že když Urnammu nastoupil na trůn v Uru, Terach se i s rodinou přestěhoval z Nippuru do Uru, snad aby fungoval jako prostředník mezi chrámem v Nippuru a královským palácem v Uru. Jejich pobyt v Uru trval po dobu Urnammuovy vlády; jak jsme ukázali, v roce jeho úmrtí se rodina přestěhovala z Uru do Char-ránu.

Nikde se nepraví, co rodina v Charránu dělala, ale vez-meme-li v úvahu královský původ a kněžský stav, určitě patřila k charránské hierarchii. Lehkost, s níž Abraham později jednal s různými panovníky, naznačuje, že se aktivně angažoval v zahraniční politice Charránu; jeho neobyčejně přátelské styky s Chetity usazenými v Charránu, kteří byli proslulí jako zkušení vojáci, může vrhnout světlo na otázku, kde Abraham načerpal takové vojenské schopnosti, které úspěšně využil během války králů.

Dávné tradice také vykreslují Abrahama jako nesmírně zběhlého v astronomii - což byla znalost cenná při dlouhých cestách, kdy se cestovatelé orientovali podle hvězd. Podle Josepha Flavie o Abrahamovi hovořil Béróssos (aniž by ho jmenoval), když psal o tom, jak „mezi Chaldejci povstal jistý spravedlivý a veliký muž, velmi dobře obeznámený s astronomií“. (Jestliže babylonský historik Béróssos skutečně hovoří o Abrahamovi, význam zmínky o hebrejském praotci v babylonské kronice zdaleka převyšuje pouhou poznámku o jeho astronomických znalostech.)

V průběhu všech let Šulgiho neblahé vlády zůstávala Te-rachova rodina v Charránu. Avšak po Šulgiho odchodu z tohoto světa přišel božský příkaz, aby se odebrali do Ka-naánu. Terach už byl hodně starý a jeho syn Náchor měl zůstat s ním. Pro cestu byl vybrán Abraham - sám již zralý pětasedmdesátník. To bylo roku 2048 př. Kr.; tento rok byl počátkem dvaceti čtyř osudných let - z toho osmnáct let spadalo do dvou válečných období, kdy vládli Šulgiho bezprostřední následníci Amarsín a Šúsín, a šest let Ibbi-sín, poslední nezávislý král Uru.

Jistě to není jenom náhoda, že Šulgiho smrt byla nejen signálem pro Abrahama, aby změnil působiště, ale i pro přeskupení sil v řadách blízkovýchodních bohů. Přesně v té době, kdy

Abraham doprovázen elitní vojenskou jednotkou (jak se dozvíme později) opouštěl Char-rán - bránu k zemi Chetitů - se v „zemi Chattijců“ objevil i zapuzený a bloudící Marduk. Navíc spatřujeme pozoruhodnou shodu v tom, že Marduk tam zůstal po dobu týchž dvaceti čtyř osudných let - let, která vyvrcholila velkou katastrofou.

Důkazy o Mardukových pohybech přináší tabulka (Obr. 99), nalezená v Aššurbanipalově knihovně, jejíž text zaznamenává vyprávění stárnoucího Marduka o jeho někdejších putováních a nakonec o návratu do Babylonu.

Ó, velcí bohové, slyšte má tajemství. Připínám si pás a má paměť se probouzí: Jsem božský Marduk, velký bůh. Byl jsem vyhnán za svůj zlý čin, do hor jsem se odebral. V mnoha zemích jsem byl poutníkem: Tam, kde slunce vychází, i tam, kde zapadá, jsem byl.

Do výšin země Chatti jsem se odebral, v Chatti jsem prosil o věštbu [týkající se] mého trůnu a panování. Uprostřed věštby [jsem se tázal]: „Jak dlouho?“ Dvacet čtyři let, upokojil jsem se.

To, že se Marduk objevil v Malé Asii - z čehož můžeme usuzovat na nečekané spojení s Adadem - bylo druhou stranou mince náhlého Abrahamova odchodu do Kanaánu. Z textu se dozvídáme, že Marduk vyslal ze svého nového místa, kde dlel v exilu, vyslance a zásoby (přes Charrán) ke svým příznivcům v Babylonu, a obchodní agenty do Máři, čímž se připravil na vpád do obou bran, z nichž jednu držel Nannar/Sín a druhou Inanna/Ištar.

Po smrti Šulgiho se celý starověký svět ocitl ve varu, jakoby na povel. Rod Nannarův byl znevážen a Mardukovci viděli, že se přiblížila chvíle, kdy by se mohli uchopit moci. Zatímco Marduk sám zatím do Mezopotámie nesměl, jeho prvorozený syn Nabu verboval přívržence pro věc svého otce. Za operační základnu si zvolil své vlastní „kultovní středisko“ Borsippa, ale jeho úsilí sahalo do všech okolních zemí včetně Většího Kanaánu.

Na pozadí tohoto nečekaného vývoje dostal Abraham pokyn, aby se odebral do Kanaánu. Ačkoli Starý zákon mlčí o účelu Abrahamovy mise, její cíl stanoví zcela jasně: Aby se co nejrychleji přesunuli do Kanaánu, Abraham a je-

Obr. 99

ho žena, jejich synovec Lot a jejich družina vyrazili bezodkladně na jih. V Šekemu byla zastávka, kde Hospodin promluvil k Abrahamovi. „Odtud táhl dál na horu, která je východně od Bét-Elu, a postavil svůj stan mezi Bét-elem na západě a Ajem na východě. Také tam vybudoval oltář Hospodinu a vzýval Hospodinovo jméno.“ Bét-El, což znamená „Boží dům“ - místo, kam se Abraham opakovaně vracel - byl v blízkosti Jeruzaléma a jeho posvátná hora, byla hora Moria (Mórija - „Hora směru“), na jejíž posvátnou skálu byla umístěna schrána smlouvy, když Šalomoun v Jeruzalémě stavěl Hospodinu chrám.

Odtud se Abram „vydal na další cestu směrem k Nege-bu“. Negeb (Negev) - suchá oblast, kde Kanaán přechází v Sinajský poloostrov - byl určitě Abrahamův cíl. Bůh několikrát prohlásil, že „řeka Egyptská“ (dnešní vádí El-Ariš) je jižní hranicí Abrahamova panství a oáza Kádeš-Barnea jeho nejjižnější výspou (viz mapa). Co měl vlastně Abraham dělat v Negevu, jehož samotné jméno („Vyprahlost“) už vypovídá o tom, jak je tam sucho? Co tam v té pustině bylo tak důležitého, že kvůli tomu musel praotec tak narychlo opustit Charrán a vydat se na tu dlouhou pouť?

Význam hory Moria - což byl Abrahamuův první cíl - tkvěl v tom, že v té době sloužila spolu se svými sesterskými horami Zofim („hora Pozorovatelů“) a Sión (Sijón - „hora Znamení“) jako stanoviště řídicího centra mise Anunnaků. Význam Negevu, jeho jediný význam byl v tom, že tudy vedla cesta ke kosmodromu na Sinaji.

Další vyprávění nás informuje, že Abraham měl v té oblasti vojenské spojence a že v jeho družině byla i elitní jednotka několika set bojovníků. Biblický termín pro tyto vojáky - *Naar* - se překládá různě: buď jako „člen družiny“, nebo prostě jen „mladý muž“; ale churitské slovo naznačuje, že šlo o kavaleristy nebo jezdce. Novější studie mezopotámských textů zabývajících se vojenstvím uvádějí mezi vozataji a kavalerií ještě LU.NAR („muže Nar“), kteří sloužili jako rychlí jezdci. Totožný termín nacházíme i v bibli (1. Samuelova, 30,17): poté, co král David napadl tábor Amálekovců, jediní, kteří dokázali uniknout, bylo „čtyři sta mladých mužů (orig. *Iš-Naar* - doslova „muži Nar“ nebo LU.NAR), kteří vysedli na velbloudy a ujeli“.

Jestliže Starý zákon popisuje Abrahamovy bojovníky jako muže *Naar*, zároveň nás tím informuje, že měl s sebou i oddíl jezdecký, a to spíše na velbloudech než na koních. Možná že na tento nápad opatřit si bojovou jednotku schopnou rychlých přesunů ho přivedli Chetité, na jejichž hranici ležel Charrán, ale hlavně velbloudi se pro vyprahlé oblasti Negevu a Sinaje hodili mnohem lépe než koně.

Výsledný obraz Abrahama nikoli jako nomádkého pastýře ovcí, nýbrž jako vojenského velitele, který se nebojí novot, navíc královského původu, možná neodpovídá té představě tohoto hebrejského praotce, na jakou jsme byli zvyklí, ale zato odpovídá prastarým vzpomínkám na Abrahama. Tak například Josephus Flavius (v 1. století po Kr.), který cituje starší prameny, o Abrahamovi píše: „Abraham panoval v Damašku, kde byl cizincem, poté, co přišel s armádou ze země nad Babylonem“, odkud ho „za dlouhou dobu Hospodin povolal a poslal ho z té země i s jeho muži a Abraham se odebral do země tehdy zvané Kanaán, které dnes říkáme Judea“.

Abrahamovo poslání mělo politický cíl: chránit vesmírná zařízení Anunnaků - řídicí centrum mise a kosmodrom!

Po krátké zastávce v Negevu Abraham překročil Sinajský poloostrov a odešel do Egypta. Je zřejmé, že Abraham a jeho žena Sára nevypadali jako nějakí obyčejní kočovníci, protože okamžitě byli přijati v královském paláci. Podle našich výpočtů někdy kolem roku 2047 př. Kr. museli faraónové tehdy vládoucí Dolnímu (tj. severnímu) Egyptu, kteří nebyli přívrženci Amona („Skrývající se bůh“ Ra/Mar-duk), čelit nepřátelským výzvám priců z Théb na jihu země, kde považovali Amona za nejvyšší božstvo. Můžeme se jenom domýšlet, o jakýchs tátních záležitostech - spojenectví, společné obraně, rozkazech bohů - se asi diskutovalo mezi obleženými generály a Ibrim, nipurským generálem. Otom bible mlčí, ani neříká, jak dlouho pobyt v Egyptě trval. (Pseudepigrafická *Kniha jubileí* tvrdí, že pobyt trval pět let.) Když přišel čas Abrahamova návratu do Negevu, doprovázela ho velká družina faraónových mužů.

„I vystoupil Abram z Egypta, se svou ženou a se vším, co měl, do Negebu; byl s ním i Lot.“ Abraham „byl velice zámožný, měl stáda, stříbro i zlato“, tedy vše k obživě i k ošacení, ale měl i osly a velbloudy pro rychlé jezdce. Opět šel do Bét-El, aby „vzýval Hospodinovo jméno“ - šel si pro instrukce. Následovalo odloučení Lota - synovec se rozhodl, že se se svými stády usadí na planině u Jordánu, v okrsku, „který byl celý zavlažován, že je jako zahrada Hospodinova ... To

bylo předtím, než Hospodin zničil Sodomu a Gomoru." Abraham pokračoval v cestě do hor, vystoupil na nejvyšší vrchol poblíž Hebronu, odkud mohl vidět do všech stran, a Hospodin mu řekl: „Teď projdi tuto zemi křížem krážem, neboť ti ji dávám.“

Brzy poté, „v oněch dnech za šineárského krále Amráfe-la“, se uskutečnila vojenská expedice východní aliance.

„Dvanáct let [kanaánští králové] otročili Kedorlaómero-vi, třináctého roku se vzbouřili. Čtrnáctého roku přišel Kedorlaómer a králové, kteří byli s ním“ (1. kniha Mojžíšova 14,4-5).

Badatelé dlouho hledali archeologické doklady událostí popsanych v bibli; jejich úsilí vyšlo naprázdno, protože pátrali po Abrahamovi ve špatné době. Jestli je však naše chronologie správná, nabízí se jednoduché řešení problému, kdo to byl „Amráfel“. I když je to nové řešení, je založeno na různých objevech, které badatelé učinili (a ignorovali) již skoro před sto lety.

Ještě dříve, v roce 1875, F. Leormant (*La Langue Primitive de la Chaldée*) porovnával tradiční čtení jména s jeho pravopisem v raných biblických překladech a došel k názoru, že správné čtení by mělo být „Amar-pal“ jak je foneticky zapsáno v Septuagintě (řecký překlad Starého zákona z hebrejštiny, pocházející ze 3. století př. Kr.). O dva roky později D. H. Haigh v článku do časopisu *Zeitschrift für Ägyptische Sprache und Altertumskunde* rovněž přejímá čtení „Amarpal“, a když tvrdí, že „druhá část [králova jména] je jméno boha Měsíce [Sína]“, dodává: „Již dlouho jsem přesvědčen, že Amar-pal je jeden z králů Uru.“ V roce 1916 Franz M. Bôhl (*Die Könige von Genesis 14*) navrhuje - opět neúspěšně - aby se jméno četlo jako v Sep-tuagintě, „Amar-pal“, a vysvětluje, že to znamená „Viděn synem“ - a je to královské jméno podobné jiným královským jménům Blízkého východu, jako například egyptské Thutmóse („Viděn Thovtem“). (Z nějakého důvodu se Bo-hl a další zapomněli zmínit o neméně významné skutečnosti, že Septuaginta zapsala jméno Kedorlaómer Khodo-logomar - což je téměř identické s Kudur-lagamar ze Spartoliho tabulek.)

Pal (ve významu „syn“) byla opravdu dosti běžná koncovka mezopotámských královských jmen. Nahrazovala božstvo, považované za oblíbeného syna bohů. Jelikož v Uru takovým oblíbencem bohů byl Nannar/Sín, domníváme se, že *Amarsín* a *Amar-pal* byla v Uru totožná jména.

Naše zjištění, že „Amarfál“ ze 14. kapitoly 1. knihy Mojžíšovy je totožný s Amarsínem, třetím králem Třetí dynastie Uru, dokonale splétá dohromady biblickou a sumerskou chronologii. Biblický příběh o válce králů klade tuto událost do doby brzy poté, co se Abraham vrátil z Egypta do Negevu, ale před desáté výročí jeho příchodu do Ka-naánu; tj. mezi roky 2042 a 2039 př. Kr. Vláda Amarsí-na/Amar-pala trvala od roku 2047 do roku 2039 př. Kr.; z toho plyne, že válka probíhala v závěrečné fázi jeho vlády.

Hodnocení jednotlivých let Amarsínovy vlády zdůrazňuje její sedmý rok - 2041 př. Kr. - jakožto rok významné vojenské expedice do západních provincií. Biblické údaje (1. kniha Mojžíšova 14, 4-5) potvrzují, že se to odehrálo ve čtrnáctém roce poté, co si Élamští pod vedením Kedorla-ómera podrobili kanaánské krále; a roku 2041 to skutečně bylo čtrnáct let od doby, kdy

Šulgi obdržel Nannarovy předpovědi a v roce 2055 př. Kr. započal válečné tažení, vedené Élamskými, do Kanaánu.

Naše časové porovnání biblických a sumerských událostí a dat odhaluje následující shody a podporuje každý časový faktor uvedený v bibli:

2123 př. Kr. Abraham se narodil v Nippuru otci Terachovi.

2113 př. Kr. Urnammu nastupuje na trůn v Uru, je

mu svěřena správa Nippuru.

Terach a jeho rodina se stěhují do Uru. 2095 př. Kr. Po smrti Urnammua nastupuje na trůn

Šulgi.

Terach a jeho rodina odcházejí z Uru

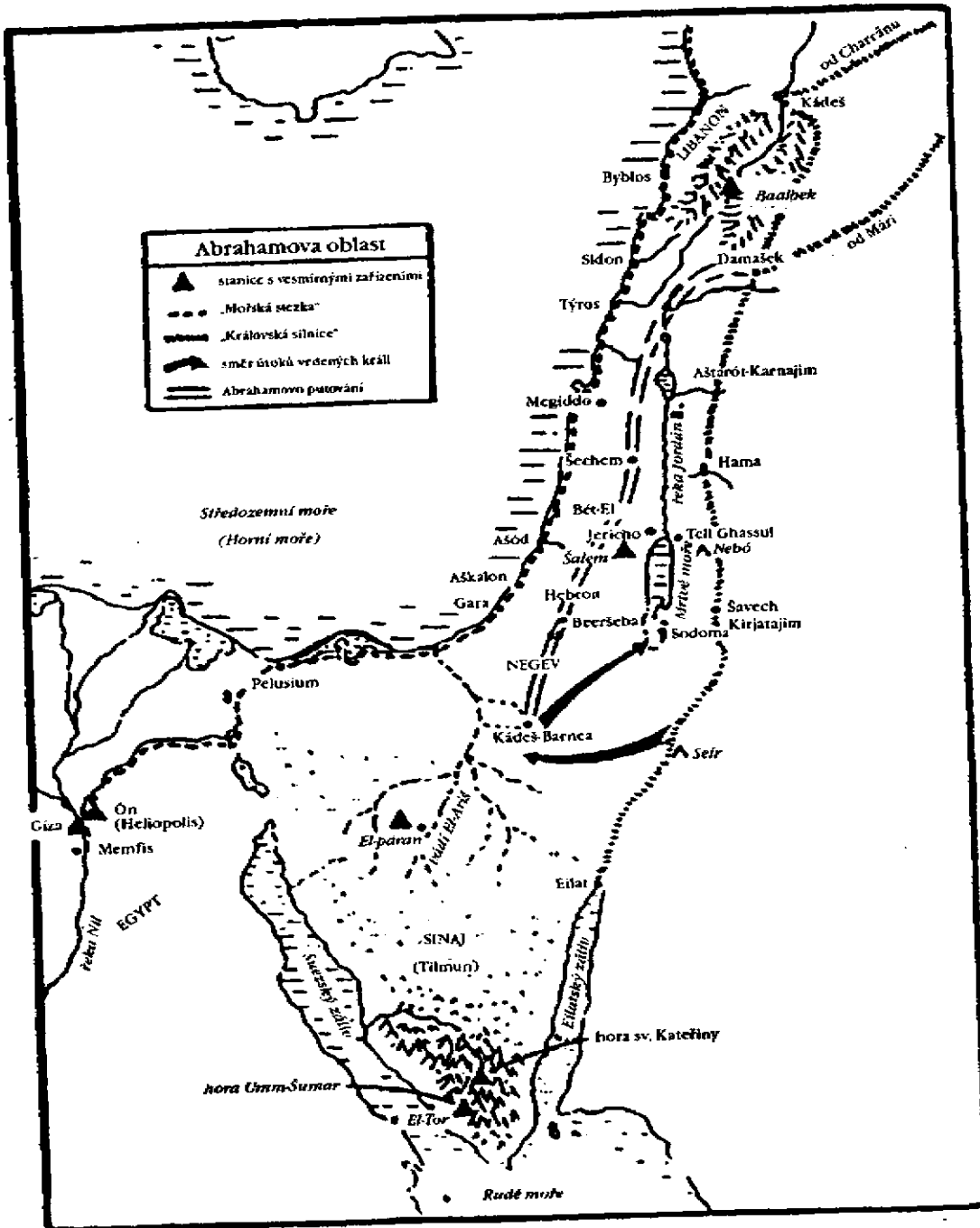
do Charránu. 2055 př. Kr. Šulgi vyslechne Nannarovo proroctví,

vysílá élamské jednotky do Kanaánu. 2048 př. Kr. Anu a Enlil nařizují

Šulgiho smrt.

Pětasedmdesátiletý Abraham dostává

rozkaz odejít z Charránu do Kanaánu.

2047 př. Kr. Amarsín („Amarpal“) nastupuje na urský trůn.

Abraham odchází z Negevu do Egypta. 2042 př. Kr. Kanaánští králové slibují poslušnost „jiným bohům“.

Abraham se vrací z Egypta s elitní jednotkou.

2041 př. Kr. Amarsín rozpoutává válku králů.

Kdo to byli ti „jiní králové“, kteří si získali loajálnost ka-naánským měst? Byl to Marduk, který kul pikle z nedalekého místa, kde byl ve vyhnanství, a jeho syn Nabu, který objížděl východní Kanaán a snažil se získat moc a přívržence. Jak je to patrné z biblických jmen, celá země Moáb se dostala pod Nabuův vliv: zemi se začalo říkat země Na-buova a na jeho počest bylo pojmenováno mnoho míst; nejvyšší vrchol - hora Nebo - si podržel toto jméno i v následujících tisíciletích.

Toto je historický rámec, do něhož Starý zákon umístil invazi z východu. Ale i když na události pohlížíme z biblického zorného úhlu, který přetavil mezopotámské příběhy o bozích do monoteistického slitku, byla to neobyčejná válka: její údajná příčina - potlačení povstání - byla, jak se ukazuje, pouze druhotným aspektem války; skutečný cíl - oáza na křižovatce cest v pustině - nebyl vůbec dosažen.

Útočníci se vydali z Mezopotámie do Kanaánu jižní trasou, pak pokračovali na jih do Zajordánska, po Královské silnici, a postupně zaútočili na klíčové vojenské základny, střežící místa přechodu na Jordánu: Aštarót-Karnajim na severu, Hama uprostřed a Šavech-Kirjatajim na jihu.

Podle bible bylo skutečným cílem útočnicků místo zvané El-páran, ale nepodařilo se jim ho získat. Sešli dolů Zajordánskem a obešli Mrtvé moře, minuli hory seírské a táhli dále „až k El-páranu, který leží proti stepi“. Avšak byli donuceni ustoupit „u Ěn-mišpátu, což je Kádeš“. Do El-pára-nu („Slavného božeho místa“) vůbec nedorazili; útočníci byli zřejmě nějak odrazeni u Ěn-mišpátu, zvaného též Ká-deš nebo Kádeš-Barnea.

Teprve když se obrátili nazpátek směrem ke Kanaánu, „Tu vytáhl král sodomský a král gomorský a král ademský a král sebojský a král belský, totiž sóarský, a seřadili se v dolině Sidímu k boji proti nim“. (Viz mapka.)

Bitva s těmito kanaánskými králi se tedy odehrála v pozdější fázi války a nebyla jejím hlavním cílem. Asi před sto lety dospěl H. C. Turnbull ve své práci *Kadesh-Barnea* k závěru, že skutečným cílem útočnicků byl El-páran, který si správně identifikoval jako opevněnou oázu An Nakhl na sinajské centrální náhorní plošině. Avšak ani on ani jiní nedokázali vysvětlit, proč taková velká aliance neváhala hnát armádu k cíli tisíc mil vzdálenému a pustit se do boje s bohy a lidmi, aby získali izolovanou oázu uprostřed velké nehostinné pláně.

Ale proč tam tito útočníci vůbec chodili, a co je u Ká-deš-Barneje zastavilo, takže se museli vrátit?

Na to odpovědi chyběly, a žádné odpovědi kromě těch, které nabízíme my, také nedávají smysl: Jediný význam tohoto cíle byl, že to byl kosmodrom, a ten, kdo útočnickům znemožnil postup, byl Abraham. Odedávna byl Kádeš-Barnea nejbližším místem, kam se mohli lidé dostat v oblasti kosmodromu bez zvláštního povolení. Tam se odebral Šul-gi, aby tam vykonal modlitby a oběti

„Bohu, který soudí“, a skoro tisíc let před ním se tam pro zvláštní povolení zastavil sumerský král Gilgameš. Tomuto místu říkali Sumerové BAD.GAL.DINGIR a akkadský Sargon *Dur-Mah-Ilani*, a ve svých nápisech ho jasně uvedl jako místo v Tilmunu (na Sinajském poloostrově).

My se domníváme, že to bylo místo, které bible nazývá Kádeš-Barnea; a tam se postavil Abraham se svou elitní jednotkou, aby zarazil postup útočníků k samotnému kosmodromu.

Náznaky ve Starém zákonu jsou zpracovány jako podrobný příběh v Kedorlaómerových textech, z nichž vyplývá, že válka byla vedena s cílem zabránit Mardukovi v návratu a zmařit Nabuovy snahy o přístup ke kosmodromu. Tyto texty nejenže jmenují tytéž krále jako bible, ale dokonce opakují biblický detail o změně sympatií „ve třináctém roce“!

Jakmile se obrátíme ke Kedorlaómerovým textům k doplnění podrobností do biblického rámce, měli bychom mít na paměti, že je sepsal babylonský historik, který sympatizoval s Mardukovým přáním učinit z Babylonu „k nebi směřující pupek všech čtyř oblastí“. Bohové, kteří stáli proti Mardukovi, tomu chtěli zabránit, a proto povolali Kedor-laómera, aby se zmocnil Babylonu a pokořil jej:

Bohové...

Kudur-Langhamarovi, králi Elamu, poručili: „Sestup tam!“ A všechno zlé at' tomu městu způsobí; V Babylonu, měšť krále bohů, Marduka, království svrhli; Jeho chrám proměnil v pelech psí smečky; Havrani ho špinili svým trusem a hlasitě krákali.

Vypleněním Babylonu však všechno teprve začalo. Poté, co tam byly spáchány „zlé skutky“, Utu/Šamaš vytáhl do boje proti Nabuovi, kterého obvinil, že přetáhl jistého krále, který byl původně loajální vůči jeho otci Nannar/Síno-vi. A k tomu podle Kedorlaómerových textů došlo ve třináctém roce (přesně jak to stojí v 14. kapitole 1. knihy Mojžíšovy):

Před bohy syn otce svého [předstoupil]; V onen den Samaš jasný proti pánu pánů, Mardukovi [promluvil]: „ Věrnost srdce [onen král] zradil -v čase třináctého roku proti mému otci [se postavil]; přestal mu zachovávat věrnost; a to vše způsobil Nabu.“

Shromáždění bohové, kteří tak byli upozorněni na Na-buovu roli ve stále více se rozmáhajících projevech odporu, vytvořili koalici loajálních králů a jejich vojenským velením pověřili élamského Kudur-Laghamara. První rozkaz, který dostali, zněl, aby „Borsippa, pevnost [Nabuova], zbraněmi byla zničena“. Při plnění tohoto rozkazu „Kudur-Lag-hamar, se zlými myšlenkami proti Mardukovi chrám Bor-sippy ohněm zničil a její syny mečem pobil“. Posléze byla zorganizována vojenská expedice proti odbojným králům. Babylonský text vyjmenovává města, proti kterým měl být veden útok, i jména útočníků; mezi nimi snadno rozeznáme biblická jména: Eriaku (Arjó) měl dobýt Šebu (Beerše-bu) a Tud-Ghula (Tideál) měl za úkol „mečem pobít syny Gazy“.

Východní králové, kteří se řídili Ištařinou věštbou, sestavili armádu a vytáhli do Zajordánska. První cíl, který měli napadnout, byla pevnost „v horách“, tehdejší Raba (Rabattum). Cesta, kterou se ubírali, byla stejná, jak to popisuje bible: z vysočiny na severu centrální oblasti Ra-bat-Amonu směrem na jih kolem Mrtvého moře. Potom se měli zmocnit Dur-Mah-Ilani a potrestat kanaánská města (včetně Gazy a Beeršeby v Negevu). Avšak v Dur-Mah-Ilani se podle babylonského textu „syn kněze, jehož bohové podle svého spravedlivého úradku pomazali“ postavil útočníkům do cesty a „vyplenění zabránil“.

Je možné, že babylonský text skutečně hovoří o Abrahamovi, synovi kněze Teracha, i o roli, kterou sehrál, když odrazil útočníky? Tuto možnost posiluje skutečnost, že jak mezopotámsky, tak biblický text hovoří o stejné události, k níž došlo v téže lokalitě a která skončila se stejným výsledkem.

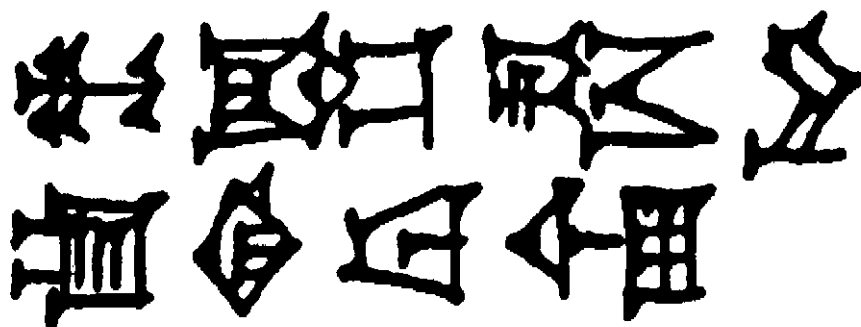
Ale je to více než možnost, protože jsme přišli na jeden nesmírně zajímavý záchytný bod.

Je to dříve nepovšimnutý fakt, že hodnocení vlády Amarsína nazývá jeho sedmý rok - onen veledůležitý rok 2041 př. Kr., rok, kdy začalo válečné tažení - také MU NE IB.RU.UM BA.HUL (Obr. 100), „Rok, [v němž] bylo napadeno Pastýřovo sídlo IB.RU.UM.“

Může se tato poznámka, o onom přesném rozhodujícím roce týkat někoho jiného než Abrahama a jeho pastýřského sídla?

Existuje ještě pravděpodobně obrazová připomínka této invaze. Je to scéna vyrytá na sumerském pečetním válečku (Obr. 101). Původně se předpokládalo, že je to znázornění cesty, kterou podnikl Etana, dávný král Kiše, k Okřídlené bráně, kde ho „orel“ vynesl tak vysoko, že mu Země zmizela z dohledu. Avšak váleček zobrazuje hrdinu na koni a s korunou na hlavě - to je na Etanovu dobu příliš brzy - stojícího mezi Okřídlenou bránou a dvěma odlišnými skupinami postav. Jeden ze čtyř ozbrojených velmožů, jejichž vůdce také sedí na koni, míří k obděláné oblasti na Sinajském poloostrově (naznačeném symbolem Sínova srpku, z něhož vyrůstá pšenice). Druhou skupinu tvoří pět králů, kteří se dívají opačným směrem. Tento obrázek má tedy všechny prvky pradávného zobrazení války králů i role, jakou v ní sehrál „syn kněze“, a není jen ilustrací Etanovy cesty ke kosmodromu. Hrdina na koni, který je v centru obrázku, je spíše Abraham než Etana.

Když Abraham splnil úkol a zachránil kosmodrom, vrátil se na svou základnu poblíž Hebronu. Kanaánští králové

Obr. 100

povzbuzení jeho úspěchem se vydali se svými jednotkami, aby ustupující armádě odřízli cestu z východu. Avšak vetřelci je porazili a „zmocnili se všeho majetku Sodomy a Gomory“ a zajali jednoho cenného rukojmího: „Vzali s sebou též Abramova synovce Lota s jeho jméním, sídlil totiž v Sodomě, a odtáhli.“

Jakmile se to Abraham dozvěděl, povolal své nejlepší jezdce a pustil se do pronásledování ustupujících nájezdníků. Dostihl je v blízkosti Damašku, utkal se s nimi, osvobodil Lota a zabavil jim veškerou kořist. Po návratu ho v údolí Šáve (Jeruzalémě) vítali a oslavovali jako hrdinu:

A šálemský král Malkisedek přinesl chléb a víno; byl totiž knězem

Boha Nejvyššího. Požehnal mu:

„Požehnán buď Abraham Bohu Nejvyššímu, jemuž patří nebesa i země.

Požehnán buď sám Bůh Nejvyšší, jenž ti vydal do rukou tvé protivníky.“

Kanaánští králové brzy také dorazili, aby Abrahamovi poděkovali a nabízeli mu za odměnu veškerou zabavenou kořist. Ale Abraham řekl, ať se o ni podělí s jeho místními spojenci, a sám za sebe i své válečníky odmítl si vzít byť jen „řemínek k opánkům“. Nejednal kvůli přátelským svazkům s kanaánskými králi ani z nepřátelství vůči východní alianci; ve válce mezi nannarovci a mardukovci byl neutrální. Pro „Pozdvihl jsem ruku k přísaze Hospodinu, Bohu Nejvyššímu, jemuž patří nebesa i země,“ řekl Abraham.

Obr. 101

Nezdařená invaze nezastavila běh rozhodujících událostí starověkého světa. O rok později, v roce 2040 př. Kr., porazil Mentuhotep II., vůdce thébských knížat, faraóny ze severu a rozšířil nadvládu Théb (i jejich boha) až k západnímu okraji Sinajského poloostrova. V následujícím roce se Amarsín pokusil dosáhnout Sinajského poloostrova z moře, ale uštknutí jedovatým plazem mu způsobilo smrt.

Útoky na kosmodrom byly odraženy, ale nebezpečí, jež mu hrozilo, nebylo odvráceno; a Marduk ještě zdvojnásobil své úsilí o získání svrchované moci. O patnáct let později se Sodoma a Gomora vynesou k nebi v plamenech, až Ninurta a Nergal spustí svou zbraň Posledního soudu.

14. kapitola

NUKLEÁRNÍ KATASTROFA

Soudný den nastal ve dvacátém čtvrtém roce, když Abrahamovi, tehdy tábořícímu poblíž Hebronu, bylo devadesát devět let.

„I ukázal se Hospodin Abrahamovi při božišti Mamre, když seděl za denního horka ve dveřích stanu. Rozhlédl se a spatřil: Hle, naproti němu stojí tři muži. Jakmile je spatřil, vyběhl jim vstříc, sklonil se k zemi.“

Během typické scény, v níž si blízkovýchodní velmož hovoří ve stínu svého stanu, biblický vypravěč osmnácté kapitoly 1. knihy Mojžíšovy přiměje Abrahama, aby zvedl zrak, a okamžitě ho - a s ním i čtenáře - vrhne doprostřed setkání s božskými bytostmi. Ačkoli se Abraham díval kolem, nevšiml si, že by přicházeli: znenadání „naproti němu stojí“. A ačkoliv to byli „muži“, okamžitě rozeznal jejich pravou totožnost, sklonil se před nimi a řekl: „Panovníku, jestliže jsem u tebe našel milost, nepomíjej svého služebníka.“ A potom je poprosil, aby si zatím umyli nohy a poseděli, než jim připraví přiměřené pohoštění.

Už se stmívalo, když vzácná návštěva dojedla a odpočinula si. Jejich vůdce se zeptal na Sáru a pak Abrahamovi řekl: „Po obvyklé době se k tobě vrátím, a hle, tvá žena bude mít syna.“ Slib, že Sára porodí Abrahamovi právoplatného dědice, však nebyl jediným účelem té návštěvy. Ozval se i hrozivý tón:

Muži se odtud zvedli a zamířili k Sodomě.

Abraham šel s nimi, aby je doprovodil. Tu Hospodin řekl:

Mám Abrahamovi zamlčet, co hodlám učinit?"

Když si připomněl Abrahamovy minulé služby a slibnou budoucnost, Hospodin mu potom vyjevil skutečný účel cesty: Ověřit si, zda jsou obvinění vznášená proti Sodomě a Gomoře pravdivá. Jelikož „Křik ze Sodomy a Gomory je tak silný, jejich hřích tak těžký“, Hospodin řekl, že se rozhodl „sestoupit a podívat se. Jestliže si počínají tak, jak je patrné z křiku, který ke mně přichází, je po nich veta; zjistím si, jak tomu je.“

Následující zničení Sodomy a Gomory se stalo jednou z nejčastěji zobrazovaných biblických epizod a častým námětem kázání. Ortodoxní věřící a fundamentalisté nikdy nezapochybovali o tom, že Hospodin doopravdy dštil oheň a síru, aby ta hříšná města vyhladil z povrchu zemského. Vědci a pochybovači se zase stejně urputně snažili najít nějaké „přirozené“ vysvětlení biblického

příběhu: zemětřesení, výbuch sopky či nějaký jiný přírodní úkaz, který (jak připouštějí) by se dal interpretovat jako Boží akt, zasloužené potrestání odpovídající tomu provinění.

Ale pokud jde o biblické vyprávění - a až dosud to byl náš jediný zdroj pro všechny interpretace - ta událost v žádném případě přírodní katastrofou nebyla. Bible ji popisuje jako událost předem promyšlenou: Hospodin předem Abrahamovi odhalil, co se chystá a proč. Je to událost, kterou by bylo možno odvrátit, ne nějaká katastrofa způsobená nezvratnými přírodními silami: Katastrofa nastane pouze tehdy, jestliže se „křik“ proti Sodomě a Gomoře potvrdí. A za třetí (jak se brzy přesvědčíme), byla to také událost, která se dala odložit, která mohla nastat dříve nebo později dle libosti.

Hned jak si Abraham uvědomil, že by bylo možné katastrofu odvrátit, okamžitě se uchýlil k taktice smlouvání s cílem protivníka unavit: „Možná, že je v tom městě padesát spravedlivých,“ řekl, „vyhladíš snad i je a nepromi-neš tomu místu, přestože je v něm padesát spravedlivých?“ A honem dodal: „Přece bys neudělal něco takového a neusmrtil spolu se svévolníkem spravedlivého; pak by na tom byl spravedlivý stejně jako svévolník. To bys přece neudělal. Což Soudce vší země nejedná podle práva?“

Smrtelník, který dělá svému bohu kázání! A přednáší obhajobu s jediným účelem: aby se odvolala zkáza - předem promyšlená, ale ne nevyhnutelná - pokud se ve městě najde padesát spravedlivých. Ale jen Hospodin souhlasí s tím, že město ušetří, pokud se najde padesát takových osob, už Abraham, který vyřkl číslo padesát s vědomím, že udeřil na správnou strunu, začne nahlas uvažovat, jestli by Hospodin město zničil, kdyby pět lidí chybělo. Jakmile Hospodin přisvědčí, že zkázu odvolá, jestli se najde čtyřicet pět spravedlivých, Abraham pokračuje ve smlouvání napřed na čtyřicet, pak třicet, dvacet a nakonec na deset. „I pravil Hospodin: ‚Nezahladím je ani kvůli těm deseti.‘ Hospodin po skončení rozmluvy s Abrahamem odešel a Abraham se vrátil ke svému místu.“

Večer dva Hospodinovi společníci - biblické vyprávění nyní o nich hovoří jako o *malachim* (což se někdy překládá jako „andělé“, ale ve skutečnosti znamená „poslové, vyslanci“) - dorazili do Sodomy s úkolem zjistit, zda jsou obvinění proti městu oprávněná a oznámit výsledek svého pozorování Hospodinovi. Lot - který seděl u městské brány - okamžitě poznal (jako předtím Abraham), že oba návštěvníci jsou božského původu, protože je prozradilo buď jejich oblečení nebo zbraně či možná způsob, jímž se k městu dostali (přiletěli?).

Nyní jim zase Lot nabídl své pohostinství a ti dva přijali pozvání, aby přenocovali v jeho domě; ale noc nebyla klidná, protože zpráva o jejich příchodu vzrušila celé město.

„Dříve než ulehli, mužové toho města, muži sodomští, lid ze všech koutů, mladí i staří, obklíčili dům. Volali na Lota a řekli mu: ‚Kde máš ty muže, kteří k tobě této noci přišli? Vyveď nám je, abychom je poznali!‘“ Když to Lot odmítl udělat, dav chtěl vtrhnout do domu násilím, avšak ti dva malachitu „muže, kteří byli u vchodu do domu, malé i velké, ranili slepotou, takže nebyli schopni nalézt vchod“.

Když si takto ověřili, že ze všech obyvatel města je Lot jediný „spravedlivý“, ti dva vyslanci již nepotřebovali zjišťovat nic dalšího; osud města byl zpečetěn. „Tu řekli ti muži Lotovi: ‚Máš-li zde ještě někoho, zete, syny, dcery, všechny, kteří v tomto městě patří k tobě, vyveď je z tohoto místa. My přinášíme tomuto místu zkázu.‘“ Lot si pospíšil, aby tu zprávu oznámil svým zeťům, ale

setkal se jen s nedůvěrou a výsměchem. Na úsvitu oba poslové naléhali na Lota, aby bez meškání odešel a vzal s sebou jenom svou manželku a jejich dvě neprovdané dcery, které ještě bydlely doma.

Ale on váhal.

Ti muži ho tedy uchopili za ruku, i jeho ženu a obě dcery - to shovívavost

Hospodinova byla s ním -a vyvedli ho

a dovolili mu odpočinout až za městem.

Když tu čtveřici doslova vynesli ve vzduchu a za městem je postavili na zem, poslové naléhali na Lota, aby uprchl do hor: „Uteč, jde ti o život. Neohlížej se zpět a v celém tomto okrsku se nazastavuj," radili mu. „Uteč na horu, abys nezahynul." Avšak Lota, který se obával, že se nedostanou do hor včas a „že je postihne něco zlého a oni zemřou", něco napadlo: Nedala by se zkáza Sodomy pozdržet, aby oni zatím dorazili do města Sóaru, které bylo od Sodomy hodně vzdálené? Poslové souhlasili a jeden ho požádal, aby si ale pospíšil: „Uteč tam rychle, neboť nemohu nic udělat, dokud tam nevejdeš."

Katastrofa se tedy dala nejen předvídat a případně odvrátit, ale i pozdržet; a také mohla zasáhnout různá města v různý čas. Takovéto vlastnosti žádná přírodní katastrofa nemá.

Slunce vycházelo nad zemí, když Lot vešel do Sóaru. Hospodin začal chrlit na Sodomu a Gomoru síru a oheň; od něho z nebe to bylo. Tak podvrátil ta města i celý okrsek a zničil všechny obyvatele měst i co rostlo na polích.

Města, lidé, vegetace - všechno bylo „podvráceno" Boží zbraní. Její žár a oheň sežehl všechno, co jí stálo v cestě; její záření zasáhlo lidi i v dosti značné vzdálenosti: Lotova žena, která nedbala na varování, že se nemá za útěku ze Sodomy zastavovat a ohlížet, se proměnila ve „sloupec páry".* „Něco zlého", to, čeho se Lot obával, ji dostihlo...

Města, která „pobuřovala Hospodina", byla postupně ničena jedno po druhém, a Lot pokaždé směl uprchnout:

Tradiční a literární překlad hebrejského slovního spojení *Netsiv melah* zní „solný sloup", a ve středověku byly napsány celé traktáty vysvětlující proces, jímž se člověk může proměnit v sůl kamennou. Avšak jestliže - jak se domníváme my -byla Abrahamovou a Lotovou mateřštinou sumerština, a ta událost nebyla poprvé zapsána semitským jazykem, nýbrž sumersky, umožní to úplně odlišné a mnohem pravděpodobnější vysvětlení osudu, jaký Lotovu ženu potkal.

V přednášce pronesené v roce 1918 před Americkou orientální společností a v následném článku v časopise *Beiträge zur Assyriologie* Paul Haupt přesvědčivě dokázal, že jelikož pradávným zdrojem soli v Sumeru byly bažiny poblíž Perského zálivu, sumerský termín NIMUR se rozštěpil na dva významy: *sůl a pára*. Jelikož Mrtvé moře se hebrejsky jmenovalo *Slané moře*, hebrejský biblický vypravěč patrně špatně pochopil sumerský termín a napsal „solný sloup", i když Lotova žena se ve skutečnosti proměnila ve sloupec páry. V této souvislosti stojí

Ale Bůh, když vyhlazoval města toho okrsku, pamatoval na Abrahama; poslal

Lota pryč ze středu zkázy.

A Lot pak podle rady „vystoupil ze Sóaru a usadil se se svými dvěma dcerami na hoře ... Usadil se s oběma dcerami v jeskyni.“

Když Lotovy dcery viděly zkázu všeho živého na jordánské rovině z neviditelné boží ruky a byli svědkyněmi smrti vlastní matky, která se proměnila v páru, co si asi tak mohly myslet? Z biblického vyprávění se dozvídáme, že si myslely, že nastal konec lidstva a zkáza všeho živého na této zemi, že ony a jejich otec jsou jediní, kdo přežili z celé lidské rasy; jediný způsob, jak zachránit lidstvo před vyhynutím, bylo dopustit se incestu a počít děti se svým vlastním otcem...

„Tu řekla prvorozená té mladší: „Náš otec je stařec a není muže v zemi, aby k nám podle obyčeje celé země vešel. Pojď, dáme otci napít vína a budeme s ním ležet. Tak dáme život potomstvu ze svého otce.“ A také to tak udělaly, obě otěhotněly a porodily děti.

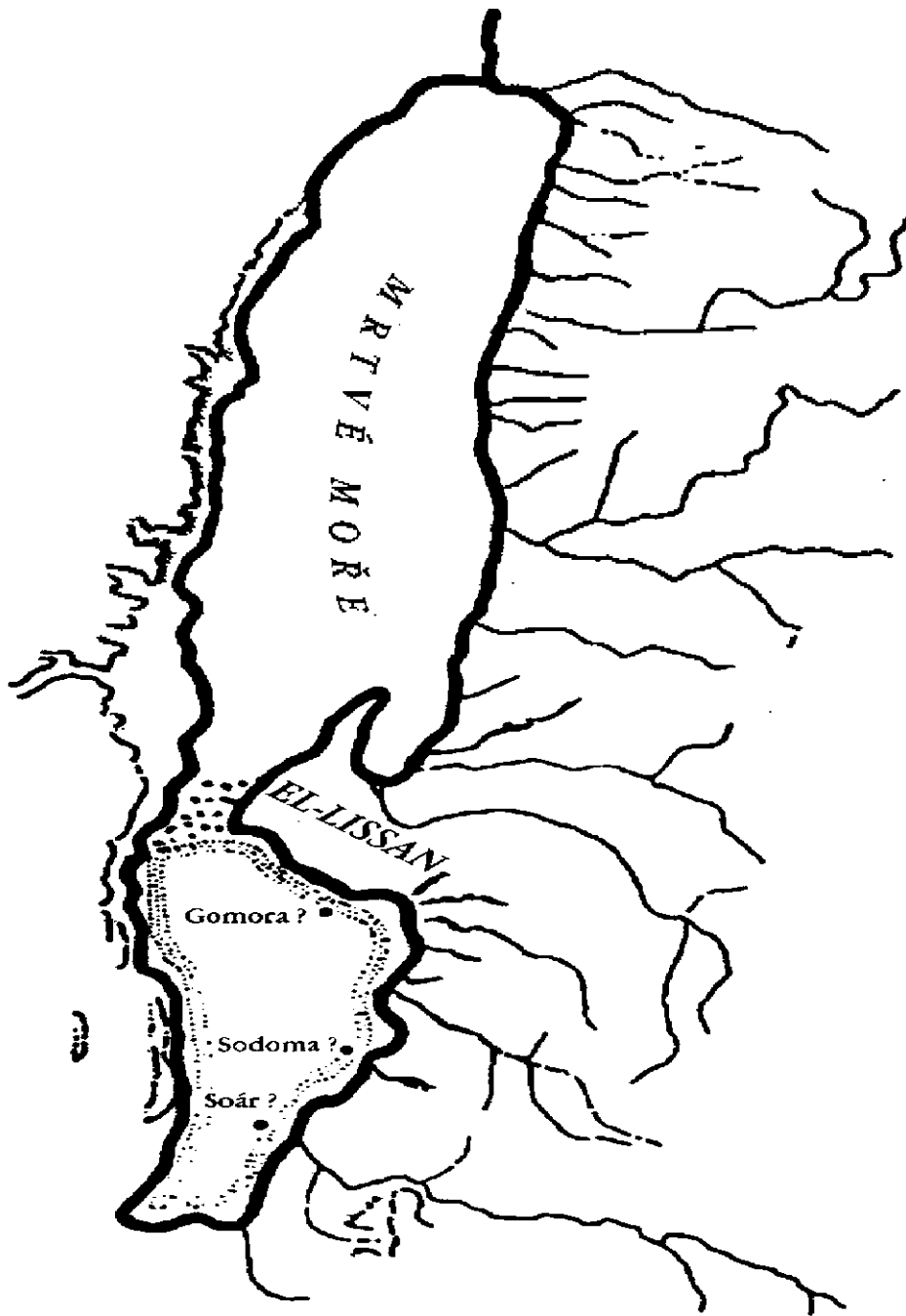
Noc před zkázou musela být pro Abrahama poznamenána úzkostí a nespavostí; určitě si lámal hlavu, jestli se v Sodomě našlo dostatek spravedlivých, aby byla města zachráněna. Také mu ležel na srdci osud Lota a jeho rodiny.

za zmínku, že ugaritské texty, jako například kanaánský příběh o Aqhatovi (v mnohém podobný příběhu Abrahama) popisují smrt pozemského člověka rukou boha slovy: „unikla jeho duše jako pára, jako dým z jeho chřípí.“

A také v Eposu o Errovi, který je podle našeho názoru sumerským záznamem nukleární zkázy, popisuje bůh smrt lidí takto:

*Lidi nechám zmizet,
jejich duši proměním v páru.*

Nešťastnou náhodou se Lotova žena ocitla mezi těmi, kteří se „proměnili v páru.“

Obr. 102

„Za časného jitra se Abraham vrátil k místu, kde stál před Hospodinem. Vyhlížel směrem k Sodomě a Gomoře a spatřil, jak po celé krajině toho okrsku vystupuje ze země dým jako dým z hutě.“

Byl svědkem vyhlazení „Hirošimy“ a „Nagasaki“ - zkázy úrodné a zalidněné roviny atomovými zbraněmi. *Bylo to roku 2024př. Kr.*

Kde jsou dnes pozůstatky Sodomy a Gomory? Staří řečtí a římské zeměpisce zaznamenali, že toto kdysi úrodné údolí, kde bylo pět měst, bylo následkem katastrofy zaplaveno. Moderní badatelé se domnívají, že „podvrácení“ popsané v bibli způsobilo trhlinu v jižním pobřeží Mrtvého moře a jí se převalila voda a zatopila níže položenou oblast na jihu. Zbývající část bývalého jižního pobřeží se proměnila v kousek půdy, který začali místní nazývat přeneseně *el-Lissan* (, Jazyk“), a kdysi zalidněné údolí s pěti městy se stalo novou jižní částí Mrtvého moře (Obr. 102), které stále nese místní přezdívku „Lotovo moře“. Vylití vody jižním směrem na severu způsobilo ústup pobřežní linie.

Starověké zprávy byly potvrzeny v moderní době různými výzkumy, počínaje rozsáhlými vykopávkami prováděnými v této oblasti vědeckou misí sponzorovanou Vatikánským pontifikálním biblickým institutem (A. Mallon: *Voyage d'Exploration au sud-est de la Mer Morte*). Přední archeologové jako W. F. Albright a P. Harland objevili, že sídla v horách obklopujících nížinu, byla ve dvacátém prvním století př. Kr. náhle a nakvap opuštěna a po několik následujících století nebyla znovu obydlena. A bylo zjištěno, že až dodnes je voda v pramenech kolem Mrtvého moře kontaminována radioaktivitou do té míry, „že by dokázala způsobit neplodnost a podobné poškození u jaké-

Obr. 103

hokoli člověka nebo zvířete, kteří by ji přijímali po řadu let", píše I. M. Blake v článku „Prokletí Jozuovo a Elišův zázrak" ve čtvrtletníku *The Palestine Exploration Quarterly*.

Smrtící oblak, vznášející se k obloze z měst na planině, vyděsil nejenom Lota a jeho dcery, ale i Abrahama, který si nepřipadal bezpečný ani v horách Hebronu, asi padesát mil odtud. Z bible se dozvídáme, že složil svůj tábor a přesunul se dále na západ, aby se usadil v Geraru.

Také dlouho trvalo, než se odvážil jít na Sinaj. Ještě po letech, když Abrahamův syn Izák chtěl jít do Egypta, protože v Kanaánu panoval hladomor, „Ukázal se mu totiž Hospodin a pravil: „Nesestupuj do Egypta; přebývej v zemi, o níž ti řeknu." Přechod přes Sinajský poloostrov tedy zřejmě ještě nebyl bezpečný. Ale proč?

Zničení měst na pláni byla podle našeho názoru jenom vedlejší atrakce: současně byl atomovými zbraněmi zničen i kosmodrom na Sinajském poloostrově. Zůstala po něm smrtící radiokativita, která přetrvávala po mnoho let.

Hlavní cíl jaderného útoku se nacházel na Sinajském poloostrově, ale skutečnou obětí se nakonec stal Sumer.

Ačkoliv konec Uru přišel náhle, jeho neblahý osud se nad ním vznášel již od doby války králů, jenom se stále postupně přibližoval jako vzdálené dunění bubnů - bubnů při popravě - které se každým rokem blížilo a bylo hlasitější a hlasitější. Rok Posledního soudu - 2042 př. Kr. - byl šestým rokem panování Ibbisína, posledního krále Uru; ale abychom dokázali stanovit příčinu této katastrofy, vysvětlit její podstatu a podrobnosti jejího rozsahu, budeme muset prostudovat záznamy o těchto osudových rocích hned od doby oné války.

Když se útočným králům invaze nezdařila a dvakrát zažili ponížení z rukou Abrahamových - jednou u Kádeše-Bar-neje a potom ještě jednou v blízkosti Damašku - byli bez všech okolků sesazeni. V Uru nahradil Amarsína jeho bratr Šúsín, který nastoupil na trůn a zjistil, že velká aliance byla rozprášena a bývalí spojenci Uru se nyní snaží z této drobicí se říše pro sebe něco urvat.

Ačkoliv i oni byli válkou králů poškozeni, Nannar a Inanna byli zpočátku bohy, v něž Šúsín důvěřoval. Jak se dozvídáme z raných Sušinových nálezů, byl to Nannar, který „ho zavolal jménem", aby se ujal kralování; byl „oblíbencem Inanniným" a ona sama ho představila Nannarovi (Obr. 103). „Svatá Inanna," chlubil se Šúsín, „ta, která je nadána udivujícími schopnostmi, první dcera Sinová", mu darovala zbraně, s jejichž pomocí „porazí v bitvě nepřátel-

skou zemi, která je neposlušná". Avšak ani toto nestačilo k udržení celistvosti sumerské říše a Šúsín se brzy obrátil s prosbou o pomoc k mocnějším bohům.

Podíváme-li se na formule u jednotlivých dat - každoroční jak královské, tak obchodní zápisy, v nichž jsou jednotlivá léta vlády toho kterého panovníka stručně charakterizována nějakou význačnou událostí - dovídáme se, že ve druhém roce své vlády se Šúsín pokusil o získání přízně Enkiho, a proto pro něho postavil speciální loď schopnou plavby po širém moři pro cesty do Dolního světa. Třetí rok se rovněž vyznačoval nějakou činností ve prospěch enkiovské aliance. O těchto aktivitách mnoho informací nemáme, možná to byly výjezdy, při nichž se Šúsín snažil zpacifikovat Mardukovy a Nabuovy příznivce; pokud tomu tak bylo, jeho snaha určitě ztroskotala, protože ve čtvrtém a pátém roce se podle záznamů zabýval stavbou masivní zdi na západní hranici Mezopotámie, výslovně určené k obraně proti nájezdům „lidí ze západu“, vedených Mardukem.

Jak tlak ze západu stále vzrůstal, Šúsín se obrátil k velkým bohům Nippuru s prosbou o odpustění a spásu. Formule u dat, potvrzené archeologickými nálezy americké expedice v Nippuru, odhalují, že Šúsín podnikl rozsáhlé rekonstrukční práce v nippurském posvátném okrsku, od dob Urnammuových v naprosto nevídaném měřítku. Práce vyvrcholily vztyčením stély na počest Enlila a Ninlil, „stély, jakou žádný král dosud nepostavil“. Šúsín zoufale toužil po uznání, po potvrzení, že je „králem, kterého si Enlil vyvolil celým srdcem“. Avšak Enlil tam nebyl, aby na to zareagoval, pouze Ninlil, Enlilova manželka, která zůstávala v Nippuru, slyšela Šúsínovy úpěnlivé prosby. Zželelo se jí ho, a „aby i nadále setrval v dobrém zdraví, aby se prodloužila doba jeho kralování“, mu darovala „zbraň, jež nepříteli sráží k zemi... jejíž děsivý záblesk šlehá až k obloze“.

Text o Šúsínovi katalogizovaný jako „Sbírka B“ naznačuje, že ve svém úsilí o opětovné navázání dávných vztahů s Nippurem se Šúsín možná pokusil o usmíření s těmi Nip-purci, kteří po Urnammuově smrti odešli z Uru (jako například Terachova rodina). V textu se píše, že poté, co oblast, v níž se nacházel Charrán „rozechvěl hrůzou před svými zbraněmi“, udělal Šúsín smířlivé gesto: poslal tam svou vlastní dceru, aby se provdala (patrně za náčelníka oné oblasti nebo jeho syna). Potom se vrátila do Sumeru s družinou sestavenou z obyvatel oné oblasti a „na hranicích Nippuru založila město pro Enlila a Ninlil“. Bylo to poprvé „od dní, kdy byly předurčeny osudy, že nějaký král postavil město Enlilovi a Ninlil,“ prohlásil Šúsín, který za to evidentně čekal pochvalu. S pravděpodobnou pomocí repatriovaných Nippurců Šúsín také obnovil obřady v nip-purském hlavním chrámu - a sám se ujal role i titulu velekněze.

Ale nic z toho nikam nevedlo. Místo aby zavládla větší bezpečnost, objevila se další nebezpečí, a starost o loajalitu vzdálených provincií vystřídal obavy o samotné území Sumeru. „Mocný král, král Uru,“ hlásá Šúsínův nápis, zjistil, že „být pastýřem své zemi“ - vlastnímu Sumeru - je dostatečným královským břemenem.

Ještě jednou se pokusil přimět Enlila k návratu do Sumeru, aby hledal ochranu pod jeho křídly. Šúsín, s největší pravděpodobností na radu Ninlil, postavil pro božský pár „velký výletní člun, vhodný pro největší řeky.... Dokonale jej ozdobil drahými kameny“, vybavil vesly z ušlechtilého dřeva, bidly k odpichování a důmyslným kormidlem a zařídil s veškerým myslitelným

komfortem včetně manželské postele. Potom zakotvil „člun v široké přístavní zátoce naproti Ninilinu letohrádku“.

V Enlilově srdci se rozezněla nostalgická struna, protože si vzpomněl, jak se zamiloval do Ninilil, když se ještě jako mladá ošetrovatelka koupala nahá v řece, a přece jen se vrátil do Nippuru:

*Když [o tom všem] Enlil uslyšel,
od obzoru k obzoru pospíšil,
odjihu k severu cestoval,
oblohou i po zemi spěchal,
aby se potěšil se svou královnou Ninlil.*

Tato sentimentální cesta však byla jen krátkou mezihrou. Několik důležitých řádek ke konci tabulky chybí, takže se nemůžeme dozvědět dopodrobna, co bylo dál. Ale úplně poslední řádky se zase týkají „Ninurty, velkého bojovníka Enlilova, jenž zmátl vetřelce“, zřejmě poté, co byl objeven „nějaký nápis, zlolajný nápis“ na nějaké figuře ve člunu, patrně s úmyslem uvrhnout na Enlila a Ninlil kletbu.

Záznam o Enlilově reakci na tuto nečistou hru chybí, ale všechno nasvědčuje tomu, že opět odešel z Nippuru a tentokrát vzal s sebou i Ninlil.

Brzy poté - podle našeho kalendáře v únoru 2031 - byl Blízký východ vyděšen úplným zatměním, při němž byl Měsíc zakryt na své pouti od obzoru k obzoru. Kněží-věšt-ci v Nippuru nedokázali rozptýlit Šúsínovu úzkost: To je zlé znamení, stojí v jejich písemném vzkazu, „pro krále, který panuje čtyřem oblastem: jeho zeď bude pobořena, Ur vypleněn“.

Když ho staří velcí bohové odmítli, Šúsín se pustil ještě do jednoho slavnostního aktu - buď z vyzývavosti, nebo jako poslední pokus získat si přízeň bohů. Pustil se do stavby - v nejposvátnějším místě Nippuru - svatyně mladému bohu jménem Šara. Byl to syn Inanny a podobně jako Lu-galbanda, který nosil v dřívějších dobách tento přívlastek, byl i tento nový Šara („princ“) synem nějakého krále; v de-dikačním nápise na chrámu Šúsín prohlašuje, že on je otcem mladého boha: „Božskému Šárovi, nebeskému hrdinovi, milovanému synu Inanninu: Jeho otec Šúsín, mocný král, král Uru, král čtyř oblastí vystavěl pro něho chrám Ša-gipada, jeho milovaný svatostánek; nechť je živ král.“ To bylo v devátém roce Šúsínovy vlády. Tento rok byl také jeho rokem posledním.

Nový muž na trůně Uru, Ibbisín, nedokázal zabránit celkovému úpadku a seškrtavání výdajů. Jediné, co mohl udělat, bylo, že zkrátil termín stavby hradeb a opevnění samotného srdce Sumeru, kolem Uru a Nippuru; zbytek země zůstal nechráněný. Jeho vlastní datové formule, které se našly jen do pátého roku vlády (ačkoliv panoval déle), nám toho o poměrech za jeho časů mnoho neříkají; mnohem výmluvnější je, jak postupně ustávaly další obvyklé zápisy a obchodní dokumenty. Například z prohlášení věrnosti, která měla další podřízená města rok co rok posílat do Uru, se vytrácí jedno město po druhém. Jako první přestala přicházet prohlášení ze západních částí říše, ale ve třetím roce ustaly i východní provincie. Ve třetím roce „ustal s vý-

mluvnou náhlostí" (řeceno slovy C. J. Gadda v díle *History and Monuments of Ur*) i zahraniční obchod Uru. Ve významném středisku výběru daní v Drehemu (poblíž Nip-puru), kde se zaznamenávaly dodávky zboží, dobytka a vybrané daně po celou dobu Třetí dynastie Uru a kde byly nalezeny tisíce záznamů na neporušených hliněných tabulkách, toto pečlivé účetnictví ve třetím roce vlády Ibbi-sína rovněž náhle končí.

Ibbisín si přestal všimnout Nippuru, jež jeho velcí bohové opustili, a začal opět vkládat naděje v Nannara a Inannu a ve druhém roce vlády se jmenoval veleknězem Inannina chrámu v Uruku. Opakovaně prosil své bohy o pokyny a uklidnění, ale dostalo se mu jen chmurných předpovědí zániku a zkázy. Ve čtvrtém roce vlády se dozvěděl, že „Syn na západě povstane... toto je znamení pro Ibbisína: město Ur bude souzeno“.

V pátém roce se Ibbisín stal veleknězem Inannina chrámu v Uru a doufal, že z toho načerpá další sílu. Ale ani to nepomohlo: onoho roku přestala posílat svá prohlášení věrnosti ještě další města samotného Sumeru. Toho roku naposledy také tato města poslala tradiční obětní zvířata Nannarovu chrámu v Uru. Už se přestala uznávat ústřední autorita Uru, jeho bohové i jejich velký chrám v podobě zikkuratu.

V šestém roce se začala množit zlá znamení „věstící zkázu“ a byla mnohem určitější. „Až nastane šestý rok, obyvatelé Uru se ocitnou v pasti,“ zněla jedna předpověď. Ta předpovídaná katastrofa nastane, pravila další věštba, „Až podruhé ten, kdo se nazývá Nejvyšší, jako ten, jehož hrud' byla pomazána, přijde od západu“. Téhož roku, jak se dozvídáme ze zpráv z pohraničí, „nepřátelský lid ze západu vešel na planinu“ Mezopotámie; aniž se jim někdo postavil na odpor, nepřátelé rychle „vstoupili doprostřed země a zdolávali jednu velkou pevnost za druhou“.

Jediné, co Ibbisínovi zbývalo, byla enkláva Uru a Nippu-ru, ale než skončil osudový šestý rok, náhle skončily i v Nippuru nápisy velebící krále Uru. Nepřítel Uru a jeho bohů, „Ten, který se nazývá Nejvyšší“, dorazil do samého srdce Sumeru.

Marduk se podruhé vrátil do Babylonu, tak jak to proroctví předpověděla.

Dvacet čtyři osudových let - od chvíle, kdy Abraham odešel z Charránu, kdy byl Šulgi vystřídán na trůně, kdy započal Mardukův exil mezi Chetity - všechny tyto události se sešly v jednom okamžiku v roce zkázy, v roce 2024 př. Kr. Dosud jsme se zabývali izolovaným biblickým příběhem o Abrahamovi, i když jsme jej propojili s osudy Uru a jeho posledních tří králů. Nyní se vydáme po Marduko-vých stopách.

Tabulka s Mardukovou autobiografií (z níž jsme již několikrát citovali) dále popisuje jeho návrat do Babylonu po čtyřiaadvaceti letech strávených v zemi Chattijců:

V Chatti jsem prosil o věštbu [týkající se] mého trůnu a panování. Uprostřed věštby [jsem se tázal]: „Jak dlouho?“ Dvacet čtyři let, upokojil jsem se.

Potom, ve dvacátém čtvrtém roce, dostal příznivou předpověď:

*Mé dny [vyhnanství] se završily;
ke svému městu [jsem zamířil]
svůj chrám Esagiljako horu [postavit/přebudovat],
své věčné sídlo [znovu zřídil].*

*Zvedl jsem paty [k Babylonu]
zeměmi... [jsem šel] do svého města,
abych se postaral o jeho [budoucnost? blahobyť?]
Krále v Babylóně [nastolil]
v domě mé smlouvy...
v Esagilu hoře podobném...
jejž stvořil Anu...
Do Esagilu...
Plošinu zbudovat...
V mém městě...
Radost...*

Poškozená tabulka dále vyjmenovává města, jimiž Mar-duk na své cestě do Babylonu procházel. Podle těch několika čitelných jmen měst vidíme, že Mardukova cesta z Malé Asie do Mezopotámie vedla nejdříve na jih do města Hama (biblický Chamát), potom přes Máři (viz mapku na str. 431). Takže skutečně přišel do Mezopotámie - jak to bylo v proroctví - od západu, doprovázen svými přívrženci Emorejci (lidmi ze západu).

Jeho přání, pokračoval Marduk, bylo přinést zemi mír a blahobyť, „zahnat vše zlé a neštěstí... zahrnout lidstvo mateřskou láskou“. Avšak nepodařilo se: před jeho městem, Ba-bylonem, stál nepřátelský bůh, který „svůj hněv vynesl“. Jméno tohoto nepřátelského boha je hned na začátku nového sloupce, ale zůstala z něj zachována pouze první slabika: „Božský NIN-“. Je jasné, že to mohl být pouze Ninurta.

O krocích, které podnikl tento nepřátelský bůh, se z této tabulky dozvíme jen málo, neboť všechny následující verše jsou silně poškozené a text zůstává nečitelný. Ale některé chybějící nitky můžeme posbírat a navázat na třetí tabulce textů o Kedorlaómerovi. Navzdory trochu záhadnému tónu barvitě líčí dokonalou vřavu, která vypukla, jak proti sobě znepřátelení bohové pochodoval i v čele armád smrtelníků: Mardukovi emorejští přívrženci táhli údolím Eufratu proti Nippuru, Ninurta zase povolal élamské jednotky, aby je potřely.

Jak opakovaně čteme zápisy o těch pohnutých časech, zjišťujeme, že obviňovat nepřítele ze spáchaných ukrutností není nic nového. Babylonský text - mějme na paměti, že jej psal Mardukův přívrženec - připisuje élamským vojákům, pouze jim, znesvěcení chrámů včetně svatyní Ša-maše a Ištar. Babylonský kronikář jde ještě dál: obviňuje Ninurta, že falešně nařkl Mardukovy přívržence ze znesvěcení Enlilovy velesvatyně v Nippuru, čímž chtěl Enlila vyprovokovat, aby se postavil proti Mardukovi a jeho synu Nabuovi.

To se stalo, vypráví babylonský text, když obě zneprátelené armády stanuly u Nippuru proti sobě. Tehdy bylo město zcela zplundrováno a jeho svatostánek Ekur znesvěcen. Ninurta z tohoto zločinu obvinil Mardukovy přívržence, ale nebylo to tak; spáchal to jeho vlastní spojenec Erra!

Jak se Nergal/Erra najednou dostal do babylonské kroniky, zůstane záhadou, pokud se nepodíváme na epos o Er-rovi; ale o tom, že je tento bůh jmenován v textech o Ke-dorlaómerovi a obviněn ze znesvěcení Ekuru, nemůže být žádných pochyb:

Erra, nelítostný, do svatého okrsku vstoupil. Postavil se na posvátné půdě, Ekuru se zmocnil.

Otevřel ústa a svým mladým mužům pravil:

„ Odneste kořist z Ekuru,

všechny cennosti vynoste ven,

zničte i jeho základy,

strhněte ohrazený svatostánek!"

Obr. 104

Když se Enlil „na svém vysokém trůnu“ dozvěděl, že jeho chrám byl zničen, svatostánek znesvěcen, „záclona ve vele-svatyni stržena“, pospíšil do Nippuru. „Před ním jeli bohové odění září“, on sám, když sestupoval z nebes, „vyslal záři blesku podobnou“ (Obr. 104); „celé to svaté

místo se rozechvělo", když sestoupil do posvátného okrsku. Enlil potom oslovil svého syna, „prince Ninurta", aby zjistil, kdo znesvětil posvátné místo. Avšak místo aby popravdě řekl, že to byl Erra, Ninurta ukázal prstem na Marduka a jeho stoupence...

Když babylonský text popisuje tuto scénu, připomíná, že Ninurta se nechoval při setkání s otcem s patřičnou úctou: „nechvěl se o svůj život, ani si nesundal z hlavy tíaru." K Enlilovi „zle hovořil... není žádné spravedlnosti; zhouba již započala". A dále podněcoval, až „Enlil vůči Babylonu začal chystat zlé skutky".

Kromě „zlých skutků" proti Mardukovi a Babylonu byl naplánován rovněž útok proti Nabuovi a jeho chrámu Ezi-dě ve městě Borsippě. Avšak Nabuovi se podařilo uprchnout na západ, do měst u Středozemního moře, která mu zůstala věrná:

Z Ezidy...

zmobilizovat všechna svá města

Nabu zamířil kroky;

K velkému moři se vydal.

Nyní v babylonském textu následují verše, které mají přímou paralelu v biblickém příběhu o zkáze Sodomy a Gomory:

Když však byl Mardukův syn v zemi na pobřeží, ten, kdo vládne

zlému větru [Erra], spálil zemi v rovině svým žářem.

Toto jsou opravdu verše, které musejí mít společný zdroj jako biblický popis, jak z nebes pršela „síru a oheň", a „podvrátily ta města i celý okrsek"!

Jak se praví v bibli (např. v 5. knize Mojžíšově, 29,22-27), „hříšnost" měst na Jordánské rovině spočívala v tom, že jejich obyvatelé „opustili smlouvu Hospodina... a šli sloužit jiným bohům." Jak se nyní dozvídáme z babylonského textu, „křik" (obvinění) proti nim spočívalo v tom, že se v onom posledním střetnutí bohů přidali na stranu Marduka a Na-bua. Avšak zatímco biblický text tímto konstatováním končí, babylonský text dodává ještě jednu podrobnost: Útok na kanaánská města byl veden s cílem nejen zničit střediska Mardukovy podpory, ale i Nabua, který se tam chtěl ukrýt. Avšak toho druhého cíle nebylo dosaženo, neboť Nabu včas upláchl a unikl na jeden ostrov ve Středozemním moři, kde ho lidé přijali, ačkoliv to nebyl jejich bůh:

[Nabu] do velké moře vstoupil, Usedl na trůn, jenž nebyl jeho

[protože] Ezidajeho sídlo, bylo dobyto.

Obrázek převratných událostí, které zachvátily v Abrahamově době Blízký východ, si můžeme udělat z biblických a babylonských textů, ale mnohem podrobněji se o nich dočteme v *Eposu o Errovi* (o němž jsme se již zmiňovali dříve). Poprvé byl sestaven z fragmentů nalezených v Aššurbanipalově knihovně v Ninive. Tento asyrský text však začal nabývat tvar a význam, jak byly na dalších nalezištích odkrývány další, byť neúplné verze. Nyní bylo s konečnou platností

zjištěno, že text byl napsán na pěti tabulkách; navzdory zlomům, chybějícím nebo neúplným řádkám a dokonce snad i nesouladu mezi jednotlivými badateli, kteří se nemohou shodnout, kam některé fragmenty patří, byly zkompileovány dva obsáhlé překlady: *Das Era-Epos* od P. F. Gôssmanna a *L' Epopée diErra* od L. Cag-niho.

Epos o Errovi nejen že vysvětluje podstatu a příčiny konfliktu, který vedl ke svržení zbraně, proti níž nebylo obrany, na obydlená města a k pokusu zničit boha (Na-bua), o němž se předpokládalo, že se tam ukrývá. Také objasňuje, že se k takovému extrémnímu opatření nesahalo snadno.

Z několika dalších textů víme, že velcí bohové, kteří se v té době nacházeli v akutní krizi, seděli skoro nepřetržitě ve válečné radě a byli v neustálém spojení s Anuem: „Anu k Zemi slova promlouval, Země Anuovi slovy odpovídala.“ *Epos o Errovi* ještě dodává informaci, že před tím, než byly použity ony strašlivé zbraně, došlo ještě k jedné konfrontaci mezi Nergalem/Errou a Mardukem, při níž Nergal použil všemožné výhrůžky, aby bratra přiměl k odchodu z Babylonu a vzdal se svých nároků na svrchovanou vládu.

Avšak tentokrát jeho přesvědčovací metody selhaly. Nergal se odebral zpátky do rady bohů a vyslovil doporučení, aby se proti Mardukovi zakročilo s použitím síly. Text nás informuje o tom, že následovala vzrušená a prudká diskuse; trvala „celý den a celou noc, bez přerušení“. Zvláště vášnivá hádka se strhla mezi Enkim a jeho synem Nergalem, v níž se Enki postavil na stranu svého prvorozeného syna: „Nyní, když princ Marduk povstal, nyní, když lidé podruhé uctívají jeho obraz, proč Erra stále mluví proti němu?“ ptal se Enki. Nakonec ztratil trpělivost a rozkřikl se na Nergala, aby se mu klidil z očí.

Rozhněvaný Nergal se vrátil na své panství. „Sám se sebou se poradil“, a rozhodl se, že uvolní ty strašlivé zbraně: „Celé země zničím, v hromadu prachu je proměním; města vyhladím, ke zkáze odsoudím; hory srovnám se zemí, jejich zvěř rozeženu; moře rozbouřím a vše, co v nich žije, vyhubím; lidé zmizí, jejich duše se promění v páru; nikoho neušetřím... “

Z textu pod katalogovým číslem CT-XVI-44/46 se dozvídáme, že Gibil, jehož území v Africe sousedilo s Nerga-lovým, upozornil Marduka, jakým zhoubným plánem se Nergal zaobírá. Nastala noc a velcí bohové se odebrali k odpočinku. Tehdy Gibil „těmito slovy k Mardukovi promluvil“ a řekl mu o „sedmi strašlivých zbraních, které Anu vytvořil;... A ta zlá moc oněch sedmi je proti tobě namířena,“ informoval Marduka.

Marduk se vyděsil a vyslychal Gibila, kde jsou ty strašlivé zbraně schované. „Ó Gibile,“ řekl, „oněch sedm zbraní, kde se zrodilo, kde bylo stvořeno?“ Na to mu Gibil odhalil, že jsou ukryté pod zemí:

Oněch sedm zbraní v horách dlí, v dutině podzemní mají svůj stan. Ono místo za veliké záře spěšně opustí, ze Země k nebi, oděné hrůzou.

Ale kde přesně je to místo? ptal se Marduk pořád dokola, ale všechno, co mu Gibil mohl říci, bylo, že „ani moudří bohové nevědí, kde to je“.

Marduk se tedy rozběhl s tou děsivou zprávou za svým otcem Enkim. „Do domu otce svého Enkiho [Marduk] vstoupil.“ Enki ležel na pohovce v komnatě, kam se na noc uchýlil. „Otče můj,“

řekl Marduk, „Gibil toto mi pravil: o příchodu sedmi [zbraní] zvěděl". Když oznámil tuto špatnou zprávu, naléhal na svého vševědoucího otce: Jejich místo najdi, pospěš!"

Zanedlouho se bohové zase sešli v radě, protože ani Enki nevěděl, kde přesně se ony zbraně, proti nimž není ochrany, nalézají. K jeho překvapení však všichni bohové nebyli zdaleka tolik šokováni jako on. Enki vystoupil prudce proti tomu nápadu a naléhal, aby se podnikly nějaké kroky k zastavení Nergala, neboť použití zbraní, jak zdůraznil, „by zničilo celé země, lidé by zahynuli". Nannar a Utu po Enkiho slovech zaváhali, ale Enlil a Ninurta byli rozhodně pro ráznou akci. A tak jelikož se rada bohů nemohla shodnout, nechali rozhodnutí na Anuovi.

Když Ninurta konečně dorazil do Dolního světa s Anuo-vým výrokem, zjistil, že Nergal už nařídil, aby „sedm strašlivých zbraní" i se svými „jedy" - nukleárními bojovými hlavicemi - bylo připraveno k odpálení. Ačkoliv *Epos o Errovi* stále dává Ninurtovi přídomek *Išum* („Palič"), dopodrobna vypráví, jak Ninurta Nergalovi/Errovi vysvětloval, že zbraně se smějí použít pouze proti výslovně schváleným cílům; že předtím, než budou odpáleny, musejí být řádně varováni jak Anunnakové na vybraných pozicích, tak Igigové, kteří tvoří posádku vesmírné orbitální, základny a raketoplánu, a v řadě neposlední, lidstvo musí být ušetřeno, neboť „Anuovi, pánu všech bohů, se ho zželelo".

Nergal zpočátku ignoroval požadavek, že by se někdo měl varovat předem, a pradávňý text obšírně popisuje ostrou výměnu názorů mezi oběma bohy. Nergal nakonec souhlasil s tím, že upozorní Anunnaky a Igigy na vesmírných zařízeních, ale nebude varovat Marduka ani jeho syna Nabua ani lidi, kteří je podporují. A právě tehdy se Ni-nurta pokusil Nergala odvrátit od myšlenky na vyhubení všech bez rozdílu a použil přitom slova shodná s těmi, která podle bible použil Abraham, když se snažil zachránit Sodomu:

Udatný Erro,

Chceš zničit spravedlivé s nespravedlivými? Chceš zahubit ty, již proti tobě zhřešili, spolu s těmi, kteří nezhrěšili?

Za použití lichocení, výhrůžek i logiky se ti dva bohové dohadovali o rozsahu plánované zkázy. Nergal byl více v zajetí osobní zášti než Ninurta: „Napřed zničím syna a nechám otce, aby ho pohřbil; potom zabiju otce a ten ať zůstane nepochovaný!" křičel. S využitím veškeré diplomacie, s níž zdůrazňoval nespravedlnost bezhlavého ničení - a naopak strategické výhody správného výběru cíle -se Ninurtovi nakonec podařilo Nergala obměkčit. „Poslouchal slova, jimiž k němu Išum [Ninurta] hovořil; ta slova ho konejšila jako jemný olej." Nergal nakonec souhlasil, že při útoku vynechá moře a Mezopotámii a formuloval pozměněný plán: zkáza nebude plošná; taktickým cílem bude zničit města, v nich by se mohl skrývat Nabu; strategický cíl bude zničit Mardukovi jeho největší pýchu - kosmodrom, „místo, odkud velcí bohové vzlétají":

Od města k městu vyšlu posly; syn, sémě svého otce, neunikne; jeho matku přejde smích... Do místa bohů nebude mít přístup: Místo, odkud Velcí vzlétají, obrátím v trosky.

Když Nergal odhalil svůj nejnovější plán, do něhož spadalo i zničení kosmodromu, Ninurta ztratil řeč. Avšak další texty nás ujišťují, že Enlil, když mu plán předložili ke schválení, souhlasil; zjevně ani Anu nebyl proti. Nergal už nechtěl ztrácet čas a naléhal na Ninurta, aby se oni dva okamžitě pustili do akce:

Pak šel chrabří Erra před Išumem pamětlivého slov;

Išum šel též s ním podle daného slova, avšak s tísní v srdci.

Jejich prvním cílem byl kosmodrom, jehož řídicí komplex byl ukryt v „Nejvyšší hoře“ a přistávací plocha se rozkládala na přilehlé velké rovině:

Išum na NejvyššíHoru zamířil, strašlivých sedm [zbraní],

jimž rovna není, táhlo se za ním. Na Horu Nejvyšší hrdina

vystoupil, ruku svou pozvedl, hora se zhroutila, pláň u Hory

Nejvyšší potom vyhladil; a v jejím lese jediný strom nezůstal

stát.

Jediným jaderným úderem byl kosmodrom srovnán se zemí, hora, v níž bylo ukryto řídicí středisko, byla rozdracena, pláň, která sloužila jako přistávací plocha, zničena... Byl to veliký ničivý čin, a písemné záznamy potvrzují, že jej provedl Ninurta (Išum).

Nyní byla řada na Nergalovi (Errovi), aby splnil svou přísahu, že se pomstí. Vydal se ze Sinajského poloostrova po Královské silnici ke kanaánským městům a zničil je. Slova, která používá *Epos o Errovi*, jsou téměř identická se slovy biblického příběhu o Sodomě a Gomoře:

Potom Erra napodobil Išuma, po Královské silnici se vydal.

S městy skoncoval, do záhuby je uvrhl. V horách způsobil

hladomor, jejich zvěř vyhubil.

Následující verše možná věrně popisují vytvoření nového jižního úseku Mrtvého moře proražením jižního pobřeží a vyhubením veškerého života v něm:

Prokopal moře, jeho celistvost rozdělil. Vše, co v něm

žije, i krokodýly vyhubil.

Ohněm sežehl zvěř, zrno proměnil v prach.

Epos o Errovi obsahuje tedy všechny tři stránky jaderné katastrofy: zničení kosmodromu na Sinajském poloostrově, „zrušení“ (v bibli „podvrácení“) měst na Jordánské pláni a trhlina v Mrtvém moři, která způsobil jeho prodloužení jižním směrem. Očekávali bychom, že o takové ojedinělé ničivé události bude zmínka ve více textech, a také popis a připomínku nukleární zkázy skutečně najdeme i jinde.

Jeden takový text (známý jako K.5001 a publikovaný v VI. svazku oxfordského vydání klínopisných textů - *Oxford Editions of Cuneiform Texts*) je zvláště cenný, protože je napsán v

originální sumerštině a navíc je to text dvojjazyčný, v němž je sumerština doprovázena řádku po řádce akkadským překladem. Je to tedy nepochybně jeden z nejstarších textů na toto téma a jeho znění působí dojmem, že právě tento nebo nějaký podobný sumerský originál posloužil jako pramen pro biblické vyprávění. Je adresován nějakému nejmenovanému bohu, jehož totožnost se nedá z fragmentu určit, a praví se v něm:

Pán, jenž nosí zápalnou zbraň, která sežehla protivníka.

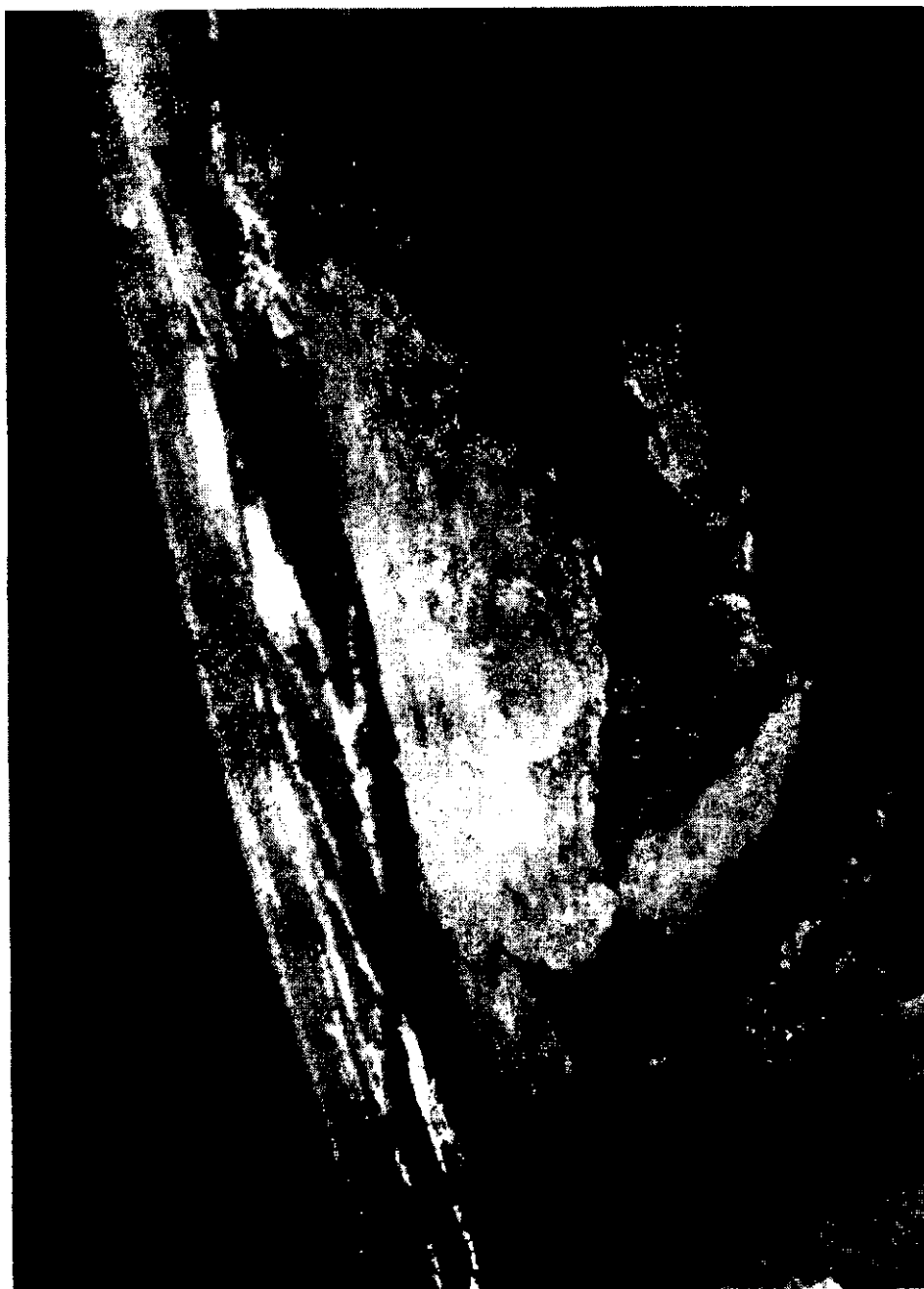
*On zničil neposlušnou zem,
on spálil život přívrženců slova zlého,
on dští kamení a oheň na nepřátele.*

O tom, že čin uskutečnili dva bohové, Ninurta a Ner-gal, o tom, že Anunnakové, kteří hlídali kosmodrom, byli předem varováni a uprchli tak, že „vystoupili do nebeské bány“, se připomíná v jednom babylonském textu, v němž jeden král vypráví o závažných událostech, které se udály „za vlády jednoho dřívějšího krále“. Zde jsou králova slova:

*V té době,
za vlády předešlého krále, se vše změnilo.
Dobro se vzdálilo, trápení bylo běžné.
Pán [bohů] se rozhněval,
pocítil vztek.
Pak vydal rozkaz:
bohové nechť opustí ono místo...
Ti dva rozhodnutí spáchat zlý čin,
nechali strážce poodstoupit;
jeho ochránci vystoupili do nebes bány.*

Text o Kedorlaómerovi, který odhaluje totožnost bohů podle jejich přídomků jako Ninurta a Nergala, událost popisuje takto:

*Enlil, jenž seděl na trůně ve výši,
byl zachvácen hněvem.
Ničitelé znovu chystali zlý čin:
Ten, který spaluje ohněm [Išum/Ninurta]
a ten, který vládne zlému větru [Erra/Nergal]
společně spáchali zlý skutek.*

Obr. 105

Před těmi dvěma bohové uprchli, uprchli před velkým ohněm.

Cíl, z něhož vyhnali bohy, kteří jej hlídali, byl kosmodrom s odpalovací rampou:

*Tu, jež se tyčila v ústrety Anuovi, poničili;
Její tvář nechali pohasnout, místo zpustnout.*

Tak byl kosmodrom, kvůli němuž již bohové svedli nejednu válku, zcela zničen: horu, v níž bylo umístěno řídicí středisko, rozdrtil výbuch, odpalovací rampy byly srovnány se zemí, přilehlá

pláň, jejíž tvrdá půda sloužila raketoplánům jako přistávací dráha, zmizela a v jejím okolí nezůstal stát jediný strom.

Toto skvělé místo již nikdy neměl nikdo spatřit... ale jizva, která po něm onoho strašného dne na tváři země zůstala, je vidět dodnes! Je to ohromná prohlubeň, tak veliká, že je pozorovatelná pouze z výšky - byla odhalena teprve relativně nedávno, když se začaly pořizovat družicové snímky zemského povrchu (Obr. 105). Je to prohlubeň, pro niž vědci dosud nenalezli vysvětlení.

Na sever od tohoto záhadného jevu na povrchu Sinaj-ského poloostrova se táhne centrální sinajská náhorní plošina - pozůstatek jezera z předešlého geologického období; její rovná, tvrdá půda je ideální pro přistávání raketoplánů - podobně jako Edwardsova letecká základna v Mohavské poušti v Kalifornii je vhodná pro americké raketoplány.

Stojíme-li uprostřed této velké pláně na Sinajském poloostrově, jejíž pevná rovná půda posloužila v nedávné minulosti jako dějiště tankových bitev stejně jako dráha při-

Obr. 106

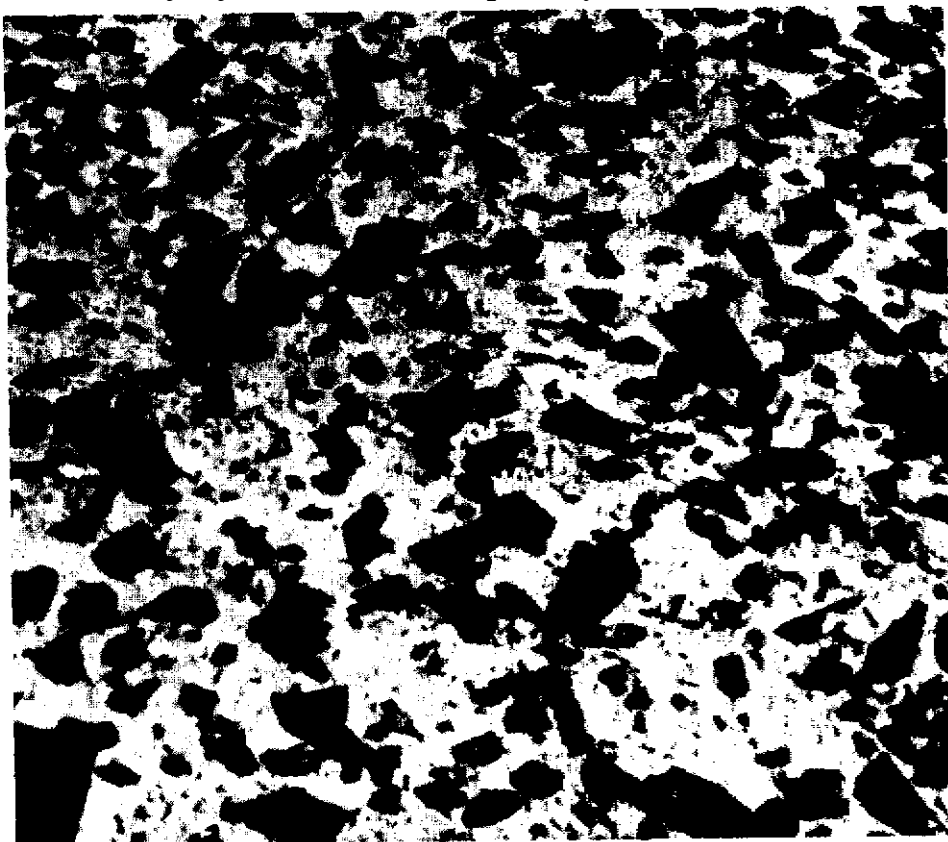
stávajícím raketoplánům ve starověku, vidíme v dálce hory, jež ji obklopují a sledují její oválný tvar. Na obzoru se tyčí hory z bílého vápence, ale tam, kde centrální plošina přechází do oblasti, kde se do ní zaryla obrovitá jizva, ostře kontrastuje černá barva země s okolní bělostí (Obr. 106).

Na Sinajském poloostrově však není černá přirozenou barvou, neboť se tam prolíná bílá barva vápence s červenými písky a vytváří paletu barev od jasně žluté přes světle šedou až k tmavě hnědé, až oči přecházejí, ale nikde není vidět černá, která v přírodě pochází od čedičových kamenů.

A přece tady, na centrální planině severovýchodně od toho záhadného obrovitého šrámu je půda zbarvená do-černa. Je to způsobeno - jak je jasně vidět na naší fotogra-gii - miliony a miliony droboučkových úlomků zčernalého kamene, které jako by nějaká obří ruka rozesela po celé oblasti (Obr. 107).

Pro tento kolosální šrám na tváři Sinajského poloostrova neexistuje žádné vysvětlení, od té doby, co bylo zpozorováno z velké výše a vyfotografováno družicemi NASA. Rovněž zatím nikdo nevysvětlil přítomnost zčernalých malých i větších kamenných úlomků rozetých po části centrální plošiny. Žádné vysvětlení také neexistuje - pokud se nezačteme do veršů dávných textů a nepřijmeme závěr, že tam v Abrahamově době stával kosmodrom s odpalovací rampou, který zničili Nergal a Ninurta atomovými zbraněmi: „Tu, jež se tyčila v ústrety Anuovi, poničili; Její tvář nechali pohasnout, místo zpusťnout.“

Kosmodrom, stejně jako hříšná města, přestaly existovat.

Obr. Jo7

Daleko odtud na západ, v samotném Sumeru, jaderné výbuchy ani jejich oslepující záři nikdo nepocítil ani nezpozoroval. Ale Nergalův a Ninurtův čin přece nezůstal bez povšimnutí, protože se ukázalo, že měl hluboký dopad na samotnou existenci Sumeru a jeho lidí.

Navzdory veškeré Ninurtově snaze přesvědčit Nergala, aby lidstvu neublížoval, jaderné výbuchy způsobily lidem velké utrpení. I když to bohové neměli v úmyslu, následkem explozí se zvedl mohutný vítr, radioaktivní vítr, který začal jako větrný vír:

Bouře a pustošivý vítr se přehnaly oblohou.

Potom se radioaktivní vír začal rozšiřovat a postupovat směrem k západu ve směru převládajících větrů vanoucích od Středozevního moře, a ponurá předpověď zániku Sumeru se vyplnila: Sumer se stal poslední obětí nukleární zkázy.

Katastrofu, k níž došlo na konci šestého roku Ibbisíno-va panování, popisuje několik žalozpěvů - dlouhých básní, které oplakávají zánik majestátního Uru a dalších středisek sumerské civilizace. Při jejich četbě si mimoděk vybavíme biblický Pláč Jeremjášův, který nařiká nad zkázou Jeruzaléma rukou Babyloňanů, a proto si první badatelé, kteří překládali sumerské žalozpěvy, mysleli, že mezopotámska katastrofa byla také následek invaze -tentokrát při srážce élamských a emorejských vojsk.

Po nálezech prvních tabulek se vědci domnívali, že zkázu utrpěl jenom Ur, a proto podle toho nazvali i překlady těchto textů. Avšak postupně byly objeveny další texty a ukázalo se, že Ur nebyl jediným postiženým městem a také že katastrofa zdaleka neměla jenom lokální charakter. Byly totiž nalezeny nejen žalozpěvy na neblahý osud Nippuru, Uruku a Eridu, ale některé texty obsahují i výčet postižených měst. Vypadá to, že zkáza započala na jihozápadě a šířila se k severovýchodu, až postihla celou jižní Mezopotámii. Bylo zřejmé, že všechna města postihla společná, náhlá katastrofa, která proběhla ve všech městech téměř současně - a ne pomalu a postupně, jak by tomu bylo například v případě postupující invaze. Mezi badateli například T. Jacobsen (autor díla *The Reign of Ibbi-Siri*) došel k závěru, že tato „neblahá událost“ nebyla dílem „barbarských nájezdníků“ a že ona katastrofa tedy zůstává „úplnou záhadou“.

„Pokud se vůbec kdy s určitostí dozvíme, co se v oněch letech přihodilo,“ píše Jacobsen, „to ukáže teprve čas; jsme přesvědčeni, že celý příběh dosud leží mimo naše chápání.“

Avšak hádanka se dá rozluštit, příběh se dá pochopit, pokud si spojíme katastrofu, jež postihla Mezopotámii, s jadernými výbuchy na Sinajském poloostrově.

Texty, pozoruhodně dlouhé a v mnoha případech i výtečně zachovalé, většinou začínají nářkem nad tím, že různí bohové náhle opustili všechny posvátné okrsky sumerských měst a své chrámy

„ponechali větru". Následuje živý popis zkázy způsobené nějakou katastrofou, například těmito verši:

*Města byla vylidněna, domy byly opuštěny, opuštěny jsou i stáje,
vyprázdněny ovčince. Sumerští volci už nestojí ve stájích, ovečky se
nepasou v ohradách. Voda v řekách zhořkla, pole zarostla
plevelem, pastviny jsou povadlé.*

Ve městech i vesničkách „matka nepečuje o své děti, otec jí neříká ‚Ženo moje!... děcko se nestaví na silné nožky, chůva nezpívá ukolébavku ... královská moc se vzdálila ze země."

Před koncem 2. světové války, než byla města Hirošima a Nagasaki zničena atomovými zbraněmi, jež na ně svrhly zkázu z oblohy, biblický příběh o Sodomě a Gomoře se dal číst tak, jak byl, včetně oné „síry a ohně", protože lepší vysvětlení neexistovalo. Pro ty badatele, kteří se ještě nesetkali s hrůzným obrazem nukleární zkázy, vyprávějí su-merské žalozpěvy o „Zpustošení Uru" nebo „Zpustošení Sumeru"; však je také tak nazvali. Jenže v těch textech nejde jen o zpustošení, jde o zánik všeho živého. Města zůstala, jenže bez lidí, zůstaly stát stáje, ale prázdné, vyprázdnily se i ovčí ohrady, řeky tekly dál, ale plné zhořklé vody, na polích rostl jenom plevel a tráva, která vyrašila na pastvinách, zchřadla.

Invaze, války, zabíjení - to všechno byla lidstvu do té doby důvěrně známá zla, ale toto, jak výslovně uvádějí žalozpěvy, bylo zcela zvláštní a dosud nevídané:

*Na zem sumerskou uhodila rána, člověkem nikdy nevídána:
Takovou dosud nikdo nezažil a ani nikdo nepřežil.*

Smrt nezpůsobila ruka nepřítelů, byla to neviditelná smrt, která „běží po ulici, spěchá po cestě; stojí člověku za zády - a přece ji nikdo nevidí; vchází do domů a její podoba je neznámá". Nebylo žádné ochrany před „tímto zlem, které napadlo zemi jako duch: ... Nejvyšší hradby, nejsilnější zdi zdolá jako potopa; žádné dveře ji nedokáží zastavit, žádná závora ji nezadrží; dveřmi proklouzne jako had, vedle závěsů vnikne dovnitř jako vítr." Ti, kteří se schovali za dveře, skáceli se za nimi, ti, kteří utekli na střechu, na střeše zahynuli; kdo vyběhl na ulici, smrt ho srazila na ulici: „Kašel a hleny oslabily hrud', ústa se plnila zpěněnou slinou ... slabost a malátnost je přepadla, nezdravá otupělost... jako zlé prokletí, bolavá hlava ... duch opustil jejich tělo." A když umírali, byla to strašlivá smrt:

*Zděšení lidé nemohli popadnout dech,
jak je zlý vítr zachvátil,
nedaroval jim další den...
Ústa se zalila krví,
krvavá hlava bezmocně klesla...
Jejich tvář zbledla tím zlým větrem.*

Zdrojem této neviditelné smrti byl mrak, který se objevil na obloze nad Sumerem a „pokryl zemi jako plášť, rozprostřel se nad ní jako plachta“. Ve dne byl hnědý a „slunce na obzoru zakryl temnotou“. V noci na okrajích světélkoval („Opásán strašlivým jasem plnil širou zem“) a zakryl měsíc: „při svém východu měsíc byl uhašen“. Smrtonosný mrak se pohyboval od západu k východu - „obklopen hrůzou a cestou rozsévaje strach“ - a byl hnán skučícím větrem směrem k Sumeru, „velikým větrem, jenž nad zemí spěchal, zlověstným větrem, jenž zavalil zem“.

Nebyl to však přírodní úkaz. Byla to „veliká bouře, kterou řídil Anu ... bouře, jež vzešla ze srdce Enlilova“. Byl to produkt sedmi strašlivých zbraní, „v jediném zplození byly zplozeny ... jako krutý hněv bohů; na západě byly zplozeny“. Zlověstný vítr, „nesoucí zkázu od města k městu, nesoucí hustý mrak, jenž zaclání slunce“, vznikl následkem „úderu blesku:“ „Z prostředka hor pak uhodil na zem, z planiny nelítostně vzešel.“

Ačkoli lidé byli zaskočeni, bohové dobře věděli, co ten zlověstný vítr způsobilo:

<i>Neblahý</i>	<i>záblesk</i>	<i>věštil</i>	<i>bouři</i>	<i>zlou, poslem</i>
<i>neblahý</i>	<i>záblesk</i>		<i>byl</i>	
<i>ničivé bouře;</i>			<i>chrabří</i>	<i>synové</i>
<i>Udatní</i>	<i>potomci,</i>			
<i>stali se posly ničivé rány.</i>				

Dva chrabří synové -Ninurta a Nergal - v „jediném zplození“ spustili sedm strašlivých zbraní, které vytvořil Anu a které v místě dopadu „vše vyrvaly z kořenů, vše rozkotaly“. Pradávná líčení jsou stejně živá jako moderní popis atomového výbuchu, podaný očitým svědkem: Jakmile byly „strašlivé zbraně“ shozeny z oblohy, rozzářilo se nesmírné světlo: „šířilo strašlivé paprsky do všech čtyř světových stran a sežehlo všechno jako oheň,“ praví se v jednom textu; v jiném, který lká nad Nippurem, připomíná „bouři, která vznikla v jediném úderu blesku“. Atomový mrak ve tvaru hříbu - „hustý mrak, jenž nese hluboký stín“ se vznesl k obloze; za ním následovaly „spěšné poryvy větru ... bouře, jež zuřivě zažehla nebe“. Potom se ho zmocnil vítr, jako obvykle vanoucí od západu k východu, a hnal jej k Mezopotámii: „ten hustý mrak, jenž nese stín z nebe, jenž nese zkázu od města k městu.“ Ne jeden, nýbrž několik textů dosvědčuje, že zlověstný vítr, který přihnal smrtonosný mrak, byl způsoben obrovskou explozí onoho památného dne:

*V onen den,
kdy nebe bylo rozdrceno
a země zasažena,
její tvář rozryta větrným vírem -
Když nebe se zatmělo
a pokrylo stínem ...*

Texty žalozpěvů identifikují místo, kde došlo ke strašlivým výbuchům, jako ležící „na západě“, poblíž „mořského nádra“ - což je grafický popis křivky pobřeží Středozemního moře u Sinajského poloostrova - z pláně „uprostřed hor“, později nazývané „nelítostné místo“. Na tom místě dříve stával kosmodrom, bylo to místo, odkud bohové vzlétali za Anuem. Navíc se v mnoha těchto místopisných zmínkách objevuje ještě nějaká hora. *Epos o Errovi* mluví o hoře poblíž „místa, odkud Velcí vzlétají“, a nazývá ji „Hora Nej-vyšší“; v jednom žalozpěvu se o ní mluví jako o „Hoře sku-čících tunelů“. Tento poslední přídomek připomíná popisy v textech o pyramidách: hory provrtané tunely se šikmými podzemními průchody, kudy cestovali egyptští faraónové na své pouti při hledání posmrtného života. Ve *Schodech k nebesům* jsme ji určili jako horu, kam dospěl Gilgameš při své pouti do místa raket na Sinajském poloostrově.

V žalozpěvu se dočteme, že z této hory byl smrtonosný mrak odnesen ve směru převládajících větrů na východ až „k hranicím Anšanu“ v Zagroských horách a zasáhl celý Sumer od Eridu na jihu až k Babylonu na severu. Neviditelná smrt se pohybovala pomalu nad Sumerem a její přelet trval dvacet čtyři hodiny - den a noc, které se připomínají v žalozpěvech, jako je například tento z Nippuru: „Toho dne, toho jediného dne; oné noci, oné jedině noci... bouře, úderem blesku zrozená, celý lid Nippuru k zemi srazila.“

Žalozpěv z Uruku sugestivně popisuje zmatek, jaký zavládl mezi bohy i obyvatelstvem. Text konstatuje, že Anu a Enlil přehlasovali Enkiho a Ninkí, když „rozhodli o obecném souhlasu“ použít jaderné zbraně a dodává, že žádný z bohů nepředvídal ty strašlivé následky: „Velcí bohové zbledli nad jejich velikostí“, když po výbuchu viděli, jak „nesmírné paprsky dosáhly k nebi [a] země se zachvěla až ke svému jádru“.

Jakmile se začal zkázonosný vítr „rozprostírat k horám jako síť“, sumerští bohové začali spěšně opouštět svá milovaná města. Text známý jako *Nářek nad zkázou města*

Uru vypočítává všechny velké bohy a některé z jejich důležitých synů a dcer, kteří „před větrem opustili“ města a velké chrámy Sumeru. Text nazvaný *Nářek nad zkázou Sumeru a Uru* dodává dramatické podrobnosti o tomto kvapném úprku. Například „Ninchursag hořce plakala“, když utíkala z Isinu; Nanše naříkala „Ó, mé zpusťované město“, když „její milované sídlo potkalo neštěstí.“ Inanna nakvap opustila Uruk a vydala se k Africe v „ponorném člunu“; přitom si stěžovala, že v Uruku musela nechat všechny šperky a další majetek... Ve svém vlastním žalozpěvu nad Urukem Inanna/Ištar oplakává zničení města a svého chrámu zkázonosným větrem, který byl „v jedině chvílce, v krátkém okamžiku zrozen uprostřed hor“, a proti němuž není obrany.

Úžasný popis strachu a zmatku, který mezi bohy a lidmi zavládl, když se zkázonosný vítr přibližoval, přináší text *Nářek nad Urukem*, který byl napsán mnohem později, v době obnovy. Když byli „věrní občané Uruku zachvázeni hrůzou“, domácí bohové, kteří měli na starost správu a blahobyt města, vyhlásili poplach. „Vstávejte!“ volali na lidi uprostřed noci; utečte, radili jim „ukryjte se ve stepi!“ Ale pak sami „tito bohové se dali na útěk ... zmizeli nezná-mými-cestami“. Text ponuře prohlašuje:

Tak všichni bohové uprchli z Uruku; Od něj se vzdálili; V horách se ukryli, zmizeli do dálných plání.

Obyvatelstvo Uruku zůstalo bez vedení, bylo bezmocné, propukl chaos. „Davové zděšení propuklo v Uruku ... jako by všichni pozbyli zdravého rozumu.“ Lidé vtrhli do svatyní, rozbíjeli, co našli uvnitř a ptali se: „Proč bohové odvrátili své laskavé oči? Kdo zavinil takové trápení a nářek?“

Avšak na jejich otázky nikdo neodpovídal; a když se zká-zonosná bouře přehnal, „lidé leželi na hromadách... ticho se rozestřelo nad Urukem jako plášť“.

Ninki, jak se dočteme v *Nářku nad Eridu*, uprchla ze svého města do bezpečného útočiště v Africe: „Ninki, veliká paní, jako pták odlétla ze svého města.“ Avšak Enki odešel z Eridu jenom do takové vzdálenosti, aby nebyl zasažen smrtonosným větrem, ale aby i přesto mohl sledovat osud města: „Jeho pán zůstal za hranicemi svého města ... Otec Enki stál za městem ... pro osud zlý, jenž postihl město, plakal hořké slzy.“ Mnozí jeho věrní poddaní ho následovali a utábořili se s ním na okraji města. Celý den a celou noc pozorovali, jak bouře „vztáhla ruku“ na Eridu.

Poté, co „smrtonosná bouře odešla z města a přehnal se krajinou“, Enki se vrátil, aby prozkoumal Eridu; našel město „zadušené tichem ... jeho lid ležel mrtvý v hromadách“. Ti, kteří přežili, se na něho obraceli s nářkem: „Ó, Enki,“ volali, „to město je prokleté, jako by bylo nám cizí!“ a neustále se vyptávali, kam mají jít a co mají dělat. Avšak ačkoliv se zkázonosný vítr přehnal, ve městě stále ještě nebylo bezpečno, a Enki „se zdržoval mimo město, jako by je neznal“. Enki „opustil dům Eridu“ a vedl „ty, kdož byli vyhnáni z Eridu“ do pouště, „někam do nepřátelské země“; tam potom za pomoci svých vědeckých znalostí dokázal přeměnit plody nějakého „špatného stromu“ tak, že byly jedlé.

Ze severního okraje oblasti, kam smrtonosný vítr mířil, z Babylonu, vyslal vyděšený Marduk naléhavý vzkaz svému otci Enkimu s prosbou o radu, jakmile se mrak přiblížil k městu: „Co mám dělat?“ Enkiho rada, kterou Marduk tlumočil svým příznivcům, zněla: ať ti, kteří mohou, město opustí - ale jenom směrem na sever. A podobně jako Lota varovali oni dva poslové, i lidem Babylonu se dostalo upozornění, že na útěku se nemají „otáčet ani ohlížet zpět“.

Také si s sebou neměli brát žádné potraviny ani nápoje, protože se jich patrně „dotkl zlý duch“. Pokud by nemohli z města uprchnout, Enki jim poradil, aby se ukryli pod zemí: „Jděte do komory pod zemí, do temnoty“, dokud zlý vítr neodvane.

Protože bouře postupovala dosti pomalu, někteří bohové se zdrželi, což několika z nich přišlo draho. V Lagaši „matka Bau hořce plakala pro svůj posvátný chrám, pro své město“. Ačkoli Ninurta odešel včas, jeho družka se nedokázala přimět k odchodu. Tak dlouho se zdržovala, tak stále volala: „Ó mé město, mé město“, že ji to málem stálo život:

*Onoho dne paní
bouře dostihla;
Bau, jako by byla smrtelná,
nechala se bouří dostihnout...*

V Uru se z žalozpěvů (z nichž jeden zkomponovala sama Ningal) dozvídáme, že Nannar a Ningal nechěli uvěřit, že by konec Uru byl neodvratný. Nannar adresoval dlouhou a cituplnou prosbu svému otci Enlilovi, zda by nebylo možno katastrofu odvrátit. Avšak „Enlil odpověděl svému synu Sínovi“, že osud se nedá změnit:

Uru bylo svěřeno kralování -

ne však panování navěky.

Od dávných časů, kdy Sumer byl založen,

do doby dnešní, kdy lid se rozmnožil -

Kdo to kdy viděl, by království trvalo věčně?

Zatímco Nannar vysílal prosby, Ningal ve své dlouhé básni vypráví, že „bouře se stále hnala kupředu, její vytí vše přehlušovalo“. Byl bílý den, když smrtící vítr dorazil k Uru, „ačkoli byl den, stále se ještě chvěji,“ napsala Nin-gal, „před pachem toho dne jsme neuprchli.“ Když nastala noc, „v Uru se zvedl žalostný nářek“; bůh a bohyně přesto zůstávali dále na místě; „před nepřízní noci jsme neprch-li,“ prohlašuje bohyně. Potom pohroma zasáhla i velký zik-kurat v Uru a Ningal si uvědomila, že Nannar „byl zachvácen zlověstnou bouří“.

Ningal a Nannar strávili přízračnou noc, o níž Ningal prohlásila, že na ni nikdy nezapomene, „v termitím domě“ (podzemní komoře) uvnitř zikkuratu. Teprve následujícího dne, když „bouře se již přehnala za město“, „Ningal v touze opustit své město ... rychle si oblékla šat“, a společně s otřeseným Nannarem odešli z města, které oba tolik milovali.

Na odchodu z města viděli pouze smrt a zmar: „lidé jak hliněné střepy leželi v uličkách; v okolí vznešených městských bran, kudy se tak rádi procházivali, ležela mrtvá těla; i na širokých třídách, kde bývaly slavnosti i na ulicích, kde se tak rádi procházivali, ležela mrtvá těla; na místech, kde se slavily svátky celé země, mrtvoly ležely v hromadách.“ Mrtvé nikdo nepohřbíval: „mrtvoly jako tuk ležící na slunci samy se roztékaly.“

A tehdy Ningal pozvedla hlas k velkému nářku nad městem Ur, kdysi majestátním městem, metropolí Sumeru, hlavním městem říše:

Ó domove Sínův v Uru, trpko je popatřit na tvou zkázu... Ó Ningal,

jejíž země zahynula, nechť je tvé srdce jako voda! Město je náhle

jako cizí, jak mohu dále žít? Dům se proměnil v slzavý dům, mé

srdce je jako voda ...

Město Ur i jeho chrámy zůstaly napospas větru.

Celá jižní Mezopotámie byla zničená, její půda i voda otrávené smrtícím větrem: „Na březích Tigridu a Eufratu rostou pouze choré byliny ... V mokřinách roste rákos s nemocnými klasy, který zahrňuje a páchne ... V sadech a zahradách nikdo nic nového nesází, ty staré rychle pustnou... Pole nikdo motykou neokopává, nikdo neseje zrno do země, v polích neznějí písňe.“ Na venkově jsou postižena i zvířata: „Na loukách velkého i drobného zvířectva ubývá, vše, co je živé,

umírá." I domácí zvířata postihla zkáza: „Oveček stáda zhynula ve větru ... V ovčinci neslyšet, jak se točí máselnice ... Z chlévů již nikdo nezíská máslo ni sýr... Ninurta připravil Sumer o mléko."

„Bouře rozdrtila zemi, smetla vše; kvílíc jak vichřice přelétla nad zemí, nikdo jí neunikl; vylidnila města, vylidnila domy ... Nikdo nechodí silnicí, nikdo nehledá stezky."

Zkáza Sumeru byla dokonána.

EPILOG

Sedm let poté, co smrtonosný vítr zničil Sumer, se začal opět objevovat život. Ale Sumer už nebyl mocná říše, ovládající jiné, sám se stal okupovanou zemí, kde jakýs takýs pořádek udržovala na jihu élamská vojska a na severu gu-tejšťí vojáci.

Isin, který nikdy předtím nebyl význame město, byl vybrán jako dočasné administrativní centrum a bývalý guvernér Máři byl zvolen, aby vládl celé zemi. Dokumenty z té doby zaznamenávají stížnost, že někdo, „kdo nepochází ze sumerského semene" dostal do rukou otěže Sumeru. Jak o tom svědčí jeho semitské jméno - Išbi-Erra -byl to Nergalův příznivec a jeho jmenování bylo určitě součástí dohody mezi Nergalem a Ninurtou.

Někteří badatelé nazývají desetiletí, jež následovala po zániku Uru, dobou temna mezopotámské historie. O těchto těžkých dobách toho víme málo, kromě toho, co nám odhalují stručné každoroční formule. Išbi-Erra zvýšil bezpečnost, sem tam něco opravil a snažil se posílit svou světskou moc. Rozpusťil cizineckou posádku, která hlídala Ur, a poté, co rozšířil svou vládu i na toto město, začal si dělat nárok na nástupnické právo králů Uru; avšak jenom několik ze znovu osídlených měst uznalo jeho nadvládu, a v Larse se několikrát proti němu vzepřel mocný místní náčelník.

Asi o rok nebo o dva později se Išbi-Erra snažil přidat ke svému světskému titulu ještě náboženskou autoritu, když se zmocnil správy Nippuru, kde vztyčil posvátné znaky Enlila a Ninurty. Avšak svolení přišlo pouze od Ninurty a velcí bohové z Nippuru neprojevíli žádné sympatie nebo zůstali lhostejní. V touze po další podpoře Išbi-Erra jmenoval kněze a kněžky, aby se mohl obnovit kult Nannara, Ningal a Inanny. Ale zdá se, že srdce lidu už patřilo někomu jinému: jak je patrné z početných textů *Šurpu* („Očištění"), byl to Enki a Marduk - zejména Enki,

který za využití svých; výjimečných vědeckých znalostí (v očích prostých lidí to; byly „čarovné síly“) dokázal vyléčit nemocné, vyčistit vodu a půdu, takže se zase mohlo začít s pěstováním potravin.

Vnásledujícím půlstoletí, kdy vládli v Isinu dva Išbi-Er-rovi nástupci, se země pomalu vracela k normálu; v zemědělské i řemeslné výrobě nastalo oživení, byl obnoven domácí i zahraniční obchod.

Avšak teprve po uplynutí sedmdesáti let od znesvěcení chrámu v Nippuru - stejný časový úsek se později uplatnil i v případě znesvěceného chrámu v Jeruzalémě - směl třetí panovník na trůně v Isinu, Išme-Dagan, přikročit k jeho přestavbě. V dlouhé básni o dvanácti strofách, věnované Nippuru, popisuje, jak božský pár reagoval na jeho prosby o obnovu města a jeho velkého chrámu, aby „bylo opět vystavěno zdivo Nippuru“ a aby se „do Nippuru vrátily božské tabulky“.

Vzemi propukl velký jásot, když byl roku 1953 př. Kr. znovu zasvěcen velký chrám Enlilovi a Ninlil; teprve tehdy byla velká města Sumeru a Akkádie oficiálně prohlášena za obyvatelná.

Oficiální návrat k normálu však posloužil pouze k tomu, že mezi bohy opět propukly staré rozepře. Nástupce Išme--Dagana nosil jméno, které naznačovalo jeho spřízněnost s Ištar. Tomu ovšem Ninurta udělal krátký konec a další panovník v Isinu - vůbec poslední, který měl sumerské jméno - byl jedním z jeho stoupenců. Avšak tento Ninurtův nárok na obnovenou zemi se nedal udržet: koneckonců to byl Ninurta, kdo zavinil zkázu Sumeru, byť nepřímou. Jak je patrné ze jména dalšího nástupce na trůně, i Sin toužil po upevnění své autority; avšak dny jeho nadvlády a moci Uru byly nenávratně pryč.

A tak nakonec z moci svého úřadu Anu a Enlil vyhověli Mardukovým nárokům, které vznášel na svrchovanou moc nad Babylonem. Babylonský král Chammurapi připomíná toto osudové rozhodnutí v preambuli ke svému zákoníku těmito slovy:

*Vznešený Anu, pán
nad bohy, kteříž nebes sestoupili na zemi,
a Enlil, pán nebe a země,
který určuje její osudy,
rozhodl, že Marduk, Enkiho prvorozený,
nade vším lidstvem bude vládnout jako Enlil.
Učinil ho velkým mezi bohy, kteří pozorují a vidí,
Nazval Babylon jménem, jež má být vzýváno,
učinil jej největším ve světě
a v jeho středu ustanovil Marduka,
aby mu kraloval navěky.*

Babylon a po něm Asýrie se vzepjaly k velikosti. Sumer zanikl, avšak v daleké zemi přešel štafetový kolík jeho dědictví z ruky Abrahama a jeho syna Izáka do ruky Jákoba, který dostal nové jméno Izrael.

Kroniky Země: chronologický přehled

Udalo se I. Události před potopou před lety

- 450.000 Na Nibiru, vzdálené oběžnici naší sluneční soustavy hrozí životu postupné vyhynutí, protože atmosféra planety je narušená. Vládce Alalu, svržen Anuem, prchá ve vesmírné lodi a nachází útočiště na Zemi. Zjišťuje, že na Zemi se nachází zlato, jehož pomocí by se dala atmosféra Nibiru zachránit.
- 445.000 Anunnakové, vedení Enkim, synem Anuovým, přistávají na Zemi a zakládají Eridu - první pozemskou stanici - s cílem získávat zlato z vod Perského zálivu.
- 430.000 Pozemské klima se otepluje. Na Zemi přilétají další Anunnakové, s nimi i Enkiho nevlastní sestra Ninchursag, hlavní lékařka.
- 416.000 Jelikož se získávání zlata nedaří, na Zemi přilétá Anu se svým právoplatným dědicem Enlilem. Je rozhodnuto otevřít doly na jihu Afriky a získávat životně důležité zlato dolováním. Enlil a En-ki metají los o své funkce: Enlil získává vedení pozemské mise, Enki odchází do Afriky. Při odletu ze Země je Anu vyzván Alaluovým vnukem.
- 400.000 V jižní Mezopotámii funguje sedm osad a zařízení, mezi nimiž je kosmodrom (Sippar), řídicí středisko mise (Nippur), hutnické centrum (Badtibira) a zdravotnické centrum (Šurup-pak). Zlatonosná ruda se dopravuje z Afriky po lodích; zušlechtěný kov je vysílán na orbitální stanice, které spravují Igičové, a odtud se překládá na vesmírné lodi, které periodicky přilétají z Nibiru.
- 380.000 Alaluův vnuk si získává podporu Igičů a usiluje o získání nadvlády nad celou Zemí. Enlilovci vítězí ve válce se starými bohy.
- 300.000 Anunnakové, kteří dolují zlato, se vzbouří. Enki s pomocí Ninchursag stvoří primitivní dělníky prostřednictvím genetické úpravy opičí samice. Primitivní dělníci

převezmou těžkou práci za Anunnaky. Enlil vtrhne do dolů a unese primitivní dělníky do Edinu v Mezopotámii. Dělníci dostanou schopnost rozmnožování, Homo sapiens se začíná množit.

200.000 S nástupem nové doby ledové dochází k útlumu života na Zemi.

100.000 Klima se opět otepluje. Anunnakové (totožní s biblickými nefily) se k velkému Enlilovu znechucení žení s dcerami člověka.

75.000 Začíná „prokletí Země“ - další doba ledová. Tlupy regresivních lidských typů se bezcílně potulují po Zemi. Přežívá cromagnonský člověk.

49.000 Enki a Ninchursag povyšují lidi, kteří vzešli ze spojení s Anunnaky, aby vládli v Šuruppaku. Rozzlobený Enlil plánuje vyhubení lidstva.

13000 Enlil si uvědomí, že blížící se oblet Nibiru v blízkosti Země bude mít za následek obrovskou slapovou vlnu. Donutí Anunnaky k přísaze, že hrozící katastrofu před lidstvem zatají.

roky př. Kr. II. Události po potopě

11.000 Enki ruší přísahu a dává pokyny Ziusudrovi/No-emu ke stavbě ponorné lodi. Potopa se přelije přes Zemi; Anunnakové z kosmické lodi na oběžné dráze sledují dokonalou zkázu.

Enlil souhlasí s tím, že těm z lidí, kteří přežili, dá nářadí a osivo. Ve výše položených oblastech začíná zemědělství. Enki domestikuje zvířata.

10.500 Potomkům Noeho jsou přiděleny tři oblasti. Ni-nurta, Enlilův první syn, staví přehradu v horách a svádí vodu do říčních koryt, aby byla Mezopotámie obyvatelná; Enki žádá zpět údolí Nilu. Sinajský poloostrov si ponechají Anunna-kové, aby zde vystavěli po potopě nový kosmodrom; řídicí centrum je vybudováno na hoře Moria (budoucí Jeruzalém).

9780 Ra/Marduk, Enkiho prvorozený syn, rozděluje vládu nad Egyptem mezi Usira a Sutecha.

9330 Sutech se zmocní Usira a rozseká jej na kusy, sám získává vládu nad údolím Nilu.

8970 Hór chce pomstít svého otce Usira, rozpoutá první válku u pyramid. Sutech prchá do Asie, zmocní se Sinajského poloostrova a Kanaánu.

8670 Enlilovci protestují proti tomu, že Enkiho potomci mají přístup ke všem vesmírným zařízením, začíná druhá válka u pyramid. Vítězný Ninurta odnese z Velké pyramidy veškeré přístroje.

Ninchursag, nevlastní sestra Enkiho a Enlila, svolává mírovou konferenci. Potvrzeno rozdělení Země. Vláda nad Egyptem se přesouvá z dynastie Ra/Marduka na Thovta. Stavba Heliopole jako orientačního bodu.

8500 Anunnakové staví předsunutá stanoviště na cestě k vesmírným zařízením; jedno z nich je Jericho.

7400 Období míru trvá, Anunnakové seznamují lidstvo s dalšími vymoženostmi; začíná mladší doba kamenná. V Egyptě vládou polobohové.

3800 V Sumeru vzniká městská civilizace, když tam Anunnakové obnovují Stará města; první jsou Eridu a Nippur.

Anu přilétá na Zemi na oficiální návštěvu. Na jeho počest je postaveno nové město Uruk (Erek); Anu proměňuje jeho chrám v sídlo pro svou milovanou vnučku Inannu/Ištar.

př. Kr. III. Království na Zemi

3760 Lidstvo dostává možnost panovat. Jako první hlavní město pod Ninurtovou záštitou vzniká Kiš. V Nippuru začíná kalendář. V Sumeru (První oblast) vzkvétá civilizace.

3450 Nejvyšší postavení v Sumeru získává Nan-nar/Sín. Marduk prohlašuje Babylon za „Bránu bohů“. Incident u „babylonské věže“. Anunnakové zmatou lidem jazyky.

Marduk/Re se vrací do Egypta, když se jeho převrat nezdařil. Sesazuje Thovta a zajímá jeho mladšího bratra Dumuziho, který se zasnoubil s Inannou. Dumuzi přichází nešťastnou náhodou o život. Marduk je zaživa uvězněn ve Velké pyramidě. Poté, co je zachráněn prokopáním bezpečnostní šachty, odchází do vyhnanství.

3100 350 let chaosu končí nastolením prvního faraóna na trůn v Memfisu. Civilizace přechází i do Druhé oblasti.

2900 Královská moc Sumeru přenesena do Uruku. Inanna získává vládu nad Třetí oblastí; začíná civilizace v údolí Indu.

- 2650 Hlavní město sumerského království se stěhuje z místa na místo. Úpadek královské moci. Enlil ztrácí trpělivost s množícím se lidstvem.
- 2371 Inanna se zamiluje do Sarru-Kina (Sargona). Sargon zakládá nové hlavní město Agad (Akkad). Vzniká akkadská říše.
- 2316 Sargon touží po vládě nad všemi čtyřmi oblastmi, odnáší posvátnou půdu z Babylonu. Další fáze konfliktu Marduk/Inanna. Situace se uklidní poté, co Mardukův bratr Nergal přijede z jižní Afriky do Babylonu a Marduka přesvědčí, aby Mezopotámii opustil.
- 2291 Na trůn Akkadu nastupuje Naramsín. Válečnice Inanna ho ovlivní, aby vstoupil na Sinajský poloostrov a vpadl do Egypta.
- 2255 Inanna se chopí moci v Mezopotámii; Naramsín zneuctí Nippur. Velcí Anunnakové zničí město Agad. Sumer a Akkad okupován cizími jednotkami, které zachovávají věrnost Enlilovi a Ni-nurtovi.
- 2220 Za panování osvícených vladařů z Lagaše se su-merská civilizace znovu pozvedá. Thovt pomáhá králi Gudeovi postavit chrám-zikkurat zasvěcený Ninurtovi.
- 2193 V rodině královského kněze se narodil Abrahamův otec Terach.
- 2180 Rozdělení Egypta: přívrženci Re/Marduka obdrží jižní část, faraónové, kteří jsou proti němu, získávají trůn Dolního Egypta.
- 2130 Jelikož Enlil a Ninurta často pobývají mimo, centrální vláda v Mezopotámii oslabuje. Inan-nin pokus získat královskou moc v Uruku nemá dlouhé trvání.

př. Kr. IV. Neblahé století

- 2123 V Nippuru se narodil Abraham.
- 2113 Enlil svěruje země Šémovy Nannarovi; Ur je prohlášen hlavním městem nové říše. Urnam-mu nastupuje na trůn, je jmenován ochráncem Nippuru. Nippurský kněz Terach, Abrahamův otec, odchází do Uru, aby navázal kontakty s jeho královským dvorem.
- 2096 Urnammu umírá v bitvě. Lidé považují jeho smrt za zradu od Anua a Enlila. Terach s rodinou odchází do Charránu.

2095 Na trůn v Uru nastupuje Šulgi, posiluje imperiální svazky. Říše vzkvétá, Šulgi padne do osidel Inanniných půvabů, stává se jejím milencem. Dává Élamským Larsu za jejich službu v cizinecké legii.

2080 Thébský princ věrný bohu Re/Mardukovi táhne za Mentuhotepa I. směrem na sever. Nabu, Mar-dukův syn, získává v západní Asii přívržence pro svého otce.

2055 Na Nannarův rozkaz vysílá Šulgi élamská vojska potlačit nepokoje v kanaánských městech.

Élamští se dostanou až k bráně Sinajského poloostrova a ke kosmodromu, který je na něm umístěn.

2048 Šulgi umírá. Marduk se stěhuje do země Cheti-tů. Abraham je poslán do jižního Kanaánu s elitní jednotkou jezdců.

2047 Amarsín (biblický Amráfel) se stává králem Uru.
Abraham odchází do Egypta, kde zůstane pět let, potom se vrací s dalšími vojáky.

2041 Amarsín pod vedením Inanny vytváří koalici králů východu, potom začíná vojenskou expedici na Kanaán a Sinaj. Vůdcem je élamský Ke-dorlaómer. Abraham zarazí jejich postup před bránou ke kosmodromu.

2038 Šúsín nastoupí po Amarsínovi na trůn Uru a říše se rozpadá.

2029 Ibbisín nastupuje na trůn po Šúsínovi. Západní provincie stále více podporují Marduka.

2024 Následován svými přívrženci, Marduk táhne do Sumeru, usedne na trůn v Babylonu. Boje se rozšíří i do střední Mezopotámie. Nippurská ve-lesvatyně je znesvěcena. Enlil žádá trest pro Marduka a Nabua; Enki nesouhlasí, avšak jeho syn Nergal se postaví na stranu Enlila.

Když Nabu začne povzbuzovat své kanaánské příznivce, aby se zmocnili kosmodromu, Velcí Anunnakové souhlasí s použitím jaderných zbraní. Nergal a Ninurta zničí kosmodrom a vzpurná kanaánská města.

2023 Vítr nese radioaktivní mrak k Sumeru. Lidé umírají strašlivou smrtí, zvířata hynou, voda je otrávená, půda spálená. Sumer a jeho velká civilizace je v troskách. Její dědictví přejímá Abraham, když - ve 100 letech - počne legitimního dědice: Izáka.

Literatura

Kromě děl uvedených přímo v textu autor při práci čerpal z těchto pramenů:

I. Studie, články a zprávy v různých číslech následujících periodik:

Abhandlungen der Deutschen (Preussischen) Akademie der Wissenschaften zu Berlin (Berlin)
Abhandlungen

der Deutschen Orient-Gesellschaft (Berlin) Abhandlungen
der Heidelberger Akademie der

Wissenschaften, Philo.-hist. Klasse (Heidelberg)

Abhandlungen für die Kunde des Morgenlandes (Leipzig)

Acta Orientalia (Oslo)

Acta Societatis Scientiarum Fennica (Helsinki) Aegyptologische Forschungen (Hamburg-New
York) Der Alte Orient (Leipzig) Alter Orient und Altes Testament (Kevalaer/

Neukirchen-Vluyn) Altorientalische Bibliothek (Leipzig) Altorientalische Forschungen
(Leipzig) Altorientalische Texte und Untersuchungen (Leiden) Altorientalische Texte zum Alten
Testament (Berlin und
Leipzig)

American Journal of Archaeology (Concord, Mass.) American Journal of Semitic Languages and
Literature (Chicago)

American Oriental Series (New Haven) American Philosophical Society, Memoirs
and Transactions

(Philadelphia) Analecta Biblica (Roma) Analecta Orientalia

(Roma)

Anatolica (Istanbul) Anatolian Studies (London)

Annual of the American Schools of Oriental Research

(New Haven) Annual of the Palestine Exploration Fund (London) The Antiquaries journal
(London) Antiquités Orientales (Paris) Antiquity (Gloucester) Archiv für Keilschriftforschung
(Berlin) Archiv für Orientforschung (Berlin) Archiv orientální (Praha) The Assyrian Dictionary
(Chicago) Assyriologische Bibliothek (Leipzig) Assyriological Studies (Chicago) Ausgaben der
Deutschen Orient-Gesellschaft in Assur
(Berlin)

Babyloniaca (Paris)

Babylonian Expedition of the University of Pennsylvania:

Cuneiform Texts (Philadelphia) *Babylonian Inscriptions in the Collection of J. B. Nies* (New Haven)
Babylonian Records in the Library of J. Pierpont Morgan (New Haven) *Beiträge zur Assyriologie und semitischen Sprachwissenschaft* (Leipzig) *Berliner Beiträge zur Vor- und Frühgeschichte* (Berlin)
Berliner Beiträge zur Keilschriftforschung (Berlin) *Biblica et Orientalia* (Rome) *The Biblical Archaeologist* (New Haven) *Biblical Archaeology Review* (Washington) *Bibliotheca Mesopotamica* (Malibu) *Bibliotheca Orientalis* (Leiden) *Bibliothèque de l'École des Hautes Etudes* (Paris) *Boghazkôï-Studien* (Leipzig) *Die Boghazkôï-Texte im Umschrift* (Leipzig) *British Schools of Archaeology in Egypt: Egyptian Research Account Publications* (London)
Bulletin of the American Schools of Oriental Research (Jerusalem and Baghdad; Baltimore and New Haven) *Bulletin of the Israel Exploration Society* (Jerusalem)

Calcutta Sanskrit College Research Series: Studies (Calcutta) *The Cambridge Ancient History* (Cambridge) *Chicago University Oriental Institute, Publications* (Chicago) *Columbia University Oriental Studies* (New York) *Cuneiform Texts from Babylonian Tablets in the British Museum* (London) *Cuneiform Texts from Nimrud* (London)

Découvertes en Chaldée (Paris)
Deutsche Orient-Gesellschaft, Mitteilungen; Senseschriften (Berlin)
Deutsches Morgenlandische Gesellschaft, Abhandlungen (Leipzig)

Egypt Exploration Fund, Memoirs (London) *Eretz-Israel: Archaeological, Historical and Geographical Studies* (Jerusalem) *Ex Oriente Lux* (Leipzig)
Expedition: The Bulletin of the University Museum (Philadelphia)

Forschungen und Fortschritte (Berlin) *France: Delegation en Perse, Mémoires* (Paris) *France: Mission Archéologique de Perse, Mémoires* (Paris)

Handbuch der Archäologie (München) *Handbuch der Orientalistik* (Leiden/Köln) *Harvard Semitic Series* (Cambridge, Mass.) *Hebrew Union College Annual* (Cincinnati) *Heidelberger Studien zum Alien Orient* (Wiesbaden) *Hittite Texts in Cuneiform Character from Tablets in the British Museum* (London)
Inventaires des tablettes de Tello (Paris)
Iran (London)
Iranica Antiqua (Leiden)
Iraq (London)
Institut Français d'Archeologie Orientale: Bibliothèque d'Étude, Mémoires (Cairo) *Israel Exploration Journal* (Jerusalem)
Israel Oriental Studies (Jerusalem)

Jena University: Texte und Materialien, Frau Prof. Hilprecht Sammlung (Leipzig) *Jewish Palestine Exploration Society, Bulletin* (Jerusalem) *Journal of the American Oriental Society* (New York and New Haven)
Journal of the Ancient Near Eastern Society of Columbia

University (New York) Journal Asiatique (Paris)
Journal of Biblical Literature and Exegesis (Middletown, Conn.)
Journal of Biblical Literature (Philadelphia)
Journal of Cuneiform Studies (New Haven)
Journal of Egyptian Archaeology (London)
Journal of Jewish Studies (Oxford)
Journal of Near Eastern Studies (Chicago)
Journal of the Palestine Oriental Society (Jerusalem)
Journal of the Royal Asiatic Society (London)
Journal of Sacred Literature and Biblical Record (London)
Journal of Semitic Studies (Manchester)
Journal of the Society of Oriental Research (Chicago)
Journal of the Transactions of the Victoria Institute (London)

Kadmos (Berlin)
Keilinschriftliche Bibliothek (Berlin) Keilschrifttexte aus Assur historischen Inhalts (Leipzig)
Keilschrifttexte aus Assur religibsen Inhalts (Leipzig) Keilschrifttexte aus Assur verschiedenen
Inhalts (Leipzig) Keilschrifttexte aus Boghazkôï (Leipzig) Keilschrifturkunden aus Boghazkôï
(Berlin)
Königliche Museen zu Berlin: Mitteilungen aus den
Orientalischen Sammlungen (Berlin) Königliche Akademie der Wissenschaften
zu Berlin: Abhandlungen (Berlin)

Leipziger Semitischen Studien (Leipzig)

Mémoires de la Delegation archéologique en Iran (Paris) Mesopotamia (Copenhagen)
Mitteilungen der Altorientalischen Gesellschaft (Berlin) Mitteilungen des Institutsfür
Orientforschung (Berlin) Mitteilungen der vorderasiatisch-aegyptischen Gesellschaft (Berlin)
The Museum Journal (Philadelphia)
Museum Monograms, the University Museum (Philadelphia)

Old Testament and Semitic Studies (Chicago)
Oriens (Leiden)
Oriens Antiquus (Roma)
Oriental Institute Publications (Chicago)
Orientalia (Roma)
Orientalische Literaturzeitung (Berlin und Leipzig) Oxford Editions of Cuneiform
Texts (Oxford)

Palestine Exploration Quarterly (London) Proceedings of the American
Philosophical Society (Philadelphia)
Proceedings of the Society of Biblical Archaeology (London) Publications of the University of
Pennsylvania, Series in Philosophy (Philadelphia)

Qadmoniot (Jerusalem)
e Quarterly of the Department of Antiquities in Palestine (Jerusalem)

Reallexikon der Assyriologie und Vorderasiatischen Archäologie (Berlin and Leipzig) Reallexikon der Vorgeschichte (Berlin)
Recueil de travaux relatifs á la philosophie et á l'archéologie (Paris)
Rencontres Assyriologique Internationales (různá místa vydání) Revue Archéologique (Paris)
Revue d'Assyriologie et d'archéologie orientate (Paris)
Revue biblique (Paris)
Revue hittite et asiatique (Paris)
Revue de l'Histoire des Religions: Annates du Musée Guimet (Paris)

Sächsische Akademie der Wissenschaften: Berichte über die Verhandlungen (Leipzig) Sächsonische Gesellschaft der Wissenschaft, philo.-hist. Klasse (Leipzig) Studia Orientalia (Helsinki) Studia Pohl (Roma) Studia Semitici (Roma)
Studies in Ancient Oriental Civilizations (Chicago) Sumer (Baghdad) Syria (Paris)

Tel-Aviv (Tel-Aviv)
Texte und Materialen der Frau Prof. Hilprecht Collection (Leipzig und Berlin) Textes-cuneiformes (Paris)
Texts from Cuneiform Sources (Locust Valley, N. Y.) Transactions of the Society of Biblical Archaeology (London)

Ugarit Forschungen (München) Ugaritica (Paris)
Universitas Catolica Lovaniensis: Dissertations (Paris)
University Museum Bulletin (Philadelphia)
University Museum, Publications of the Babylonian Section (Philadelphia)
Untersuchungen zur Assyriologie und Vorderasiatischen Archäologie (Berlin)
Ur Excavations (London)
Ur Excavations Texts (London)

Vetus Testamentum (Leiden)
Vorderasiatisch-Aegyptischen Gesellschaft, Mitteilungen (Leipzig)
Vorderasiatische Bibliothek (Leipzig)
Vorläufiger Bericht über die Ausgrabungen in Uruk-Warka (Berlin)

Die Welt des Orients (Wuppertal/Göttingen) Wissenschaftliche Veröffentlichungen der Deutschen Orient-Gesellschaft (Berlin und Leipzig)

Yale Near Eastern Researches (New Haven)
Yale Oriental Series, Babylonian Texts (New Haven)
Yerushalayim (Jerusalem)

Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft
(Giessen/Berlin) *Zeitschrift für Assyriologie* (Berlin/Leipzig) *Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft*
(Leipzig/Wiesbaden) *Zeitschrift für Keilschriftforschung* (Leipzig)

II. Samostatné práce a studie

Alster, B. *Dumuzi's Dream*. 1972. Amiet, P. *Elam*. 1966.
La Glyptique Mesopotamienne Archaïque. 1961. Andrae, W. *Das Gotteshaus und die Urformen des Bauens im Alten Orient*. 1930.

Barondes, R. *The Garden of the Gods*. 1957.

Barton, G. *The Royal Inscriptions of Sumer and Akkad*. 1929.

Baudissin, W. W. von. *Adonis and Eshmun*. 1911.

Bauer, J. *Altsumerische Wirtschaftstexte aus Lagasch*. 1972.

Behrens, H. *Enlil and Ninlil*. 1978.

Berosus. *Fragments of Chaldean History*. 1828.

Borchardt, L. *Die Entstehung der Pyramiden*. 1928.

-. *Einiges zur dritten Bauperiode der grossen Pyramide*. 1932.

Borger, R. *Babylonisch-assyrische Lesestücke*. 1963. Bossert, H. T. *Das Hethitische Pantheon*. 1933. Breasted, J. H. *Ancient Records of Egypt*. 1906. Brinkman, J. A. *A Political History of Post-Kassite Babylon*.

1968.

Bruchet, J. *Nouvelles Recherches sur la Grande Pyramide*. 1965.

Brunton, P. *A Search in Secret Egypt*. 1936.

Buccellati, G. *The Amorites of the Ur III Period*. 1966.

Budge, E. A. W. *The Gods of the Egyptians*. 1904.

-. *A History of Egypt*. 1909.

-. *Osiris and the Egyptian Resurrection*. 1911.

Budge, E. A. W. and King, L. W. *Annals of the Kings of Assyria*. 1902.

Cameron, G. C. *A History of Early Iran*. 1936.

Castellino, G. *Two Shulgi Hymns*. 1972.

Chiera, E. *Sumerian Epics and Myths*. 1934.

-. *Sumerian Lexical Texts from the Temple School of Nippur*. 1929.

-. *Sumerian Temple Accounts from Telloh, Jokha and Drehem*. 1922.

-. *Sumerian Texts of Varied Contents*. 1934.

Clay, A. T. *Miscellaneous Inscriptions in the Yale Babylonian*

Collection. 1915. de Clercq, H. F. X. *Collection de Clercq*. 1885-1903. Cohen, S. *Enmerkar and the Lord of Aratta*. 1973. Contenau, G. *Manuel d'archéologie orientale*. 1927-47. -. *Umma sous*

- la Dynastie d'Ur*. 1931. Cooper, J. S. *The Return of Ninurta to Nippur*. 1978. Craig, J. *Assyrian and Babylonian Religious Texts*. 1885-87. Cros, G. *Nouvelles Fouilles de Tello*. 1910.
- Davidson, D. and Aldersmith, H. *The Great Pyramid: Its Divine Message*. 1924, 1940. Deimel, A. *Schultexte aus Fara*. 1923. *Sumerisches Lexikon*. 1925-50. *Veteris Testamenti Chronologia Monumentis Babyloniaca-Asyrii*. 1912. -. *Wirtschaftstexte aus Fara*. 1924. Delaporte, L. *Catalogue des Cylindres Orientaux*. 1920-23.
- Dijk, J. van. *Le Motif cosmique dans le pensée Sumerienne*. 1965.
-. *La sagesse suméro-accadienne*. 1953-
- Dussaud, R. *Les Découvertes des Ras Shamra (Ugarit) et l'Ancien Testament*. 1937. -. *Notes de Mythologie Syrienne*. 1905.
- Ebeling, E. *Die Akkadische Gebetsserie „Handerhebung“*. 1953.
-. *Der Akkadische Mythos vom Pestgott Ira*. 1925.
-. *Keilschrifttexte aus Assur religiösen Inhalts*. 1919, 1923.
-. *Literarische Keilschrifttexte aus Assur*. 1931-
Der Mythos „Herr aller Menschen“ vom Pestgott Ira. 1926.
-. *Tod und Leben nach den Vorstellungen der Babylonier*. 1931.
- Edwards, I. E. S. *The Pyramids of Egypt*. 1947, 1961.
- Edzard, D. O. *Sumerische Rechtsurkunden des IIIJahrtausend*. 1968.
- Erman, A. *The Literature of the Ancient Egyptians*. 1927.
- Fairservis, W. A., Jr. *The Roots of Ancient India*. 1971.
- Fakhry, A. *The Pyramids*. 1961.
- Falkenstein, A. *Archaische Texte aus Uruk*. 1936.
-. *Fluch über Akkade*. 1965.
-. *Die Inschriften Gudeas von Lagash*. 1966.
-. *Literarische Keilschrifttexte aus Uruk*. 1931.
-. *Die neu-sumerischen Gerichtsurkunden*. 1956-57.
-. *Sumerische religiöse Texte*. 1950.
- Falkenstein, A. und von Soden, W. *Sumerische und Akkadische Hymnen und Gebete*. 1953. Falkenstein, A. und van Dijk, J. *Sumerische Gotterlieder*. 1959-60.
- Farber-Flügge, G. *Der Mythos „Inanna und Enki“*. 1973-
- Ferrara, A. J. *Nanna-Suen's Journey to Nippur*. 1973.
- Festschrift für Herman Heimpel*. 1972.
- Forrer, E. *Die Boghazköi-Texte in Umschrift*. 1922-26.
- Fossey, G. *La Magie Syrienne*. 1902.
- Frankfort, H. *Cylinder Seals*. 1939.
-. *Gods and Myths on Sargonic Seals*. 1934.
-. *Kingship and the Gods*. 1948.
- Frankfort, H., et al. *Before Philosophy*. 1946.

- Friedrich, J. *Staatsverträge des Haiti Reiches*. 1926-30.
- Gadd, C. J. *A Sumerian Reading Book*. 1924.
- Gadd, C. J. and Kramer, S. N. *Literary and Religious Texts*. 1963.
- Gadd, C.J. and Legrain, L. *Royal Inscriptions from Ur*. 1928. Gaster, Th. *Myth, Legend and Custom in the Old Testament*. 1969.
- Gelb, I. J. *Hittite Hieroglyphic Monuments*. 1939-Geller, S. *Sumerische-Assyrische Serie Lugal-e Me-lam-bi*
 MR. GAL. 1917. Genouillac, H. de *Fouilles de Tello*. 1934-36. -. *Preuves recherches archéologique á Kish*. 1924-25. -. *Tablettes de Dréhem*. 1911. -. *Tablettes sumériennes archaïque*. 1909-. *Textes économiques d'Oumma de l'Epoque d'Our*. 1922. -. *Textes religieux sumériens du Louvre*. 1930. -. *La trouvaille de Dréhem*. 1911. Genoville, H. de *Textes de l'époque d'Ur*. 1912. Götze, A. *Hattushilish*. 1925. -. *Hethiter, Churriter und Assyrer*. 1936.
- Graves, R. *The Greek Myths*. 1955.
- Grayson, A. K. *Assyrian and Babylonian Chronicles*. 1975. -. *Babylonian Historical-Literary Texts*. 1975. Green, M. W. *The Uruk Lament*. 1984.
- Gressmann, H. und Ungnad, A. *Altorientalische Texte und Bilder zum Alten Testament*. 1909. Gurney, O. R. *The Hittites*. 1952.
- Gurney, O. R. and Finkelstein, J. J. *The Sultantepe Tablets*. 1957-64.
- Giiterbock, H. G. *The Deeds of Suppilulima*. 1956.
 -. *Die historische tradition bei Babylonier und Hethitern*. 1934.
 -. *Hittite Mythology*. 1961.
 -. *Siegel aus Boghazköy*. 1940-42.
The Song of Ullikumi. 1952.
- Hallo, W. W. *Women of Sumer*. 1976.
- Hallo, W. W. and Dijk, J. J. van. *The Exaltation of Inanna*. 1968.
- Harper, E. J. *Die Babylonische Legenden*. 1894. Haupt, P. *Akkadische und sumerische Keilschrifttexte*. 1881-82.
- Hilprecht, H. V. *Old Babylonian Inscriptions*. 1893-96.
 Hilprecht Anniversary Volume. 1909.
- Hinz, W. *The Lost World of Elam*. 1972.
- Hooke, S. H. *Middle Eastern Mythology*. 1963.
- Hrozný, B. *Hethitische Keilschrifttexte aus Boghazköy*. 1919.
- Hussey, M. I. *Sumerian Tablets in the Harvard Semitic Museum*. 1912-15.
- Jacobsen, Th. *The Sumerian King List*. 1939-. *Towards the Image of Tammuz*. 1970. -. *The Treasures of Darkness*. 1976. Jastrow, M. *Die Religion Babyloniers und Assyrer*. 1905. Jean, C. F. *La religion sumérienne*. 1931. -. *Shumer et Akkad*. 1923.
- Jensen, P. *Assyrisch-Babylonische Mythen und Epen*. 1900.

- . *Der I(U)ra-Mythus*. 1900.
- . *Die Kosmologie der Babylonier*. 1890.
- . *Texte zur Assyrisch-Babylonischen Religion*. 1915.
- Jeremiáš, A. *The Old Testament in the Light of the Ancient Near East*. 1911.
- Jirku, A. *Die altste Geschichte Israels*. 1917.
- . *Altorientalischer Kommentar zum Alten Testament*. 1923-
- Jones, T. B. and Snyder, J. W. *Sumerian Economic Texts from the Third Ur Dynasty*. 1923. Josephus, Ylavius. *Against Apion*. -. *Antiquities of the Jews*.
- Kärki, I. *Die Sumerische Königsinschriften der Fruhbabylonischen Zeit*. 1968. Keiser, C. E. *Babylonian Inscriptions in the Collection of J.B.Nies*. 1917. -. *Patesis of the Ur-Dynasty*. 1919. -. *Selected Temple Documents of the Ur Dynasty*. 1927. Keller, W. *The Bible as History in Pictures*. 1963. Kenyon, K. *Digging Up Jerusalem*. 1974. King, L. W. *The Annals of the Kings of Assyria*. 1902. -. *Babylonian Boundary Stones*. 1912. -. *Babylonian Magic and Sorcery*. 1896. -. *Babylonian Religion and Mythology*. 1899-. *Chronicles Concerning Early Babylonian Kings*. 1907. -. *Hittite Texts in the Cuneiform Characters*. 1920-21. Kingsland, W. *The Great Pyramid in Fact and Theory*. 1932-35.
- Knudtzon, J. A. *Assyrische Gebete and den Sonnengott*. 1893.
- König, JI. W. *Handbuch der chaldischen Inschriften*. 1955. Kôppel, R. *Die neuen Ausgrabungen am Tell Ghassul im Jordantal*. 1932. Kramer, S. N. *Enki and Ninhursag*. 1945. -. *Lamentation Over the Destruction of Ur*. 1940. -. *From the Poetry of Sumer*. 1979. -. *Poets and Psalmists*. 1976. -. *Sumerian Literature*. 1942. -. *Sumerian Texts in the Museum of the Ancient Orient, Istanbul*. 1943-49-. *Sumerische Literarische Texte aus Nippur*. 1961. Kramer Anniversary Volume. 1976.
- Labat, R. *Manuel d'Épigraphie Akkadienne*. 1963. Lambert, W. G. *Babylonian Wisdom Literature*. 1960. Lambert, W. G. and Millard, A. R. *Atra-Hasis, the Babylonian Story of the Flood*. 1969. Langdon, S. *Babylonian Liturgies*. 1913--*Babylonian Wisdom*. 1923-. „*Enuma Elish*” - *The Babylonian Epic of Creation*. 1923.
- . *Excavations at Kish*. 1924. -. *Historical and Religious Texts*. 1914. -. *Semitic Mythology*. 1964. -. *Sumerian and Babylonian Psalms*. 1909-. *The Sumerian Epic of Paradise*. 1915. -. *Sumerian and Semitic Religious and Historical Texts*. 1923-. *Sumerian Liturgical Texts*. 1917. -. *Sumerian Liturgies and Psalms*. 1919. -. *Sumerians and Semites in Babylon*. 1908. -. *Tablets from the Archives of Drehem*. 1911. -. *Tammuz and Ishtar*. 1914.
- Langdon, S. and Gardiner, A. H. *The Treaty of Alliance*. 1920.
- Legrain, L. *Historical Fragments*. 1922.
- . *Royal Inscriptions and Fragments from Nippur and Babylon*. 1926.
- . *Les Temps de Rois d'Ur*. 1912. -. *Ur Excavations*. 1936.

- Lepsius, K. R. *Denkmäler aus Aegypten*. 1849-58. Luckenbill, D. D. *Ancient Records of Assyria and Babylonia*. 1926-27.
 -. *Hittite Treaties and Letters*. 1921.
 Lutz, H. F. *Selected Sumerian and Babylonian Texts*. 1919. -. *Sumerian Temple Records of the Late Ur Dynasty*. 1912.
- Mazar, B. *The World History of the Jewish People*. 1970. Mencken, A. *Designing and Building the Great Pyramid*.
 1963-
 Mercer, S. A. B. *The Tell el-Amarna Tablets*. 1939.
 Mortgat, A. *Die Entstehung der sumerischen Hochkultur*. 1945.
 -. *Vorderasiatische Rollsiegel*. 1940.
 Muller, M. *Asien und Európa nach Altaegyptischer Denkmälern*. 1893. -. *Der Bündnisvertrag Ramses II und der Chetiterkônigs*. 1902. Muller-Karpe, H. *Handbuch der Vorgeschichte*. 1966-68.
- Nies, J. B. *Ur Dynasty Tablets*. 1920.
 Nies, J. B. and Keiser, C. E. *Historical, Religious and Economic Texts and Antiquities*. 1920.
- Oppenheim, A. L. *The Interpretation of Dreams in the Ancient Near East*. 1956. -. *Mesopotamian Mythology*. 1950. Oppert, J. *La Chronologie de la Genese*. 1895. Otten, H. *Mythen vom Gotte Kumarbi*. 1950. -. *Die Überlieferung des Telepinu-Mythus*. 1942.
- Parrot, A. *The Arts of Assyria*. 1961. -. *Sumer - the Dawn of Art*. 1961.
 -. *Tello*. 1948.
 -. *Zigurrats et Tour de Babel*. 1949. Paul Haupt Anniversary Volume. 1926.
 Perring, J. E. *The Pyramids of Gizeh From Actual Survey and Measurement*. 1839. Petrie, W. M. F. *The Pyramids and Temples of Gizeh*. 1883-85. -. *Researches on the Great Pyramid*. 1874. -. *The Royal Tombs of the First Dynasty*. 1900. Poebel, A. *Historical Texts*. 1914. -. *Miscellaneous Studies*. 1947. -. *Sumerische Studien*. 1921.
 Pohl, A. *Rechts- und Verwaltungsurkunden der III Dynastie von Ur*. 1937.
 Price, I. M. *The Great Cylinder Inscriptions of Gudea*. 1927. Pritchard, J. B. *The Ancient Near East in Pictures Relating to the Old Testament*. 1969. -. *Ancient Near Eastern Texts Relating to the Old Testament*. 1969.
 Quibell, J. E. *Hierkanopolis*. 1900.
- Radau, H. *Early Babylonian History*. 1900. -*NIN-IB, The Determiner of Fates*. 1910. -. *Sumerian Hymns and Prayers to the GodDumuzi*. 1913-. *Sumerian Hymns and Prayers to the God Ninib*. 1911. Rawlinson, H. *The Cuneiform Inscriptions of Western Asia*. 1861-1909. Rawlinson, H. G. *India*. 1952.
 Reiner, E. *Shurpu, A Collection of Sumerian and Akkadian*

- Incantations*. 1958. Reisner, G. *Sumerisch-Babylonische Hymnen*. 1896. -. *Tempelurkunden aus Telloh*. 1901. Renger, J. *Gotternamen in der Altbabylonischen Zeit*. 1967. Ringgren, K. V. H. *Religions of the Ancient Near East*. 1973-Roberts, J. J. M. *The Earliest Semitic Religions*. 1972. Roberts, A. and Donaldson, J. *The Ante-Nicene Fathers*. 1918. Roux, G. *Ancient Iraq*. 1964. Rutherford, A. *The Great Pyramid Series*. 1950.
- Saggs, H. W. F. *The Encounter with the Divine in Mesopotamia and Israel*. 1976. -. *The Greatness That Was Babylon*. 1962. Salonen, A. *Die Landfahrzeuge des Alten Mesopotamien*. 1951.
- . *Nautica Babyloniaca*. 1942.
- . *Die Waffen der Alten Mesopotamier*. 1965.
- . *Die Wasserfahrzeuge in Babylon*. 1939.
- Sayce, A. H. *The Ancient Empires of the East*. 1884.
- . *The Religion of the Ancient Babylonians*. 1888.
- Schmandt-Besserat, D. *The Legacy of Sumer*. 1976.
- Schnabel, P. *Berosos und die Babylonisch-Hellenistische Literatur*. 1923. Schneider, N. *Die Drehem- und Djoha-Texte*. 1932. -. *Die Gotternamen von Ur III*. 1939. -. *Götterschiffe im Ur III-Reich*. 1946. -. *Die Siegellegenden der Geschäftsurkunden der Stadt Ur*. 1950.
- . *Die Zeitbestimmungen der Wirtschaftsurkunden von Ur III*. 1936. Schrader, E. *The Cuneiform Inscriptions and the Old Testament*. 1885. -. *Die Keilinschriften und das Alte Testament*. 1902. Schroeder, O. *Keilschrifttexte aus Assur Verschiedenen Inhalts*. 1920. Scott, J. A. *A Comparative Study of Hesiod and Pindar*. 1898.
- Sethe, K. H. *Amun und die Acht Urgötter von Hermopolis*. 1930.
- . *Die Hatschepsut Problem*. 1932.
- . *Urgeschichte und älteste Religion der Aegypter*. 1930.
- Sjöberg, A. W. *Der Mondgott Nanna-Suen in der Sumerischen Überlieferung*. 1960. -. *Nungal in the Ekur*. 1973-. *Three Hymns to the God Ningishzida*. 1975. Smith, S. *A History of Babylon and Assyria*. 1910-28. Smyth, CP. *Our Inheritance in the Great Pyramid*. 1877. Soden, W. von. *Sumerische und Akkadische Hymnen und Gebete*. 1953-
- Sollberger, E. *Corpus des inscriptions „royales“ présargoniques de Lagash*. 1956. Speiser, E. A. *Genesis*. 1964. -. *Mesopotamian Origins*. 1930. Studies Presented to A. L. Oppenheim. 1964.
- Tadmoc, H. and Weinfeld, M. *History, Historiography and Interpretation*. 1983. Tallqvist, K. L. *Akkadische Götterepitheta*. 1938. -. *Assyrische Beschwörungen, Series Maqlu*. 1895. Thompson, R. C. *The Devils and Evil Spirits of Babylonia*. 1903.
- . *The Reports of the Magicians and Astrologers of Nineveh*

- and Babylon. 1900. Thureau-Dangin, F. *Les cylindres de Gudéa*. 1925. -. *Les inscriptions de Shumer et Akkad*. 1905. -. *Recueil des tablettes chaldéennes*. 1903. -. *Rituels accadiens*. 1921.
- . *Die Sumerischen und akkadischen Königsinschriften*. 1907.
- . *Tablettes d'Uruk*. 1922.
- Ungnad, A. *Die Religion der Babylonier und Assyrer*. 1921. Vian, F. *La guerre des Géants*. 1952.
- Walcot, P. *Hesiod and the Near East*. 1966. Ward, W. H. *Hittite Gods in Hittite Art*. 1899-
- Weber, O. *Die Literatur der Babylonier und Assyrer*. 1907. Weiher, E. von. *Der Babylonische Gott Nergal*. 1971. Wheeler, M. *Early India and Pakistan*. 1959-. *The Indus Civilization*. 1968.
- Wilcke, C. *Das Lugalbanda Epos*. 1969. -. *Sumerische literarische Texte*. 1973. Wilson, J. V. K. and Vanstiphout, H. *The Rebel Lands*. 1979. Wilson, R. R. *Genealogy and History in the Biblical World*. 1977.
- Winckler, H. *Altorientalische Forschungen*. 1897-1906.
- . *Altorientalische Geschichts-Auffassung*. 1906.
- . *Sammlung von Keilschrifttexten*. 1893-95.
- Wiseman, D. J. *Chronicles of Chaldean Kings*. 1956.
- Witzel, M. *Keilinschriftliche Studien*. 1918-25.
- . *Tammuz-Liturgien und Verwandtes*. 1935.
- Woolley, C. L. *Abraham: Recent Discoveries and Hebrew Origins*. 1936. -. *Excavations at Ur*. 1923. -. *Ur of the Chaldees*. 1930. -. *The Ziggurat and Its Surroundings*. 1939.
- Zimmern, H. *Sumerische Kultlieder aus altbabylonischer Zeit*. 1912-13-. *Zum Babylonischen Neujahrfest*. 1918.
- Zecharia Sitchin*

Seznam literatury použité při překladu

- Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona*, ekumenický překlad, Praha, 1979 Ceram, C. W.: *Bohové, hroby, učenci*, Praha, 1975 Zbavitel, D., Merhautová, E., Filipický, J., Knížková, H.: *Bohové s lotosovýmá očima*, Praha, 1997 Kolektiv: *Duchovní prameny života*, Praha, 1997 Sitchin, Z.: *Dvanáctá planeta*, Praha, 1999 *Epos o Gilgamešovi*, přeložil Lubor Matouš, Praha, 1971 Rendtorff, R.: *Hebrejská bible a dějiny*, Praha, 1996 *Knihy tajemství a moudrosti II*, uspořádal Zdeněk Soušek, Praha, 1996 Bič, M.: *Při řekách babylonských*, Praha, 1990 Kulcsárová, Z. a kol.: *Světové mytologie*, Praha, 1972

Rejstřík

A

- Ábel 154, 158, 169
Abgal 334
Abraham 114,310,
400-433, 436, 438, 441-443, 445-446,
448, 450-451,464,
487
Abram 412, 414; viz též
Abraham Abu 219
Abú 54
Abú Simbel 100 Abzu 114,116,124,131,
134,136,145-146,150,166, 178, 226, 228,
246, 336, 340
Adab 347, 352, 388
Adad 25, 104, 106, 131,
134,140,144, 163-164, 174, 178, 226,
234-235, 245-246, 252, 260, 353,
366,413, 424
Adam 57, 130,152,154, 157-158, 160,162,
172,
Adamu viz Adam Adapa 157-
158,162
Aditi 86-87
Áditjové 86-88, 90, 92-93,
95
Adramelek 30
Aegipan 83-84
Afrika 114,166,178,185,
198, 220, 224, 324, 326-327,
366
Afrodita 74
Agad (Agade) 350, 352-354,
360, 367, 368-370, 382, 417;
339
viz též Akkad
Agni 86-87, 93, 95, 98
Ahmóse 409 Ahura-Mazda 36
Achaimenovci 34 Achajci 9-10, 12
Achilles 9-10 Aischylos 80 Aithér 72
Akkad, Akkádíe, Akkadské království 20, 22-26,
36, 101-102, 106-107, 200, 280,
352, 369-371,374, 386,417 Akki 350
Akko 26
AkSak 347,352
Aku 401
Al Mamún 288, 290, 322 Alalu (Alaluš)
120,132,137 Alaluovci 130 Alani 150
Albright, W. F. 448
Alexandr Makedonský 38
Alkména 48 Alulim 122 Amakandu 159
Amálekovci 427 Amanus 22,366 Amar-pal viz
Amarsín
429-430, 432
Amarsín 398, 406, 423,
429-430, 432, 436, 440, 451
Amasis viz Ahmóse 409-410
AmenhotepII. 410
Amenopsis II. viz Amenhotep II.
Amón (Amón-Ra) 14, 16,
18, 438
Amorejci 399,414 Amosis viz Ahmóse 409
Amráfel 400-402, 404, 407, 428-429
An(Anu) 112,114,118,
169; viz též Ami Anákovci 272 Anšan
34, 330, 479 Anšargal 118,120 * c.
Antarktida 165-166 Antu
104,118,276,

278-279 Ami 20, 24-25, 56,104, 106,
118-120,122, 124-125, 128,
130-132, 135, 138-139, 144-146,163,171,
230, 233-235, 242, 246, 274, 276, 278-
280, 284,314,316, 327, 332-334, 342, 352,
356, 358-360, 368-369, 380, 382, 386,
392, 396,413, 430, 462, 464A65, 477, 479,
487
Anunnakové 112, 114, 116,
118, 124-126, 134-136, 140, 142, 145-146,
148, 150, 157,
164, 166-167, 169-172, 174, 176, 185-186,
189-190, 192, 198, 202,216-218, 244,
247, 250, 260, 262, 268, 272-274,
276, 279, 309, 321-322, 325-326, 328,
330, 356, 359-360, 362, 426, 464, 468
Anzu 137 Apollo 49
Apollodorus 84 Apollón 9
apsarasy 87 arabština 20 Aram
184 Aram-Naharin 410 Ararat
30, 128, 167, 189-190
Aratta 330-333
Arba 272 Árijci, Árjové 85, 86
Arinna 101-102 Arjók 400-
401,403 Arman 22,366
Arpakšád 184,417
Asar 57, 92, 180, 233;
viz též Usire Askalaf 10 Ast viz
Isis 57 Astour, M. C. 403
Asurasy 92-93 Asurové 90
Asýrie a Asyřané 7, 24,
31-32, 36, 92, 106-108, 380, 403, 487
Ašar 225 Aškalón 26
Aškenaz 183 Ašod 26
Aššur 25-26, 29, 32, 36, 92,
158, 180,317, 398 Assur-bel-Ka'ini 160
Aššur-en-Duni 31, 158, 284,
423
Aštarót-karnajim 432 Aštoret viz Ištar
Ašúr 184 ašvinové 88 Atharvavéd 85
Atrachasis 124, 145-146,
148, 167 Atropos 74
Avana 159 Awan 347 Azag
225,230 Azimua 219

B

Baalbek 190, 223, 252, 254,
256
Babylon, Babylonie, Babyloňané 23-25,33-34,
36, 92, 106-108, 163, 182,
280, 284-286, 306, 353, 359, 366, 380, 382,
388, 399, 403-406, 423-424, 427, 434, 456,
479, 481,487
babylonská věž 280-287,
328, 333, 348, 412
Badtibira 125, 129 Barton, G. A. 231,244,
252
Bau 371,482 Bau-ef-Ra 215 Behutet
42-43 Bel 318-320 Belial 7 Bělili
310,312 Benu 57 Bér 400
Bergmann, E. 248 Béróssos 168, 282, 284,
423
Bét-El 264, 426, 428 Bét-šemeš viz Heliopolis
256
Bhága 86
bible 7,26,154,157,160, 169, 176, 410, 412-413,
420,
427-427-8, 442; viz též Genesis, Exodus, Starý
zákon, Nový zákon, První, Druhá, Pátá kniha
Mojžíšova, Druhá kniha Královská
Bilulu 312
Birch, S. 52
Birša 400
bitva u Marathonu 38 bitva u Salaminy 38
Blake, I. M. 450 Bog 87
Boghazkôy 99 Bóhl, F. M. 429 Bollenrúcher, J.
231
Borsippa 26, 318-319, 424,
435, 460
Boscawen, W. S. C. 284
božská zbraň 26, 28-32, 225-226, 228, 230,
232, 390
božský pták 212, 220, 371; viz též létající stroj
Brewer, H. 193 Brugsch, Heinrich 42 Bůh
Izraele 8; viz též Hospodin
Buren, E. D. van 380 Byblos 26,61

C

Casius(hora) 84,139 Cedrová hora 22,104,
172,
178, 184, 190, 345, 360-362,
366

▼ C

Černé moře 183 černohlavci 150, 152,
170,
342, 350
David 427 Dedi 215-216
Demétér 75
Der 352

D

Daéovové 86-87
Damkina 104,118,284
Dáreios 34
Dáreios I. 38
Ea 104,110,119,131,134, 138,143-
144,163, 279, 359 Eanna 332,
334, 368
Eannatum 372,374
Ebla 22, 353, 366
Eden 154,158, 162; viz též Edin
Edfu 39,43,46-48,65,217
Edgar, J. 294-296 Edgar, M.
294-296 Edin(Eden) 154,170,178
Edómci 7
Egejské moře 11, 36 Egypt a
Egyptané 8, 12,
14-16,19, 20, 26, 36, 39-40, 43,
45-49, 53, 54, 56-59, 71,
92, 100, 102, 179-180, 182, 184,
190, 192-219,214,216, 221,224,
248,250, 260,
262, 306,311-313, 328,355, 364,
366, 380, 407-409, 411, 417, 427,
430, 432,
Egyptská řeka 426
Eilatský záliv 262
341

Dhorme, P. 234 DijkJ.van 330 Dingir 106,110
Dingirim 106 Dirga 126, 136, 138, 198 Djaus-
Pitar 86 Dódanci 183
Dolní Egypt 14, 32, 47, 52, 57, 194, 220, 248,
427
Dolní svět 125,324,368 Drehem 455
Druhá kniha Královská 29 Druhá kniha
Mojžíšova (Exodus) 14-15, 189, 409-411
Dumuzi 116-117, 180, 248,
306-312, 324, 326-328, 346
Dunnu 159-160 Duranki 126, 137, 198
Dvanáctá planeta 155,
167, 220, 273

E

Eissfeldt, O. 84
Ekur 140, 198, 200, 202,
206, 224, 231, 274, 367, 369-370, 386, 388,
390, 458
El 279
elAriš 189
El-páran 432-433
Élam a Élamci 22, 34, 178,
184,351,353,359, 364, 366, 396, 400-401,
403-404, 406, 430, 458, 485
Elefantina 100 Elijáš 270 Eliša
183 Ellasar 402,406 Elu 279
Emery, W. B. 43 Emorejci 457-
458 Emutbal 404-405 E-Nimmar
108
E-ninnu 378 Én-mišpat 433 Eninnu 376
Enki 110,112,114, 116-118, 122, 124, 125-6,
130, 145-146, 148, 150, 152, 157-158, 164, 166-
168, 170,
176, 178-180, 184, 186, 200, 212-213,217-
221,223, 225,
233-236, 242, 24-248, 250-253, 274, 276,
280, 325-327, 336, 338, 340, 353,, 359, 367,
378, 388, 398, 451, 462, 479, 481-482, 486-
487
Enlil 20, 23-24, 104, 106, 114, 116-117, 122,
124,
125-126, 130-131, 134, 136-140,142, 144-
146,148, 150,152,154,163-168, 170-172, 174,
176, 178, 184,

186, 198, 219, 22-225, 228,
233-235, 242, 245-248, 251-253,
274, 279-280, 284-285, 309, 313,
324, 342, 347-348, 352, 355, 358,
360, 367-370, 372, 380, 382, 384,
386, 388, 390, 392, 413, 430, 452-
453, 460, 464-465, 468, 477, 479,
486-487

Enmenduranki

1

63

Enmerkar 330-334,

344-345, 371

Enoch 158-160

Enóš 162 Enšag

219, 221 Erebos 72

Erek (Érech) 280, 285, 330,

332-334, 336, 338, 342;

viz též Uruk 276

Ereškigal 180, 284, 324-326 Eri-

aku 401 Eriaku (Arjók) 435

Eridu 110, 122, 125, 129,

162, 251, 274, 276, 338, 340,

388, 398, 475, 479,

481

Erínye 74

Eros 72

Erra 356-360, 371, 458,

460-462, 466-468

Esagil 456-457

Esarchadón 30-31, 104, 158

esejci 39

Eset 210

Etana 198, 436

Etiopie 179, 184

Eufkrat 19, 111, 128, 174,

185, 189, 410, 484

Eusebius z Cesar e j e 49 Eva 57,

152, 154, 158 exodus 407-

409, 411, 421 Exodus viz Druhá

kniha Mojžíšova

Ezectíiěl 8

F

342

Falkenstein, A. 274 Fénix 57

Flavius Josephus viz Josephus Flavius

Foinicie a Foiničané 28, 36,

84

Fúrie 74

G

Gadd, C. J. 455

Gaia 72, 73, 74, 77-80

Gandharvy 87 Garstang, J. 408 1

Garuda 90

Gaza 435

Geb 50, 52, 56-58, 60, 68,

213-214, 217, 220, 236

Geller, Samuel 224

Genesis viz První kniha Mojžíšova

genové inženýrství 148,

150, 156-157, 170

Geštinanna 309-310, 312 Gibil 180, 306, 308,

463 Giganti 74

Gilgameš 167, 345-347,

392-394, 433, 479 Girsu 352, 371, 376, 378

Gíza 182, 192-194, 196,

200, 202, 208, 210, 214,

217, 220,, 223, 231, 234, 243, 247-248, 250,

256, 278, 313, 378 Góg 8

Gomer 183

Gomora 402, 428, 438, 440,

442, 445, 447-448, 460, 466, 476

Gudea 376, 380

Gula 320, 371

Gutejci a Gutium 22, 24,

369, 370-371, 376, 382, 485

Giiterbock, H. 130

H

Habiru 415, 418 Hádes 75, 80

Hagar 114 Hachámáníš 34 Haigh,

D. H. 429

Hallo, W.W. 136, 162

Hama (město) 432, 457 Hanuman 90

Hapiru 415, 418 Hárán 412, 417, 421 Harappa

328, 332 Harland, P. 448 Harran 260

Harsag (hora sv. Kateřiny)

190, 212, 224, 230, 235, 244-245, 256, 394

Hat-Hór, Hathór 208, 210, 212
Hatšepsóvet 409
Haupt, P. 445
Heber 417-418,420 Hebrej 418
Hebrejci 415 Hebron 428, 436,
450 Hekatoncheires 73,76
Hektor 10
Heliopolis 56, 215, 256,
364, 380,409
Hémerá 72 Henoch
162-164 Héra 75,84
Hérakles 84 Herbert,
J. 94 Hermes 60,83-
84
Hérodotos 48, 50, 52, 71,
84
Hésiodos 71,72,80,84 Hestia 75
Hinduisté 85-86
Hirošima 448,476 Hissarlik 11
Hitler, A. 416 Homér 9-10, 12, 71
Homo sapiens 145, 148,
156
Hór 39, 40, 42-50, 52-53,
61-66, 68, 70, 208,210, 220-221,
232-234, 307-308,
380
Hór-Akthi 213 Hor-
De-Def 215
Horní Egypt 42, 47, 52, 57,
194, 220 Horní moře viz
Středozevní moře
Hospodin 14, 16, 26,
29-30, 32-33, 152, 158,
162, 164, 166, 168, 222, 270, 272,
282, 284, 392,
407, 411, 413-414,416-417, 426-
427, 438, 441-444,
461
Hradba západu 398 hromový
kámen, hromoklín
76, 78,80, 83, 94, 96-97, 99, 133,
135,140
Hrozný, B. 230 Hurum (hora)
345 Hyksósové 408-409
Ch

Chafré (Chefrén) 192, 214
Chám 183-184, 221, 223 Chamát 457
Chammurapi 24, 104, 402-407, 487
Chaos 72 Cháran viz Charrán Charrán 412-
413,420,
422-424, 427, 430
Chatti a Chattýjci 100-102,
456
Chattusiliš III. 100-101 Chazzi(hora) 139
Chepat 102, 134 Chetitě, chetitská říše
11-12, 16, 19, 36, 99, 100, 102, 104, 403, 422-
423, 427, 456,
Chiera, E. 165
Chizkiáš 28-30
Chufév (Cheops) 192-194,
210,'2'14-216, 290
Churritě (Churrijci) 102, 104

I

Ibbisín 399, 423, 450, 454-455,474
Ibla 22
Ibri 418, 420, 428 Iddin-Dagan 342,344
Igigi (Igigové) 126,
130-131, 135-138, 142, 166, 279, 464
Ilias 9,71 Imdugud 226,376
Inanna 116-117,178,219,
234,252, 306-316,319, 324-327, 330-334,
336, 338, 340, 342-346, 348-353, 355, 360,
367-370, 374, 378, 380, 382, 384, 392, 396,
398, 424, 451, 454-455, 480, 486;
viz též Ištar Indar viz Indra Indie a Indové
85-98 Indoevropané 185,414 Indra 71,86-
87,93-98,
104, 135, 334
Indus (řeka) 185, 328-332
Ipuwer 364
Írán 22,330
Irsira 131-132
Isin 23, 480, 485-486
Isis 210 1
Isis 58, 60-62,64-66 Išbi-Erra 485-486 Iškur
106, 131, 140,

144, 178, 344, 366
Išme-Dagan 486 Ištar 12,20,22-
23,31,
43,104,144, 167,178,
219, 226, 228, 234,
252, 268, 306-316, 324-327, 334,
348, 350-351,355, 370, 374, 424,
435, 458, 480, 486

J

Jack, J. W. 409 Jacobsen, T. 347, 475
Jadžurvéd 85 Jákob 272,411,487
Jarmuli 353
Jávan 183
jazyky indoevropské 85 - semitské 20,
114 Jefet 183-184 Jered 162
Jeremiáš, A. 403, 415 Jeremjáš 14
Jericho 256, 258, 260, 262, 270, 362,
408
Jeruzalém 7, 28-29, 221,
223, 247, 254, 262, 264, 272, 302, 362,
407-408, 426, 438, 486
Ježíš Kristus 317
Jordán 222, 262-264, 272,
362, 432
Josef (Egyptský) 409, 411 Josephus
Flavius 49, 408,
423, 427
Joviš 9
Jozue 258, 270, 272
Kádeš 16, 100, 433 Kádeš-Barnea
426,451 Kahat 102
Kain 154, 158-160, 162, 169
kalendář 420
Kambýses 34,36
Kanaán (Kenaán) a Kanaánci
12, 19, 36, 184, 221-223, 256, 270, 362,
394, 400, 406-407, 410, 412-413,
415,417, 420, 423-424, 426, 430, 432-
433, 432, 450
Karnak 100-101 Kaspické moře 34, 183
Kašjapa 86-87,98 Kerfonaómer 400-
406,
428-430, 434, 457-458,
468
Kenyon, K. M. 408
Ketu 86
King,L.W. 155,405
Kiš 279, 347-348, 352, 374, 382, 436
Kišargal 118 Kitejci 7-8, 183
Klóthó 74
Kniha jubileí 159,222,
344

K

Išum 464-466 Izajáš 30,32-33 Izák
411,450,487
Izrael a Izraelci 15-16,168, 262, 270, 407-
408,410-411,
421,487
Judea, Judsko a Judejci 7,
28, 264, 408, 427 Julius Africanus 49
Ju278er 9,86,110,155,
428
Knihy Henochovy 163 Koeppel, R. 264
kosmodrom 129,136, 163, 166, 172, 184, 186,
189-190, 192, 196, 198, 202, 208, 217-218,
221,223, 247,
254, 260, 279, 362, 364, 426-427, 433-434,
436, 450, 465-472, 479
Královská cesta 262, 432 Kramer, S. N.
150,171,
332, 336
Kréta 19
Kronos 72-77, 124
Kudur-Laghamar 401-402,
404, 435; viz též Kedorlaómer
Kumarbi 99, 122, 124,
130-132, 134-135, 139, 186
Kummija 132, 134
Kur 224,311-312
Kúš 43, 184, 222, 280, 285,
330
Kút 359,366
Kyklopové 73-74, 76, 80 Kýros 33-34,36
L
Laarsa 125
Lagaš 23, 28, 108, 129,
351,353, 371-372, 374, 376, 386, 388, 390, 482
Lachesis 74 Lakíš viz Lagaš Lama 131
Lambert, M. 374 Lambert, W. G. 159,163
Lámech 158 Langdon, S. 317 Laraak 125
Larak 129
Larsa 23, 129, 388, 396, 402, 404, 406, 485
Leonardo da Vinci 226 létací stroj 66, 82-83,

87-88, 90, 93, 95-96, 131-134,138-140,
167, 174, 225-226, 270, 376, 378, 380
létající válečný vůz viz letací stroj
létající vůz viz letací stroj Libanon 12,
16, 25, 61,
172, 222-223, 252, 346, 366, 394, 410
Libye 184 Lilith
144
Lot 426, 428, 438, 443-446, 448, 450,
481
Lúd 184
Lugal 374
Lugal-zagesi 348 Lugalbanda 344-
346,
454
Lugalzaggizi 374
lulu amelu 148
M

Maat 52
Maat-Neferu-Ra 100
Mádaj 183
Magan 179, 250, 353, 362;
viz též Egypt Magóg 8, 183
Mahábhárata 85,87 Malá Asie
11,34,36,183 malachim 444 Malkisedek
438 Mallon, A. 262, 264, 448 Mammi
234
Manehto 49-50, 52, 54, 56-57, 65, 179,
217, 250,
260, 273, 328, 408-410 Manethón viz
Manehto Mannu-Dannu 362 Marduk
23-26,32,34,112,
144, 155, 180, 182,212-213,
225, 234, 236, 280, 284-286,
306, 312-322, 326-329, 353-360, 366,
371, 378, 382, 384, 388, 399, 423-424,
434-435, 440, 451, 456,465, 481, 486-487
Margidda 131
Máři 347,351,353,412,
457
Mařící 86
Mars 10,110,112,156,
278

Martu 165 Marutové 87,95-96 Mattiwaza 102
McLaren, Charles 11
Me 336, 338, 340 Méd 34 Megiddo 12
MellaartJ. 258
Meluhha 179, 353; viz též Etiopie
Memfis 36,52-53,219,364,
380
Mén 48
Mena 50
Menes 179, 194; viz též Meni
Meni 49-50, 52-53, 179,
194, 328; viz též Menes Meni-Nefer 52
Menkauré (Mykerin)
192-193
Mentuhotep II. 440 Mercer, S. B. 65 Merkur
278 Mesiáš 7
Měsíc 110,156,256,
278
Meslam 228,246 Mesniu 43 Mešek 183
Mezopotámie 16, 19-20,
22-23, 36, 54, 106-108, 111,114, 125, 136, 150,
152, 162, 166, 168, 176, 178, 182, 184, 198, 200,
202,219, 242, 245,251, 260, 264, 306, 329-
330, 348, 356, 359, 364, 366, 369-371, 376,
378, 380, 398-399,412-413,417, 421,424,
432,455, 484
Milka 417 Millard, A. R. 159
Minerva 9 Misrajim 184,222 Mitani, Mitánci
102
Mitra 86
Mitra-aš (Mitra) 104
Mnémosyné 72
Moáb a Moábci 7, 264, 270,
432
Mohendžo Daro 328-329 Mojžiš
270,350,409-411 Moran, W. L. 136 Moria
(hora) 221,224,
254, 256, 426
Mořská stezka 409 Mrtvé moře 7-8, 260, 264,
447-448
Müller, W. M. 66 Muršilis 12 Muvattališ 16,
19 mytologie hinduistická
85-98
- řecká- 71-84

N

- Naar 426 Nabonid 34
 Nabu 318-319,432, 434-435, 451, 458,
 460-462
 Nabukadnezar II. 32 Nagasaki 448,476
 Naharin 410
 Náchor 412,417,421
 Nannar 178,219,252,279,
 282, 285, 307, 324, 370,
 384, 386,388, 390, 392,
 394, 396, 401,412-413,
 422, 424, 430, 434, 451,
 455, 464, 482-483, 486;
 viz též Sin Nannia
 348 Nanše 480
 Naramsín 20, 22-23, 104,
 244, 360, 362, 364, 366-372, 374, 376,
 380, 382, 388
 NASA 156,472 Našatijanu (Nasatja) 104
 Nazi 219
 nebeský člun 334, 336, 338; viz též létací
 stroj
 nebeský pták 344; viz též
 létací stroj
 Nebka 214
 Nebo (hora) 264, 270,
 432
 nefilové (nefilim) 163,
 272-273 Neftys 57-
 58,60
 Negev (Negeb) 394,
 426-427, 430, 432
 Neptun 156
 Nergal 22, 26, 104, 166,
 180, 228, 231-232, 234, 236, 246, 248,
 279, 306, 308, 324, 326, 356-360, 366,
 368, 444, 458, 462-466, 468, 472, 474,
 478, 485
 Neuville, R. 264 Newton, sir I.
 302
 Nibiru 110-111,114, 118-120, 122, 124,
 126,
 128, 130, 132, 136-138, 145, 155-156, 165-
 166,171, 186, 254, 273, 278, 330 Nidab 333
 Nil 178-180,202 Nimrod 280 Nin-
 ab 165 Ninagal 180 Ninazu 219
 Nindaru 219
 Ningal 252-253, 307, 370,
 386, 482-483, 486
 Ningizzida 219,248-250,
 376, 378, 390
 Ninchursag 189, 198, 202, 208, 210, 218-221,
 232-236,
 238, 244-246, 248, 253, 274, 308, 340, 388,
 480
 Ninib 230
 Ninive 30, 104, 284, 317 Ninkaši 219 Ninki
 118,479,481; viz též Damkina
 Ninlil 104,118,198,
 252-253, 274, 348, 388, 452-453, 486
 Ninmach 186, 234, 279-280 Ninsun 345,386
 Ninsutu 219
 Ninti 186 Nintulla 219
 Ninurta 25, 104, 134, 136, 139, 140, 143-
 146,171,174,
 176, 178, 188-189,212, 224-226, 230, 232-236,
 238, 240, 242-243, 246-248,
 250, 252-254, 260, 279, 314, 320, 347-348,
 353, 367, 370-372, 376, 378, 380, 384, 388,
 440, 457-460, 464-466, 468, 472, 478,
 482, 484-487
 Nippur 23,116,126,129,
 131, 136-137, 140, 163, 190, 198, 202, 231, 242-
 243, 246, 254, 274, 276, 352, 355, 366-367,
 369, 371-372, 388, 390, 392, 394, 399,
 413,418, 420-422, 430, 452-456, 460, 474,
 478-479, 485-486
 Nisiru (Hora spásy) 167
 Nisrok 30
 Nód 158, 160
 Noe 164, 167-169, 176,
 183, 185, 222-223
 Noemova archa 302
 Nová říše 409; viz též Egypt
 Nový zákon 411
 Núbie 42-43,45,179,184
 Nudimmud 125

Nungal 334 Nut 56-
58,60,213 Nymfy 74 Nyx
72,74

období Býka 420 ohnivý vůz
270 Olivová hora 264
Óm 409
Orontes (řeka) 84 Osiris 46, 49-50, 52-
53,
58, 60-62, 64-65, 92, 180,
210
Otten, H. 131

P

Pátá kniha Mojžíšova 325, 461
Peet, T. E. 410 Peleg
417
Pelištejci 7, 19, 36, 84 Pelusium 36 Pepi
I. 14 perská říše 34, 36 Perský záliv
20,110-111,
184,190 Perský záliv 20 1 Petrie, sir F.
52 Phoebe 72 Pindaros- 71,80 Pinches, T.
401-404 Pioneer (vesmírná sonda)
156
Pisga 270 Pitom 409
Plútarchos 58,60
Pluto 155
Poseidon 75-76 potopa
412
primitivní dělník 148,170
Prthíví 86
První kniha Královská 407
První kniha Mojžíšova 19,
155, 157-158, 162-164,
168-169, 183, 222, 280,
400,411,414,416-417, 428-430, 434, 441
První kniha Samuelova 427 První kniha
Paralipomenon
407
Ptah 50, 53-54, 68, 70,
347

100, 179-180, 213-214,
217,219, 221,236, 250
Ptolemaius Philadelphus 49 Púšan 86,334
Pút 184
Puzur-Iš-dagan 396 pyramidy 106, 182, 190,
192-226, 231-232; viz též Velká pyramida; viz
též zikkurat

R

Ra (Re) 36, 39-40,42-47, 50, 52, 54, 56-57, 60,
62, 64-65, 101-102, 179-180,182,213, 216-217,
220,234, 236,
323, 356
Raamses 409 (město)
Raba 435
radiomaják 256
Ráhu 86
Ráma 90 Rámájana 85,90
Rámájána 901
Ramesse II. 16, 18-20, 50,
52, 100
Re viz Ra Réa viz Nut Reu 417
Rgvéd 85 Rhea 72,75-76
Ríf at 183
Rudé moře 45, 222, 256, 260
Rudra 86-88,90
Rutheford, A. 296, 322

▼ R

Řecko a Rekové 9, 11, 36,
38, 71,
- mytologie 71-84 řídicí středisko (pozemské
mise Anunnakú) 184,
247, 254, 260, 262, 362,
418, 426-427, 470 říše římská 7

S

Samaří 359

Sámavéd 85
 Sancherib 26, 28-31, 158
 sanskrt 85-86
 Sára 114,416,427,441
 Saraj 416
 Sareser 30
 Sargon I. (Veliký) 104,
 107-108, 158, 248, 350-355,
 372, 374, 382, 417-417, 433
 Sargon z Akkadu viz Sargon I. Sarpanit
 318-320 Saturn 155,278 Sayce, A. H.
 402 Semité 414-416 Septuaginta 429
 Serbonské jezero 84 Serúg 417 Sethos viz
 Sutech Setchi I. 50
 Sfinga 84, 192, 194, 196,
 200, 202,210,213,216,
 378
 Scheil, V. 402-405 Schliemann, H. 11
 Schneider, N. 416 Schody k nebesům
 172,
 185, 193, 221,345, 479
 Sidón 26
 Sin 20, 34, 104, 144, 178,
 234, 246, 252, 254, 256,
 279, 286, 307,319, 348,
 353, 359, 362, 384, 394,
 396, 401-402, 424, 434,
 436, 482-483, 487;
 viz též Nannar Sín-Idinn 404-405
 Sinaj 189,230,398,421, 426,450
 Sinajský poloostrov 26,
 36, 46, 84,184-186,
 189-190,192, 196, 202, 208,212,215,217-
 224,
 244, 247, 254, 272, 364,
 394, 426-427, 436, 440, 450, 466-467,
 470, 472,
 475, 479; viz též Tilmun Sinšariškun 158
 Sión (Sijón) 426
 Sippar 125, 128-129, 163,
 166, 172, 198 Sjôberg, A. W 248, 250
 Skutky apoštolů 411 Slunce 110 sluneční
 soustava 110 Smith, G. 155,284 Soar
 400,444-447 Sodoma 264, 402, 428,
 438, 440-448, 460, 464, 466, 476
 souhvězdí Panny 340 Starý zákon 12, 29-30,
 32,
 155, 157, 162,163, 168,
 185, 270, 272-273, 280,
 282, 284, 362,416, 432
 Středozevní moře 20, 26,
 36,45, 184, 186,412
 Středozevní moře 45 1 střela, řízená 66, 68
 Sud 117-118,125,136,139, 146, 152, 164, 167,
 170,
 186, 189
 Súdán 180 Sukra 90 Sultan-Tepe 140 Sumer
 a Sumerové, sumerština 19, 23-25, 36,,
 106-107,
 108, 110, 114, 120, 155, 157, 163, 182, 185, 200,
 202, 246, 248, 251,273,
 274, 276, 279-280, 282,
 285, 326, 330, 333, 340,
 342, 347-348, 351-353, 370-371, 378, 380,
 384, 386, 390, 392, 394, 396, 406,414,416-
 417, 420, 422, 450, 453, 474, 476-477, 479-487
 Suparny 87
 Súrja 87,98
 Sutech 39, 46, 50, 52, 57-58, 60-62, 64-66, 68,
 101, 220, 221,223, 308
 Svitky od Mrtvého moře 7-8
 Sýrie 16, 168
 Šalmaneser III. 26, 104 Šalomoun 407
 Šamaš 102,117,132,144,
 163-164, 178, 212, 232, 242, 252, 254, 256,
 279-280, 307,310,312,319, 332, 346, 348, 352,
 359, 371,434-435,458;
 viz též Utu Šamsu-Hór 47,52 Šara
 454
 Šarru-Kin (Šarrukín) viz
 Sargon Veliký (I. Akkadský) Šavech-
 Kirjatajim 432 Šeba (Beeršeba) 435 Šelach 417
 Šém 183-184, 186, 221-223, 247, 359, 412,
 414,417
 Šemeber 400
 Šét 162 Šineáb 400

Šineár 19, 280, 400, 402; viz též Sumer
Šu 50,56,68,213-214,217
Šubur 351
Šulgi 392, 394, 396, 398,
406, 413, 422-424, 430, 433
Sumer 108 Šupilulima 102 Šuruppak
125, 129, 164 Šúsín 398-399,423,
451-454

T

Tammuz viz Dumuzi Tanis 47,52 Tara 90
Taršiš 183 Tartaros 72 Tefnut 56,213-
214
Tell Ghassul 262-270,
362
Tello 372,378
Terach 412-413,417,
421-423,430,436
Tešub (Tešup) 12,99, 101-102, 106, 131-
134 Tešup viz Tešub Tethmose viz
Thutmóse Théby 45, 428, 440 Themis 72
Theogonie 71

Theophilus z Antiochie 409-410
Thetis 72
This 47,50
Thovt 42, 44, 45, 50, 58, 60,
62,66, 84,213-216,220,
236, 250, 260, 273, 306, 378, 380
Thutmóse (etymologie)
429
Thutmóse I. 409 Thutmóse II. 410 Thutmóse
III. 12,410 Tiámata 156 Tideál 400-403
Tiglat-Pileser I. 25,104
Tigris 111,174,185,484
Tilmun 185-186,260,
353, 372, 433; viz též
Sinajský poloostrov Tíras 183
Titáni 74-75, 77-78, 80, 82, 124, 130,135
Togarma 183 Toumosis viz Thutmóse Trója a
Trojane 9,11
Túbal 183 Tud-Ghula (Tideál) 401-
402,435
Turnbull, H. C. 433
Tvaštri 86-87
Typhon (Tyfon) 49, 80,
82-84, 101 Typhoeus viz Typhon Týros 26